תלמוד בבלי · אחרונים

אהל דוד שבועות יבמות

רבי דוד דייטש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אהל דוד שבועות יבמות

רבי דוד דייטש

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אהל-דוד-שבועות-יבמות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

שבועות 8
דף ב. 8
דף ב: 9
דף ג. 12
דף ג: 15
דף ד. 16
דף ד: 18
דף ה. 18
דף ה: 18
דף ו. 19
דף ו: 20
דף ז. 21
דף ז: 21
דף ט. 23
דף ט: 28
דף י. 30
דף י: 33
דף יא. 34
דף יא: 35
דף יב. 38
דף יב: 39
דף יג. 39
דף יד. 41
דף יד: 42
דף טו. 43
דף טו: 44
דף יז. 45
דף יז: 47
דף יח. 47
דף יח: 49
דף יט. 49
דף יט: 49
דף כ: 51
דף כא. 51
דף כא: 51
דף כב. 52
דף כב: 53
דף כד. 55
דף כד: 58
דף כה. 59
דף כה: 59
דף כו. 59
דף כו: 60
דף כז. 60
דף כז: 61
דף כח. 61
דף כח: 61
דף כט. 62
דף ל. 62
דף ל: 63
דף לא. 65
דף לא: 65
דף לב. 65
דף לג. 70
דף לג: 72
דף לד. 75
דף לד: 76
דף לה. 77
דף לה: 77
דף לו. 78
דף לז. 82
דף לז: 84

דף לח. 84
דף לח: 85
דף לט. 85
דף לט: 86
דף מ. 87
דף מא. 88
דף מא: 90
דף מב. 96
דף מב: 96
דף מג. 98
דף מג: 98
דף מד. 100
דף מד: 101
דף מה. 101
דף מה: 102
דף מו. 106
דף מו: 108
דף מז. 108
דף מז: 109
דף מח. 111
דף מח: 112
דף מט. 113
דף מט: 114
יבמות 114
דף ב. 114
דף ב: 115
דף ג. 120
דף ג: 121
דף ד. 125
דף ד: 128
דף ה. 128
דף ה: 132
דף ו. 134
דף ו: 136
דף ז. 136
דף ז: 138
דף ח. 139
דף ח: 140
דף ט. 141
דף י. 143
דף י: 143
דף יא. 145
דף יא: 146
דף יב. 147
דף יב: 147
דף יג. 149
דף יג: 149
דף יד. 150
דף יד: 151
דף טו. 151
דף טו: 153
דף טז. 155
דף יז. 156
דף יח. 160
דף יח: 160
דף יט. 162
דף יט: 163
דף כ. 164
דף כא. 166
דף כב. 167
דף כב: 167
דף כג. 168
דף כג: 169
דף כד. 169

דף כד: 172
דף כה. 173
דף כה: 174
דף כו. 174
דף כו: 175
דף כז. 176
דף כז: 177
דף כח. 179
דף כט. 179
דף כט: 180
דף ל. 181
דף ל: 182
דף לא. 184
דף לא: 186
דף לב. 187
דף לב: 188
דף לג. 189
דף לג: 193
דף לד. 194
דף לד: 196
דף לה. 197
דף לה: 198
דף לו. 199
דף לו: 199
דף לז. 201
דף לז: 201
דף לח. 202
דף לח: 203
דף לט. 204
דף לט: 204
דף מ. 205
דף מ: 205
דף מא. 206
דף מא: 207
דף מב. 208
דף מב: 208
דף מג. 209
דף מג: 209
דף מד. 210
דף מד: 210
דף מה. 211
דף מו. 212
דף מו: 213
דף מז. 213
דף מז: 214
דף מח. 215
דף מח: 215
דף מט. 215
דף מט: 217
דף נ. 218
דף נ: 219
דף נא. 219
דף נא: 220
דף נב. 220
דף נב: 221
דף נג. 223
דף נג: 224
דף נד. 224
דף נד: 225
דף נה. 226
דף נה: 227
דף נו. 227
דף נו: 227
דף נז. 228

דף נח. 229
דף נח: 230
דף נט. 231
דף נט: 232
דף ס. 233
דף ס: 234
דף סא. 235
דף סא: 235
דף סב. 235
דף סב: 237
דף סג. 237
דף סג: 237
דף סד. 238
דף סד: 238
דף סה. 239
דף סה: 240
דף סו. 240
דף סז. 240
דף סז: 241
דף סח. 242
דף סח: 243
דף סט. 244
דף ע. 245
דף ע: 247
דף עא. 247
דף עא: 249
דף עב. 249
דף עב: 250
דף עג. 250
דף עג: 251
דף עד. 252
דף עד: 252
דף עה. 252
דף עו. 253
דף עו: 255
דף עז. 255
דף עז: 256
דף עח. 257
דף עח: 258
דף עט. 258
דף עט: 259
דף פ: 261
דף פא. 261
דף פא: 264
דף פב. 264
דף פב: 264
דף פג. 264
דף פג: 265
דף פד. 265
דף פה. 265
דף פה: 266
דף פו. 267
דף פז. 267
דף פז: 268
דף פח. 268
דף פח: 269
דף פט. 270
דף צ. 271
דף צא. 271
דף צא: 272
דף צב. 272
דף צב: 273
דף צג. 274
דף צג: 275

דף צד. 275
דף צד: 276
דף צה. 277
דף צה: 277
דף צו. 277
דף צו: 277
דף צז. 278
דף צז: 278
דף צח. 279
דף צח: 280
דף צט. 280
דף צט: 280
דף ק. 281
דף ק: 282
דף קא. 283
דף קא: 283
דף קב. 283
דף קב: 284
דף קג. 285
דף קג: 286
דף קד. 287
דף קד: 288
דף קה. 288
דף קה: 289
דף קו. 289
דף קו: 290
דף קז. 290
דף קז: 290
דף קח: 291
דף קט. 291
דף קט: 291
דף קי. 292
דף קי: 293
דף קיא: 293
דף קיב. 294
דף קיב: 294
דף קיג. 295
דף קיד. 295
דף קיד: 296
דף קטו. 297
דף קטו: 297
דף קטז. 297
דף קטז: 299
דף קיז. 299
דף קיז: 300
דף קיח. 300
דף קיח: 301
דף קיט. 301
דף קכ. 302
דף קכ: 303
דף קכא: 304
דף קכב. 305

שבועות

דף ב.

הקדמה:

ויען יחזקאל וידבר ולבו בקרבו משתבר מלא חלחלה ורתת ושעורו כתותי מכתת, יודע ומכיר חסרונו, לא רבה קנינו, אף כי לעלות במעלות ולבקש גדולות. ידעתי מך ערבי, כי נסתרה דרכי, מי יאיר מחשכי כי עירום אנוכי, וראוי הי' לי להסתר בסתר אהלי, ולא לשלוח דברים, בכל פנות ועברים אבל בן יכבד אב בחייו ובמותו משועבד לכן קמתי גם אני לכבד את אבי המנוח ז"ל להעלות הברכה אשר הניח אחריו על מכבש הדפוס, למען ששמו הקדוש וטהור יעלה בפינו, גם שפתותיו ידובבו בקבר, ולזה קראתי הספר אהל דוד ויגעתי ביגיעה רבה לסבב ולשוטט בפינות העולם קרובים אף רחוקים לאסוף וללקוט פרענומעראציאנץ להוצאות הדפוס כי רבה היא והי' ה' לי למשגב ואת שאהבה נפשי מצאתי להצמיח קרן לדוד אבי המנוח ז"ל ויגעתי ומצאתי טעמ"ן ח"ל כי רבים חושקים ומצפים לאור הגנוז, ואומרים הכתם הפז תהי' לנו לענים, ורוממות אל בגרוני להקדים ברכת קוני, שהוליכני הדרך אשר חפצתי לכבד את אבי אף לאחר מותו, ויתברך האל, וישתבח הנותן חכמה מפיו דעת ותבונה ותורתו התמימה הנחיל לנו במתנה נתן בטוחות חכמה התעו לחכם, באורח חיים הנחיהו בשכבו תשמור עליו ולא תניחיהו ובהקיצו היא תשיחהו ובגלל זה חובתי להיות דברי פתיחתי תהלה לדוד אבי המנוח ז"ל נ"ת"צ"ב"ה ויליץ בעדינו שנגביה קרנינו להביא אותנו לארץ נחלתינו.

הק' יחזקאל דייטש:

אהל דוד על שבועות דף ב/א

רש"י ד"ה הרי זה וכו' לעשיר חטאת בהמה וכו' בת"כ איתא מאחת מאלה שיכול החמורים שבהן יהיה בכשבה והקלים יהי' בעוף והקל שבקלים בעשירת האיפה ת"ל מאחת וכו' והביאו רש"י בחומש ומפרש ק"א דס"ד דחמורים הוא טומאת מקדש שזדונו כרת יהיה בכשבה ושבועת עדות קל ממנו שאין בו כרת יביא ב' תורים ויש לו חומרא דחייב גם על זדונו ושבועת ביטוי קל מכולם שאין בו כרת וגם אינו חייב על זדונו ה"א דאינו רק בעשירית איפה לכך כתב מאחת וקשה לי דאיך ס"ד דשבועת עדות לא יהי' בעשירית איפה א"כ קשה במסכ' מנחות דף ע"ג ע"ב יליף הש"ס מדכתיב והיתה לכהן כמנחה שתהא עבודה כשרה בו ושם דף ע"ד ע"א פריך הגמרא והא מהתם נפקא וכיפר הכהן על נפש השוגגת ומשני אפי' במזיד ומשכחת בזדון שבועה וא"כ קשה אי נימא דשבועת עדות אינו מתכפר רק בב' תורים א"כ איך משכחת מנחה על זדון חט ובשבועת

ביטוי ליכא לאוקמי' דהלא גבי ביטוי כתב ונעלם ולולי דברי ק"א יש לפרש דשבועת עדות מקרי קל נגד ביטוי הואיל ויש גם לזדונו כפרה כדאי' ריש מכות ועיי' תוס' פסחים דף ל"ב ע"ב ד"ה מעילה, ולנכדי התורני מו"ה מנדל כהן נראה דמשכחת גם גבי ש"ב זדון דהרי איתא לקמן דף כ"ו ע"ב אתו הוא וכו' א"ל באומר י"א ששבועה אסורה אבל א"י אם חייבין קרבן ואע"ג דבעלמא א"ח אם הזיד בלאו אפ"ה חייב גבי ש"ב הואיל וחידוש הוא, וא"כ איצטרך והיתה לכהן כמנחה על ש"ב לשעבר, ועיי' בתוס' לקמן דכ"ו:
ועי"ל דברייתא דמנחות מוקי קרא דמאחת כר"ע במס' הוריות ד"ט דמשיח פטור מכולן, ובריייתא דת"כ וכן מאן דפליג אר"ע שם בע"ב מפרש והיתה לכהן כמנחה כפירש"י בחומש דשירי מנחת חוטא הוא לכהן, גם יש לדקדק על ק"א שהיה לו לומר דעדות חמיר דהוא רע לשמים ולבריות כדאי' לקמן וצ"ע:

דף ב:

מתניתן אלא דף שהפר מכפר על הכהנים ורמב"ם פרק י"א הל' שגגות כתב דעל זדון טומאת מקדש כהנים מיתכפרים בפר וכתב הל"מ דבריו דדוקא זדון מתכפרי בפר אבל על יש בה ואין בה גם הכהנים מתכפרים בשעיר ונראה לסייע לרמב"ם מסוגי' דכריתות דף כ"ה ע"ב דפריך הגמרא והא כי כתיב הדין קרא בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב דלא מיכפר על עבירת מצית ידוע וכו' ויש לדקדק הלא שעיר פנים מכפר ג"כ על עבירת ידוע שהרי מיכפר ג"כ על זדון טומאה ועוד יש לדקדק דלמה לא מקשה הגמרא דמה לשעיר פנים דלא מכפר רק על ישראל ולכך לא מכפר על בר קרבן אבל שעיר המשתלח דמכפר ג"כ על כהנים אימא דמכפר גם אבר קרבן (ויש לומר דגמר' רצה להקשות אף לר"ש) אמנם לרמב"ם ניחא וקושי' חדא יתרץ חברתה דלא יוכל הגמרא להקשות דמה לשעיר פנים דלא מיכפר על כהנים ז"א דהא באמת גם כן מכפר על כהנים לענין י"ב וא"ב לכן הקשה דמה לשעיר פנים דלא מכפר על מצות ידוע ר"ל דלא מכפר על כהנים במצות ידוע דעל זדון מכפרי כהנים בפר ולכך לא אלים לכפר על בני קרבן אבל שעיר משתלח דאלים כפרתו שמכפר על מצות ידוע אפי' על כהנים ג"כ אימא דמכפר ג"כ על בני קרבן וק"ל, אמנם קשה לי על הרמב"ם דלדידיה קשה קושי' תוס' במס' יומא דף מ"ד ע"א ד"ה מאי ע"ש ומה שתירצו דבהקטרה דכתיב בהדיה וכיפר בעדו וכו' איזה כפרה ששוה לו ולכל ישראל זה קטורת ולרמב"ם גם שעיר פנים שוה לו ולכל ישראל דהרי גם כהנים מתכפרי בשגגת טומאה בשעיר פנים וא"כ ראוי לגזור לפרוש בין אולם למזבח בשעת מתן דם שעיר פנים וצ"ע אמנם לראב"ן ניחא שכתב על הא דפנימי מכפר על י"ב וא"ב ועל זדון ולמה לא נימא דכפרה אחת מכפר ולא ב' כפרות דמה שהוא תולה לא

שייך לומר כפרה הואיל ואינו רק תולה והא דאמר הש"ס וניכפר פנימי אדידי ואדחיצון היינו זדון ודלא כשיטת תוספת לקמן וא"כ כוונת הקרא וכיפר בעדו לא קאי על שגגת טומאה דמה שהוא תולה לא שייך לכפר אמנם דברי ראב"ן צריך תלמוד:

(ושמעתי להקשות על הרא"בן דא"כ קשה קושי' הש"ס דניכפר חיצון גם י"ב וא"ב ולא שייך תירץ הש"ס כפרה זו לא תהי' וכו' הלא מה שהוא תולה לא מקרי כפרה ונראה דעל זה מעיקרא לא קשה שהרי קושי' הש"ס מכדי אתקושי להדדי והלא בהקישא כתיב חטאת הכיפורים ומה שהוא תולה לאו בכלל כפרה ולא ניכלל בהקישא אלא דקשה לי על הרא"בן שכתב דמה שהוא תולה לא מקרי כפרה והרי גבי אשם תלוי' כתיב וכיפר ואינו רק תולה דהא כי מתידע לי' חייב חטאת ונראה דרא"בן כתב זה לתרץ סוגי' דלקמן ואולי הך סוגי' קאי למ"ד שלהי כריתות דאשם תלוי' בא אפי' על ס' נבלה ושייך שפיר וכיפר ומ"ד דאשם תלוי' בא דוקא על ספק כרת איהו יתרץ קושי' הש"ס דמקשה הש"ס וניכפר פנימי אדידי' ואדחיצון כמו דמשני בירושלמי דכתיב ועשהו חטאת כר"י בש"ס בשם ר"ז ועשהו חטאה קבעו לתלי' ומפרש ע"מ דתקבעהו לשם חטאת זו שנאמר בו כדדריש לעיל מוכיפר על הקודש שהוא תלי' לכפרתו האמור בו ושלא ישתנה לכפרה אחרת וא"ל על הרא"בן הלא ר"ש פוטר כה"ג מביאת טומאת מקדש כדאי' בהוריות ד"ט ואיך מכפר על זדון וגם על י"ב וא"ב הלא הוא ב' כפרות די"ל דשאני כה"ג דגלי קרא, והנה לקמן דף ח' ד"ה כפרה שכתבו דהוה מצי לשנוי דא"כ יהי' חיצון מכפר ב' כפרות והקשה נכדי הרבני מ' מנדל כהן נרו דא"כ קשהי לר"מ דסובר כל שעירים כפרתן שוה ור"ח ורגלים מכפרים גם על החיצון הרי דסובר ר"מ דחיצון יוכל לכפר ב' כפרות ואפ"ה איתא שם דף יו"ד אמר ר"י מודה ר"מ בשעיר הנעשה בפנים שהוא אינו מכפר כפרתן וכו' א"כ לר"מ קשה וניכפר פנימי אדידי' וכו' ואין זה קושי' דנהי דר"מ לא דריש אחת היינו שר"ח ורגלים וחיצון כפרתן שוה אבל שיהי' חיצון מכפר כפרת פנימי אי אפשר ולא יהי' הלמד עדיפא מהמלמד כיון דחיצון גופי' נלמד מפנימי וכיון דפנימי כפרה אחת מכפר ה"ה חיצון וסמך לזה במ"ס זבחים דף מ"ט כלום מצינו טפל חמור מעיקר וא"כ שפיר הקשו תוס' דאיך נימא דפנימי מכפר אדידי' ואדחיצון א"כ יהי' מכפר חיצון ב' כפרות אבל עדיין קשה על מ"ש תוס' דא"כ יהי' כפרות חיצון פעמים בשנה ע"כ נראה דלר"מ בלא"ה לא קשה דנכפר פנימי אדידי' ואדחיצון כדאי' בירושלמי ועשהו חטאת הכתב קבעו לתלי' ומפרש הפ"מ דקבעהו לשם חטאת שנאמר בו כדדרש לעיל ושלא ישתנה לכפר כפרה אחרת והש"ס דמקשה ונכפר אדחיצון קאי לר' יודה דמוקי במס' יומא דף ל"ט הגורל עושה חטאת ואין השם ועל ר"י שפיר מקשה תוס':): שם ברש"י

ד"ה משמו וכו' וסתם ר"ש הוא רשב"י וכ"כ רשב"א בתשובה סי' אלף רל"א והביא ראי' מסוגי' דשבת דף מ"ד ע"א ר"א סבר כאבוה דלית לי' מוקצה והיינו רשב"י דהוא ניהו אבוה דר"א ע"ש וקשה לי מסוגי' דב"ק דף ע"א ע"ב דפריך הגמרא ומי מצית לאוקמי' מתני' כר"מ ולא כר"ש והא קתני סיפא ר"ש פוטר בשני אלו מכלל דבכולה מתני' מודה והכונה א"כ קשה רישא טבח ביה"כ נהי דקטלא ליכא מלקות איכא ומאי קושי' הלא סתם ר"ש רשב"י ושמעינין לר"ש ב"י בסנהדרין דף ע"ד ע"א דעונשין מהדין וברפ"ג מס' מכות מוכח דמ"ד עונשין מהדין סבירא ליה אין מלקות בחייבי כריתות ע"ש וכן מסיק הסוגי' בכריתות דף ג' ע"א ור"י סבר עונשין מהדין וא"כ שפיר מחייב ר"ש ברישא גבי טבח ביה"כ וליכא למיפטר משום דאין לוקה ומשלם כיון דס"ל אין מלקות בחייבי כריתות וצ"ע אמנם לפמ"ש רמב"ן בספר: הזכות מס' מכות דהא דסנהדרין הוא רק גלוי מילתא לק"מ:

שם ע"ב תוס' ד"ה חייב וכו' וז"ל ואי לא מחייב בהקפת ראש רק בתער אם כן שמעינן מראשו וכו', הנה יש לתרץ זה דתוס' במס' נזיר דף מ"א ע"ב ד"ה ואי וכו' הקשו לרבנן מנ"ל היכא דהוא נזיר ומצורע דאיכא ב' לאווין מנ"ל דדחי ותירצו דהכל מראשו נפקא דמקרא מלא דיבר הכתוב ל"ש הוא נזיר וכו' ע"ש וא"כ לא הוי ידעינן מראשו דהוא בתער דה"א דאינה מצותו בתער וקרא דראשו איצטרך לנזיר שידחה לאו דנזיר דהרי בנזיר חייב אפי' במספרים ובכל מעבירן ולכך איצטרך זקנו לומר שמצות המצורע דוקא בתער אמנם קשה על דברי תוס' שם מסוגי' דנזיר שם דאיך אמר הגמרא שם אי כתב ראשו ולא זקנו משמע תרתי דאתי עשה ודחי ל"ת ומשמע הקפה כל הראש, שמי' הקפה וקשה איך נשמע הקפת כל הראש שמי' הקפה דלמא לא הוה הקפה וקרא דראשו איצטרך שידחה לאו דנזיר דהלא בנזיר לא כתיב לשון הקפה רק תער לא יעבור על ראשו וצ"ע על תוס' שם והך סוגי' דשם קאי למאן דמחייב בכל מעבירין דאל"כ ל"א קרא על נזיר שהרי יוכל לקיים במספרים (אמנם שם מוקי ברייתא מאחר דסופנו לרבות וכו' כמאן דדריש זקנו) ונראה לתרץ דברי תוספת שם דאיתא בת"כ הביאו הר"ש פ"י מס' נגעים והתגלח אף אם הוא נזיר וכתב זית רענן דדריש זה מוי"ו של והתגלח וא"כ שפיר אמר הגמרא דמשמע הקפת ראש שמי' הקפה דלמדחי לאו דנזיר לא איצטרך דזה נשמע מקרא והתגלח וע"כ דבא לאורי דהקפת ראש שמיא הקפה ותוספת שהקשו במס' נזיר דמנ"ל דהיכא דהוא גם נזיר וכו' היינו משום דהוא תרי לאוין וזה ליכא למילף מותתגלח דשם ליכא רק חד לאו דגילוח נתק הוא בכל דבר והא דאמר הגמרא משמע תרתי דאתא עשה ודחי ל"ת ליכא להקשות דזה נשמע מוהתגלח ז"א דמשם ליכא למילף דמה לנזיר שישנו בשאלה:

ובאמת קשה לי על הת"כ דמוקי והתגלח על נזיר ולמה לא מוקי שיש לו נתק בפאת הראש וכגון שהיה לו מ' שערות דהוא שיעור פאה לרמב"ם ונולד לו נתק באותו פאה באופן שאם יגלח לנתקו לא ישאר שיעור פאה דאף שמשייר ב' שערות לא מקיים מצות פאה עד שישייר לשיטת רמב"ם מ' שערות (או ד' שערות לפי הגירסאות) ומזה יש סייע לרמב"ם דפסק דעל פיאת ראש ג"כ לא מחייב רק בתער א"כ לא יוכל הת"כ לאוקמי' בכה"ג דהרי יוכל לקיים שניהם ע"י מספרים דגילוח נתק שרי אף ע"י מספרים:

דף ג.

תוס' ד"ה ועל הזקן וכו' וז"ל ועוד נראה מדלא אמר איש דאמר לקטן או לעכ"ום וכו' והקשה זקני הרב מ' מרדכי דייטש זלה"ה דאיך יוכל לומר למ"ד כל היכא דשליח לאו בר חיובא מחייב משלחו נהי דמשום דבר עבירה יוכל לחייב משלחו מ"מ הא אין שליחות לקטן ועכ"ום והרי כאלו לא שילחו כלל ונראה לתרץ דכוונת תוס' מדלא אמר הגמרא איש דאמר לעכ"ום וכו' דלישנא דאי בעי עביד ליכא אפי' איסור דרבנן ומותר לגדול להניח עצמו להקיף מקטן ועכ"ום אף שהקטן ועכ"ום מקיפם ע"פ ציוות משלח מ"מ אין שליח לדבר עבירה ואפי' איסור דרבנן ליכא כמ"ש רמ"א י"ד סי' ק"ס דמותר ללות בריבית ע"י שליח דאין שליח לדבר עבירה אבל ללישנא דבר חיובא אסור מדרבנן לאותו גדול להקיף עצמו מקטן ועכ"ום דכיון דלא שייך אין שליח לעבירה הרי כאלו משלח בעצמו מקיפו ואף דאין שליחות לעכ"ום מ"מ מבואר מסוגי' דב"מ ד' ע"א ע"ב דלחומרא יש שליחות לעכ"ום ועיי' מהרש"א שם וה"ה קטן מדרבנן אסור דהרי קטן ונכרי דליתנהו בשליחות מחד קרא נפקא לשיטת תוס' מס' גיטין דף ס"ד ע"ב ד"ה שאני וגם הראב"ד פ"ו ה' גירושין הלכה ט' כתב אתם גם אתם מה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת לאפוקי קטן דאינו בר דעת ועכ"ום ג"כ ילפינן מהך קרא מה אתם בני ברית וכיון דעכו"ם וקטן שניהם נתמעטו מחד קרא וכיון דעכ"ום מדרבנן לחומרא יש שליחות ה"ה קטן וכה"ג כתב ש"ך י"ד סי' פ"ז ס"ק ט"ז וז"ל הואיל דחלב זכר וחלב שחוטה מחד קרא ממעט וכיון דחלב שחוטה אסור מדרבנן ה"ה לחלב זכר ע"ש ובזה מיושב ג"כ דברי מהר"י ווייל בתשובה סימן כ"ח שכתב מה שטען ראובן ותובע משמעון שאמר לבנו לקלל אין לחייבו ואם הבן גדול אין שליח לדבר עבירה ואם הוא קטן הא פסק הר"ם הלוי כר"ס דלא אשכחן שליח לדבר עבירה רק בחצר דבע"כ מותיב וקשה הלא בלא"ה אין לחייבו דאין שליחות לקטן והרי כאלו לא משלחו כלל ועיי' ש"מ סי' קפ"ב בש"ך דאפי' קטן דאין לו יד מ"מ אין שליחות לקטן ולהנ"ל ניחא דלחומרא יש שליחות לקטן כמו בעכ"ום כיון דשניהם מחד קרא ממעט וכל זה הוא לשיטת תוס' גיטין דף ס"ד ע"ב דקטן דליתא

בשליחות ילפי' מאתם גם אתם אבל לשיטת רש"י אינו כן דמפרש במס' קידושין ד' מ"ב ד"ה והא כתיב דגבי ושלח ושלחה כתיב כי יקח איש ומני' ילפינן דאין קטן עושה שליח ובזה מיושב מה שהקשה פ"י דלמה בגט אין קטנה עושה שליח הא בגיטין לא ילפינן שליחות מתרומה דבגועי' כתב ושלחה ולרש"י ניחא דבקידושין בודאי אין קטן עושה שליח דכתיב כי יקח איש אשה ממילא גם גבי גט דמקשינין יציאה להויה אמנם קשה לי על שיטת רש"י תינח קטן יש למועטי מאיש אבל שוטה דג"כ ליתא בשליחות כדאי' גיטין דכ"ג ע"א והרי שוטה ליכא למועטי מאיש דשוטה מקרי ג"כ איש כמ"ש תוס' יבמות ד' ק"ג ע"ב וכן מורים דברי ירושלמי ריש תרומה מאת כל איש פרט לקטן אשר ידבנו לבו פרט לשוטה ומדלא ממעט שוטה ג"כ מאיש ש"מ דמקרי איש וצ"ע:

ועיי' תוס' יבמות דק"ג ע"ב ותוס' מסכ' חולין די"ב ד"ה מאן ובזה יש לסייע לרמב"ם דפסק פ' י"ב ה' עכ"ום דעבדים אסורים בהקפה ונראה דאיהו לא ס"ל כשיטת תוס' רק דלר' אדא מקשינן גם ניקף למקיף ומה שהקשו דלמה לא אמר איש דאמר לקטן אקיף לי את הגדול יש לומר דאין שליחות לקטן אף לחומרא רק למה לא אמר איש דאמר לאשה אקפי לי גדול אף שתוס' כתבו דגדול לא יניח עצמו להקיף מ"מ נ"מ אי אתרמי שהניח עצמו להקיף ואם כן למ"ד אי בעי עביד לא מחייב משלחו והניקף באמת חייב וללישנא דבר חיובא חייב המשלח ואף דאין הלכה כר"א הלא סוגי' דב"מ בלא"ה לא קאי אליבה דהילכתא דהרמב"ם ס"ל דאשה אסורה להקיף קטן (ואף דאין הלכה כר"א מ"מ הרבה פוסקים לא ס"ל כר"ס) והי' ניחא לרמב"ם דלא ניחא למינקט איש דאמר לאשה אקפי לי גדול כמ"ש מהרש"א דלא שכיח דאסור להשתמש באשה רק דאכתי הוה למינקט איש דאמר לעבד אקפי לי גדול דעבד איתא בשליחות כמו ששנינו האומר לעבדו צא ושחוט עלי פסחי א"ו דעבד אסור בהקפה. אמנם נהי דאסיר להשתמש באשה מ"מ הוה ליה למינקט דאי אתרמי (וגם אי לחומרא יש שליחות לעכום לא מיכרע:

ועיי' במ"מ בפ"ה מ"ה מלוה ה"ה עוד עלה על רוחי דרמב"ם סובר דלר"א מקשינן ניקף למקיף ואם כן קשה מה שהקשו תוס' דשמואל דמוקי במס' נזיר באשה וקטן ולמה לא מוקי' אפי' בגדול רק שמקיפן אשה וקטן וניחא לרמב"ם דבאמת הפירש דנזרים הם גדולים רק שאשה וקטן מקיפם וכקושי' מהרש"א ומה שתירוץ מהרש"א דהוה למינקט עכ"ום י"ל דגם עכ"ום לא שכיח דהרי אסור להסתפר מעכ"ום ורמ"א בי"ד סי' קנ"ז אוסר אם לא שיראה במראה ויש פוסקים שהשמיטו האי דרואה במראה ואולי סברי כמ"ש תוס' דהאי דרואה במראה יש לאוקמי' באשה (הן אמת שרמב"ם פ' י"ב ה' רוצח פסק דברה"ר שרי להסתפר מעכ"ום וגם אדם חשוב מותר מ"מ דוחק לאוקמי' דאיירי בהני

גוונא) רק אי איירי שמואל במקיפם שהמקיפם המה אשה וקטן למה לא נקט עבד שהמקיף הוא עבד אלא ש"מ דעבד אסור בהקפה אמנם כמדומה שחכם א' הקשה אותי דהרמב"ם פ"ט ה"נ לא מפרש הכי ומ"מ יש לתרץ במעט עיון גם יש סברא אחת לומר אף דילפנין ג"ש לה לה מ"מ כבר כתב הפ"י היכא דיש לאוקמי' הקישא אמילתא אחריתא ויש סברא לחלק לא אמרינן אין היקש למחצה וזה שייך גם בג"ש ובפרט א"א הקישא עדיפה מג"ש ויש לסייע מסוגיי' דכריתות דף כ"ב לא יהי' ספק חמור מודאי ולדעת סברת פנ"י תלי' בפלוגתא דר' יעקב וחכמים במ"ס ב"ק דף מ"ה ע"ש) ראיתי בתוס' מס' נזיר דף נ"ז בד"ה ורב אדא נסתפקו במקיף את אשה אי מחייב כמו בקטן לר"ה וקשה לי דמאי מספקו בזה דאי נימא דמחייב קש' בסוגי' דב"מ דף י"א דנקט איש דאמר לאשה אקפי לי' קטן וסוגי' דשם קאי לר"ה כמ"ש תוס' וקשה למה לא נקט הגמרא בחד גוונא איש דאמר לאשה אקפי לי אשה דלישנא אי בעי עביד לא מחייב המשלח וגם האשה הניקפת מותרת להניחה מלהקיפה וכאלו לא ציווה המשלחו כלל אבל ללישנא דכל היכא דבר חיובא וכאן דאשה לאו בר חיובא מחייב משלח דשליח של אדם כמותו והרי כאלו הקיף המשלח בעצמו את האשה א"ו דמקיף אשה פטור ונ"ע:

ודרך אגב יש לתרץ מה שהקש' ש"ך ח"מ סימן שמ"ח ס"ק ד' ד"ה ומרש"ל בסוגי' דב"מ דף י' ע"ב דפריך הגמר' על ר"ל מהאי אם המצא תמצא ולמה לא מקשה על מתני' דמרובה ע"ש ונראה דמהר"ם שיף הקשה דמאי הקשה הגמרא א"כ מצינו שליח לדבר עבירה דילמא שאני התם דרחמנא גלי' דיש שליח לעבירה דכתב אם המצא תמצא וכמו דגלי קרא גבי טביחה ומכירה ונראה דמהרש"א כ' דאיצטרך קרא גבי חצר דה"א דאתם גם אתם בא לומר מה אתם לדעת וחצר לאו בר דעת ליתא בשליחות קמ"ל דאפ"ה נעשה חצר שליח וא"כ ליכא למימר דשאני גניבה דגלי' רחמנא אם המצא תמצא דקשה מנ"ל להברייתא דקרא בא לרבות חצר דהוא תרתי לגירעותא שאינו בר דעת וגם הוא לדבר עבירה דילמא קרא לא בא אלא לרבות שאם ציוה לשלוחו לגנוב שיחייב המשלח דה"א אין שליח לדב"ע וא"כ מיושב קושי' הש"ך דאמתני' דמרובה לא רצה להקשות דשם הוא שליח בר דעת וה"א דשאני גניבה דרחמנא גלי' דכתיב אם המצא תמצא ודו"ק:

וגם קשה לי על רש"י מס' ב"מ דף י"א ע"א ד"ה ומר סבר כתב רש"י דמשום דאין שליח לדבר עבירה איצטרך למיכתב התם ועי' מהרש"א ועי' נ"י שכתב דרש"י לא נחית לחלק משום שחצר לאו בר דעת וקשה לי מסוגיא דקידושין ד' מ"ב דמקשה הגמרא ונילף ממעילה ושם ד' מ"ג מקשה ש"ס אדיליף משחוטי חוץ נילף מהנך דיש שליח לעבירה

ומאי קושי' דאיך נימי דבכל התורה יש שליח לדבר עבירה א"כ למה לי אם המצא תמצא וצ"ע:

בא"ד מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודים דאסור ע"י אשה ועובדי כוכבים וכו' והקשה שעה"מ בשם הרב מהר"י זלה"ה הלא תגלחת מצורע צריך להיות ע"י כהן כמו דאי' בת"כ וכן פסק הרמב"ם פי"א ה' טומאת צרעת הלכה ג' ושמעתי מהגאון מ' משולם טיסמניץ זלה"ה דכוונת תוס' משום דתגלחת מצורע סגי בב' שערות כדאי' מס' ב"ק ושיעור פאה הוא מ' שערות או ד' שערות כדאי' בהרמב"ם וא"כ שפיר כתבו תוס' דאפשר לקיים שניהם דהיינו שאשה תגלח המצורע עד ב' שערות ושוב לא נשאר חיוב פאה ואותן ב' שערות שנשארו יגלח הכהן ויתקיים מצות גלוח):

בא"ד מדבעי למימר בפ' שלוח הקן דאתא עשה דמצורע וכו' וראיתי בסמ"ג עשין נ"ז שהוכיח דאסור להשחית ע"י עכ"ום מדדחי עשה דמצורע לאו דהשחתה ואי מותר ע"י עכ"ום לא היתה לאו דהשחתה נדחה דאפשר לקיים ע"י עכ"ום וקשה דילמא קרא מיירי בדליכא עכ"ום ול"א עד שיבוא עכ"ום וכמו שהוכיחו תוס' מהאי דשילוח הקן ונראה דלהסמ"ג הי' קשה לו בסוגי' דעלי' דמקשה הש"ס דנילף מנזיר דעשה דוחה ל"ת ועשה ומאי קושי' הלא לקולא ולחומרא לחומרא גמרינן וא"כ יותר יש למילף מהא דכתב שלח תשלח אפי' לדבר מצוה דלא דחי' עשה דמצורע עשה דשילוח הקן והי' נראה לו דמשילוח הקן לא מצי למילף דשאני שילוח הקן דיוכל להמתין עד שימצא ב' צפרים אחרים ולא בטלה מצותו בכך רק דאי לאו דכתיב שלח תשלח ה"א דילפינן מנזיר מצורע דשרי להשחית זקנו דשיהוי מצוה לא משהינן קמ"ל קרא דלא דחי (אבל נזיר אף שיוכל לגלח כאשר יושלם נזירתו מוקמינן קרא בנזיר עולם) ובאמת אולי הטעם משום דלא בטלה מצותו ועיין מהרש"א שבת דף קל"ב וא"כ ממילא אי מותר להקיף ע"י עכ"ום לא הי' עשה דמצורע דוחה לאו דהשחתה ועיי' במנהגים:

של סוכת סי' ר"ז שהקשה על רבינו יואל שהתיר לומר לעובדי כוכבים להביא אתרוג בי"ט מרחוק אף שהוא חוץ לתחום משום דתחומין דרבנן והקשה הנ"ל מהא דמביא סמג לאוין נ"ו שגלוח מצורע אין עושין ע"י עובדי כוכבים אף שהוא דרבנן ע"ש ולא ידעתי למה הוא דרבנן וגם בהאי דאתרוג הוא שבות דשבות דתחומין וגם אמירה לעובדי כוכבים ואפי' בי"ב מילין ג"כ יש סברא לקולא):

דף ג:

גמרא ר"י אומר משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכו' הנה יש לומר דגם ר' יעקב ס"ל דלאו הניתק לעשה אין לוקין ואפ"ה אמר משום לאו שאין בו מעשה דנ"מ לפי המ"ל

פחי' ה' פסולי מקודשין הלכה ט' דאם נאבד הנותר שוב לא שייך ניתק לעשה דאין לו עוד תיקן ללאו קמ"ל ר' יעקב דאפ"ה אין לוקין הואיל דאין בו מעשה (ועיי' מכות בסוגי' דקיימו ולא קיימו) וכבר כתבו תוס' תמורה דף ג' ע"ב ד"ה כתנאי דלא קאי הך סוגי' על לאו הניתק לעשה אלא אפלוגתא דלאו שאין בו מעשה ובזה מיושב מה שהקשה טורי אבן מס' חגיגה דט"ז ע"ב ד"ה בני ע"ש:

שם בגמרא אבל המותיר בטהור מ"ט משום דלאו שאין בו מעשה וכו' הקשה ריטב"א דילמא טעמי' משום דהתראת ספק הוא ותירץ דמ"מ אדחייא סתמא דידן מהכא ועוד הא לר' יוחנן טעמא דהא סתמא אינו משום התראת ס' הוא דאיהו ס"ל שמי' התראה וקשה נהי דר' יוחנן ס"ל שמי' התראה מ"מ אטו תנאי שקלת דבמ"ס חולין דצ"א איכא תרי תנאי אליבה דר"י גבי הנה זה וחזר והכה זה אי התראות ספק סמי' התראה וא"כ דילמא מתני' אתי' כהך תנא דר' יודה וצ"ע:

דף ד.

תו' ד"ה מראות נגעים וכו' ח"ל ואם התרה שלא לכנוס למחיצה פטור דהכתוב נתקו לעשה וקשה לי דהלא בפסחים דס"ו פליגי ר"י ור"ש בזה וא"כ דילמא מתני' אתי' כר"י דס"ל בפסחים דמצורע שנכנס דלוקה ומזה יש לסייע לסמ"ג לאוין סימ' ד"ש שכתב דר"ח בפסחים לא שמיע הך ברייתא מדלא אמר הלכה וא"כ קושי' הש"ס לר"ח כיון דאיהו לא שמיע לי' אי פליגי תנאי בזה ולדידי' קשי' מתני' מראות נגעים מאי מלקות איכא ואל תתמה על הסמ"ג שכתב כיון דלא אמר הלכה לא שמיע הברייתא שכן כתבו תו' דף ס' ע"א וגם הראש מס' ב"ב די"א סי' מ"ב, וכ"כ נ"י, ובזה מיושב מה שהקשה רשב"א בתשובה סי' שכ"ד על ר"ת ע"ש:

(אבל יש לדקדק על סמ"ג דילמא לכך לא אמר הלכה כר"ש כמ"ש תו' ב"מ דל"ח ע"ב ד"ה היורד דאיכא דמפכי ע"ש ולפמ"ש ניחא) ונראה דלכך פסק הרמב"ם מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו דלוקה דהא טעמא דר"ח דפוטר מצורע שנכנס לפנים דהכתוב נתקו לעשה דכתיב מחוץ למחנה מושבו ופרש"י דלעשה כבר כתב בדד ישב והי' קשה להרמב"ם דהא אכתי איצטרך להא, דאי' בת"כ הביאו תוס' י"ט פ"א דכלים משנה ד' מחוץ למחנה מושבו מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא וכתב ק"א שנלמוד מדכתיב מושבו והלא כבר כתיב בדד ישב ונראה דבאמת ר"ש בפסחים דמפיק האי קרא שיהי' ניתוק לעשה פליג על הך מתני' אבל רמב"ם פסק כהך ת"כ דתנן בבחירתא כוותי' בעדיות פ"ג משנה נז' ס' עמד וכו' מכלל דאי לא עמד לא נטמא

הטהור ועיי' ת"י פ"ב נדה מ"ו גבי דם ירוק שם משום הכי קמוקים כר"י דאמר לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין:

הקשה ריטב"א דאכתי קשה הא ר"י ס"ל הלכה כסתם משנה ור' יוחנן ס"ל בסוף מס' שבת דאין לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ונראה דר"י סתמא אחרינא אשכח בפ"ג מס' מכות יש חורש תלם א' וחייבין משום ח' לאוין בי"ט וכו' וכתב רש"י בפסחים דף מ"ז ושבת לא תני' משום דניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין א"כ ניחא לפי דברי רש"י, דר"י סתמא אחרינא אשכח והיינו משנה רפ"ג דמכות ובאמת ראיתי להר"ן ר"פ ראשית הגז שכתב דכה"ג לא מקרי סתם משנה דלא רצה להכניס עצמו בפלוגתא אמנם רבו החולקים עליו והרשב"א בר"ה בסוגי' דאין מעכבין התינוקת מלתקוע ע"ש, והרשב"ם ס"פ ערבי פסחים ותוס' לקמן דף ל"ד דה מתני' ע"ש וגם המרדכי סוף מס' מגילה סי' תשצ"ח כתב דהלכה כר"מ דסתם כוותי' דקתני וישן שבייש פטור משמע דסומא חייב ע"ש הרי דזה מקרי ב"כ סתם ול"א דלא רצה להכניס בפלוגתא. ואין להקשות על סברת הר"ן הנ"ל מסוגי' דמנחות דף נ"ב ע"ב דפריך הגמרא מי אר"י הכי וכו' והתנן ה' קומצין ע"ש והלא אין זה סתם דפלוגתא לא מיירי ונראה דשאני שם דהא חזינן דמיירי שם בפלוגתא וכמ"ש תו' מנחות דף ק"ו ע"ב ד"ה המעלה ע"ש:

שם תוס' ד"ה ר"ע וא"ת וכו' וכה"ג הקשו תוס' מס' מכות דף ז' על הערוך שמפרש המקיים כלאים בכרם לוקה דברי ר"ע ע"ש ונראה לתרץ דריטב"א הקשה דלמה לא יליף ש"ס שם מנשבע ומקלל חבירו בשם דלוקה אף דהוא לאו שאין בו מעשה ונראה דממקלל א"א למילף דמה למקלל דעביד תרי איסורי כדאי' ריש תמורה דמצער לחברי' ומפיק שם שמים לבטלה וכן מצאתי זה בס' קרבן אשם ומנשבע ג"כ א"א למילף לשיטת הראב"ד שהביאו הר"ן ריש נדרים דאינו חייב מלקות רק שנשבע בשם וקרבן חייב אף שלא הזכיר השם וא"כ נשבע גם כן עביד תרי אסורי א' מצד השבועה בעצמו והשני שהזכיר ש"ש לבטלה והנה תוס' גרסי במס' מכות המקיים כלאים בכרם לוקה ומעתה י"ל דר"ע סובר כרב יאשיה דאמר במסכת קידושין דאינו חייב עד שיזרע חיטה ושעורה וחרצן והקשה ירושלמי למה לי לא תזרע כרמך תיפק מכי זרע חיטה ושעורה חייב ומתרץ לעבור בב' לאוין ואם כן מיושב שיטת הערוך ושפיר מחייב ר"ע במקיים כלאים בכרם אף דאין בו מעשה מ"מ כלאים בכרם דעביד תרי אסורי איכא למילפנהו מנשבע או ממקלל חבירו בשם דג"כ אין בו מעשה ואפ"ה לוקה והש"ס לא רצה לומר דטעמי' דר"י דיליף מנשבע דהא ר' יודה מיירי במותיר בפסח דליכא אלא רק חד לאו לא תותירו אבל נשבע ומקלל איכא תרי איסורא ודוק:

ובזה מיושב ג"כ מה שהקשו תוספת לעיל דף ג' ד"ה התראת ע"ש ולהנ"ל ניחא דבאמת ר"ל סובר דלאו שאין בו מעשה אין לוקין כגון גבי חסמה בקול דליכא רק חד איסורא אבל בנשבע לאכול ולא אכל דעביד תרי איסורא מצד השבועה וגם הזכיר ש"ש לבטלה ראוי לחייב קמ"ל דאפ"ה מיפטר משום התראת ספק והיינו לשיטת ראב"ד הנ"ל:

דף ד:

תוס' ד"ה ונעלם באמצע הדיבור וז"ל, א"כ בכל חטאת דכתיב או הודע לבעי ידיעה בתחילה דלבסוף לא איצטרך עכ"ל, ולי נראה דבכל חטאת אף דכתב או הודע מ"מ איצטרך דהא הש"ס מס' כריתות דף כ"ו פריך אימא כי מתידע בתר יה"כ לא ליתי חטאת וגם הקשה הש"ס שם אשם תלוי דעל הדין חט קאתי וכו' לכי מתידע דבתר דקמיית' אשם תלוי לא מייתי חטאת ומשני רבא או הודע אליו מ"מ ואם כן איצטרך או הודע לאורייי אף לכי מתידע בתר יה"כ או לבתר דמייתי אשם תלוי דמ"מ חייב חטאת אבל גבי טומאת מקדש בלא"ה מוכח אף כי מתידע לבתר יה"כ דצריך להביא קרבן עולה ויורד דהא גבי שעיר פנים כתב לכל חטאתם ודריש הש"ס לקמן דאתי' לכלל חטאת הרי להדי' דחייב קרבן אחר יה"כ וגם אשם תלוי אינו מביא על טומאת מקדש וא"כ למה לי או הודע א"ו דבעי ידיעה בתחילה ושוב מצאתי זה בירושלמי:

דף ה.

תוס' ד"ה דתני' ר"י תימא וכו' ותורת חיים כתב דתנא דבי ר"י לא היינו ר' ישמעל וכ"כ במס' ע"א ד"ט וקשה מסוגיא דמגילה ד' כ"ג דמקשה ש"ס להדיה תנא דבי ר"י אדר"י ועיין פסחים דף ה' תוס' ד"ה דברי ועיי' יבמות דף ק"ד בתוס':

שם בגמרא בתינק שנשבה וכו' הקשה פנ"י דבפ' כלל גדול מסיק דעל תינק שנשבה ל"צ קרא וכתב הריטב"א דלאו דוקא נקט שנשבע שלא ידע מעולם שיש איסור בטומאה אלא אפי' שידע שיש טומאה רק שלא ידע משרצים מטמאי' קרי לי' תינק שנשבה ובכי הא לגבי שבת חייב כשידע שיש שבת בעולם אף שלא ידע מחמת מה הוא שבת ועיי' בהר"ן ודו"ק:

דף ה:

תוס' ד"ה א"כ וכו' בסוף הדיבור ומיה' ההיא גופי' תימה וכו' והר"ש בפרק א' דנגעים שם כתב שאין מצטרפין ט"ס הוא ושהן גרסינן כדמוכח בת"כ דמהוי' נפקא לן דמצטרפין וחזקי' נפקא ליה מולנגע שעשה כל הנגעים אחד דמצטרפי ועוד הקשה הר"ש מ"ש גבי שחין ומכוה בעי קרא דמצטרפין בפרק קמא דחולין ומתרץ דהכא ב' מראות נגעים הם, ועוד תירץ משום דכתיב שאת או ספחת או בהרת ה"א דלא מצטרפי כדאי' בת"כ

גבי בראש או בזקן לכך כתב קרא דמצטרפי והנה בת"כ איתא ובשר כי יהיה בעורו שחין או כי יהיה בעורו מכות אש מלמד שאין שחין ומכוה מצטרפין וכתב ק"א דנלמד מדכתיב שחין ומכוה בב' פרשיות א"נ ממילת או דריש דאו תמיד בא לחלק וא"ר יש לדקדק במסכת חולין דף ח' מסיק דלמה חלקן הכתוב לומר שאין מצטרפין וקשה תיפק מדכתיב או דע"כ בא לחלק וק"ל:

דף ו.

תוס' ד"ה אע"ג ועוד מנ"ל לרבות ב' תולדת והנה לפמ"ש הר"ש ריש נגעים דטעמי' דר"מ מדקרי' רחמנא שאת ש"מ שהיא גבוה בד' מראות דהוא קרום ביצה ויהיב צמר לבן לתולדה דשאת ולא לבהרת דכתיב שאת לבנה ולענין מאי קרי' לבנה ע"כ תולדתה לבנה טפי מתולדה דבהרת א"כ ש"מ דיש ב' תולדת אמנם כל זה לר"מ אבל לר"ע לא יתכן זה: גמרא דף ו ע"ב מניין שאין הכתב מדבר אלא בטומאת מקדש וכו' הקשה הרשב"א בתשובה סי' קמ"ז דלמה לא יליף מהא דאי' בפ"ק דר"ה דט"ז בנבלתם לא תגעו וכו' ת"ל אמור אל הכהנים כהנים מוזהרים ולא ישראל הרי דאין ישראל מזהרין על טומאה כלל ומתרץ דאי לאו ג"ש הוה מוקמיא הך פרשה דעולה ויורד בכהנים ואי נמי בישראל וברגל ולעולם אפי' משעה שנטמאו ע"ש והנה צריכין להבין דהא קרא בעי ידיעה בתחילה ובסוף ואם הכתוב מקפיד על הטומאה לחוד היכא משכחת לי' וצריך לאוקמי' הברייתא כמאן דבעי ידיעות בית רבו ושעיר פנים משכחת שידע שנטמא ונעלם ממנו ובתוך כך עבר הרגל ושעיר חיצון משכחת בתינוק שנשבה (ויש לפקפק בזה מדברי תוס') אבל קשה לי יהיה איך שיהיה לרשב"א שכ' דה"א דמוקמינן לטומאת הרגל א"כ למה לי קרא אחת דדריש הש"ס לקמון בסוגי' דשעירים דלא נימא דחיצון מכפר אדידי' ואמאי דעביד פנימי ונ"מ לטומאה דאירע בין זה לזה וקשה הא ביה"כ לא צריך לטהר עצמו רק ברגל כמ"ש הראש סוף יומא וצ"ל כתירץ א' מהרשב"א דהוה מוקמינן בכהני' אמנם קש' א"כ איך משכחת כפרת שעיר פנימי דגבי פנים כתיב לעם ולא על כהנים ומזה יש סיוע לרמב"ם פי"א ה' שגגות דגם כהנים לענין י"ב וא"ב מיתכפרי גם כהנים בשעיר ובזדון לחוד יש להם כפרה בפר:

גמרא דף ז ע"א לאתוי חטאת פנימיות וכו' הקשה ריטב"א נימא לאתוי קדשי מזבח החיצון אפי' אותן שאין להם מתירן כגון קומץ ומנחת נסכים ומתרץ דהנהו ל"צ קרא דמגופי' דקרא דכתיב אשר לה' לרבות אימורין שהן עצמם מתירן וה"ה דבר שאין לו מתירן אבל עצים ולבונה אע"ג דהוה לה' מ"מ הואיל דבהאי קרא אכילה כ' ה"א דלא

חייב כרת רק במידי דבר אכילה וחטאת פנימיות אף על גב דמידי דבר אכילה אפ"ה לא נפקא מהתם כיון דנשרפת לא קרינן אשר לה' עכ"ל:
ולכאורה קשה הלא לענין טומאת הגוף ל"כ קרא שיחייב אפי' במידי שאין לו מתירן כדיליף הש"ס במסכת מעילה דף י' מקרא דאשר יקריב מכל זרעכם: שוב ראיתי בתוס' מס' מנחות דף כ"ה ע"ב ד"ה ת"ל שכתבו דהאי דמס' מעילה לא מיירי רק בעולה וכו' אבל שלמים לא הי' מרבה כיון דיצאו מהכלל:

דף ו:

תוספת ד"ה בשוגג וכו' בסוף הדיבור, אבל קשה דאטומאת מקדש נמי איכא למיפרך אי במזיד בר מלקות הוא דחייבי כריתות שלקו וכו' ונראה לתרץ דלקמין דף י"ז ע"א בעי רבא אי צריך שהי' למלקות וכתב ריטב"א שם דלמאן דאמר התראת ספק לא שמיא התראה אי אפשר ללקות דשמא לא ישהה שיעור שהי' ותוספת כתבו שם דאף אי ל"צ שיעור היינו כדי השתחואה אבל צריך שישהה מיהת כדי יציאה והכנסה וא"כ לא רצה להקשות על טומאת מקדש דאולי מ"ד שחייבו כרת שלקו נפטרו מכרת ס"ל כהך תנא דר"י במס' חולין דצ"א דהתראת ספק לא הוה התראה וא"כ יש לאוקמי' כפרת שעיר הנעש' מבפנים על מי שנטמא בפנים ושהה במזיד ואפי' אם התרו מ מאינו לוקה דהוי התראת ספק דאולי לא ישהה אפילו כדי יציאה והכנסה ומ"ד התראת ספק שמי' התראה אולי ס"ל כהך מ"ד סוף מכות דחייבו כריתות שלקו לא נפטרו מידי כרת ובאמת הוה מוקמי' על טומאת מקדש לחוד וק"ל, גם י"ל דמ"ד ח"כ שלקו נפטרו מכרת הוה מוקי טומאת מקדש במצורע שנכנס למקדש וכמ"ד בפסחים ד' ס"ו דמצורע שנכנס אינו לוקה דהכתוב נתקה לעשה אמנם תוספת שם נסתפקו אי הכתוב נתקו לעשה אף במחנה שכינה ודו"ק: עוד עלה על לבי דסוגי' קאי לרשב"ל דס"ל בסנהדרין דכפיפת קומתו לרבנן לא הוה מעש' וא"כ יש לאוקמי' שנטמא בעזרה ואפי' השתחוה לא הוה מעשה ולא לקי:
אמנם לפי דברי תוס' לקמון ד' י"ז ז"א שכתבו כיון שתחילתו היה ע"י מעשה אף דלבסוף לא הוה מעשה חשיב מעשה א"כ ה"הד הכא דתחילת כניסתו הי' ע"י מעשה:
ושמעתי להקשות מה מקשה תוס' דילמא סובר כר' יצחק דאמר אין מלקות בח"כ ונראה דהא ר' יוד' הוא דאמר מה מצינו ושמעינן לר"י במ"ס כריתות דף ד' דאמר אכל חלב מוקדשין לוקה ג' הרי דסובר יש מלקות בח"כ: וחכם אח' הקשה לי ג"כ על רש"י במס' פסחים דף מ"ז ע"ב שכתב על מתני' דיש חורש ושבת לא תני דהוא לאו שניתק לאזהרות מב"ד ואין לוקין דילמא מתני' אתי' כר' יצחק דאין מלקות בח"כ וגבי שבת איכא ג"כ

כרת עיין רש"י ריש כריתות ונראה דא"כ אכתי קשה דליחשב כגון שהוא פחות מבן כ' דליכא כרת כמ"ש הרמב"ם בפירש משניות פרק ד' מיתות ומה שהקשה הח"צ סי' ס"ט מסוגי' דפסחים דצ"ג כגון שהגדיל בין שני פסחים י"ל דמיירי שהוא בן כ' וכפרש"י שם שצמחו ב' שערות בע"א לפ"ב דכ"ז ש"ה ב"ש הוא קטן ושפיר חייב כרת בפסח ב' אמנם לפרש"י ביבמות דף נ"ה שכתב דלר"י הוא לאו שניתק לאזהרות כרת א"כ אפי' הוא פחות מבן כ' לא לקי ובזה מיושב מה שרצה להוכיח השעה"מ ה' שמיטה דאין חילק מלאכות ביה"כ מדלא חשיב יה"כ שחל בשבת ולהנ"ל י"ל דמתני' אתי' כר"י דאין מלקות בח"כ ורש"י לא רצה לומר כן משום דבמס' מכות מוקי מתני' כר"ע ור"ע פליג על ר' יצחק ולכך טפי ניחא לומר משום שניתן לאזהרות מיתת ב"ד): גמרא דף ח' ע"א וקרבן לאישתרוי בקהל:

בס' צדה לדרך כתב צ"ל וקרבן לאשתרוי לביתו זו אשתו דבימי ספורו אסור בתשמיש בתשמיש דלאשתרוי בקהל הלא מקודם משעה שהביא ב' צפרים וגלח שערו ורחץ במים מותר לבוא אל המחנה:

דף ז.

תוס' ד"ה אתי' וכו' ומיה' תימ' למה לי ג"ש דרבי תיפק מג"ש טומא' וכו' ולי נראה דאי לאו ג"ש מיוחדת דרבי ה"א מאי חזית למילף לקולא מג"ש דטומאה שיהי' בעולה ויורד נילף לחומרא ב"ש מצות מצות דילפנין בכל התורה דדבר שזדונו כרת על שגגתו חטאת קבוע כדאי' כריתות דף כ"ב לכך איצטרך ג"ש דרבי דמיותר ואפקי' מג"ש דמצות מצות ואוקמי' בעולה ויורד):

דף ז:

תו' ד"ה מה פנימי וכו' ועיי' מהרש"א שכתב אבל אין לתרץ דע"כ ר"ח ורגלים איירי בא"ב וא"ב וכו' דא"כ לא יתכן דברי תוס' לקמן וכו' ודבריו סתומים קצת ונראה כוונתו דקשה לכאורה על הא דמקשים לקמון דף ט' דלמה לי לה' למה לא תרצו דאי לאו לה' ה"א דמכפרי על שאר עבירת ואי משום ב"א דתני' דבי ר' ישמעאל מ"מ לא הוה דרשינן הואיל וזה בא וכו' אינו מכפר אלא על טומאת מקדש אלא הוה דרשינן מה זה אינו מכפר רק על א"ב וי"ב אף ר"ח מכפר על א"ב וי"ב וכמ"ש תו' הכא ולכך איצטרך לה' דמכפר על א"ב וא"ב וא"כ ממילא מוקמינן ב"א דתנא דבי ר"י מה זה מכפר על טומאת מקדש ולא הי' צריכם מ"ש שם דאיכא למיפרך וכו' והשתא הוא גילוי מילתא וכו' אלא ע"כ דאין שום סברא למידרש מה זה וכו' אף זה יכפר על א"ב וי"ב בשאר עבירת הואיל דכתב לה' רק כיון דבר קרבן הוא, אמנם קשה לי הא אכתי יש לאוקמי' בשאר עבירת הואיל

דכתב לה' ועל א"ב וי"ב ואי דבר קרבן הוא הלא יש לאוקמי' בשפיכת דמים ובהנך דלאו בר גלות ודו"ק:

שם תו' ד"ה וניכפר וכו' ע"ש כתב מהרש"א בשם בעל ש"י להקשות דאיך נימא דליתלו תרווייהו אפנימי א"כ למה לי אחת דכפרה א' מכפר ע"ש ונראה לתרץ דהנה הקשתי לפמ"ש תוס' לקמון דפנימי לא איתקש בהקישא דמועדכם א"כ מנ"ל דפנימי דוחה טומאה דפסחים דף עז יליף הש"ס דקרבן ציבר דוחה טומאה דכתיב במועדכם הכתוב קבע מועד א' לכולן וא"כ פנימי דלא נכלל בקרא דמועדכם מנ"ל דדוחה טומאה, ובסוגי' דשם איתא, פר של כה"ג ביה"כ יוכיח דהותרה בציבר הקשו ת"י תינח שעיר אבל פר קרבן יחיד הוא ותירצו דעבודת התלוית בשעיר הותרה נמי בציבר והואיל והותר בשעיר הותר נמי בפר הרי דגם פנימי דוחה טומאה וקשה מנ"ל זה דהא ליתא בהקישא דמועדכם ונראה לתרץ כיון דחיצון איתא בהקישא דמועדכם וחיצון איתקש לפנימי לענין ידיעה ואין היקש למחצה ומקשינן נמי פנימי לחיצון שדוחה טומאה דגם בכה"ג אמרינן א"ה למחנה כמ"ש תוס' קידושין דל"ו ד"ה תפילין ורשב"א במ"ס שבת דק"ח בשם רב האי ואין זה דבר הלמד בהיקש דאינו חוזר ומלמד בהיקש, חדא דמשמעות במועדו דריש לחד תנא שדוחה טומאה וגם י"ל כסברת ר"ת בס' הישר לקמון דכיון דהוה הקישא חיצון מפנימי לענין ידיעה ממילא מקשינן נמי פנימי לחיצון שידחה טומאה אף דחיצון גופי' ילפינן מג"ש דמועדו, והנה דעת ר"ת לקמון דגם ר' יודה דריש הקישא דמועדכם רק דלא מיסתבר לומר דחיצון יכפר אף על א"ב וא"ב דעדיפא לי' הקישא החיצון לפנימי דאינו מכפר ב' כפרות ע"ש וא"כ שפיר הקשו תוס' דלמה לא הקשה ש"ס דליתלו שניהם אפנימי ואי קשה דא"כ למה לי אחת י"ל דאי לאו אחת הוה מקשינן ההקישא דמועדכם שיכפר חיצון גם על ר"ח דהיינו א"ב וא"ב דהא לר"ת גם ר"י דריש הקישא דמועדכם ואז ממילא הוה מקשינן פנימי לחיצון שיכפר פנימי גם, על א"ב וא"ב ואין זה דבר הלמד בהיקש וכו' כיון דהך הקישא חטאת הכפורים הוה היקש חיצון מפנימי לענין ידיעה הוה הקישא ג"כ שיכפר פנימי ג"כ על א"ב וא"ב אף דחיצון גופי' ילפינן מהקישא וכסברת ספר הישר או כיון דהוה הקישא לענין שדוחה טומאה למאן דדריש משמעות דמועד עבדינן הקישא לכולהו מילתא ור' יודה גופי' ס"ל בסוגי' דציץ מרצה דקרבן פנים דוחה טומאה כשמ"ל בשם ת"י ולכך איצטרך אחת לומר, דכפרה א' מכפר ולא ב' כפרות וא"כ אי אפשר שיכפר פנימי גם על א"ב וא"ב ושוב ממילא גם חיצון אינו מכפר כפרת ר"ח אף דהוקשו כל מועדת מ"מ עדיפא לר' יודה הקישא דחיצון לפנימי שלא יכפר ב' כפרות:

דף ט.

תו' ד"ה מ"ט דר"י וא"ת מאי קבעי וכו' ונראה לתרץ דתוס' לקמון ד"ה אף, מקשים דנילף בהאי ב"א דליכפר ר"ח אכפרת חיצון ותירצו דהא איתקש לפנימי ועוד לענין זה איכא למיפרך מה ליה"כ שכפרתו מרובה עכ"ל והנה תירץ השני לא יתכן לפמ"ש מהרש"א דכפרתו מרובה אינו רק פירכא כל דהוא ולא פרכינן אחדא מחדא וא"כ נילף ר"ח בהאי ב"א שיכפר גם על ר"ח גם על א"ב וי"ב וא"ל כיון דחיצון גופי' נלמוד מהקישא דפנימי אינו חוזר ומלמד בב"א א"כ תיפשט דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בב"א ובזבחים דף נו"ן מספקי לש"ס בזה גם תירץ הראשון שכתבו דחיצון איתקש לפנימי קשה דהא יש למילף מק"ו דמה חיצון שאינה תדיר מכפר על א"ב וי"ב ר"ח שתדיר כ"ש שיכפר על א"ב ויש בה ודבר הלמד בהקש חוזר ומלמד בק"ו כדאי' בזבחים וכיון שיש ק"ו לא מבטלינן הק"ו בשביל הקישא כיון שיש לאוקמי' הקישא דחטאת כפורים לענין שיכפר גם על דבר שיש בו ידיעה ואף דאין היקש למחצה מ"מ אהני ק"ו ואהני הקישא וכ"כ להדי' תוס' זבחים דף ס"ה ד"ה ת"ל שכתבו כיון דיכול:

לאוקמי' הקישא לדבר אחר לא מפקע הק"ו (ודלא כמהרש"א במס' קידושין דף כ' שכתב דאין היקש למחצה וכו') וגם בסוגי' דמנחות דף רט ע"א האי לא מצי' אמרת ק"ו עש קשה לדברי מהרש"א אמאי לא נימא דהקישא וסמך ושחט מפקע ק"ו א"ו כיון שיש לאוקמי' הקישא למילתא אחריתא לא מבטלינן הק"ו) לכן נראה דגם ר' יודה דריש עון א' הוא נושא ואינו נושא ב' עוונת וא"כ כיון דגלי רחמנא לה' שיכפר ר"ח על א"ב וא"ב א"א שיכפר גם כפרת חיצו' דאינה נושא ב' עוונות, וכיון שזכינו לזה נראה דגם ר' יודה סובר דהאי עון דכתיב בר"ח נתקבל בסיני למידרש נ"ש והיינו להא דאיתא מס' מנחות דף ד' ע"א חיתא שם מנחת קנאות מותרה נדבה דמזכרת עון כתיב ובחטאת כתיב עון עדה מה חטאת מותרה נדבה וכו' ע"ש ומקשה שם הש"ס אלא מעתה אשם יהי' פסול שלא לשמה דנגמר עון מחטאת ומדהקשה הש"ס דנגמר אשם מחטאת ש"מ דעון דכתב בחטאת נתקבל בסיני למידרש לג"ש ולכך מקשה דגם אשם ליגמור ונמנו (או אולי דב' תיבות עין עון נתקבלו בסיני שידרשו לג"ש):

וא"כ מתורץ קושי' תוס' דאי לאו דכתיב לה' ה"א דר"ח מכפר על טהור שהכל טמא דהואיל וניתן ג"ש עון עון למידרש להאי דריש מנחות שיהי' מנחת קנאות מותרה נדבה ה"א דאין ב"ש למחצה וילפי ג"כ עון עון מציץ שיכפר ר"ח על טהור שאכל הטמא דאין ג"ש למחצה וכמו שהקשה ש"ס שם במנחות וכ"ת אין ג"ש למחצה ונילף אשם מחטאת בג"ש דעין שיהי' פסיל שלא לשמה ובפרט לפמ"ש ת"י רפ אלו נערות על הא דהקשה

ש"ס שם ור"י מ"ט לא אמר כעולא והקשה ת"י דילמא לא גמיר ג"ש דתחת ותירצו דהא ילפינן בבכורת תחת תחת ומשמע כיון דניתן לידרש תחת תחת בחדא דוכתי' ממילא ניתן לידרש בג"ש הנך תיבת בכל דוכתי' וכ"כ תוס' מס' סוכה דף י"ג ע"א בג"ש דקיחה קיחה ע"ש וא"כ כ"ש כאן דנתקבל ג"ש דעון פון למותר נדבה ה"א דאין ג"ש למחצה ונילף ג"כ מציץ בג"ש דעון שיכפר על טהור שאכל טמא (וכ"כ כתבו תוס' יומא דף ז' ד"ה ע"ב הא:

וז"ל דאי לאו דכתב לא יחשב הוה גמרי פיגול מג"ש דעון בציץ) ולכך כתב לה' דמכפר על א"ב וא"ב ואז שוב א"א למילף בג"ש שיכפר גם על טהור שאכל טמא דעון א' היא נושא ולא ב' עונת, והא דמקשה הש"ס וניכפר נמי בשאר עבירת, עיקר הקושי' דילמא בשאר עבירת לחוד או אולי אכתי לא אסיק הך דרשא דעון א' הוא נושא וכו':

ואל תשיבני דאיך נימא דגם לר"י נתקבל הג"ש דעון למנחת קנאות דמותרה נדבה הלא לר"י מותר חטאת אין בא בנדבה רק מותר אשם כדאי' תמורה ד' כ"ג והביאו מהרש"א לקמון דף י"ב (ובמס' זבחים ד' ק"ג מסיק ש"ס דהדר ר') גם זה לא קשה דע"כ לא שמעינן לר"י רק מותדה שאין עורה לכהנים אבל הא דמותר חטאת לעולה ילפינן מדכתיב אשם לה' א"כ ה"ה מנחת קנאות מותרה נדבה לעולת קיץ ובאמת אין עורה לכהנים והרי רש"י שם בתמורה מפרש לר' יודה דששה שופרת הי' לנדבת ציבר הבא ממותרת חטאת ואשם והא דמותר חטאת נדבה לא ילפי רק מדכתיב אשם לה' דבר הבא ממותר חטאת ואשם יהי' לה' ודוק:

בא"ד וי"ל דבעי מ"ט דמכפרו אטומאת מקדש וכו' ח"ל ואי משום ב"א איכא למיפרך דכפרתו מרובה עכ"ל וקשה לי לפי מה שהעלה מהרש"א דכפרתו מרובה לא היה רק פירכא כל דהוא ול"פ אחדא מחדאא"כ יוכל למיפשט הא דבעי הש"ס במס' זבחים דבר הלמד בהיקש אי חוזר ומלמד בב"א תיפשט דאינו חוזר ומלמד בבנין אב דאי חוזר ומלמד קושי' תוס' למה לי' לה' הא ע"כ ליכא לאוקמי כפרת ר"ח רק בא"ב וא"ב וא"ל דילמא על שאר עבירת הא איכא למילף מב"א הואיל וזה מכפר וכו' מה זה טומאת מקדש וכו' ואי דמה ליה"כ שכפרתו מרובה הלא זה רק פירכא כל דהיא ול"פ הדא מחדא וע"כ כיון דחיצון גופי' לא ילפי' רק מהקישא דפנימי אינו חוזר ומלמד בב"א וא"כ תיפשט דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בב"א ונראה לתרץ דש"ס לא יוכל למיפשט כיון דלא נזכר הך דרשא לה' בדברי ר' יודה רק שמואל אמר זה לפרש דברי ר' יודה ואולי שמואל גופי' מספקא אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בב"א ובאת"ל קאמר דאי אין חוזר ומלמד א"כ טעמי' דר"י משום דכתיב לה' ואי חוזר ומלמד באמת גם ר"י לא דריש

לה' דהא גם ר"ש דס"ל דר"ח מכפר על טהור שאכל טמא לא דריש האי לה' וביותר נראה כוונת תוס' דאי לאו לה' ה"א דמכפר' בשאר עבירת ואי משום ב"א איכא למיפרך מה לחיצון שאינה תדיר אבל ר"ח דתדיר מכפר נמי אף בשאר עבירת אלא שקשה בעיני להגיה דברי תוס' ועיי' מה שכתבתי לעיל דף ח' ע"ב דהא דלא תירצו דאי לאו לה' ה"א דמכפרי בשאר עבירת ואי משום ב"א מ"מ לא הוה דרשינן מה זה מכפר על טומאת מקדש רק הוה דרשינן מה זה בא על א"ב וי"ב אף ר"ח בא על א"ב וי"ב בשאר עבירת רק כתב מהרש"א שם דלא ס"ד דבא ר"ח על א"ב וי"ב בשאר עבירת דבר קרבן הוא ואכתי קשה דהוא מוקמי' על שפיכת דמים בשוגג ובהנך דלאו בר גנות:

עוד נראה לתרץ קושי' תוס' דלעיל הקשו תוס' דנימא דשניהם אפנימי ופנימי לתלות וחיצון לכפרה ותירצו דאי חיצון לכפרה גמורה לא אתי' פנימי לכלל חטאת והנה אף למה דמתרץ הש"ס לעיל כפרה זו לא תהי' רק פעם א' בשנה מ"מ צריכן אנו לסברת תוס' דיש מקום לומר דגם חיצון אפנימי ולכפר כפרה גמורה והא דכתיב אחת שלא תהי' רק פעם א' בשנה י"ל דקרא לא קפיד שלא תהי' רק פעם א' היינו תליי' להגין מיסורים זה לא יהי' רק פעם בשנה אבל שאחר יכפר אח"כ כפרה גמורה וזה לא מיירי קרא רק לסברת תוס' ניחא דע"כ חיצון לא בא על פנימי ושיכפר כפרה גמורה דא"כ לא אתי' פנימי לכלל חטאת אמנם קשה לי לקמון דמסיק הש"ס לר"ש איתקש רגלים לר"ח דבמילתא דקודש מכפרי וע"כ בא"ב וא"ב דעל י"ב וא"ב פנימי מכפר וקשה דילמא רגלים בא לכפר ערב וא"ב ולכפר כפרה גמורה ולא שייך תירץ תו' דא"כ פנימי לא אתי' לכלל חטאת דהרי יוכל לביא לכלל חטאת כשיודע לו בין יה"כ קידם הרגל הוא בעולה ויורד אבל אם לא נודע לו עד אחר שעבר הרגל דילמא באמת פטור להביא קרבן עולה ויורד ואי דכפרה זו לא תהי' רק פעם א' בשנה הלא אין למעט רק תליי' דהיינו כפרה להגין מיסורים זה לא יהי' רק פעם א' בשנה אבל מנ"ל שלא יכפר העיר אחר כפרה גמורה, ונראה דר"ש לטעמי' אזיל דבירושלמי יליף דפנימי לא יכפר על חיצון דכתיב ועשהו חטאת וש"ס שלנו נראה דהאי ועשהו איצטרך להא דדריש ר"י יומא דף ל"ט ע"ב דהגרלה מעכבא אבל ר"ש דס"ל שם במס' יומא דהגרלה לא מעכב לא אוקמיני' על הגרלה וע"כ מוקי גם רישא דקרא אחת דכפרה זו לא יהי' רק פעם א' בשנה ואי דחה נשמע מסיפא דקרא מדם חטאת הכפורים אחת בשנה י"ל דשניהם צריכי דמחד קרא לא נשמע רק שלא יתלה אחד על תלייתו על י"ב וא"ב אבל שיכפר אחר לגמרי לא נשמע קמ"ל אידך דאחת דאפי' לכפר לגמרי על דבר שבא פנימי לא יבוא אחר כלל הן בתליי' הן לכפרה וא"כ מיושב קושי' תוס' ושפיר בעי מ"ט דר"י דהא ר' יודה יליף ביומא מקרא ועשהו דהגרלה מעכבא

וליכא למידרש כדדריש בירושלמי וא"כ י"ל דר"ח בא על כפרת פנימי והיינו על י"ב וא"ב ולכפר כפרה גמורה דלדידי' ליכא למעוטי מאחת רק שלא יתלה אחר תלייתו אבל שלא יכפר לא שמענו והפנימי שפיר אתי' לכלל חטאת כשיוודע לו אחר יה"כ קודם ר"ח יביא עולה ויורד דבשלומא גבי חיצון שפיר כתבו תוס' דליכא למימר שיכפר חיצון כפרה גמורה דא"כ פנימי לא אתי' לכלל חטאת ואף אם יוודע לו קודם החיון מ"מ הלא ביה"כ אין רשאים להקריב קרבן יחיד ואם יתודע אחר יה"כ כבר עבר החיצון ומכפר לגמרי ולא אתי' הפנימי לכלל חטאת אבל בין יה"כ לר"ח שפיר יוכל להקריב ולכך איצטרך לה' ובזה מיושב מה דקשה לפמ"ש תוס' לקמון דף יו"ד ד"ה אותה לרשב"י לא משמע אותה רק כשאין נושא רק עון וקשה א"כ קשה קושי' ש"ס דניכפר חיצון גם אפנימי ואי דכתב אחת נימא דלא קפיד קרא רק שלא יכפר החיצון על י"ב וא"ב לחוד אבל אם מכפר עוד דבר עמו ליכא למועטי מאחת אם לא שתוס' כתבו זה להך תירץ שכתבו לעיל דאין סברא רק על טומאה בין זל"ז ולהנ"ל דרש לטעמי' דס"ל הגרלה לא מעכבא ואיתר קרא ועשהו ומוקי כדדריש ירושלמי שלא יכפר אחר עליו והשתא יש לנו תרי קראי ומיותרא דקרא דריש שלא יכפר חיצון על פנימי אפי' שיש עוד כפרת אחרת עמו:

שם בגמרא אי מדיה"כ שכן מרובה כפרתו ועיי' מהרש"א שכתב דהך פירכא לא היה רק פירכא כל דהוא ויש לסייע לדבריו דאיתא בת"כ בזאת יבוא אהרן וכו' מה ת"ל (וכתב ק"א שתיבת קודש הוא מיותר) ומתרץ לפי שנאמר אל הקדש אל פני הכפורת אשר על הארון אין לי אלא קודש שיש בו ארון מניין שאין בו ארון דהיינו בית שני ת"ל בזאת וכו' אל הקודש לעשות קודש שאין בו ארון כקודש שיש בו ארון או אינו אלא לעשות פר שאינו כזה כקודש זה והיינו פר הבא על כל המצות והלא דין הוא מה אם פר הבא על לא הודע נכנס לפני ולפנים פר הבא על הודע א"ד שיכנס לפני ולפנים ת"ל בזאת למעט פר הבא על כל המצות שלא יכנס לפני ולפנים עכ"ל:

וקשה למה לי קרא הלא בלא"ה ליכא למילף מפר יה"כ דמה ליה"כ שכפרתו מרובה ולמהרש"א ניחא דהוא פירכא כ"ד ול"פ אחדא מחדא (ומדברי ת"כ קשה לי על הרמב"ם פי"א מ"ה שגגתו כפי הבנת לח"מ שפר לא מכפר רק על זדון ע"ש) אמנם קשה לי על מהרש"א מהא דהקשו תוס' מס' יומא דף למ"ד ד"ה ומה וכו' או ליפרך שמרובה כפרתה וגם במס' חולין ד' כ"א ע"א תוס' ד"ה כמשפט הקשו חטאת בהמה היכא ילפינן מפר של אהרן דאי במ"מ איכא למיפרך שמרובה כפרתה ומאי קושי' הלא הוא פירכא כל דהוא ול"פ אחדא מחדא גם מ"ש מהרש"א דלא פרכינן רק משום דבעי למילף במה הצד קשה

הלא הש"ס הקשה זה לר' יודה א במס' מכות דף ד' כתב בשם ר"ת דר' יודה דלא פריך צד חמיר לית לי' הא דאמרינן בחולין דעל מה הצד פרכינן כל דהוא: גם לכאורה קשה על מהרש"א שכתב דכפרתו מרובה הוא רק פירכא כל דהוא א"כ קשה מאי מספקא לש"ס בזבחים אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב תיפשט דאינו מלמד דאי מלמד קשה קושי' תוס' ד"ה מאי טעמא דמאי איצטרך לה' הא ע"כ ליכא לאוקמי' רק על א"ב וא"ב ואי דקבעי מנ"ל דמכפרי על טומאה מקדש הא:

איכא למילף מבנין אב הואיל וזה מכפר דהיינו חיצון על טומאת מקדש וקדשיו אף ר"ח מכפר על טומאת מקדש ואי דמה ליה"כ שכפרתה מרובה הלא זה הוא פירכא כל דהוא ולא פרכינן אחדא מחדא אמנם אין זה קושי' דבאמת אי אמרינן דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב גם ר' יודה לא דריש האי לה' דהא גם ר"ש דסובר ר"ח מכפר על טמא שאכל טהור ג"כ לא דריש לה' ושמואל לא אמר רק אי נימא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בב"א והא דכתבו משום כפרתו מרובה ולא כתבו דלא נוכל למילף מב"א דחיצון משום דדבר הלמד בהיקש אינו חתר ומלמד בב"א דרצו לתרץ ג"כ מאי בעי ש"ס שעירי רגלים מנ"ל ולמה לא אמר הש"ס דע"כ ליכא לאוקמי' כפרת רגלים רק על א"ב וא"ב ואי דבעי מנ"ל דמכפרי על טומאת מקדש הא איכא למילף מר"ח דכבר אסיק הש"ס מדרשה לה' ואי מה לר"ח שכן תדיר נימא חולץ יוכיח דדבר הלמד בהיקש עושין ממנו יוכיח בכה"ג כיון דר"ח לא ילפי מחיצון (ויש לפקפק מדברי מהרש"א במה שחולק על מהרי"בל לכך נקטו תור' פירכא דכפרתו מרובה כמ"ש תו' דתדיר מיחשב נמי קצת כפרתו מרובה אלא דקשה לי על מהר"שא שכתב דכפרתו מרובה הוא פירכא כל דהיא מדברי תוס' ד"ה אף שהקשו ונילף מהאי בנין אב ד יכפר נמי אכפרתו חיצון וכו' ועוד דבענין זה איכא למיפרך מה ליה"כ שמרובה כפרתה ולסברת מהרש"א קשה א"כ תיפשט דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב וש"ס מספקא בזבחים דאי חוזר ומלמד קשה נילף מהאי בנין אב שיכפר ר"ח אכפרת חיצון ואי דמה ליה"כ שכפרת' מרובה הלא הוא פירכא כל דהוא ולא פרכינן אחדא מחדא, ואחר כמה שנים הגיע לידי ספר מים עמוקים כתב שמדברי תוס' ד"ה מ"ט ומד"ה אף לא משמע כדברי מהרש"א וקיצר מאוד אבל לדעתי מדברי תוס' ד"ה מ"ט אין סתירה למהרש"א כמ"ש:

והנה מהרש"א כתב דאף דהוא פירכא כל דהוא מ"מ פריך הש"ס משום דבלא"ה ליכא למילף מחיצון, דחיצון גופי' נלמוד מהקישא דפנימי ובזבחים מספקא אי למד בהיקש חוזר ומלמד בב"א וקשה לי דאכתי מה הקשה ש"ס שעיר רגלים מנ"ל הלא בזבחים ד' מ"ט ע"ב מסיק הש"ס דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו וא"כ נילפנהו רגלים מק"ו

מה חיצון שאינה תדיר דאינו רק פעם א' בשנה ונכפר על טומאת מקדש רגלים דתדירי שהמה ג"פ בשנה כ"ש שיכפרו על טומאת מקדש ופירכא דכפרתה מרובה הוא רק פירכא כ"ד וצ"ל דרגלים לא מקרי תדירי הואיל וחלוקים בשמותם ומזה סייע למ"ש מהרש"א בפסחים דף ס"ו ודשעירי רגלים לא מקרי תדירי לג"פ אבל אדמ"ו זצ"ל בצלח כתב דרגלים מקרי תדיר אצל פסח דפסח הוא רק פעם א' בשנה ע"ש:

דף ט:

תוס' ד"ה כדאמר, באמצע הדיבור ור"ת פירש דה"נ סמיך אהיקשא וכו' ורבים הקשו דהלא בירושלמי איתא להדי' כתירץ א' של תוס' ונראה דר"ת הוכיח דע"כ סוגי' דבבלי חולק על ירושלמי דבמס' ר"ה דף ד' ע"ב ס"ל לר"מ כיון שעבר רגל א' עובר בבל תאחר ור"ש בעי ג' כסדרן וראב"י ס"ל ב' רגלים ויליף מדכתיב במועדכם מיעט מועדי' ב' ואידך מוקמי' האי קרא דהוקשו כל המועדים שבאו לכפר על טומאת מקדש וקשה לי לשיטת ירושלמי א"כ ר"ש דבעי ג' רגלים האי דבמועדכם מאי עביד ואי להורת שיכפרו על טומאת מקדש הלא בלא"ה מוכח שהרי ר"ח מכפר בודאי על טומאת מקדש דהא כתיב לשאת עון העדה וילפי' מציץ וכיון דר"ח מכפר על טומאת מקדש ממילא גם שעירי רגלים מכפרי על טומאת מקדש מדכתיב ושעיר מוסיף על ענין ראשון וא"כ במועדכם מאי עביד לי' לר"ש וצ"ל דירושלמי מוקי האי דבמועדכם שכולם דוחים שבת כונו דאי' בפסחים דף ע"ז אבל ש"ס שלנו בסוגי' דר"ה דנקט גם לר"ש דמפיק במועדכם על טומאת מקדש ע"כ לא ס"ל האי דירושלמי דושעיר מוסיף וע"כ אהקישא דר"י סמיך, עוד נראה בדעת ר"ת דע"כ סוגי' דהכא חולק על ירושלמי דמהרש"א הוכיח דכפרתה מרובה אינו רק פירכא כל דהוא ול"פ אחדא מחדא וקשה דבזבחים בעי הש"ס אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בב"א קשה תיפשט דאינו חוזר ומלמד בב"א דאי חוזר ומלמד למה לי ושעיר גבי רגלים דוי"ו מוסיף דמכפר על טומאת מקדש נילף מחיצון בבנין אב דמכפר על טומאת מקדש (וממילא ידעינן דמכפר על א"ב וא"ב דאי על א"ב ויש בה הא כתב אחת בשנה ואיתקש חיצון לפנימי) וא"ל דמה לחיצון שכפרתה מרובה הלא זה רק פירכא כ"ד ולא פרכינן אחדא מחדא ואי דחיצון גופי' לא ידעינן רק מהקישא דפנימי ואינו חוזר ומלמד א"כ תיפשט מיהת דאינו חוזר ומלמד בב"א לכן כתב ר"ת דה"נ סמיך אהיקשא דר' יונה והך הקישא איצטרך בלא"ה לכמה דרשות כדאי' בפסחים דף ע"ז דמפיק מיני' דדיחי' טומאה אבל לירושלמי דיליף מן ושעיר והיא יתורא דקרא זה ע"כ לא ס"ל ש"ס שלנו דא"כ תיפשט דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בב"א, ודו"ק:

ולי נראה לתרץ קושי' תוס' באופן אחר דבאמת הש"ס סמיך אהיקשא דר"י והאי דאמר הש"ס כדאמר ר"ח וכו' שעיר ושעיר לא כר"ת דאמר דש"ס לא נקט אלא תחלת הסוגי' אלא נראה דתרוייהו איצטרך דהנה העולם מקשים לתוס' שכתבו לעיל דאין סברא לומר שלא יבוא חיצון רק משום טומאה דאירע בין זה לזה והלא תוס' רפ"ב דביצה כתבו דבר"ה קרבו ב' שעירים א' של ר"ח וא' דשל רגל דר"ה וא"כ לר"י דס"ל דשעירי ר"ח ורגלים שניהם מכפרי על א"ב וא"ב א"כ למה קרב שעיר של ר"ה הלא כבר נתכפר בשעיר דר"ח ואין סברא שלא יבוא רק משום טומאה דאירע בין זה לזה כמו שכ' תוס': ומתרצים, דתוס' לא כתבו רק דהמקשה לא רנה להקשות שפנימי וחיצון לא יתכפרו רק על י"ב וא"ב דא"כ לא יבוא חינון רק על טומאה דאירע בין זה לזה ומוטב יותר לומר שחיצון יכפר על דבר אחר אבל באמת אין זה סברא חלוטה ועיי' בזבחים דף ח' גבי כבשי עצרת דמסיק שם ג"כ דבאין על טומאה דאירע בין זה לזה וא"כ מעצרת לא קשה די"ל דילפי מהקישא דר"י ומר"ח ואפ"ה איצטרך ושעיר גבי שאר רגלים דאי לאו ושעיר גבי רגלים ה"א דשעיר של ר"ה לא יכפר על א"ב וא"ב שהרי עון דא"ב וא"ב כבר נתכפר בשעיר של ר"ח שנקרב בזה היום והקישא דמועדכם אינו מיותר דאיצטרך שידחה טומאה ושבת וראוי יותר להקיש מועדים זה לזה וה"א דמקשינן כל רגלים לר"ה וכמו דשעיר ר"ה מסברא אינו מכפר על א"ב וא"ב שהרי א"ב וא"ב כבר נתכפר בדר"ח ומצד הסברא אין לומר שלא יבוא רק על טומאה בין זל"ז כ"כ שאר מועדים ולכך כתב ושעיר גבי פסח ור"ה ואינך להורת להקישם לר"ח שיכפר על א"ב וא"ב דאפי' ר"ה מככר על א"ב וא"ב ממילא גם עצרת ילפי' מהקישא דר' יונה וילפנין מר"ח ואפ"ה איצטרך ושעיר גבי אינך כיון דהקישא דמועדכם איצטרך שדוחה טומאה אך אכתי יש לפקפק דלא לכתוב ושעיר רק גבי ר"ה ולא בעי גבי פסח וסוכות:

שם בגמרא והאי קרא בשעיר דר"ח כתיב ויליף עון עון מציץ וכו' מסוגי' דהכא קשה לי על רש"י בפסחים דף כ"ג ע"ב בגמרא והנה שורף ופרש"י בשעיר נחשון כתיב והלא הכא מפורש דבר"ח כתב וגם תוס' ומהרש"א הקשו שם על פרש"י ונראה לתרץ דיש להקשות לר' יודה דס"ל דשעיר ר"ח מכפר על אין בה ידיעה בתחלה ובסוף דכתיב לה' שאינו מכיר אלא ה' א"כ איך כתב ואומה נתן לכם לשאת עון העדה הלא עון הוא מזיד כדאי' סוף יומא ובמס' מנחות דף ק"ט ואיך שייך עין דהיא מזיד והלא אינו מכפר רק על אין בה ידיעה בתחלה ולבסוף דהוא שוגג גמור לכן נראה דסוגי' דהכא דאזלי' אליבה דר"ש ולר"ש שפיר יש לאוקמי' האי בשעיר ר"ח דאיהו ס"ל דר"ח מכפר על טהור שאכל טמא ויליף מציץ והרי ציץ מכפר גם על טהור שאכל טמא אפי' במזיד וא"כ שפיר יש

לאוקמי' ואותה נתן לכם לשאת עון העדה בשעיר דר"ח אבל אליבה דהילכתא דפסקנין כר"י דר"ח מכפר על א"ב וא"ב דר"י ור"ש הלכה כר"י ע"כ לא מתוקמי' האי דלשאת עון העדה בשעיר דר"ח דעון הוא מזיד ושעיר ר"ח מכפר על א"ב וא"ב וע"כ בשעיר נחשון, ואף שם בזבחים קאי לר"י מ"מ יש ליישב במעט עיון:

הן אמת שמהרי"ק הביאו תוס' י"ט פ"ג מס' כלים תשנה ב' כתב דהאי כללא דהלכה כפלוני נגד פ' זה דוקא בדברים הנוהגים בזה"ז ע"ש אמנם מג"א סי' רי"ח ס"ק ג' חולק ואני מוסיף מדברי תוס' חילין דף קי"ט ע"א ד"ה ור"י וכו' כי היכא דליקם כר"י דהלכתא כוותי' לגבי ר"מ הרי דאף בטומאה וטהרה איתא להאי כללא וגם לי יש לי עיון על דברי תוס' שם שכתבו שם בחולין דף קי"ט ד"ה ור"י וכו' כי היכא דליקום כר"י דהלכה כוותי' נגד ר"י וקשה דהלא רב במס' עירובין דף מ"ו לא ס"ל הני כללי ועיי' תה"ד ועיי' רדב"ז סי' תק"י שכתב דהלכה כראב"ש דנרות בין צפון לדרום דר"נ מגילה דף כ"א קחי כוותי':

דף י.

תוס' ד"ה ואיתקש וא"ת הוה דבר הלמד בג"ש וכו' ופלוגתא היא ר"פ ומ"ז עכ"ל ונראה לתרץ דשם בזבחים דף נ' ע"א רצה ר"פ למיפשט מהאי דזאת תורת זבח שלמים וכו' דדבר הלמד בב"ש חוזר ומלמד בהיקש ודחי מר זוטרא דשאני מעשר דגן דחולין ונשאר שם הספק אי ג"ש חוזר ומלמד בהיקש ועיין שם תוס' ד"ה אמר וא"כ קשה קושי' תוס' דאכתי תיפשט דג"ש חוזר ומלמד בהיקש דאי אינו חוזר ומלמד בהיקש קשה מנ"ל לר"ש דרגלים מכפרי על א"ב וא"ב ונראה לפמ"ש מהרש"א דפירכא דכפרתה מרובה אינו רק פירכא כל דהוא ולא פריך רק אמה הצד והא דהוצרך הש"ס למילף רגלים מהקישא דר"ח ולא יליף מב"א דחיצון לחוד משום דש"ס מספקא בזבחים אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בב"א וחיצון גופי' לא נלמוד רק מהקישא דפנימי ולכך צריך ש"ס לומר דרגלים דמכפרי על טומאת מקדש דאיתקש רגלים לר"ח ע"ש ובזה מיושב קושי' תוס' דשפיר מספקא לש"ס וליכא למיפשט דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש דה"א דלעולם דאינו מלמד בהיקש והא דרגלים מכפרי על א"ב וא"ב נראה דש"ס מספקא בדרך את"ל דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בב"א א"כ יש למילף רגלים מחיצון מבנין אב דחיצון דזה בא בזמן קבוע וכו' מה זה מכפר על טומאת מקדש אף זה וכו' וא"ל מה ליה"כ שכפרתה מרובה הלא הוא זה רק פירכא כל דהוא וא"ל א"כ תיפשט דדבר הלמד בהיקש חתר ומלמד בב"א גם זה ליכא למיפשט דלעולם דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בב"א והא דרגלים מכפרי על א"ב וא"ב היינו משום שמא דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש וא"כ רגלים בהיקש ילפי' מר"ח ור"ח מג"ש דציץ כי מר זוטרא לא אמר בהחלט

דדבר הלמד בג"ש דאינו חוזר ומלמד בהיקש רק דמספקא לי' חיל הכא קמדחי' וזיל הכא קמדחי' וחכם א' הק' לי מד"ת מ"ס ב"מ דק"ד ע"ב וזה ודו"ק:

בא"ד אבל קשה לר"מ איך יליף ר"ח ורגלים מחיצון הא חיצון גופי' וכו'. ונראה דקושיתם הוא לפי מה שהוכיחו דפנימי לא איתקש בהקישא דמועדכם דאל"כ לא איצטרך לה' וכל זה הוא לשיטת ר"ת דס"ל דאפי' ר"י אית לי' הקישא דמועדכם אבל לשיטת תוס' לעיל ד"ה כדאמר בתירץ קמא יש לומר דגם פנימי איתקש במועדכם ושפיר ילפי' ר"ח ורגלים מפנימי דמכפר על דבר שיש בו ידיעה ואפ"ה איצטרך לה' לר"י דאל"כ לא הוה ידעינן דמכפר על טומאת מקדש וכמ"ש תוס' לעיל דף ט' ד"ה ת"ט דר"י רק דהוה מוקמי' כפרת ר"ח בשאר עבירת ע"ש ואי דהוקשו מועדים הא ר"י לא ס"ל הקישא דמועדכם אבל ר"מ דס"ל הקישא דמועדכם י"ל דגם פנימי איתקש בהקישא דמועדכם וק"ל:

אמנם נראה לתרץ אפי' לר"ת דהרי לא מצינו שר' יודא בעצמו אמר הך דרשא לה' רק שמואל אמר דטעמי' דר"י הוא דכתיב לה' ונראה דשמואל איצטרך למיהב טעם זה לתרץ אף לר' ישמעל דאיהו ס"ל ג"כ דר"ח מכפר על א"ב וא"ב ואיהו ע"כ לא ס"ל דפנימי איתקש בהאי הקישא דמועדכם דהרי תנא דבי' ר' ישמעל יליף הואיל וזה בא בזמן קבוע וכו' מה זה מכפר על טומאת מקדש ולמה לא יליף מהקישא דמועדכם ואתקשו לפנימי ומה פנימי מכפר על טומאת תקדש אע"כ דתנא דבי' ר' ישמאל לא ס"ל הקישא דמועדכם ועיי' מגילה דף כ"ג דרתי ש"ס ר"י אתנא דבי' ר' ישמעאל וע"כ דר' ישמעאל לא ס"ל דפנימי לא איתקש אבל ר"מ י"ל דגם פנימי איתא בהקישא דמועדכם ודו"ק:

אמנם קשה בעיני להמציא פלוגתא חדשה לכן נראה לתרץ מה שמקשים לר"מ איך יליף ר"ח ורגלים מחיצון הלא חיצון גופי' לא נלמוד רק מהקישא נראה לפענ"ד דהא חיצון שפיר ילפי בהקישא מר"ח דכתב להדי' לה' וגם טהור שאכל טמא אף דילפי מג"ש דציץ הא כתבו דציץ הוא תכשיט ואין דינו כקדשים ועיקר קושייתם דאיך יכפר ר"ח ורגלים על א"ב ר"ב כיון דחיצון גופי' נלמוד מהקישא, ונראה דגם זה יש לתרץ דהא מסקינן בזבחים דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו ובם הכא יש ק"ו דמה חיצון דלא תדיר דהיא רק פעם א' בשנה מכפרי על א"ב וי"ב כ"ש ר"ח ורגלים דהמה ג"פ בשנה כ"ש שיכפר על א"ב וי"ב ואי מה ליה"כ שכפרתה מרובה כבר כתב מהרש"א דהיא רק פירכא כל דהיא והא דאמר הש"ס דטעמי' דר"מ משום הקישא דמועדכם הוא לתרץ דלמה יכפר חיצון על טהור שאכל טמא או על א"ב וא"ב דזה ליכא למילף מק"ו דר"ח דמה לר"ח שתדיר לכן אמר הש"ס דהוקשו כל המועדים להדדי אבל הא דמכפר ר"ח ורגלים כפרת חיצון זה איכא למילף מק"ו ול"ל הקישא לזה:

אמנם כבר כתבתי לעיל דמדברי מהרש"א בפסחים דף ס"ו משמע דרגלים לא לא חשיבי תדירי וא"כ מנ"ל דרגלים מכפרי כפרת חיצון ונראה כיון דר"ח יליף בק"ו מחיצון מי לא ילפינן רגלים מהקישא דאיתקש רגלים לר"ח ואף דבזבחים מספקא לש"ס אי דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקש מ"מ נראה דודאי ר"פ דס"ל שם בזבחים דג"ש חוזר ומלמד בהיקש פשיט' ג"כ דדבר הלמד בק"ו חוזר והלמד בהיקש (ויש לפקפק ע"ז קצת), וש"ס לא מספקא רק למר זוטרא דשם דמספקא לי' ג"כ אי ג"ש חוזר ומלמד בהיקש ואולי לדידי' י"ל דגם פנימי איתקש בהקישא דמועדכם ובאמת לדידי' גם ר"י לא דריש האי לה' כמו ר"ש דלא דריש ג"כ האי לה' ושמואל דדריש אליבה דר"י האי לה' וא"כ מוכח דס"ל דפנימי לא איתקש בהקישא דמועדכם מ"מ שמא סובר שמואל כר"פ דג"ש חוזר ומלמד בהיקש א"כ ה"ה דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקש, ואין להקשות דאיך נוכל למילף ר"ח מק"ו דחיצון נימא דהקישא דאיתקש חיצון לפנימי שלא יכפר אחר כפרתו דהוי מפקע ק"ו, בשלומא אי ר"ח ורגלים ילפי מהקישא י"ל כסברת ר"ת לר"מ עדיפא ני' הקישא דמועדכם, אבל אי ילפי מק"ו איך נימא דהקישא חטאת הכפורים מפקע לק"ו אבל יש לנו לומר כיין דיש לאוקמי' הקישא דחטאת הכפורים למילתא אחריתא דמכפר על דבר שיש ידיעה לא מבטלינן ק"ו אף דאין היקש למחצה אהני ק"ו ואהני הקישא ועיי' מנחות דף י"ט האי לא מצי אמרת ק"ו וכו' וכ"כ תוס' זבחים דף ס"ה ד"ה ת"ל ודלא כמהרש"א קידושין דף כ': והנה על מה שתירצו תוס' דציץ הוא תכשיט ולכך יליף ר"ש רגלים מהקישא דר"ח אף דר"ח גופי' ילפי מציץ וקשה לי דהא בזבחים דף נ' ע"א דבעי ר"פ למיפשט דג"ש חוזר ומלמד בהיקש מהאי דזאת תורת זבח שלמים ושלמים למדנו ממעשר ודחי מ"ז דבתר מלמד אזלינן ומעשר חולין בעלמא הוא ור"פ ס"ל בתר למד אזלינן, וקשה דר"פ דס"ל בחר למד אזלינן א"כ למה פשיט ר"פ מברייתא דזאת תורת זבח שלמים למדנו לתודה וכו' יותר הוה למיפשט ממתני' דהכא דס"ל לר"ש דרגלים מכפרי במילתא דקודש מהקישא דאיתקש רגלים לר"ח והלא ר"ח גופי' ילפי בב"ש לציץ ואי מציץ הוא תכשיט הא איהו ס"ל בתר למד אזלינן וצ"ע:

ונראה לתרץ דודאי אי פנימי איתקש בהקישא דמועדכם ליכא למפשט כלל די"ל דרגלים איתקש לפנימי במילתא דקודש ועל מה יכפרו אי על טהור שאכל טמא הא כתיב אותו ואי על י"ב וא"ב הא כתיב אחת וע"כ על א"ב וא"ב:

רק דתוס' הקשו דאי פנימי איתא בהקישא דמועדכם למה לי' לשמואל לומר טעמי' דר"י דכתב לה' תיפק דעל מה מיכפרי והי' צריך ר"פ למיפשט מדברי שמואל, ויותר ניחא לי' למיפשט מהברייתא ע"כ ויש לפקפק ע"ז: בא"ד ותירץ ר"ת בס' הישר כיון דהוה

הקישא וכו' כדמוכח בסוף אתו מקומן עכ"ל כוונתם דשם איתא דהמינו ודבר אחר לא הוה היקש והנה שם בזבחים דף נ"ז נחלקו בזה ר"ע כ"ל דהמיגו וד"א לא הוה היקש ור' ישמעאל ס"ל המינו ודבר אחר הוה היקש, וקשה הא לעיל מסיק הש"ס דר' ישמעאל ס"ל כר"מ דכל שעירים כפרתן שוה ואיהו ס"ל דהוה היקש, אמנם זה טעות דהא ר"י ס"ל א"ב וי"ב בר קרבן וחיצון לא מכפר רק על א"ב וא"ב ועל טהור שאכל טמא והרי א"ב וא"ב מפורש בהדי' בר"ח לה' וטהור שאכל טמא אף דילפי מג"ש דציץ הלא ציץ הוא רק תכשיט ור"ת לא הוצרך לתרץ רק לר"מ דס"ל דר"ח ורגלים מכפרי גם על ח"ב וי"ב וילפי החיצון וחיצון נלמוד מהקישא דפנימי לכן מתרץ ר"ת כיון דהוה הקישא לחדא מילתא הוי היקיש גמור ואולי ר"מ ס"ל כר"ע דהמיני ודבר אחר לא הוה היקש ובזה מיושב מה שהקשה מהר"ם ברבי לספר הישר למה הוצרך תנא דבי' ר' ישמעאל, למילף מב"א הואיל דזה בא בזמן קבוע וכו' הלא ר' ישמעאל ס"ל כר"מ דכולם כפרתן שוה ויליף מהקישא מועדכם א"כ הוה לי' למילף מהקישא ואין זה דבר הלמד בהיקש וכו' כיון דהוה הקישא לחדא מינתא, ולהנ"ל ניחא דהא ר' ישמעאל ס"ל המינו ודבר אחר הוה היקש א"כ נדחה סברת ר"ת כיון דהוא הקישא לחדא מילתא דהא איהו ס"ל דאפי בכה"ג לא ילפינן ולכך צריך למילף מב"א רק ל ויש לפקפק קצת:

שם בגמרא פריך בשלמא דרגלים ד"מ איו"כ וכו' ומשני דכי כתב אחת בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב:

וקשה לי לר"ת בס' הישר שכתב כיון דהוה הקישא לחדא מילתא הוי הקישא גמור והביא ראי' מאיזו מקומן וכוונתו להאי דהמינו ודבר אחר לא הוה היקש כמש"ל וא"כ מאי הקשה ש"ס רגלים נמי יכפר אדיה"כ דילמא רשב"י ס"נ כר"י דסובר שם בזבחים דהמינו ודבר אחר הוה היקש ודילמא איהו סובר ג"כ הקישא דמעודכם ולכך רגלים ור"ח לא מיכפרי אחיצון כיון דחיצון גופי' נלמוד מהקישא דפנימי ואיהו ס"ל המינו וד"א הוה היקש ונ"ע רק ר"ש הוא תלמיד מר"ע כדאי' מנחות דף ע"ב: ובהך פלוגתא בזבחים בהימנו ודבר אחר אי הוי היקש גרס הספרי ר"ש ור"ע ואמנם קשה בזבחים דף מ"ה דמקשה ש"ס וכי דבר הצמד בהיקש וכו' והלא המינו ודבר אחר הוא דר"ש גופי' יליף ספ"ק דתמורה מהך הקישא דתמורה אינו נוהג כקרבן ציבור ועיי' יומא דף נ"א תוס' ד"ה דוחה אבל לגירסת הספרי ניחא:

דף י:

בגמר' קרנותיו דמזבח פנימי וכו' ומסוגי' דהכא קשה לי על ר"ת לעיל דף ח' תוס' ד"ה כפרה שכתבו בשם ר"ת או ר"י דהאי דרשא נמי שמעינן מקרא קמא וקשה לי מסוגי'

דהכא רשב"י דאמר דר"ח ורגלים לא מכפרי כפרת חיצון וחיצון מכפר על כולם דאחת דרישא דרשינן דהוא אינו מכפר כפרת אחרים לא מידרש אחיצון דלאו בשעיר כתב ואחת דסיפא דמעטינן דאינו מכפר כפרתו דסמיך יכפר לבשנה משמע נמי אחיצון עיי' ברש"י ולר"ת דס"ל דהאי דכפרתו לא יהי' רק פעם א' בשנה נמי שמענין מקרא קמא קשה למה לא יכפרו ר"ח ורגלים גם כפרת חיצון ואי דאיתקש חיצון לפנימי דלא יהי' רק פעם א' בשנה הא לר"ת או לר"י דרשינן זה ג"כ מקרא קמא וזה לא בשעיר כתב רק במזבח ונראה דלכך מיאן ר"ת או ר"י בפרש"י שכתב דאיצטרך לשום דרשא דסוגי' דלעיל קאי לר' יודה ואיהו ס"ל מערבין לקרנות ויליף הש"ס ביומא דנ"ח דכתיב אחת ולא ב' מדם הפר ע"ש אבל רשב"י אוני ס"ל דאין מערבין לקרנות ולדידי' מידרש סיפא דקרא שלא יכפר אחר כפרתו וק"ל:

שם בגמ' תמידין שלא הוצרכו לציבר כתב ריטב"א שהגזברין לא לקחו ששה ששה שאין עניות במקום עשירות רק שלקחו טלאים לרוב השנה לקיים מצות כבש אחד מיוחד ואח"כ נותנין מהם בלישכת טלאים ששה ששה ע"כ ועיי' טורי אבן מס' מגילה דף כ"ט ע"ב שנתחבט בזה:

דף יא.

תוס' ד"ה הוכשרו בתוך הדבור וי"ל דתנא דהכא סבר לאו כקודש עכ"ל והנה דעת רמב"ם פי"א ה' אבות הטומא' דחולין שנעשה על טהרת קודש לאו כקודש דמו ועיי' בכ"מ שנתקשה דלמה פסק כן ולי נראה ראי' מסוגי' דחולין דף ג' ע"ב כולהו כרבה בר עולא וכו' טמא בחולין גופי' לא איצטרך דחולין שנעשה על טהרת קודש לאו כקודש הרי דאמוראי בתראי אביי ורבא ורבינא לא ניחא לאוקמי' סתם מתני' כמ"ד חולין שנעשה על טהרת קודש כקודש וק"ל:

שם תוס' ד"ה פר:

כתבו טעמא דימותו משום דחיישינן לתקלה ובזה ישבתי מה שהקשו תוס' מס' כריתות ד"ט גבי גר דצריך שיפריש רובע לקינו דלמה גר דוקא ולא שאר חייבי קרבן והי' נראה לי לתרץ דשאר מחויבי קרבן בודאי א"צ להפריש משום תקלה רק גר לא שכיח כדאי' גיטין דף פ"ה גירות לא שכיחא וכיון דל"ש לא גזרו משום תקלה דמילתא דל"ש לא גזרו: אמנם זה אינו דהלא פר ושעיר של יה"כ ג"כ לא שכיח שיאבדו כדמסיק ש"ס לקמון אבודן לא שכיח:

ואפ"ה מסיק ש"ס ביומא דף ס"ו דלכך לא יקרבו לשנה הבאה משום תקלה ש"מ דאף בדלא שכיח גזרו, וראיתי למ"ו בנ"ב סי' פ"ג שכתב דהא דתנן המקדיש בזה"ז תעקר אינו

הטע' משום קנסא דאל"כ איך יליף רבא ביומא דס"ו דגם גבי פר של יה"כ משום תקלה דילמא שאני מקדיש בזה"ז משום קנסא ע"ש ולדידי קשה על תוס' ע"א דף י"ג ע"ב ד"ה נועל דלת כתבו להדי' דהוא משום קנסא שהקדיש בחנם ובזה מיושב מה דקשה לי על רמב"ם פ"ד ה' עכ"ום הלכה י"ג שפסק גבי עיר נדחת דקדשי מזבח ימותו והלא איהו פסק בעלי חיים אינו נדחים א"כ למה ימותו הא הש"ר מסיק בסנהדרין דף מ"ז דלאחר שנתעכלו הבשר הוה להו כפרה וכ"פ הרמב"ם פ' י"ד ה' סנהדרין דלאחר שנתעכלו הבשר קוברין אותו בקבירת אבותיו וא"כ למה ימותו דלשהינהו עד שיתעכלו הבשר והרי ב"ח אינו נדחים ולהנ"ל ניחא דרמב"ם סמך על סוגי' דיומא דף ס"ו דמסיק ש"ס הך דבת הקרבה טריד וחיישינן לתקלה וא"כ לכך קדשי מזבח של עיר נדחת ימותו דאי נימא שיקרבו אחר שיתעכלו בשרם יהי' בני הקרבה וטרידי וחיישינן לתקלה ושמא יקריבו קודם שיתעכלו הבשר ואז זבח רשעים תעבה:

דף יא:

תוס' ד"ה א"ה וכו' באמצע הדיבור ובכל דוכתי' מסקינן פרה קדשי ב"ה עכ"ל ועיי' חולין דף י"א שכתב מהר"ם לובלין דכוונתם דבכל מקום סותר הש"ס האי שנוי' קמא ומסיק דקב"ה הוא ויש לדקדק מסוגי' דבכורות דף כ"ה ע"א דמשני בתירץ קמא שאני פרה דקדשי ב"ה ולא סתר הש"ס שם האי תירוצא רק דש"ס שם מתרץ עוד תירץ:

באותו דיבור בס"ה וי"ל דמדרבנן אסור וכו' ואף שתוס' בפסחים דף כ"ח ע"ב ד"ה ר"א כתבו דקדשי ב"ה מותר לפדות להסיק תחת תבשילו וא"כ אכתי ראוי לפדות תחת תבשיל מ"מ כבר כתב מהרש"א שם דר' יוסף חולק וס"ל דאפי' להסיק תחת תבשילו אשור וכ"כ תוס' מס' ב"ק דף נ"ג ד"ה ולענין, וא"כ קושי' הש"ס הכא לר' יוסף, אמנם תוס' מס' מעילה דף ט"ו ד"ה אפי', שהקשו תיפק דאין פודין להאכיל לכלבים ותירצו דלשאר הנחות פודין ולדברי תוס' מס' ב"ק שכתבו דר' יוסף ס"ל דאפי' לשאר הנאות אין פודין קשה מאי הקשה הש"ס במס' מעילה דף ט"ו על הא דאמר עולא קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דלא יהי' רק דאיקדש ומאי קושי' דילמא עולא ס"ל כר"י בפסחים דאפי' קדשי ב"ה כמו חמץ אין פודין אפי לשאר הנאות וצ"ל דתוס' במס' מעילה סברי דאף לר' יוסף פודין לשאר הנאות ומה שהקשה מהרש"א בפסחים ר"י דאמר לא מעל דאין פודין והלא אכתי ראוי להסיק כבר מתרץ מ"ו בצל"ח דר' יוסף מוקי כגון שלהסיקו אינה שוה פרוטה ולהאכיל לכלבים ש"פ ור"א מוקי שלהסיקו ג"כ ש"פ ע"ש וא"כ שפיר מקשה הש"ס במס' מעילה דהלא עולא סתמא אמר קדשים שמתו וכו' ואף שלפעמים ש"פ להסיק ואמורא צריך לפרש והוה לי' לפרש דאינה ש"פ להסיק ובזה מיושב מה

שמקשים על תוס' ב"ק דף נ"ג ד"ה ולענין, שכתבו דלר"א חייב בבור פסולין מקודשין א"כ מאי הקשה ר"א מס' ב"ק דף רא ליתני חומר שור בבור לענין פסולי מקודשין הלא לדידי' גם בור חייב ולהנ"ל ניחא דודאי אם הוא שוה פרוטה להסיק חייב בבור אבל כוונת ר' אשי דליתני חומר שור מבור כגון בענין להאכיל לכלב הוא ש"פ ולהסיק אינה ש"פ דאז גבי שור חייב ובבור פטיר ותוס' שכתבו ב"ק דנ"ג דרבא כר' יוסף ס"ל אף שנוכל לאוקמי' דמיירי דאינה ש"פ להסיק מ"מ לא ניחא לתוס' לאוקמי' דברי רבא בכה"ג דאמורא צריך לפרש דבריו וק"ל אלא דקשה דאי נימא דאף לר' יוסף מותר לפדות להסיק א"כ מאי הקשה הש"ס בשמעתין וכי פודין קדשים להאכיל לכלבים הלא חזי להסיק וצ"ל דתוס' מס' מעילה סברי כשיטת רש"י בסוגי' דהכא דר"ש לחוד ס"ל פרה קב"ה והך ברייתא ע"כ לא מתוקי' כר"ש: שם בגמרא פרה מטמא ט"א:

כתב הרב יוסף הלוי דמטמא טומאת אוכלין אפי' אחר שריפתה ובתשובת רשב"א סי' ל"א הקשה דמי גרע מבשר שנשרף והי' לאפר דאינו מטמא, ותירץ דרבינו יוסף הלוי מצי סבר דחיבת קודש מכשירתו לשוי' כאוכל, ושוב הקשה דליתא להאי סברא לשוי' לאוכל ממש שמטמא טומאת אוכל דמקבלים טומאה אע"ג דלאו בני אכילה נינהו, ותדע מדאמרינן במנחות דף ק"ב לר"ש פרה אמאי מטמא טומאת אוכלין עפרא בעלמא דכל העומד לשרוף כשרוף ומשני משום חיבת הקודש אלמא פשיטא דפרה אינו מטמא ט"א אחר שריפה דהא אפי' קודם שריפתה הוה קשה איך מטמא משום דעומד לשרוף ובהא לבד הוא דמהני חיבת קודש דאע"ג דעומד לשרוף הכא משום חיבת קודש מהני ע"ש ועיי' תוס' פסחים דף י"ט ועיי' טורי אבן חגיגה דף כ"ג עכ"ל ולא הבנתי כוונת רשב"א דאמאי מביא ראי' מהמקשה דילמא המקשה דלא אסיק מחיבת הקודש שפיר הקשה לר"ש דס"ל כל העומד לשרוף אמאי מטמא דעפרא בעלמא אבל בתר דמתרץ ש"ס אולי גם אפר הפרה מטמא משום חיבת הקודש וכמו עצים דלבונה ואף דלאו מידי דאכילה הוא משוי חיבת הקודש כאוכל ה"ה כ"כ י"ל גבי אפר פרה וכבר ישבתי ע"פ דברי רשב"א תוס' מס' ב"ק וחבל על דאבדין:

ראיתי לפ"י מס' ב"ק שהקשה דמאי הקשה ש"ס במנחות דף ק"ב לר"ש אמאי פרה מטמא הא עומד לשריף וכו' ומאי קושי' הלא איהו ס"ל עומד לפדות כפדוי ופרה נפדת ע"ג מערכתה ונראה לתרץ דהר"ן הקשה איך אמר הואיל והיתה שעת הכושר דמשמע דעכשיו אין לה והא אמרינן דאפי' מתה נפדית ומתרץ דלאחר הוזאה מיירי ושוב אין נפדית וא"כ שפיר מקשה ש"ס במנחות לר"ש אמאי מטמא עפרא בעלמא דעומד לשרוף ואי דלעומת זה הא עומד לפדות הא אחר התאה מיירי ושוב אין נפדית וק"ל:

שם תוס' ד"ה וכי פודין וכו' שכתבו דסתם מתני' דזרוע כמ"ד אין פודין וצל"ע דאדרבה מדלא חתני ואם נעשו טריפה ש"מ דפודין להאכיל לכלבים וכ"ה איתא בש"ס מ"ס בכורות דט"ו ע"א ומתו יקברו ה"ט משום דבעי העמדה והערכ' ועיי' תמורה דף ל"ב עוד כתבו תוס' בסמוך בדיבר שלאחר זה ח"ל דקדשי ב"ה מותר לפדות משום עורו:

הקשה שער המלך לרמב"ם ורע"ב פ"ג מס' מעשר שני, צבי שלקחו בכסף מעשר יקבר עם עורו רש"א יפדה וע"כ דקדושת דמים הוא דאי קדשי מזבח מ"ט דר"ש הא בעי העמדה והערכה ומה יענו לסוגי' דהכא ולי נראה דחכמים סברי דעשו אותו כקדשי מזבח ור"ש ס"ל דאינו כקדשי מזבח ומה שלא פירשו משום העמדה והערכה דרצו לפרש אף לריש לקיש דס"ל תמור' דף ל"ב דקדשי מזבח אינו בכלל העמדה והערכה וליכא למימר דלר"ל עשו כחכמים כקב"ה דא"כ אמאי יקברו הא הקדש ב"ה מותר לפדות משום עורו:

עוד הקשה על תוס' ב"ק דנ"ג שכתבו דרבא כר' יוסף ס"ל משמע דאפי' בקדשי מזבח פודין להסיק מדלא תירצו דהא דממעטינן פסולי מקודשים בקדשי מזבח, וא"כ ק' האי דבכור שנטרף קוברין עם עורו ול"נ דתוס' סברי דר"א דס"ל קדשי מזבח פודין הסיק ממילא בק"מ ג"כ מד"ת פודין להסיק דאי אסור מד"ת גם קב"ה הי' אסור מיהת מדרבנן דכל דתיקן רבנן כעין תורה תיקן לכן כתבו דרבא כר"י ס"ל דלדידי' מד"ת ק"מ אסור אף להסיק דאל"כ לא הי' גזרו בקדושת דמים:

שם בגמרא ר"ש ל"ל לב ב"ד מתנה עליהן ובזה נראה לבאר דברי ראב"ן בסוגי' דשעירים שכתב דהא דפנימי מכפר על י"ב וא"ב ועל זדון ולא מקרי ב' כפרות דמה שהוא תולה לאו בכלל כפרה ומה דאמר הש"ס וניכפר פנימי אדידי' ומשני כפרה א' ולא ב' כפרות היינו כיון שהוא מכפר על זדון ואם יכפר עוד על אדחיצון הוה ב' כפרות דהיינו זדון וא"ב וי"ב עכ"ל וקשה לי א"כ לר"ש מס' הוריות דפוטר כה"ג מטומאת מקדש מקרבן א"כ איך מכפר פר על כה"ג הלא הוא ב' כפרות על זדון ועל י"ב וא"ב ושם לא שייך לומר דאינו רק תולה הלא לעולם לא בא לכלל קרבן וכפרה גמורה היא ונראה לתרץ דבלא"ה י"ל על הש"ס דמקשה וניכפר פנימי אדידי' ואדחיצון הלא תוס' כתבו שם וחיצון לא בא רק על טומאה דאירע בין זה לזה וא"כ הלא אינו מכפר על חטא שנעשה אחר הפרשה והרי הופרש האתמול ועיי' רש"י זבחים דף ו' ע"ב וצ"ל דקרבנות ציבר לב ב"ד מתנה עליהן כדאי' שם זבחים רש"י ד"ה לב ב"ד שהתנו שלא יהי' הפרשות אחרין הפרשה עד סמוך להקרבה כ"כ מהר"ם ברבי וא"כ ר"ש דליל לב ב"ד מתנה בלא"ה ל"ק קושי' הש"ס אבל לדידן דפסקינן לב ב"ד מתנה ל"ל כתירץ הש"ס דלעיל דכפרה א' מכפר א"כ קשה איך מכפר על זדון ועל י"ב וא"ב הלא הם ב' כפרות לכן כתב ראב"ן דמה שהוא תולה

לא מקרי קרבן וגם כה"ג מביא קרבן על טומאת מקדש ומזה יש סיוע להרמב"ם דפסק דלא כר"ש אמנם קשה לראב"ן שכתב דמה שהוא תולה לא שייך כפרה והלא גבי אשם תלוי כתיב וכיפר ואפ"ה אינו רק תולה דכי נודע לו אח"כ שחטא בודאי צריך להביא חטאת ועיי' סוף יומא ונראה ליישב שיטת ראב"ן דבירושלמי מתרץ על קושי' הש"ס דלעיל דמקשה וניכפר פנימי אדידי' ואדחיצון דכתיב ועשהו, הכתוב קבעו לתלי' ושלא ישתנה, וכתבתי לעיל דש"ס שלנו רצה לתרץ למ"ד יומא דף מ' דהגרלה מעכבא ומפיק מדכתיב ועשהו לכן משני הש"ס דהך מ"ד ס"ל אחת ולא ב' וע"ז כתב ראב"ן וז"ל ומה שהוא מכפר על זדון וגם על י"ב וא"ב לא מקרי ב' כפרות דמה שהוא תולה ל"ש כפרה ולא קשה מאשם תלוי דאולי הך מ"ד ס"ל כהך מ"ד מס' כריתות דף כ"ה דאשם תלוי בא ג"כ על ספק לאו ושפיר מקרי כפרה דכי אי נודע לו אינו מביא קרבן ומכפר כפרה גמורה וע"ש בתוס':

דף יב.

תוס' דה ומאי דר' יהודה היא עיי' מהרש"א, שהקשה, ולי נראה דתוס' מס' חולין דף נ"ג ד"ה את בהוא וכו' הקשו מהאי דביעי דס' טרפה דמשהינן אי הדרה טענה ל"ח לתקלה ותירצו דתנאי היא עכ"ל היינו תירץ קמא ומדלא תרצו דהאי דביעי דס' טרפה מיירי שכבר הטילה ביצם וא"ל להמתין רק כ"א יום וזה זמן מיעט וע"כ ס"ל דגם לזמן מועט חיישינן לתקלה וגם מדתירצו דתנאי היא והביאו האי דס"פ דפסחים בשדה ישפך חבל ושם הוא זמן מועט עד שיבוא לבית מזה נמי מוכח דאפי' לזמן מועט חיי' לתקלה וא"ל דשאני התם הואיל ועסק בהם יש לחוש יותר לתקלה ועיי' פרח י"ר סי' נ"ח ס"ק מ"ט ז"א דא"כ איך הביאו ראי' מהאי דספ"ק דפסחים דילמא שאני האי דפסחים הואיל והוא עוסק בהם וא"כ:

היא גופי' קשה איך משהין מרגל זה לרגל אחר או מר"ח לר"ח למה לא ניחש לתקלה וע"כ דלב ב"ד מתנה ואולי היתנו שלא יחול הקדושה רק רגע אחד קודם הקרבה ועיין נדרים וא"כ מתורץ קושי' מהרש"א דאי לאו לב ב"ד מתנה אף מרגל לרגל אסור דחיישינן לתקלה ודו"ק:

שם בגמרא פריך וליקרב היא גופי' עולה:

מקשים והא גמירי דכל בחטאת מתה באשם רועה ותירץ הראב"ן כגון שניתק לרועה ואיתא בזבחים אשם שניתק לרעי' ושחטה לעולה כשר עכ"ל ובודאי סבירא ליה כר"ש שהביאו התוס' מנחות דף ה' דלא גריס בפסחים א"ה כי לא ניתק נמי רק אפי' לכתחלה נמי אמנם אכתי קשה דלמה לא אמר ש"ס גזרה אחר ניתק אטו קודם ניתק דהא ניתק

הילכתא וכמו שהקשה תוספת ונראה כיון דבחטאת ציבר צריך הש"ס לומר אטו קודם כפרה ולא סגי לומר אטו קודם ניתק דחטאת ציבר דרועה כתבו תוס' יומא דף נ' לחד תירץ דהוא רק דרבנן ול"ש לומר גזרה כיון דהוא רק דרבנן וצריך הש"ס לומר אטו קודם כפרה דקודם שנתכפרו הציבר באחרת אין רשאים לשנות מד"ת לכן נקט נמי הכא גבי אשם ועיקר כוונת ש"ס לסייע דאין מקילין בגופן אף שמקילין בדמיהן וק"ל:

דף יב:

תוס' ד"ה שמתחילה וכו' בסוף הדיבור, והכי גמירי דמותר חטאת לעולה עכ"ל קשה לי הא תוס' כתבו יומא דף נ' ד"ה חטאת, דהוא דרבנן ואם נימא דגמירי דמותר חטאת ציבר לעולה אכתי קשה מאי משני התם חטאת ציבר היא ולאו למיתה מה בכך הלא מ"מ שוב אינה ראוי לחטאת ואיך יכניס אחר בדמו של חבירו:

דף יג.

תוס' ד"ה הואיל ומכפר וכו' הקשו דנימא דיה"כ לא יכפר על המזיד עכ"ל, הקשה מהרש"א הלא כתב מפשעיהם, ונראה דתוספת הקשה זה לר' יוחנן דס"ל מסכת שבת דף ס"ט שגג בכרת אעפ"י שהזיד בלאו מיחשב שגגה לענין קרבן וא"כ כוונת תוס' דיה"כ לא יכפר על המזיד היינו כשהזיד בכרת והא דכתב מפשעיהם היינו אף שהזיד בלאו ושגג בכרת דמיחשב פשע הואיל והזיד בלאו:

אמנם אעפ"כ שגג בכרת ואף דיה"כ לא מיכפר אבר קרבן וא"כ איך יש לאוקמי' דפשעיהם מיירי שהזיד בלאו ושגג בכרת הלא בכה"ג חייב קרבן מכל מקום יש לומר דמהני המשתלח להגין מיסורי' קודם שיתודע לו שחייב קרבן כמו שעיר פנים שהוא תולה עד שיודע לו ואפי' לשיטת הראב"ן שכתב דמה שהוא תולה ל"ש כפרה הואיל ואינו רק תולה גם זה לא קשה דגבי שעיר משתלח לא כתיב כפרה ועיין לעיל דף ח' וניכפר, ואף דכתיב כי ביום הזה יכפר יש לאוקמי' במידי דלאו בר כרת ואף דכתב יעמוד חי' לכפר גם זה ניחא דהלא לסיפרי קיימינן, וסתם סיפרי ר"י ושמעינן לר"י מסכת יומא דף מ' דהאי לכפר קאי על שעת מתן דמים של חבירו דזקוק להיות חי' עד שעת מתן דם של פנימי וא"כ לא קאי כלל לכפר על המשתלח וע"ז תירצו תו' דקרא דיה"כ הוא מרבינן מזיד וע"כ אפי' הזיד בכרת דאי הזיד בלאו כבר שמעינן מפשעיהם:

ועוד תירצו דילפינן משעיר פנים וגבי פנימי ע"כ מכפר אפי' הזיד בכרת דאי הזיד בלאו ושגג בכרת אם כן בר קרבן הוא וא"ל דלא בא רק לתלות ז"א דאי לא בא רק לתלות לא שייך כפרה וכסברת ראב"ן וע"כ דמכפר גם על זדון גמור שהזיד בכרת וזה מכפר לגמרי

(ועל חט הוא תולה) ואף דתוספת לעיל לא כתבו כראב"ן מ"מ אין להקשות דברי תוס' אהדדי וממילא מתורץ גם קושי' ב' של מהרש"א וק"ל:

והנה המהרש"א כתב מדלא פריך מה לחטאת ואשמות שאין כפרתה מרובה ש"מ דהך פירכא דכפרתה מרובה אינו רק פירכא כל דהוא עכ"ל וכבר כתבתי שמדברי תוספת חולין דף כ"א ד"ה כמשפט שהקשו דמה לפר של אהרן שכפרתו מרובה וגם מס' יומא דף למ"ד תוספת ד"ה ומה, שהקשו דליפרך שכפרתה מרובה והלא שם הוא חדא מחדא מדברי תוספת אלו מוכח דלא כדברי מהרש"א לכן נראה דבלא"ה י"ל על תוספת שכתבו וא"ת נגמור מהני דמכפרי על זדון ואפ"ה בעי תשובה ודילמא באמת עדות וכדומה לבד משבועת פקדון לא בעי תשובה דהא לא כתיב אצלם והתודו וצ"ל כיון דשאר חטאת ואשמות צריכם להתודות ממילא גם באינך צריכם תשובה דזה מקרי חטאת וזה חטאתו וכעין סברה זו כתבו רשי' בשמעתין דכמשפט ואם כן ליכא למיפרך דמה לחטאת דאין כפרתו מרובה תאמר יה"כ דכפרתו מרובה א"ל שעיר פנים יוכיח דג"כ מקרי חטאת ואפ"ה לא מיכפר רק על השבים אמנם יש לפקפק וגם איך אמר ספרי דמה לחטאת שאין מכפרין על המזיד אם זה מיחשב פירכא נימא שעיר פנים יוכיח לכן נראה דקשה ג"כ דאיך אמר הספרי מה לחטאת ואשמות שאין מכפרין על המזיד נימא שעיר משתלח יוכיח דמכפר על המזיד ואפ"ה בעי תשובה כדכתב והתודה עליו כל עונות בית ישראל וכ' רמב"ם להיות שכה"ג הוא שליח לכל ישראל מתודה עבורם ונראה דכוונת הסיפרי דמה לחטאת ואשמות שאין מכפרין על המזיד היינו אם הזיד בכרת או שהזיד בקרבן אבל יה"כ היינו עיצומו של יום (וכגון דליכא שעיר משתלח) דמכפרי אפי' הזיד בכרת וכמ"ש תוספת לעיל דקרא דיה"כ הוא מרבינן אפי' במזיד וע"כ שהזיד בכרת דאי הזיד בלאו לא איצטרך קרא דלא גרע מחטאת דמיכפרי לשיטת ר"י מס' שבת דף ס"ט אפילו אם הזיד בלאו (ולר"ל לא יתכן זה) וגם י"ל דילפנין משעיר פנים דמכפרי אפי' אם הזיד בטומאה בקרבן כמ"ש לעיל לשיטת ראב"ן וא"כ כיון דעיצומו של יום מכפר אפי' אם הזיד בכרת אולי מכפר אפי' על שאינם שבים ושוב לא שייך לומר שעיר משתלח יוכיח דאולי גם שעיר משתלח ג"כ לא מכפר אם הזיד בכרת ואף דכתב מפשעיהם יש לאוקמי' שהזיד בלאו וא"כ מתורץ קושי' מהרש"א דליכא למיפרך דמה לחטאת ואשמות דאין כפרתן מרובה תאמר יה"כ דכפרתו מרובה י"ל שעיר משתלח יוכיח דהוא ג"כ כפרתו מרובה ואפ"ה לא מיכפר רק על השבים כדכתיב והתודה ודו"ק:

ע"כ תוספת ד"ה ואיתקש עיי' ת"ח שכתב דש"ס דהקשה מ"ט דר"ש משמע דלר"י ניחא דכיון דהושווה אין היקש למחצה, ומשני דאיתקש שעיר משתלח לשעיר פנים ואע"ג

דאיצטרך שיהיה שניהם שווים במראה וכו' מ"מ אין היקש למחצה וס"ל דהאי הקישא עדיף מהקישא דיכפר ור"י ס"ל דאידך הקישא עדיף עכ"ל ובזה ניחא מה דמקשים בסוגי' דכריתות דהקשה הש"ס האי בשעיר פנים כתיב, השתא ליגמר מניה כיון לר"ש הך הקישא לכל מילי אתי' ע"כ ותימה כמו שהקשה ב"ש הביאו בה"ז דילמא קושי' הש"ס לר' יודה והנכון כמ"ש בה"ז דגם ר"י ס"ל הך הקישא דאיתקש משתלח לשעיר פנים ואין היקש למחצה רק לענין שיכפרו כהנים במשתלח ס"ל לרב יודה דהקישא דהישווה כולם מפקע אידך הקישא:

ואגב אתרץ מה שמקשי' במס' ר"ה דר"ש דבעי ג' רגלים כסדרן לדידיה למה צריך קרא גבי שעיר משתלח דלא יכפר אמידי דבר קרבן ומשמע שם דאיכא יתורא דקרא ותיפק דגבי בל תאחר כתיב כי דרש ידרשנו לאתוי חטאת לב"ת וא"א דיה"כ מיכפר אמידי דבר קרבן איך משכחת גבי חטאת לאו דבל תאמר דהא בתוך ג' רגלים כסדרן איכא יה"כ באמצע ולי נראה דאי לאו קרא גבי משתלח הוה מוקמנין האי דרש ידרשנו על חייבי חטאת כגון שחייב חטאת מחמת טומאת מקדש כגון שנכנס טמא בשוגג לבה"מ ועל טומאת מקדש שעיר פנים מכפר וה"א שעיר פנים הוא דלא מיכפר על בר קרבן דלא מיכפר על עבירת מצות ידיע וגבי שעיר פנים ליכא יתורא דקרא דפשעיהם לכל חטאתם איצטרך כמו דאי' לעיל בסוגי' דשעירים רק דממילא נשמע גם כן דלא מיכפר על מידי דבר קרבן דחטאים דומי' דפשעיהם) אבל שעיר המשתלח דמיכפר על עבירת מצות ידוע ה"א דמיכפר אפי' על מידי דבר קרבן כדאי' שם בסוגי' דכריתות ודו"ק:

דף יד.

גמרא והאי אשר לו וכו' עיין מהרש"א שכ' דהא דלא מוקי אשר לו למעוטי ביתו ומתרץ דבאשתו לא שייך לומר דיבוא דכל מה שקנה אשתו קנה אהרן וקשה לי הלא הא דמעשי יד אשה לבעלה הוא רק מדרבנן ועיי' תוספי ראש יבמות דף ס"ו ועיי' גיטין דמ"ד תוס' ד"ה ולביתך ועיי' יבמות דס"ו ועבדים שקנו עבדי' ופי' רש"י שנתנו ע"מ שאין לרבו רשות וכ' בתוס' ראש דלד"ה דסובר אין קנין לעבד בלא רבו אפי' ע"מ שיצא לחירות איהו מוקי קרא לאשה שקנתה עבדים דאפי' אתמ"ל אין קנין לאשה בלא בעלה היינו מדרבנן דמה"ת אין לבעל בנכסי אשה כלום ותמי' על מהרש"א ששגג בזה:

והנה תוס' מס' מגילה דף ט' ד"ה אין וכו' כתבו שהפר בא מכהן המשמש אע"פי שאין משמש עכשיו ובזה יובן דברי רש"י מס' גיטין דף כ"ד ד"ה כה"ג ביה"כ בפר ושעיר וכו' שהוא שם יחיד ואם אמר פיגל מהימן וכו', והקשה הראב"ן דלמה נקט רש"י פר הלא בא מממון שלו ולמה ישקר ולהנ"ל ניחא דכוונת רש"י שאם אירע פסול בכה"ג ונכנס

אחר תחתיו דאז בא הפר בא מממון הראשון ואם אמר השני פיגל מהימן והרי השני לא מפסיד: שם ת"ל שוב אשר לו שנה הכתוב לעכב והמ"ל תמה על הרמב"ם שהשמיט דין זה וא"א הרב מ' מנדל דייטש זלה"ה תירץ דהרמב"ם דחה ברייתא זאת וסמך על ברייתא מס' חולין דף כ"ב אשר לו ולא משל מעשר (ולי נראה דברייתא דהכא דמוקי אשר לו לעכב ולא דריש אשר לו שלא יבוא ממעשר שני סובר כר"א במס' מנחות דף פ"ג דיליף דפסח אין בא ממעשר שני מפסח מצרים וכיון דידענין פסח דאינו בא ממעשר ילפינין כל הקרבנות בהקישא דזאת תורת העולה דגם פסח נכלל בהאי הקישא כמ"ש תוס' חולין דף כ"א ואף דר"ע אמר במסכת מנחות דף פ"ג דא"א למילף מפסח מצרים דאין דנין אפשר משאי אפשר מ"מ הלא הך ברייתא דמפיק אשר לו לעכב הוא סתם סיפרא דהוא ר' יודא ושמענין לר' יודא במס' יבמות דף ט"ו דטבל ולא מל הוה גר ויליף מאמהות הרי דסובר דנין אפשר משאי אפשר א"כ ידענין דפסח אינו בא משל מעשר דילפינין מפסח מצרים וכיון דידענין פסח ממילא ידעינין כל הקרבנות מהקישא דזאת תורת העולה וכמ"ש תוס' יבמות דף ע' ד"ה דפסח דגמרינן דאונן אסור בכל הקרבנות מפסח מהקישא דזאת תורת העולה ולא איצטרך קרא למעוטי מעשר שני ומוקי קרא לעכב אבל הרמב"ם דפסק כר"ע דאין דנין אפשר משאי אפשר ופסח גופי' דלא בא משל מעשר לא ידענין רק עכשיו דכתב אשר לו גבי פר של אהרן וכן הוא בברייתא מנחות דף פ"ג מה חטאת אין בא אלא מן חולין וא"כ אין ילפותא לעכב:

והנה ראיתי להרא"בן שהקשה על רש"י מס' גיטין דף נ"ד ע"ב כה"ג ביה"כ יוכיח ופרש"י פר ושעיר והקשה הרא"בן למה נקט רש"י:

פר הלא פר בא משלו ונראה דכוונת רש"י לפמ"ש תוס' מסכת מגילה. דף ט' דאם אירע פסול בכה"ג ומשמש אחר תחתיו צריך הראשון להביא פר אע"פ שאינו משמש עכשיו ואם כן שפיר כתב רש"י כה"ג ביוה"כ בכה"ג שאירע בו פסול ונכנס כהן אסר תחתיו דאז בא תפר משל ראשון ואם המשמש אמר פיגול נאמן והרי לא מפסיד מידי שהרי הפר בא משל ראשון:

סליק שבועות שתים פרק ראשון:

ידיעות הטומאה פרק שני:

דף יד:

גמרא זיל קרי ב"ר הוא כתב בה"מ ולא הוא ידיעה אפילו לרבי דאמר ידיעות ב"ר שמה ידיעה הרי זה מחוסר ידיעות ב"ר וקשה לי א"כ מה הקשה הש"ס לעיל בפ"ק מי איכא

דל"ל ידיעות ב"ר דילמה בכה"ג ששכח אי צב מטמאה ובכה"ג רבי מודה שוב ראיתי שהרגיש בזה הריטב"א:

דף טו.

תוס' ד"ה אין וכו' אי נמי כיון דלא אפשר לא צריך וקשה לי א"כ לקמן דף י"ז דאיתא שם מ"ד אחת מכל אלו דלא קידשה לעתיד לבוא ועזרא קדושי קדיש ודילמא שאני האי דעזרא כיון דלא אפשר סגי באחת מכל אלו אבל היכא דאפשר כגון בימי בית הראשון ורצו להוסיף על העזרה מנ"ל דסגי' בא' מכל אלו שוב ראיתי שהקשה זה ג"כ בס' עלה דיונה וצ"ל דמ"ד באחת מאלו פליג על רמב"ם:

גמרא ע"ב ריב"ל אמר להני קראי וגני ועיי' ת"ח ולי נראה ע"ד שכתב בס' צרור המור פ' בראשית שהמזיקם בורחים בשבת להרי חושך ומזומנים לבוא במוצאי שבת ושיר של פגעים מסוגל להבריחם ונתהוו מאדם הראשון באותן ק"ל שנים שפירש מאשתו ולכן יש במזמור זה ק"ל תיבות עם פסוק אורך ימים וכו' שנופלים אותו להגין מאותן שנתהוו באותן ק"ל שנים ולכך אמר ריב"ל להני קראי שהמה מסוגלים להגין מטומאת קרי ועוד כ' שם שזה שהזכירו שבע מעמדות להבריח ז' כיתות של מלאכי חבלה וזה בשש צרות יצילך ובשבע לא יגע בך וע"י בנין בית המקדש יברחו המזיקן כדאי' רבה פ' נשא פ' י"ב:

גמרא דף ט"ז ע"א באחת מכל אלו וכו' הקשה ת"ח הלא באמת כתיב וכן תעשו ותירץ דהיכא דאפשר לעשות כילם יעשה כולם להראות אהבה לקב"ה שמטריח בכל כוחו ואינה דומה עליו למשא ובזה הי' רגיל א"א הרב מ' מנדל דייטש זלה"ה לפרש דברי ירושלמי הביאו הכותב בעין יעקב בהקדמה שאמר בן ננס מצינו פסיק כולל כל התורה כולה וזה את הכבש א' תעשה בבקר עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כב"נ דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וכן תעשו ופירש א"א הרב הנ"ל דכתבו חכמי מוסר שהעיקר לעבוד מאהבה מבלי יהי' עליו לטורח כמו שאדם מטריח ומכבד לאהובו והנה הש"ס מקשה אם נאמר כבש למה נאמר אחד ותירץ הש"ס אחד מיוחד שבעדרו והקשו תוס' מי איכא חשיבות קמי' שמיא ותירצו להראות חביבת ואהבו שמאהבו ומטריח עצמו לבוא מהמובחרת והוא עבודה מאהבה ואמר ר"פ הלכה כב"נ שהעיקר לעבדו מאהבה דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית משכן וכן תעשו ואיהו סובר בא' מאלו דעזרא קדושי קדיש אף שלא הי' אורים ותומים וקשה הא כתיב וכן תעשו דמשמע דבעי כולם וצ"ל כתירץ הת"ח דהיכא דאפשר לעשות כולם צריך לעשות בכולם אבל היכא דא"א לעשות סגי' באחת והיא גופי' קשה כיון בדלא אפשר סגי בא' מכל ולמה בדאפשר צריך לעשות בכל אלו וע"כ כדי להראות שאין עליו לטרוח

רק באהבה גמורה: שם מעשר שני אעפ"י שאין חומה הקשה מ"ו בצל"ח על ביצה על רמב"ם דפסק פ"ט ה' מעשר שני דנטע רבעי דינו לענין אכילה ופדי' כמעשר שני ובריש פ"ב כתב דאינו נאכל בירושלים אלא בפני בית כבכור משמע דגם נטע רבעי אינו נאכל אלא בפני בית ואמאי הלא מעשר שני ילפנין בהקישא מבכור ואיך נילף בג"ש נטע רבעי ממעשר הלא ש"ס מספקא בזבחים אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בג"ש ואיך כתב הרמב"ם בפשטות ולי נראה אף למ"ד בתר למד אזלינן מ"מ שפיר ילפנין דהוא המינו ודבר אחר כיון דילפנין בהך ג"ש קודש קודש לכמה דברים המפורש במ"ש כגון להוסיף חומש וביעור כדאי' במ"ס קידושין דף נ"ד שוב ילפנין אף מה דלא כתיב להדי' כמ"ש תוס' יומא דף כ"ג ד"ה ילבש ושם דף נ"א ד"ה דוחה ושם דף ס"ח ד"ה תן:

דף טו:

תוס' ד"ה מנה"מ וכו' דה"א דאיסורא בעלמא כתב מ"ו בדגול מרבבה דמזה משמע דמה שאינה מידי דאכילה אינו אסור ח"ש מד"ת דאל"כ איך אפשר לומר לענין איסור בעלמא הלא איסור איכא אפי' בחצי שיעור ודוחק לומר דקושי' הש"ס הוא לרשב"ל עכ"ל ועי' בה מ"ל פחי' ה' שבת שהביא דברי רשי' מ"ס שבת דף ע"ד ודברי הגה אשרי ר"פ המוצי' דאפי' מידי דלאו בר אכילה ח"ש אסור מד"ת וליקשה מסוגי' דשבת דף קנ"ג מוליכו פחות פחו' מד' אומות משמע דליכא איסור תורה ואולי שאני שם דפחות מד אמות מיד שעמד מבטל עקירה ראשונה וא"א להצטרף עוד:

תוס' ד"ה קדושתה ולספרים דגרסי ר"א קשה מפ"ק דחולין ונראה דע"כ לא שמענין לר"א רק אצל מקדש שקדושתה לא בטלה כמ"ש הרמב"ם פ"ו ה' בית הבחירה שקדושת מקדש וירושלים מפני השכינה ואינה בטלה אבל בפ"ק דחולין דעולי כרכים בטלה וכ"כ תוס' לעיל ד"ה ככ"ע ומחלקים בין קדושת מחיצה וכו' דאקרי נחלה לא בטלה וקדושת ארץ לענין תרומה בטלה וא"ל למ"ד קדושת ירושלים יש אחרי' היתר למה נאמר מקדש ומשכן נראה דהסמ"ג כתיב דלכך אין עונשין מן הדין הואיל וחמיר אינה מתכפר בעונש הזה וא"כ אם נאמר מקדש לחוד ה"א דמשכן דחמיר דנמשח בשמן המשחה לא יתכפר בכרת לחוד וכמ"ש תוס' בסוגי' דפרה ורחל דגם כרת אין עונשין מן הדין ועיי' מכות דף ה' ור"א דאמר למה נאמר מקדש ומשכן אולי סובר כמ"ד פ"ג דמכות דעונשין מן הדין וכר"ש סנהדרין דף ע"ד (ובאמת הרמב"ן כתיב דהאי דסנהדרין הוא רק גלוי מילתא דכי לית לי' הרגו אין נהרגין אמנם הריטב"א כתב דבלא"ה ליכא לחייב כאשר עשה מק"ו דעדים זוממין חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו ויש לדקדק מהא דיליף איסי ב"י בב"ח דאסיר בהנאה מק"ו והלא בשר בחלב הוא חידוש) ולסברת הרמב"ם הנ"ל אין להקשות

איך מביא הש"ס לעיל תנאי מהאי דבתי ערי חומה הא אכתי לא שמענין קדושת מקדש נראה דלעיל לא מייתי רק אי באחת מכל אלו ורשי' במ"ס עירוכין כתב דבתי ערי חימה ג"כ צריכן ב' תודת וב"ד מהלכין ויליף שם מקרא אשר ירשו אבותיכם מקיש וכו' ובימי עזרא לא הי' אורים ותומים וקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבוא וא"כ במה נתקדשו בימי עזרא א"ו באחת מכל אלו וממילא אם ירצו עכשיו להוסיף על העזרה ג"כ כגי' באחת מכל אלו דלענין זה אין סברה לחלק ומה שמקשים בסוגי' דמגילה דמייתי הש"ס ג"כ תנאי כבר כתבו תו' זבחים דף ס"א דהני תנאי דמייתי לא קאי אדר"י ע"ש:
והנה בסוגי' דהכא דאמר הש"ס אלו נאמר משכן דנמשח בשמן המשחה קשה לי מסוגי' דמ"ק דף ט' ע"א מה משכן שאין קדושתו קדושת עולם וכו' והלא איכא למיפרך מה למשכן שנמשח בשמן המשחה ועיין לקמן דף ל"ד מה שכתבתי על הריטב"א:

דף יז.

עיי' מ"ל פ"ג ה' שגגות שהוכיח מדברי תוס' בשמעתין ד"ה טימא עצמו וכו' שאם הי' מומר בשעה שחטא אע"ג דאח"כ שב בתשובה אינו מקבלין ממנו קרבן ע"ש ואני מוסף מדברי תוס' מס' שבת דף צ"ג ד"ה ששגג שהקשו הא לא שב מידיעתו ומאי קושי דילמא מיירי שחזר בתשובה וע"כ כדברי מ"ל: תוס' ד"ה נזיר וכו' בתשובת רשב"א סי' שכ"ד הקשה על ר"ת שפסק כר"ע והלא סתם מתני כר"מ דתנן אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ועוד ר"ה אמר במס' נזיר קאי כוות' דר"ט והנה יש לומר אף דר"ה סובר כר"ט מ"מ הרא"ש פ"ק דב"ב דף י"א סי' מ"ב כתב דליתא לדר"ה דהא רבי פליג על רשב"ג והלכה כרבי מחבירו אף דאמורא יוכל לפסוק כיחיד וכו' מ"מ הכא אדעתי' דנפשי' אמר וכ"כ הנ"י דלא שמיע לי' הך ברייתא דאי שמיע ה"ל הלכה כרשב"ג ואי הוה ידע לא הוה פליג אכללי דהלכה כרבי מחבירו (וקצת קשה מדברי תוס' מ"ס ב"מ דף ל"ח ד"ה היורד) א"כ ה"ה הכא דה"ל הלכה כר"ט אמנם קשה לומר כן וגם מדברי ר"ת הביאו תוס' מס' ע"א דף סמ"ך לא משמע כן לכן נראה דר"ת סובר דטעמי' דר"ע כמ"ש הרמב"ן הביאו מגדל עוז פ"ג ה' אבל דר"ע סובר טומאת חבורין לאו דאורייתא ואין כאן הוספת טומאה ור"ט סובר טומאת חבורין דאורייתא וא"כ אף דר"ה סובר כר"ט מ"מ פסק ר"ת דלא כר"ה דסובר ר"ת כמ"ש הכ"מ פ"ה ה' טומאת מת דלכך פסק הרמב"ם טומאת חבורין דרבנן דסמך עצמו אסוגי' דע"א דף ל"ז ע"ב דאמר רבא לא תתלי בוקי סריקי בר"נ דממילא נדחו כל מה שאמרו בתחילה בשם ר"נ ועיין שם במ"ל וא"כ כיון דגם רבא סובר טומאת חבורין דרבנן אין כאן הוספת טומאה ומה שהקשה הא איכא סתם מתני' כר"ט נראה דר"ת מוקי הך מתני' כמ"ש הראב"ד פ"ה ה' חירות וזה לשונו

מתני' דקתני אל תטמא וכו' חייב על כל אחת ואחת מוקי לה בטומאה וביאה ומה שהקשה הראב"ד דלמה לא פסק כרבה נראה דתוס' כתבו דהוספה הוא מחמת טומאת חבורין שאם יגע אדם כשנוגע נם השני טמא והרי הרמב"ם פסק דיקרב בדיקרב טהור מד"ת רק כמ"ש תוס' בשמעתין דכל שעה הוא מוזהר מלפרוש מקבר והאי דחבורין: מיירי שהושיטו לו מת ולא הספיק להשליך מת הראשון כמ"ש ומעתה אין אנו צריכין לדברי לח"מ שכתב דהא דאמר רה נזיר שהי' עומד בבה"ק ע"ש רק דיש לאוקמי שהספיק לצאת מבה"ק ונגע במת אחר דאז טומאה וביאה בהדדי קאתי' שעל שניהם הוא מוזהר ורבה דפוטר בטומאה דאיהו לא חייש רק שלא תוסף לו טומאה על טומאתו וכאן ליכא הוספה שהרי להרמב"ם דיקרב בדיקרב טהור ולא חייש להא דכל שעה הוא מוזהר ור' יוסף סובר כיון דיוכל להשליך טומאה מעליו חייב משום שניהם דכל שעה הוא מוזהר לפרוש מקבר וכן מנינו בירושלמי מס' נזיר פ"ג הלכה ה' ר"י אמר מתרין על הכל כדי פרישה ופרישה ועל כל פרישה שהי' יוכל להפריש ולא פירש לוקה על כל א' וא' והא דמשני כאן בחבורין כוונה כמ"ש תוס' שלא הספיק להשליך מעליו הטומאה עד שנגע ולכך פסק הרמב"ם כרבה משום דרבא בשמעתין דבעי נזיר בקבר אי בעי שהי' ע"כ סובר משום דמוזהר על כל שעה ושע' וסובר כתירץ א' של תוס' ועיי' ריטב"א והא דנקט הרמב"ם נטמא מילתא דפסיקתא נקט דה"ה אם שהה בכדי שיוכל לפרוש ג"כ חייב אבל הראב"ד סובר כתירץ ר"ת ואין הכרע מסוגי' דשבועת ומוקי מתני' בטומאה וביאה (וק"ק על הראב"ד דלמה לא מוקי מתני' כר"ט ורבה כר"ע) ומה שהקשה הכ"מ פ"ג ה' אבל על הראב"ד מגו דקשה מתני' ובריית צריך לחלק בחבורין לא הבנתי דראב"ד בעצמו ה' חירות כתב דיש לאוקמי' מתני' בטומאה וביאה וגם יש לפרש כוונת הראב"ד דהקשה על הרמב"ם כיון דרמב"ם פסק דיקרב בדיקרב טהור מד"ת א"כ אין כאן הוספת טומאה ומתני' יש לאוקמי' כר"ט:

עוד נראה בדעת ר"ת שפסק נגד כתם מתני' והוא דהא רבא בעי נזיר אי צריך שהי' והקשה הר"ן כיון דאינה חייב על טומאה ראשונה שהוא באונס איך חייב על שהייתו הא תנן במס' אהלות הי' עומד וקובר מתים עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר ותירץ דהא שנטמא ברשות וכן הוא בירושלמי מס' נזיר פ"ב וא"כ מתני' דאל תטמא יש לאוקמי' שנטמא שלא ברשות ומתורץ קושי' לח"מ ור"ה מיירי בנזיר שאין רשאי לטמא אף לקרוביו רק מ"מ וזה קנה מקומו יש לחייב אף שכבר מחולל ואביי שהקשה מהך ברייתא לא אסיק לחלק בין נטמא ברשות דגם המקשה בירושלמי לא אסיק לחלק לנטמא ברשות:

דף יז:
תוס' ד"ה ואין שוחטין ה"ה דאין אוכלין דגגין לא נתקדשו עכ"ל כוונתם דגגין של ירושלים ג"כ לא נתקדשו לאכול שם קדשים קלים וזה מוכח מדהקשה שם במס' פסחים מהאי כזיתא פיסחא פקע איגרא ומאי קושי' דילמא שאני פסח דקדשים קלים וע"כ דאפי' לקדשים קלים לא נתקדשו גגין וכבר הקשה מ"ל על מהרש"א ספ"ב מ"ס מכות ולי נראה דכוונת תוס' ספ"ב דמכות דף י"ב ד"ה אילן דאויר ירושלים כירושלים כמ"ש הריטב"א דפסח דהוא אכילת קדשים החמירו אבל לגבי מעשר לא החמירו ורשב"א בתשובה סי' ל"ד מביא גירסא גגין וכו' אין אוכלים קדשים קלים והקשה לו השואל וכי גרע משאר העיר לבן גרס הרשב"א דגגין הללו אין וכלים קדשי קדשים וקשה לי דהלא מסוגי' דפסחים הנ"ל מוכח דגרע משאר העיר:

דף יח.
תוס' ד"ה והא:
תימה וכו' ובתורת חיים כתיב דלכך לאחר הזמן פטורים אף שהרגישה בשעת תשמיש מ"מ אולי בעת התשמיש אכתי לא יצא לבית החיצון דאין אשה מטמא עד שתצא לבית החיצון וקשה לי דהלא במ"ס נדה ר"פ הרואה מקשה שם אי דארגישה לאחר זמן אמאי פטורה ומאי קושי דילמא לכך פטורים שמא בשעת תשמיש לא יצא לבית החיצון ולי נראה לתרץ קושי' תוס' דרז"ה בשער ווסתות סי' כתב דרוב דמים שבמקור לאו ממראות טמאות המה וקשה לי א"כ מאי הקשה ש"ס ריש פרק הרואה אי דארגשה לאחר זמן אמאי פטורה דילמא לכך פטורים דשמא דהרגשה שהי' בעת התשמיש הי' ממראות טהורת (וכן שמעתי מא"א הרב זלה"ה דע"כ גם דמים טהורים באים בהרגשה דאל"כ לא איצטרך דמי' דדריש הש"ס דד' מראות לחוד טמאים והשאר טהורת תיפק דבאים בלא הרגשה א"ו דגם השאר באים בהרגשה) ואף שעתה הנה לפנינו ממראות הטמאות דילמא הדם טמא יצא אחר תשמיש שהרי לאחר זמן נמצאת ואשם תלוי באמת חייבים ונראה דש"ס ר"פ הרואה מקשה לבתר דמסיק הש"ס הכא בשמעתין דאיירי בסמוך לווסתה האי דמצא על שלו ומסתמא גם סיפא נמצא על שלה מיירי ג"כ בסמוך לווסתה א"כ חזקה אורח בזמנו בא היינו אורח הרגיל לבוא בעת ווסתת שהוא מדמים טמאים וראוי לתלות שהרגשה הי' ממראות טמאות דמסייע החזקה וא"כ מיושב קושי' תוס' דש"ס לא יוכל להקשות דאי אפרשה ובלא סמוך לווסתה אחר זמן אמאי פטורים דנוכל לומר כיון דאין סמוך לווסתה איכא למיתלי שהרגשה הי' ממראות טהורת ולכך מקשה והא נמצא קתני ומוקי בסמוך לווסתה ושוב מקשה ש"ס שפיר ר"פ הרואה אי דארגישה

לאחר זמן אמאי פטורה וליכא למיתלי דהרגשה הי' ממראות טהורת כיון דמסייע חזקה אורח בזמנו בא בפרט דסוגי' דש"ס קאי לשמואל ואיהו סובר ווסתות דאורייתא ודוק:
והנה הראב"ד בספרו בעל הנפש בשער ווסתות סי' יו"ד כתב דרוב דמים ממראות טמאות והוכיח זה מדתנן קשתה שניים ולג' הפילה וא"י מה הפילה מביאה קרבן ונאכל דא"א לפתיחת קבר בלא דם והא לא חזינן לדמא אי טמא או טהור ואמאי נאכל דילמא דם טהור הי' א"ו דרוב דמים ממראות טמאים ורז"ה כתיב דא"א לפ"ק בלא דם טמא ולשיטת הראב"ד מתורץ מה שהקשו תוס' מ"ס נדה דף ל"ז ע"א ד"ה רבא ולהראב"ד ניחא דרבא לא אמר רק שהלידה בעצמותו אינה סותר ומשכחת דחזינן לדם שיצא בעת פתיחת הקבר הוא ממראות טהורת דהא הראב"ד מפרש דהא דא"א לפ"ק בלא דם הוא משום דרוב דמים ממראות טמאות מכלל דסובר שאפשר שיהי' לפעמים ממראות טהורת הר"ן בחדושיו כתב לתרץ קושי' תוס' דהא דלידה אינה סותרת אף דא"א לפ"ק בלא דם מ"מ הוא דם קושי ושם במ"ס נדה דף ס"ו דמיירי שהפילה הלא אין קושי לנפלים. ותיתי לי דקיימתי מדידי ומזה יש סיוע להרמב"ם פ"ז ה' איסורי ביאה דפסק דם קושי עולה למנין ז' דהא רבא אמר לידה אינה סותרת ועולה רק דקשה לי על הר"ן דהלא רבא שם בעי קושי מהו שתסתור בזיבה ולראב"ד מיושב מה שהקשה ת"י מ"ס כריתות דף יו"ד דלמה לי קרא גבי יולדת תיפק דא"א לפ"ק בלא דם ולראב"ד ניחא דמשכחת שיצא דם ממראות טהורת אפ"ה שמאה משום לידה דראב"ד מפרש דהא דא"א לפ"ק בלא דם היינו סתם דם אבל לפעמים הוא ממראות טהורת:
גם י"ל דאיצטרך קרא שילדה בימי זיבה דמשום דם טהורה דדם קושי' רחמנא מטהר ומשום לידה טמאה:
ולשיטת רז"ה ניחא דברי תה"ד סי' רמ"ו שפסק דאם הרגישה שנפתח מקורה טמאה בודאי אף שלא הרגישה כלום ולכאורה קשה מסוגי' דריש פרק הרואה דמקשה אי ארגישה לאחר זמן אמאי פטורה וקשה למה הקשה הש"ס מסיפא ולמה לא הקשה מרישא נמצא על שלו מאי ארי' נמצא אפי' לא נמצא נמי דהא בהרגשה לחוד טמאה ולרז"ה ניחא דאי לא נמצא נוכל למיתלי דהרגשה היתה ממראות טהורת ולכך בעינן נמצא ואמרינן מסתמא שהרגשה היתה ממראה הנמצא עתה וכאן נמצא וכאן היו:
שם בגמרא בשלא סמוך לוסתה ואפרישה מקשים למה היא חייבת לשיטת מהר"ם הביאו רמ"א סי' קפ"ה דאם פירש באבר חי' היא א"ל כפרה דהיא אנוסה ונראה דהב"י כתב דלכך היא א"ל כפרה דמה היה לה לעשות ואי שלא בדקה עצמה קודם תשמיש ושמא כבר יצא דם הלא לבעלה א"צ בדיקה וא"כ יש לאוקמי' מתני בעסוקה בטהרות

דאז אף לבעלה צריכה בדיקה כדאי' מס' נידה דף י"א ושפיר היא חייבת דפשעה שהי' לה לבדוק קודם תשמיש ושמא קודם לכן יצא דם ואף שבדיקה זו דרבנן מ"מ שוב אין כאן אונס והרי זה דומה כמ"ש הר"ן למאי דבעי לאוקמי' בסמוך לווסתה ואכניסה אף דווסתות דרבנן מ"מ חייבים כיון דאעכ"פ מדרבנן הי' צריך לפרוש אין כאן ונס: שם אמר רבא וכו' המשמש מת בעריות פטור הקשה ריטב"א הלא בפ' הבא ע"י יליף מדכתיב שכבת זרע ותירץ דליכא למילף משם דה' מה לא"א שכן אוסרה ומתירה ואי כתיב הכא ה"א מה לנידה דאינה במיתות ב"ד וקשה דהלא נוכל למילף מהקישא דרב יונה דהוקשו כל העריות להדדי כדאי' קידושין דף ס"ז ואין מושיבן על היקש:

וגדול אחד השיב לי דרבא סובר דלקולא לא מקשינן וכ"כ תוס' יבמות דף ח' ע"א:

דף יח:

כתב הריט"בא גדולה מזה מצינו בשבת לא תעשה כל מלאכה בשבת שהוא על מלאכות חלוקת ולא חשיב לאו שבכללות ולדברי הכ"מ פ"ז ה' ממרים כתב בשם ספר המצות שאם העונש מפורש אין לחוש על אזהרה אם הוא מק"ו או מלאו שבכללות א"כ בלא"ה ניחא דהרי העונש מפורש כדכתיב כל העושה מלאכה יומת:

תוס' ד"ה אמר קרא וכו' ומעליו דריש אבל מתהי' לא דריש דאיצטרך וכו' וקשה לי דהא גם עליו איצטרך להא דאי' מס' נדה דף ל"ג אמר קרא עליו להטעינו עליו ע"ש:

דף יט.

תוס' ד"ה פרט ע"ש ובזה יש לתרץ מה שהקשו תוס' פסחים דף ע"ג ד"ה לדברי וא"ת במתני' מחייב בשאינו ראוין דהוא מתעסק ולדברי תוס' דהכא וכן כתבו במס' שבת דף ע"ב ד"ה נתכוין לחתוך תלוש וחתך מחובר אביי אמר חייב ורבא אמר פטור כתבו תוספת בשם ר"ת דהא דפליגי אביי ורבא בנתכוין לחתוך תלוש וחתך מחובר מיירי שחתך מה שהי' מתכוין רק שלא ידע שהוא מחובר דאביי סובר דאין זה מתעסק כיון דנתכוין לחתיכה ורבא סובר דהוה. מתעסק כיון דלא נתכוין לחתיכה דאיסורא וא"כ יש לומר דהא דמקשה בסוגי' דפסחים הוא לאביי ולדידיה אין זה מתעסק כיון דנתכוין לשחיטה בעלמא ובסוגי' דכריתות הוא רבא ולדידי' שפיר הוא מתעסק הואיל דאכוין לחתיכה דהיתרא ולשיטת רש"י בלא"ה ניחא שהרי רש"י כתב בפסחים אם אינה ראוין דקסבר שהוא חול או דקסבר דמותר לשחוט אחרים לשם פסח וא"כ אין ענין זה למתעסק:

דף יט:

תוס' ד"ה כאן שנה רבי וכו' הקשו דלרשב"ל קשה דברי רשב"י אהדדי ונראה דהריט"בא בא כתב גבי ב' שבילין דקמייתא שידע אחר המעשה מה שאירע לו ידיעה גמורה היא

ולא קפדינן לכ"ע באיזה שביל נטמא והיינו דפרכינן על רשב"י ואפי' בקמייתא וכוונתו דמאי הקשה הש"ס דילמא רשב"י סובר דבעי שידע אי בשרץ או בנבילה וה"נ צריך לידע באיזו שביל נטמא א"ו דלא קפדינן על זה ולא הבנתי דילמא קושי' הש"ס לרב ששת דאמר לעיל משמעות דורשין איכא בינייהו ולר"י:

ולר' ששת אפי' לר"א א"צ לידע או בשרץ נטמא אי בנבלה אבל למ"ד דלר"א צריך לידע אי בשרץ או בנבלה יש מקום לומר דצריך לידע באיזו שביל נטמא ואם נחליט זה יש לתרץ קושי' תוס' דאף דסובר רשב"ל ידיעות ספק מתחלקות לחטאת מ"מ פוטר בהאי דב' שבילן דאולי רשב"י סובר כר"א דבעי לידע אי בשרץ וכו' וה"נ צריך לידע באיזו שביל כטמא רק מי יכריע נגד הריטב"א ונראה בישוב קושי' תוספת דלכך פוטר רשב"י הלך באחד ונכנס והזה וכו' דסובר כר"ע לעיל דמפיק ידיעה בתחילה מדכתיב ונעלם ב' פעמים ופרש"י הטל והוא ידע וכו' ולמימר דבעי ידיעה בתחילה וא"כ לא מהני ידיעות ספק כיון דכתיב והוא ידע משמע ידיעה ודאי אבל גבי ספק חלב סובר ידיעות ספק מתחלקות לחטאת ות"ק סובר כרבי דמפיק מונעלם וכיון דלא כתב בהדי' והוא ידע בידעות ספק:

אמנם זה אינו שלענין חילוק חטאת ג"כ ודאי שמענין מדכתיב או הודע ממילא בעי ידיעה ודאי עיי' לח"מ פי"א ה' שגגות מה שהקשה על הרמב"ם ואני מוסיף דהלא הרמב"ם כתב בפ"א ה' משכב ומושב הלכה ז' טומטום ואדרוגניס שראו לובן ואודם כאחד אין חייבין על ביאת המקדש שנאמר מזכר וקשה דתיפק לי' דהא בעינן ידיעה בסוף שיודע באתה טומאה נטמא והרי לא ידע אי נטמא באודם או בלובן ולמה ליה להרמב"ם לומר מדכתיב לזכר ונראה דרב ורמב"ם מילתא דפסיקתא נקט אפילו אם אחר שנכנס טומטום למקדש נקרע ונמצא זכר או נקיבה ועיי' יבמות דף פ"ג שמא ימצא זכר וכו' ועיי' בכורת דף ס"ב ובכה"ג הוא ידיעה ודאי דאיגלאי מילתא למפרע דבלובן נטמא אפ"ה פטור כיון דבשעה שנכנס למקדש לא קרינן זכר ודאי נקיבה ודאי ואדרוגניס דנקט כבר כתב הרמב"ן במס' יבמות דלמ"ד ברי' בפ"ע אדרוגניס כדי נסבא וא"כ מתורץ קושי' לח"מ דש"ס בעי לאוקמי' בכל גוונא אפי' אם נקרע אחר ביאת המקדש דאז לר"ע מחייב כיון שעתה ידע באיזה טומאה נטמא בלובן אמנם סתימת דברי הרמב"ם לא משמע כן:

סליק ידיעות הטומאה פרק שני:

שבועות שתים פרק שלישי:

גמרא דף כ' ע"א מ"ד לישנא הוא וכו' הקשו תוס' נשיילי' ותי' כגון שאמר וכתב הת"ח דכן הוא דעת הרמב"ם ה"ש שאם אמר שלא אוכל ואכל ואמר שלא היה בלבי רק שלא

אצא וטעה לשונו והוציא אכילה אינו לוקה עד שיודה בפני עדים קודם שיאכל וכו' וכתב הכ"מ דתוס' היא בפ"ז דטהרות נאמן ע"י עצמו כיצד אמרו לו נדרת ואמר תנאי היה בלבי שומעין לו אבל הרא"ש במס' נדרים דף למ"ד גבי הנודר מרואי חמה שכתב כיון שהוציא בשפתיו לא מהימן מאי דקאמר בתר הכי קשה מתוספתא ע"ש ולא ידעתי מה דקשה לי' הלא הכ"מ כתב שהראב"ד מפרש תנאי היה בלבי ונשאלתי להחכם והתרני על ידי התנאי כדרך שאלת החכם דאמר לא נדרת אדעתי' דהכי וק"א הקשה על הרמב"ם הא דברים שבלב אינו דברים ולדידי קשה מסוגי' דכריתות ר"פ אמרו לו מודה ר"מ בנזיר וכו' דאי בעי אמר נשאלתי ולמה לא אמר הש"ס מגו דאמר תנאי הי' בלבי שוב ראיתי שגם הקרבן אהרן הביא סוגי' הנ"ל:

שם בגמרא מתפיס בשבועה עיין ספר המכריע הי' צ' מה שהקשה על הרי"ף וכבר תירץ הר"ן:

דף כ:

גמרא קונמת עובר על בל יחל כתבו תוס' דבשבועה נמי עובר על בל יחל ובזה יש לתרץ ירושלמי שבועה לא אוכל מנה וכו' אסור ואם אכל לוקה ובס' החינך הקשה דלית' עשה דמנה וידחה ל"ת דשבועה ולהנ"ל ניחא דסוף כריתות כתב דאין עשה דוחה ב' לאוין וגבי שבועה איכא ב' לאוין כמ"ש תוס' דבשבועה איכא נמי לאו דלא יחל והרב בעל מחנה לוי תירץ דבעינין מצה הראויה לז' וקשה לי דבירושלמי איתא ג"כ סוכה אם לא כמ"ד דבעינין סוכה הראוי' לז':

דף כא.

תוס' ד"ה חוץ וכו' ח"ל ור"י גופי' סובר בכתובת דף מ"ו דאינו חייב עד שישכיר ומ"מ חשיב לאו שאין בו מעשה ועיי' מהרש"א כתובת דף מ"ה שהניח זה בקושי':

דף כא:

תוס' ד"ה ולא אמרו וכו' אבל שבועת ביטוי מביא קרבן בכ"ש והנה לשיטת רמ"ה הביאו ריטב"א בפ"ג דמכות דטעמי' דר"ש דכ"ש למכות דמלקות כיון שאוכל במזיד אחשבי' לחומר האיסור להתחייב בכל שהוא אבל קרבן דבא על שוגג בעינן כזית להחשיבו ולדידי' גם בשבועת ביטוי צריך כזית לקרבן כיון דאוכל בשוגג ולכאורה קשה א"כ איך רצה הש"ס למיפשט מהא דנזיר ששרה פתו ביין מדבעי צירף ש"מ דלא ס"ל כ"ש למכות ודילמא סובר ר"ע כמ"ד שילהי כריתות דמחייב אשם תלוי אף על ספק לאו ואיצטרך קרא כגון שנסתפק אם אכל בשוגג חצי זית יין עם פת דמשום כ"ש למכות לא מחייב אשם תלוי כיון דבשוגג אכל לא אחשבי' ואיצטרך קרא דמשרת דמצטרפי פת ויין וחייב

אשם אמנם ז"א דהא ר"ע לא מחייב אשם תלוי על ספק לאו דשמעינן לר"ע במ"ס כריתות דף כ"ב ע"ב דדריש ואם נפש לחייב על ספק מעילות אשם תלוי ומדבעי קרא ש"מ דלא סובר דחייב אשם תלוי על ספק לאו דא"כ לא איצטרך קרא דלא גרע מעילה משאר חייבי לאוין דהא בכל ספק חייבי לאוין מביא אשם תלוי' ובזה יש לתרץ מה שהקשו תוס' מס' ע"א דף ס"ו דלר"ש דסובר כ"ש למכות למה לי משרת ולהנ"ל ניחא דאולי ר"ש סובר כמאן דמחייב אשם תלוי' על ספק לאו ואיצטרך משרת כגון שנסתפק לו אי אכל חצי זית פת וחצי זית יין בשוגג אבל ידע שלא אכל זית מיין לחוד רק נסתפק אם הי' כזית יין ופת יחדיו וא"כ משום כל שהוא לא מחייב אשם תלוי דבשוגג לא אחשיב אבל משום צירף גלי קרא דמשרת דחייב וממילא חייב אשם תלוי דשמא הי' כזית יין ופת יחדיו וגבי נזיר היתר מצטרף לאיסור:

רק דקשה בסוגי' דנזיר דף ד' דמסיק הש"ס דלית לי' לר"ש צירף והלא אכתי איצטרך שאם אכל ב"ח אסורי נזיר שיחייב אשם תלוי ובזה נדחה מה שי"ל מה שמקשים על הר"י הביאו בתוס' ע"ז דס"ו דר"ש לא ס"ל רק כשהוא בעין ומקשים א"כ איך פשט הש"ש דר"ע ל"ל דר"ש דילמא שאני שם דאינו בעין והנה י"ל דר"י לא אמר רק כשנתערב מעצמו דלא שייך סברות ר"מ דאחשיבה דהרי נתערב ע"פ מקרה אבל הכא דאמר ר"ע נזיר ששרה פתו ביין דעשה בכוונה שוב שייך סברות אחשיבה אמנם ז"א דא"כ מסוגי' דנזיר הא אכתי איצטרך על ב' תנאי איסור שנבלע בדבר אחר שיחייב:

דף כב.

תוס' ד"ה אבל בקונמות וכו' תימה וכו' והראשונים תירצו דלקרבן בעינן שוה פרוטה רק דהמקשה רצה לאוקמי' הברייתא למלקות:

ואני מוסף דלא רצה לאוקמי' לקרבן דסמך על אידך ברייתא דשמעינן לחכמים דאין מעילה בקונמת ובדעת תוס' נראה דלקמון הקשה ש"ס א"ה אמאי מצטרפת זיל הכא ליכא שעורא וכו' וכתב הר"ן דכך הקשה בשלימא לדידי שפיר מצטרפין אף דלא חייב רק בכשיעור מ"מ חצי שיעור שבו אינו היתר רק ככל איסורין שהרי לא הזכיר אכילה שיהי' משמע מדבריו שרשאי לאכול לכתחילה פחות מכשיעור ולכך מצטרפין אלא לדידך דמיירי דמזכיר שם אכילה וכיון שכן ח"ש מכל אחד היתר גמור ואיך יצטרף לחייב עכ"ל ויש לדקדק אם כך היא סברת המקשה למה לא הקשה בפשיטות על ר"ש בן לקיש דסובר בכל התורה חצי שיעור מותר מד"ת א"כ קונמת אמאי מצטרפין דהא קונמת בודאי לא חמיר מכל איסורי תורה לכן נראה דגם המקשה הוה מוקי להך ברייתא לענין קרבן ולגבי קרבן מעילה בודאי מצטרפין ב' חצאי זיתים דמשנה ערוכה צירף

המעילה לזמן מרובה וילפינן מקרא כי תמעול מעל ריבה אפי' אחר ג' שנים א"כ מוכח דגם המקשה מוקי הברייתא לענין קרבן מדלא הקשה על רשב"ג ומדהקשה על ר"פ מוכח דמשמע להמקשה דר"פ אפי' לקרבן מחייב בכל שהוא וא"כ שפיר הקשו תוס' דלמה יהי' חמיר קונם מהקדש וטעמי' דרשב"ל משום דאכילה בכזית וגבי קרבן מעילה לא כתיב אכילה והנה מדברי הר"ן הנ"ל למדנו דבשבועה ליכא איסור בחצי שיעור דהא מפרש כן לדעת המקשה ולא חזינן סתירה מדברי המתרץ וקשה על הרמב"ם דפסק דגם בשבועה ח"ש אסור ונראה דקשה לו מה שהקשה מהריב"ל הביאו מהרש"א דהקשה על רבינא למה הוצרך הש"ס לומר כדר"פ ע"ש ולהנ"ל ניחא דרבינא סובר דאם נשבע שלא יאכל אפ"ה חצי שיעור אסור וכשיטת הרמב"ם וא"כ קשה למה בשבועת אין מצטרפין כיון דשני חצאי זיתים איסור הם ומ"ש מקונות ולכך אמר הש"ס דלכך לא מצטרפין כדר' פנחס ולפ"ז נוכל לומר דרבינא מוקי בכל גוונא בין באומר אכילה משתיהן עלי קונם ובין שלא הזכיר אכילה רק שאומר קונם כיכר עלי ולא הזכיר אכילה ואפ"ה מצטרפין בקונמת דלקרבן בענין צירף ושבועת ה"ט משום דחלוקין לחטאת ובזה מיושב קושי' תוס' שהקשו למה לא ניחא לרבינא תירץ קמא ולהנ"ל ניחא דרבינא בעי לאוקמי' בכל גוונא ולמלקות לא משכחת בקונמת שלא הזכיר אכילה דא"כ לא בענין צירף:

גם יש הוכחה להרמב"ם דלחי"מ כתב דרמב"ם מפרש דלהמסקנה דאמר קונם אכילת כיכר מזה דאי אמר אכילה משתיהן עלי קונם א"כ דכוותי' גבי שבועה אין חילק חטאת ע"ש וא"כ קשה למה יצטרפו הלא ב' חצאי זיתי היתר נינהו א"ו דגם בשבועת חצי שיעור אסור מד"ת ובזה מיושב מה שהקשו תוס' דלמה לא ניחא לרבינא תירץ קמא ולהנ"ל ניחא דהא ודאי לר"ש בן לקיש דסובר חצי שיעור מותר בכל איסורים בודאי גם בקונמת ח"ש מותר א"כ קשה קונמת אמאי מצטרפין הלא ב' חצאי זיתי היתר נינהו ואי דאמר אכילה משתיהן עלי קונם קשה דכוותי' גבי שבועת אמאי מצטרפי הלא אין חילק חטאת כמ"ש הלחי"מ אבל אי מיירי לקרבן:

ניחא דמודה ר"ש בן לקיש דלקרבן מעילה מצטרפין (מהאי דכי תמעול מעל אפי' אחר ג' שנים) וניחא לרבינא לתרץ אף לר"ש בן לקיש:

דף כב:

תוס' ד"ה אהיתרא וכו' ח"ל אפי' איסור בעלמא ליכא ומגיד משנה בפ"ח מ"ה מ"א כתב דאפי' שלא כדרך הנאה אסור מד"ת רק דאין לוקין ורבים הקשו מהאי מס' פסחים דף כ"ה ע"ב מידי דרך הנאה עבידנא והרי שם אין בו סכנא ואם אסור מד"ת איך מותר

לכתחלה. והנה תוס' מס' ב"ק דף ק"א כתבו דהאי דשייף בגהורקי דערלה ואמר מידי ד"ה קעבידנא התם לא הוה ד"ה כלל וע"כ גרע משאר שלא כד"ה:
גמרא דף כ"ג כיון דאמר שלא אוכל איתסר בשתי' וכו' ומזה יש סיוע למג"א סימן קצ"ז ס"ק ז' דגם מים בכלל אכילה דאל"כ מאי הקשה אביי כיון שלא אוכל איתסר בשתי' וכו' הא שתי' חל עליו בכולל דמיעקרא כי אמר שלא אוכל לא איתסר בשתית מים ושוב כשנשבע שלא אשתה נימא מגו דחל על המים חל נמי על שאר משקין אמנם יש לומר דאי משום כולל קשה ר"ש דפליג בסיפא הוה לי' לחלק גם על הרישא גבי שלא אוכל ושלא אשתה דאיהו לית לי' כולל רק קשה דילמא מיירי ששתה מים ולכך חייב ב' אף דר"ש לית לי' כולל מ"מ חייב על המים שזה לא היה בכלל שבועה ראשונה ולולי דברי מג"א היה נראה דלכך הקשה אביי זה על רבא ולא הקשה על שמואל משום דעל שמואל י"ל כהנ"ל אבל רבא דמוקי רישא מטעם שתי' בכלל אכילה ע"כ לא מתוקומי' ששתה מים כיון דאינו בכלל אכילה רק מי יכריע נגד המג"א שהכלה דגם מים בכלל אכילה:
תוס' ד"ה גמר שכר וכו' עיי' במהרש"א מה שהקשה והריט"בא הביא שיש שנסתפקו במי שנשבע שיאכל אם יוכל לקיים השבועה ע"י שישתה וא"כ אפשר תוס' סברי דאינו מקיים שבועה ע"י שישתה וא"כ אי גמרינן מנזיר יש חומרא בב' דברים א' שאינה רשאי ליקח במעות מעשר שני דבילה קעילות וגם הנשבע שלא אוכל ושתה חייב אבל אי גמרינן מביאת המקדש אינה רק חומרא א' שאינה רשאי ליקח יין:
בא"ד כדיליף בירושלמי ועיי' פ"מ וק"ק מסוגי' דמנחות דף כ"א וגם על רבינא בסוגי' דכריתות דף ה' מה חלב שחלבו חלוק מבשרו:
תוס' ד"ה כגון וכו' והר"ן כתב דאתי' כמאן דלית לי' כולל וקשה לי דהא לשמואל קיימנין ואיהו הוא דאמר שתי' בכלל אכילה ושמואל מוקי לקמון בכולל ומסיק הש"ס דלא רצה לאוקמיה כרש"בל דמוקי מתני' כד"ה וכתבו תוס' אע"ג דאיכא תנא דלית לי' כולל לא חיישינן כיון דלא מתני' במתני' והרי הך מתני' לית לי' כולל אם לא דנימא דהר"ן סובר כתיר' ב' דתוס' שם:
ע"כ גמרא פליגי ר"א ורבינא הקשה ת"ח דלמה לא פליגי גבי שבועת עדות ונראה דמ"ד אכללי לא מחייב סובר דאשם תלוי בא בנדבה ועיי' ספ"ב מס' חולין ואם כן אי הוה פליגי גבי שבועת עדות ה"א מאן דפוטר אכללי משום דמספקא לי' אי כוונתו הי' גם על כללי או היה דעתו על פרטי לחוד ומספק לא נוכל לחייבו דמביא חולין לעזרה ולכך לא מחייב רק על הפרטי ואי שיתנה בשלמים דהיינו אם היה כוונתו גם על הכללי יהיה חטאת ואם לא יהיה לשלמים הא אין מביאן קדשים לבית הפסול דשלמים נאכלים לב'

ימים וחטאת ליום א' ואי שיתנה באשם תלוי דג"כ אינו נאכל רק ליום ולילה זה אינו דחטאת מביא נקיבה כשבה או שעירה ואשם תלוי הוא איל זכר אבל שביעת הפקדון דהוא באשם דבא ג"כ איל ה"א דכ"ע מודים דמביא ה' קרבנות ומתנה דאי אשתבע גם אכללי יהיה אשם ודאי ואי לא יהי' אשם תלוי' שמין שמביא על הודע מביא קמ"ל דאפ"ה לא מחייב אכללי דוודאי לא אשתבע על אכללי ובפרט שנחלקו אליב' דר' יוחנן ואיה אמר הלכה כסת' משנה וסתם מתני' ס"פ השוחט דאשם תלוי בא בנדבה ועיי' בהר"ן על הא דילמא למיפטר נפשי' ע"ש וגם אולי סובר דנסכי חובה ונדבה שווים: שם בגמרא אר"י בכולל עיי' תוס' חולין דף ק"ג ד"ה ומר סבר שכתבו אע"ג דמפרש ד"י מתני' בכולל לדידי' לא ס"ל וקשה מי הכריח אביי שם לומר כן הלא ר"י סובר הלכה כסתם מתני' והוה לאביי לומר דאפי' אי לאו לאברים עומדת מ"מ חייב משום אבר מחי' דהדא איסור מוסיף ונראה דתוס' שם במס' חולין כברי כהאומרים דמצוה הבאה בעבירה לא שייך רק בדבר הבא לרצות כגון קרבן או לולב ועיי' ריטב"א סוכה דף ט' והא דאי' פסחים דף ל"ה וכהנים בחלה ובתרומה דכתב רש"י אבל ישראל לא משום דאין איסורו משום בל תאכל חמץ רק משום בל תאכל תרומה וקשה קושי' הש"ס שם ואיסור דחמץ היכא אזיל וצ"ל כדמשני שם דאתיה כר"ש דאין איסור חמץ חל על איסור תרומה והרי שם הוא איסור תוסיף דקודם שנתחמץ הי' מותר לכהן ועכשיו כשנתחמץ ניתוסיף איסור אף לכהן וע"כ הך סתמא דמתני' בפסחים לית לי' מוסיף וא"כ לא ניחא לאביי לומר דטעמי' דר"י משום מוסיף דאב"ה מוסיף קשה מאי חזית דעביד כי האי סתמא דשבועת דילמא כי הך סתמא דפסחים דלית לי' מוסיף ולשיטת תוס' שכתבו דבכל מצות פסול מצוה הבא בעבירה י"ל דבחרו תירץ אחר על קושי' תוס' חולין דף ק"ג כמ"ש בתשובת ר' מנחם עזרי' כיון דאיתא ראה ויתר גוים וכו' כיון שראה ז' מצות לא קיימן עמד והתיר להם וא"כ השתא בזה"ז ליכא איסור מוסיף ובזה מיושב רמב"ם פ"ה מה' מ"א שכתב חלש אבר וכו' ונטרפה בנטילתו חייב ב' ששניהם באו כאחת והקשה הלח"מ דהלא איסור מוסיף הוא ע"ש ולדברי ע"ע ניחא וחכם אחד הקשה מהא דאית' ריש מס' ע"א איתגורי איתגר וכו' ומשני שאע"פי שמקיימן אין מקבלין שכר משמע דאכתי הן מצווין:

דף כד.

תוס' ד"ה באיסור וכו' וז"ל, וא"ת והא נמי יש במשנה יש אוכל אכילה אחת וכו' ועיי' במהרש"א, וקשה לי דילמא שם מיירי בוולדות קדשים וסובר דבהווייתן הם קדושים ואיסור מקודשין וחלב בהדדי קאתי' וכדאי' כריתות דף כ"ג ע"ב ונראה דאכתי קשה מר"מ דאמר אם הי' שבת וכו' משמע דברישא מודה והלא ר"מ סובר במס' תמורה דף

י"ז דבמעי אמו הן קדושין וא"כ למה חייב משום חלב דהלא איסור חלב לא חל עד שיצא לאויר עולם או עד שיהי' בן ט' כמ"ש תוס' ר"פ ג"ה דבן ח' לא מיקרי שור רק דאכתי קשה דילמא מיירי דאיכא כזית ואותו כזית אינו שוה פרוטה וא"כ מיד שאכל כזית חייב משום חלב ואיסור הקדש לא בא עד שיאכל דבר ששוה פרוטה, גם אכתי משכחת שאמר על בהמת חולין מעוברת לכשתצא הוולד יהיה הקדש ואז ג"כ איסור הקדש לא בא עד לידה ואיסור חלב והקדש בהדדי קאתי' וכה"ג יש לאוקמי' מתני' דיש אוכל אכילה:

גם מה שהקשו מהאי דאוכל ג"ה של עולה, נראה דנהי דרשב"ל לא ס"ל כולל באיסור הבא מאליו מ"מ אולי באיסור חמור מודה ועולה הוא איסור חמור דאסור בהנאה אבל משנתינו דקתני שבועה שלא אוכל משמע דמאכילה לחוד הוא נשבע אמנם י"ל דגם שביעה מקרי חמור דחייב קרבן:

שם תוס' ד"ה אלא וכו' וקשה לר"י מדתני בתוספתא וכו' ונראה לקיים הגירסא דהר"ן כתב בשם הר"י מגאש דאם נשבע שלא אוכל ואכל נבלות פטור דמסתמא לא נשבע רק על דבר המותר אבל אם שבע שיאכל ואכל נבלות מקיים השבועה בזה דמסתמא מסיק אדעתי' דבכל מה שיאכל יהיה יוצא ידי שבועה ועוד כתב הר"ן בחדושיו דאוכל סתמא לא מקרי הן ללאו המפורש וכוונתו דאם אמר לא אוכל נבלות ושחיטת צריך שיהיה הן שיאמר שיאכל נבלות ושחוטת וא"כ בתוספתא דנשבע שאוכל שפיר מקיים השבועה באכילת דבר אסור כמה שכ' מהר"י מיגאש אבל בנשבע שלא יאכל דאז ע"כ צריך לפרש דבר האיסור כמ"ש הרי' מיגאש דמסתמא לא נשבע רק על דבר המותר דבדבר איסור לא הי' צריך לישבע וא"כ מתני' דהכא דקתני שבועה שלא אוכל ע"כ שפירש בהדי' וחמר שבועה שלא אוכל נבלות ושחוטת דבסתם לא אוכל אין כו נתו על אכילת דברים אסורים וכיון שפירש בהדיה ואמר שלא אוכל נבלות ושחוטת שפיר מקשה שס' הן היכא משכחת דאוכל סתם לא מקרי הן אבל לאי המפורש דכיון דאמר בהדי' שלא אוכל נבלות ושחיטת גם הן צריך שיאמר שיאכל נבלות ושחוטת והרי זה לא משכחת דאם נשבע שיאכל נבלות ושחוטה לא חלה אפי ע"י כולל כיון שהוא בביטל מנוה לכן גרסי' דמשכחת גם הן מפורש דהיינו במוסרחת:

בא"ד ומהתוספתא יש ראי' להריט"בא וכו' ולי נראה דגם להר"י ניחא דגם הר"י סובר דאפילו בשב ואל תעשה היכא דאינו מזכיר האיסור חל השביעה בכולל וא"כ ניחא האי דתוספתא דכיון דלא הזכיר האיסור ונשבע סתם שיאכל חל השבועה אפי' בשב ואל תעשה (ואף דלאח"כ עשה עבירה בקים ועשה) והא דלא ניחא להר"י לתרץ כריצ"בא

דהכל תלוי בהזכיר האיסור נראה דהר"י הוצרך לומר בקום עשה חייל אפי' הזכיר איסור דאל"כ קשה מה שהקשו תוס' לעיל מירושלמי שלא אוכל מצה בליל פסח אמאי נקט בלא כולל תיפק דאפי' בכולל לא חייל הואיל והזכיר האיסור לכן כתב הר"י האי דירושלמי הואיל והוא בקום ועשה חייל אפילו הזכיר האיסור אבל בשב ואל תעשה מודה הר"י לסברת הריצ"בא בא דבהזכיר האיסור לא חייל ובלא הזכיר חייב והא דלא משני הש"ס באוכל סתם ולא הזכיר האיסור ז"א דגם הר"י סובר כהר"ן דזה לא מיקרי הן לגבי לאו דמפורש:

עוד עלה על לבי לתרץ בדרך דרוש מה שהקשו מירושלמי וגם מה שהקשו מהא דאמר רבא שבועה שלא אוכל תאנים וכו' והא ליתא בלאו והן וגם מה שהקשו על רש"י מתוספת' ונראה דלקמון דף כ"ו מפיק הש"ס מקרא דאו דלא מיירי בביטל מצוה והקשה ש"ס הא מבעי לחלק ומשני דדריש ריבוי ומיעוטי וקשה ליהא ר"ע דריש רבוי ומיעוטי ובירושלמי מסכת יבמות פרק י"א איתא שם דר"ע אומר אביו ואמו קלל את שהוא חייב על אביו חייב על אמו וכתב הפ"מ דלהכי אתי' קרא ללמדך דגר אינו חייב על קללת אמו ועוד כתב הפ"מ דר"ע יליף דא"צ לקלל שניהם יחדיו דסובר כר' יונתן דמשמע כל אחד בפני עצמו עד דכתיב יחדיו וכ"כ קרבן אהרן פרשת קדושים (ועיין זבחים דף ק"ז ור"ע לחלק מנ"ל) ואם כן קשה לר"ע דדריש רבוי ומיעוטי וא"כ מוכח דקרא בדבר רשות כתיב האי או מאי עביד לי' דאיהו סובר דלחלק לא צריך קרא וצ"ל לר"ע אתא קרא דביטל מצוה אפי' ע"י כולל לא חייל והנה במס' קידושין דף טי"ת יליף רב יוחנן מבעולת בעל דניקנת בביאה והקשה ש"ס למה לא יליף כרבי ומשני דה"א עד דמקדש והדר בעיל וכתב הרש"בא דרבי דיליף מובעלה ולמה לא נימא עד דמקדש ובעיל דסובר דלחלק לא צריך אבל רב יוחנן סובר דלחלק צריך קרא וא"כ שפיר אמר בירושלמי ע"ד דר' יוחנן שבועה שלא אוכל מצה אסור לאכול בליל פסח דלר' יוחנן מוקמנין קרא דאו לחלק וא"כ הך רבוי ומיעוטי לא מוקמנין דלא איירי בביטל מצוה רק היכא דאינו כולל והש"ס דמקשה אלא הן היכא משכחת נראה דקושי' הש"ס קאי דלעיל אמר הש"ס ר"י לא אמר כרה"בל דבעי לאוקמי' כדברי הכל והרי אכתי לא אתי' בכ"ע דהא הוכחתי לעיל דר"ע דלית:

לי' כולל בביטל מצוה דלדידי' אייתר תרי קראי וגם מתוספתא לא קש' דיש לאוקמיה התוספתא כמאן דדריש כללי ופרטי אבל מתני' דהכא דבעי לאוקמי' ככ"ע צריך רש"י לפרש שיוכל לקיים בדבר המותר וגם דברי רבא ניחא אף דרבא סובר ר"פ השואל דל"ל קרא לחלק מ"מ הלא רבא לא אמר רק למאן דאית ליה כולל והוא ר"י ואיהו סובר מסכת

קידושין דף ט' דבעי קרא לחלק מדלא יליף מבעלה דה"א עד דמקדש והדר בעיל ואין לו רק חד מיעוט דלא מיירי בביטל מלוה ומוקים ליה בדליכא כולל:
שם בגמרא בשלומא לרש"בל משכחת בלאו והן אף דרש"בל מודה דחצי שיעור מדרבנן אסור ואפ"ה אמר הש"ס דאיתא בלאו והן מוכח דשבועה חל אפי' לעבור על מצות ל"ת דרבנן וקשה לי על ש"ע י"ד סי' רל"ט סעיף ז' שפסק אם נשבע לעבור על מצות ל"ת דרבנן לא חלה השבועה שוב מצאתי שהרל"בח הרגיש בזה אמנם יש לומר כיון דמד"ת איתא בהן לא יוכלו חכמים לפוטרו מקרבן ודמות ראי' מהא דאי' לקמון דף ל"ב אבל משחק בקובי' מדאורייתא חזי':

דף כד:
גמרא מידי דאיתא בשאלה לא קתני ומקשים דליתני שנשבע על דעת רבים שלא יאכל תמרים וחלב דליתא בשאלה והנה להרשב"א ומביאו מ"ל פ"ו ה' שבועת שאם כבר עבר מתירן לו אף אם נדר עד"ר וא"כ הכא שאכל חלב שוב איתא בשאלה אף שנשבע עד"ר ואף על חלב אין מצוה להתירו מכל מקים כיון שראינו שאינו שליט ברוחו לקיים השבועה מתירן לו מיהת על תמרים ונדר שהותר מקצתו הותר כולי:
אמנם י"ל דהרש"בא לא אמר רק שעבר במזיד אבל הכא בשבועה לענין קרבן דמיירי בשוגג אולי אין מתירן אף שעבר על השבועה גם יש סברת להיפך דרש"בא לא אמר רק בשוגג אבל במזיד קנסינן ובזה ניחא שלא יהי' דברי רש"בא סותרים לדברי תשובת מיימני השייכם לספר הפלאה סי' כ"ה ע"ש אמנם אכתי קשה דליתני שנשבע ברבים שלא יאכל תמרים וחלב ונדר ברבים אין לו התרה אפי' לדבר מצוה כמ"ש תוס' גיטין דף ל"ה וממילא אפי' כבר עבר אין לו התרה דטעמי' של הרשב"א כיון שכבר עבר מתירן לו ולא שליט ביצרו איכא מצוה לבל יכשל עוד רק דיש לומר דמתני' אתי כמ"ד נדר ברבים יש לו התרה ובזה ניחא דברי תוס' גיטין דף ל"ה ד"ה אבל שכתבו הא דאמר אמימר לא קאי אדר"ה והקשה מהרש"א הא לתירץ קמא וכו' ע"ש ולהנ"ל ניחא דלתירץ קמא הא דאמר הש"ס הניחא קאי להאי שנויא דמשני הכא מידי דאיתא בשאלה לא קתני וקשה דליתני בנשבע ברבים שלא יאכל תמרים וחלב דליתא בשאלה וע"כ דסבירא ליה הודר ברבים יש לו התרה וכוונת הש"ס הניחא על הך מתני' דיש אוכל אכילה אחת ולהך שנוי אבל האי דאמימר ע"כ לא קאי על הך מתני' דיש אוכל אכילה אחת וכו' דא"כ הא דמסיק אבל לדבר מצוה יש לו הכרה ומביא ראי' מהאי מקרי דרדקי יותר הי' לו להביא ראי' דעד"ר לדבר מצוה יש לו הפרה דא"כ קשה ליתני שנשבע ע"ד רבים שלא יאכל תמרים וחלב וע"כ דלמצוה יש לו הפרה אפי' ע"ד רבים וממילא לא יוכל למיתני שנשבע

ע"ד דרבים שלא יאכל תמרים וחלב דכיון שכבר עבר מיחשב למצוה שלא יכשל עוד וע"כ דאמימר סובר כאידך שנוי' דהכא כי קתני קרבן קבועי או אידך שנוי':
תוספת ד"ה שלא אוכל וכו' ח"ל תימה וכו' ונראה לתרץ דהנה דעת פוסקים דאשה שיש לה בעל ונדרה ובעל קיים לה אין החכם יוכל להתירן ועיי' י"ד סי' ר' בר"מא א"כ יש לומר דגם המקשה ידע מידי דאיתא בשאלה לא קתני רק שסבור שאם גם עתה יוכל לשאול לא קתני א"כ אכתי קשה ליתני שבועה שלא אוכל תמרים וחלב והיינו אשה שנשבעת שלא אוכל תמרים וחלב והבעל קיים לה דשוב ליתא בשאלה ואי דאכתי הבעל יוכל לשאול על הקמה אם כן תיפשט הא דבעי רבא במס' נדרים דף ס"ט אי יש שאלה בהקם ולכך לא הקשה ש"ס על ר' יוחנן דאיהו סובר שם נשאלין על הקמה אמנם יש פרושים רבים שם גם י"ל דמאי הקשה ש"ס דילמא הך תנא לא סבר כולל רק דמיירי שהביא ב' שערות ביה"כ כמ"ש הרמב"ם בפירוש משניות מס' כריתות רק לא שייך שנשבע דאם נשבע קודם לכן הלא נדר קטן אינו כלום רק דמשכחת שנשבע כשהיה מופלא סמוך לאיש ועיי' נדה דף מ"ו בנשבע מופלא:

דף כה.

גמרא ת"ר בנדרים וכו' קשה לי דליתני נמי חומר בנדרים דהיינו קונמת ב' כיכרות מצטרפין אבל ב' שבועת אין מצטרפין כדאי' לעיל הואיל וחלוקין לחטאת וצ"ל דמתני' אתי' כר"מ דסובר לעיל דף כ"ב קונמת כשבועת:

דף כה:

תוס' ד"ה מי איתא בלא אניח וב"י א"ח סי' ל"א כתב דיש איסור בהנחת תפילין בשבת וביו"ט ובס' שאגות ארי' הקשה מהאי דסוף פ"ק דביצה דשרי ר' ששת לשדורי תפילין ביו"ט ואי יש איסור בהנחתן יהיה אסור לשלחן כמו סנדל המסומר וכבר הרגישו תוס' מס' שבת דף ס' ע"א ד"ה ולא בסנדל דשאני סנדל המסומר כיון שבא תקלה על ידו ליכא שמחות י"ט ושוב מצאתי כן בשיטה מקובצת ספ"ק דביצה וכ"כ תוס' י"ט ועיי' מג"א סי' ש"ח ס"ק י"א ודברי מג"א צריכין תיקן וכצ"ל דאל"כ לדידהו למה משלחין תפילין ביו"ט:

דף כו.

תוס' ד"ה את לבך אנסך ח"ל וכו' והאי דסוף פ' ד' אחין בר קפרא שקורי משקר וכו' ובתוספי' ראש כ' בשם רבינו מאיר דשם לאו אונס הוא כיון דאיכא פלוגתא דתנאי טובא באיסור כולל ומוסיף בעניני איסור חל על איסור לא הוה להו לאשתבועי:

דף כו:

גמרא צריך שיבטא בשפתיו נסתפקו האחרונים שבועה בכתב אז מהני ולי נראה דמהני מסוגי' דגיטין דף ע"א אר"ז אי קשי' וכו' אם לא יגיד פרט לאלם והלא יוכל להגיד מתוך הכתב והקשו תוס' בלא רב נמי קשה הלא יוכל להגיד ע"י הרכנה וכתב הרשב"א דאי לא כתב הוה מוקמינן האי פרט לאלם באינו שומע ואינו מדבר דהוא שוטה לכל דבר והאי דמקרי לי' אלם ולא חרש משום דנסיב צד הצריך לעדות והיינו הדיבר אבל רב דאמר חרש שיוכל לדבר מתוך הכתב כותבין גט לאשתו אלמא כתיבה הוה הגדה מעלי' ומוציאה אף מידי ספק חרש דאינו שומע ואינו מדבר ע"ש והשתא אי שבועה בכתב לא מהני קשה איך נוכל לאוקמי' האי דאם לא יגיד באינו שומע ואינו מדבר הלא בכה"ג אין כאן שבועה אפי' מפי' אחרים לא הוה כיון דאינו שומע וע"כ דשבועה בכתב מהני ומשכחת שכתב התובע הרני משביעך שתעיד לי והוא משיב בכתב שאינו יודע וקמ"ל קרא דאפ"ה פטור וא"כ ק"ו מה אם חבירו כותב לו דמהני כ"ש כשהוא בעצמו ועיי' בס' אורים ותומים סי' צ"ו שכתב דשבועה בכתב מהני דאל"כ למה לי לא יגיד דהא אין כאן שבועה ותירץ דהמשביע בטה בשפתיו והוא הוציא שבועה מפיו ובעדות מהני מושבע מפי אחרים אבל להרשב"א דבעי לאוקמי' בחרש שאינו שומע ואינו מדבר אף אם המשביע בטה בשפתיו מה מהני כיון דאיהו לא שמע וע"כ דמהני בכתב ועיי' מהר"ם פדווי סי' ס"ז:

תוס' ד"ה צריך וכו' הקשו א"כ בשפתיו למה לי ובס' גור ארי' תירץ דהא דפריך וניגמר לאסור אפי' במחשבה והא דכתב לבטא היינו לקרבן וכה"ג מצינו לר' ישמעאל דלשעבר לא מחייב קרבן אבל מלקות מחייב וא"כ ה"ה הכא דנגמר לאיסור וא"ת להמסקנא בשפתיים למה לי דמהאי תיתי לאסור דמתרומה וקדשים ליכא למילף דהוא ב' כתיבין ז"א דצריך אשר יבטא ללמד שאם גמר בלבו להוציא פת חיטם והוציא פת סתם שחייב דה"א דאתא לרבות אפי' במחשבה קמ"ל קרא לבטא:

דף כז.

גמרא הניחא לר' יונתן וכו' ומסיק הש"ס דדריש רבוי ומיעוטי קשה לי דבת"כ פ' קדושים איתא ר"ע אומר אביו ואמו קילל את שהוא חייב על אביו חייב על אמו ואת שאינו חייב על אביו אינו חייב על אמו וכן הוא בירושלמי פ' י"א מס' יבמות הלכה ב' וכתב קרבן אהרן ופ"מ דר"ע דמוקי קרא לדרשא זו דאת שאינו חייב על אביו דהיינו גר דרחמנא אפקרי לזרעי' אינו חייב ג"כ על קללות אמו א"כ הא דחייב על אם קלל אביו לחוד או אמו לחוד מנ"ל ותירצו דר"ע סובר כר' יונתן דלחלק ל"ל קרא ע"ש וא"כ קשה בסוגי'

דהכא כיון דסובר ר"ע לחלק ל"ל קרא א"כ ממילא מדאיצטרך או מוכח דבדבר רשות כתיב והלא ר"ע דריש רבוי ומעוטי קשה רבוי ומיעוטי מאי ממעט ועיי' זבחים דף ק"ז ועיי' מ"ש לעיל ד' כ"ד:

דף כז:

תוס' ד"ה אם וכו' שלא שייר פרורין וכו' והרשב"א הביא דברי הרמב"ן דאם לא שייר כזית עבר על שבועתו וראי' מירושלמי גבי פלוגתא דר"ע באוכל כ"ש מה נפקא שבועה שלא אוכל כיכר זו ואכלה חסר כל שהוא ע"ד ר"ע פטור דאמר כ"ש שמי' אכילה ולחכמים מחייב דכ"ש לא שמי' אכילה והקשה רשב"א לר"ע איך נתחייב לעולם הא אי אפשר בלא פרורין ושמא שייר דוקא קאמר ולי נראה דהאי דשייר כל שהוא היינו ששייר לפניו מה שהי' יוכל לאכול כדרכו אבל פרורין לא חשיבא ולא עליהם נתכוין ועיי' תורת חיים:

דף כח.

אמר רבא שבועה שלא אוכל כיכר זו אם אוכל זו וכו' וכתב מ"ו בנ"ב ח' י"ד סי' ס"ז דמזה מוכח דגם בשבועה אמרינן שלוחו של אדם כמותו ואם אמר לשלוחו השבע לי בעבורי שלא אום כיכר זה חלה שבועה דאל"כ איך משכחת שבועה על תנאי דהא אחד ממשפטי התנאים שיוכל לעשות המעשה ע"י שליח כדאי' כתובת דף ע"ד וא"א לישבע ע"י שליח תנאי בטל והמעשה קיים ע"ש אמנם הרמב"ן במס' ב"ב דף קכ"ז כתב דכי גמרינן מתנאי ב"ג וב"נ ה"מ בתנאי שבין אדם לחבירו אבל בתנאי שבינו לבין עצמו בכל ענין הוה תנאי שהרי מדעתו התנה ורוצה לקיים תנאי שוב ראיתי שגם מ"ו בצל"ח על ברכות הרגיש בזה ועיי' תה"ד בפסקיו סי' רנ"ד שהביא ראי' מהאי דנשבעו להם נשיאי העדה ועיי' תשובת מיימני בספר הפלאה סי' ד' שכתב שלא עשו כתנאי ב"ג וב"ר ותנאי בטל כי נראן שמועיל גלוי דעת כמו האי דזבין ולא איצטרך זוזי:

דף כח:

גמרא אמר רבה שבועה שלא אוכל תאנים וענבים וכו' כתב הריטב"א שפירש שאוסר עצמו בשניהם ממש ונא באחד מהם אליבה דר' יונתן ולר' יאשי' אפי' בנשבע סתם דלא משמע אלא שניהם דוקא ובתשובת ח"צ סי' ד' כתב דבנדרים הולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם משמע דוקא שניהם יחדיו ועיי' מהר"י טראני סי' קכ"ז בממנה ג' אפטרופסים בעינן כולם ואין ענין זה לפלוגתא דר' יואשי' ור' יונתן דבדבר שבממון כל כמה דנפישי דייקי בפי ועיי' ט"ז י"ד סי' רנ"ח ס"ק ה':

דף כט.

גמרא רבא אמר באומר וכו' הקשה מהרש"א דלמה לא קתני סתם שאוסר עליו כל הפירות בלא תנאי ובס' עלה דיונה כתב דלרבותא נקט אף באומר אם לא ראיתי וכו' אעפ"כ אינו שבועת שוא רק באוסר כל הפירות אבל באוסר פירי אחד אף בתנאי אם לא ראיתי אפ"ה אינו לוקה משום שבועת שוא רק הפרי אסור עליו ע"ש וכוונתו דהיא דאפי' אוסר פירי א' בתנאי אם לא ראיתי ה"א שיחייב משום שבועת שוא כמ"ש הר"ן דודאי לא נתכוין זה לאסור הפירי דאם כוין לאסור הפירי הי' לו לאסור בלי תנאי ולמה תלה נדרו בדבר שאי אפשר א"ו לא לאסור הפירי נתכוין אלא לקיים דבר שאמר ויהי' לוקה משום שבועת שוא וכ"כ התוס' יום טוב ולהר"ן אפי' בפירי אחד בתנאי באם וכו' ולוקה משום שבועת שוא דכוונתו לקים אותו הדבר: סליק שבועות שתים פרק שלישי: שבועת העדות פרק רביעי:

דף ל.

תוס' ד"ה שבועת עדות מנה"מ תימה דאמאי צריך קרא דעבד פסול לעדות בפ' החובל לא יומתו אבות על בנים תיפק דגמרינן לה לה עכ"ל ויש לדקדק למה לא הקשו על תירץ קמא שם בחובל דף פ"ח דילף דעבד פסול לעדות מק"ו דאשה דראוי' לבוא בקהל פסול לעדות ק"ו עבד ולמה לא הקשו למה לי ק"ו תיפק מג"ש לה לה (ושם בב"ק הקשו תוס' באמת גם על תירץ א') ונראה בשיטת תוס' דהכא דעל שנויא קמא ליכא להקשות די"ל דבעי למילף מק"ו שיהי' עבד אפי' שחציו בן חורין ג"כ יהי' פסול לעדות וכ"כ הרמב"ם ה' עדות דחציו עבד וחציו ב"ח פסול לעדות וא"כ איצטרך למילף על חציו עבד וחציו ב"ח מק"ו דחציו עבד וחצי' ב"ח ליתא בג"ש דלה לה כדאי' מס' חגיגה דף ד' אמר רבינא לא נצרכה אלא לחצי עבד וחציו ב"ח ש"מ דחציו עבד ליתא בג"ש דלה לה אבל מק"ו שפיר פסלינן חצי עבד דמה אשה שראוי לבוא בקהל פסול לעדות חציו עבד דפסול בקהל כ"ש שפסול לעדות לכך הקשו תוס' על הך שנויא דמשני דעבד פסול לעדות מלא יומתו אבות על בנים שאין להם חיים שפיר הקשו תיפק מג"ש דלה לה ואי דבעי למיפסל אף מי שחציו עבד וחצי ב"ח א"כ ע"כ צ"ל דגם חציו עבד אין לו חייס א"כ תיפשט הא דבעי הש"ס במס' גטין דף מ"ג עבד שחציו בן חורין שקידש בת חורין אי תפסי קדושין וכתבו תוס' שם דהוא אם לא תפסי קידושין אין בנו מתיחס אחריו א"כ תיפשט דלא תפסי קידושין דאי תפסי קדושין ממילא בנו מתיחס אחריו כדמשמע שם בגיטן בתוס' וא"כ למה לי לא יומתו בעדות בנים שאין חייס תיפק מג"ש דלה לה ואי על חציו עבד א"כ מוכח דחציו עבד אין בנו מתיחס אחריו מידמעטינן מקרא דלא יומתו אבות בעדות

שאין להם חייס וממילא דלא תפסי קידושין וא"כ תיפשט הא דבעי הש"ס במס' גיטן מי שחציו עבד שקידש אשה אי תפסי קידושין ושפיר הקשה תוס':
אבל מ"מ נראה לתרץ דבאמת מר זוטרא דיליף דעבד פסול לעדות מלא יומתו סובר כר' ששת דחמר שם במס' גיטן דאפי' חציו שפחה וחציו בת חורין שנתקדשה דלא תפסי קידושין וכ"ש עבד דחציו עבד דלא תפסי קדושין ועיי' בהר"ן בפ"ק דקידושין שכתב דיותר יש לומר דחציו עבד שתופס קידושין מחציו שפחה ושפיר מוקמינן האי דלא יומתו על חציו עבד והא דמספקא לש"ס בחציו עבד אי תפסי קידושין קאי לשנויא קמא שם בב"ק, ואין להקשות להאי דיליף מלא יומתו דעבד פסול לעדות למה צריך הברייתא למילף שני שני דבעדים משתעי קרא תיפק כיון דעבד פסול לעדות נילף אשה מעבד מג"ש לה לה ונראה דהברייתא לא בא לומר רק דהאי קרא ועמדו ב' אנשים בעדים מיירי ונהי דלמיפסל לעדות לא צריך מ"מ איצטרך ג"ש להורות דמיירי בעדים ונ"מ דעדים צריכן לעמוד כדאי' לקמון בעדים ד"ה בעמידה דכתיב ועמדו ב' אנשים וגם מ"ד אין העד נעשה דיין כתב הרשב"ם מס' ב"ב דף קי"ד דילפנין מן ועמדו וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' אלף קנ"ו וכל זה השתא דכתיב ב"ש דמיירי בעדים וסוגי' דהכא דמייתי הך ברייתא דנשים פסולים לעדות קאי להאי שנוי' במס' ב"ק דיליף דעבד פסול לעדות מק"ו דאשה א"כ אשה גופי' צריך קרא ובזה ניחא ירושלמי פ"ג ברכות דעבד פטור מק"ש דכתיב שמע ישראל והקשה בס' סמיכות חכמים תיפק מב"ש לה לה דמעשז"ג נשים פטורות ולהנ"ל ניחא דאיצטרך קרא על עבד שחציו ב"ח שפטור מק"ש דחציו עבד ליתא בג"ש לה לה:
תוס' ד"ה כל וא"ת וכו' וא"ל דא"כ ג"ש שני שני מאי אהני ז"א דאיצטרך ג"ש דקרא מיירי בעדים ולהורות שהעדים צריכן לעמוד או שאין נעשה דיין:
בא"ד:
דע"כ צריכן לבוא, מקשים לשיטת ר"ת דסובר דעדים יכולים לשלוח עדותן בכתב לב"ד ונראה דאורים ותומים הקשה על ר"ת הלא אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין ותירץ דר"ת מיירי בדיני ממנות או שבע"ד הוא אלם דמקבלין שלא בפני בע"ד ובדיני נפש מודה ר"ת דדוקא בד"מ דהפקר ב"ד הפקר והאי קרא דעמדו ב' אנשי' בודאי מיירי גם בד"נ דכתב בסיפא דקרא כאשר זמם ודרשו ולא כאשר עשה ודעת הרמב"ם דזה דוקא בדיני נפשות וא"כ גם ר"ת מודה:

דף ל:
גמרא:

עשה דכבוד התורה עדיף קשה לי הלא איתא כל מקום שאתה יוכל לקיים שניהם מוטב ובכתובת דף מ' איתא אי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל שיכולה למחול ועיי' רשב"א בתשובה סי' חי' דלכך לא מברכינן על עמידת בפני רבו דאפשר למיעקר שיוכל למחול על כבודו וש"ע פוסק דאעפ"כ מצוה לעמוד וא"כ הכא אמאי דחי' וכה"ג הקשה בס' הפלאה סוף מס' כתובת והכא לא שייך תירוצו דמאי ביטל תורה יש אי מעידן מיושב או בעמידה ונראה דגם הכא אידך עשה דעמדו ב' אנשים יוכל למיעקר דהרי התובע יוכל למחול התביעה ולא צריך לעדות וליכא עשה דיעמדו ב' אנשים ובכ' ב' דייני גזרות דמשמע דלא עבד שפיר שהקדים דין ת"ח ליתום הוא משום דיתמי לאו בני מחילה נינהו ובזה מיושב מה שהקשו בשם הריטב"א דהכא משמע דת"ח קודם ובשילהי כתובות משמע דלא שפיר עביד שהקדים דין ת"ח ולהנ"ל ניחא דשאני הכא דצריך להקדים דין ת"ח דלא שייך שימחול על כבודו שהרי גם זה שבא תחילה לדין יוכל ג"כ למחול אבל בשילהי כתובת דמיירי ביתמי נגד יתומים ויתמי לאו בני מחילה נינהו:

תוספת ד"ה אבל איסורא וכו' הוה מצי לשנוי' הא דמעיד באשה ולכאורה י"ל דהלא איתא בירושלמי הביאו הרא"ש פ"ט מס' נדה סימן י"א הרי שהי' הולך בשוק ונמצא לבוש כלאים פליגי תרין אמוראין חד אסר וחד מתיר מאן דאסור דברי תורה ומאן דשרי גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שעה אחת הרי דאיכא חד מ"ד דמותר לדחות איסור מפני כבוד הבריות ואם כן קושית הש"ס בסנהדרין להך מ"ד דמותר לדחות אפי' איסור תורה מפני כבוד הבריות אמנם ע"כ לא שמענין דמאן דמתיר רק כמו דסיים שעה אחת אבל אם יגרום על ידי זה שנעשה איסור עולם לא מצינו דמתיר והקשו שפיר דלוקי האי דסנהדרין דכה"ג מעיד מיירי באשה שבאת להינשא וכה"ג יודע שבעלה חי' דהוא איסור עולם אמנם אם תוס' נחתו להאי סברי קשה מאי הקשו מבפ"ג דברכות דילמא שאני האי דמת מצוה דוחה פסח דהוא רק לשעה אבל הכא דכתב רש"י שבאה להינשא ותהי' איסור עולם וע"כ סברי דאין לחלק בזה ונראה דסברי תוספת דעד כאן לא שרי בירושלמי רק דלא צריך לפשוט בגד כלאים בשוק דליכא רק לאו ואתא עשה והתעלמת' ודחי ל"ת דכלאים אבל איסור כרת דבאת אשה להינשא אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת ושפיר הקשו מסוגיה דברכות דגבי פסח איכא כרת וכ"כ מילה לכך תירצו דשאני בזיון קטן לגדול וגם שפיר הקשו דלוקי האי דסנהדרין דכה"ג מעיד באשה שבאה להינשא דצריך להעיד מפני חומר כרת ובזה מיושב דברי תוס' שכתבו דהתם נמי דפריך ממצא שק הוה מצי לשנוי' דשב ואל תעשה והקשה בס' עלה דיונה הלא תוס' כתבו דשק הוא גנאי קטן ובגנאי קטן אפילו בשב ואל תעשה לא נדחה מפני כבוד הבריות דהרי באיסור

צריך העיד ולהנ"ל ניחא דכוונת תוס' דהוה מצי לשנויה דשב ואל תעשה נדחה מפני כבוד הבריות אף דבאיסור אין חכמה וכו' היינו כמו שפרש"י באישה שבאה להינשא דאז מפני חומר כרת אבל האי דשק וקופה דהוא לאו נדחית מפני כבוד הבריות ואף דהוא איסור הלא איכא מ"ד בירושלמי דא"צ לפשוט כלאים בשוק אף שהוא איסור ואף דאליבה דרב קיימנין ואיהו אמר פושטו אפי' בשוק היינו משום דהוי קום ועשה אבל שב ואל תעשה אולי גם רב מודה דאפושי פלוגתא לא מפשינן דהלא חד מ"ד בירושלמי סובר דאפי' בקום ועשה נדחית מפני כבוד הבריות הגם שיש לומר דשאני האי דירושלמי דהוא גנאי גדול מ"מ מנ"ל להמקשה להקשות:

דף לא.

גמרא שלא יאמר אכפרנו בב"ד וכו' כדי שלא יגלגל עלי שבועה שמעתי להקשות מחכם מ' מאיר פ"ש דלשיטת רש"י דאף בימי משנה ניתקן היסת א"כ אף אי כפר לגמרי מ"מ יוכל לגלגל דהא קיימ"ל דאפי' בדרבנן מגלגלין ונראה דרש"י סובר כרשב"א בתשובה סי' תתק"טז טז דבשבועת התורה לא מהני עד המסייע ובדרבנן עד המסייע פוטרו משבועה ואם כן יש לאוקמי' בכה"ג שיש לו על הגילגל עד המסייע וא"כ אם יודה בב"ד במקצת יתחייב שבועת התורה וממילא גם הגילגל הוא מד"ת דהא מקרא ילפינן גילגל שבועה ועיין ש"ך סי' צ"ד ס"ק י"ב דפסק דמהאי טעמא גילגל שבועה א"י להפך כיון דמד"ת הוא ובדאורייתא לא מפכנין ולא מהני עד המסייע אבל כשכופר בב"ד אף שחייב היסת וגם בדרבנן מגלגול שוב מהני לו עד המסייע דבדרבנן עד המסייע פוטרו:

דף לא:

במהרש"א ד"ה בא"ד וכו' ובסיפא איירי דוקא מפי אחרים וכו' ומפי עצמו לא בענין כפירה בב"ד ע"ש ולא ידעתי כוונתו דאם כוונתו דקשה סיפא השבוע חוץ לב"ד והודו בב"ד דפטורים ולמה פטורים הא לא הי' כפירה בב"ד הלא הריטב"א והר"ן כתבו דלא מחייב ר"מ בנשבע מפי עצמו חוץ לב"ד רק כשעומד בכפירתו ולא בא לב"ד אבל הם באו והודו פטורים ולא אמרינן בהא דון מפקדון דשאני פקדון דבכל מקום כפירתו שוה וכפירת מתון הוא אבל בעדות כפירת דברים בעלמא הוא שהרי כפרו במקום שאין עדות מועיל והודו במקום הצריך ע"ש וא"כ שפיר קתני אם הודו בבד פטור ואפשר כוונתו על הא דקתני כפרו חייבין דמשמע דקאי על ובאו לב"ד:

דף לב.

גמרא מתני' דלא כי האי תנאי וקשה לי להפוסקים הביאו הרא"ש פ"ו סי' ה' דאין נשבעין בעד א' רק כשתובע טוען ברי אבל אם טוען שמא כגון שאומר עד א' אמר לי שנטלת

מנה והלה כופר והביא עד פטור משבועה וא"כ איך אמר הש"ס מתני' דלא כי האי תנא דילמא מתני' מיירי שהשביע ב' עדים והתובע בא בטענת ספק דהיינו שיודעין שפלוני נטל ממני מנה ושפיר אם כפרו בזה אחר זה השני פטור דאינו גורם כלום כיון דתובע אינו טוען טענת ברי ואין זוקקי' לשבועה אבל ראב"ש מיירי שהתובע טוען טענת ברי ונראה דסוגי' דהכא סובר דאפילו בשבועת עדות לא מחייב רק כשהתובע טוען טענת ברי ועיי' ירושלמי ודלא כסוגי' דלקמון ובזה מיושב מה שהקשו תוס' לקמון ע"ב דלמה לא דייק הש"ס ש"מ משביע עידי קרקע חייב על אביי ולהנ"ל ניחא דהריטב"א מתרץ על הא דהקשו תוספת לקמון דלמה נקט הש"ס כמ"ד חזרה דכי אמר הכל מודים בא לרבית על ת"ק דראב"ש והאי ת"ק הוא סתם מתני' דהכא וסתם מתני' הוא ר"מ ואיהו סובר חזרה שבועה וכו' וקשה לי אי ר"מ איך דייק ש"מ משביע עידי קרקע וכו' הא ר"מ סובר במס' קידושין דף ס"ה מטלטלי משתעבדי לכתובה אמנם ר"פ דאמר ה"מ בעד מיתה דלא אמר לדידה ומזה הוכיח הר"ן דעדים חייבים קרבן שבועה אף אם התובע לא בא רק בטענת ספק א"כ לדידי' אין הכרח לומר דת"ק דראב"ש הוא ר"מ הואיל דסתם מתני' דהכא דלא כראב"ש דנוכל לומר דמתני' אתיה כראב"ש ומיירי שהתובע בא בטענת ספק ואין כאן גורם לממון דחף אם יעיד השני אינו מחייב להנתבע שביעה הואיל שהתובע לא בא בטענת ברי וא"כ אין הכרח לומר דת"ק דראב"ש הוא ר"מ וא"כ מתורץ קושי' תוס' דלאביי לא רצה לדייק ש"מ משביע עידי קרקע חייב הוא שגם עדים אינו חייבים קרבן רק שהתובע השביעם בטענת ברי וממילא צריכם לאוקמי' סתם מתני' דלא כראב"ש וממילא ת"ק דראב"ש הוא ר"מ ואיהו סובר מטלטלי משתעבדי לכתובה אבל לר"פ דאחר דלא אמר לדידה וכו' ולדידי' מוכח דאף כשתובע בא בספק יוכל להשביע העדים כמ"ש הר"ן א"כ אין הכרח דת"ק דראב"ש היא ר"מ וכל זה לשיטת הראב"ד הביאו רשב"א קידושין דף ס"ה דר"מ סובר אפי' מיתמי מטלטלי משתעבדי לכתובה אבל לשיטת ר"ת הביאו תוס' כתיבת דף פ"ב דר"מ לא אמר מטלטלי משתעבדי לכתיבה רק מני' דידיה ולא מיתמי ניחא בפשיטות דעל אביי דאמר בעידי סוטה דמיירי מיני' דידי' א"כ אפי' מטלטלי משתעבד לכתובה אבל על ר"פ דמיירי בעידי מיתה שפיר דייק דר"מ מודה דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה גם י"ל דבס' קצות החושן הקשה בשם אחיו ר' יודה כהן לרשב"א שכ' במס' ב"ק דף י"ד דמד"ת גם מטלטלי דיתמי משתעבדי לב"ח א"כ איך דייק הש"ס משביע עדי קרקע חייב דילמא לכך חייב הואיל ומד"ת גובה אפילו ממטלטלי חייב כמו משחק בקוביה חייב הואיל ומד"ת חזיה ותירץ בס' הנ"ל דהא כתובה הוא רק דרבנן וממ"נ אי אזלינן בתר ד"ת אינה גובה כתובה כלל

ואי מדרבנן הלא אינה גובה ממטלטלי ע"ש אמנם לריטב"א שכתב דת"ק דראב"ש הוא ר"מ והלא שם במס' כתובת דף נ"ו מסוק הש"ס דר"מ סובר כתובה הוא מד"ת וגם זולת זה קשה והוא על דרך שכתבו תוס' מס' שבת דף מ"ד ד"ה לדברי דהא דמסיק דברי הכל לא הוה אלא ר"מ ור"י דקאי עליו וכן הריטב"א הביאו שיטה מקובצת מסכת כתובת דף למ"ד וזה לשונו דה"ק הכל מודים אליבה דרבנן דלית להו דרנב"ה דאלו לרב נחוני' אין אדם בכרת ומשלם ונדה ח"כ היא והאי ה"מ בבא על הנדה לר"ש בן מנסי' ושמעון התמני קאי וכה"ג צ"ל ביבמות דף מ"ד כיון שבעלה עשאה שונה ודילמא ר"י סובר כר"א ביבמות דף ס"א דאין זונה אלא מא"א וע"כ דקאי על ר"י ונראה דהא ש"ס מקשה על ר"פ ואיהו סובר שעבודא לאו דאורייתא ונהי דכתובה הוא תורה היינו מן הבעל אבל מיתמי הא שעבודא לא דאורייתא ורשב"א כתב שפיר דהיינו למ"ד שעבודא דאורייתא וא"כ על עידי סוטה דהבעל חי' הוא בודאי מד"ת שעבודא וא"כ מיושב קו' תוספת אמנם אי ר"פ סובר שעבודא לאו דאורייתא יש מחלוקת בין הראשונים ועיי' תוס' מנחות דף נ"ח ע"ב ד"ה וא"ד ורשב"א בתשובה סי' רצ"ח שהם סוגי' חולקת ועיי' ב"ב דף קכ"ו ד"ה ואין:

שם ע"ב: מי יאמר דמשתבע הקשה בספר דבר אמת לתירץ א' של תוס' במ"ס ב"מ דף ה' שכתבו דחשוד מד"ת צריך לשלם רק משום כדי חייו תיקנו שכנגדו נשבע א"כ מאי הקשה הש"ס דילמא אבייי סובר כר"פ דמשחק בקובי' חייב כיון דמד"ת חזי' והכא נמי הלא מד"ת א"צ שכנגדו לישבע ונראה דבתשובת מיימני לספר משפטים סי' ס"א הקשה דמאי הקשה ש"ס מי יימר דמשתבע הלא א"צ לישבע יש לו עד המסייע (ולפמ"ש הש"ך סי' צ"ב ס"ק ט' דכיון שנתחייב שבועה ע"פ העד שוב א"י לפוטרו ניחא) ותירץ דה"מ בעלמא אבל בחשוד על השבועה אי נימא דנגדו נוטל בלא שבועה אם העד מסייע א"כ הוה נפקא ממין מני' כל שעתא אפומא דחד סהדא וקרא אמר לא יקום עד א' וכו' דבשלומא בנסכא דר"א אי הוה טעין לא חטפת הי' נשבע ולא משלם להכי כי טעין דידי חטפת ואיכא חד סהדא משלם ע"פ עד א' כיון דמעיקרא קרא לא אתא לחייב ממון וקרינן בו לכל עון וכו' אבל בחשוד אי נימא דנגדו נוטל בלא שבועה ע"י עד אחד נמצא דכל שעתא נוטל ע"פ עד א' ונמצא דמעיקרא אתא לממון שהחשוד א"א להישמט כלל מלשלם היכא דאיכא חד סהדא ורחמנא אמר לכל עון ולכל חטאת אינו קם ע"כ נמצא דמעיקרא כי אתא לממון הוא דאתא ע"ש ובזה מתורץ קושי' הנ"ל דעד כאן לא כתבו תוס' דחשוד מד"ת דנין בו מתוך שאי"ל משלם רק כשחשוד נתחייב במודה במקצת או בהודעת עדים אבל כשנתחייב שבועה ע"פ עד א' לא דנין בו מתוך שאי"ל משלם דאי נימא מתוך שאי"לם מעיקרא כי אתא העד לממון אתא ורחמנא אתר לכל עון ולכל

חטאת אינו קם אבל קשה לי על תשובת מיימני הנ"ל דא"כ איך משני הש"ס בשניהם חשודין וכו' ואמאי דנין בו כלל משאי"למ הא בב' חשודין ג"כ העד מעיקרא לחייב ממון בא וא"א להישמט ממנו הואיל דב' חשודין ורחמנא אמר לכל עון ולכל חטאת אינו קם לכן נראה דהך תירץ תוס' שכתבו דרק מפני תקנות חשוד תיקנו דנגדו נשבע ונוטל סברי כמ"ש תוס' ב"ק דף ק"ח ד"ה ותרי דחשוד פסול לשבועה הוא רק מדרבנן ובזה מיושב שיטת ר"ת דפסק גבי נסכא דר"א דכנגדו צריך לישבע והקשה הר"ן א"כ איך אמר הש"ס ה"מ בנסכא דר"א ואכתי קשה דלימא לי' מי יימר דמשתבע ולהנ"ל ניחא דאביי סובר כר"פ דמשחק בקובי' חייב כיון דמד"ת חזי' ובנסכא דר"א נהי דכנגדו נשבע מ"מ הלא זה רק מדרבנן דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין וכיון דמד"ת נוטל בלא שבועה שפיר חייב והא דמקשה לעיל מי יימר דמשתבע סובר ר"ת כהך תירוצא דבחשוד אפי' מד"ת לא דנין בו מתוך שאי"למ כיון דמרצונו הוא נשבע:

והנה קשה על תוס' שכתבו דמפני תקנות החשוד תיקנו שנגדו נשבע אבל מד"ת נוטל בלא שבועה א"כ איך קחשיב בהדי' דנשבעין ונוטלים דמשמע מצד הדין אפי' בשבועה לא יטול כמ"ש תוס' בסוגי' דכתובת דף פ"ו והרי מד"ת נוטל אפי' שלא שבועה דמתוך שאי"למ וכבר הרגיש בזה הר"ן בריש כל הנשבעין וע"כ האי תירץ של תוס' שכתבו דנשבע הוא לתקנות החשוד סובר כדברי תוס' במ"ס ב"ק דף ק"ח דחשוד דפסול לשבועה הוא רק דרבנן ומד"ת החשוד נשבע ונפטר וכדומה שכן העלה בס' דברי אמת ותוס' בקושייתם כוונתם כיון דרבנן פסלוה היה להו לתקן שכנגדו יטול בלא שבועה דמתוך שאי"למ כיון דרבנן פסלוהו ישלם לזה תירצו דמשום תקנת חשוד תיקנו שכנגדו ישבע וממילא מיושב מה שהקשה דבר אמת דמאי מקשה ש"ס מי יימר דמשתבע הלא מד"ת נוטל בלא שבועה ז"א דלהאי תירוצא ס"ל לתוס' דחשיד פסיל משבועה מדרבנן וא"כ גם מן התורה אינו חייב ודוק:

ובדרך דריש נראה לתרץ דשני תירוצים של תוס' תירץ א' שכתבו דהא דכנגדו נשבע היא מפני תקנות החשוד ותירץ השני שכתבו כיון דמרצונו הוא נשבע לא דנין בו משאי"למ כל תירץ א' וא' צריכם לב' מ"ד דעל תירץ א' שכתבו דלא שבקת חי' לחשוד מקשים דילמא יכפר החשוד בכל ולא יצטרך לישבע ואפי' להאומרים דגם בימי המשנה ניתקן היסת הלא בשבועה דרבנן לא אמרינן משאיל"מ ותירצו דילוה לו בפני עדים נר"ן זהובים ויטעננו מאתיים ואז יצטרך לישבע מחמת הודאת עדים אמנם ר' יוחנן דפליג בירושלמי אדר"ח קמייתא סובר דהודעת עדים אינו זוקק לשבועה צ"ל כתירץ השני של תוס' דלא שייך מתוך שאיל"מ כיון דמרצונו הוא נשבע רק תירץ זה לחוד קשה למ"ד חזרה שבועה

למחויב לה ומתוך שאיל"ס ואמאי הלא הוא רצונו לישבע וכ"כ מ"ו בנ"ב חא"ה סי' ל"ג א"כ לדידי' צריכן לומר כתירץ קמא והא דאמר אביי ריש ב"מ א"א לדר"ח קמייתא משמע דנסתפק והלא אביי דאמר חזרה שבועה למחויב לה ע"כ צ"ל כתירץ א' של תוס' דמשום דלא שבקת חי' וממילא ע"כ איתא לדר"ח קמייתא דאל"כ לא שייך לא שבקת חי' דאולי יכפר הכל החשוד אמנם י"ל לפמ"ש תוס' לקמון דף מ"ז ד"ה בטוענו: בתשובת עבודת הגרשוני סי' ק' רוצה להוכיח מסוגי' דהכא שיטת הרא"ש דאין עד א' פוטר מחיוב מתוך שאיל"מ מדנקט אביי ה"מ שכנגדו חשוד על השבועה ולמה לא אמר הכל מודים באומר נ' ידענא וב' לא ידענא ועד א' יודע שאינו חייב לו רק נ' והשביע הלוה את העד שהוא יגיד ולא הגיד שחייב שאם העיד לו הי' פוטרו א"ו שאין עד א' פוטר מחיוב מתוך שאיל"מ דהרי גם בטענת ספק יוכל להשביע העד א"ו שאין עד א' פוטר מחיוב מתוך שאיל"מ והנה יש לדחות שהרי אביי הוא דאמר ה"מ בכנגדו חשוד על השבועה ואביי סובר במ"ס ב"ב דף קל"ה מנה לי בידך והלא אמר אינו יודע חייב דברי ושמא ברי עדיף ועיי' כתובת דף י"ב תוס' ד"ה ר"ה וא"כ: בנ' ידענא ונ' לא ידענא חיוב ממון הוא לשיטת אביי דברי ושמא ברי עדיף ובזה ודאי לא מהני עד א' דחיוב תשלומין לא בא מכד שבועה רק דברי עדיף אבל אכתי לא מוכח לדידן דלא ס"ל דברי עדיף ובנ' ידענו ובנ' לא ידענא דחיוב תשלומין לא בא רק מצד שבועה יש לומר כהרמב"ן דעד פוטרו אמנם לפמ"ש תה"ד סי' של"ג הביאו סמ"ע סי' רנ"א ס"ק י"ב ובש"ך סי' ש"ג ס"ק יו"ד דאם השומר טוען שאינו יודע אם הפקדון נאבד בפשיעה או באונס דנין בו מתוך שאיל"מ וא"כ הוה לי' למימר הכל מודים שהשומר השביע לעד שיעיד לו שהוא יודע שנאבד באונס וכגון שעד הי' אצל הפקדון כשנאבד ממנו דאז בא החיוב התשלומין מצד השבועה לחוד שהרי השומר לא ידע סיבת אבידה ולא שייך ברי עדיף אמנם גם זה יש לדחות דאולי אביי סובר דחיוב השומר בא מיד משעת שאלה ויש לפקפק:

ולשיטת הרמב"ן הנ"ל וגם הש"ך סי' ע"ב ס"ק ס"א העלה דגבי משאיל"מ לא מהני עד אחד יש לתרץ מה שהקשה המרדכי מהא דכתיב עד הטריפה לא ישלם הלא כל מקו שנאמר עד הוא שניים והלא סגי בעד אחד ונראה דבלא"ה יש לדקדק על הא דכתיב ועד הטריפה לא ישלם משמע דאם לא מביא עדים צריך לשלם ואמאי הלא א"נ רק לישבע ומצאתי שהרגיש בזה הרמב"ן על התורה ונראה דסיפא דקרא מוסב על רישא דקרא שבועת ה' תהי' בן שניהם ודרשו רז"ל ולא בן היורשים ומוקי הגמרא דאמר חמשין ידענא וכו' לכן גם סיפא דקרא מיירי שהשומר טוען א"י אם נאבד באונס וכיון דמיירי בכה"ג צריך להביא ב' עדים דגבי מתוך שא"י לישבע דמשלם לא סגי' בעד אחד ומאן דלא ס"ל

מתוך שאי"למ אולי סובר כמ"ד משעת משיכה מתחייב באונסין וכיון דהשומר טוען שא"י אם בפשיעה נאבד או באונס הוה כאומר א"י אם החזרתי וכמ"ש נ"י בשמעתין דשאלה ושכורה ובזה י"ל מה שהקשו תוס' דף מ"ו דמנ"ל מתוך שאיל"מ י"ל דמוכח מהך קרא וק"ל:

שם בגמרא ש"מ משביע עידי קרקע והנה מדלא משני הש"ס דמיירי שיש להבעל מטלטלים ביד אחרים ש"מ דאפי' בכה"ג לא משתעבדי וכר"ע מס' כתובת דף פ"ד אף שיש פוסקים שכתבו דאין הלכה כר"ע נגד ר"ט דמחבירו ולא מרבו ודבר זה צריך שקידה בכמה מקומת עיין כ"מ פ"ט ה' שגגות וגם גבי גזל א' מה' פסק הרמב"ם כר"ע נגד ר"ט כדאי' ברמב"ם פ"ד ה' גזילה ועיי' תשובת רשב"א סי' שכ"ד ובמסכת' מכשירין פ"ה משנה ד' בתוס' י"ט שם ד"ה ר"ע:

דף לג.

גמרא רישא חדא קמ"ל ח"נ צרורת ממון וקשה לי דהא כבר נשמע זה מהא דתנן ספ"ג דכתובת זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהיזק אינו משלם ע"פ עצמו ודייק ש"ס שם דלמה לא קתני כמה שהזיק משום ח"נ צרורות דממון א"כ כבר שמעינן דממון הוא ונראה דאבעי' דהכא משביעה עידי קנס קאי באת"ל אין העדאה לצרורות ועיי' ב"ק דף ט"ו דמספקא לש"ס בזה ואם כן מהא דקתני כל המשלם יתר על מה שהזיק וכו' דנשמע דצרורות הוא ממון לא הוה מוקמנין רק דאייעד ג"פ דבג"פ אפי' בקרן הוה ממון וא"כ לא הוה יוכל למיתני כל שאינו משלם כמה שהזיק אינו משלם ע"פ עצמו דבצרורות בג"פ ג"כ אינו משלם כמה שהזיק ואפ"ה הוא ממון ומשלם ע"פ עצמו אבל בפ"א ובפ"ב גם בצרורות הוא קנס קמ"ל מתני' דהכא דאפי' בפ"א ובפ"ב הוא ממון ובזה ניחא סוגי' דב"ק דף ט"ו דמקש' הש"ס הניזק ומזיק בתשלומין השתא לאו דידיה שקיל וכו' והקשה השיטה מקובצת דילמא מיירי בח"נ צרורות ולהנ"ל ניחא דא"כ נשמע מהך מתני' דצרורות הוא ממון וא"כ תיפשט משביע עידי קנס חייב מהא דקתני ח"נ ואי דמיירי בצרורות וקמ"ל דממון הא כבר שמעינן מהא דניזק ומזיק בתשלומין ואי דהוה מוקמנין בפ"ג זה כבר נשמע ממתני' דכתובת מדלא קתני כל שאינו משלם כמה שהזיק ותלתא בבי למה לי ודו"ק:

ראיתי למ"ל בה' גנבה פ"ג שהקשה על הרמב"ם דפסק דאם לא נתחייב עצמו בכלום בהודאה והודה בקנס ואח"כ באו עדים דחייב א"כ למה פסק הרמב"ם משביע עידי קנס פטור ע"ש ולי נראה דאיכא לאשכוחי כגון דיש ב' כתי עדים שגנב וכת אחת יודעים שגנב ולא ידעו רק מגניבה לבד וכת אחרת יודעים שגנב וטבח ומכר והשביע אותו כת

שגנב וטבח ומכר שיעידו לו שגנב וטבח ומכר וקמ"ל הרמב"ם דפטורים משום קנס דאי מודה הי' מיפטר שהרי חייב עצמו בקרן ומשום קרן ליכא לחייבי העדים כיון שיש עוד ב' עדים על הגניבה פטורים כמ"ש הרמב"ם פי"א מה' שבועת שאם יש ב' כיתות עדים וכפרו כת אחת פטורים דמפני שסומכין על עדות שני': תוס' ד"ה א"ד ח"ל דגבי שבועת הפקדון משום דלא כפר ממונא הקשה בס' עלה דיונה א"כ תיפשט להיפך מדלא פליגי גבי שבועת עדות ש"מ דגבי עדות לכ"ע חייב ולי נראה דליכא למיפשט דאולי חכמים ור"ש סברי מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב וליכא לאשכוחי פטור גבי עדות והש"ס לא בעי רק למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור גם י"ל דנקט פקדון לרבותא דאפי' בפקדון מחייבי ולענין שבועה כח החיוב עדיף כמ"ש תוס' לקמון דף מ' תוס' ד"ה , להודיעך וגם דלא נימא דמביא חולין לעזרה:

תוס' ד"ה שאנס הקשו על רש"י הלא מתני' מס' כתובת הבא על בתו צריך לאוקמי' בנתארסה ונתגרשה א"כ ג"כ מתני' דהכא יש לאוקמי' בנתארסה וכו' ונראה לתרץ דרבים מקשים על תוס' דכתבו דמתני' אתי' כר"ע הלא הש"ס מסיק לקמון דר"ע סובר משביע עידי קנס פטור אמנם אין זה קושי' דלקמון דף ל"ח מסיק הש"ס דחכמים סברי דאף בושת ופגם קתבע והר"אש מס' כתובת פ"ג סי' ד' כתב דלמ"ד נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה ה"ה בושת ופגם ג"כ לעצמה דאיתקש אהדדי וא"כ אף דמשביע עידי קנס פטור מ"מ חייבים קרבן שבועה משום בושת ופגם דהוא ממון ובזה מיושב שיטת רש"י דרש"י סובר כשיטת הרמב"ם הביאו הר"אש שם בכתובת דאפי' למ"ד בנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה אבל בושת ופגם לאבי' וא"כ מתני' דכתובת דהבא על בתו פטור משום דקים לי' בדרבה שפיר מתוקמי' בנתארסה ונתגרשה דקנסה לעצמה ואפ"ה פטור משום דנתחייב בנפשו אבל מתני' דהכא א"א לאוקמי' כך דא"כ קשה לעיל דבעי משביע עידי קנס ובעי למיפשט מהאי דאנס איש פלוני את בתי ודחי' הש"ס משום בושת ופגם קשה דאכתי יש לפשוט מסיפא שאנס איש פלוני את בתו דלא פטור רק משום דקים לי' בדרבה ותיפק דבלא"ה פטור משום דמשביע עידי קנס ואי משום בושת ופגם הא בושת ופגם אפי' בנתארס' ונתגרש' לאבי' וממאן קתבע השתא אנס' אח' לאבי' הוא עצמו לא כ"ש וע"כ משום קנס א"כ תיפשט משביע עידי קנס חייב דהא חזינן דסתמא דתלמודא לא רצה לאוקמי' לעיל סתם מתני' כמ"ד משביע עידי קנס חייב ולכן דחה רש"י הי"מ אבל מתני' דריש אלו נערות הבא על בתו שפיריש לאוקמי' בנתארסה ונתגרשה ומשום קנס וגם בלא"ה מה שמקשים דאיך כתבו תוס' דיש לאוקמי' בנתארסה וכו' דר"ע הוא דאמר זה והלא ר"ע סובר משביע עידי קנס פטור אין זה קושי' דיש לאוקמי' כר"א דסובר

במס' כתובת נתארסה ונתגרשה יש לה קנס ואולי סובר משביע עידי קנס חייב אבל כרי"ה א"א לאוקמי' דלדידי' אפי' אם תבע בושת ופגם לא מחייב דלרי"ה בעי ידיעה בלא ראי' וזה לא שייך גבי בושת ופגם דמי לא בעי למידע אי בתולה בעל וכו' ולולי דמסתפינא אמינא דט"ס נפל דמה שכתבו תוס' רי"ה צ"ל ר"ע דאיהו סובר במ"ס כתובת דף ל"ח נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה:

דף לג:

באו"ד ושמא איכא לאוקמי' בקטנה דלאו בת מחילה וכרבנן דאמרי התם דקטנה יש לה קנס ובזה נראה לתרץ שיטת ר"ח הביאו הרא"ש פ"ג דכתובת סי' ט' דפסק כר"מ דקטנה אין לה קנס דסתם מתני' דריש אלו נערות כוותי' והקשה הרא"ש הלא רשב"ל פסק כחכמים ואין אחר הכרעת אמורא כלום ונראה די"ל גם על רב דמשמע דפסק דלא כר"מ והלא במס' דף צ"ו מקשה ש"ס ורב איך שבק מתני' וכו' וכתב הרשב"א משום דרב הוה ממנינא דרבי ונראה דרב ורשב"ל דסברי קטנה יש לה קנס אשכחו סתם אחרינא דהיינו מתני' דהכא דהא תוס' כתבו דהאי שאנס או שפתה את בתו דצריך לאוקמי' בקטנה וכחכמים דיש קנס לקטנה הרי דאיכא נמי סתם מתני' דקטנה יש לה קנס: אמנם לירושלמי מס' כתובת פ"ג דמסיק דקנס א"י למחול דהוה דבר שלא בא לעולם דקנס אינו חייב עד שעת העמדת בדין א"כ א"צ לאוקמי' בקטנה רק אפי' בנערה דא"י למחול אמנם י"ל דרב ורשב"ל סבר כרנב"י במס' יבמות דף כ"ג דר"ע סובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וממילא גם קנס יכולה למחול ומשנתינו ע"כ אתי' כר"ע דאיהו סובר נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה וא"כ צריך לאוקמי' בקטנה אבל ר"ח סובר כר"ה בר"י דאמר במס' יבמות דף כ"ג דמוקי האי דקונם באומרת יקדשו ידי לעושיהן א"כ לא שמעינן לר"ע דסובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואין אנו צריכין לאוקמי' מתני' דהכא בקטנה רק אפי' בנערה ואפ"ה לא שייך מחילה דקנס הוא דבר שלא בא לעולם וכשיטת ירושלמי: ראיתי לתוס' י"ט בפלפלא חריפתא במס' ב"ב דף צ"ג שכתב די"א דנ"מ אם קנסא הוא מודה בקנס פטור וכ' הת"י דליתא דלא מיפטר רק כשמתחייב עצמו בהודאתו ע"ש ולדידי קשה דהא צריך שיתחייב עצמו בהודאתו היינו אם באו עדים אח"כ אבל אם לא באו עדים אח"כ אף אם אין מתחייב עצמו כלום אפ"ה פטור ועיי' ריש מכות עדים זוממין אין משלמין ע"פ עצמן דקנסה הוא והרי שם אין מתחייבין עצמן כולם:

תוס' ד"ה היכא וכו' ולמ"ד במרובה וכו' ובפקדון כתבינן ובמסכת ב"ק הוכיחו דיוכל להקדיש פקדון ביד אחרים ועיין לח"מ ה' שלוחין וראב"ן סי' ע"ט הביאו מרדכי ריש מרובה דלישנא קמא אפי' בפקדון א"י להקדיש וטעמא כיון דבעי למיכתב אפיק

לנפשך דהוא לשון מתנה לא כתבנין דלא מצי למיתב דבר שאינה ברשותו ולל"ב סברי נהרדעי כר"י דלא כתבנין אמטלטלי דכפר דכיון דכפר הוה כגזלן ואינו ברשותו אבל לא כפרה כתבינין ע"ש וקשה לל"ק דנהרדעי מה יענו להוכחת תוס' שם ונראה דמוקי מתניתן דריש המפקיד ששנינו דגנב משלם כפל לבית השומר כצנועין דסברי במרובה כל הנלקט יהי' מחולל וסברי דאפי' גזל יוכל להקדיש אבל הך לישנא סברי כהך סתמא דאין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל משום דגזל ולא נתיאשו בעלים וכו' ונקט דאין הגונב אחר הגנב ולא נקט מבית השומר דלא נימא סתם גניבה הוה יאוש בעלים ואינה חייב לשלם כפל לשומר וסוגי' דב"ב אתי' כאידך לישנא, אמנם תוס' הקשו דהלא עיקר כפל בגונב מבית שומר כתיב ונראה בדעת הראב"ן דל"ק דנהרדעי סובר כירושלמי במס' שבועת פ"ח הלכה א' תניא וגונב מבית האיש ולא מבית השואל ומפרש פני משה דלענין מקנא כפילא התורה הקנה הכפל לשומר הואיל ונתרצה לשלם אבל שואל בדבורא לא מקני' כפילא הרי דהירושלמי מוקי קרא כשנתרצה השומר לשלם דאז נעשה כשתגנב ותשלמני סמוך לגנבה קנוי' לך דבכה"ג שפיר הכפל לשומר:

בא"ד ולמ"ד במרובה אפי' לא כפרה וכו' ולכאורה קשה דהא ש"ס מסיק שם דטעם הוא משום דגזל ולא נתיאשו בעלים שניהם א"י להקדישו ושם מסיק הש"ס דתנאי היא וצנועים סברי דאפי' דבר שאינו ברשותו יוכל להקדישו ור"י סתמא אחרינא אשכח ע"ש ואם כן מאי הקשו תוס' דילמא מתני' אתי' כצנועים ונראה דשם במס' ב"ק דף ס"ח ד"ה הוא, הקשו תוס' היכי מדמה הקדש לחילול כיון דזכות הוא וזכין לאדם שלא בפניו ובמס' קידושין דף נ"ו ע"א ד"ה מתקיף תירצו דזכי' מטעם שליחות וכל מידי דאיהו לא מצי עביד לא מני למשוי שליח דהגזלנים א"י לחלל דאינו שלהם, והנה אם נימא דיאוש כדי קנה וסתם גניבה יאוש בעלים גם הגזלנים אותן שלקטו יכולין לחלל ואף אי יאוש כדי לא קנה מ"מ הלא יאוש ושינוי שם קנה ושם במס' ב"ק דף ס"ח בסוגי' דיאוש מסיק הש"ס גזלן שהקדיש דהוה שינוי שם דמעיקרא חולין והשתא הקדש ורשב"א בתשובה סי' תתק"סח כתב דקנייתו והקדימו באים כאחד וא"כ האי דצנועים הגזלנין בעצמין ג"כ יכולים לחלל דהוה יאוש ושינוי שם דמעיקרא הוה כרם רבעי והשתא חולין וגם בלא"ה לפמ"ש הבעל המאור ריש לולב הגזול דר"ש סובר יאוש כדי קנה רק ר' יוחנן פליג ובודאי אשכח תנא דפליג על ר"ש וא"כ אולי גם צנועים סברי כר"ש דיאוש בדי קנה וא"כ קושי' תוס' במקומה עומדת דהלא הגזלנין בעצמן יכולים לחללה אמנם תוספת כתבו שם דגבי צנועין הוה יאוש שלא מדעת אמנם לרבא דסובר יאוש שלא מדעת הוה יאוש לא מוכח דצנועין פליגי על הא דגזל ולא נתייאשו בעלים שניהם א"י להקדיש דגם

צנועים סברי דהנגזל א"י להקדיש ושאני גבי האי דצנועים דמהני חילול משום דזכות הוא וזכין לאדם שלא בפניו והנה רפ"ב מס' ב"מ בעובדא דאמימר ומר זוטרא דאיקלעו לבוסתנא אתא אייתי אריסי תמרי אמימר אכל ומ"ז לא אכל הקשו תוס' אמאי לא אכל הא אריסא בדנפשי קזבין ותירץ השיטה מקובצת דאע"ג דאין לוקחין פירת משומר וכו' מ"מ אפי' בשומר לא אסור רק כשנותן לשם שלו אבל הכא על בעלים נתן להם האריס ומסתמא כי יבוא מרי בר איסק לא יקפיד רק דהשתא לא ידע והוה כיאוש שלא מדעת ואמימר סובר כרבא דיאוש שלא מדעת היה יאוש ולכך מייתי הש"ס הך עובדא משום דבפלוגתא אביי ורבא שייך והוא הקשה דהא איתותב רבא אבל תוס' כתבו שם דרבא לא דייק איסורא דומי' דהיתרא ועיי' ריטב"א וא"כ יש לומר דתוספת בשמעתין דהכא סברי כדעת שיטה מקובצת דאמימר סובר כרבא דיאוש שלא מדעת הוה יאוש (ודברי תוספת אין להקשות אהדדי) וכיון דאמימר סובר כרבא ואמימר גופי' מפרש בפ' מרובה דטעמי' דנהרדעי דלא כתבנין אורכתא אמטלטלי משום גזל ולא נתייאשו בעלים שניהם א"י להקדישו שפיר הקשו תוס' ממתני' דבכורת וא"ל דמתני' אתיה כצנועים ז"א דכיון דאמימר סובר יאוש שלא מדעת הוה יאוש נוכל לומר דגם הצנועים סברי דגזל ולא נתייאשו בעלים שניהם א"י להקדישו והאי דנלקט יהיה מחולל משום דזכות הוא תכין לאדם שלא בפניו ולא שייך לומר כיון דאיהו לא מצי עביד לא מני למשוי שליח ז"א דדילמא סברי הצנועים דסתם גניבה הוה יאוש בעלים והוה יאוש ושנוי שם דבאים כאחד דמעיקרא נטע רבעי והשתא חולין וא"כ גם הגזלנים בעצמם יכולים לחלל וא"כ לאמימר לא אשכחן תנא דסובר דגזל ולא נתייאשו בעלים דיכולים להקדישו ושאני בהאי דצנועים דמהני חילול דזכות הוא דהגזלנם בעצמם יכולים לחלל דהוה יאוש ושנוי שם ועיין ב"ב דף ל"א אמר אמימר אנא נהרדעי ועיי' ב"ב דף קכ"ד נהרדעי לטעמי' וכתב רשב"ם דאמימר הוא נהרדעי ובזה ניחא פוסקים שהביאו ראי' דבמלוה מהני הרשאה מדלא נקט במתני' במנה של מלוה יש לפלוני ביד פלוני ולמה נקט כהן והריטב"א הקשה דמה יענו לל"ק דנהרדעי ולהנ"ל ניחא דל"ק מוקי מתני' כצנועים דסברי דיוכל להקדיש דבר שאינה ברשותו והם הוכיחו משום דבמס' ב"מ רפ"ב מקשה ש"ס על רבא מברייתא דיאוש שלא מדעת לא הוה יאוש והי' קשה למה לא הקשה ש"ס ממתני' דנקט כהן ולא נקט מלוה ואי דמוקי כצנועים הא אי יאוש שלא מדעת הוה יאוש לא מוכח דצנועים סברי דאדם מקדיש דבר שאינה ברשותו והאי דנלקט יהי' מחולל משום דזכין שלא בפניו דגם הגזלנים בעצמם יכולים לחלל דשמא סברי סתם גניבה יאוש בעלי' ואף דהוי יאוש שלא מדעת הלא רבא סובר דהוה יאוש:

ואין להקשות על הראב"ן מסוגי' דקידושין דף מ"ז דאיתא שם שיוכל לקדש אשה בפקדון שיש לו בידה דכבר כתב הב"ש סי' כ"ח ס"ק ט"ז דבריצוי שניהם יכולים להקדישו וכאן הלא האשה מתרצית:

אמנם קשה לי על הב"ש דפסק דבריצוי שניהם יכולים להקדיש הלא תוס' מס' קידושין דף נ"ו ד"ה מתקיף שכתבו דכל היכא דאיהו לא מצי עביד וכו' ובהאי דצנועים הגזלנם בעצמם א"י לחלל דהוה גזל ולא נתייאשו בעלים ולהב"ש קשה כיון דבריצוי שניהם נעשה הקדש וממילא הגזלנם יכולים לחלל כיון שגם הנגזל מתרצה ועיי' תשובת מהרי"ל סי' ע"ה שכתב כיון דהיא לקחה הוה גזל בידה וא"י דבר שאינה ברשותו:

הנה ראיתי למ"ו בנודע ביהודה תנינא חלק י"ד סי' קנ"ד שתמה על הרמב"ם שלא הביא האי אנן יד עניים אנן ע"ש אמנם בשיטה מקובצת מס' ב"ק פ' מרובה כתב בשם הרב המאירי וזה לשונו שהרי בפרק מרובה אמרו שאין כותבין אדרכתא אמטלטלי ואפי' לא כפרה דבאין עליו משום גזל ולא נתייאשו בעלים ואף שאמרו שם דוקא בדכפרה מ"מ כשהעמידהו בלא כפרה באין עליו משום גזל ולא נתייאשו בעלים א"כ רב יוסף דאמר אנן יד עניים אנן סובר כל"ק דנהרדעי ואפילו בדלא כפרה לא כתבנין אדרכתא משום גזל ולח נתייאשו בעלים ע"ש וא"כ ניחא דעת הרמב"ם דאיהו פסק כלישנא בתרא דנהרדעי:

דף לד.

תוס' ד"ה מושבע, ח"ל ול"ל דאיהו גופי' נילף מק"ו ויש לדקדק דהלא אין עונשין מן הדין אמנם הריטב"א כתב דלקרבן עונשין מן הדין וצ"ע מסוגי' דסנהדרין דף נ"ד הבא על אחי אב ע"ש וכבר כתבתי בחבורי אהל דוד ריש פסחים וגם איתא בתוספתא מפי עצמו מניין וכו' ריב"ב אמר ק"ו וכו' אמר ר"א וכו' וכי עונשין מן הדין ולקמון ע"ב ודילמא ר"ש בק"ו מייתי הרי דילפנין בק"ו לחייב קרבן ונראה דסתם ר"ש הוא רשב"י ואיהו סובר בסנהדרין דף ע"ד דעונשין מן הדין אמנם הרמב"ן בחדושיו כתב דהאי דסנהדרין הוא רק גלוי מילתא דכי לית לי' לר"ש הרגו אין נהרגין, והריטב"א ריש מפות כתב על האי דהרגו אין נהרגין דהא דאמר הש"ס על הרגו אין נהרגין אין עונשין הוא לחדודי דכיון עדים זוממין חידוש אין לך בו אלא חידושו ועיי' טור ח"מ סי' ל"ח דמשמע דלרבא ליכא חידוש וכה"ג כתב הרשב"א ריש ב"ק על מכילתא אם על הפתיחה חייב על הכרי' לא כ"ש ללמדך שאין עונשין מן הדין אף דבממון עונשין מן הדין רק הואיל דנזקי בור הוא חידוש דאינה ברשותו והכתוב עשה כרשותו אין לך בו אלא חידושו אמנם קשה לי מסוגי' דב"ק דף ס"ג ע"ב וכ"ת ליתי בק"ו מטוען טענת גנב, וקשה הלא כפל הוא קנס ורש"י כתב במס' מכות דף ה' דכל קנס הוא חידוש וא"כ נימא אין לך בו אלא חידושו

וגם במס' חולין דף קי"ד ע"ב בחלב אם אמרת ק"ו וקשה הלא בב"ח הוא חידוש נימא דאין לך בו אלא חידושו:

דף לד:

ומאי איכא דלמא ר"ש בק"ו מייתי וצ"ע דבתוספתא פ"ג דשבועות איתא מפי עצמו מניין ת"ל תחטא לרבות שומע מפי עצמו דברי ר"ש:

שם ונהדר עדות וניגמר מפקדון דמזיד לא כשוגג הקשה מהרש"א א"כ ג"ש למה ונראה דעוד הקשה לר"ש נילף ביטוי מפקדון שיהי' מושבע כנשבע ונראה דמפקדון לחוד ליכא למילף דמה לפקדון שהוא בקרבן קבוע אבל ביטוי הוא בעולה ויורד ונצטרך לומר עדות יוכיח ואי דמה לעדות שחייב במזיד פקדון יוכיח ואיצטרך למילפנהו במה הצד והרי על מה הצד פרכנין פירכא כל דהוא וגם כאן איכא למיפרך דמה להצד השוה ביניהם שכן תבעה וכפרה ובודאי פירכא כל דהוא הוא ובזה מיושב מה שהקשה דא"כ ג"ש למה י"ל דלכך כתב ג"ש להורת דלא נילף בק"ו דהלא גם פקדון איכא למילף בק"ו מעדות דמה עדות דאינו רק בראוין להעיד עשה מושבע כנשבע פקדון שנוהג בכל לא כ"ש ומדכתיב רחמנא ג"ש ש"מ דקרא בא להורת דנא נילף מעדות והוה כמו ב' כתובין ודוק גם יש לומר דמסתמא ר"ש בשיטת ר"ע קאי ועיי' לקמון דף מ"ב שכתבו תוס' שדרך הש"ס להקשות מרבי' על תלמידו ועיי' מנחות דף ע"ב ראב"ש בשיטת ר"ע רבו של אביו ור"ע סובר במס' כריתות דחייב על ס' מעילות אשם תלוי וא"כ איצטרך ג"ש תחטא למילף שיהי' פטור בשבועת פקדון מאשם תלוי ומשכחת שתבעו שניים אחד תבעו ממין וא' קנס ונשבע לאחד מהם ושכח לאיזו שנשבע אם לזה שתבעו קנס או לזה שתבעו ממון וה"א דנילף ממעילה שחייב אשם תלוי איצטרך ג"ש תחטא תחטא למילף מעדות ובעדות ליכא אשם תלוי דהא עדות הוא בעולה ויורד ואשם תלוי לא בא רק היכא דודאי בקבוע דגמרי מצות מצות כדאי' זבחים דף מ"ח: ובזה מיושב מה שהקשה ת"ח דמאי הקשה ש"ס אדרבה נילף מעדות א"כ ג"ש דמעילה למה לי ולהנ"ל י"ל דאיצטרך ג"ש לחייב גם בפקדון על ספיקו אשם תלוי דמסתמא ר"ש בשיטת ר"ע רבו:

עוד נראה לתרץ קושי' ת"ח דבמס' ב"מ דף נ"ה איתא אשר חטא מן הקודש ישלם לרבות פחות משוה פרוטה להישבן ורש"י כתב דנפקא מואת ובתורת כהנים פ' ויקרא פרשה י"א דריש מדכתיב מן הקודש וכתיב קרבן אהרן דמן משמע מקצת הרי דנהנה פחות משוה פרוטה חייב לשלם אע"ג דלא מחייב בקרבן א"כ מתורץ קושי' ת"ח דאיצטרך ג"ש למילף ממעילה להורת שכופר בפקדון ונשבע חייב לשלם אף שאינה ש"פ והא דדריש בת"כ לאשמה בה פרט לפחות מש"פ כתב זית רענן דקרא לא ממעט רק הקרבן אבל

בית דין נזקקין: בסוגי' זו קשה לי על הא דמקשה אדרבה ניגמר מעדות דחייב במזיד והלא הריטב"א כתב דגבי קרבן לא אמרינן לחומרא גמרינן דאם אינה חייב מביא חולין לעזרה וכ"כ מגינה שלומה במס' פסחים דף ל"ב א"כ יותר יש למילף ממעילה דלא חייב במזיד, ובזבחים דף מ"ה דמקשה ש"ס ולילף עון מפיגל ונראה אף דלחומרא גמרינן מ"מ יותר יש למילף מדדמי והלא המקשה שם לא אסיק הנך נפישן, וסוגי' דהכא קאי לר"ש ואיהו סובר במס' חולין דף פ' דחשב"ע דאורייתא:

ודע דאף בממון כתבו תוס' ריש ב"ק דף ג' בשם ל"ת דכך היא המידה לחומרא גמרינן ל"ש באיסורא ול"ש במנונא ע"ש והתם חומרא לנתבע רה דלא כדעת בספר כרתי ופלתי סי' ס"א ס"ק ט':

דף לה.

מתני' או שהי' אחד קרוב וכו' וכתב הרמב"ן דקמ"ל דאפי' חם האמינו הנתבע על עצמו שיבואו ויעידו אפ"ה פטורים וכענין שאמרו בירושלמי ועיי' ריטב"א ומכאן קשה לי על שבות יעקב סי' קמ"ו שהעלה שכל שמכשירו מקרי ראוי להעיד ובר הגדה ומה שהוכיח שם מדנקט אביי תלך ולא נקט קרוב ושהכשיררהו להעיד יש לדחות דנקט מלך לרבותא דה"א דיוכל למחול, ובדברי ש"י הנ"ל יש לתרץ הרמב"ם פ"י ה' שגגות שכתב דמלך וכהן משיח מביאן קרבן על שביעת עדות ומקשים חיך משכחת גבי מלך שבועת עדות ויש לתרץ דהא דמלך אינו מעיד משום דצריך לעמוד בפני ב"ד והמרדכי סי' אל"קל כתב בשם הראב"ש דהא דעדים צריכן לעמוד דוקא בפני ב"ד מומחין דכתיב ועמדו שני אנשים לפני ה' אבל בדליכא מותחין א"ל לעמוד וא"כ משכחת מלך גבי שבועת עדות כגון שיקבלו לדון לפני ב"ד הדיוטת ואז אם השביע למלך חייב כיון דא"צ לעמוד:

דף לה:

גמרא מארי חלמא וכו' כתב מהרש"א בח"א דהוא קודש ואינו נמחק וקשה לי הלח הר"ן כתב דמאי דאמרו שלומה האמור בשיר השירים ומלך מלכים בדניאל הוא קודש לא לענין מחק אלא אם השביע עדים במלך מלכים האמור בדניאל וכפרו חייבים א"כ איך פסיקא למהרש"א דמיירי למנין מחק דילמא היש אומרים מיירי אם השביע העדים במארי הכתוב בדניאל והר"אש כתב ג"כ דלאו לענין מחק רק לידע פירושו ואפי' לפמ"ש תוס' לקמון דף ל"ו ע"ב ד"ה ה"ג דטעמי' דרבנן דפטרי משום דבעי שם המיוחד מ"מ דילמא הני תנאי סברי כר"מ ואיהו מחייב במשביע בחצון וכו' ולענין מחק מודה ר"מ דאינו מחייב והרמב"ם פ"ו ה' יסודי התורה כתב דכל שמות האמורים באברהם הם קודש אף זה שנאמר ה' אם מצאת חן בעינך והיא כמ"ד גדול הכנסת אורחים יותר מקבלת

פני שכינה ויש לדקדק קצת דאמר ר"י גדולה הכנסת אורחים מהשכמת בה"מ ור' דימי מנהרדע אמר יותר מהשכמת בה"מ משמע דאינהו סברי דהאי שם חיל היא דאל"כ הוה להו למימרא דהוא יותר אפי' מהקבלת פני שכינה והיה לפסוק כר"ד מנהרדאי דה אש פ"ב מס' ב"ב סי' י' כתב דהלכה כר"ד מנהרדעי דהוא בתרא גם קשה לי על ב"י א"ח סי' תקל"ח בפלוגתא דשמואל ור"ד מנהרדעי גבי זיפתא חביתא דהרא"ש לא הכריע כדברי מי וקשה לי הלא ר"ד הוא בתרא ועיי' ספר כריתות ימות עולם שער ב' סי' א' והב"י תמה על הפוסקים דפסקו ושמואל הוא מארי' דתלמודא טפי אמנם הרי"ף כתב דגם ר"ד סובר דהכנסת אורחים גדיל מהקבלת פני שכינה ועיין עולת תמיד סי' ל"ב ס"ק נ"ב כתב דהמרדכי בשם רבינו אלחנן פסק כר"ד לענין שיהי' חרינן מגיען עד התכר:

דף לו.

גמרא ע"ב אלא לעולם לא תיפך וראית להראב"ן שכתב בשם חביבי הלוי דלא תיפך ור"מ מחייב משום דאיסורא דלית בה ממון ורבנן פטרי דסברי דאפי' באיסור לית להו מכלל לאו אתה שומע הן ומתני' דשתויי יין רבי היא והקשה הראב"ן א"כ רבנן נמי לית להו מכלל לאו ליפרך בנדרים מתני מני לא ר"מ ולא רבנן ומדפריך לר"מ לחוד מכלל דרבנן סברי מכלל לאו שומע הן ותו הא אמרינן בהדי' אלא ר"י וכו' הרי דר"י דהוא בר פלוגתא דר"מ סובר מכלל לאו וכו' ולי נראה דבלא"ה מקשים דלמה לא הקשה ש"ס רבנן אדרבנן וכתב הריטב"א בשם תוס' דחכמים דפליגי על ר"מ ולא בעי תנאי כפול הוא רחב"ג לחוד ורבנן דהכא הוא ר' יוסי או ר"ש בני מחלוקתו וכ"כ הר"ן רק דר' יודא שמענין לי' במס' גיטין דף נ"ה גבי המוציא אשתו משום איילונית דלא בעי כפול וא"כ כוונת הש"ס בנדרים על ר' יודא וכ"כ הר"ן במס' נדרים וכן מוכרח לומר לשיטת תוס' דגרסי לא תיפך וטעמי' דחכמים דבעינן שם המיוחד א"כ מנ"ל לש"ס שם דחכמים סברי מכלל לאו וכו' וע"כ דכוונת הש"ס על ר' יודא במס' גיטין:

עוד הקשה הראב"ן וזה לשונו ותו הא דאלו במיתה שתוי יין לאו משנה דנימא סתם מתני' ר"מ אלא ברייתא ודברי הכל מדפליגי בסיפא בסנהדרין דף פ"ג רבי וחכמים הזיד במעילה מכלל דרישא דברי הכל וביותר קשה אי נימא דשתוי' יין לאו ד"ה היא למה הדרה מתרץ משנוי' דלעיל הלא נוכל לומר דר"מ אפי' באיסור לית לי' מכלל לאו ואי משום קושי' דרבינא שתוי' יין דילמא לית לי' לר"מ משתויי נין במיתה וזה שכתב הראב"ן דלאו סתם מתני' היא ר"מ ונראה דלא ניחא לרבינא כומר דר"מ לית לי' שתויי' יין במיתה דרבינא גופי' ביבמות דף נ"ג אמר דרבי בעי תנאי כפול ולית לי' מכלל לאו וכו' ושמענין לרבי בסנהדרין דף פ"ג דפליגי בסיפא בהזיד במעילה מכלל דרישא שתויי

יין מודה וא"כ שפיר הקשה רבינא דאיך נימא אפי' באיסור לית לי' מכלל לאו וכו' הלא חזינן דרבי בעי ג"כ תנאי כפול ואפ"ה באיסורא סובר דאמרינן מכלל לאו וכו' ולא ניחא לרבינא להרבות במחלוקת ויהי' ג' מחלוקת דר"מ סובר דאפי' באיסור לא אמרינן מכלל לאו ורבי יהי' סובר ויחלק בין מונין לאיסור ורחב"ג סובר דאפי' בממון אמרינן מכלל לאו וכו' והמתרץ דמשני לא תיפך ומסיק דאיכא ג' מחלוקת' דלא ניחא למתרץ לשנוי' דאיפך ור"מ לא סובר דשתויי יין במיתה מטעם שאבאר בס"ד דאיתא במ"ס זבחים אבל היוצק וכו' אינו חייב משים זרות ולא משום רוחץ ידים וכו' והיינו משום דעבודה שאינה תמה משמע דתם מקטר חייב מיתה דכה"ג דייק הש"ס בסנהדרין דף פ"ג ע"ש הרי סובר סתם מתני' דשלא ריחץ בעבודה תמה חייב מיתה והרי גבי ריחץ ידים לא כתיב בהדי' מיתה רק מכלל לאו דכתיב ורחצו אהרן ובניו וכו' ולא ימותו א"כ לא ניחא להמתרץ לומר דר"מ סובר דאפי' באיסורא לא אמרינן מכלל נחר וכו' וח"כ ממילא סובר דריחץ ידים אינו במיתה וצריכן אנו לומר דסתם מתני' דלא כר"מ והלא סתם מתני' ר"מ ודרך הש"ס להקשות מסתם מתני' על ר"מ כדאי' פסחים דף ס"ג לכן משני דלא תיפך ור"מ מחייב וסובר באיסורא אמרינן מכלל לאו וכו' ומתוקים סתם מתני' דזבחים כר"מ והאי דריחץ ידים א"א לומר במקטר או זורק הוא באזהרה כדאי' בסנהדרין ז"א דריחץ ידים הוא רק בעשה ודע דבירושלמי הגירסא ר"מ מחייב ור"י פיטר ולשיטת חביבי הלוי דמאן דפוטר לית לי' האי דשתויי יין במיתה וממילא לית לי' לר"י שתויי יין במיתה קשה בזבחים דף כ"ד ולמ"ד מלמדין הוה ג' כתובין וקשה מאן שמעת לי' מלמדין הוא ר' יודה והלא איהו לא ס"ל שתויי יין במיתה אמנם מצינו דשמאי הזקן רפ"ב דקידושין ג"כ סובר ב' כתובין מלמדין וביותר נראה כיון דתלמוד שכנו לא נזכר ר' יודה קים לתלמודא דאינו ר' יודה ותדע דא"כ המקשה דהכא למה לא הקשה ר"י דהכא אדר"י במס' גיטין דף מ"ה דלא בעי כפיל:

וראיתי בריטב"א במס' קידושין שכתב בשם רבינו פנחס הלוי דהא דמסיק הש"ס באיסור אית לי' לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן הוא דוקא באיסורא שיש בו לאו כדכתיב ויין ושכר לא ישתו ע"ש קשה לי דמה יענה לריחץ ידים דהוא רק עשה וכי לית לי' לר"מ ריחץ ידים ורגלים דהיא במיתה ונראה דאיהו סובר כתוס' בפ' הנשרפין דמיתה בריחץ ידים אינו חייב בביאה ריקנית וא"כ נוכל למילף מיתה בריחץ ידים מג"ש דחוקה חוקה ממחוסר בגדים אבל שתויי יין חייב אפי' בביאה ריקנית דגבי שתויי יין לא כתיב לשרת אמנם הכ"מ בפ"א ה' ביאת המקדש הלכה ט"ז כתב דשתויי יין אינו חייב רק בשעת עבודה ויש ראי' מברייתא הביאו ילקוט דכתיב אתה ובניך ומפרש זית רענן דהיינו

בשעת עבודה שכולם מתעסקים כאחד משום ברוב עם הדרת תלך וקשה לי מסוגי' דלעיל דף י"ט דמקשה ש"ס אי דשההא בר כרת ומשני שהפך בצנורא ולא ניחא לתרץ דשגג בכניסה והזיד בהקטרה א"כ אכתי קשה לרבי דסובר בעל מום ששימש במיתה ות"כ מפיק מקרא דב"מ ושתויי יין אינו במיתה וקשה דאכתי לחייב משום ב"מ ונ"ל דקרא ממעט ב"מ ושתויי יין שאינה חייב מיתה משום ביאה ריקנית מכלל דשתויי יין חייב בביאה ריקנית ויש לדחות:

ונראה בדעת רבינו פנחס הלוי דאיהו סובר כתוס' רפ"ב דזבחים דפרועי ראש הוא במיתה אף בעבודה שאינה תמה ובס' פנים מאירות כתב דה"ה גם שתויי יין חייב אפי' בעבודה שאינה תמה דהא איתקש להדדי וגם מדלא חשיב במשנה שילהי זבחים (והר"ן כתב דתנא ושייר) ובזה ניחא דהא דלא הקשה רבינא מריחץ ידים דכתב קודם בתורה וגם הוא במשנה והאי דשתויי יין הוא ברייתא ונראה דמריחץ ידים ה"א דהיינו טעמי' דהיא במית' משום דגמרינן ג"ש חוק' חוקה ממחוסר בגדי' ושניהם איני חייב רק בעבודה תמה אבל משתויי יין ופ"ר דהוא במיתה אף שאינו עבודה תמה כדמוכח מסתם מתני' שילהי זבחים וסתם מתני' ר"מ כמ"ש הראב"ן שפיר הקשה דאי מג"ש לא יהי' חייב רק בעבודה תמה ועל זה משני הש"ס דהואיל והיא באזהרה אמרינן מכלל לאו וכו' ובזה יש לקיים הגירסא לא תיפך והקשה רש"י א"כ מנ"ל לרבנן דשתויי יין הוא במיתה ולהנ"ל ניחא דהר"ן הביא תוספתא דגם שתויי יין אינו חייב רק בעבודה תמה ופליג על מתני' דשילהי זבחים מדלא חשיב שתויי יין ופ"ר וא"כ רבינא שפיר הקשה דלא ניחא לומר דר"מ סובר דשתויי יין אינו חייב בעבודה שאינה תמה דהלא סתם מתני' ר"מ וסתם מתני' שילהי זבחים סובר דשתויי יין ופ"ר חייבים אף בעבודה שאינה תמה אבל למה דמסיק דהיכא דאיכא אזהרה אמרינן מכלל לאו וכו' ממילא גם ריחץ ידים במיתה מג"ש דחוקה סברי חכמים כתוספתא דגם שתויי יין אינו חייב רק בעבודה תמה ממילא איכא למילף מג"ש דחוקה והנה הרמב"ם לא הביא דשתויי יין אינו חייב רק בעבודה תמה וע"כ דדחה התוספתא מהלכה וסמך עצמו על מתני' דזבחים ולא ניחא לומר תנא ושייר אמנם קשה לי מסוגי' דזבחים דף כ"ג דמשני דמחוסר בגדים ושתויי יין הוה ב' כתובין ואיך הם ב' כתובין הא א"א למילף חדא מחברי' הואיל וזה אינו חייב רק בעבודה תמה ושתויי יין חייב אף בעבודה שאינה תמה ונראה בדעת רבינו פנחס הלוי דודאי הא דהקשה רבינא אלא מעתה שתויי יין לר"מ לית לי' אף דאיכא למילף מג"ש דחוקה מ"מ קשה א"כ יושב נמי להוי במיתה כיון דליכא ב' כתובין ועיין זבחים דף כ"ג ע"ב תוס' ד"ה אימא אבל לבתר דמסיק הש"ס דהיכא דאיכא אזהרה אמרינן מכלל לאו וכו'

א"כ ממילא ריחץ ידים ג"כ במיתה מג"ש דחוקה וחי דא"כ להוי יושב במיתה ז"א דהא לר"מ קיימין ולדידי' אכתי הוה ב' כתובי' שתויי יין ומחוסר בגדים ור"י דסובר מלמדין הרי איהו סובר דלא בעי תנאי כפול אפי' בממון אמרינן מכלל לאו וכו' וכשיטת רש"י שם בזבחים דקושי' הש"ס שם הוא דנילף במה מצינו וכשיטת רמב"ם והסמ"ג שכתבו דמחוסר בגדים אינו רק בעשה ולשיטת תוס' שכתבו דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והם כזרים לגמרי משמע ראוי שהוא בלאו ומשני דמחוסר בגדים וריחץ ידים הם ב' כתובים ושוב א"א למילף יושב אבל למאי דמסיק דהוא באזהרה ואמרינן מכלל לאו וכו' א"א למילף יושב וריחץ ידים איכא למילף מג"ש דחוקה וכהאומרים דבג"ש יש למילף אף מב' כתובים וצ"ע:

שם הקשה הר"ן במתני' דלמה יחייב אם אמר יברכך הא איכא לפרש אם תעידני יברכך ואם לא לא ברכה ולא קללה ותירץ דר"מ לא ס"ל האי סברה לא קללה ולא ברכה ע"ש ומקשים דאכתי קשה לשיטות רש"י דגרס איפך וקשה למה מחייבי חכמים דילמא לא ברכה ולא קלל' דחכמים ע"כ סברי האי סברה כדאי' בפ"ג דקידושין ונראה דרש"י ג"כ ידע דיש לומר דחכמים דפטרי דבעי שם המיוחד וכשיטת תוס' רק דלא ניחא לרשי' לפרש כשיטת תוס' משום דאכתי קשה לר' ינאי דאמר ה"מ במקלל עצמו וכו' ולר' ינאי לא יתכן הך גירסא וכמ"ש מהרש"א דהך סוגי' פליג על ר' ינאי ע"ש וא"כ הי' קשה לרש"י דאיך יתרץ ר' ינאי משנתינו ולכך גריס רש"י איפך וניחא לר' ינאי דאיהו סובר איפך ושפיר מחייבי חכמים דאף דנוכל לומר לא ברכה ולא קללה יש לומר דר' ינאי סובר דגם חכמים לא סברי הך סברה לא ברכה ולא קללה ואי משום קושי' הש"ס בפ"ג דקידושין יש לומר דר' ינאי סובר כלישנא קמא מס' גיטין דף ע"ו ודרשב"ג לר"מ קאמר לי' וכתבו תוס' שם ד"ה והוי' דלהאי לישנא לא קשה הני קושי' במ"ס קידושין כי היכא דלהוי ב' כתובין וא"כ גם חכמים סברי דמכלל ברכה קללה וללישנא בתרא דמס' גיטין מודה רש"י לסברת תוס' דלא תיפך ורבנן דפטרי משום דבעי שם המיוחד ופליג על ר' ינאי וכשיטת תוס' וכמ"ש מהרש"א:

סליק שבועות העדות פרק רביעי:

שבועות הפקדון פרק חמישי:

שם עיין מהרש"א מה שהשיג על מהרש"ל ובס' בית לוי הקשה איד אפשר לאוקמי' בעד א' באיסור גרידא הא ר"מ הוא דחייב במתני' ואיהו סובר בכתובת דף ל"ה דבר הגורם לממון כממון דמי אמנם הריטב"א כתב לעיל וזה לשונו דת"ק סובר דבר הגורם לממון וכו' פירש בהאי דשבועת עדות גורם לממון כממון אע"ג דבעלמא אפשר דאמר

כל מנייהו איפכא ולהכי לא מייתי מתניתא דאיפליגי בדבר הגורם לממון דנימא הני תנאי כהני תנאי ע"ש ועיי' רשב"א בתשובה סי' אלף כ':

דף לז.

גמרא ת"ש שחייבין על זדונו מכות וקשה לי דהא מזיד בשבועת הפקדון ילפינן בג"ש תחטא משבועת עדות אם כן לר"מ דסובר דון מינה ומינה א"כ מזיד בפקדון שחייב קרבן צריך להיות דוקא בפני ב"ד אפי' מושבע מפי עצמו א"כ מאי הקשה ש"ס מהאי חמורה וכו' דילמא הך ברייתא אתי' כר"מ ומיירי שנשבע חוץ לב"ד ולכך פטור מקרבן כיון דבמזיד דחייב קרבן בשבועת פקדון ילפינן מעדות ודון מיניה ומיניה צריך להיות דוקא בפני ב"ד ומלקות חייב משום שבועת שוא דנשבע מפי עצמו חייב מלקות משום שבועת שוא ושפיר איתא בברייתא חמורה שבועת פקדון שחייבין על זדונו מכות אבל גבי עדות לא משכחת מלקות דא"א להתרות כמ"ש רש"י ותוס' ומזה יש סיוע להרמב"ם שכתב בפי' המשנה דמזיד בפקדון דחייב קרבן משום דלא כתיב ונעלם וכיון דלא ילפי משבועת עדות ממילא גם חוץ ב"ד חייב קרבן אפי' לר"מ במושבע מפי עצמו וא"ל דילמא מיירי בנשבע מפי אחרים וחוץ לב"ד דא"כ גם מלקות אינו חייב:

רש"י ד"ה הזיד וכו' דהוא התראת ספק ותוס' הקשו דזה לא הוה התראת ספק דהא בעדים זוממין וכו' וכוונתם למ"ש תוס' במס' כתובת דף ל"ג ד"ה אתרי שהקשו תיפק דהוא התראת ספק ולי נראה דשם בכתובת מארי' דשמעתין הוא רבא ורבא אמר במס' קידושין דף ע"ח קידש לוקה בעל וכו' לא יקח משום לא יחלל וכתב הריטב"א שם דקידש לחוד אינו לוקה דלא אהני מעשיו אבל קידש ובעל לוקה ב' אע"ג דבשעת הקידושין התראת ספק הוא שמא לא יבעל אותה קסבר שמי' התראה הרי סובר רבא התראת ספק שמי' התראה אמנם קשה על ר' כהנא דבעי הזיד בשבועת הפקדון ולא בעי בשבועת עדות משום דהתראה ספק ל"ש התראה ובמסכת חולין דף י"א יליף ר"כ דאזלינן בתר רובה מהורג נפש וכ"ת דבדקנין וכו' והקשו תוס' הלא הוא התראת ספק ותירצו דקסבר שמי התראה אמנם תוס' במסכת קידושין דף ח' כתבו דתרי ר"כ הוו ובס' נחלת שמעוני הביא דברי תוס' חולין דף קל"ב ומנחות דף ל"א ושם דף צ"ג: גם י"ל דנהי דר"כ סובר התראת ספק שמי' התראה מ"מ לא רצה למבעי בשבועת עדות לרבה דאולי רבה סובר התראת ספק ל"ש התראת דהרי פליגי בזה תנאי במס' חולין דף צ"א ובזה ניחא דברי מהרש"א שהקשה הא גבי שבועת עדות נמי תני' זדון עדות והלא יכולים לומר אשתלי וקשה למה לא הקשה גם על רש"י ולהנ"ל ניחא דהברייתא איכא לאוקמי' כמ"ד התראת ספק שמי' התראה:

שם בגמרא מכלל דכי לא אתרו וכו' כפירת דברים הקשה הר"ן דילמא מיירי שהעדי' קרובים למפקיד ובתרי גופיה פלגנין דבוריה ושפיר מחייבים להנפקד מלקות וכפירת דברים לא הוה דלא מהמני להמפקיד הואיל וקרובים ותירץ דקושטא הוה ליה לתרץ אלא דאמת דאפילו בעדים כשרים נמי חייביה כמסקנת הגמרא והקשה בס' אורים ותומים דהא דלא קיימ"ל משום דסלקא בקושי' מהא דקתני לא א"א בפקדון דאינו לוקה ומזה דייק הש"ס מלקי הוא דלא לקי אבל קרבן מייתי ומאי קושי' הא יש לאוקמי' בעדים קרובים למפקיד ולי נראה דש"ס דייק שפיר דאי נימא דפטור מקרבן היכא דעדים כשרים להמפקיד קשה הוה להברייתא לומר דאיצטרך קרא גבי נזיר היכא שעדים כשרים והתרו דבכה"ג פטור גבי שבועת פקדון ועיי' בהר"ן שכתב דחדא נקט הברייתא דה"ה שבועת עדות ואף דאכתי נוכל למילף מעדות ושוב ליכא למיפרך מה לעדות שאינה לוקה דבעדות לא שייך התראה כמ"ש רש"י ותוס' ז,א דתוס' מ"ס ב"ק דף פ"ח כתבו דאפי' פירכא דלא שייכא פרכנין ושפיר הוכיח הש"ס דכפירת דברים חייב דאי פטור הוה להברייתא לומר דמה לשבועת הפקדון שאם יש עדים כשרים פטור מקרבן ושוב איצטרך בנזיר דאפי' בכה"ג חייב ויש לפקפק דזה לאו מצד קולא וחומרא רק דבכה"ג ליתא שבועת הפקדון:

תוס' ד"ה מאי אינו לוקה דאיכא למיפרך וכו' והנה במ"ס פסחים דף ל"ב תוס' ד"ה מעילה הקשה הר"י אמאי איצטרך קרא בנזיר וכו' ופליאה גדולה על קושי' זו הלא לספרי שהביאו תוס' הכא לא קשה ומצאתי שכבר הרגיש בזה מגינה שלומה ונראה דמהרש"א כתב בפסחים דקושי' הר"י שם הוא רק לחכמים דלית להו מעילה במיתה והשתא הני דמביאם קרבן במזיד משום חומרא הוא ולא משום דיש לזדונו כפרה והנה למאי דס"ד דהכא בשמעתין דמה לפקדון שאינה לוקה הקשה הר"ן נילף ק"ו משבועת הפקדון דאינו מביא קרבן על שגגתו ואינה לוקה אפ"ה במזיד חייב קרבן כ"ש נזיר דלוקה כ"ש שיחייב קרבן במזיד ולי נראה דהיא נותנת דפקדון דקיל דאינה לוקה יש לזדונו כפרה אבל נזיר אין לזדונו כפרה והנה לבתר דמסיק הש"ס דכוונת הברייתא דמה לפקדון דלא נפטר במלקות ע"כ לא מספקא לש"ס רק אם כוונת הספרי דמה לפקדון דלא לקי כלל רק קרבן לחוד או דלא נפטר במלקות לחוד ותרווייהו עבדינן א"כ שפיר הקשה הר"י בפסחים וכוונתו דתיפשט דבהתרו חייב קרבן ומלקות דאי לא לקי קשה לחכמים דל"ל מעילה במיתה למה לי קרא בנזיר דחייב קרבן במזיד נילף משבועת הפקדון וא"ל דמה לשבועת הפקדון דאינה לוקה קשה נילף מק"ו מפקדון דלא לקי ואפ"ה חייב קרבן במזיד נזיר לא כ"ש הואיל דקיל יש לזדונו כפרה ז"א דהא חכמים לא סברי הזיד במעילה במיתה

לא שייך סברה זו כמ"ש מהרש"א דלדידהו קרבן דמביא לאו משום קולא דלהוי כפרה דהא מעילה ליכא מיתה ולא חייב על זדונו קרבן כמ"ש מהרש"א בפסחים וע"כ דכוונת הספרי שאינה לוקה דאינו נפטר במלקות דלא נתכפר במלקות לחוד ונזיר מתכפר במלקות וקרבן הוא כי היכא דליחל נזירת בטהרה והרי שמעינן לחכמים דהזיד בפקדון דחייב מלקות ורבי לא שמענין דפליג בזה ועל קושי' הרי יש לומר דאיצטרך קרא גבי נזיר להורת דמביא קרבן הוא רק כדי ליחול נזירת בטהרה דאי הוי ילפי מפקדון ה"א דהוא משום כפרה דאשה שנדרה בנזיר ונטמא ואח"כ הפר לה בעל והבעל לא עקר רק מגז גייז וא"כ משום כפרה היתה צריכה להיבא קרבן אבל משום דליחל נזירת בטהרה א"צ להביאה קרבן שהרי עתה אינו נזירה וגם שפחה חרופה איצטרך להא דאי' במס' כריתות דף י"ג:

דף לז:

גמרא בשטר פטור אר"פ שטר הא מנח וקשה לי על הרמב"ם בפ"ג מה' עדות שכתב הא דחותכין דיני ממונית בשטר הוא מדרבנן דמפיהם ולא מפי כתבם א"כ גם שטר אם מתו עדים לא מהני השטר רק מדרבנן והלא ר"פ אמר לעיל ק ל"ב דמשחק בקובי' כיון דמד"ת חזי' חייב הרי דשטר ג"כ מד"ת לא הוה כפירת דברים דמפיהם וכו' וצ"ל דר"פ לא מפרש רק טעמי' דר"י ואיהו לא סבר:

תוס' ד"ה מיעט שטרות וכו' אבל ניטלן ושרפן חייב עיי' ש"ך שכוונתם דחייב אי לאו קרא להכי אבל קרא אתא למועטי אפי' נטלן ושרפן כך כתב הש"ך ח"מ סי' שפ"ו ס"ק ח' ד"ה והכי, והשיג על פסקי תוס' והנה יש לתרץ קצת כיון דאיכא מחלוקת אי הלכה כר"מ:

תוס' ד"ה מתני' וכו' ומזה קשה על הרן בפ"ב דמגילה ובפ' דראשית הגז שכתב דזה לא מקרי סתם דלא רנה להכניס עצמו בפלוגתא וגם הרשב"א בסוגי' דאין מעכבין התנוקות מלתקוע הוכיח מסוגי' פ' המוציא תפלין דזה מקרי ג"כ כתם תשנה וכן דעת הרשב"ם פסחים דף ק' ד"ה נפסיק ועיי' מרדכי מס' מגילה סי' אלשנ"ד דכתב דהלכה כר"מ דסתם מתני' כוותי' דקתני ישן שבייש פטור הא סומא חייב וא"ל על הר"ן מסוגי' דמנחות דף נ"ב ע"ב והארי הלכה כסתם משנה ותנן ה' קומצין ומאי קושי' הלא בפלוגתא לא קמיירי ונראה דשפיר תקשה ש"ס שם דהך מתני' מיירי בפלוגתא כמ"ש תוס' מנחות דף ק"ו ע"ב ד"ה המעלה:

דף לח.

עי' תשובת חכם לבי דחולק על ט"ז י"ד סי' רכ"ח ס"ק מ"ט בנידן ראובן שהשביע את בנו שלא יוכל להלוות כי אם ברשות שמעון ולוי דפסק דיוכל להלוות ברשות אחד

מהם דקימ"ל כר' יאשי' דמשמע כל אחד בפני עצמו ובתשובת מהר"י טראני סוף סי' קכ"ז כתב דהממנה ג' או ד' אפטרופסים בעינן דעת כולם ואין ענין זה לפלוגתא דר"י ור' יונתן דבכל דבר שבממון כל כמה דנפישי דעתי טפי כדאמרינן פרק הדיינין כיון דנחית לדיעת נחית:

סליק שבועות הפקדון פרק חמישי:

דף לח:

מתניתן למחר אמר אין לך בידי חייב במס' גיטין דף י"ד תוס' ד"ה ולא וכו' והקשו דלמה לא מהימן דטעיתי במגו דהחזרתי ע"ש ואכתי קשה להרמב"ן הביאו הטור סי' פ"ב דאם טוען נגד השטר מחלת לי צריך לישבע חלה הוא טענה מעלי' א"כ יהי' נאמן במגו דמחל ועיין במרדכי בשמעתין דכותל חצר אמנם השיך כתב סי' ע"ה כ"ב דהרמב"ן לא כתב רק לענין דהמלוה צריך שבועה לבד וא' התלמידים אמר דכוונת תוס' שם משום דטעיתי הוא טענה גרועה ואינו נאמן בשום מגו וכ"כ הרא"ש ועיי' בד"מ ח"מ סי' ע"ט מ"ג:

דף לט.

תוס' ד"ה ואין דקרא איירי וכו' ובזה ישבתי בדרך מוסר פירש הפסוק לא תשא שם אלקיך לשוא ולמה לא כתיב לא תשבע ותולדת יצחק כתב שבא הכתוב לאסור להזכיר שם שמים לבטלה ולא תשא מלשון בל אשא שמותם על שפתי וכ"כ מהר"י שאסור להזכיר שם שמים בחינם אפי' בלשון לעז ולדברי תוס' דבעין שבועת שיא בנים מתים יש לפרש הפסוק דאי' במדרש איכה כמה חביבן תינוקן של בית רבן גלתה סנהדרין לא פרשה שכינה עד שגלו תנוקות של בית רבן דכתיב עוללי' הלכו שבי מיד ויצא מבת ציון כל הדרה וא"כ כוונת הפסוק לא תשא שם אלקיך לשוא שלא תגרום שתשא הלשון הגבה דע"י עון השבוע בנים מתים וע"י כך הוה יתברך סליק לעילא:

שם בגמרא אם אמר אינו נשבע פוטרין הקשה ב"ח להסמ"ע סימן כ"ב שפסק דאפי' אם אמר אינו נשבע יוכל להפך א"כ למה פוטרין דילמא כוונתו לא אשבע רק אהפך והקשה הש"ך שם ס"ק י"ז דהלא מיירי בשבועת התורה ולא מהפכנין וקשה לי דאכתי קשה למר בר ר' אשי לקמון דף מ"א דאפי' בדאורייתא מהפכנין והרי היא ברייתא כדאי' ב"י סי' פ"ז ונראה דיש לאוקמי' ברייתא בשבועת שומרין דלא שייך היפך דבעלים לא ידעו אם פשע (אם לא שנימא כיון דרישא דברייתא מיירי שבועת הדיינין דמיירי במודה במקצת) אמנם אי מיירי בשבועת שומרין קשה איך איתא בברייתא תא זה הגונב דעת הבריות שאין לו וטוענו זה לא שייך בשבועת שומרין דהא בעלים לא ידעו אם פשע השומר ואם הבעלים טענו שידעו בודאי שפשע השומר העלה הש"ך סי' ע"ב ס"ק י"ד פטור

השומר משביעה אמנם טעמו של הש"ך דאם הבעלים טוענין ברי א"צ השומר לישבע דנאמן במגו להד"ם ואי דאינו מעיז הלא אכתי מעיז אמנם א"א מגו לאפטורי משבועה לא אמרינן יש לומר דאפי' כשהבעלים טוענים ברי שפשע השומר צריך השומר לישבע ולקמן דמ"ב אי"ה אכתב דלשיטת הסמ"ע סי' רצ"א שכתב לכך לא אמרינן מגו לאפטורי משביעה דרק להחזיק ממון לבעליו הוא דאמרינן מגו כי קשה להוציא ע"ש וא"כ לרבה דסובר מס' ב"ב דף ל"ב דאמרינן מגו להוציא כ"ש דאמרינן מגו לאפטורי משבועה וקם דינו של הש"ך בסי' ע"ב א"כ אולי מר בר רב אשי סובר דלא אמרינן מגו להוציא וממילא לא אמרינן מגו לאפטורי משבועה ולפ"ז אפי' אם הבעלים טענו ברי שפשע השומר אפ"ה צריך השומר לישבע ושפיר יש לאוקמי' ברייתא בשבועת שומרים ושייך גונב דעת הבריות רק הש"ך לא ס"ל זה דבסי' רצ"א חילק על הסמ"ע:

דף לט:

גמרא מלמד ששבועה חלה על שניהם כתב הריטב"א דמשכחת על שניהם ממש כשחבירו מהפך עלין השבועה ויודע שנשבע שלא כדין וקשה לי דהא על קרא קיימנין ובדאורייתא לא מהפכנין אמנם ראיתי בתשובת מהר"ם בר ברוך סימן רס"ד שכתב דהא דכתיב ולקח בעליו ולא ישלם הטעם הוא דתובע יאמר אשבע ותן לי ולא שבקת חי' מפני הרמאים שיתקרבו אצל העשיר ומלוים להם פרוטה ויתבעו ק' מנים ופרוטה והוא יודה בפרוטה יכפרו בשאר והרמאי ישבע ויטול תיקן הכתוב שלא יפקעו הרמאים נכסי בעלי בתים אבל מי שרוצה להחמיר על עצמו ולומר השבע וטול הרשות בידו וכן דעת הטור סי' פ"ז וא"כ ניחא דברי הריטב"א ומדברי מהר"ם הנ"ל קשה על מה שראיתי בשם תומת ישרים סי' קפ"ג שהביא דברי ריב"ש סי' י' שכתב דשבועת היסת לא אמרינן כנגדו נשבע ונוטל דאל"כ לא שבקת חי' לחשוד שיביאו הרמאים ויטענו עליו והלה ישבע ויטול ותומת ישרים הקשה דלא מצינו חששא כזה שיטען הלה כשקר וגם ישבע בשקר ומדברי מהר"ם הנ"ל מבואר כריב"ש ובס' דברי אמת קו' ה' הקשה מדברי הג"ה מרדכי פ"ק דב"מ ע"ש:

ובהאי דשבועה חלה על שניהם ישבתי מה שהקשה בעל עקידה על הא דכתיב לא תשא את שם אלקיך לשוא ולמה לא כתיב לא תשבע ונראה דלא תשא הוא מלשין קבלה כדכתיב כי תשא את ראש בני ישראל וכוונת הפסוק לא תשא וכו' שלא תקבל שבועת שוא והלא השבועה היא תמורת התשלומין כדכתי' ולקח בעליו ולא ישלם אם אתה יודע שחבירך ישבע לשוא לא תקבל ממנו השבועה ובזה יש לפרש הפסוק בפ' נשר גבי גזל גר דכתיב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת א"כ וכו' והתודו את חטאם פתח בלשון

רבים וסיים בלשון יחיד והשיב את האשם ולמה לא כתיב והשיבו את אשמם ולהנ"ל ניחא דהא האי קרא מיירי בגוזל את הגר ונשבע עליו לשקר וא"כ כוונת הפסוק ואשמה הנפש שיאשם הנפש שישבע לשקר והתודו את חטאתם לשק רבים שגם המשביע דהיינו הגר שקיבל השבועה צריך להתוודות כי שבועה חלה על שניהם וגם היא גרם על דרך כל שחבריו נענש על על ידי וכו' ובסיפא והשיב את אשתו דמיירי לתשלומין כתיב בלשון יחיד שהגזלן יחזיר הגזילה וזה לא שייך על הנגזל גם י"ל הא דכתיב והשיב את אשמו בראשו בדרך דריש ע"ז במס' ע"א העושה מצוה מקדמתו לפניו ועבירה מלפפת אחריו ועיי' מהרש"א ח"א כי מי שהולך לבית המשתה הכשרת מהלך לפניו כי בטוח שלא יברח אבל העושה עבירה מלפפת אחריו כי מי שנידן השוטר מהלך אחריו כן המשחית שנברא ממנו מהלך אחריו לכן כאשר יעשה תשובה מהמקטרג נעשו מליץ טוב וישיב אשמו דהוא מקטרג יגרום שיהי' מליץ ויהלך לפניו בראשו והתולדת יצחק כתב דכוונת הפסוק לא תשא וכו' שלא תזכיר שם שמים לבטלה מלשון בל אשא את שמותם על שפתי:

דף מ.

תוספת ד"ה והודה ותימה מנ"ל הא ונראה דרבה ב"נ סובר כר"י בכתובת דף פ"ט דמוקי מתני' כשאין עידי גירושין ונאמן במגו די"ל לא גרשתיך והקשו תוס' דאי אמר לא גרשתיך יחייב בשאר כסות ותירצו דפטור משאר כסות דהוא כטענו חיטה וכו' דפטור אף מדמי שעורי'. ע"כ נקרא מאי קמ"ל זוקקין וכו' הקשה בס' בית לוי לפי מה שהקשו ת"י דלמה הודה במקצת חייב יהי' נאמן במגו דאי בעי כפר בכלים והודה במקצת קרקעות ותירצו דשמא חפץ בקרקע יותר מבכלים וא"כ קמ"ל בהך בבא דלא נימא כקושי' ת"י ונראה ונקדים לתרץ מה שהקשו על הרמב"ם דפסק דל"א מגו לאפטורי משבועה מהא דאמר רבה מ"מ אמרה תורת מודה במקצת טענה ישבע ונראה דסמ"ע סי' רנ"ו סי' ל"א כ' הטעם דל"א מגו לאפטורי משבועה משום דל"א מגו רק להשאיר ובהוצאת מינין אמרינן מגו כי קשה להוציא ממון מיד בעליו אבל היכא שנפטר בשבועה מהוצאת ממון ל"א מגו ע"ש והנה אי אמרינן מגו להוציא כ"ש דאמרינן מגו לאפטורי משבועה א"כ שפיר אמר רבה מ"מ אמרה תורה מודה מקצת טענה ישבע דיהי' נאמן במגו דרבה לשיטתו אזיל דסובר במס' ב"ב דף ל"ב גבי האי דלחוש דשטרי' זייפא דאמרינן מגו להוציא כ"ש דאמרינן מגו לאפטורי משבועה אבל לדידן דפסקינין כר' יוסף שם במס' דמסיק הש"ס הילכתא כר' יוסף בזוזי וכתבו תוס' שם משום דל"א מגו להוציא ממילא נמי לא אמרינן מגו לאפטורי משבועה וא"כ הא דהקשו ת"י דיהי' נאמן במגו דהודה במקצת קרקע אף

דהיא מגו לאפטורי משבועה רצונם לתרץ אף לרבה דסובר דאמרינן מגו להוציא ממילא אמרינן ג"כ מגו לאפטורי משבועה וש"ס רצה לתרץ אף לר"י דלדידי' לא מגו להוציא ממיא ל"א מגו לאפטורי משבועה וא"ל דהיא גופי' קמ"ל שלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה אין ענין זה בכאן:

דף מא.

גמרא מאי איכא בין שבועה דאורייתא לרבנן הקשה בס' שערי בינה להפוסקים דסברי דבשבועת התורה לא מהני עד המסייע רק בשבועה דרבנן א"כ איכא נ"מ בעד המסייע ע"ש ועיי' תשובת רשב"א סימן תתק"ז וסי' אלף קס"א ונראה דרשב"א לא אמר רק בשבועת מודה במקצת הוא דלא מהני ער המסייע אבל שבועת התור' נגד עד א' מודה רשב"א דמהני עד המסייע וכמ"ש נ"י ריש ב"מ דכיון עד ח' מכחישו משוי סהדות דע"א כמאן דליתא וא"כ מאי נ"מ בין שבועת התור' דהיינו נגד העד לשבועה דרבנן דאידי ואידי מהני עד המסייע ובזה ניחא פוסקי' דסברי דהיסת ניתקן אפי' לא כפר אלא בפרוטה ואם כן יש נ"מ לשבועת התורה דבעי ב' כסף ולהנ"ל ניחא דאכתי לא נ"מ לשבועת עד א' להיסת דנגד עד א' ג"כ לא בענין ב' כסף והנה נ"י ריש ב"מ כתב בשם הרבנר דעד א' שהעיד שחייב שבועה אפי' כבר חייבהו ב"ד מהני שוב עד א' לפוטרו ועיי' ב"ש א"ה סי' ד' ס"ק ס' ע"ש: תוס' ד"ה מאי איכא בפ' הכותב גבי האי דאמר ר"נ אי פקח הוא וכו' ובגירסא שלפנינו הוא ר"פ ובכתובת כתב רש"י דנ"מ לענין נקוטי חפצא והקשו עליו דלמה לא מפרש"י לענין היפך וכ' פ"י משום דר"פ אמר אי פקח ור"פ אמר האי מאן דאפיק שטרי' על חברי' יוכל לומר זיל אשתבע דלא פרעתיך כ"ש דיוכל להפך כמ"ש תוספת לקמון ע"ש ונראה אף אי גרסינן שם ר"נ ג"כ יוכל לקיים דבריו דהמרדכי פ' הכותב כתב רבינו שבט דלכך המוכר שט"ח לחבירו דיוכל למחוק משום דאכתי לא מסולק מזה השטר כח המוכר דהלוה יוכל לומר אישתבע' דלא פרעתיך ובמס' כתובת דף פ"ה יהב ר"נ עצה דתמחול הרי דגם ר"נ ג"כ סובר כר"פ דיוכל לומר אשתבע והנה אם נימא כגירסת תוס' דגרסינן בהאי דפ' הכותב אר"נ אי פקח הוא יש לתרץ קושי' תוס' שם במס' כתובת דף פ"ח ד"ה היכי ותימה הא פלוגתא הלואה אחר הלואה אי מצטרפי ועיי' מהר"ם שיף שכתב דקושי' תוס' על רש"י ואי גרסינן שם ר"נ ניחא דהראב"ד כתב דאיכא דקשי' להו על הא דאמר ר"נ במס' מכות דף וי"ו עדות מיוחדת כשר בדיני ממונת דכתיב לא יומת ע"פ עד א' השתא הלואה דלא מסהדי אחד מנה מצטרפי עדות מיוחדת דבחד מנה קמסהדי כ"ש דמצטרפי' וניחא לרש"י דבאמת ר"נ סובר הלואה אחר הלואה אין מצטרפין וכ"כ הריטב"א בחדושיו למס' מכות וזה לשונו הנכון מה שאמרו בתוס' לא

נצרכה הא דר' נחמן אלא לרבנן דפליגי על ריב"ק דס"ל הלואה אחר הלואה אין מצטרפין אפ"ה כל שבהלואה אחת מצטרפין ואם כן שפיר הקשה ש"ס היכי סמך וכו' דהרי ר"נ ע"כ סובר הלוואה אחר הלואה אין מצטרפין:

שם בגמרא וכו' מה בין זה לפוגם שטרו הקשה ט"ז לרב האי הביאו הטור סי' פ"ד דפוגם שטרו אפי' בתוך זמנו צריך לישבע א"כ מאי הקשה ש"ס דבפוגם שטרו צריך אפי' בת"ז אבל באיני פוגם א"י לומר אשתבע בת"ז ורבים מקשים דהא לר"פ הקשה ש"ס ור"פ סובר בריש ב"ב דאדם פורע תוך זמנו ובס' אורים ותומים כתב דכוונת הט"ז כמ"ש תוספת ריש ב"ב ד"ה היכא דלא לטרדן שכתבו דהיכא דאיכא למימר שלא יבוא לידי פרעון לכ"ע אין פורע תוך זמנו והחי דפוגם מיירי בכתובה וג"כ איכא למימר שלא יבוא לידי פרעון דשמא היא תמות ברישא ואף ר"פ מודה דאינו פורע בת"ז ובס' קדושת ישראל השיג דהא איתא ברייתא במס' כתובת דף פ"ז אלי נשבעין וניטלין פוגם שטרו שלא בעדים הרי דגם בבעל חוב איתמר פוגם ולדידי לא קשה דתוס' הקשו שם בכתובת ד"ה אלו אמאי לא תני כל הני ותירצו דהאי תנא וכו' כיון דהוא עצמו מודה שפרע מקצת קמ"ל דנשבע ונוטל ע"ש הרי דהך ברייתא סובר דפוגם שטרו מן הדין דאפי' בשבועה לא יטול וא"כ ע"כ אין כוונת המקשה וכי מה בין זה לפוגם שטרו מברייתא דמאי ארי' פוגם דאפי' בלא פוגם צריך שבועה זה אינו דה"א דפוגם אפי' בשבועה לא יטול כיון דהמלוה עצמו מידה דנפרע קצת כמ"ש תוס' אבל ודאי אפי' לא פוגם צריך שבועה וע"כ כוונת הש"ס להקשות ממתני' דקתני הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה דמשמע דמן הדין נוטלת בלי שבועה רק דהטילו שבועה עליה ועל זה מקשה ש"ס שפיר דהא בלא"ה צריכה שבועה ולי נראה דקושי' הש"ס הוא דהא שמעינן לר"פ גופי' לקמון דף מ"ח ע"ב דאמר ר"פ הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונוטלין הרי דגם בעל חיב נקט ר"פ פוגם ונקט נשבעין ונוטלין דה"א דאין ניטלין אפי' בשבועה דא"א מ"שלם וע"ז מקשה ש"ס מאי ארי' פוגם ואי משום תוך זמנו הלא ר"פ סובר בב"ח פורע תוך זמנו דלא לטרדן ומתורץ קושי' ט"ז דבש"ע ח"מ סי' פ"ד פסק דפוגם שטרו לא יפרע רק בשביעה היינו אחר זמנו אבל ת"ז לא ישבע אא"כ טען לוה אשתבע לי ותמה סמ"ע מנ"ל זה ונראה דבמס' כתובת דף פ"ו ע"ב הקשה ש"ס שבועה זו מאי עבידתי' והקשה פנ"י דילמא כתב לה נדר ושבועה וכו' שלא יוכל לומר הבעל אשתבע לי דלא פרעתי כתובתך ונראה דשם איתא כתב לה נדר ושבועה א"י להשביעה ולמאי הוצרך לפטור איתה דהלא בשעה שמגרשה א"י לומר אשתבע לי דאין פורע תוך זמני וכ"כ הב"ש סי' צ"ו ס"ק ח' (רק לתוס' שכתבו דשמא התפיס לה צררי קודם הזמן) רק איך משני ש"ס בפוגמת הלא הוא גם

ג"כ בתוך זמנו וע"כ בפוגם אפי' בת"ז אי אמר אשתבע צריך לישבע שוב מצאתי זה בס' אורים ותומים:

ראיתי בס' בית לוי בחדושיו מס' ב"ב דף קנ"ח שהוכיח מסוגי' דכתובת דף פ"ו דאמר ר"ה ברי' דר"י אי פקח מקרקש בזוז' והקשה הש"ך דהוה לי' להקנות במעמד ג' דאינו יוכל למחול ותירץ שהוא בתוך זמן והרשד"ם כתב דבת"ז אינה נקנה במעמד ג' רק אי מיירי בתוך הזמן הלא בלא"ה א"י למחול לפמ"ש המרדכי דלכך המוכר שט"ח לחבירו יוכל למחול דאכתי לא מסולק כח המוכר דהלוה יוכל לומר אשתבע דלא פרעתיך והרי בת"ז א"י לומר אשתבע א"ו אפי' בת"ז יוכל לומר אשתבע ע"כ ולדידי אין זה קושי' דהא ר"ה ברי דר"י אמר זה אי פקח וכו' ואיהו סובר ריש ב"ב דאדם פורע תוך זמנו וש"ך סי' קכ"ו מפלפל במלוה שלא הגיע זמנו אי יוכל להקנות במעמד ג' ועיי' תשובת מהרי"ל סי' שא דף כ"א מ"ש בשם א"ז:

דף מא:

גמרא ואם אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני נאמן כן גירסת הרמב"ם והקשה הריטב"א וש"ך הלא במתני' קתני ואם אמר אל תתנהו אלא בעדים חייב ומה דמשני הש"ס תנאי היא דחה ר' אחאי ממאי דבשעת הלואה וכו' ונראה דרבא הוכיח, דע"כ בשעת הלואה קאי דאי אשעת תביעה קאי אם כן לריב"ב לא אמר רק שא"צ לברר שפרע בעדים אבל בעי מיהת שיאמר הלוה שהלכו העדים למדינת הים וכ"כ מהרש"א דהלא בהדי' אמר ריב"ב שיוכל לומר פרעתיך בפני פ' ופ' וכו' וא"כ קשה קושי' הש"ס רפ"ב דכתובת וליתני מודה ר"י באומר מנה לויתי ופרעתי ומה דמשני הש"ס משום דקבעי למיתני סיפא אם יש עדים וכו' והא קיימ"ל המלוה בעדים א"צ לפורעו בעדים אכתי קשה לרב אחי דבעי לומר דבשעת תביעה קאי א"כ קשה ליתני אם יש עדים שלוה המינו והוא אומר פרעתי ביני לבין עצמך ולא טען שפרע בפני עדים דאינו נאמן דבשלמא ברישא דליכא עדים כלל נחמן במגו דשתק אבל כשיש עדים שלוה ליכא מגו דשתק וגם ליכא מגו דאי בעי אמר פרעתיך בפני עדים והלכו למרחוק הא לר"פ אין זה מגו כמ"ש הפוסקים דמירתת אולי יבואו עדים או דהרוצה לשקר ירחיק עדותו ונראה דבלא"ה יש לדקדק בהאי דרפ"ב דכתובת דקתני מודה ר"י באומר שדה זו וכו' וב סיפא קתני אם יש עדים משמע ב' עדים דומי' דרישא עידי הינומא וקשה למה לי ב' עדים הלא אפי' רק עד א' ליכא מגו דאי מכחיש לעד צריך לישבע ומגו להכחיש עד לא אמרינן כמו בנסכא דר"א רק זה טעות דהא מתני מיירי בשדה ואין נשבעין על קרקעות רק דלפ"ז מאי הקשה ש"ס וליתני מודה ר"י באומר מנה לייתי ממך וכו' הלא בכה"ג סגי' בעד א' ולא יהי' סיפא דומי' דרישא

דגבי עידי הינומא צריך ב' עדים ושוב מנחתי שגם בס' אורים ותומים הקשה זה ונראה דתוס' הקשו למ"ד שעבודא דאורייתא מודה במקצת אמאי ישבע הא אין נשבעין על שעבוד קרקעות ותירצו דמיירי דלית לי' קרקע ופסק הטור סי' פ"ח דשבועת התורה ליכא רק היכא דאין לו קרקע וא"כ שפיר הקשה ש"ס ליתני מודה ר"י באומר מנה לויתי וכו' ובאופן שיש לו קרקע ולא מחל השעבוד דאז לא סגי' בעד א' דכיון דיש לו קרקע ליכא שבועת התורה ובשבועה דרבנן איתא בסי' ע"ה דלא אמרינן מתוך שאיל"מ וקושי' הש"ס הוא למ"ד שעבודא דאוריתא והשתא פריך שפיר רב אחאי דילמא בשעת תביעה קאי דהא ר' אחא מקשה על שמואל דאמר אם אמר פרעתיך בפני פ' ופ' וכו' והלא שמואל סובר במס' קידושין דף י"ג דשעבודא לאו דאורייתא ולשמואל קושי' הש"ס רפ"ב דכתובת דליתני מודה ר"י מנה לויתי ממך בלא"ה מתורץ דלא מצי למיתני מנה לייתי וכו' דא"כ סגי' בעד א' ולא היה דומי' דרישא דבעידי הינומא בעי ב' עדי' וסיפא סגי' בעד א' ואף אם יש לו קרקע הא איהו סובר שעבודא לאו דאורייתא וצריך למינקט שדה אף דשמואל לא ס"ל מתוך שאיל"מ מ"מ הלא פליגי תנאי בזה כדאי' לקמון ואולי ר' יושיע סובר כהך תנא דסובר מתוך שאיל"מ אבל ר"פ משמי' דרבא שפיר אמר אם אמר פרעתיך בפני פ' ופ' נאמן ואי דמתני' קתני' אם אמר אל תתנהו אלא בערים חייב יש לתרץ דלדידי' ודאי תנאי דע"כ בשעה הלואה קאי דאי בשעת תביעה קשה קושי' הש"ס רפ"ב דכתובת ליתני מידה ר"י באומר מנה לויתי וכו' דהרי רבא סובר שעבודא דאורייתא כדאי' בריטב"א הביאו ש"ך סי' ל"ט ד"ה ועוד וגם ר"פ גופי' איכא כמה רבבותא דכתבו דר"פ סובר שעבודא דאורייתא ועיי' מנחות דף נ"ח ע"ב תוס' דיה ואיכא:

ובזה מיושב מה דקשה לי בסוגי' דכתובת דף י"ח דמשני הש"ס והא קיימ"ל המלוה חבירו בעדים וכו' וקשה דאכתי ליתני מנה לייתי ממך וקבעתי זמן ופרעתי תוך זמנו דנאמן במגו דפרעתי אחר זמן ואם יש עדים שקבע זמן אינו נאמן ואי דמגו במקום חזקה לא אמרינן הלא ש"ס מספקא ריש ב"ב וכבר הרגיש בזה הרא"ה ולהנ"ל ניחא דהסמ"ע סי' ע"ה ס"ק ל"א כתב דאם הנתבע מודה שהיא תוך זמנו ואמר פרעתי דאם יש עד ה' חייב לשלם וא"כ לא רצה למתני בקבע זמן דא"כ סגי' בעד ח' ולא הוה דומי' דרישא דבעי ב' עדים גבי עידי הניומא:

בח"מ סי' ע' ש"ך ס"ק י"ד הקשה על הראש דכתב דאולי רב אסי מודה דאם אמר פרעתיך בפני פ' ופ' נאמן והקשה הש"ך א"כ למה לי' ר"פ לומר הילכתא דאם אמר פרעתיך בפני פ' פ' נאמן כיון דר"א ושמואל מודים ולי נראה דמ"מ צריך למיפסק הילכתא לאפוקי מסתם מתני' וגם לאפוקי מת"ק דברייתא דאמר או יתן וכו' ומה שהקשו תוס' דילמא

איירי שאמר שנתן סתם נראה דע"כ שמואל סובר דאף אם אמר פרעתיך סתם נאמן במגו וחולק על ר"פ כמ"ש הת"ח דמדקאמר כי אמריתה קמי' דשמואל ואמר לי יוכל לומר פרעתיך וכו' ואי לאו דאית לי' לשמואל דכי נמי אמר פרעתיך בפני עצמו נאמן במגו א"כ מנ"ל אפלוגי על דילמא ר"א נמי סובר דיוכל לומר פרעתיך בפני פ' ופ' וע"כ כיון דיוכל לומר פרעתיך בפני פ' ופ' יוכל לומר פרעתיך בפני עצמו במגו:

שם ה"מ היכא דמעיקרא אוזפי' בעדים דלאו לדידי' מהימנא בס' בית לוי הקשה לשיטת רב האי ח"מ סי' ק"ד דפסק מלוה בע"פ קודם להלוה בשטר מאחורת לגבות מבני חורין א"כ למה נימא דלא מהימן לומר פרעתי דילמא לכך הלוה בעדים שיהי' קודם למלוה בשטר להאי תירוצא דשעבודא דאורייתא היינו בעדים ולי לא קשה דהב"ח כ' בתשובה סי' ס"ג דהא דמלוה ע"פ קודם למלווה בשטר לגבות מבני חורין הוא דוקא במלוה ע"פ הוא תוך זמנו או באומר אל תפרעני אלא בעדים דליכא למימר שנפרע ואפי' בשבועה לא מהימן ואפי' אם גם מלוה בשטר עבר זמנו מ"מ קודם המלוה בשטר דא"ח דפרע משום שטרי' בידי' מאי בעי אבל מלוה ע"פ אם עבר זמנו יש לחוש שכבר נפרע ועושה קנוניא עם הלוה נגד המלוה בשטר והביא ראי' מדברי הראב"ד הביאו ב"י סימן ק"ד ואם כן ליכא למימר לכך הלוהו בעדים שיהי' לו קדימה נגד השטר ולא שלא יהי' נאמן לומר פרעתי ק"א דאם הוא נאמן לומר פרעתי ממילא אין לו קדימה נגד מלוה בשטר דחיישינין לקנוניה:

והנה בירושלמי לא מתרץ כתירץ הש"ס נראה דירושלמי סובר דהיסת לא ניתקן רק היכא דאיכא דררא דממונא א"כ יש לומר לכך אוזפי' בעדים כדי שלא יוכל לומר להד"מ אף דאכתי יוכל לטעון פרעתי מ"מ יצטרך לישבע שבועת היסת וכדעת האומרים דאף בימי משנה תיקון שבועת היסת ובזה מיושב מה שהקשה מהרש"א במס' דף מ"ה תוס' ד"ה מפקיד והקשה שם על ר"ת ונראה דאביי סובר אפילו מ"ד מלו' חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים מ"מ בעדי' א"נ להחזיר בעדי' ולקמון מקש' ש"ס שבוע' שומרין היכא משכחת אי בעי אמר להדמ"ם ומשני דאפקיד בעדים ואם כן י"ל לכך הפקידו בעדים שלא יהי' נאמן לומר נאנסו בלי שבועה במגו דלהד"ם דאם יאמר נאנסו יצטרך לישבע ועיי' נ"י בשמעתין דשאלה דשמא טעין בדדמי (ומיושב בזה מה שהקשה בס' הפלאה דלמ"ד ברי ושמא ברי עדיף אפי' היכא דברי גרוע וחיך משכחת שבועת שומרין דהא בעלים טוענים שמא והשומר ברי ולהנ"ל ניחא) ואי דאכתי נאמן בלי שבועה דנאנסה במגו דהחזרתי יש לומר דסובר כל"ב דר"נ דהיכא דאיכא דררא דממונא צריך לישבע מיהת היסת אבל אם לא הפקיד בעדים הי' יוכל לטעון להד"ם דליכא דררא דממונא

וליכא אפי' היסת רק דקשה למה הדר רבה דהלא רבה סובר דלא אמרינן מגו דהעזה וא"כ לא שייך לומר דהפקיד אצלו בעדים שלא יהי' נאמן לומר נאנסו במגו דלהד"ם הלא אין אדם מעיז לומר שקר בפניו לכך כתב ר"ת דמטעם אחר הדר דהרי רבה אמר מ"מ אמרו תורה מודה במקצת ישבע ומשני חזקה וכו':

בח"מ סי' קל"ג פסק הש"ע בהפקיד אצלו בעדים ואמר אל תחזרי לי רק בעדים נאמן לומר החזרתי במגו דנאנסו והש"ך חולק ונראה לסייע לש"ע מסוגי' דהכא דמקשה ש"ס למ"ד המלוה חבירו צריך לפורעו בעדים מהא דתנן מנה לי בידך נתתי לך פטור והא כיון דהודה בעדים כמאן דאוזפי' בעדים ומאי קושיה דילמא מנה לי בידך היינו מנה פקדון (ועיי' בהר"ן בסוגי' דב' כסף וגם הרמב"ן מוקי הא דאמר ר"ה שילהי ב"ב שכ"מ שהקדיש נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי דמיירי במנה פקדון ואף דאי' מנה סתם וא"כ מאי הקשה ש"ם ממתני' דילמא מיירי ג"כ במנה פקדון ובפקדון מודה דא"צ להחזיר בעדים דנאמן לומר נתתי במגו דנאנסו וכמ"ש תוס' בסוגי' דאומן ועיי' בהר"ן בסוגי' דב' כסף שכתב דיש לו בידי טפי משמע פקדון ובירושלמי לקמון לא גרס יש ולהש"ע ניחא דע"כ מתני' לא מיירי במנה פקדון דאם כן קשה סיפא אל תתנהו אלא בעדים חייב ואמאי חייב יהי' נאמן לומר נתתי במגו דנאנס אבל להש"ך קשה ונראה דהש"ס לא בעי לאוקמי' בפקדון דהא ר' אסי הוא דאמר המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ואיהו הוא מדיינו דא"י והמה סוברים במס' ב"ב דף ע' גבי שטר כיס דנשבע וגובה ממנה ואי מתני' מיירי בפקדון הוה למינקט רבותא דאפי' אם הפקיד בשטר נאמן לומר החזרתי וחכם א' השיב לי דילמא נקט לי' משום רבותא דסיפא דאם אמר אל תחזיר לי אלא בעדים חייב ויש לדחות דיותר יש למינקט לרבותא דרישא דכח דחיוב גבי ממון עדיף אמנם זה יש לפקפק ובזה יובנו דברי תוס' מס' ב"ב דף ה' ד"ה אלימא שהקשו דילמא קמ"ל דא"צ לפורעו בעדים וקשה הא זה כבר נשמע ממתני' דהכא וכבר הרגיש בזה בס' אורים ותומים ולהנ"ל ניחא דנהי סוגי' דשבועת פריך שפיר לר' אסי דאיהו מדיינו דא"י דסובר דאפילו בשטר נאמן לומר החזרתי במגו דנאנסו ואם כן א"א לאוקמי' במנה פקדון ומ"מ הקשו תוס' שפיר דמאי הקשה ש"ס לרשב"ל אמתני' דכותל חנכ דילמא איהו סובר דאין נאמן בשטר לומר החזרתי במגו דנאנסו ובשטר לא יוכל למינקט דבשטר ודאי א"י לומר החזרת דשטרי בידי מאי בעי אבל מלוה חבירו בעדים דלא שייך מגו דנאנסה ה"א דצריך להחזיר קמ"ל מתני דכותל חצר דאפי' במקום דלא שייך מגו דנאנסה כגון גבי מלוה אפ"ה אין צריך לפורעו בעדים אמנם מ"מ י"ל דש"ס הקשה הילכתא אהילכתא דהלכה אין פורע ת"ז וגם הלכה דנשבע וגובה מחנה ובזה רל קושי' תוס' שם במס' ב"ב

ד"ה כי היכא אמנם מ"מ יש סיוע להש"ע דנהי דר"א סובר שטר כיס גובי מחצה ומהני מגו במקום שטר מ"מ דילמא מתני' אתי' דסובר מודה בשטר שכתבו א"כ לקיימו ולא מהימן במגו דמזויף דלא אמרינן מגו במקום שטר ואיהו סובר כחכמים דצריך לקיימו דנאמן במגו דמזויף:

במרדכי פ' הבית והעלי' כתב בשם ר"ת דבמלוה הקבוע לו זמן אין נותנין לו זמן ב"ד ומביא ראי' מריש ב"ב דכל שפא ושפא זמני' הוא ותמוה מאי ענין זה כזה ונראה דש"ס הקשה ריש ב"ב ה"ד אי דחמר פרעתי פשיטא וקשה דילמא כוונת מתניתן דמיד שנגמר הכותל בחזקת שנתן וקמ"ל דאפי' בא לב"ד ועיי' ברש"י שכתב דמסתמא צועק בב"ד וא"כ דילמא מיירי שב"ד קבעו לו זמן ונאמן לומר שפרע בתוך זמן ב"ד וכשיטת הרמב"ן הביאו הש"ך סי' ע"ח וחכם א' השבני דח"כ קשה סיפא מד' אמות ולמעלה בחזקת שלא נתן דמי יימר דמחייבי ב"ד והלא כבר חייבהו וקבעו לו זמן אמנם מ"מ יש לומר דמתני' מילתא דפסיקתא נקט דעד ד' אמות תמיד בחזקת שנתן דמיד שנגמר הכותל בחזקת שנתן אפי' אמר פרעתי בתוך זמן ב"ד ואף אם לא קבעו לו זמן אבל מד' אמות ולמעלה הוא לפעמים בחזקת שלא נתן כגון אם אמר פרעת בלא העמדת דין אז אינו נאמן דמי יימר דמחייבי רבנן ובאמת אי טוען פרעתי בתוך זמן ב"ד נאמן רק דמתני' קמ"ל בטוען פרעתי בזמנה אינה נאמן תה לא משכחת רק בד' אמות ולמעלה משום דמי יימר דמחייבי רבנן וכה"ג איתא שם במס' ב"ב בסוגי' דמרתף ושוב לא קשה על רישא פשיטא דקמ"ל דנאמן לומר פרעתי בתוך זמן ב"ד א"ו דמלוה הקבוע לו זמן אינו נותנין לו זמן ב"ד והמקשה אף דלא אסיק כל שפא זימנא הא כתב הש"ך סי' ע"ח ס"ק י"ב דגם המקשה ידע דכל שפא זימנא רק דקשה ליה פשיטא והמתרץ השיב כיון דכל שפא זימנא עביד דפרע מיד כי היכא לא דטרדן בכל שפא ושפא ובזה מיושב להפוסקים דסברי דאם יש לו מטלטלים לא יהבנין לו זמן ב"ד ועיי' תה"ד סי' שכ"ח א"כ מאי ראי' מביא ר"ת דילמא האי דריש ב"ב מיירי ביש לו מטלטלי' ולהנ"ל ניחא דאכתי קשה מנ"ל להמקשה להקשות פשיטא דילמא מיירי דלית לי' מטלטלי' דנותנין לו זמן ב"ד וקמ"ל מתני' דנאמן לומר פרעתי בתוך זמן ב"ד:

תוס' ד"ה כל האומר וכו' ולהכי אביי גופי' וכו' עיי' מהרש"א שמפרש משום דאביי סובר עביד אינש דפרע בגו זימנא ואיהו מוקי טעמא דמתני' משום דכל האומר לא לויתי ומכאן קשה לי על הרמב"ן בחדושיו מס' ב"ב דף ו' שכתב איכא למידק למה לי האי טעמא כ האומר לא לויתי וכו' היה לי' למימר לאו כל כמינה לומר להד"ם שהרי הודה והאי טעמא לא צריך רק באומר לא לויתי והביאו עדים דאוזפי' ופרע ותירץ דבעי לאוקמי' מתני'

דאין לך בידי חייב אף שאומרים שפרע דאי לא פשיטא שאפי' בחוזר וטוען פרעתי אין חוזר וטוען וקשה לי דאכתי קשה לאביי דהא אביי סובר דפורע בתוך זמנו ולדידי' ע"כ מוקי טעמי דמתני' משום דכל האומר לויתי וקשה ממ"נ איך מוקי מתני' אי דלא אמרו עדים דפרע פשיטא ואי דאמרו עדים דאוזפי' ופרע א"כ למה חייב הא אביי סובר בסוגי' דהכא דאם הביא עדים דפרע נאמן (ושוב מצאתי שהרגיש ריטב"א) וא"ל דאביי קיבל מרבא וכה"ג כתבו תוס' חולין דף ק"ח ד"ה מבב"ח זה אינו דשם בסוגי' דחולין איתא אמר לי' רבא משמע שפיר דהדר אביי אבל בשמעתין דהכא דאיתא רבא אמר משמע דלא הדר אביי ודבר זה כתב הרשב"ם ב"ב דף ל"א ד"ה הדר דיקא נמי דאמר לי' אביי מכלל היכא דאיתא רבא אמר לא הדר והרי בסוגי' דהכא אית רבא אמר דכל האומר לא לויתי וכו' משמע דלא הדר אביי (וקצת קשה לי על רשב"ם הנ"ל מסוגי' דשבת דף ע"א בסוגי' קצירה גוררת טחינה דמשני ש"ס בתר דשמעה מאביי סברה ושם איתי אביי אמר ואפ"ה קים להש"ס דהדר) ונראה דבלא"ה קשה על ר"ח דסובר במס' ב"ב שם דף ל"א דאמרינן מגו במקום עדים קשה מתני' דהכא דאף דאיכא עדים למה לא יהי' נאמן במגו דפרעתיך ונראה דאיהו מוקי דתבעו ביומא דמשלם זמני' וליכא מגו כמ"ש תוס' שם ד"ה ובא דלא חליף לומר פרעתיך היום ואתמול הוא תוך זמנו רק דקשה דכה"ג פשיטא לזה כתב הרמב"ן דקמ"ל אפי' באו ואמרו דלוה ופרע ובזה ניחא גם על הרמב"ן שכתב דאי לא אמרו העדים שפרע קשה פשיטא והלא י"ל דקמ"ל דלא אמרינן מגו במקום עדים אמנם י"ל דש"ס בעי לתרץ אף למ"ד דאמרינן מגו במקום עדים ובזה ניחא הכל דאביי דסובר דאי אמרו שלוה ופרע דפטור איהו מוקי מתני' דלא אמרו עדים שפרע ואי דקשה פשיטא ז"א דקמ"ל דלא אמרינן מגו במקום עדים ואביי סובר פורע תוך זמנו וא"כ אף דתבע ביומא דמשלם זמני' מ"מ ה"א דנאמן במגו דפרעתיך אתמול קמ"ל דלא אמרינן מגו במקום עדים שוב ראיתי להרמב"ן במס' ב"ב דף ל"א שהרגיש בזה וכתב דהואיל דאיכא למימר בהאי דנהר פקיד אף על גב דאיכא מיא דילמא לא מית בהאי מיא וכיון דאיכא מגו תלינן אף בדבר רחוק ומרדכי ר"פ ח"ה כתב בשם מהר"ם בהאי דאין לך בידי חייב ולא נאמן לומר לא לויתי כי טעיתי במגו דפרעתי כיון דאיכא עדים שהודה לא מהימן במגו אבל לר"ח שפיר נאמן לומר טעיתי במגו דפרעתי אף שהוא בדבר רחוק: וביותר י"ל לפמ"ש הש"ך סימן ע"ח בשם מרדכי דבימי משנה כבר ניתקן היסת א"כ לא קשה על ר"ח דסובר דמהני מגו במקום עדים ויהי' נאמן לומר לא לויתי במגו דפרעתי די"ל דאיהו סובר כהך לישנא דלא ניתקן היסת רק היכא דאיכא דררא דממונא וא"כ לא ניחא

לי' לומר פרעתי דיצטרך כשבע חבל אביי סובר אפי' היכא דליכא דררא דממונא ג"כ צריך לישבע היסת ואם כן יש לאוקמי' שלא אמרו שפרע וקמ"ל דל"א מגו במקום עדים:

דף מב.

והילכתא איתרע שטרא והמ"ל פי"ד ה' מלוה ולוה נסתפק אם השטר הוא בתוך זמנו אם המלוה נאמן לומר סיטראי ע"ש והנה מדברי תוס' מס' ב"ב דף ה' ד"ה הקובע שכתבו שיש עדים שחייב לו וקבע זמן ושוב כתבו דאין להוכיח מכאן דקסבר המלוה חבירו א"צ לפורעו בעדים וכדברי מ"ל בלא"ה אין להוכיח דאף אי בעלמא צריך לפורעו בעדים מ"מ נ"מ בהאי דאין פורע תוך זמנו כגון שיש עדים שפרע והמלוה טוען סטראי וא"כ אי לאו דקיימ"ל דאין פורע ת"ז לא הי' נאמן לומר סטראי אבל עכשיו דקמ"ל אין אדם פורע תוך זמנו א"כ אף אם יש עדים שפרע והמלוה טוען שהפרעון הוא על מלוה אחרת והלוה טוען שהוא פרע על אותו מלוה שהוא ת"ז המלוה נאמן לומר סטראי:

שם גמרא והא אמרת אין נשבעין לקטן הקשה הרא"ש להר"י הלוי דפסק דשבועת שומרים נשבעין אף לקטן א"כ דילמא הא דנשבעין לקטן מיירי בשומרים ונראה דבריש ב"מ הקשה ש"ם נימא מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועה ותירץ דל"א מגו וכו ואביי משני שמא ס' מלוה ישנה ובס' הפלאה כתב דלגבי יורשין לא שייך ספק מלוה ישנה דנהי דחייב אביהן מ"מ מטלטלי דיתמי לא משתעבדי ואי דשמא יש לו מלוה ישנה על היורש הא קטן שלוה פטור אם לא שתפס בחי' אביהם ע"ש וא"כ שפיר מקשה ש"ס לאביי דסובר דאמרינן מגו דחשיד אממונא וכו' רק משום מלוה ישנה ולמה יצטרך השומר לישבע נגד הקטן נימא מגו דחשיד וכו' ואי משום מלוה ישנה דגבי קטן לא שייך מלוה ישנה אפי' למ"ד שעבודא דאורייתא אם הפקדון הוא בעין לא נשתעבדו הנכסים וגם אשתמוטי לא שייך גבי שומרין לדעת הרבה פוסקים דעיקר שבועת שומרין הוא אינה ברשותי ואיניך הוא משום גלגול ובאינה ברשותי לא שייך אשתמוטי אבל הר"י הלוי אולי פוסק כר' יוחנן דל"א מגו דחשיד אממונא:

דף מב:

אמר רבה מ"מ אמרה תורה מודה במקצת וכו' מקשים על הרמב"ם דפסק דלא מגו לאפטורי משבועה ועיי' לעיל דף מ' ע"ב ד"ה מאי קמ"ל משכ"כ שם לתרץ שם אר"ה ש"מ שהקדיש נכסיו וכו' הקשה הרמב"ן תיפק דנאמן דאי בעי מיתשל ותירץ הש"ך בח"מ סי' רנ"ה דמיירי במנה פקדון ואי לאו דחזקה דאין אדם עושה קנוניא על הקדש לא הי' נאמן במגו דחזקה כל מה שהוא ביד אדם הוא שלו ובזה מיושב מה שהקשו תוס' מס' עירוכין דף כ"ג דהלא אכתי ר"ה כתנאי ולש"ך ניחא דהא דדייקנין מר"ה דדוחא ש"מ

ולא ברי היינו בפקדון דאף דאין עושה קנינים על הקדש מ"מ יש חזקה דכל מה שביד אדם היא שלו אבל מקדיש נכסיו ויש עליו כתובת אשה א"צ להדיר הנאה דחזקה אין אדם עושה קניניא נכסיו וכו' דדייקנין דבברי איני נאמן אף דחזקה אין עושה קנוניא על הקדש מ"מ כיון דמיירי במנה פקדון יש חזקה אחרת כנגדו דחזקה כל מה שביד האדם הוא שלו ומעיקרא דמקשה הש"ס לימא כתנאי הוא מכח כ"ש דר"א דחייש לקנוניא אצל חוב מכ"ש דיש לחוש לקנוניא בפקדון:

תוס' ד"ה ש"ח וכו' כדמוכח ס"פ החובל ומ"ל בפ"ב ה' שכירות כתב כיון דמסברה הוה לן למימר לחלק לעניים פטור מתשלומין דמאן קתבע לי' דעניים לא נתנו לו כלום והמפקיד נמי לא יוכל לתבוע דלאו דידי' נינהו אלא דאי לא כתב קרא לשמור וכו' ה"א דסתם קרא אפי' לחלק חייב אבל השתא דכתב קרא לשמור ולא לחלק ממעטינן מסברה כל תשלומין דמאן קתבע משא"כ הכא ע"ש ולי נראה בדעת תוס' דהמרדכי בפ' המפקיד מביאו דיעות אי צדקה הוה כמו הקדש והוכיח מהר"ם דהוא בכלל רעהו דאל"כ למה צריך הברייתא לומר לשמור ולא לחלק תיפק דרעהו כתיב ונראה דתוס' שברי דצדקה הוא בכלל הקדש והנה קרא לשמור איצטרך ג"כ לשאר דרשות לשמור ולא לאבד כדאי' בפ' החובל רק דקשה על הברייתא למאי צריך למעט לשמור ולא לחלק תיפק דרעהו כתיב וניחא לתוס' דהברייתא אתי' כר"ש דסובר דבר הגורם לממון כממון וקדשים שחייב באחריותן הוא בכלל רעהו ואיצטרך הך דרשא לשמור ולא לחלק בכה"ג כגון אחד שאמר הרי עלי מנה ליתן לעניים והפריש מנה והפקיד ביד שומר ואיצטרך לדרשא לשמור ולא לחלק דמשום רעהו ליכא למיפטר כיון דחייב באחריות ליתן מנה אחר לעניים דדבר הגורם לממון כממון דמי' וא"כ מתורץ מ"ש המ"ל שכתב דהמפקיד נמי לא מצי לתבעו דתו לאו דלי' וזה לא שייך לר"ש דהא ר"ש סובר קדשים שחייב באחריותן נשבעין ש"מ דזה מקרי בע"ד דידי' ואפי' לחכמים דפליגי על ר"ש נראה דהמפקיד מקרי בע"ד והוא לפמ"ש המרדכי בפ' הגוזל בשם אבי העזרי א' ששלח זקוק לאשתו למזונות ונאבד ופסק דהבעל משביע להשליח דהא הבעל צריך ליתן מזונות אחרים והביא ראי' מהאי דבני העיר ששלחו שקליהן עד שלא נתרמה תרומה נשבעין לבני העיר דצריך ליתן שקלים אחרים ועיי' תה"ד סי' ש"ח הרי דמקרי בע"ד ונהי דפטרי חכמים קדשים שחייב באחריות הוא דלא מקרי רעהו אבל מסברת יש לחייבו:

בט"ז סי' צ"ה הקשו על הפוסקים דסברי דקרא לא ממעט רק משבועה שלא פשעתי אבל שבועה דאינה ברשותי צריך לישבע א"כ מאי הקשה ש"ס במס' ב"מ דף נ"ח מהאי דבני עיר ששלחו שקליהן דנשבעין וכו' דילמא שם איירי משבועה דאינה ברשותי ושם

בהג"ה כתב מדקרני ונגנבו או שאבדו משמע דאיכא עדים שנגנבו וממילא א"נ לישבע אינה רשותו כיון שיש עדים על זה:

ולדידי אין זה הכרע דהלא ר"פ המפקיד איתא נמי ונגנבו או שאבדו כתבו תוס' שכך טוען הנפקד ולא שיש עדים שנגנבו וגם שם דף ל"ד איתא ונאבד המשכון ורבא לחוד מוקי שיש עדים שנאבד ואינך מתרצים שנוי' אחרינא אף דלא קתני והלא אימר שנאבד ולי נראה לתרץ קושי' הנ"ל על הפוסקים דהנ"י הקשה על הא דמשני אביי ריש ב"מ שמא מלוה ישנה וזה לשונו איכא למידק אי משום מלוה ישנה ליטעון הכי והכי אית לי' עליו ונאמן במגו דלקוח ותירץ דילמא עיניו נתן בטלית ורוצה לתפוס הטלית משום מלוה ישנה ולא חשיד אממון בהכי דלא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע עש וזה שייך בטלית או בשאר כלים אבל בני העיר ששלחו שקליהן דהוא מעות ליכא למימר דנשבעין שבועה שאינה ברשותי דא"כ קשה לאביי דמשני שמא ס' מלוה ישנה א"כ בהאי דבני העיר נימא מגו דחשיד אממון חשיד אשבועה ואי משום מלוה ישנה הוה להשלוחים למיטען שתפסו השקלים עבור המלוה והכא לא שייך תירץ הנ"י דמה לי הנך שקלים או מעות אחרים וע"כ דנשבעין שבועה שלא פשעו דבזה לא שייך מגו דחשיד אממון משום אשתמוטי קמשתמיט כדאי' ריש ב"מ:

ובזה מיושב נמי מה שהקשה פנ"י רפ"ב דקידושין על הא דאית' שם מגו דיוכלו לומר אהדרינה כלוה וכו' והקשה פנ"י דילמא יש להם ס' מלוה ישנה על המלוה ולא על הלוה ולהנ"ל ניחא כיון דשם מיירי ששלח מעות ליכא למיחש משום מלוה ישנה דהוה להו למיטען וכקושי' הנ"י:

דף מג.

בירושלמי סלע הלותני וכו' והלה אמר א"י רב"א אמר אנת לית ידע אהן ידע ר"י וכו' תמן אמר לית את ידע וכו' תמן ש חילול שבועה הכא לית חילול שבועה ודברי ירושלמי סתומים ומצאתי בריב"ש סי' שפ"א מפרש דהוה ס"ד דמיירי באומר סתם א"י כונה היה שוה ולכך מדמה למנה לי בידך והוא אומר א"י דפטור שהרי זה ג"כ א"י אם המשכון הי' שוה יותר מחוב ויתחייב לו בממון אם לאו ומשני תמן יש חליל שבועה וכו' דהכא לאו אומר סתם א"י אלא באומר א"י כמה הי' שוה יותר מהלואה אבל ידע ששוה ממון יותר מהלואה וכ"כ הרמב"ן:

דף מג:

גמרא אלימא אסיפא הקשה מהר"ם בר ברוך סי' רס"ד בשם רבינו בריך מגעניצא דילמא לכך איצטרך שמא יצא הלה וכו' אפי' אם ירצה המלוה להפך השבועה על הלוה ותירץ

דלא מהפכנין בדאורייתא וקשה לי הלא ד' יוחנן ג"כ אמר אסיפא ואיהו סובל שעבודא דאורייתא והקשו תוס' א"כ מודה במקצת אמאי ישבע דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות ותירצו דמיירי שמחל השעבוד וכתב הטור סי' פ"ח דאם לא מחל השעבוד ויש לו קרקע אין כאן רק שבועה דרבנן וא"כ היה לר' יוחנן לאוקמי' דקאי אריש ויש לו קרקע ולא מחל השעבוד וליכא רק שבועה דרבנן ובדרבנן לכ"ע מהפכינין קמ"ל מתני' דא"י להפך שמא יוצא הלה הפקדון וחכם א' השיב דבימי המשנה לא נתקין שבועה זו: אמר שמואל וכו' הנה ר"ח והרי"ף פסקו דלא כשמואל מדלא אמר הש"ס דכ"ע אית להו דשמואל א"כ ע"כ לא סברי סברת תוס' דמה שכנגד המשכון חשיב כפירש א"כ קשה קושי' תוס' דלוקמי' מתני' דפרק האומנין אפי' כר"א כן מקשים ונראה דבח"מ סי' ע"ב סעיף ג' איתא המלוה על המשכון וחזר והפקיד ללוה ונגנב חייב המלוה וכתב הש"ך אף דר"ב חילק הוא משום דלא סבר פרוטה דר' יוסף וגם לא שייך סברת שמואל דהוה כדפירש דזה לא שייך רק כשהוא רשות מלוה אבל משום פרוטה דר"י שייך אף כשהוא ברשות הלוה ע"ש ולכאורה קשה על תוס' שתירצו דמה שהוא כנגד המשכון חשיב כפירש הלא יש לאוקמי' הברייתא כשחזר והפקידו ללוה דלא שייך סברת שמואל אמנם ז"א דהא תוס' כתבו ריש ב"מ דהא דמשביעין שבועה שלא שלחתי יד הוא רק ע"י גילגל ועיקר שבועת שומרין שלא פשע א"כ ע"כ לא מיירי הברייתא שחזר והפקידו אצל הלוה דא"כ איך אמר ר"א ישבע ויטול מעותיו איך שייך שישבע המלוה הלא לא נאבד אצל המלוה אף לשיטת רש"י דשבועה שלא שלחתי יד הוא העיקר השבועה וא"כ איך כתבו תוס' ולפי הקו' ניחא הלא גם לרש"י יוכל הש"ס לומר דכ"ע אית להו לדשמואל ומיירי שחזר והפקידו ללוה וישבע המלוה שלא שלח יד קודם שהפקיד ללוה ויטול מעותיו גם זה ניחא דליכא לאוקמי' בכה"ג דא"כ קשה סיפא הלוהו בשטר וכו' ופרש"י דודאי לגובייא שקיל כדשמואל ואי כשחזר והפקידו לא שייך סברת שמואל כמ"ש הש"ך וריש ודאי דומי' דסיפא ובזה ניחא הא דלא מוקי מתני' דב"מ כר"א דהא תוס' כתבו במס' ב"מ בד"ה במלוה צריך למשכון דסוגי' קאי לרבה ואיהו מוקי דפליגי ר"א ור"ע בדשמואל וא"כ ליכא למימר בדפירש מודה ר"א דא"כ ראוי שיפסיד כנגד המשכון דזה חשיב בפירש וא"ל שחזר והפקיד ללוה א"כ מ"ט דר"ע אבל לבתר דמסיק הש"ס דפליגי בדר' יצחק ע"כ מוכח דאין הלכה כשמואל מדלא קאמר דכ"ע אית לי' דשמואל ור"א מיירי בדלא פירש והא דלא מפסיד נגד המשכון יש לאוקמי' שחזר והפקיד ללוה וישבע שלא שלח ידו טרם שהפקיד ללוה וטעמיה דר"ע משום דר' יצחק דזה שייך אף כשחזר והפקיד דהא לעולם צריך להחזיר המחרישה ביום ובזה ניחא הריף דאיהו סובר דהא

דבשטר דאבד מעותיו משום דקני מדר' יצחק וא"כ הוה להש"ס לומר דכ"ע אית להו לדשמואל רק ר"א מיירי בדלא פירש ואף דמה שכנגד המשכון הוא כפירש ואמאי יטול כל החוב יש לאוקמי' שחזר והפקיד ללוה וישבע דאמר ר"א היינו שלא שלח יד קודם שהפקיד ללוה:

עוד נראה בדברי הרי"ף דהפוסקים כתבו דשמואל לא אמר רק אבד אבל נאנס לא אבד מעותיו ויש להקשות א"כ מאי הקשה ש"ס ממתני' דסלע הלויתך דילמא אבד באונס ועיי' ש"ך סי' ע"ב ס"ק י' שתירץ כן קושי' הרמב"ן דברייתא אבד משכון מיירי שטבעה ספינה בים וכן מוקי ש"ס במס' ב"מ דף נ"ח אבד שטבעו ספינה בים וצ"ל דבאונס לא מפסיד אף מה שכנגד המשכון והנה הש"ך כתב דהרי"ף סובר כרשי' דמדר' יצחק חייב אף באונס ומוקי הברייתא דאבד המשכון שנאבד באונס וא"כ כיון דהמתרץ מוקי שנאבד באונס הוה להש"ס לומר דכ"ע אית להו לדשמואל רק דהברייתא מיירי שנאבד באונס וע"כ דאין הלכה כשמואל:

דף מד.

תוס' ד"ה מאי. כתבו דבשטר מסתמא הוא שלא בשעת הלואה וקני מדר"י וקשה לי למה לא מפרשי כיון דהוא שלא בשעת הלואה הוה ש"ש בהאי הנאה דתפיס אזוזי ובריש דהוא בשעת הלואה לא שייך דתפיס אזוזי כמ"ש הש"ך דלא הי' לו להלות ולא יצטרך למשכון אבל שלא בשעת הלואה כיון דכבר הלוהו נעשה ש"ש בהאי הנאה דתפיס אזוזי ונראה דרש"י ותוס' לא ניחא להו לפרש כך דא"כ קשה להך תירוצא דמשני במלוה הצריך למשכון קשה ברישא אמאי ישבע ויטול מעותיו נהי דהוא שעת הלואה אכתי להוי ש"ש בהאי הנאה דתפיס אזוזי ואי דלא הי' לו להלות כלל ולא יצטרך למשכון הלא צריך המשכון להשתמש גם י"ל דתוס' ורש"י רצו לפרש אף להך שנוי' במס' ב"מ דף פ' כדמחליף ולא אסיק האי סברה בהאי הנאה דתפיס אזוזי ובזה ניחא גם בסוגי' דב"מ דמקשה ש"ס והא אידי ואידי הלוהו על המשכון קתני ומאי קושי' דילמא מתני' מיירי שצריך המשכון להשתמש וא"כ הוה ש"ש בהאי הנאה דתפיס אזוזי ואי דלא הי' לו להלות הא צריך המשכון להשתמש ולהנ"ל י"ל דסוגי' קאי להך תירץ במס' ב"מ דף פ' כדמחליף ועיי' ב"ש סי' כ' ס"ק מ"ה ובזה מיושב מה שהקשה תורת חיים על הא דמשני במלוה צריך למשכון א"כ מ"ט דסיפא בשטר אבד מעותיו דמאי פסקא דלקח לגוביינא דילמא לקח המשכון להשתמש ולהנ"ל י"ל דלהך שנויא סובר כאידך שנוי' דהוה ש"ש בהאי הנאה דתפיס אזוזי ואבד שטבע ספינה בים ולכך אבד מעותו דבשטר סתמא שלא בשעת הלואה ובהאי הנאה דתפיס אזוזי:

דף מד:
גמרא במלוה הצריך למשכון הקשה ת"ח לפרשי' למה בשטר אבד מעותיו דילמא לא לקח לגוביינא רק שקל להשתמש ונראה לכך לא מפרש רש"י כתוס' דבשטר הוא מסתמא שלא בשעה הלואה דקני מדר' יצחק דקשה לרש"י קושי' מהרש"א דלמאי דבעי הש"ס לאוקמי' מתני' שלא בשעת הלואה איך פליג ר' יצחק על ר"א ור"ע לכך מפרש רשי' כפירושו אבל להך שנוי' דמשני במלוה הצריך למשכון לבתר דמוקי הש"ס במס' ב"מ דמתני' שם מיירי בשעת הלואה דהוא שומר חינם:
והנה יש פוסקים סברי הא דאמר שמואל אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אפי' באונס ועיי' מ"מ פ"י ה' שכירות ובזה מיושב מה שהקשה מהרש"א דהוה לתוס' להקשות על רשי' דלוקי מתני' אפי' כר"א ובדלא פירש ולהנ"ל ניחא דא"כ אמאי נקט מתני הלוה על המשכון ש"ש הלא אפי' באונס חייב בשלומא שמואל דנקט אבד קתא דמגלא יש לפרש אבד שטבעו ספינתו בים ועיי' באו"ת מה שמיישב קו' ל"מ על המ"מ:
סליק שבועות הדיינין פרק שישי:

דף מה.
תוס' ד"ה קציצה ולא קאמר המע"ה ואי לא מייתי ראי' וכו' וא"ת ולוקמי' בשכרו שלא בעדים ויש לדקדק למה לא הקשו תוס' מיד ולמה הקדימו תחילה דאי לא מייתי ראי' ישבע ונראה דיש לדקדק עוד על תוס' בקושייתם ולא אסקי מתירץ הר"י א"כ למה לא הקשו מכל מודה במקצת ונראה דהר"ן הקשה על הא דהקשה רבא לרמב"ח ש"ש היכא משכחת הקשה הר"ן הא אשכחן מגו גרוע לאוקמי' ממונא כמו עיזי דאכלי חושלא ולאפטורי משבועה לא מהני כדרבה וא"כ אם שכרו שלא בעדים דין הוא שכא ישבע השכיר ויטול דמהני מגו גרוע לאוקמי' ממונא ותירץ דא"כ ראוי שישבע ב"ב שבועת המשנה וכ"כ הש"ך סי' פ"ט ס"ק ו' והנה תוס' הקשו לקמון דמה מגו הוא דהא בדדמי לא אמרינן מגו ותירצו כיון דיש לו מגו ואינו טוען שוב אין לנו להחזיקו למשקר כיון דיש לו מגו ע"ש הרי דאם יש לו מגו אין אנו מחזיקם טענת ב"ב לשמא רק לברי גמור וא"כ שכרו שלא בעדים והשכיר תובע כל שכרו וב"ב טוען שפרע מקנת הדין נותן שישבע ב"ב שבועת התורה כדין מודה במקצת וכמו שפסק ש"ע סי' פ"ט סעי' ג' ובזה ניחא דברי תוס' דאי לא שהקדימו תוס' דאי לא מייתי ראי' ישבע רק כהמקשה דאי לא מייתי ראי' פקע א"א לאוקמי' בשכרו שלא בעדים דנהי אף אי נימא דקציצה לא דכיר מ"מ כיון ששכרו שלא בעדים ויש לו מגו מחשב לטענת ב"ב טענת ברי וא"כ אמאי אי לא מייתי ראי' פקע הוה לי' לב"ב לישבע שבועת התורה א"ו דשכרו בעדים וכיון דאין לו

מגו חשיב טענת ב"ב טענת שמא א"כ דין הוא שישבע שכיר ויטול ולכך צריך הש"ס לומר דקציצה דכיר לכן הקדימו תוס' דלקמון מסיק אי לא מייתי ראי' ישבע וא"כ לפי תירץ הש"ס דמשני קציצה דכיר צ"ל לצדדין קתני א"כ שפיר הקשו תוס' דנוקי שכרו שלא בעדים דכיון דיש לו מגו אף דלא דכיר הלא אפי' מגו גרוע מהני לאוקמי' ממונא שלא ישבע השכיר ויטול וב"ב באמת נשבע שבועת התורה ועל זה תירץ הר"י דמגו גרוע לכפור הכל לא אמרינן אפי' לאוקמי' ממונא לכן אי לאו דקציצה דכיר ראוי שישבע השכיר ויטול והר"י באמת הביאו הטור משמו דאם שכרו שלא בעדים והודה במקצת ישבע השכיר ונוטל ושאני עיזי דאכלי חושלי דנאמן במגו דלקוחין דשם טוען נגד כל דמי עזים עיי' ב"ח ולכך לא הקשה מכל מודה במקצת דמגו גרוע דהיינו שצריך להעיז לאפטורי משבועה לא מהני אבל הכא להני מיהת שלא ישבע השכיר ויטול כמו בעזי דאכלי חישלי ובזה מיושב ג"כ הא דלא מתרצם הכא כמו שתירצו במס' ב"ב דף מ"ו ד"ה אלא דקושי' הש"ס א"ה אפי' קצץ קאי לרבא דפליג אדרב ושמואל ולהנ"ל ניחא דתוס' סברי כהר"ן דקושי' הש"ס הוא למה פטור ב"ב משבועת המשנה אבל מגו גרוע מהני לאוקמי' ממונא ושפיר הקשה דב"ב באמת ישבע ומגו מהני דלא ישבע השכיר ויטול:

דף מה:

המפקיד בשטר צריך להחזיר והרא"ש ריש ב"מ הקשה בשם ר"י לדעת הפוסקים דעד המסייע פוטרו משבועה אמאי נקט עדים תסגי' בעד א' ונראה דהסמ"ע סימן ק"ח ס"ק י"ז כתב דהא דנאמן בשבועה לומר החזרתי במגו דנאנסה אף דנאנסה לא שכיח מ"מ ניחא לי' למיטען יותר נאנסה דאין בו העזה אבל החזרתי צריך להעיז ולומר דבר שקר בפני חבירו ועיי' תשובת מהרי"ו סי' קס"ב ואם כן מתורץ קושי' הרא"ש ולא מהני עד א' דכיון דיש לו עד א' שוב ליכא מגו דנאנסה דלא ניחא לי' למיטען נאנסה דלא שכיח ואי דיותר ניחא לי' לטעון נאנסו דלא יצטרך להעיז אבל החזרתי צריך להעיז כיון דיש לו עד א' דמסייע יוכל להעיז כמ"ש הרשב"א והטו' סי' י"ז גבי אשה שאמר' לבעלה גרשתני נאמנת דאין אשה מעיזה ואם יש לש עד א' דמסייע מעיזה ולכך צריך ב' עדים דע"י עדי' פטור אפי' ליכא מגו ואין להקשו' על הסמ"ע מהא דאי' בח"מ סי' ש"ג סעיף ט' דנאמן הרועה להציל בשכר עד כדי דמיהן במגו דנאנס ועיי' שם סמ"ע ס"ק ט' ושם לא שייך סברה דצריך להעיז נראה דשם הטענה שטוען עכשיו שהציל בשכר נגד טריפות חיות גם כן לא שכיח ומלא שכיח ללא אמרינן מגו ובזה מיושב מה שתמה המ"ל פ"א ה' מלוה ולוה על חכם א' ד"ה עוד דלית לי' מגו דנאנסה והקשה מ"ל הא קיימ"ל דנאמן לומר החזרתי במגו דנאנסה ולסמ"ע ניחא דשאני התם דצריך להעיז ולומר החזרתי

אבל בנידן של מ"ל שטוען שחייב לו המת במגו דנאנסה אין שם העזה דהיורשים לא ידעו אם האמת טוען ולדידי קשה על הסמ"ע מדברי מהר"ם הביאו ד"מ ח"מ סי' ע"ט מחודש ז' ראובן שטוען על שמעון חגורה של כסף ושמעון השיב אשתך הפקידה בידי קודם שנשאת ליתן לבנה משל בעלה הראשון ונפסק שבועה לשמעון במעמד יורשי אשתו ואח"כ אמר שמעון כדברי ראובן ופסק דנאמן לומר טעיתי במגו דהחזרתי או במגו דנאנסה וקשה הלא נאנסה לא שכיח ושם לא שייך תירץ הסמ"ע ומזה יש ראי' למשנה למלך:

וא' מתלמדים השיב מדברי תוס' גיטין דף י"ד ד"ה ולא דטענות טעיתי הוא טענה גרוע יותר ועיי' בהרא"ש שם ולא נאמן אפי' במגו ועיי' בד"מ שהרגיש בזה:

שם מכלל דתרווייהו סברי בשטר צריך להחזיר בעדים ובמס' ב"ב דף ע' הקשה רשב"ם דברי רבא אהדדי דהא רבא סובר נשבע וגובה מחצה ותמהו תוס' דרבא לא אמר רק דנאמן בשבועה וכאן מיירי שיהי' פטור משבועה ונראה דבתשובת מיימני פי"ד מה' מלוה ולוה סי' כ' כתב דר"ח פוסק מודה בשטר שכתבו א"ל לקיימו וטעמו נראה משום דרבא מפרש במס' כתובת דף י"ט דברי רב שהאומר שטר אמנה וכו' משום דמודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו אף דרבא אמר במסכת שבת דף ע"ט דכ"ע מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דרך אמורא לפרש ברייתא אף איהו לא סובר (ולקמון אכתב אי"ה דל"ק דברי רבא אהדדי) וכן הוא שיטת הרי"ף וכהחולקים על הרא"ש בפ"ק דשבת דאין דרך אמורא לפרש דברי אמורא אם איהו לא ס"ל אמנם אי נימא דרבא סובר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו אף דיש לו מגו דמזויף צ"ל דסובר דסברא דשטרא בידי מאי בעי מבטל המגו א"כ קשה איך אמר רבא נשבע וגובה מחצה הלא אביהם לא היה נאמן לומר החזרתי במגו דנאנסה דהלא שטרה בידי מאי בעי מבטל המגו ונראה ונקדים לתרץ מה שהקשה רשב"א על האומרים דעל כת"י נאמן לומר פרעתי הואי דאינה גובה ממשעבדי לא חשש להניח שטר ביד המלוה והלא בשטר פקדון ג"כ אינה גובה ממשעבדי ואפ"ה אינו נאמן רק במגו דנאנסה וגם הרא"ה הקשה מסוגי' דכתובת דלא ליכתב אינש אסיפא דמגילתא דילמא משכח וכו' והלא יוכל לטעון פרעתי ונראה דש"ך סימן ס"ט ס"ק חי' כתב להוכיח שיטה זו דהכי משמע מתני' שילהי ב"ב המלוה חבירו בעדים גובה מב"ח הוציא עליו כת"י גובה מב"ח משמע דחד דינא אית להו וכי היכי דמלוה בעל פה א"נ לפורעו בעדים ה"ה בכת"י נאמן לומר פרעתי וכ"כ הרמב"ן במלחמות סוף ב"ב דהואיל ושנאן בלשון אחד חד דינא אית להו ובאמת קשה דילמא מתני' אתי' כמ"ד המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים דהא פלוגתא דתנאי היא כמ"ש תוס' רפ"ב דכתובת) וא"כ למ"ד המלוה

חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ממילא גם בכת"י צריך לפורעו בעדים הואיל דמתני' שילהי ב"ב שנאן בלשון אחד חד דינא אית להו ואם כן מיושב קושי' הרשב"א דלכך נקט ר"ע דנאמן החזרתי במגו דנאנסו ולא אמר משום דלא גבי ממשעבדי דאולי ר"ע סובר כמ"ד המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים וממילא גם בכת"י צריך לפרוע בעדים דהואיל ושנאן התני כת"י ומלוה בעדים בלשון אחד אבל הפוסקים דפסקו דבכת"י נאמן לומר פרעתי דסברי המלוה חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים ממילא ה"ה בכת"י כמ"ש הרמב"ן וש"ך וא"כ ניחא דברי רבא דאף דסובר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו מ"מ שפיר סובר שטר כיס גובה מחצה ולא משום מגו דהא סובר מודה בשטר א"צ לקיימו דמגו לא מבטל שטר מ"מ אביהם נאמן לומר החזרתי הואיל ולא גבי ממשעבדי לא חשש להניחו ביד המלוה וכיון דטעמי' דרבא דנאמן החזרתי הואיל ולא גבי ממשעבדי שפיר הקשה רשב"ם דברי רבא אהדדי דלמה המפקיד בשטר צריך להחזיר בעדים הלא ראוי נאמן אף בלי שבועה כיון דבשטר פקדון אינה גובה ממשעבדי אמנם הרשב"ם מסכת ב"ב דף מ' ד"ה הודאה כתב דאינו נאמן לומר פרעתי על כת"י רק דיש לתרץ דברי רח שהקשו ג"כ דברי רבא אהדדי והרמב"ן תמה עליו וכמו שהקשו תוס' על רשב"ם ועל ר"ח יש לתרץ כהנ"ל וגם אולי הרשב"ם לא הקשה זה רק בשם ר"ח כי דרכו להביא דברי ר"ח ובזה מיושב מה שהקשה מהר"ם ברבי בכתובת דף י"ט משמע דרבא סובר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ובמס' שבת דף ע"ט אמר רבא דכ"ע מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ולהנ"ל ניחא דסוגי' דשבת קאי להך לישנא במס' שבועת דף מ"א דאמר ר' פפי משמי' דרבא מלוה חבירו בעדים צריך לפורעו וא"כ ממילא גם בכת"י צריך לפורעו בעדים הואיל ושנאן התנא שלהי ב"ב כת"י ומלוה חבירו בעדים גבי אהדדי כמ"ש המלחמות אף דבכת"י לא גבי ממשעבדי אפ"ה אינו נאמן לומר פרעתי ואם כן הא דאמר שטר כיס גובה מחצה ולא כולה ע"כ אינו הטעם דאביהם הי' יוכל לטעון החזרתי משום דלא גבי ממשעבדי דהא מלוה חבירו בעדים וגם כת"י ג"כ אינו גובה ממשעבדי ואפ"ה אינו נאמן לומר פרעתי וע"כ הא דגובה רק מחצה ולא כולה משום דאביהם הי' יוכל לטעון החזרתי במגו דנאנסה (אף דתוס' מחלקים מ"מ הרמב"ן מתרץ באופן אחר) הרי דמגו עדיפא מהאי סברה שטרא בידי מאי בעי ומגו מבטל השטר ולכך גם מודה בשטר צריך לקיימו דמגו אי בעי אמר מזויף אף דשטרא בידי מאי בעי מ"מ מגו עדיף אבל סוגי' דכתובת קאי להך לישנא דאמר ר' פפא משמי' דרבא המלוה חבירו בעדים א"צ לפורעו א"כ ממילא גם בכת"י א"צ לפורעו בעדים הואיל ושנאן התנא בלשון אחד סוף ב"ב וטעמא משום דלא גבי ממשעבדי לא חשש להניח ביד המלוה וא"כ שפיר נוכל

לומר דמודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו אף דיש לו מגו מ"מ החי סברא דשטרא בידי מאי בעי עדיף ממגו ומגו לא מבטל השטר והא דאמר שטר כיס גובה מחצה ולא כולהו דאביהם יוכל לטעון החזרתי נגד פלגא דפקדון דהואיל ולא גבי ממשעבדי לא חשש להניח ביד המפקיד אבל לא משום מגו דמגו לא מבטל השטר וקשה לי על מלחמות שכתב שכת"י נאמן לומר הואיל ושנאן המשנה שילהי ב"ב כת"י ומלוה בהדדי חד דינא אית להו וקשה דילמא מתני' אתי' כה תנא דסובר מלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים דהא פלוגתא דתנאי כמ"ש תוס' כתובת דף י"ח ד"ה אין וא"כ ה"ה בכ"י ונראה דכוונת הרמב"ן דלעיל דף מ"א דאיתא שם דלמאי דלא אסיק קושיה דרב אהאי ולא פליגי רק באומר אל תפרעני אלא בעדים אבל המלוה בעדים כ"ע סברי דנאמן לומר פרעתי ואפ"ה קתני מלוה חבירו בעדים וכת"י בהדדי ש"מ דחד דינא אית להו ובזה נסתר קצת מה שכתבתי לעיל רק אפי' אי פלוגתא דתנאי היא לא דחינן פשיטת דסתם משנה:

בח"מ סי' ס"ט ש"ך ס"ק י"ד הקשה על הרשב"א הא מה"ט גופיה אינו גובה ממשעבדי דשטר פקדון הואיל ונאמן לומר החזרתי לכך א"י לגבות ממשעבדי וקשה לי הלא הש"ך גופי' כתב בסימן ק"ח דטוענין ליתמי נאנסו וכמו שטוענין ליתמי ה"נ טוענין ללוקח וא"כ בשטר פקדון אף אי לא נאמן לומר החזרתי מ"מ א"י לגבות ממשעבדי דטענין ללקוחת אולי נאנסו ואפי' אם מודה הנפקד דלא נאנס חיישנין לקנוניא ועיי' סי' ע"ט ש"ך ס"ק ל' מה שכתב בשם ריב"ם עוד כתב בהגהת ש"ך דשטר שאין בו אחריות א"י לטעון פרעתי כדמוכח ב"מ דף י"ג ולא ידעתי איך מוכח דאם כוונתו מהא דאיתא שם מחלוקת בשאין חייב מודה וכו' וחכמים סברי מב"ח גבי וקשה למה לא יחזור דהלוה יוכל לטעון פרעתי ואם זה הכוונה יש לדחות דיש לומר דלכך לא יחזור דחיישינן כשיבוא המלוה לגבות יטען הלוה להד"ם או מזויף ושוב לא יהי' נאמן לומר פרעתי דהוחזק כפרן וכה"ג כ' הרא"ש רפ"ב דכתובת ועוד הלא תוס' ומהרש"ל גרסי שם דלרבנן מגבי גבי אפי' ממשעבדי:

שם דאפקיד בשטר הר"ן תמה על הפוסקים דפסקו דשבועת שומרין אפי' בדלא אפקיד בשטר ועיי' מה שתירץ מ"מ קשה מנ"ל זה ונראה דמרב גופי' יהי' מוכח דש"ש אפי' בלא שטר דהרמב"ם פסק דעל כת"י נאמן לומר פרעתי וכתב המ"מ פי"ד מה' מלוה ולוה הלכה יו"ד דהואיל ובכת"י אינו גובה ממשעבדי לא חשש להניח ביד המלוה דאי בעי מזבן כל נכסי ולא טריף מידי וקשה א"כ רב דסובר שעבודא לאו דאורייתא ומד"ת אינו גובה אפי' בשטר מלקוחת א"כ שבועת שומרין היכא משכחת אף אי אפקיד בשטר מ"מ נאמן לומר החזרתי דלא חשש להניח השטר ביד המפקיד דהא אי בעי מזבין לנכסי

ומד"ת אינו גובה מלקוחת א"ו כמ"ש הר"ן דהוא מגו דהעזה וחתני הרב מ' מאיר נרו השיב דאולי רב סובר כמ"ד המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ואיהו ע"כ לא סובר כיון דלא גבי ממשעבדי לא חשש להניחו:

דף מו.

תוס' ד"ה לא וקשה לר"י וכו' ובס' תפארת למשה כתב דהברייתא מיירי שיש עד א' שמעיד כדברי השכיר ואיכא שבועה ושוב הקשה דא"כ למה בזמנו נשבע הלא יש לו עד המסייע והנה לפמ"ש הש"ך סי' פ"ז ס"ק ל"ה ד"ה ועוד שכתבו כיון דעד מועיל לחייב שבועה שוב א"י העד להועיל לפטור משבועה וא"כ לכך בזמנו נשבע ונוטל הואיל לולי העד אין כאן שבועה רק מכח העד צריך ב"ב לישבע ושוב לא מהני לפטור אמנם מתשובת מיימני ספר משפטים סי' ס"א משמע דלא כש"ך ולי נראה לתרץ קושי' תוס' מה שהקשו בעבר זמנו לר"י אמאי לח ישבע השכיר ויטול ונראה דבמס' ב"מ דף ד' אמר אביי דאמרינן מגו דחשיד אממון חשוד אשבועה רק שמא ס' מלוה ישנה יש לו עליו ופרשי אינש' מס' שבועה וכו' דליתא בחזרה וא"כ בעבר זמנו והשכיר טוען ב' קצצתי וב"ב אומר א' קצצתי לשיטת אביי ליכא חיוב שבועה מד"ת ונאמן מד"ת בלי שבועה דאם חשיד אממון חשיד אשבועה ואי דשמא ס' מלוה ישנה יש עליו הא כבר עבר זמנו וכבר עבר על בל תלין וליתא בחזרה וכיון דמד"ת אין חיוב שבועה על ב"ב אף דר' יודה סובר דגם קציצה לא דכיר והוה להו לתקן שישבע השכיר ויטול מ"מ הלא בדרבנן לא עבדינן תקנתא אף לרבה דסובר שם דלא אמרינן מגו דחשיד אממון חסיד אשבועה כתבו תוס' שם בשם ר' יודה חסיד דהא דחשיד אממון כשר לשבועה משום דעי"כ יפרוש מגזל אבל כאן הרי חזינן שכבר עבר על בל תלון ומגו דחשיד על בל תלין חשיד אשבועה ואותו אחד שכפר מיירי שלא הרשוהו וב"ב הודה כן גם י"ל דרבה חולק על רב ושמואל וסובר דלכ"ע קציצה לא דכיר והך ברייתא דאומן אומר ב' קצצתי וכו' אתי' כחכמים והך ברייתא דרבה בר שמואל דקצץ המע"ה מיירי בשכרו שלא בעדים וכקושי' תוס' וא"ל א"כ שכיר בזמנו אמאי נשבע ונוטל י"ל כקושי' בעל אורים ותומים דאיירי ששכרו בעדים והלכו למ"י דאין כאן מגו דלא שכרתיך דירא פן יבואו עדים משא"כ בקציצה דאומר שקצץ א' נאמן במגו זו ומה שתירץ האורים ותומים כיון דשכחו העדים אין זה מנו כקושי' תוס' דאומר בדדמי רק דנאמן הואיל ושכיר בעצמו לא חס על כדי חייו זה הוא לשיטת רבא כמי דמסיק האורים ותומים אבל רבה סובר כרב ושמואל דמטעם מגו נאמן וש"ס דמסיק דהך ברייתא כר' יודה קאי לרב ושמואל דסברי קציצה דכיר א"כ ע"כ לא אתי' כרבנן אבל רבה סובר דחרמים ג"כ סברי דקציצה לא דכיר ושפיר מתוקמי' כרבנן

והנה האורים ותומים הקשה למה דתירץ הש"ס לצדדים קתני למה הך דצדדים ה"ל ישבע וממילא ידענין דאם יש לאחד ראי' אין לחבירו כלום ותירץ דאם אומן תפוס בכלי יש לו מגו על המוציא שהוא ב"ב להביא ראי ע"ש והנה כמו שכתב הר"ן דלא שכרתיך הוא העזה דיודע שמשקר במזיד אבל פרעון סבור שטורד בפועליו כ"כ יש סברה להיפך דלמאי דלא אסיק דקציצה דכיר אין לאומן מגו דלקוח דאטו בשופטני עסקינן שהטלית אינו שוה ב' והאומן יטעון ב' קצצתי ויהי' הוצאה כמו השבח ויהי' ניכר שקרו ואפי' אם נסבול זה מ"מ השתא שאומר ב' קצצתי יסבור האומן שאין ב"ב מכיר בשקרו לס"ד דגם קציצה לא דכיר ואם יאמר לקוח או להד"ם מכיר בשקרו וב"ב האמינו:

לכתחילה ומגו גרוע כזה לא מהני אפי' לאוקמי' ממונא וא"כ א"א לאוקמי' בשכרו שלא בעדים ואמאי פקע וא"ל דלצדדין קתני קשה קושי' בעל או"ת דא"ל כתירוצי דלפעמים אם אומן ישנו בידו הטלית קשה הא לפום ס"ד קנינה לא דכיר אף אם יש תחת ידו הטלית אינו נאמן במגו דהיא מגו דהעזה אף דעלמא אמרינן מגו דהעזה לאוקמי' ממונא מ"מ יש לומר גם כאן כמו שתירצו תוס' מס' ב"ב דקושי' הש"ס א"ה אפי' קצץ קאי לרבא דסובר אפי' בשכרו שלא בעדים דין הוא שישבע השכיר עכ"פ שבועת המשנה ובזה נסתר קצת מה שכתבתי לעיל:

תוס' ד"ה בטוענו וכו' בירושלמי איתא דר' יוחנן סובר בהודאת עדים לא מחייב שבועה ומזה קשה לי על פנ"י במס' כתובת דף י"ב שתירץ קושי' תוס' שהקשו דלר"י לא שייך תירץ הש"ס ותירץ דלר"י בלא"ה לא קשה מר"ג דאיהו סובר כנסה בחזקת בתולה ונמצאה בעולה יש לה מנה א"כ לא קשה מר"ג דהוה כאומר נ' ידענא ונ' לא ידענא שהיא תובעת ר' והוא אומר שמא אין לך אלא ק' דהוא מתוך שארי לישבע משלם אע"ג דמנה שהודה לא מפיו חיין הא קיימ"ל כר"ח קמייתא אע"ג דר"ג חולק על ר"ח מ"מ ר' יוחנן סובר כר"ג בחדא ע"ש וקשה לי הא ר' יוחנן סובר בירושלמי דהודאת עדים לא מחייב שבועה דאיהו פריך תורת הזמה וכ"כ קשה לי על לח"מ פ"ד ה' טוען הלכה יו"ד שהקשה על למה תלה דין דר"ח בהוראת גאונים כיון דקיימ"ל טענו חיטן והודה בשעורים פטיר וכו' ע"ש ולדברי תוס' דהכא ניחא דנהי דכי הוא זה איצטרך למיפטר בטענו חיטן והודה בשעורים מ"מ הא גם ר' יוחנן סובר טענו חיטן והודה בשעורים פטור ואפ"ה סובר בירושלמי דהודאת עדים פטור והיינו משום דפריך תורת הזמה וא"א ללמוד ממודה במקצת ועד א' שוב מצאתי זה בס' זכרון יוסף:

דף מו:

תוס' ד"ה וספרא וכו' ותימא דנהימנה במגו דאי בעי אמר שאולין הן בידי ומכאן קשה לי על האורים ותומים בכללי מגו שכתב לפרש דברי תוס' במס' ב"ק דף ק"ו שכתבו דלא דמי מידי דכפירי דכוונתם שאינו רוצה לכפור ולהפסיד חבירו לגמרי בתה שיודע בעצמו שחייב לו ע"ש וא"כ מאי הקשו תוס' דלהימנה במגו דאי בעי אמר השאלתי הי' מפסיד חבירו לגמרי והי' צריך חבירו להחזיר לו בחינם אבל ביצא לו שם גניבה צריך מיהת ליתן דמי הספרים ועיי' ש"ך כללי מגו אות ו' שכתב דכוונת תוס' דלא דמי מידי דכפירי דהואיל והימנה מתחילה לא רצה להעיז כנגדו ויש לדקדק מסוגי' דקידושין דף מ"ג מנו דיכלי לומר אהדרינה ללוה וכו' וקשה דילמא לא בעי למימר אהדרינה ללוה כיון דהימנה מתחילה:

דף מז.

בסוגי' דנסכא דר"א נסתפקתי בעובדא דר"א אם יש עד א' שחטף והוא אומר דידי חטפת וגם יש עד שאמר ששלו הוא חטף אם גם דנין מתוך שא"י לישבע משלם ונראה דאף דכתיב הרשב"א הביאו ב"י סי' ע"ב מחודש כ"ד דשואל כלי מחבירו ונאבד והלה אומר סלע הי' שוה והנפקד אומר א"י כמה שוה ועד א' מעיד ששקל הי' שוה ופסק דעד א' לא מהני דגבי מתוך שאיל"מ לא מהני עד המסייע ע"ש מ"מ נראה דלא דמי דשם החייב לא בא מחמת העד רק שהודה מעצמו ששוה רק לא ידע כמה אבל הכא דחיוב לא בא רק מחמת עד הראשון שהעיד שחטף אם כן אם יש שוב עד שהעיד ששלו הוא חטף אמרינן אם העד יוכל לחייבו כ"ש שפוטר וכמ"ש הרא"ש ריש ב"מ ובזה י"ל מה שהקשה פנ"י במס' כתובת דף י"ט ד"ה גמרא ע"ש ובס' קה"ח הביא בשם השיטה מקובצת במס' ב"מ דאי ע"א אמר דידי חטף פוטר ובלא"ה י"ל דהפנ"י כתב שם דלכך אי בעי שתקי אמרינן אף בשניים שאם ישתוק אחד מהם אף אם חבירו יקיים השטר לא מהני אבל הש"ך בכללי מגו אות י"ט כתב בשם ספר הכריתות מגו דאי בעי שתקי מהני אפי' גבי ב' עדים אף דקשה לומר דב' בני אדם יסכימו לדבר אחד אפ"ה גבי שתקה אפשר דיסכימו להדדי וכתב הש"ך דלשונו מגומגם ע"ש ולהנ"ל ניחא דכוונת ס' הכריתות לתרץ קושי פנ"י דאם מודה הלוה שכתבו א"כ צריך כל אחד להסכמת חבירו ואפי' אם אחד יאמר שכת"י הוא א"כ יחייב הלוה דמתוך שאיל"מ ועיי' ש"ך סי' ע"ב ס"ק ס"א לכך כתב ס' כריתות דבשתקה מכווני אהדדי שוב מצאתי זה בס' אורים ותומים:

דף מז:
תו' ד"ה א"א וכו' תימה למ"ד מנה לי בידך והלה אמר א"י וכו' וקשה לשיטת תה"ד סי' של"ג הביאו סמ"ע סי' רצ"א ס"ק י"ב ובסי' ש"ג ש"ך ס"ק יו"ד דאם טוען השומר שנאבד ממנו ואינו יודע אם בפשיעה או באונס חייב דמתוך שאי"ל משלם א"כ דילמא הך מ"ד מוקי הך קרא שבועת ה' וכו' ולא מן היורשים בשומר שטוען שא"י אם נאבד באונס או בפשיעה דאבוהו חייב ויורשים פטורים וכאן לא שייך ברי עדיף דהא המפקיד לא טען ברי ושוב מצאתי שהקשה פנ"י ונראה דבלא"ה קשה דמ"ד שעבודא לאו דאורייתא למה לי קרא למיפטר יורשים והלא אם אפי' אביהם ודאי חייב היורשים פטור דמד"ת מלוה אינו גובה מיורשים אמנם הר"ן בחדושיו כתב דיש לאוקמי' במנה פקדון דכל היכא דאיתא ברשותי' דמפקיד קאי ולכ"ע פקדון גובה מיורשים וא"כ הקשה תוס' שפיר דליכא לאוקמי' בשומר שלא ידע אי נאבד בפשיעה או באונס דהא בכה"ג כשהפקדון אינו בעין אף אי בפשיעה נאבד אין היורשים חייבים לשלם למ"ד שעבודא לאו דאורייתא וכ"כ הרשב"א במס' גיטין דף י"ג ד"ה גירסת ע"ש וא"כ אמאי איצטרך קרא למיפטר יורשים דהלא אף אם אביהן ודאי פשע פטורים היורשים וא"ל דמ"ד ברי עדיף סובר כמ"ד שעבודא דאורייתא ת"ח דהא ר"ה סובר במס' כתובת דף י"ב ברי ושמא ברי עדיף ור"ה תלמידי' דרב וכמה פעמים מקשה ש"ס רב אדר"ה ועיי' ביצה דף מ' ועיי' תוס' דף מ"ב שדרך הש"ס להקשות מרבם על תלמידיהם ועיי' תוס' שילהי מס' מעילה והלא רב סובר שעבודא לאו דאורייתא ובאמת קשה לי על הש"ך ח"מ סי' ל"ט ס"ק מ"ט שכתב שדוחק לומר דר"ה סובר שעבודא לאו דאורייתא וקשה לי הלא מסתמא ר"ה כרב רבי' סובר ועיי' תשובת רשב"א סי' שכ"ג שכתב וזה לשונו אף ר"ה תלמידי' דרב לא קאי כרבי' ואפשר דשמע מרב רבי' דהדר ועיי' ב"ק דמקשה ש"ס מכדי ר"ה תלמידי' דרב וא"כ בשבועת שומרים לא איצטרך קרא למיפטר יורשים ובמודה במקצת קשה הא ברי עדיף גם במס' כתובת דף י"ג בעי הש"ס לומר דשמואל סובר ברי ושמא ברי עדיף והרי שמואל סובר שלהי בבא בתרא דשעבודא לאו דאורייתא וגם אביי סובר בפ' יש נוחלין דברי ושמא ברי עדיף ובפ' הנזקין כתבו תוס' דאביי' סובר שעבודא לאו דאורייתא אלא שתוס' נקטו בפ' השואל וכבר כתבתי דמסתמא ר"ה כרב רבי' והנה ראיתי בפ"י שתמה על תוס' שכתבו בפ' הניזקין דאביי סובר שעבודא לאו דאורייתא הלא אביי סובר ב"ח למפרע גובה וע"כ דשעבודא דאורייתא דאל"כ לא הקשה ש"ס סוף ב"ב רבה אדרבה ע"ש ולי לא קשה דבלא"ה י"ל מאי הקשה ש"ס שילהי ב"ב על רבה דאמר גבה קרקע דילמא מיירי שגבה קרקע מלוה עצמו דמני' דדי' לכ"ע שעבודא דאוריתא וכמ"ש תוס'

שם אמנם אפ"ה מקשה ש"ס שפיר דאף מני' דידי' הוא מד"ת מ"מ אי שעבודא לאו דאורייתא לא הוה כמאן דאחזק בחיי אבוהן דהא שמענין לרבה במס' ב"ב דף קכ"ה דאמר מסתבר טעמי' דבני מערבא דאי קדם סבתא וזבין זבונא זבינא וא"כ אי שעבודא לאו דאורייתא ומד"ת אינה גובה מלקוחת ממילא מקרי ראוי דהא אם מזבין לא טריף מלקוחת וכך כ' הרמב"ן בחדושיו דסוגי' דשילהי ב"ב וסוגי' דהאי סבתא פריכינן אהדדי ע"ש ובזה מתירץ קושי' פני' דאביי אולי סובר כמ"ד בשמעתין דהאי סבתא דמיקרי מוחזק וכר"ה דאמר שם אפי' לירתי ירתי חשיב מוחזק וכ"כ הרשב"ם דהיה לי' זו הבת מוחזקת וכי כי ירית בעל שפיר ירית במוחזק ולא ס"ל הך סברא הואיל ואי קדים סבתא ושפיר למפרע הוא גובה אף דשעבודא לאו דאורייתא מ"מ מקרי מוחזק דמיני' דידי' ודאי שעבודא דאורייתא וסוגי' דפסחים מיירי שהלוה חי' ולא ס"ל אביי הך סברה דאי קדים וזבין וכו' אבל לרבה שפיר מקשה ש"ס דלדידי' אי שעבודא דרבנן לא מקרי מוחזק דהא איהו סובר הך סברה הואיל ואי קדים וזבין לא מקרי מוחזק:

תוס' ד"ה בהדי סהדי וכו' תימה דרבא אמר במרובה דעדים זוממין חידוש ונראה לתרץ דגם הך לישנא דמפרש משום חידוש סובר ג"כ טעם משום פסידא דלקוחת רק דלא ניחא משום האי טעמא דפסידא לחוד דכיון דמד"ת למפרע הם פסולים לא ניחא להאי לישנא דנימא דיכשירו חכמים מה שהוא מד"ת פסול ולכך מפרש משום דעדים זוממין חידוש ומד"ת לא פסילי והנה הריטב"א כתב דהא דאמר ר"ח בהדי שיקרא למה לי הוא רק מדרבנן דמד"ת שניהם כשרים דאוקי אחזקתייהו ע"ש וא"כ שפיר אמר הש"ס דעדים זוממין חידוש אף דר"ח פוסל שניהם הלא זה רק מדרבנן דבהזמה הוא דגלי רחמנא שהניזומים פסולים וזה חידש ואין בו רק חידושו אף דמדרבנן המה פסולים מסברת ר"ח דבהדי סהדי שיקרא וכו' מ"מ כיון דלא פסולים רק מדרבנן מהני הך סברה משום פסידא דלקוחת יש להכשיר למפרע ולישנא בתרא שם סובר דמשום פסידא לקוחת לחוד ג"כ יש להכשיר אפי' במקום דלא שייך חידוש כגון דאסהידו תרי לחד אבל ל"ק סובר דמשום פסידא דלקוחת אין להכשיר רק היכא דלא פסול רק מדרבנן:

בא"ד ובסמוך דמשני רבא אליבה דר"ח וכו' ולי נראה דרבא הוצרך לתרץ מטעם אחר דבירושלמי מס' יבמות פ' ט"ו הלכה ה' כ' דאם כת אחד מכחישם זה את זה כגון א' אמר במקל הרג וא' אמר בסייף כ"ע מודים דעדותן בטלה אבל אם יש ב' כיתות עדים וכת אחת אומרים במקל וכת אחת אומרים בסייף פליגי רב ור"י רב סובר דלא בטלה ור' יוחנן סובר דבטלה עדות וקשה לי לר' יוחנן הא דתנן א' אומר ב' מרדעת וא' אומר ה' עדותן בטלה קשה למה נקט מתניתן בכת א' הוה לי למינקט רבותא יותר דאפי' בשני

כיתות וכת א' אומרת ב' מרדעת וכת א' אומרה ה' מרדעת דבטלה עדותן דהוא רבותא יותר דאף לפי דברי ב' כיתות נראת הלבנה אפ"ה בטלה עדות וכ"ש בכת א' שלא נשאר רק עד א' ובעבור זה משני רבא דהוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת של ר"ח דהוה תרי וחד וא"כ לא יוכל למינקט בב' כיתות דא"כ לא שייך סיפא דמצטרפין דהרי אף אם יבואו עוד שניים אחרים ויעידו כדברי כת א' לא מהני דהואיל ויש כת א' המכחישות ותרי כמאה ובזה מיושב מה שהקשה הלח"מ פ"ב ה' קידוש החודש:

הב"י בח"מ סי' ל"א הביא בשם משרים דאם אינם מכחישם זו את זו אלא במקצת נתקיים אותו מקצת שלא נתכחש וכנה"ג הקשה דהוא ש"ס ערוכה במס' ב"ב דף ל"א נהי דאיתכחש באכילה באהבתי' מי איתכחש ולדידי:

קשה על הר"ן במס' כתובת דף כ"ב תרווייהו באשת איש קמסהדי וכו' והקשה הר"ן הא כיון שמכחישן זה את זה ע"כ חד פסול היא ואיך מתוקמי' אשת איש אפומייהו וקשה לי דילמא איירי כמי שהעתיק הרמב"ם פי"ב ה' גירושין הלכה ט' חשה שלא הוחזקה א"א ובא עד א' ואומר נתקדשה ונתגרשה וא' אומר לא נתגרשה וא"כ דאיתכחשו בגירושין בא"א לא איתכחשו וס"ל לר"פ כר"נ אם לא דמסתמא ר"פ כרבא רבי' סובר במס' ב"ב דף ל"א דפליג על ר"נ:):

דף מח.

כבר נתחייב לוה וכו' ואין אדם מוריש שבועה לבניו ובירושלמי איתא שמע ר' יוחנן אמר יאכל הלה וחדי משמע דר' יוחנן סובר דאדם מוריש שבועה לבניו וירושלמי זה הביאו הג"ה מיימני פי"ז ה' מלוה ולוה הלכה ד' א"כ קשה לי על תוס' מס' יבמות דף ל"ח ד"ה וב"ה שהקשו אבל ר' יוחנן דאמר בחזקת יורשי הבעל תיפק דאין מוריש שבועה לבניו ע"ש וקשה הלא ר' יוחנן סובר דאדם מוריש שבועה לבניו ועיי' שם במס' יבמות שכתבתי ישוב:

וחכם אחד הקשה הלא מהא דנמנעו להשביעו מוכח דסתם משנה סובר כתובה דרבנן כסברת פנ"י ואין זה תברא דאכתי נמנעו דכתובת אלמנה הוא לכ"ע דרבנן:

שם ת"ש וכו' אבל יורשין משביעין אותה וכו' והקשה בס' נתיבת המשפט הלא רב מוקי במס' כתובת דף פ"ו בשבועה אפטרופי' ולא שייך בזה אין אדם מוריש שבועה לבניו ונראה דבמס' כתובת דף פ"ו בעי רמב"ח לומר דפוגמת כתובה לא תפרע אלא בשבועה דהוא שבועה דאורייתא והקשה רבא הא אין נשבעין על שעבוד קרקעות וקשה דילמא מיירי שמחל שעבוד אמנם אי מיירי דמחלה שעבודה מקרקע א"י לגבות דמטלטלי לכתובה לא משעבדי ושוב מצאתי זה בפ"י רק דילמ' מתני' אתי' כר"מ דסובר

מטלטלי משעבדי לכתובה ונראה דאי מיירי שמחלה השעבוד קשה הא דקתני אבל יורשיו משביעין אותה והאי ע"כ דלא מחלה השעבוד דהא ר"מ מודה דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה כמ"ש תוס' כתובת דף פ"ב רק דילמא הא דקתני נדר ושבועה אין לי עליך וכו' אבל יורשיו משביעין קאי על שבועת אפטרופס וע"כ מוקי רבא הא דנדר ושבועה אין לי עליך קאי אשבועת פוגמת וא"כ קושי' הש"ס מהא דיורשיו משביעין את יורשי' קאי לרבא דאיהו ג"כ סובר אין אדם מוריש שבועה כמ"ש הרא"ש סימן י"ג וזה לשונו רבא ורמב"ח ס"ל הבו דלא לוסיף משמע דגם רבא סובר דלגבי שבועת יתומים אין אדם מוריש ודוחק לומר דרבא לא אמר רק לשיטת רמב"ח וא"כ שפיר מקשה ש"ס מהא דיורשיו משביעין יורשי' דהרי רבא לא מוקי בשבועת אפטרוסים דא"כ לא הוה מקשה לרמב"ח וגם רבא דהקשה לרמב"ח מהא שלא פקדנו אבא יותר הוה להקשות דלדידי' ליכא למימר אין אדם מוריש שבועה דאם כן קשה מתני' אבל יורשיו משביעין אותו אמנם להראב"ד הביאו רשב"א קידושין ס"ו דלר"מ אפי' מטלטלי דיתמי משתעבדי לכתובה נסתר תירץ זה ונראה דהראב"ד סובר כמ"ש הר"ן דר"נ עובדא יחליקו משום דסובר כרב ושמואל וא"כ הא דמקשה הש"ס מהא דיורשיו משבעין אותו יורשי' הוא לר"נ ור"נ מוקי בהדי' במס' כתובת דף פ"ד דפוטרה משבועת פוגמת:

שם אותה באלמנה ויורשי' בגרושה והקשה ת"י על רשי' בכתובת דף פ"ה דמפרש אבל יורשיו משביעין אותה אם נתאלמנה וכבר כתבתי בחבורי אהל דוד הראשון וביותר מיושב לפמ"ש הג"ה מיימנו בספר משפטים סי' ה' דבמת פתאום לא אסיק אדעתי' לתפוס צררי ובכה"ג הבו דלא לוסיף ואתמ"ל דרב ושמואל מיירי בכל ענין מדלא משני הכי על כמה פירכותיו דפריך להו אנן לא קיימ"ל כוותייהו דהא אפי' האי דשכב ושבק אחא ס"ד דלא לוסיף ונהי דמסיק מה לי שלא פקדנו מ"מ התם אין טעם לחלק אבל מת פתאום יש סברה לחלק וא"כ אליבה דהילכתא לא צריך לומר לצדדין רק יש לאוקמי' במת פתאום:

דף מח:

מה לגלגל בדרבנן הקשה בס' אורים ותומים לשיטת נרבונא הביאו הרא"ש דף פ"ח דמקשה על מתני' הלכה מקבר בעלה אין יורשין משבעין דמאי קמ"ל ותירץ דקמ"ל דאפי' ע"י גלגול א"י להשביעה א"כ מוכח דבעלמא מגלגלין בדרבנן ונראה די"ל דמתני' קמ"ל דאין משביעין לשעבר כמ"ש הרא"ה דאין משביעין אפי' בין מיתה לקבורה רק דלא ניחא לר"ש מנרבונא לתרץ כן דאכתי קשה לרב דסובר דבין מיתה לקבורה משביעין א"כ קשה לרב מאי קמ"ל מתני' וגם רב מתנה שם במס' כתובת דף פ"ז ע"א דמביא ראי'

דבין מיתה לקבורה דאין משבעין מהא דנהרדעי דלקבורה מזבנין בלא אכרזתא ולמה לא הבי' ראי' ממתני' מהא דתנן אין משבעין לשעבר ומאי קמ"ל א"ו דבא להורת דפטורה מלישבע אפי' בין מיתה לקבורה לכן משני הר"ש מנרבונא דקמ"ל דא"צ לישבע אפי' ע"י גלגול אבל סוגי' דהכא קאי לר"מ וקמ"ל מתני' דפטורה לישבע אפי' בין מיתה לקבורה וכבר כתבו תוס' בכמה דוכתי דאין דרך הש"ס לפשוט מאמוראים:

שם כתב הראב"ן דגם בימי תנאים ניתקן היסת והאי דלוה ממנו ערב שביעית ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף כתב בשם הרב חביבי הלוי דמגלגלין שבועת האריס ושותפת אגב שבועת הלואה שהיא היסת והקשה הראב"ן א"כ איך הוכיח הש"ס דמגלגלין בדרבנן הלא יש לאוקמי' בשבועת מודה במקצת אלא ע"כ בשבועת הלואה קאמר דמגלגלין אגב שבועת שותפין ולולי דברי הראב"ן יש לומר דכוונת הש"ס דא"א לאוקמי' בשבועת התורה דא"כ מאי קמ"ל א"ו דמיירי בהיסת ולדיוקא אתא לאושמענין דמגלגלין בדרבנן וכה"ג איתא במס' עירובין ס"פ הדר:

סליק כל הנשבעין פרק שביעי:

דף מט.

תוס' ד"ה והעדים וכו' דבגוזל קמא וכו' והנה בירושלמי משני דטבח מיירי ע"י אחר ועיי' פ"מ משמע דירושלמי חולק על סוגי' דידן במס' ב"ק דף ע"א דטובח ע"י אחר חייב המשלח והנה יש מקום לומר דכוונת ירושלמי בטובח ע"י אחר היינו שציווה לקטן לשחוט דכה"ג לא מחייב משלח דאין שליחות לקטן דנהי דרביא קרא גבי טביחה דיש שליחות היינו בר דעת דלא נימא אין שליח לדבר עבירה אבל קטן לא גלי' קרא וכה"ג כתב המשנה למלך דאם צווה לשלוחו לשחוט בשבת פטור מד' וה' ע"ש:

ומידי דברי בהאי ענין אמרתי ליכתב מה דקשה לכאורה על סוגי' דב"ק דף ע"א דמסיק דסובר כרי"ה דמעשי' שבת אסורים והיינו ע"כ במזיד דבשוגג גם רי"ה סובר דמעשי שבת מותר וכיון דאיירי במזיד קשה מ"ט דר"מ דמחייב הא מיד כשהתחיל השליח לשחוט פורתא חילל שבת ונעשה מומר ומומר אינו בכלל בני ברית כמ"ש תוס' בסנהדרין הביאו מג"א סי' קפ"ט ס"ק א' וב"ש סי' קמ"א ס"ק מ"ז וא"כ פקע השליחות דאתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית ומומר לחלל שבת כמומר לכל התורה ופקע השליחות וחיוב דד' וה' לא בא עד גמר הטביחה כדאי' ב"ק דף ע"ב וטבחו כולהו בענין ונהי דגלי רחמנא גבי טביחה דחייב ע"י השליח היינו היכא דשליח בן ברית אבל אם השליח אינו בן ברית לא מצינו דחייב רחמנא וכה"ג כתב המשנה למלך פ"ג מה' גניבה בשלומא לשיטת תוס' פ"ק דחולין דכתבו דבפעם א' לא נעשה מומר ניחא אבל להרמב"ם

כפ' משניות דכתב דהא דשוחט בשבת דשחיטתו כשרה היינו דוקא בשוגג קשה וע"כ צ"ל שהזיד בסוף השחיטה דחיוב טביחה והמרה באים כאחד ור"ש דפוטר משום מעשי שבת במזיד אסורים והוה שחיטה שאינה ראוי ובזה מיושב מה שמקשים להרמב"ם בפי' משניות דמוקי האי דשוחט בשבת כשרה דוקא בשוגג א"כ מאי הקשה ש"ס ב"ק דף ע"א שחיטת שבת שחיטה ראוי' היא וכו' הא איכא לאוקמי' ששחט במזיד וכשהזיד בתחילת השחיטה או בפרהסיא לחד תירץ תוס' דנעשה מומר ולהנ"ל ניחא דאי בהזיד בתחילת השחיטה מ"ט דר"מ דמחייב דנהי דגלי' רחמנא בטביחה דיש שליח לד"ע היינו היכא דהוא בר ברית אבל הכא כיון דנעשה מומר פקע השליחות:

דף מט:

מאן תנא וכו' ר"ח היא ויש לדקדק לפמ"ש תוס' ריש מ"ק ד"ה מאן משום דאשכחן דר"מ פליג על מתני' מש"ה קבעי מאן תנא וקשה הלא הכא אמר ב"כ מאן תנא ומוקים כר"מ אמנם י"ל דכוונת המקשה על קושי' שני' דאיהו סובר דר"מ הוא דאמר שוכר כשומר חינם גם קשה לי על תוס' ריש מ"ק מסוגי' דכתובת דף כ"ט מאן תנא נערה אין קטנה לא ומוקי כר"מ ושוב מצאתי בשיטה מקובצת שתירץ הואיל וסיפא דמתני' שם הבא על בתו דפטור דלא כר"מ:

ראיתי בב"י ח"מ סי' ש"ז שכתב דהלכה שיכר כשומר שכיר דר"מ ור"י הלכה כר"י וקשה לי הלא רבה בר אבוה' איפכא תני' ור"י הוא דאמר שוכר כש"ח ובאמת הגהת מיימני פ"א ה' שכירות כתב דלכך הלכה שוכר כשומר שכיר דהכא סתם לן מתני' הכא במס' שבועת ופלוגתא דר"מ ור"י הוא הרי דדיקדק וכ' דפלוגתא דר"מ ור"י דרבה ב"א איפכא וגם הביאו דכ"פ תוס' ריש פרק אלמנה לכה"ג ותוס' דהכא פסקו ג"כ דשוכר כשומר שכר:

סליק פרק ארבעה שומרין וסליקא לה מס' שבועות:

יבמות

דף ב.

תוס' ד"ה אשת אחיו וכו' וז"ל ותיר הר"ר משה דלא אתא למעוטי אלא מערירי והקשה בחדושי גלאנטי א"כ לתני א"א שלהביע קודם א"א מאם דהא א"א שלהב"ע המיר דהיא בערירי ותירץ כיון שנישאת א"א מאם לאחיו של זה מאב הרי הוא עליו בערירי והקשה בס' בית יהודא א"כ מאי הקשה מהאי דת"כ דשאני מתני' דהכא דכיון שנישאת אשת אח מאם לא"א מאב ומת א"כ אשה זר בכרת ועירי דנעשה עכשיו א"א שלא במקום מצוה הואיל והיתה תחילה א"א מאם ולי לא קשה דבקושתם דסברי דליכא כרת בא א מאם

א"כ היא כשאר חייבי לאוין דבני יבום הוא מד"ת אי לאו דגזרו ביאה א' אטו ביאה ב' ח"כ למה תהי' פטורה מחליצה הלא מד"ת ראוי' להתיבם דניתי עשה דיבום וידחה ל"ת דא"א מאם כיון דליכא כרת אבל בתר דתירצו דא"א מאם הוא בכרת רק דליכא ערירי ואין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת או משאר טעמים א"כ ממילא היא בעירי משום א"א מאב:

באד"ה ולא יתכן וכו' עיין מס' שבת דף כ"ה תוספת ד"ה כרת הקשו על רש"י ולי נראה לפי מה דאיתא לקמן דף נ"ה אבל מחטאים ואילך לא וא"כ אף דפרש"י דכרת זרעו נכרת הייני הזרע הנולד קודם החטא דכל חייבי כרת ילפינן מהקישא דר' יונה מדודתו ומדודתו ילפינן רק מחטאים ואילך ומיעט קרא א"א מאם דליכא ערירי היינו אותן שנולדו קודם החטא דגבי א"א מאב כתיב נידה היא למעט א"א מאם ושם כתיב ערירים יהיו:

דף ב:

מתני' או שמיאנה בתשו' מנחם עזרי' סי' ס' והקשה על הרמב"ם בפירוש משניות מס' נדרים דפ"ט דמפרש קטנה שנישאת ונתארמל' חוזרת לרשות אבי' קשה דחשיב ט"ו נשים ולא חשיב אמו דר"י הוא דאוסר אנוסת אביו הרי מתני' כר"י ואיך קתני בסיפא וכולן שמיאנה ומפרש בירושלמי דאיירי בקטנה שהשיאה הרי דסובר ר"י דהיא יתומה בחי' אב ותירץ דרבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי ואכתי קשה למאן דאמר לקמן דף ט' דבפלוגתא לא קמיירי ואיך קתני או שמיאנה (וחכם אחד השיב מדברי תוס' ד"ה יחי' שכתבו דהא דבפלוגתא נא קמיירי היינו דוקא אמנינא דט"ו נשים) ונראה דהך מ"ד סובר כשמואל במס' קידושין דמ"ד דקטנה שנתקדשה שלא לדעת אבי' צריכה מיאון אפי' בלא שידכו ואיהו מוקי האי או שמיאנה דנתקדשה שלא לדעת אבי' ועיי' שם בתוס' ד"ה אלא ומאן דמוקי ביתומה בחי' אב סובר דגם בפלוגתא קמיירי:

ויש לסייע להרמב"ם דהריטב"א הקשה על הפוסקים דסברי דקטנה ארוסה גם היא יכולה לקבל גיטה הלא איתא בתוספתא גרשתי את בתי הקטנות בכלל ואין הגדולות בכלל נתגרשה בת הגדולות בכלל ולא הקטנות דנתגרשה משמע ע"י עצמה וקטנה בחיי אבי' אין לה יד הרי בלא דעת רבי' אין הקטנה מגרשת ע"י עצמה עכ"ל ולהרמב"ם ניחא דיש לאוקמי האי דתוספתא בנשואה ואפ"ה אינה יכולה לקבל ע"י עצמה דאתי' כר"י דאמר אין ב' ידים זוכות כאחת ור"י לטעמי' דאמר קטנה נשיאה אבי' יוכל לקבל גיטה לפירש הרמב"ם וכיון שאבי' יוכל לקבל גיטה ממילא אין היא יכולה לקבל גיטה דאין שתי ידים זוכות כאחת והגדולות בכלל דגדולה שנישאת בוודאי אין אבי' יוכל לקבל גיטה:

שם או שנמצאו איילונית וכו' והקשה הרשב"א על הרמב"ם דפסק איילונית צריכא גט אפי' לא הכיר בה א"כ אמאי צרתה מותרת וניהו דיש לומר דלכך צרתה מותרת דהוי כערוה שלא במקום מנוה מ"מ כיון דר' אסי מוקי מתני' לקמן דף י"ב בשלא הכיר בה ומשום קדושי טעות הלא לא מצינו מי שחולק בזה על ר' אסי ונראה לתרץ דהתוס' הקשו מהא דתנן פרק אלמנה ניזונת הממאנת והשניות והאיילנות אין להם כתובה משמע הא גיטא בעי ותירצו דנקט אין להם כתובה משום שניות והקשה בספר קרבן נתנאל דאיך נקט תרתי ממאנת ואיילנות משום חדא דהיינו שניות ובריש קדושין איתא דלא נקט תרתי אטו חדא ונראה דר' אסי דסובר דאיילנות אין צריכה גט סובר כרב במסכת כתובות דף ק' דלא תני כלל ממאנת רק קתני קטנה היוצאת בגט אין לה כתובה ועיי' שם בתוספת שכתב דרב תני הכי במתני' וכן בירושלמי פרק י"א הלכה ז' גרס מתני' היתומה והשניה ואיילנות אין לה כתובה (רק דירושלמי מוקי ביתומה שמיאנה אבל רב לא מפרש כן) וא"כ שפיר נקט דאין להם כתובה אבל גיטא בעי ונקט אין להם כתובה משו' שני' והיוצאה בגט דהיינו כשהוא מגרשה והיא לא ממאנת דאז צריכה גט וא"כ שמואל דתני ממאנת אבל קטנה היצאה בגט יש לה כתובה ע"כ שמואל חולק על ר' אסי וסובר דאיילנות צריכה גט מדקתני אין לה כתובה אבל גיטא בעי דא"ל משום שני' דאם כן נקט תרתי אטו חדא:

בתוספת ד"ה או וכו' הוכיחו מכאן דאיילנות אין צריכה גט אפי' מדרבנן דאם לא כן לא הי' צרות מותרת כמו האי דכל יכולה למאן וכו' והנה נ"י כתב בשם ר"ת דאיילנות בעי גט מדרבנן ונראה בדעת ר"ת דלולי דברי התו' דשאני דהאי דכל היכולה למאן דצרה אסור להתיבם כמ"ש התוס' לקמן דף י"ב ע"א ד"ה תני דהתם מיחסרא מיאון ואיילנות לא מחסרא מידי וא"כ אף דאיילנות בעי גט מבעלה מדרבנן מ"מ כשמת הבעל לא אגידה כלל דרחמנא אמר אשר תנד פרט לאיילנית דפטורה מחליצה ויבום וממילא גם צרתה מותרת דהוי כערוה שלא במקום מצוה וכשיטת רבא אבל ממאנת דצריכה מיאון לאחר אחר מיתת בעלה נראה כצרת בתו הואיל ואגידה בי' קצת דצריכה למאן משא"כ איילונית דיוצאת בלא כלום אחר מיתת בעלה דרחמנא אמר אשר תלד לא אגידה ביבם כלל אף דמבעלה בעי גט מ"מ כשמת הבעל לא אגידה ביבם דאשר תלד כתיב וממילא לא נראת כצרת בתו:

בא"ד ואומר ר"ת דמיירי בקיבל וכו' וכה"ג משני בסנהדרין דף ס"ט וקשה לי לר"י שם בסנהדרין דבעי למידק דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב ולא אסיק בדקיבלו טפי ה"ל להקשות אמאי אוסר ר' מאיר קטנה להתיבם תתיבם ממה נפשך דאם היא איילנות

קדושי אחיו לאו קדושין ונראה דבספר המכריע סי' ל"ד כתב דאיילנות אף דקדשה סתם ולא התנה כמפרש דמי' ואם לא נמצאת איילנות רק אחר שכנסה היא פלוגתא דרב ושמואל בפרק המדיר בקדשה על תנאי וכנסה סתם דלא עדיף סתמא דאיילנות מקדשה על תנאי וכי היכא דפליגי רב ושמואל בקדשה על תנאי וכנסה סתם הכי נמי פליגי במי שקידש איילנות סתם דרב סבר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וגמר ובעל לשם קידושין אף שתמצא איילנות והר"ן כתב דרב דמצריך גט בקידשה על תנאי וכנסה סתם הוא מחמת ספק ולא וודאי וא"כ ניחא דר' ירמיה דהוכיח דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב אף דלא אסיק בדקיבלה עליה ומ"מ לא קשה למה אוסר ר' מאיר קטנה להתיבם דתתיבם ממה נפשך י"ל דסובר כרב בקידשה על תנאי וכנסה סתם דצריכה גט מספק או מדרבנן כמ"ש הנ"י ולכך אסורה להתיבם כהאי דכל היכולין למאן ואפ"ה שפיר הוכיח דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב דהאיך מחייבינן מיתה כיון דאין צריך גט רק מספק ואיך נקטל מספק ואף שלא התנה הלא כתב בספר המכריע דאיילנות אף שלא התנה הוי כמו שהתנה:

עוד נראה דהנה עיקר קושית תוס' הוא לר' אסי דמוקי האי דנמצא איילונית דצרותיהן מותרות בלא היכר ומשום קדושי טעות ולא בעי גט אפי' מדרבנן דאי בעי גט מדרבנן לא היתה צרתה מותרות כהאי דכל שיכולה למאן וכו' וע"ז הקשו מהא דאוסר ר"מ להתיבם קטנה אבל לרבא דסובר נרות איילונית מותרת אפי' הכיר בה משום דהוי צרת ערוה שלא במקום מצוה לדידי' נוכל לומר דאיילונית אף שלא הכיר בה צריכה גט מדרבנן וכן כתב נ"י בשם ר"ת דלרבא איילונית צריכה גט מדרבנן וכן פסק הרמב"ם דאיילונית צריכה גט אפילו בלא הכיר בה דאין אדם עושה בעילת זנות ודעת הראב"ד בפ"א מה"א דבעילת זנות לא אסירא רק מדרבנן אלא שתוס' הקשו על רב אסי דמוקי דצרת איילונית מותר משום קדושי טעות מכלל דלא בעי גט אפי' מדרבנן דאי בעי גט לא היתה צרתה מותרת כהאי דכל יכולה למאן וכו' ועל זה שפיר משני ר"ת דר' אסי מוקי הא דאוסר ר' מאיר להתיבם קטנה בדקיבל ור' ירמיה מדפתי בסוגי' דסנהדרין דלא אסיק בדקיבל סובר דאיילנות צריכה גט אפי' בלא הכיר מדרבנן דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דהוא רק מדרבנן וכדעת הראב"ד ושפיר הוכיח מהאי דקטנה חייבי' משום אשת איש דהולכין בד"נ אחר הרוב דאל"כ אמאי חייב מיתה ניחוש דילמא איילנות כיון דלא בעי גט רק מדרבנן ואינה רק א"א מדרבנן ור"מ דאוסר קטנה להתיבם משום דמדרבנן בעי גט והאי דנמצאו איילונית דצרותיהן מותרות דהוי כצרות ערוה שלא במקום מצוה ור"ת

לא כתב זה רק לתרץ לרב אסי דסובר איילונית לא בעי גט אפי' מדרבנן ולדידי' מוקי ר"ת הא דאוסר ר"מ קטנה להתיבם בדקיבל:

באו"ד ולא נהירא דבהדי' קתני בתוספתא נמצאו איילנית בין מחיים בין לאחר מיתה צרותיהן מותרת ולי נראה דיש לקיים שיטת ר"א מבורגיילא דבס' מגינה שלמה מקיים שיטת רש"י בפרק השולח דפסק דאיילנות צריכה גט משום דאין אדם עושה בעילת זנות וגמר לשם קדושין והך דמשמע דלא בעי גט אתי' כר' ישמעאל דלית לי' אין אדם עושה בעילת זנות כדאי' בפרק המדיר והכי איתא התם בתוס' כמה תרוצים דאתי' כר"י ואע"ג דהתם מוכח דמתני' זו לא אתיא כר"י היינו מכח מימרא דר"נ בפרק בא סימן דר"י איירי בקדושי קטנות והאי מימרא הדא וליכא למפרך לר' אסי ומעתה י"ל כל זה ידע ר"א מבורגיילה רק דלא רצה לאוקמי מתני' דהכא כר"י דלא ס"ל אין אדם עושה בעילת זנות דמתני' דהכא ע"כ לא אתי' כר"י כמ"ש תוס' ד"ה ואי. וגם לא רצה לאוקמי מתני' דהכא שנמצאו איילנות מיירי בארוסה דדומיא שמיאנה קתני ומיאן נוהג אף בנשואה דב"ש הוא דאמר לקמן דף ק"ז אין ממאנין נשואות וא"ל דמתני' אתי' כב"ש ואין ה דוחק לאוקמי סתם מתני' כב"ש כיון דסתם ואח"כ מחלוקת הוא וכל כי האי גוונא יש לאוקמי כב"ש כדאי' במס' נידה דף י"א ע"ב (וקשה לי מסוגי' דחגיגא דף ז' כמאן כב"ש ומאי קושי' הא סתם ואח"כ מחלוקת היא שם בחגיגא דף י"ז וצ"ל דסוגי' קאי לתירץ ב' במס' נדה ובזה י"ל קושית התוס' שם) ז"א דמתני' דהכא ע"כ לא אתי' כב"ש דהא ב"ש מחיר לקמן ד' י"ג צרת ערוה להתייבם לכן מתרץ הר"א מבורגיילה דאיירי בנמצא איילונית בחיי האח והקפיד אבל כשנמצאת איילונית לאחר מיתה אמרינן דלמא אם הי' קיים לא הי' מקפיד וסברתו משום דאין אדם עושה בעילתו ב"ז והאי דקטנה לא מיבמין מיירי שכבר נבעלה והתוספתא אתי' כר"י דלא ס"ל אין אדם עושה ב"ז:

גם י"ל דתוספתא אתי' כב"ש וכר"ט דאמרו בואו ונתקן שיהיו צרות חולצת ואיתא לקמן ד' כ"ד דחזרו ותקנו וכיון דמדרבנן הוא שפיר הצרת מתיבמות דהוא ספק דרבנן לקולא דדלמא הי' מקפיד אבל מתני' דהכא לא רנה לאוקמי סתם מתני' כב"ש וכר"ט:

או ס"ל דר"א סובר כהך תירץ הש"ס לקמן ד' ט"ו דת"ק ואחרים פליגי בהכיר ולא הכיר ע"ש ור"א סובר כת"ק והא דלא אמר הלכה כת"ק משום דלא פסיקא לי' דהא נוכל לומר דפליגי בד"א כדאי' התם בכנוס ולבסוף גירש או כאידך תירוצים אבל לקושטא דמילתא סובר ר"א דפליגי בהכיר ולא הכיר וכמ"ש המהרש"א במס' שבת ד"ח בשם הליכות עולם על הא דאמר הש"ס לא דכ"ע ל"ל דר"ח וא"כ ר"ח דלא כמאן רק הכוונה דבאמת פליגי בהא והא דלא אמר הלכה דנוכל לומר דפליגי במלתא אחריתא אבל לקושטא

דמילתא פליגי בזה ועיי' עירובין ד' ק"ד ע"ב תוס' ד"ה לא וא"כ יש לאוקמי האי תוספתא באחרים דסברי לקמן ד' ט"ו דאף בהכיר צרתה מותרת דהוי צרת ערוה שלא במקום מצוה ומכ"ש דסתם תוספתא הוא ר' נחמי' ולא ר' נחמי' שמו אלא ר' מאיר כדאי' ערובין ד' י"ג ע"ב (ועיי' ברכות דף מ' ע"א ר"מ אומר גפן הי' וכו' ועיין בנ"ב מה"ת ח"א סי' קנ"א) וסתם אחרים הוא ר"מ ומתני' דהכא לח רצה לאוקמי כאחרים משום דפלוגתא לא קמיירי: גמרא מכדי כולהו מא"א ילפינן ליתנא א"א ברישא מקשים דלמא מתני' אתי' כרבי דיליף מולקחה ונראה דאיתי בירושלמי והביאו תוס' לקמן דף י' דליתני המגרש את אשתו ע"מ שלא תינשא לפלוני ונישאת לאחיו ומשני ר' פנחס תמן התורה אסרה עליו ועיי"ש בתוס' דתמן דמשעה שנשאה המת אין לה היתר להתיבם כשימות מפני שאין איסור שבה תלוי בשום אדם אלא בתורה שאסרה עליו אבל א"א האיסור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנו קודם שימות אחיו שנשאה ע"ש והנה זה שייך למאן דאוסר צרת ערוה מקרא דעלי' שכיר צריך להיות דומי' דא"א שאין איסור תלוי' באדם אבל לרבי דיליף מולקחה א"כ אחות אשה וא"א מחד קרא נפקא אם כן לא שייך לחלק א"כ מוכח דמתני' לא אתי' כרבי:

שם רש"י ד"ה חמותו עיי' במפרשים ובריב"ש סי' שע"ד הוסיף דאפי' לר' ישמעאל דסובר חמותו לאחר מיתת אשתו בשרפה מ"מ אין זה עיקר חמותה דקרא משמע דוקא בחיי אשתו אלא דנפקא לר"י מדכתיב אתהן דמשמע אחת שכן בלשון יווני קורין לאחת הן כלומר אפי' אינה בחיים ומש"ה מפרש רש"י כמו שמפרש ע"ש ובזה מיושב מה דקשה מה הקשה הש"ס ליתני חמותו ברישא דעיקר שריפה בחמותו כתיב דלמא מתני' מיירי אחר מיתת אשתו דאינה בשריפה כר' עקיבא ואפ"ה פוטרת צרתה דלא נתמעט רק משריפה ולא מכרת כמ"ש מהרש"א בשם תוס' וכמדומה ששמעתי קושי' זו ולריב"ש ניחא ובלא"ה אין זה קושי' דקושי' הש"ס ליתני חמותו ברישא הוא לאביי דאמר לקמן דף צ"ד משמעות דורשין א"ב וכתבו תוספת לקמן דף צ"ח ע"ב ד"ה קלש דלאביי גם לר"ע חמותו אחר מיתת אשתו בשריפה:

תוס' ד"ה ואי אתה וכו' עיי' במהרש"א שהקשה דהא בפלוגתא לא קמיירי והלא ר"ע סובר חמותו לאחר מיתת אשתו אינה בשרפה ול"נ דקושית תוס' הוא לאביי דמשני לקמן ד' צ"ד משמעות דורשין איכא בנייהו ולאביי גם לר"ע חמותו לאחר מיתת אשתו בשריפה כמ"ש תוס' לקמן ד' צ"ח ע"ב ד"ה קלש וא"כ לאביי קשי' מתני':

גם נראה כוונת תוס' מ"ש לקמן ד' י"ב ע"ב ד"ה אפי' בסוף הדיבור שכתבו אי לאו דבנים עדיפא מסימנים משכחת חמותו ממאנת כגון שעיברה באמבטי וא"כ משכחת גם לר"ע

כגון שמעון קידש קטנה והגדילה אצלו ולא בעל אותה משעה שנתגדלה ואח"כ נתעברה באמבטי ולא מבעלה וילדה בת ונשאת לראובן אחיו ושוב מת שמעון ונפלה חמותו לפני ראובן ושפיר אסור בחמותו דהא היא בחיי בת וגם יש יבום דהא שמעון לא הניח זרע דאותה הבת אינה ממנו רק באמבטי נתעברה:

גם י"ל דמשכחת גם לר"ע כגון שמעון קידש קטנה והגדילה אצלו ואנסה איש אחר וילדה בת ונישאת לראובן אחיו ואף שהיא ממזרת י"ל דראובן הי' ג"כ ממזר וממזר זוקק א"א לחליצה או שאנסה עכ"ם או עבד דהולד כשר אפי' באשת איש כדאי' לקמן ד' מ"ה או שאחיו הי' פצוע דכא דהיינו סריס אדם דמותר לממזרת כדאי' לקמן ד' ע"ו ור"ע לטעמי' דסובר לקמן ד' ע"ט דסריס אדם דזקיק א"א לחליצה אף דלר"ע ח"ל לאו בני יבום נינהו מ"מ משכחת להך תנא דדוקא ח"ל דשאר הוא דלא תפסי קידושין וא"כ כשמת שמעון ונפלה לפני אחיו קאי באיסור הואיל והיא בחיי בת וגם יש דין יבום דהרי שמעון לא הניח זרע ואותו אינו ממנו רק ממי שאנס אותה: ומה שתירץ המהרש"א דדברי תוס' נמשכין למה דמסקינן שמא תמות ואיכא קטנה דמעברה ולא מיתה ע"ש קשה לי דלקמן די"ב לבתר דמשני שמא תמות פריך הגמרא ואלא קשי' הך ומשני דבנים הרי הם כסימנים וכתבו תוס' שם דבשנת י"ב לפעמים חיי' ואז היא גדולה משעת הריון ועיבור בניה תוך הזמן הם כסימנים לאחר הזמן ע"ש א"כ אכתי קשה דלא משכחת חמותו ממאנת דאם נתעברה וילדה קודם שנשאה לשמעון אגלוי מלתא שהיתה גדולה בשעת הריון דבנים כסימנים וא"כ גדולה היתה כשנשאת לאחיו ושוב א"י למאן וש"ס לא קאמר שמא תמות אלא דלפעמים היא חיה ואז באמת היא גדולה כמ"ש תוס' שם להדי':

וידעתי שדעת הרמב"ם לא משמע כשיטות תוס' מ"מ גם דברי תוס' דהכא לא משמע כשיטת מהרש"א דהרי כתבו דליכא למימר משום דר"י דהא ר"י מודה בנבעלה וכו' וקשה דע"כ לא מודה ר"י רק אחר שהביאה ב' שערות כדאי' במס' נדה דלמה בתו של ר"י נתעברה קודם שהביאה ב"ש דהא אפשר קטנה דמעיברה ותלד ולא תמות א"ו דכה"ג חשבינן כגדולה דבנים הרי הם כסמנים ודו"ק:

דף ג.

תוס' ד"ה דאמר רבא וצ"ל דתרי ר"י בר אבדימי הוי עיין במנחות ד' צ"ג תוס' ד"ה ור"ח ובס' נחלת שמעוני הביא דברי תוס' כתובת ד' נ"ו ובמס' ב"ב ד' פ"ו ובחגיגה ד' י"א:

ושם גמרא אבא שאול היא דאמר מצות חליצה קודמות וכו' הקשה מהר"ם ברבי לריב"ש דפסק שאם יש אשה ליבם אף רבנן מודים דמ"ח קודמות א"כ לוקי כרבנן וכגון שיש לו אשה ונראה דהנה זה לשון הריב"ש סי' ש"ב אפי' להאומרים יבום קודמות מ"מ היכא

שהיבם הוא נשוי לכ"ע חליצה קודמת דהא קיי"ל שנותנין עצה ההוגנת שאם הוא ילד והיא זקינה אומרים לו מה לך אצל זקינה כלך אצל כמותך ואל תכנס קטטה לתוך ביתך ובוודאי כגון זה מצות חליצה קודמת שאם מנות יבום קודם איך ישיאו לו ב"ד עצה לבטל מנות יבום הקודמת א"ו כל שמכנס קטטה לתוך ביתו אז חליצה קודם ומינה לנ"ד שהחליצה קודמות שאין לך מכניס קטטה כמו נושא אשה על אשתו וא"ת יגרש ראשונה הרי קשים גירושין ע"כ והוא ברייתא לקמן דף ק"א ע"ב אבל גם במתני' כ"פ מ"ח איתא שם ג"כ והן משיאין נו ענה ההוגנת ופי' רש"י כלך אצל כמותך וא"כ לא רצה הש"ס לאוקמי' כגון שיש לו אשה דזה נשמע מהך מתני' דמשיאין לו עצה ההוגנת ואף דהא דמ"ח קודמת ג"כ נשמע ממתני' דבכורות דף י"ג מ"מ כבר כתב התוי"ט במס' שבועות פ"ד משנה י"א דדרך התנא לאשמעינן דבר א' בשתי מסכתות אבל במס' א' אין דרך התנא לשנות דבר א' ב' פעמים:

דף ג:

גמרא ולרב וכו' למעוטי מאי וקשה לי לנ"י דנסתפק באשת כהן שנאנסה אם צריכה חליצה ואם היא כערוה אם כן מאי הקשה הש"ס למעוטי מאי דלמא אתא למעוטי צרת סוטה כהן שנאנסה ונראה לתרץ דהב"ש סי' קע"ג ס"ק י"ג הקשה על הנ"י דהלא לקמן דף נ"ה איתא להדי' דאשת כהן שנאנסה בעלה לוקה משום טומאה ונראה בשילהי נדרים כתבו תוס' בשם ר"א דא"כ שנאנסה היא אינה מוזהרת רק היא מיזהר ותוס' הקשו הלא כל היכא דהוא מוזהר היא גם כך מוזהרת ותירץ מ"ו בנ"ב סי' ע' דס"ל דוקא מאי דכתיב בהך פרשה דלא יקחו איתרבו נשים אבל מה דלא כתיב בהך ענינא והוא ג"כ לאו שאינה שוה בכל לא הוחזרו נשים ועיי' לקמן דף פ"ד וכ"ד ללישנא בתרא דרבה דף נ"ז דלוקה משים טומאה ולא משום זונה ע"ש ואם כן מתורץ קושית ב"ש חף דגם בנאנסה כתיב טומאה מ"מ כיון דהיא אינה מאהרת אולי לא אלים כערוה כמ"ש תוס' לקמן דף י' דבעינן דומי' דא"ח דאסירא אף בזנות ע"ש הרי דבעינן דומי' דא"א והרי בא"א היא מוזהרת ג"כ דכתיב ונכרתו הנפשות ואם כן שפיר נסתפק הנ"י באשת כהן שנאנסה כיון שהיא אינה מוזהרת ליכא למיליף מא"א ובזה תתורץ קושי' הנ"ל דהא דמקשה הש"ס ולרב וכו' קאי לל"ק דרבה דאמר לקמן דף נ"ז אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה משום זונה והרי זונה בודאי איתרבאי בפרשה דלא יקחו כדאי' לקמן דפ"ד וכיון שהיא מוזהרת דמי' לאחות אשה וכל מילי דמר עביד כרב והנ"י לא נסתפק רק לל"ב דרבה דבעלה אינה לוקה משום זינה ודו"ק:

שם לרב ולר"א ליתנינהו הקשה מהרש"א דהמקשה דלא אסיק לפי שאינה בצרות צרה הוה לי' להקשות מנינא למעוטי מאי כיון דתנן ט"ו נשים ממילא ממעט הכל כקושית תוס' ד"ה למעוטי ונראה לתרץ דלקמן דף יו"ד הביא בתוספ' הרא"ש בשם רבינו מאיר שהקשה היכא אמרינן מנינא למעוטי מחזיר גרושה דילמא לא פטרה והא דלא קתני משום דאי לא קתני ותירץ דמכוח יתורא דע"כ צריך למעט ומסתברא טפי למעט מחזיר גרושה מלמעוטי דבר אחר ואם כן מתורץ קושית מהרש"א דלא יוכל להקשות למעוטי מאי הייתי אומ' למעוטי מחזי' גרושה ואי דזה נשמע ממילא מדלא קתני במתני' י"ל דאי לא קתני והי' צריך להביא ולהקשות ללוי דתני דאי א"כ הקשה בפשיטו' לרב ולר"א ליתנינהו ותוס' שתירצו משום דאינו בצ"צ ולא תירצו כמ"ש בתוס' הרא"ש דרצה לתרץ אפי' ללוי דתני דאי:

והקשה א' מתלמדים דהלא צריך למעט ב' דברים מינינא דרישא ומנינא דסיפא י"ל דבא למעט המגרש אשתו ע"מ שלא תנשא לפלוני ונישאת לאחיו ומת דצריכה חליצה כמ"ש תוס' ד"י בשם הירושלמי דלא דמי לאחות אשה דזה לא נשמע מדלא קתני במתני' משום דאי לא קתני כמ"ש תוס' שם דאפי' לר"א אסורה עד שימות המגרש וטובא קמ"ל מתני' דלרבי דיליף מולקחה גם בכה"ג פטורה מחליצה ומה שתירץ המהרש"א דהמקשה הקשה בפשיטות י"ל דהא: המקשה צריך להביא דברי רב ור"א והלא יוכל להקשות בפשיטות ולמעוטי מאי דממילא נתמעט מדלא קתני לפמ"ש ניחא דאכתי הי' צריך להביא דברי לוי דתני דאי א"כ הקשה בפשיטות לרב ולר"א ליתנינהו ומש"כ בשם אמ"ת בלא"ה י"ל דמנינא דרישא צריך למעט דרב או דר"א וא"ל דכבר נתמעט מדלא חשיב במתני' די"ל תנא ושייר אבל מדתני מנינא לא שייך תנא ושייר רק עיקר קו' תוס' על מנינא דסיפא ל"ל דזה ג"כ כבר נתמעט ממנינא דרישא וע"ז י"ל דאתא למעוטי מ"ג:

שם לפי שאינו בצרת צרה מקשים לפי מה דאיתא בפ"ק דסוטה דאשת כהן שנאנסה ויש לו אח חלל דמותרת להתיבם א"כ משכחת צרת צרה דהיינו א"כ שנאנסה ויש לו אח חלל ואח כשר וכשמת הבעל של א"כ שנאנסה ונפלה לפני האחים ויבם החלל צרת אש כהן שנאנסה ויש לחלל עוד אשה דהיינו שקידשה באופן שלא נתחללה בביאה ושוב מת החלל אז אותה האשה שקידש החלל אסור לאח הכשר משום צ"ל ונראה דהנה המשנה למלך הקשה על סוגי' דפ"ק דסוטה דהלא הש"ס מסיק לקמן דנ"ז דאשת כהן שנאנסה בעלה לוקה משום טומאה וא"כ למה מותרת להתיבם וגם הקשה על הנ"י שנסתפק באשת כהן שנאנסה אי צריכה חליצה וקשה הלא גבי אנוסה ג"כ כתיב טומאה ונראה דהרשב"א הקשה דלמה סוטה פטורה מחליצה הלא סוטה צריכה גט מבעלה ולא

נפקעין הקידושין עבור שזינתה והלא מחזיר גרושתו אף דכתיב טומאה צריכה חליצה ותירץ דכתיב וכתב לה ספר כריתות וכו' והיתה לאיש אחר ודרשינן ולא ליבם ומפטרי לגמרי מכל מילי מיבם ולא דמי למחזיר גרושתו אף דכתיב טומאה ואפ"ה בעי חליצה דשאני סוטה דכתיב לאחר ממעט טפי ומקרא דאחר לחוד ה"א דיבם נמי כאחר דמי רק דכל חד קרא גלי על חברי' ומפטרי לגמרי ע"ש הרי דמשום טומאה לחוד לא הוי מפטרא מחליצה רק משום דכתב גם לאחר וא"כ נהי דקרא לאיש אחר בא להורות דטומאה דכתיב גבי סוטה מפטרא אפי' מחליצה מ"מ נסתפק הנ"י דלמא קרא דלאיש אחר לא קאי רק אם זינתה ברצין ועל זה קא לאחר ולא ליבם אבל אשת כהן שנאנסה דלא כתיב בהאי קרא ולא אסירא רק משום טומאה אולי לא מפטרא מחליצה נמי גבי מחזיר גרושה דכתיב טומאה ובעי חליצה וכן מוכח דקרא לאחר לא קאי על א"כ שנאנסה דבפ"ק דסוטה מקשה הש"ס על הא דמשני רבא ק"ו אם במותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש והקשה הש"ס אלא מעתה א"כ שנאנסה ויש לו אח חלל לא תתיבם וקשה למה לא מקשה הש"ס לעיל על הא דמשני מעיקרא לאחר ולא ליבם א"כ אשת כהן שנאנסה ויש לו אח חלל לא תתיבם ושם לא שייך תירץ הש"ס דקרא דלאיש אחר לא אתא למעוטי בנאנסה דבהך קרא כתיב כי מצא בה ערות דבר ובנאנסה לא שייך זה דפשטה דקרא מיירי שזינתה ברצין וכן מבורר בירושלמי פ"א הלכה ז' שהוא הוציאה אשתו והלכה אם זכאי לשמים מגרשה ואם לאו קוברתו שנאמר או כי ימות האיש האחרון ראוי' זה למיתה עיי"ש וזה לא שייך בנאנסה וא"כ כיון דהאי קרא דלאיש אחר לא קאי בנאנסה שפיר נסתפק הנ"י אי צריכא חליצה דמשום טומאה לחוד לא מפטרא מחליצה כמו מחזיר גרושתו אף דכתיב טומאה ומה שהקשה הרשב"א דמאי הקשה הש"ס דנכנסה עמו לסתר דשם לא כתיב לאחר לא הבנתי דע"כ גם ספק סוטה נכלל בהאי קרא כי מצא בה ערות דבר וכו' וגם על זה קאי סיפא דקרא לאחר ולא ליבם דהא בפרק קמא דסוטה מפיק הש"ס דספק סוטה אינו מתיבמות מקרא לאיש אחר ולא ליבם ש"מ דקרא דלאיש אחר קאי גם אספק סוטה דכיון שנסתרה ושמא נטמאת הרי היא בכלל ערות דבר חבל נאנסה שפיר נסתפק הנ"י דנאנסה לא נכלל בכלל ערות דבר ולא קאי על זה לאחר ולא ליבם דמשום טומאה לא ניפטרא מחליצה כמו מחזיר גרושה או נימא כמ"ש הרשב"א דקרא דלאחר בא להורות דכל היכא דכתיב טומאה תהי' לאחר ולא ליבם ובזה ניחא מה שהקשה משנה למלך על סוגי' פ"ק דסוטה דאיתא שם אשת כהן שנאנסה ויש לו אח חלל דמיבם וקשה הלא כתיב שם טומאה ונראה דשם בפ"ק דסוטה קאי לרבא דמשני אם במותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש וקשה למה לא משני משום דטומאה כתיב

ואף דמיירי בספק סוטה הלא לחומרא עשה הכתוב כוודאי ובוודאי כתיב טומאה וע"כ דרבא בעי לאוקמי' כר' יוסי בן כיפר הך מתני' דסוטה ולר"י ב"כ לא כתיב גבי סוטה טומאה בלשון לאו כדאי' לקמן די"א ע"ב דאפי' בוודאי סוטה לא כתיב טומאה דמוקי היא טמאה על מחזיר גרושה והרי תוס' כתבו שם בד"ה לפי דאמר ר"י וכו' דוקא טומאה דכתיב גבי בעל הוא כעריות הואיל דכתיב בלשון לאו לא יוכל בעלה הראשון אבל גבי בועל לא כתיב בלשון לאו וא"כ ממילא לר"י ב"כ דמוקי אשר הוטמאה על מחזיר גרושה משניסת דלא כתיב כלל לשון טומאה אפי' לגבי בעל וא"כ שפיר מתיבמות ובזה ניחא מה דמקשה על הש"ס דמשני לפי שאינו בצרות צרה הלא משכחת בא"כ שנאנסה ויש לו עוד אשה ויבמה אח החלל את הצרה של אשה שנאנסה ויש לחלל שקידשה עוד אשה ומת ונפלה לפני אח הכשר ליבם ולהנ"ל ניחא דממ"נ לר"י ב"כ לא מיפטרא מחליצה הואיל דלא כתיב טומאה בלשון לאו ולחכמים גם לאח החלל אסורה להתיבם משום טומאה דכתיב בה כקושי' מ"ל והנ"י לא נסתפק רק אי בעי חליצה כמו מחזיר גרושה: ובזה ניחא מה דמקשה המרדכי על הפוסקים כרב דצרת סוטה פטורה מחליצה והלא הש"ס מסיק מנינא למעוטי דרב וש"מ דאיכא חולק על רב ולהנ"ל ניחא קצת דאיכא לאוקמי מתני' כר"י ב"כ ואיך אחר הכרעות אמורא:

ובספר מחנה ראובן תירץ על הא דמקשי' דמשכחת צרת צרה באשת כהן שנאנסה ויש לו אח חלל דאית' לקמן דף י' דבאחוותא דאיסורא לא קמיירי ובכה"ג הוי אחין דאיסורא דע"כ אביו בא על אסורא כהונה דאין חלל רק מאיסור כהונה ע"ש:

אמנם אכתי קשה לפי מאי דמסיק הש"ס לקמן דף ס' דגם בפלוגתא קמיירי רק באחוותא דאיסורה לא מיירי וא"כ לר"י דס"ל בקדושין דף ע"ז בת גר זכר כשר' לכהונה ואפי' גם אמו גיורת כשרה לכהונה (ולראב"י אם אמו ישראלית) א"כ משכחת סוטה בכהן שנשא בת גר ונאנסה ויש לה אב שנעשה פצוע דכא בידי אדם והלא ר"ע סובר לקמן דף ע"ט דסריס אדם מיבם ויש להפצוע דכא עוד אשה אחת שנשא קידם שנעשה פצוע דכא או שאחיו פצוע דכא נשא ג"כ גיורת דקהל גרים לא מיקרי קהל ויבם הפצוע דכא צרת הסוטה שנאנסה דהרי להפצוע דכא היתה מותרת גם אותה שנאנסה דפצוע דכא כהן לאו בקדושת הקהל כדאיתא לקמן דף ע"ז ומותר נישא אפי גרושה לדעת החלקת מחוקק (והב"ש חולק) א"כ כששוב מת הפצועה דכא ולו עוד אשה אחת שקידשה באופן שלא חיללה בביאתו או שלא בא עניה לאחר שנעשה פצועה דכא ונפלה לפני אחיו הכהן ואסורא מטעם צרת צרה ואולי טעם זה דחה הראב"ד הא דצרת סוטה אסורא צ"ל דהך סוגי' ס"ל דפצוע דכא כהן דבקדושתו קאי ואסור ליקח זונה אף שנאנסה רק דקשה הא

ברייתא מדוכה בפרק הערל שם דפצוע דכא מותר בנתינה וע"כ דלאו בקדושתו קאי דסוגי' דהכא ס"ל דלא תתחתן קאי רק בגויתן ובגרותן הוא מדרבנן ופצוע דלאו בר אלודי לא גזרי וכס"ד דרבא שם ומזה יש סיוע להרמב"ם דפסק כס"ד דרבא דלא תתחתן לא נאמר רק בגויתן:

שם נאמר כאן עליה וכו' וקשה דר"ע דאמר גם חייבי לאוין לאו בני יבום נינהו א"כ למה כתב רחמנא עליה גבי אחות אשה דהוא מחייבי כריתות ולמה לח כתבה גבי חייבי לאווין וכמדומה ששמעתי זה בשם גדול אחד. וגם צרת צרה משכחת גבי חייבי לאוין כגון ממזר שנשא ממזרת ולו עוד אשה אחת גיורת דקהל גרים לא מיקרי קהל ומת ונפלה לפני אחיו שג"כ ממזר ויבם הממזר את הגיורת ולו עוד אשה אחת גיורת ושוב מת גם היבם ונפלה לפני אחיו הכשר דאסר ליבם אף אשת השני הואיל והיא צרה לצרת הממזרת הראשונה וגם באיסורי כהונה משכחת כגון בשני חללים והמשכיל יבין וי"ל ר"ע באמת לא ס"ל דרשה דעליה רק ס"ל כרבי דף ט' דיליף מולקחה ואז גם חייבי לאוין נכללו הואיל ונא תפסו קידושין:

תוס' ד"ה למעוטי רש"י בריש מסכת כריתות כתב דכל דקתני חושבנא דוקא קתני ולא תימא תני משייר לכך כתבו התוספת לקמן דף מ' ע"ב ד"ה ש"מ ועיי' בבא קמא דף צ"ה ע"א תוס' ד"ה הגובין ועיין ספר כריתות לשון למודים שער ב' סי' צ"ו דכתב דאיכא מ"ד דכל דתני מניינא לא נחית לשיורא וראי' מהא דאיתה במסכת תרומות פרק י"א גבי ושאר כל מיני פירות של תרומה ר"א מטמא משום משקה אמר ר' יהודא לא מני חכמים וכו' אלא אמר ז' מיני משקין טמאים והשאר טהור ועיי' תוס' כתובות דף כ"ט ד"ה ועני' שמלפנו היכא דתני אלו אי אמרינן תני ושייר ועיי' תוס' מנחות דף ח"י עב תוס' ד"ה מודה:

דף ד.

תוס' ד"ה דכתיב וכו' ח"ל דא"כ לשתוק קרא, משקים הלא במסכת מנחות דף ל"ט דייק הש"ס דקשר העליון דאורייתא ע"ש א"כ אי לא כתיב לא הוה ידעינן קשר תורה ונראה דתוס' סברי הכא כמה שכתבו התוס' לקמן ע"ב ד"ה וחמר והר"י קלנון דע"כ אמר קרא לעביד תכלת בענין דהוי כלאים דאי בלא כלאים לשתוק קרא מיחדיו וא"כ ניחא ג"כ דל"ל במקום כלאים לא תלבש שעטנז להורות דקשר עליון דאורייתא א"כ ל"ל יחדיו דאיך נימא תכיפה אחת חיבר א"כ נ"ל סמוכים לאסור כלאים בציצית הלא סברא חינינה דאסור ואי דה"א דלא בעי קשירה הא אי תכיפה אחת חיבר אכתי לא מוכח דבעי קשירה דגם בתכיפה אחת שייך כלאים אע"כ מדאיצטרך יחדיו ש"מ דסמוכים להתירא קאתי':

בא"ד וקשה הא דדייק וכו' ונראה דליכא למימר דציצית מעשז"ג וגם סובר דילפינן ממצה והקהל ב' כתובין דשניהם יחדיו ליכא לקיים דהא תוס' כתבו דאיפכא ל"ל דא"כ לישתוק וקשה דלמ"ד דנשים פטורות ממעשז"ג משום דמצה והקהל ב' כתובין ולדידי' כתבו תוס' דנשים חייבות בציצית וכתב מהרש"א משום דהאי דב"כ הוא רק בנין אב וסמוכים עדיף מב"א א"כ קשה מנ"ל דסדין בציצית פטור מסמוכים דילמא איפכא ואי דא"כ לישתוק ז"א דאי לאו סמוכים הוה מיפטרי נשים מציצית כמו כל מעשז"ג דילפינן דמצה והקהל ב' כתובין לכך סמכו קרא ציצית לגבי כלאים דיהי' נשים חייבות בציצית דסמוכים עדיף מב"א ובוודאי איהו לא נחלק על ב"ה דהלא בכל דוכתי' הקשה וכי פלוני כב"ש וכן הקשה תוס' ריש ביצה וכי ר"י כב"ש ועי' פ"ה מס' מקוואות שהקשה ג"כ ברטנורה דאפי' תנא א"י לחלוק על ב"ה ונראה דהך מ"ד משום דמצה והקהל ב' כתובין סובר כמ"ד דלילה זמן ציצית ולא איצטרך סמוכים לחייבי נשים בציצית דפשיטא דחייבים וכי אתא סמוכים למשרי כלאים:

בציצית ומ"ד דלילה לאו זמן ציצית סובר הא דנשים פטורת ממ"ע שז"ג הוא מהקישא דתפילין והקישא עדיף מסמוכים ובזה מתורץ קושית תוס' דליכא למימר דר"י סובר לילה לאו זמן ציצית ונשים חייבות בציצית משום סמוכים א"כ קשה מדב"ה דפוטר סדין בציצית מסמוכים דלמא איפכא ואי דא"כ לישתוק קרא ז"א דאי לאו סמוכים הוה מפטרי נשים מציצית כיון דהוא זמן גרמא כמו כל מעשז"ג דפטורים משים דמצה והקהל ב' כתובין ואיצטרך סמוכים לחייב נשים בציצית ואכתי מנ"ל להתיר סדין בציצית וע"כ אחת משתים או דגם לילה זמן ציצית או דסובר דהא דפטורי נשים ממ"ע שז"ג הוא מהקישא דתפילין והיקש עדיף מסמוכים:

תוספת ד"ה וכי מפני וא"ת דלמא הכא לא דריש סמוכים משום גז"ש וכו' והקשה הגאון בעל אשל אברהם דדילמא הוכחת הש"ס הוא כך דהשתא דיליף ר"י מכשף בסקילה מאוב וידעוני קשה ל"ל קרא באשה הנרבעת דמיהם בם דבסקילה תיפק מדסמך בפרשת משפטים דשוכב עם בהמה למכשפה לא תחיה והלא מכשיף בסקילה מאוב וידעוני ממילא גם שוכב עם בהמה בסקילה ונראה דאין זה הוכחה דאל"כ קשה גם לחכמים ל"ל דמיהם בם גבי אשה הנרבעת דבסקילה דנהי דממכשף לא מלי למילף דמכשף גופי' ילפינן משוכב עם בהמה מ"מ תיפק דשוכב עם בהמה בסקילה מדסמיך בתרי' זובח לאלהים יחרם מה זה בסקילה וכלת אף שוכב עם בהמה בסקילה וכן איתא בירושלמי סנהדרין פרק ז' הלכה ז' עונש לנשכב כתיב זובח לאלהים יחרם מה זה בסקילה וכו' וע"כ ל"ל מלתא דאתי' בסמוכים טרח וכתב קרא ואל תתמה על זה שהרי ג"ש עדיף

מסמוכים דהא תוס' הקשו דלמא ג"ש מפקע מסמוכים ש"מ דג"ש עדיפא ואפ"ה כ' הר"ן מס' נדרים דף ג' דמלתא דאתי' בג"ש טרח וכתב קרא וכיון דלרבנן ע"כ צ"ל דסקילה דכתיב גבי רובע משום מלתא דאתי בסמוכים טרח וכתב קרא שפיר הקשו תוס' דלמא גם ר"י דריש סמוכים ודמיהם דכתיב ברובע משום מלתא דאתי' בסמוכים טרח וכתב קרח דהא גם כחכמים צ"ל כן ורשב"א במס' שבת דף ס"ד כתב דמילתא דאתי' בהקישא טרח וכתב קרא: בא"ד משום ג"ש וכו' ולא הבנתי דהלא אין אדם דן ג"ש מעצמו וא"כ ממ"נ אם קיבל ר"י הך ג"ש א"כ השתא דיליף מכשף מאוב וידעוני א"כ ג"ש למאי אתא ואם לא קבלה לא הוצרך להוצאה דאין אדם דן ג"ש מעצמו וכה"ג ראיתי להר"ן בחדושיו מס' סנהדרין דף נ"א דאיתא שם איצטרך סד"א קרא לאפוקי מדרבא והקשה הר"ן האיך אתא קרא לאפוקי מג"ש הלא אין אדם דן ג"ש מעצמו ואם קיבלה האיך הכתוב מוציאה ואם לא קיבלה למה הוצרך להוציא ותירץ דמאי דאמרינן דאיצטרך לאפוקי מדרבא לא נבטל ג"ש מעיקרא אמרו אלא שלא ללמוד ממנה לבת שתהא בשרפה אל עיקר גז"ש לבתה ובת בתה ובת בנה הכתובים בתודה נצרכה לדון אותה בשריפה מזימה זימה והנה לעשות בתו כבת בתו וכבת בנו לאזהרה ולא לשריפה וקרא דבת כהן אתא למעוטי בתו בשריפה קמ"ל את אביה היא מחללת מי שמחללת אביה ולא שאביה מחללתה ע"ש ודבר זה צריך שקידה בכמה מקומות לקמן ד"ס איתא שם סד"א נילף בתולה בתולה וקשה הלא אין אדם דן גז"ש מעצמו ויש לדחות לפי מה דכתבו תוס' כתובות ד' ל"ב ד"ה ור"י כיון דניתן לדרוש גז"ש תחת תחת בחדא דוכתי' ניתן לדרוש הנך תיבות בגז"ש בכל מקים וכ"כ תוס' בפ"ק דסוכה ד' י"א ד"ה לקיחה (והפ"י כתב דהרמב"ן בספר המנות לית לי' האי כללא) וא"כ י"ל כיון דתיבת בתולה ניתן לדרוש בגז"ש כדאי' בכתובת ד' כ"ט ולקמן ד' נ"ח איתא מ"ד נילף אלמנה אלמנה מתמר כבר כתב בס' באר יעקב דהאי דילפי מתמר היא ב"א ולא ב"ש ובמס' ברכות ד' ט"ו ע"ב מ"ד נילף כתבה וכו' גם זה יש לדחות דהנך תיבת ניתנו לדרוש כדאי' מנחות ד' ל"ד ע"ב ע"ש והא דאי' במס' נדה דף נ"ו ס"ד נילף רוק רוק מיבמה גם זה יש לתרץ לפי מ"ש מהרש"ל ביש"ש כיון דגלי קרא גבי זב דדם לא חשיב רוק ילפינן בגז"ש רקיקה מזב ע"ש אמנם אכתי קשה במס' קידושין ד' כ"ט ע"ב מ"ד נילף בכור בכור ע"ש וקשה הלא אין אדם דן גז"ש מעצמו:

רש"י ד"ה מה שוכב עם בהמה בסקילה דכתיב באשה הנרבעת דמיהם בם ולא ידעתי למה שבק רש"י דברי ש"ס בסנהדרין דף נ"ד דיליף הש"ס מגז"ש נאמר כאן תהרגו ונאמר להלן כי הרג תהרגנו מה להלן בסקילה ועיין שם במהרש"א מש"כ בשם הר"ם והרא"ש:

דף ד:

רש"י ד"ה אפי' מוכרי כסות שאין מכוונין הקשה הרמב"ן הא לר"י קיימינן ואיהו סובר דבר שאין מתכוין אסור ע"ש ואף שרש"י במס' שבת דף קכ"א כתב דבר שאינו מתכוין לר"י דאסור הוא רק מדרבנן והכא אקרא קאי מ"מ במס' יומא דף לד כתבו תוס' דוקא גבי שבת הוא דבר שאינו מתכוין רק מדרבנן אסור וכן מוכח מהא דאי' במס' שבת דף קל"ב גבי בשר אע"פ שיש בהרת יקוץ והקשה הש"ס הא דבר שאינו מתכוין ומשני לר"י דאמר דבר שאינו מתכוין אסור הרי דבשאר אסורים מד"ת מ"מ נראה לתרץ דברי רש"י דלקמן אמר הש"ס משום דמוכח דא"כ ליכתב רחמנא גבי פרשת ציצית וקשה להאי תירוצא קושית תוס' במס' שבת ד' כ"ז ד"ה אלא שהקשו לתנא דבי ר"י צמר ופשתים גבי לבישה ל"ל נילף שעטנז מהעלאה וכו' ותירצו דאיצטרך שעטנז לאפנוי למידרש סמוכים וקשה הלא מוכח דדרשינן סמוכים מדלא כתבה גבי פ' ציצית וכ"כ קשה לי על הפוסקים הביאו הגה"מ פ"ג מ"ה ציצית דפסקו כתנא דבר"י דבגדים הנאמר סתם הוא צמר ופשתים א"כ קשה ל"ל צמר גבי לבישה נילף בגז"ש שעטנז מהעלאה ואי שיהי' מופנה למידרש סמוכים הלא אנן קיי"ל כחכמים דדרשו סמוכים אף דאינו מופנה ועיי' תוס' ד"ה רבנן וכ"כ הרמב"ן והרשב"א דדרשינן סמוכים אף דאינו מופנה והוכיחו מיבמה שנפלה לפני מוכת שחין שאין חוסמין מדכתיב לא תחסום וסמיך כי ישבו אחים ושם לא מופנה ולא מוכח וא"ת דמוכח דא"כ לכתב גבי אשת אח הא לא אשכחן בכל התורה דכתיב הדוחה אצל הנדחה והלא פסח ומילה לא כתיב אצל שבת ע"ש אמנם הרמב"ן כתב אפי' לרבנן בעינן גבי ציצית מופנה או מוכח ללמד על כל התורה למידרש סמוכים דקרא דר"א סמוכין לעד עולם אסמכתא היא ועוד דליכא למ"ד אתא עשה ודחה ל"ת עד שירבה הכתוב בפירש ע"ש א"כ איצטרך צמר ופשתים גבי לבישה לאפנוי' למידרש סמוכים בכל התורה דאי לא הוי כתיב קרא בחד דוכתי לה הוה דרשינן סמוכים בשום מקים וא"כ מיושב דברי רש"י דאף דר"י סובר דש"מ אסור מ"מ קושית הש"ס קאי למ"ד דבר שאינו מתכוין מותר מנ"ל דהא מצריך צריכא וא"ל דאיהו באמת דרש סמוכין אף דאינו מופנה ז"א דאי לאו דמופנה גבי ציצית ללמד על כל התורה לא הוי דרשינן סמוכים היכא דלא מופנה בשום מקום דסמוכים לעד היא אסמכתא ובזה יש לתרץ קושית תוס' ד"ה רבנן כמו שכתב הרמב"ן:

דף ה.

תוס' ד"ה מה ללאו וכו' ח"ל וקשה דהאיך יליף מראשו הלא איכא למיפרך מה וכו' וע"כ פירכא גמורה היא דאל"כ ניליף מזקינו דלדחי עשה ול"ת עכ"ל ונראה לתרץ דאדרבה

הואיל ולאו פירכא אי אפשר למילף מזקנו דלדחי עשה ול"ת דלקמן כתבו תוספת ד"ה שכן דהוה ב' כתובים דממילה יחד מהנך איכא למילף ע"ש ומעתה יש לומר דסוגי' דנזיר לא חשיבא ליה האי פירכא דלאו שאינה שוה בכל וכיון דאין זה פירכא א"א למילף מזקנו דלידחי עשה ול"ת דמילה וזקנו הוה ב' כתובין דנהי דמצורע א"א למילף ממילה דמה למילה שנכרתה יב בריתות ת"מ למה לי בשר גבי מילה שידחה צרעת נילף מזקנו ואי דמה לזקנו דהוא לאו שאיני שוה בכל הא השתא קיימינן דלאו שאינו שוה בכל לא חשיב פירכא אף שמהרש"א כתב לקמן דעשה דמילה אינו שוה בכל וא"כ א"א למילף מילה מזקנו דמה למצורע דשוה בכל מ"מ הא השתא קיימינן דלאו שאינו שוה בכל לא חשיב פירכא (ויש לפקפק קצת וגם הקשו אותי מסוגי' דנזיר דמסיק הש"ס דילפינן מזקנו דעשה דוחה לא תעשה ועשה שאינה שוה בכל) ועוד נראה לתרץ דיש להקשות מאי הקשה הש"ס לקמן נילף מנזיר דלידחי עשה ול"ת הכא לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן ונילף לחומרא מהא דכתיב לכם ולח לגבוה דנדרים ונדבות אין קריבין בי"ט ולא אמרינן דליתי עשה ובאתם שמה והבאתם דאמר רבא ריש ר"ה כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה ולידחי עשה ול"ת אלא ש"מ דלא דחי עשה ל"ת ועשה (ובאמת י"ל דאיכא לאוקמי' קרא כגון שנדר באמצע רגל וקמ"ל קרא דבאותו הרגל אין רשאי להקריבן ונראה דקושי' הש"ס קאי לאביי' דס"ל אשה בעל' משמחה ולדידי' אשה אינה עוברת על בל תאחר ותוס' כתבו שם בשם ר"ת דנא קרינן בה ובאת שמה וכו' וא"כ ממילא אינה עוברת על בל תאחר וגם על העשה וא"כ א"א למילף מלכם ולא לגבוה דאיכא למיפרך דתה לנדרים שאין דוחים י"ט דהוא עשה שאין שוה בכל דלא נהיגי בנשים וסוגי' דהבא חשיב זאת לפירכא אבל סוגי' דנזיר דלא חשובא לאי דאינה שוה בכל לפירכא א"כ א"א למילף מזקנו דלידחי עשה ולא תעשה דאדניגמר לקולא נילף לחומרא מנדבות דלא קריבין בי"ט וגם אוני סוגי' דנזיר לא ס"ל אשה בעלה משמחה:

עוד נראה לתרץ דבלא"ה קשה על הא דמקשה הש"ס נילף מנזיר דעשה ידחה ל"ת ועשה הלא במסכת חולין דף ק"מ איתא שלח תשלח אפי' לדבר מצוה ומוקי הש"ס שנטלה ע"מ לשלח דסד"א גדול השלום וא"כ מאי זית למילף מנזיר לקולא נילף לחומרא מהא דגלי רחמנא דלא אתי עשה דמצורע וידחה עשה דשליח הקן ונראה דבת"כ דריש והתגלח דגילח נתק דוחה אף בנזיר והמ"ל הט"צ כתב דאין זה משום עשה דוחה ל"ת דלא מצינו גילח נתק למ"ע ולא מגלח רק להכיר אם יפשה הנגע וקרא גלי' דאף נזיר מותר לגלח נתקו ולקמן הקשו תוס' האיך ילפי הגדילים דעשה דוחה ל"ת דלמא שאני כלאים דהותר מכללו אצל בגדי כהונה ותירצו דאין זה הותר מכללו דשם הוא ג"כ משום דעשה דבגדי

כהונה דוחה ל"ש דכלאים ומעתה י"ל הא דמקשה הש"ס נילף מנזיר דעשה דוחה כת ועשה קאי לר' אשי דמשני הא דאין שורפין קדשים בי"ט הוא משום די"ט עשה ול"ת הלא י"ט הותר מכללו אצל קרבנות ציבור דזה נחשב הותר מכללו כדאי' יומא דף פ"א וגם גבי אוכל נפש וא"כ נימא דעשה דשריפת קדשים ידחה עשה ול"ת די"ט כמו נזיר דהותר מכללו אצל נתקין ה"נ י"ט דקיל דהותר מכללו אצל קרבנות ציבור ראוי' שידחה אצל ש"ק ושוב א"ל דנילף לחומרא משלוח הקן דשאני שלוח הקן דלא הותר מכללו לכך לא נדחה אבל י"ט דהותר מכללו אצל גבוה נילף מנזיר שנדחה מפני מצורע ומשני הש"ס דישנו:

בשאלה:

ובזה מיושב סוגי' דנזיר ושפיר ילפי מראשו ולא חשיבה לי' הך פירכא דאינו שוה בכל רק שהקשו תוס' א"כ נילף מזקנו דליתי עשה ולדחה ל"ת יש לומר דשאני זקנו דהותר מכללו אצל נתקין ואי דקשה א"כ ליתא עשה דשריפת קדשים וידחה עשה ול"ת די"ט דהא י"ט ג"כ הוא הותר מכללו י"ל דסוגי' דנזיר קאי לחזקי' דמפיק הא דאין שורפין קדשים בי"ט הוא מדכתיב עד בוקר או כאביי ורבא ובזה מיושב דברי הירושלמי בפ"ג דשבועת שבועה שלא אוכל מלה ואכל מצה בליל פסח לוקה דחל ע"י כולל והקשה בס' החינך דליתי עשה דמצה ולדחי ל"ת דשבועה ותירץ דשבועה הוא עשה ול"ת דכתיב ככל היוצא מפיו יעשה (ולי נראה דהירושלמי קאי לר' דימי במס' שבועת ד"כ ע"ב דמוקי לא תשבעו בשמי לשקר על אוכל ולא אוכל וכתבו תוס' שם ד"ה קונמות דעובר ג"כ בלא יחל ובס' כריתות כתב דאין עשה דוחה תרי לאוין) וקשה הא שבועה ישנו בשאלה א"כ נילף מנזיר דנדחה מפני מצורע ולהנ"ל ניחא דשאני שבועה דחמיר דלא הותר מכללו אבל נזיר הותר מכללו אצל נתקין ושם הוצרך לומר נזיר ישנו בשאלה דלא לדחי שריפת קדשים בי"ט די"ט ג"כ הוא הותר מכללו:

ראיתי בסמ"ג לאוין נ"ז דהוכיח דאסו' להשחי' ע"י עובדי כוכבי' והוכיח מהא דגילח מצורע בתער דוחה לאו דהשחתה ואם הי' אפשר לקיים שניהם ע"י עכו"ם לא הי' לאו דהשחתה נדחה וקשה מה יענה להוכחת תוס' בשבועת ד"ג ד"ה ועל שהוכיחו מדאמרינן התם דאי לאו תשלח ה"א דעשה דמצורע ידחה ל"ת דשליח הקן ולא אמרינן ימתן עד שימצא אחרות כ"כ לא אמרינן בהקפה ע"ש א"כ גם בהשחתה י"ל דקרא מיירי דליכא עכו"ם וימתן לא אמרינן ונראה דלהסמ"ג הי' קשה ה הקשה הש"ס נילף מנזיר דעשה ידחה ל"ת ועשה נילף לחומרא מהא דכתיב שלח תשלח אפי' לדבר מצוה הרי דלא אתא עשה ודוחה ל"ת ועשה והי' נראה דמשלוח הקן לא מני למילף דיוכל להמתין עד

שימצא אחר ולא בטלה מצותו ואי לא דגלי רחמנא שלח תשלח ה"א דשהוי מצוה לא משהינן קמ"ל קרא דלא דחי' דצריך להמתין ואולי באמת משום דלא בטלה מצותו ועיי' במהרש"א במס' שבת דקל"ב וממילא מוכח אי הוי מותר להקיף ע"י אינו ישראל למה דוחה מצורע לאו דהקפה:

תוספ' ד"ה ואכתי ועוד קשה דלקמן וכו' בשלומא מן הנשואין עשה ול"ת ואמאי הא אינו שוה בכל והר בחדושיו במס' סנהדרין דף י"ח כתב דבאמת הוי מצי להקשות רק דאורחי' דהש"ס למישבק קושי' קטינתא משום קושי' רבתי ובפרוקי דפריק קושי' רבתי איפרקי קושי' קטינתא וצ"ע דאכתי איך יתורץ מה שהקשו תוס' מהא דפליגי ר"א ור"י בביאת כה"ג באלמנה דאמר הש"ס מנשואין כ"ע לא פליגי דלא פטרה צרתה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה וקשה הלא הך עשה אינו שוה בכל:

שוב מצאתי שהרגיש בזה השה מ ונראה דהנה עוד כתב הר"ן דיש מתרצים דעשה דיבמה ג"כ אינה שוה בכל שהרי המלך אינו מייבם אבל העיקר כמו שכתבתי ונראה דלכך דחה הר"ן זה דהא ר"י סובר דגם מלך אם רצה לייבם זכור לטוב וגם סובר דמלך נושא אלמנותו של מלך וא"כ לדידי' עשה דיבמה שוה בכל וא"כ קשה איך אמר הש"ס בשלומא מן הנשואין עשה ול"ת הא גם מן הנשואין קשה הלא אינו שוה בכל לר"י וא"כ קשה למה פליג ר"י בסנהדרין בסיפא גבי מלך ולמה לא פליג גם על רישא על הא דקתני ברישא כה"ג אינו מייבם דלדידי' ליתי עשה דיבם דשוה בכל ולדחי עשה ול"ת דאינו שוה בכל ואפי' נימא דר"י לטעמי' אזיל דסובר בסנהדרין דנ"ג דחייבי לאוין לאו בני יבום נינהו מכ"מ הוה לי' לחלוק על רישא דקתני אינו מיבם ומדלא קתני פטור מחליצה ומיבום ש"מ דחליצה בעי והלא להך תנא אליבא דר"י גם חליצה לא בעי וע"כ הך תנא דר"י סובר מחייבי לאוין דשאר לחוד הוה ממזר ועיי' סנהדרין דנ"ג תוס' שם וא"כ הוה לר"י לחלוק ברישא שגם כה"ג רשאי ליבם אי בעי (ודוקא דשארו) לכן כתב הר"ן דש"ס בעי להקשות קושי' רבתי אבל סוגי' דלקמן דאמר הש"ס מנשואין כ"ע לא פליגי קאי אליבא דהלכתה דמלך אינו מיבם וא"כ גם עשה דיבמה אינו שוה בכל עוד נראה דתוס' הקשו עוד למה לא דחה הש"ס שאני מצורע דגדול השלום ונראה דהא סוגי' דהכא קאי לר"י ואיהו סובר במס' מועד קטן דמוחלט מותר בתשמיש ניחא הא דאמר הש"ס בשלומא מן הנשואין עשה ול"ת אף דלא שוה בכל ואיכא למילף מראשו ר"מ יש לאוקמי מתני' כמ"ד מוחלט אסור בתשמיש וא"כ ליכא למילף ממצורע דשאני מצורע דגדול השלום ובזה מיושב מה שהקשה מהר"ם ברבי לר"י דסובר ב"כ מלמדין

א"כ נילף ממילה ומנזיר דעשה דוחה ל"ת ועשה ולהנ"ל ניחא דמאי חזית למילף לקולא נילף לחומרא משלח תשלח:
ובשיטה מקובצת כתב בשם הרב ר' עזריאל דאפי' למ"ד מוחלט מותר בתשמיש מ"מ גדול השלום שנכנס למחנה:
תוס' ד"ה שכן הקשה מהדורא בתרא להך תנא דמוקי ראשו בישראל וזקנו לכהן נילף כולהו ממילה וכהן דליכא השתא חד דלא ונראה דתוס' הקשו לקמן דנילף משריפת קדשים דלא דחי י"ט מדכתיב בוקר ש"מ בעלמא לא וראיתי במהר"ם ברבי שכתב דלחזקיה דדרש בוקר שני סובר די"ט עשה ול"ת רק דקשה דנילף מכהן ונזיר ומילה בצרעת דעשה דוחה ל"ת ועשה ותירץ תוס' דהוי ב"כ לא ניחא לי' לכך איצטרך בקר שני וילפינן בכל התורה משריפת קדשים קדשים דאי' עשה דוחה ל"ת ועשה ול"ת גרידא ילפי' מכלאים ע"כ:
ול"נ דאף לתירץ תוס' דהוי ב"כ ג"כ ניחא דהא דכתבו תוס' ממילה וחד מהנך היינו ממילה וכהן אבל ממילה ונזיר ליכא למילף כהן דמה לכהנים שריבה בהן מצות יתירות וכ"כ מהדורא בתרא וא"כ י"ל דאיהו סובר כסוגי' דנזיר וכהאי תנא דראשו כלאו לחוד איצטרך שידחה עשה ל"ת דמגדילים לא ילפי' דאיצטרך לכדרבא וא"כ ליכא ב' כתובין דמילה מזקנו לא ילפי' דמה לזקנו שאינו שוה בכל וכהן ממילא ליכא למילף דמה למילה שנכרתה בי"ג בריתות ובזה מיושב קושי' הנ"ל דהך תנא דמוקי ראשו לישראל סובר כתנא דבי חזקי' דאין שורפין קדשים בי"ט מדכתיב בקר שני וא"כ מאי חזית דנילף מזקנו לקולא נילף משריפת קדשים לחומרא דגלי קרא דלא דחי י"ט דהוא עשה ול"ת:
ואחד מתלמידים אמר שמחמת קושית מה"ב הנ"ל יש. לסייע לרמב"ם דפסק בהט"צ פ"י התולש סימני טומאה הוא בל"ת ותמהו עליו דלמה לא כתב דעובר גם על עשה דסמך על סוגי' דנזיר דמפיק ראשו על ישראל וא"כ קשה נילף ממילה וכהן דעשה דוחה ל"ת ועשה וע"כ דסוגי' הנ"ל סובר דבצרעת ליכא עשה:

דף ה:

תוס' ד"ה כולהו וא"ת ולמה לן קרא למילף מכלאים בציצית וכו' וקשה לי דבירושלמי פרק במה מדליקין איתא מהו להצית נר במדורת חמץ מאן דיליף מנותר אסור ומפרש פ"ח א"ח סי' תמ"ו מהו להצית במדורת חמץ מעי"ט ודולקת והולכת בי"ט מאן דיליף מנותר אסור דכתיב עד בקר שני ואסור לשרפו אף מעי"ט ולא דמי לשבת דכתיב לא תעשה כל מלאכה אבל אם המלאכה נעשה מאלי' בשבת מותר אבל בנותר אסור אף כשהתחיל שריפתו מעי"ט ע"ש וא"כ איצטרך קרא גבי נותר דאי לאו קרא ה"א דלא

אסור רק שלא יתחיל שריפת נותר בי"ט עצמו ואיצטרך קרא אפי' אם התחיל בשריפת מעי"ט אפ"ה אסור אם דולק והולך בי"ט:

וגם קשה לי על הרמב"ם בפירש משניות במס' שבת בפ"ב אין מדליקין בשמן שריפה כתב דמיירי בי"ט שחל בע"ש וקשה אף דרבה נקט י"ט שחל בע"ש אולי רבה סובר הא דאין שורפין קדשים בי"ט הוא משום י"ט עשה ול"ת ולא אסור רק משים מלאכה ואם מדליק מעי"ט שרי אבל הרמב"ם דנקט שם דרשא דבקר שני והרי הירושלמי אמר דלמאן דמפיק מבקר אף שמדליקה מבע"י והוא דולק והולך בי"ט אסור:

באו"ד ואומר ר"י דהתם נמי דעשה דבגדי כהונה דוחה ל"ת דכלאים והנה אף דאין עשה דוחה ל"ת דמקדש כדאי' זבחים דצ"ו צ"ל הואיל דכלאים הוא ל"ת אף חוץ למקדש ליתא האי כללא ומזה קשה על מה דאיתא בספר טורי אבן במס' ר"ה הרי הוא עובר על בל תוסיף שכתב דאין עשה דמקדש דוחה ל"ת דעלמא:

והנה מה שמקשים תוס' דאיך יליף מכלאים דשאני כלאים דהותר מכללי אצל בגדי כהונה קשה לי הלא תוס' כתבו במס' חולין דף קט"ו ע"ב ד"ה כלאי כרם דלא מקרי הותר מכללי רק היכא דכתיב כל עיי"ש וא"כ כלאים כיון דלא כתב כל אף דהותר בבגדי כהונה לא מקרי הותר מכללו כיון דלא כתיב כל ולשיטת תוס' דהכא צ"ל דבחרו תירץ אחר על קושית תוס' במס' חילין שהקשו דאיך יליף בב"ח ערלה ואינך דמה להנך דלא הותר מכללו אבל בב"ח מיתר בעוף נראה דהך ברייתא שם איסי ב"י סובר כר"י במס' פסחים דכ"ג לכם להוציא נטוע לרבים א"כ גם ערלה הותר מכללו דהיינו בנטוע לרבים ועל שיטת תוס' במס' חולין דקט"ו שכתבו דלא מקרי הותר מכללו רק היכא דכתיב כל קשה מסוגי' דכתובת דף ל"ב מה לחובל בחבירו דהותר מכללו אף דלא כתיב כל ויש לדחות דכתיב פן יוסיף:

גם קשה מסוגי' דפסחים דס"ב ובמס' זבחים דט"ז אנינת שהותרה ועיי' בכורת דל"ג ובמס' מנחות ד"ה ע"א ועיי' מס' מנחות דף כ"ה עון שמואל דהותר מכללו ועיי' מס' מעילה בפ"ה משנה ב' בברטנורה שכ' דעבד עברי הותר מכללו אצל שפחה כנענית והגאון מהו' ברוך תאומים זלה"ה תירץ דע"כ לא כתבו תוס' דלא מקרי הותר מכללו רק היכא דכתיב כל הוא דוקא לגבי טמאה ולגבי חלב חי' משום דטמאה לאו מין גדי וגם חיה ליתא בכלל כל חלב שור וכשב ועז לא תאכל (ועיין בכריתות ד"ד) לכך כתבו תוס' דלא חשיבו הותר מכללו משום דמתחלה לא הי' בכלל האיסור רק היכא דכתיב כל א"כ נכלל בענינו אפי' מה שאינו מינו ואח"כ הוצא הכתוב מכללו שפיר חשיב הותר מכללו לכך כתבו דחלב חיי' נחשיב הותר מכללו אף דחיי' ג"כ אינו ממין שור ועז אפ"ה

חשיב הותר מכללו משום דכתיב כל אבל טמאה דאינה במין גדי וגם לא כתיב בי' כל לא חשיב הותר מכללו וא"כ ניחא דגבי כלאים מהיכא תיתי נימא דכהנים בעבודה לא יהי' בכלל איסור כלאים ואפ"ה התירה הכתוב שפיר חשיב איסור שעטנז הותר מכללו ולא צריך לכתוב כל וממילא לא קשה מחובל בחבירו ומאינך דכוותי:

תוס' ד"ה ומכולהו ואור"י דחשיבי כולהו תדיר וכו' וקשה א"כ מאי הקש' ש"ס במס' מנחות דפ"ד לאכלה ולא לשריפה ואיך מקטיר הקומץ ומאי קושי' הלח בעומר גלי' רחמנא שדוחה אפי' שבת דהוא עשה ול"ת הרי דדוחה עשה דשבת ה"ה דדוחה עשה דלאכלה ולא לשריפה ונהי דלא נילף בעלמא דעשה דוחה לית ועשה משו' דחשיבי תדיר מ"מ לומר גופי' דגלי קרא דדוחה עשה דשבת ה"ה דדוחה עשה דלאכלה ולא לשריפה ונרא' דשם אמר הש"ס מי קאמינא אנא ליבטל ליתי מדאשתקד וא"כ שפיר:

הקשה הש"ס דוודאי לא עדיף מהא דעשה דוחה ל"ת ואפ"ה אם יוכל לקיים שניהם אינו דוחה וגם הכא יוכל לקיים שניהם דניתי מדאשתקד וגם על המתרץ לא קשה למה לי לדורתיכם דהא לא נוכל להביא מדאשתקד דבעינא כרמל וממילא עשה דעומר דוחה עשה לאכלה רק דקרא לדוריתיכם לאו יתורא היא דהא תוס' כתבו דריב"י דסובר דעומר בא מח"ל הך ברייתא לא קאי כוותי' וקשה קרא לדורותיכם מאי דרש א"ו דלאו יתורא היא ומצינו כמה פעמים דכתיב לדורתיכם ועיי' ת"כ פ' צו פ"ג משנה ה' לדורתיכם שינהג הדבר לדורות:

ובזה ניחא מה שהקשה טורי אבן מס' ר"ה ד"ל מאי הקשה הש"ס במס' מנחות מלאכלה ולא לשריפה דלמא שאני עומר דהוא עשה דרבים דוחה עשה דלאכלה ולא לשריפה ולהנ"ל ניחא דהלא המקשה היה סבור דנוכל להביא מדאשתקד א"כ יוכל לקיים שניהם:

דף ו.

תוס' ליגמר ודייק התנא מדלא אשמעינן וכו' ובתוספי הר"אש כתב דתשמרו משמע לתנא טפי בשביתות גופו מבמחמר דהא לא כתיב בהמה הכא:

באו"ד והיכא מיגמר מהכא דשאני הכא דהוא עשה ול"ת והרשב"א בשם מורו כתב דכל היכא דליכא מיתת ב"ד לא קאי באיסור עשה דמסתמא דעשה דתשבות לא קאי רק על מלאכה שחייבים מיתת ב"ד א"כ ר"ע אף דסובר תחומין דאורייתא מ"מ ליכא עשה כיון דאינו במב"ד ובזה תרצתי מה שהקשה טורי אבן במס' ר"ה ד' ל"ב השתא דרבנן וכו' ופרש"י דתחומין דרבנן והקשה הנ"ל דילמא מתני' אתי' כמ"ד תחומין דאורייתא ואני מוסיף דשם מוקי מתני' כר"י והרא"ש בפ"ד דעירובין כתב דר"י ס"ל תחומין דאורייתא ונראה דע"כ מתני' ס"ל תחומין דרבנן דאי ס"ל ת"ד א"כ קשה אמאי אין מעבירין עליו

את התחום דמפרש הש"ס משום די"ט עשה ול"ת הא כיון דאינו אב מלאכה לא הוי רק ל"ת גרידא כמ"ש הרשב"א (וכמ"ש המג"א דשופר כיון דהוא עשה דרבים לא בעינן בעידנא) אבל אי מתני' סובר תחומין דרבנן י"ל כמ"ש הר"ן הביאו מג"א סי' תמ"ו ס"ק ב' דעשו חיזק לדבריהם כשל תורה ועשו כאותה מלאכה שיש בה עשה ול"ת אבל אי דאורייתא למה יעשו חכמים חיזק על איסור דאורייתא להוסיף איסור עשה:

הגאון מהו' משולם טיסמניץ תירץ בזה מה שהקשו תוס' במס' שבת דף כ"ה דהא רבא סובר י"ט עשה ול"ת ולמאי צריך רבא לשנוי' מקרא דלבדו ותירץ דרבא בעי לשנוי' אף למ"ד הבערה ללאו יצאת דלדידיה ליכא עשה: תוס' ד"ה שכן כתבו בשם ר"ח כשמטמא ומניח מלהחזיר אבידה וכו' ובמס' ב"מ ד"ל הקשה הש"ס כהן והיא בבית הקברות פשיטא וכו' והקשה הריטב"א הא בלא"ה לא דחי דאינו בעידנא דאינו מקיים עשה דהשבת אבידה עד שיחזיר לבעלים וכבר נטמא ומתרץ דלאחר שהתחיל להנהיג בה ולהשיב לבעלים הוצרך לעבור דרך בה"ק וליכא דרך אחר ותחילת השבה צורך סופה היא כמו מילה בצרעת שהמילה צורך פריעה דמל ולא פרע כאלו לא מל ע"ש וזה סותר קצת לדברי תוס' כאן:

והנה התה"ד סי' ק"ב למד מדברי תו' דהכא דלכך מברכין בע"ש מבע"י להדליק נר של חנוכה אף דאכתי ליכא מצוה מ"מ כיון דא"א בענין אחר חשיבי הכשר מצוה וכמו שפרשו תוס' גבי ה"מ דכיבד אב דליכא מצוה עד זמן שמאכילו ולהכי בעי לומר דלדחי ל"ת שיש בה כרת הרי דחשיב קיום העשה בהכשר מצוה ע"ש וקשה ני מה ראי' מהמקשה הלא המתרץ השיב דאפי' אי מוקמינן בלאו דמחמר ליכא למילף בעלמא דשאני כיבד דאינו רק וכו' ויש להביא ראי' מדברי רש"י ד"ה אלא ויותר הי' להתה"ד להביא ראי' מתוס' יבמות דף צ' ע"ב שכתבו דאיסור כלאים בשעה שלבש ושם כתבו דציצית לא מחייב עד אחר שנתעטף וקשה איך אמר הש"ס במס' ביצה ד"ח כי אמרינן דאתי עשה ודחה ל"ת וכו' וכלאים בציצית דבעידנא דמעיקר לאו וכו' וקשה הלא ליכא בעידנא דמיד כשלבש עבר אכלאים ובציצית לא מחייב עד אחר שנתעטף וע"כ כיון שא"א בלא לבישה הוה עיטוף אתחלתא דמצוה. וגם מסוף דברי תוס' שם שכתבו מדברכין להתעטף משמע דבשעת עיטוף עביד מצוה ואולי כוונת תוס' דהוה להו להתקן נוסח ברכה אחרת שהי' מורה על גמר לבישה ועיי' רשב"א ד"ה לא בסוף הדיבר שכתב דאינו דומה לכלאים בציצית שא"א להיות אחד קודם בזמן:

דף ו:

תוס' ד"ה או והקשה הר' יודה כהן וכו' ובתוספי הרא"ש כתב דהכא לא הוה ר' ישמעאל גופי' אלא משום ר"מ ורבינו מאיר מפרש דשקרא והטה השמן אחר הפתילה נתבשל השמן בשלהבת הפתילה ומה לי בישול שמן וכו' ולי קשה דתוס' כתבו לקמן דף ק"ד ע"א ד"ה אמר דתרי ר' ישמעאל בן אלישע הוה ושם במס' שבת איתא דר"י בן אלישע הוה וגם קשה לי מסוגי' דזבחים ד' ל"ד ע"א מקשה הש"ס ר"י אדר"י והלא תרי הוה וכן במס' מעילה ד"ט ע"א מקשה הש"ס דר"י אדר"י ומשני תנאי ולא משני דתרי הוה וכה"ג הקשו תוס' מנחות ד' ל"א ע"ב ד"ה רשב"א ובמס' מגילה ד' כ"ג רמי הש"ס ר"י אתנא דר"י וגם בס' יראים סי' שכ"ה הקשה ר"י אדר"י:

דף ז.

תוס' ד"ה טעמא בסוף הדיבר הקשו אי בעלמא דחי' אמאי איצטרך קרא על מילה ופסח ותמיד דדחי שבת והנה על מילה כתב המהרש"א ה"א דשאני מילה דאינו שוה בכל רק דקשה מפסח ונראה למאן דדריש משמעות דמועדו דדחי שבת וטומאה וודאי לא קשה דאיצטרך במועדו שדוחה טומאה רק מאן דיליף במס' פסחים ד' ס"ו טומאה מאיש ומועדו קאי על שבת קשה ונראה דהך מ"ד סובר כהך מ"ד שם דף צ"א דנשים בראשון רשות וא"כ גם פסח אינו שוה בכל וגם תמיד לא ידעינן דדחה שבת רק דכתיב על עולת התמיד מכלל דדחי שבת והרי איצטרך קרא לגופי' שיקרבו מוספי שבת לבד התמיד וגם בילקוט רמז תשפ"ב כתב על עולת התמיד מגיד שאין קרבן אלא בינתיים:

גם י"ל דשאני פסח דיש לו תשלומין בפסח שני וכ"כ מתרץ הש"ס במס' חגיגה ד"ט:

בא"ד א"נ השתא נמי מדאיצטרך הקשה מהר"ם ברבי אימא מושבת להתירא כיון דסברא החיצונה דאסור ונראה דלעיל כתבו דמפסח ומילה לא אתי' שכן הכשר מצוה וכתב מהרש"א אע"ג דאכתי לא אסיק דאיכא למיפרך שכן הכשר מצוה וכו' היינו דלא נילף לחומרא אבל דנילף לקולא וכו' ומיהו המדחה קאמר דלחומרא נמי פרכינן ע"ש וקשה לי א"כ השתא דמסיק המדחה לעיל דאף לחומרא פרכינן האי פירכא שכן הכשר מצוה א"כ איך אמר הש"ס אח"כ ס"ד נילף מהבערת בת כהן דבעלמא דחי' א"כ קשה אמאי איצטרך קרא דפסח ומילה דדחי שבת הלא מוכח דדחי וא"ל נילף לחומרא מהבערת בת כהן ומכיבד אב הלא כבר דחי' הש"ס לעיל דאף לחומרא פרכינן וא"כ מה לכיבד אב והבערת ב"כ שכן אין רק הכשר מצוה אבל פסח ומילה ותמיד הם עיקר מצוה ונראה דהאי תירץ תוס' סובר כמ"ש הרמב"ן שהקשה האיך קס"ד גבי הבערת ב"כ דעשה דוחה ל"ת הא בעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה ותירץ דמיירי שפותח פיה ונותן האור

תחת הפתילה והיא נתכת בתוך פיה ונמצא שהבערה וקיום מב"ד באים כאחד ע"ש וא"כ שפיר איצטרך פסח ומילה דלא נילף מהבערת ב"כ דנא דחי' דגם בהבערת בת כהן ג"כ עיקר מצוה וכמ"ש הרמב"ן וא"כ מיושב קושי' הנ"ל דא"ל מיושבת להתירא דא"כ קשה למה איצטרך קרא על פסח ומילה דדחי שבת נילף במה מצינו מהבערת ב"כ אלא ש"מ דמושבת לאיסורא ומאחות אשה לאיסורא ליכא למילף דאיכא למיפרך מה לא"א שנא הותר מכללו אבל שבת הותר מכללו אצל קרבנות ציבר כדאיתא יומא דף פ"א והא דבעי הש"ס למידק מהא דכ"א לא דחי שבת ש"מ דבעלמא דחי דילמא שאני שבת דהותר מכללו י"ל דהתם נמי משום דעשה דקרבנות ציבר דוחה שבת ואין זה הותר מכללו כמ"ש תוס' ד"ה כולהו משעטנז:

שוב מצאתי בתוספי הרא"ש שכתב ג"כ דליכא למימר מושבת להתירא דא"כ ל"ל קרא דפסח ומילה דחי שבת נילף מהבערת ב"כ:

אמנם קשה לי דהא גם כי אתא לאיסורא א"כ מוכח דבעלמא דחי אם כן ג"כ קשה ל"ל קרא גבי פסח ומילה ולפמ"ש ניחא:

באו"ד ור"ש יליף חילוק מלאכות ממחללי' מות יומת מקשים דבכתובת דל"ד איתא מאן חכמים ר"ש וס"ל כר"י ומסיק הש"ס מ"ט דכתיב ושמרתם וכו' יכול אפי' בשוגג ת"ל מחללי' וכו' במזיד אמרתי לך הרי דר"ש מוקי קרא דמחללי' על מזיד ונראה לתרץ דהרשב"א במס' שבת כתב דאיצטרך תרי קראי גבי הוצאות שבת משום דהמה מלאכות גרועת חד להוצאה וחד להכנסה והוצאה חידוש ואין לך בו רק חידושו ואי לאו דגלי קרא בתרוויהו לא הוי ילפי חדא מחברתא ושוב כתב בשם ר"ת לסתור זה מירושלמי אר"י עני ועשיר אחד ומנו אותם בשתים ופי' א' הם דהוצאת שניהם מקרא חד נפקא רק חכמים במתני' מנו אותם בשתים שהם הוצאת משתים והקשה הרמב"ן א"כ רבנן דסברי תחומין דרבנן קרא דאל יצא איש ממקומו למאי אתא ולי נראה דירושלמי מוקי קרא דאל יצא איש ממקומו על חילוק מלאכות וכמו דיליף הש"ס מלא תבערו כ"כ יליף איהי מאל יוציא דהוצאה בכלל ל"ת כל מלאכה דהא הך ה"ד לא ס"ל דהוצאה מלאכה גרועה ולמה יצאת להקיש מה הוצאה שהוא אב מלאכה וחייבים בפ"ע שזו היא מידי בתורה ולא תבערו מוקי על מקלקל בהבערה ובזה ניחא קושי' הנ"ל דבכתובת דמוקי דחכמים הוא ר"ש וסוגי' דשם קאי לר"י ואולי סובר ר"י כהירושלמי דסתם ירושלמי הוא ר' יוחנן כמ"ש הש"ך ח"מ סי' ק"ס דלא ס"ל דהוצאה מלאכה גרועה וקושית תוס' דהכא בלא"ה מתורץ דר"ש יליף ח"מ מאל יוצא איש ממקומו ותוס' דהכא בשמעתין רצו לתרץ אף לפי תלמוד שלנו דהרשב"א הוכיח דסוגי' ר"פ הזורק שהקשה הש"ס דילמא בחול הוה

אע"ג דהוה במשכן אפ"ה איצטרך קרא דהוה מלאכה גרועה הרי דתלמוד שלנו חולק על הירושלמי וא"כ איצטרך אל יוצא איש על הוצאה דבה"ב דה"א דפטור הואיל והוא מלאכה גרוע ואין לנו למוד על חילוק מלאכות ולכך כתבו דיליף ממחללי' וסוגי' דריש פרק הזורק אולי באמת לא מוקי חכמים גבי גנב וטבח כר"ש רק דמיירי בטובח ע"י עצמו ופטרי דאין מת ומשלם ור"מ ס"ל מת ומשלם ודו"ק:

דף ז:

תוס' ד"ה מה עבודה וז"ל ועוד נראה עכ"ל ובתוספי הרא"ש הקשה דה"נ ניפרך מה לעבודה שכן צורך גבוה ואי נימא כיון דעבודה נדחה מפני רציחה אין לה להיות חומרא בשום דבר יותר מרציחה א"כ הדרא קושי' לדוכתי' היכא נדחת מפני רציחה בשב ואל תעשה דכה"ג לא תהי' רציחה קלה ממנו שנאמר מעם מזבחי וכו' ואפי' אין שם כהן ראוי' לעבודה שעבודה נדחי' ע"ש ובחדושי גלאנטי הוסיף דאיכא למיפרך מה לעבודה שכן תדיר ותירץ דמכניס הפירכא ע"ש וצ"ע אם נימא בזה שמכנים בק"ו דתוס' כתבו במסכת קידושין ד"ה שכן דחומרה הכתב בקרא אין מכניסן בק"ו דיש לנו לומר שהיא הגורמת מעלה ועי' פסחים דס"ו דבעי הש"ס למילף דפסח דוחה שבת מק"ו דתמיד דליכא כרת ודחי שבת והקשה הש"ס מה לתמיד שכן תדיר ואמאי לא מכניס בק"ו דתמיד אף שהוא תדיר וליכא כרת אפרה דוחה שבת כ"ש פסח א"ו דגם דבר זה אין מכניסין בק"ו והנה ל דליכא למיפרך מה לעבודה שצורך גבוה די"ל מילה יוכיח ועל קושית גלאנטי אין זה מספיק דגם מילה מקרי תדיר כדאיתא זבחים דכ"א ועיי' תה"ד סי' רס"ו שהקשה על תוס' מס' פסחים דס"ו ועיי' תוס' לעיל ד"ה על:

תוספת ד"ה ת"ל וא"ת אמאי איצטרך דרציחה דוחה קרבן תיפק מדאיצטרך לא תבערו ונראה דמהר"ם מלובלין הקשה דנימא דמישבת אתא להתירא דרציחה דוחה שבת ותירץ דלהתירא לא איצטרך קרא אח איכא ק"ו מעבודה ע"ש וא"כ מיושב קושית תוס' דאי ליכא קרא דרציחה דוחה קרבן ציבור הוה מוקמינן מושבת להתירא שידחה רציחה שבת ואולי ס"ל לתוס' כמ"ש בתוספי הרא"ש דליכא למימר מושבת להתירא דא"כ ל"ל קרא דפסח ומילה ותמיד דוחה שבת ניליף מהכא:

שם בגמרא רציחה דוחה עבוד שמעתי מקשים דבשלהי יומא יליף דפקוח נפש דוחה שבת ויליף ר"ע מדכתיב מעם מזבחי תקחנו למות ולא מעל זבחי אבל להחיות דוחה ועבודה דוחה שבת ע"ש וקשה דנימא רציחה תוכיח שדוחה עבודה ואין דוחה שבת ולדידי לא קשה דאיכא למיפרך מה לרציחה שאינו דוחה שבת שכן אין דוחה אם כבר התחיל לעבוד ואין מניח עבודה דמעל מזבחי ולא מעל זבחי אבל פ"נ דוחה אפי' אם

התחיל בעבודה דלהמית כתיב ולא להחיות כדאי' שם ל"ש אלא להמית אבל להחיות לא וגם א"ל קבורת מת מניה תוכיח שדוחה עבודה ואינה דוחה שבת י"ל דריע סובר מלאכה שאינו צריכה לגופה פטור והרשב"א בפ' האורג כתב דבקבורת מת בשבת ליכא איסור תורה דהוא מלאכה שאינו צריכא לגופי':

גמרא ע"ב אלא סד"א תיתא במ"מ מאשת אח עיין בהרשב"א מה שכתב בשם הראב"ד ועיי' במס' יומא דל"ט ע"ב תוספת ד"ה ומה' דהיכא דליכא פירכא נוכל למילף אן דבר חדש ע"ש וא"כ ה"ה בהקישא נוכל למילף אף דבר חדש דהא הש"ס מסיק סד"א דאתיה בהקישא דר"י הרי דבהקישא אף החידש גמרינן דאין משיבין על היקש וקשה למה לא נילף מהקישא דזאת תורת האשם דגם שאר אשמות יטענו מתן בהונת דגם אשם מצורע איתקש בהאי הקישא כמ"ש תוס' זבחים דף מ"ז ע"ב ד"ה ומה. שוב ראיתי בהרשב"א דאיכא מעוטא: תוס' ד"ה וראה וז"ל כדתנן החיל מקודש שאין ט"מ נכנס לשם עזרת נשים מקודשת שאין ט"י נכנס לשם ולכל ט"י מיירי בין ט"י דבעל קרי ובין ט"י דמת ושרץ כדאיירי בהו התם לעיל עכ"ל הנה משמע לתוס' דהאי דט"י מיירי בכל ט"י אפי' בט"י דמת ושרץ כמו שכתבו כמיירי בהו לעיל ובמס' פסחים דף כ"ב כתבו תוס' ד"ה ט"י וכו' ובשאר טמאים לרבותא וכתב מהרש"א דלא ידע מהיכא פסיקא להו דט"י דשרץ נמי גזרו וקשה הלא תוס' כתבו הכא דבכל ט"י איירי אפי' בט"י דמת ושרץ משום דאיירי בהו לעיל וכ"כ תוס' זבחים ד' ל"ב ד"ה ור"י בסוף הדיבר:

שם בגמרא יבא עשה וכתב הרשב"א פרש"י דקסבר ט"י דב"ק כב"ק ואית בי' עשה ור"י דאמר אפי' עשה אין בי פליג וקשה לי איך פליג אברייתא ועיי' תוס' כתובת ד"ח ד"ה רב ובמס' זבחים ד"ה כיון כתב דברייתא סובר דט"י דזב כזב וא"כ תנאי היא ובדעת רשב"א נראה כיון דבזבחים דף י"ז מסי ק הש"ס דכ"ע סברי מחוסר כפורים דזב כזב ואין כאן מחלוקת ותוס' סברי כמ"ש הכ"מ פ"ג ה' ביאת המקדש דהא דאמר דכ"ע וכו' הוא דחוי אבל לקושטא דמילתא תנאי היא והנה תוס' בזבחים ד"ה ר"י כתבו ותני' נמי בתמיד בא וישב אצל אחיו הכהנים וכוונתם כמ"ש תוספי הרא"ש דאי מד"ת אסור איך מותר לישב שהרי במחנה לוי' שבבית שהי' ישנים הי' חציו בקודש וחציו בחול ומדחציו במחנה שכינה אידך במחנה לוי' אבל אי מדרבנן לא החמירו להזקיקו בלילה ועיי' זבחים רפ"ג תוס' ד"ה והטמאים:

דף ח.

בגמרא כי איצטרך עלי' וכו' והקשה המהרש"א הלא היא אחות זקוקתו וגם בתשובת הרשב"א סי' שנ"ח הקשה לו השואל על הא דמפרש הרשב"א גבי נשא מת דמפטרא

מחליצה והקשה לו מלקמן דף מ"א ש"י שקידש אחיו את אחותה וכו' מוציא את אשתו בגט וא"א בחליצה הרי דנשא מת ואח"כ נשא חיי בעי חליצה והשיב לו אדמותיב ממתני' דחולין תסייע לי ממתני' ד' ק"ט ר"ג אומר אם מענה וכו' ואם נפשך לומר דר"ג סובר אין זיקה ולכך קיל זיקה למדחי לגמרי אף אני אומר דהך סוגי' דהכא סובר אין זיקה ע"ש וזה כתירץ ב' של מהרש"א וקשה לי דמוקי הרשב"א סוגי' דהכא כמ"ד אין זיקה משמע דלמ"ד יש זיקה לא מתרצא והלא הש"ס קאי על קרא דעלי' א"כ משמע דלמ"ד יש זיקה הוא מד"ת והדבר קשה דהרמב"ן הביאו ראי' גדולה דאפי' למ"ד יש זיקה הוא רק מדרבנן מסוגי' דלקמן ד' כ"ח סד"א משום מנוה עביד רבנן וכתב רש"י דלא העמידו איסור זיקה שהוא מדבריהם ואי נימא דמיירי שם בתרי אחי דאז אין זיקה מד"ת א"כ לא הי' צריך הרשב"א לאוקמי הסוגי' כמ"ד אין זיקה הוי לאוקמי' אפי' למ"ד יש זיקה ומיירי בתרי אחי:

עוד כתב הרשב"א שם דמתני' דהחולין דוקא שקידש לחוד אבל נשא נפטרא היבמה דאלים הנשואין למדחי זיקה לגמרי והא דריש ד' אחין דאם כנסו יוציאו התם קנסוהו דעבדי איסורא והביא ראי' מלקמן ד' ע"ט דמוקי רבא שנפלה ולבסוף נפצע והקשה אביי דליתי איסור פ"ד ולידחי מי לא תנן ר"ג אומר אם מיאנה וכו' ואוקמי' ר"י בטעמי' אחרינא ומאי קושי' דלמא ר"ג סובר אין זיקה ולכך אתא איסור א"א ודחי זיקה משום דקלישא אבל אנן אית לן יש זיקה אף דר"ע אומר בנדרים לא לאחד ולא לב' ש"מ דאין זיקה ז"א הא רבא אוקמי' טעמא דר"ע משום דאין חייבים סקילה כנערה א"ו דאתא איסור א"א דנשואי' ודחי לה לגמרי ע"ש וקשה לי הלא סוגי' דלקמן קאי לר"י ותוס' כתבו לקמן ד"ה ולימא. דר"י קרא יחידאה דקסבר דכולהו תנאי סברי אין זיקה ועיי' לקמן ד' ע"ט בחדושי הרשב"א ד"ה ונית': תוס' ד"ה רבא וא"ת והא איצטרך לנשא מת דלא נימא הואיל ואישתרי וקשה לי הא רבא אמר בזבחים דף ל"ב דגבי כמאי מתים ונעשו זבים ומצרעים להא אישתרי ולהא נא ופרש"י דבהיתר גמר גזרה התירה ביאת במיקצת וא"כ אשת אח דגזרה התורה שיתיבם (ואף דא"ש סובר דמצות חליצה קודם הא כתב הב"ש סי' קע"ד ס"ק ד' דזה מדרבנן אבל מד"ת א"ש מודה דחליצה במקום יבום לאו כלום) וכיון דהיתרא היא לא איצטריך קרא על נשא מת ומת ואח"כ נשא חיי כיון דהיתרא הוא אמרינן להא אישתרי ולהא לא אישתרי ואח"כ מצאתי זה בס' טורי אבן:

דף ח:

גמרא א"כ לגלות ערותה דחדא היכא משכחת וקשה לי לר"מ ור"ע דחיישי' למיעוטא עיי' בכורת דף כ"ד ודעת הרשב"א בחולין דף י"ב דאפי' מד"ת חיישי למיעוטא א"כ

משכחת שהערוה והצרה המה קטנות ולכך הצרה מותרת ממ"נ דאה אינה איילונית שפיר מתיבמות ואם היא איילונית א"כ לא היתה א"א מעולם דע"ד דהכי לא קידשה אחיו מעולם והערוה אסורה דשמא היא איילונית ואין כאן מצוה ופוגע באיסור ערוה שלא במקום מצוה ואפי' לשיטת תוס' שם בחולין דר"מ דחייש למיעוטא הוא מדרבנן מ"מ לשיטת הר"ן בסוגי' דלוקחין ביצים מעכ"ום דהיכ' דאיכא תרי מיעוטא לא אזלינן בתר רובה ומשמע שהוא מד"ת א"כ משכחת האי קרא לגלות ערותה כגון שהיבם הוא ג"כ קטן וא"כ חיישינן שמא היבם הוא סריס חמה ור"ע ס"ל לקמן ד' ע"ט סריס חמה לא חולץ ולא מיבם ולכך הערוה אסורה דשמא הוא ג"כ סריס ופוגע בערוה שלא במקום מצוה ואי דאזלינן בתר רובה ז"א דכאן יש לחוש לתרי מיעוטא דשמא הוא סריס אי היא איילונית ועיין נדה דמ"ו לאותן המיהרין ש"מ קטן אוכל נבלת וכו' הרי דאם ב"ד מצוין להפרישו מוקימינן הקרא לב"ד שאל יניחו לקטן לעבור ה"נ אתא להורת שאם היבם ייבמה קטנים, ימניעם הב"ד מלהתיבם אבל הצרה מותרת ממ"נ ונראה דר"מ ור"ע ילפי לאסור צרת ערוה מולקחה כר ובזה מיושב מה שהקשו תוס' לקמן ד"ט ד"ה והרי איסור מצוה תימא לר"י ליתי עשה ולידחי ל"ת ולהנ"ל ניחא כיון דר"ע ע"כ ס"ל כרבי דיליף מולקחה שפיר חייבי לאווין לאו בני יבום הואיל דכתיב ולקחה ותוס' ד"ח ע"ב כל כתבו ולקחה משמע תפיסת קידושין וכל היכא דלא תפסי קידושין לא קרינן ולקחה וא"כ גלי' קרא דח"ל לאו בני יבום נינהו:

אחר זה ראיתי בספר מחנה ראובן שהקשה דאי ר"ע ס"ל כרבי אם כן מוקי עלי' לגז"ש דרבי לחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת וכתבו תוספת דלדידי' לא מחייב קרבן רק בדבר שיש בו כרת ולאו והרי רבא אמר רפ"ג דמכות דח"כ לוקין לקרבן ולא בעי אזהרה ונראה דהא דאמר הש"ס לר"ע ח"ל לאו בני יבום קאי לרבינא (ועיי' לקמן דע"ט אמר רבא כגון שנפלה ולבסוף נפצע):

דף ט.

גמרא לאשמת העם משיח כציבר הקשה בתוספי הרא"ש בשם רבינו מאיר הא ציבר גופי' מגז"ש ילפינן והאיך חוזר ומלמד, בהיקש ועיי' במהרש"א ובמה הדורא בתרא ע"ש אמנם תוס' כתבו במס' זבחים דף מ"ח ע"א ד"ה מה דכה"ג לא חשוב למד בהיקש כיון דאי לאו הקישא הוי מוקמינן בכל דבר ולא אתא היקשא אלא למימר דלא מיירי רק ביש בו כרת וא"כ אין ענין זה לאחר ומלמד ועיי' שבועת ד"ט ד"ה הואיל:

והנה ראיתי בספר פ"י במס' שבת ד' ע"א דכתב דלמ"ד דאשם וודאי לא בעי ידיעה דהם חכמים במס' כריתות דפטרי אשם תלוי במעילה דילפי מעילה מגז"ש מחטאת חלב

מצות מצות מה"ט גופי' ילפי אשם תלוי בעי ידיעה כדאשכחן בספ"ב דשבועת דפלוגתא דתנאי ואין גז"ש למחצה א"כ מה"ט אשם וודאי נמי בעי ידיעה דכתיב זאת תורת האשם תורה אחת לכל אשמות ע"ש וקשה לי דשם סוף פ"ב דשבועת לא נחלקו רק אי ידיעות ספק מתחלקות אבל לא שיהי' בעי ידיעה וצ"ע:

תוס' ד"ה והרי תימא לר"י וכו' ובתוספי הרא"ש כתב די"מ דקים ליה לתלמודה דר"ע סובר כרבי דיליף מולקחה וח"ל לאו בר לקיחה והקשה הרא"ש הא בפ' כלל גדול איתא דרבנן דמונבז הוא ר"ע דדרש תורה לדרי"בל וכיון דנפק חייבי כריתות מדרי"בל א"כ דרש:

עלי' לצרות ול"ל לדרבי ונראה לתרץ לפי מש"כ המהרש"א במס' שבת דס"ח ע"ב דהש"ס הוי מצי לשנויי דרבנן דמונבז דרשי האי תורה אחת להך דרשא לפי שמצינו שחילק הכתוב בקרבנות רק דסוגי' דשבת מסיק לכדרי"בל אליבא דרבנן דרבי דהתם ע"ש ונראה להוסיף דלא רצה הש"ס לומר דרבנן דמונבז מוקי האי תורה אחת להאי דנחלקו בקרבנותיהן והא דאין חייבים חטאת רק על דבר שזדונו כרת ילפי מגז"ש דעליה וצרת ערוה נצטרך למילף מולקחה דזה דלא כהילכתא דהא אי ילפינן צרת ערוה מולקחה ע"כ מוקי לצרור כר"ש דאפי' כשנעשו צרת לא יהי' לקוחין והלא הלכה כחכמים ודאי' סתם מתני' דריש פ"ד אחין כוותי' והרי גם הלכה כחכמים דמונבז וא"כ מיושב קושית הרא"ש דר"ע מוקי תורה אחת דלא נימא דנחלקו בקרבנותיהן וש"ס בפ' כלל גדול דמוקי לחכמים כריב"ל הוא כמ"ש מהרש"א וכמו שהוספתי דלא דלא תקשה הלכתא אהילכתא שיהי' חכמים דמונבז כחכמים דרבי:

והנה בספר מחנה ראובן הקשה אי ר"ע כרבי סובר א"כ מוקי עלי' לג"ש דאין חייב רק על דבר שזדונו כרת וכתבו תוס' דלרבי אין חייב קרבן רק על דבר שיש בו לאו והלא רבא אמר רפ"ג דמכות דלר"ע לוקין על ח"כ דלקרבן לא בעי אזהרה ונרא' דהני י"מ סוברים דאפי' לרבי דיליף מגז"ש דעלי' ושם כתיב לאו מ"מ מוכח דלקרבן לא בעי לאו דאיתא בת"כ ויקרא פ"א מצות ה' שומע אני אפי' עשה ת"ל אשר לא תעשנה ע"ש וקשה אמאי איצטרך קרא שאינו מביא קרבן על עשה תיפק מדילפי מגז"ש דפלי' ושם כתיב לאו אלא מדאיצטרך אשר לא תעשנו ש"מ דחייב קרבן אף היכא דלא כתיב לאו:

ובשם רבינו מאיר תירץ דשמא כיון דר"ע דרש לא יגלה כנף אביו על אנוסת אביו איתקש לאשת אביו דכתיב בהאי קרא ומה אשת אביו לאו בת חליצה ויבום אף אנוסת אביו נמי:

ולי נראה לתרץ דבירושלמי ריש מכילתן איתא אין לי אלא אחות אשה שאר עריות מניין ק"ו מה א"א שיש היתר לאיסורו אסור להתיבם שאר עריות שאין היתר לאיסורו לא כ"ש

עד כדון כר"ע ור' ישמעאל יליף במה מצינו מה נפיק מנהון אלמנה לכה"ג למ"ד אין היתר לאיסורו הכי נמי אין היתר לאיסורו הרי דר"ע יליף ח"ל מק"ו וא"כ שפיר מסיק הש"ס לר"ע חייבי לאוין לאו בני יבום ולא שייך לומר דאתא עשה ודוחה ל"ת דא"כ ק"ו מאי אהני כיוצא בזה כתב הב"ש סי' קע"ד סק"ד דבמחזיר גרושה לא שייך לומר דאתא עשה ודוחה דאם כן ק"ו אם במותר לה נחסרה מאי אהני ע"ש: והנה על ר"ע בירושלמי דיליף ח"ל ק"ו מאחות אשה יש לדקדק מאי לא"א שכן כרת "ל צרת סוטה יוכיח דליכא כרת ואי מאי לצד השוה דכתיב טומאה ועיי' לקמן דט"ו תוס' ד"ה נעשה י"ל דלהירשלמי הי' איזה תירץ ע"ז ואולי לא חשיב הירושלמי זה לפירכא וגם לא שייך למיפרך מאי לא"א דלא תפסי קידושין הלא לר"ע גם ח"ל לא תפסי קידושין:

ועוד יש ראי' דבס' כריתות כתב דלהמסקנא עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת והא דט"ו נשים פוטרת צרותיהן רחמנא גלי' דכתיב עלי' א"כ גם לר"ע ח"ל פטירי משום דיש כאן ק"ו כדאי' בירושלמי אבל לחכמים ליכא ק"ו כיון דלא תפסי קידושין אמנם י"ל סוטה יוכיח דתפסי קידושין ופטורה מחליצה ואי דמה לנד השיה דטומאה כתיב א"כ שוב קשה על ר"ע דיליף מאחות אשה דמה להנך דטומאה כתיב:

ע"כ תוס' ד"ה בתו מאנוסתו וזה לשון תוספי הרא"ש פרש"י ראובן אנס אשה ואח"כ נשא שמעון וא"א לומר כן דא"כ אסור בשתיהן אחת משום בתו ואחת משום בת אשתו וצ"ל שמעון נמי אנסה:

דף י.

תוס' ד"ה לר"י ושמא מדרבנן אסור לקדשה הנה מבואר להדי' דמד"ת אין איסור לקדש ח"ל וק"ל על המהרש"א במס' קידושין ד' י"ט ע"ב ד"ה פרש"י עיי"ש:

דף י:

באו"ד וא"ת כיון דמתני' כר"י דאוסר באנוסת אביו וכו' ונראה דתוס' הקשו לעיל דף ט' דנהי דלא תפסי קידושין מ"מ ליתי עשה ולדחי ל"ת ותירץ בתוספי הרא"ש דקים לי' לתלמודא דר"ע יליף מולקחה וח"ל לאו בני לקיחה וא"כ אולי ר' יוד' יליף כרת מערוה מעלי' וא"כ אף דלא תפסי קידושין מ"מ יבא עשה וידחה ל"ת (ויש סתירה לזה מסוגי' דסנהדרין ד' נ"ג) ובזה מיושב מה שמקשים ברישׁ מס' דהקשה הש"ס מכדי כולהו מא"א ילפינן ליתני א"א ברישא דילמא מתני' אתי' כרבי דיליף מולקחה ולהנ"ל ניחא דאכ"ק קושית תוס':

שם גמרא סיפא אתאן לר"ע מכאן מקשים על הרמב"ם דפסק דחליצה לחולץ לא אסור רק מדרבנן ובאמת דלר"ע מודה הרמב"ם כמ"ש הרמב"ם בפירש משניות לקמן ד' מ"ט

על הא דאמר ר"ע אין אחר חליצה כלום לפי כשנחלץ חזרה הערוה כמו שהיתה קודם מיתת אחיו ע"ש ועוד יש להקשות להרמב"ם מהא דאיתא בת"כ פ' אמור גרושה א"ל אלא גרושה חלוצה מניין ודין הוא מה גרושה שמותרת למגרש אסורה לכהן חלוצה שאסורה לחולץ אינו דין שאסורה לכהן ולהרמב"ם קשה הא גם חלוצה אינו אסורה מד"ת לכהן (רק י"ל דאתי' כר"ע) ונראה דבת"כ מסיק שם צרה תוכיח שאסורה לחולץ ומותרת לכהן ושוב איתא שם הפרש גרושה עשה בה מעשה חלוצה עשה בה מעשה ואל תוכיח צרה שלא עשה בה תעשה ואם נפשך לומר ואשה לרבות חלוצה ומפרש ק"א דהאי ואם נפשך הוא דגרושה עושה מעשה בה אבל חלוצה היא עושה מעשה בו ולדידי צ"ע מסוגי' דקידושין ותהי' א"א יוצאת בחליצה ק"ו מיבמה והלא איכא למיפרך מה לגרושה שהוא עושה מעשה אלא דאולי זו לא מיחשב פירכא או דמכניסו לק"ו ע"כ נראה להרמב"ם כוונת הת"כ דמסיק אם נפשך לומר ר"ל אף אי נימא כב"ש דאמר בשילהי מס' גיטין לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מנא ערות דבר וא"כ נדחה הק"ו שהגרושה גם להמגרש אסורה משום סוטה ולפ"ז הי' קשה להרמב"ם לדידן דפסקינן כב"ה דמותר לגרש אפי' הקדיחתו תבשילו א"כ קשה על הש"ס דמסיק דחלוצה לכהן הוא מדרבנן דנהי האי ואשה הוא אסמכתא מ"מ נילף בק"ו המבואר בת"כ דמה גרושה שמותרת להמגרש אסורה לכהונה חלוצה שאסורה להחולץ מקרא דלא יבנה מכ"ש שאסורה לכהונה א"ו דס"ל לסתמא דתלמודא דהאי לא יבנה שוב לא יבנה הוא ג"כ אסמכתא בעלמא גם י"ל דכוונת הת"כ ואם נפשך לומר דנימא כל חד וחד תקים אדוכתי' דהלא נוכל למילף גרושה שאסורה להמגרש מק"ו דחלוצת שמותרת לכהונה מד"ת אסורה לחולץ כ"ש גרושה והא דכתיב לא ישוב לקחתה למלקות ואין מזהירין מה"ד וא"כ נימא כל חדא תיקם אדוכתי כמ"ש תוס' בחולין דף כ"ג ע"ב ד"ה ותהא:

שם לפי שאינה בצרת צרה עיי' לעיל ד"ג ע"ב מש"כ:

תוס' ד"ה וליתני בפ' המדיר וכו' והרמב"ן כתב דעיקר הקושי' דהוי למיתני בדידי' דלדברי ר"ע החולץ וחזר וקידשה אין לה עליו כלום ואמאי רהיט ותני עמד אחד מן האחין וקידשה ומיהו משום דנא מפרש בהדי' לדברי ר"פ לא קשה ואשכחן טובא רישא חד תנא וסיפא חד תנא ופלוגתא דתנאי ובדעת תוס' נראה כדעת תוספי הר"אש ח"ל אמאי נקט אחד מן האחים ה"ה החולץ נמי ותירץ דאחד מן האחים היינו אחיו המת והחולץ בכלל ועיי' מלחמות פרק מצות חליצה סי' כ':

דף יא.

תוס' ד"ה ור"ש וא"ת לר"ח שרוצה לדקדק וכו' תקשה מתני' דסוטה ונראה לתרץ דשם במס' סוטה יליף הש"ס מקרא דלאיש אחר ולא ליבם ובמס' קידושין ד' ס"ז ע"ב יליף הש"ס דאין קידושין תופסין בח"כ מקרא דלאחר ולא לקרובים וכתבן תוס' שם דזה דוקא לר' יושיע אבל לשמעון התמני דסובר דיש ממזר בח"כ לא צריך על חייבי כריתות דלא תפסי קידושין דהא בהא תלי' דכיון דממזר מחייבי כריתות ה"ה דלא תפסי קידושין ומעתה י"ל דר"ח מוקי מתני' דפ"ק דסוטה כמ"ד יש ממזר מח"כ וא"כ לא איצטרך קרא על ח"כ שלא יתפסו קידושין ומוקי קרא לאחר ולא ליבם ולכך אסור להתיבם ור"ש דאמר ביאתו של אחיו הראשין פוטרת צרתה סובר כר"י דאין ממזר מח"כ ומוקי לאחר ולא לקרובים ואין לנו לימוד שתהי' אסורה להתיבם אבל רב דאמר צרת סוטה אסורה דטומאה כתיב בה ועיי' רשב"א שכתב דמשום טומאה אף בלא קרא דלאחר אסור להתיבם שפיר מקשה מר"ש ובזה מיושב ג"כ מה שהקשו תוס' אבל מ"מ קשה ותיבם יבומי וכו' ונראה דש"ס שם בסוטה מקשה על ר"ח דמקשה הכא על רב מר"ש דאמר ביאתו של אחד מהן פוטרת צרתה ולא סבר האי דרב דטומאה כתיב א"כ תקשה לר"ח מתני' ומשני לאחר ולא ליבם ור"ש דאמר ביאתו של אחד מהן פוטרת צרתה סובר כר' יושיע דאמר אין ממזר מח"כ ומוקי לאחר ולא לקרובים שלא יתפסו קידושין מח"כ אמנם אכתי קשה על רבא דמשני התם ק"ו אם במותר לה נאסרה וכו' ואיהו לא בעי לשנויי לר' חסדא דאיהו ע"כ לא סבר האי ק"ו א"כ איך שרי ר"ש צרה להתיבם ואפשר בעי לאוקמיה מתניתן דפ"ק דסוטה אפי' לר"י בן כיפר דלא קאי בלאו וכתבו תוספת דכל דהיכא כתיב בלשון לאו ליכא למיסרה מטומאה רק דהמקשה הקשה לר"ח:

עוד י"ל דהמקשה דהקשה בפ"ק דסוטה ותיבם יבומי בעי לאוקמיה ככ"ע אפי' לר"י ב"כ וגם מדנקט נכנסה עמו לסתר משמע דמיירי במפותה ואי משום טומאה הרי למנקט אפי' נאנסה ובאשת כהן א"ו דמתני' אתי' כר"י בן כיפר ולדידי' לא קאי ונטמאה רק על מ"ג אף דכתיב ונסתרה ונטמאה כתבו תוס' דוקא טומאה דכתיב בלשון לאו הוא דהוה כעריות משא"כ ונסתרה ונטמאה לא כתיב רק בלשון עשה אף דלחומרא עשה הכתוב כוודאי היינו לחכמים דמצינו ודאי בלשון לאו וממילא עשה הכתוב כודאי אבל לריב"כ לא מצינו טומאה בלשון לאו כלל ולא דמי לעריות דכתיב בלשון לאו דכתיב אל תטמאה בכל אלה:

ובזה מיושב מה שהקשה המ"ל על סוגי' דפ"ק דסוטה דמסיק אשת כהן שנאנסה ויש לו אח חלל דמותר להתיבם והרי גם בנאנסה כתיב טומאה ונראה דשם קאי לרבא דמפרש

טעתי' דמתני' אם במותר לה נאסרה וכו' ומדלא אמר הטעם משום טומאה והלא אף בספק סוטה הלא לחומרא עשה הכתוב כודאי ובודאי כתיב טומאה בלשון לאו וע"כ דרבא בעי לאוקמי' מתני' אפי' לריב"כ ולדידי' אפי' ודאי סוטה לא כתיב טומאה בכ' לאו וכיון דבעי לאוקמי' כר"י ב"כ שפי' מסיק הש"ס אשת כהן שנאנס' ויש לו אח חלל דמותר להתיבם דאיהו מוקי אשר הוטמאה על מחזיר גרושתו גם י"ל דבלא"ה יש לדקדק על אביי דמקשה אשת כהן שנאנסה וכו' לא תתיבם דלמא באמת לא תתיבם ונראה דא"כ אמאי נקט מתני' נכנסה עמו לסתר דמשמע דמיירי במפותה הוה למנקט רבותא אפי' נאנסה ובאשת כהן ועל זה משני הש"ס אונס בישראל וכו' ואי משום טומאה דילמא מתני' אתי כריב"כ דלדידי' לא כתיב טומאה בסוטה כלל:

רק דלפ"ז יש לפסוק כריב"כ הואיל דסתם מתני' כוותי' רק הרן בפ"ב דמגילה ובר"פ ראשית הגז כתב דזה לא מקרי סתם דלא רצה למעול: נפשי' בפלוגתא והרשב"א שילהי ר"ה ורשב"ם ר"פ ערבי פסחים חולקין ע"ז ועיי' לעיל ד"ג שם כתבתי ג"כ בסוגי' זה:

דף יא:

גמרא אמינא לך סוטה ודאי וכו' ובזה מיושב מה דקשה לי על הא דאיתא שילהי גיטין דמסיק שם אי כתיב דבר ה"א משום ערוה לא תנשא קשה איך ס"ד דאי מגרשה משום ערוה לא תנשא א"כ ל"ל קרא ונטמאה ג' פעמים חד לאסור על בועל הלא לכ"ע אסירה ואי כשמת הבעל ואתא קרא לאסור על הבועל א"כ בפ"ק דקידושין די"ג דמקשה הש"ס מיתת הבעל מנ"ל תיפק לי' מדאיצטרך קרא שאסורה לבועל:

ושוב ראיתי שהרגיש בזה הפר"ח (וי"ל דקושית הש"ס מיתת הבעל מנ"ל קאי לב"ש) ולסוגי' דהכא ניחא דאיצטרך ערוה דאפילו נתגרשה ע"י עדות ברורה שזינתה בודאי אפ"ה מותרת לאחר דמקרא ונסתרה ונטמאה דדיקינין הא לאחר שרי לא נשמע רק סוטה ספק הוא לבועל אסור ולאחר שרי וקרא דערות דבר בא להורת אפי' סוטה ודאי שרי לאחר:

שם היא חולצת וכו' כתב הב"ש סי' קע"ד סק"ד דלתירץ הש"ס מ"ג היא או צרתה חולצת נשמע דחליצה של מחזיר גרושתו פוטרת צרתה ולדידי קשה דילמא הך ברייתא אתי' כמ"ד אין זיקה ולדידי' חליצה גרועה פוטרת צרתה דקלוש הזיקה כדאי' לקמן ד' נ"א דלמ"ד אין זיקה לא אלים הזיקה ופוטר בחליצה כל דהוא אבל לדידן דפסקינן יש זיקה יש לומר דלא נפטרה צרתה כיון דאלים הזיקה ובזה מיושב מה שהקשה המ"מ על הרמב"ם בפ"י מה' יבום הלכה י' מהא דתני' איסור מצוה או היא או צרתה וכו' ולהנ"ל

ניחא דהרמב"ם מוקי הך ברייתא כמ"ד אין זיקה אבל הרמב"ם פסק יש זיקה דלדידי' צריכא חליצה מעלי' ועיי' יש"ש פ"ב סי' ג':

דף יב.

אלא או היא או צרתה חולצת כתב בתוספי הר"אש למיפשט בעי קמייתא קא אתי' דלבעי שני' פשיטא לי' דצרתה מותרת ודחי' היא חולצת וצרתה או חולצת או מתיבמות והיינו לפי בעי שני' חיל הכא קמדחי' לי' חיל הכא קמדחי' לי' ולא מצי למיפשט חדא מנייהו ע"כ ועיי' במהרש"א:

תוס' ד"ה צרתה תימא ניהו דלא עבדה מעשה וכו' מ"מ הוה צר ערוה ובתוספי הר"אש כתב שבסברא מועטת מדחה אותם כדי למצוא היתר משום דחומרא דרבנן בעלמא:

דף יב:

תוס' ד"ה שכבר ילדו הקשה המהרש"א מה הכריח למתרץ שמא תמות דילמא מיירי לאחר י"ב שנים ובנים הרי הם כסמנים וי"ל משום דמשמע לי' שכבר ילדו דבלידה לחוד תלי' מילתא וכו' וכוונתו כיון שכבר בעל א"כ למה לו לומר שכבר ילדו תיפק דא"י למאן כיון שבעל א"כ חיישינן שמא נשרו וכיון דבעל איכא ספק איסור תורה כיון דילדה כבר בעל אותה. אמנם משכחת כשבעל אמר שאין דעתו לקדשה בביאה זו:

ולי נראה לתרץ דהא דמסיק הש"ס שמא תתעבר וכו' ס"ל כירושלמי פרק אשה שהלך בעלה הלכה ח' בסוף הפרק וגרסינן שם פחות מבן עשרים שהביאו ב' שערות נעשה גדול למפרע ע"ש ומשמע דגם בנקיבה הדין כן והנה דעת כמה פוסקים דהיכא דאיכא ס"ס להחמיר לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא ועיי' משנה למלך פ"ד מה' בכורת ובפ"ח י"ד סי' ס"ט וא"כ ליכא לאוקמי' הא דתני רבה בר שמואל אחר י"ב שנים דא"כ למה הוצרך לומר שכבר ילדו דאפי' לא ילדו אינה יכולה למאן דאיכא ס"ס ספק שמא כבר הביאה ב' שערות ונשרו ואת"ל דלא הביאה ב' שערות עדיין מ"מ אולי תבוא עוד ב' שערות ותעשה גדולה למפרע משנת י"ב ואילך וכירושלמי ודוחק לאוקמי' הא דרבה ב"ש בבת עשרים דאז לא נעשה גדולה למפרע:

והנה אף דבירושלמי מבואר דקודם בן עשרים אם הביא ב' שערות נעשה גדול למפרע משנת י"ב מ"מ תלמוד שלנו חולק ע"ז דבמס' נדה ד' מ"ו מסיק הש"ס דאם לא הביאה סמנים אחר י"ב שנים ולא בעלה ממאנת דספקא דרבנן לקולא ע"ש ואם נימא כירושלמי הנ"ל לא מהני ספקא דרבנן דאיכא ס"ס להחמיר דשמא כבר הביאה ב' שערות ונשרו ואף אם לא הביאה שמא תבוא ב' שערות קודם שתהי' בת ך' ונעשה גדולה למפרע משנת י"ג ואין זה בגדר שם אונס חד הוא דספק אחד מתיר יותר מחבירו דאם כבר הביאה

ב' שערות א"כ כבר היא גדולה בהחלט אבל אם עדיין לא הביא רק שתביא ב"ש אף דנעשית גדולה למפרע מ"מ לא מהני רק אם תביאה קודם ב"ע כדאי' בירושלמי וגם דעת הרב המגיד דהרמב"ם לא ס"ל האי דשם אונס חד):

הרשב"א הקשה על הרמב"ם דמוקי האי דכבר ילדו שהיא לאחר י"ב שנים ולכך מהני ילדו למה לרבה ב"ש לומר משום חזקה דרבא דמסתמא הביאה סמנים וחוששין שויא נשרו ולי נראה דרב ספרא ס"ל כמ"ד לקמן ד' ק"ט דלא אמרינן דגדלה קידושין בהדה ועיי' ב"ש סי' קנ"ה שכתב דגם ר"ד לא ס"ל דגדלה קידושין בהדה וא"כ אי הוה אמר משום חזקה דרבא אכתי איכא לאשכוחי חמותו ממאנת כגון שבעלה בפירוש שלא לשם קידושין ושפיר תוכל למאן דאף אם הביאה סימנים מ"מ קידושין שקידשה בקטנותה הם דרבנן וא"כ הוה ספק דרבנן דשמא לא הביאה מעולם סימנים ואף אי ס"ל קידושין גדלה בהדה מ"מ הרי כתב הנ"י לקמן בפ' ב"ש דהטעם דאמרינן דגדלה קידושין בהדה משום דהוה כאלו התנה עמה הרי את מקודשת לי לאחר גדלות וא"כ משכחת חמותו ממאנת שאמר קודם שנתגדלה שאינו חפץ בקידושי':

עוד נראה לסייע להרמב"ם דהרמב"ן הקשה לשיטת תוס' דסברי דאם ילדה בתוך הזמן היא גדולה א"כ למה לא נבדקין נדרים בנקיבה גם בשנת י"א דשמא כשתנשא בתוך י"ב שנים תתעבר וא"כ שנת י"א הוא שנה לפני גדלות ותירץ דמיעוטא נינהו שתהי' ממהרות להביאה גדולתן בתוך הזמן לא חיישינן ע"ש וקשה לי לפמ"ש הר"ן הביאו מג"א סי' תקט"ו דבדבר שיש לו מתירן לא אזלינן בתר רובה (וזה דלא כשיטת רש"י מס' חולין ד' כ"ו ע"א ד"ה אלא וכו' וניזל בתר רובה ולשיטת הר"ן הא מעשר שני הוא דבר שיל"מ ולא אזלינן בתר רובה והר"ן יפרש סוגי' דחולין כשיטת תוס' שם) אם כן אכתי קשה אמאי לא נבדק בשנת י"א דהא נדר הוא דבר שיש לו מתירן כדאי' ביו"ד סי' ק"ב ובדבר שיל"מ חיישינן למיעוטא אם לא שנימא הואיל והוא מעוטא דמיעוטא מ"מ מה בכך עד שתאכל תאכל בהיתר ונראה דר"ס ס"ל כמ"ד במס' נדה דף מ"ו מופלא סמוך לאיש מדרבנן וגם סובר כר"פ ריש ביצה דמוקי בספק טריפה וכתב המרדכי דלדידי אמרינן ספק דרבנן לקולא אפי' בדבר וממילא אזלינן בתר רובה אף בדבר שיש לו מתירן אבל הרמב"ם דפסק כרב אשי דלא אמרינן ספק דרבנן לקולא בדשיל"מ וג"כ ממילא לא אזלינן בתר רובה בדשיל"מ א"כ מוכח דלא מהני בנים בתוך י"ב שנים דאל"כ למה לא יהי' נבדקין בת י"א שנים דלמא כשתנשא בתוך י"ב תתעבר ותלד ונמצא שנת י"א הוא סמוך וליכא למיזל בתר רובא דנדר הוא דשיל"מ א"ו דגם בנים לא מהני רק אחר י"ב שנים:

דף יג.

גמרא ותמאן הקשה הרשב"א אמאי נלמוד אותה שתמאן הא אוקמי' מתני' כאבא שאול דאמר מצות חליצה קודמת ונראה דלעיל בריש מס' הקשה הש"ס וליתנא מן החליצה ומשני א"ש היא וכתבו תוס' שם דאי לא קתני אלא חליצה לחוד לא הוה נשמע מידי וא"כ שפיר הקשה ש"ס ותמאן השתא ואי דמצות חליצה קודמת א"כ הדרא קושית הש"ס לעיל ליתני מן החליצה דכבר נשמע דמ"ח קודם מסיפא כל שיכולה למאן דאל"כ קשה ותמאן השתא:

תוס' ד"ה לא. ותירץ הרר משה כהן דאיירי בשחלצה וזה לשון תוספי הרא"ש ולא נהירא דשאני הכא דעשה בה מעשה גדולה ולכך לא מהני מיאון בתר חליצה להתירו לאביו אבל מתני' דאין בה כי אם מיאון אמרינן בשעת נפילה נראה כצרת בתו ומדי דהוה כי הא דתנן לקמן נתן לה גט היא אסור בקרובתיה וכו' ואם מיאנה לאחר הגט לא מהני להתיר בקרובים כיון שכבר עשה מעשה גדולה אם לא שהחזירה לאחר הגט ע"ש וכוונתו דאיך אמר הש"ס כדתני רמי בר יחזקאל הא לא דמי' דשם שפיר נראה ככלתו הואיל ועשה מעשה ולי נראה דר' אושעי' מוקי בריית' דרב"י הא דאסור' לאביו ומות' לכ"ע שמת היבם אחר המיאון לכך מותרת לכ"ע דיבמ' יוצאת במיתת היבם ולאביו אסור' דנראת ככלתו ושפיר מדמי הש"ס אהדדי כיון דלא נעשה מעשה גדולה ובזה יובן דברי הרא"ש בפ' ב"ש שכתב דהלכה כעולא דרמי ב"י וכו' והכוונה מדאמר אסורה לאביו מכלל דלכ"ע שרי ש"מ דממאנת לזיקתו ולכאורה קשה דילמא הא דקתני אסורה לאביו אפי' אחר שנחלצה דאז לכ"ע שרי דפקע הזיקה רק הרא"ש לטעמי' אזיל דע"כ לא מיירי בשנחלצה דא"כ איך אמר הש"ס הכא כדקתני רמי ב"י הא לא דמי' אהדדי דשאני ברייתא דרמי ב"י דכבר עושה מעשה וע"כ דקים לתלמודא דרמי ב"י לא מיירי בשנחלצה:

דף יג:

גמרא החוצה לרבות ארוסה מקשים א"כ מאי דקאמר במסכת קידושין דף ס"ג אימא מאן אחר יבם קשה הא שם כתיב אשר ארש אשה ואם נימא דהאי אחר יבם למה לי חוצה ונראה דהרשב"א כתב דיש סברא לומר דארוסה לאו בת יבום דכתיב ובן אין לו משמע הראוי להיות בן ממנו דהיינו נשיאה ולא ארוסה (ובמס' יומא דף י"ג משמע דממעט מדכתיב בית) וא"כ אם יש לו ב' נשים אחת ארוסה ואחת נשואה דאז גם ארוסה בת יבום היא דהא שפיר קרינן ובן אין לו שהרי ראוי' להיות לו בן מהנשואה והלא בקרא לא כתיב שיהיה משמע שיהיה ראוי' להיות בן ממנה וא"כ הוה מוקמינן ואיש אשר יקחנה שיש לו ב' נשים אחת נשואה ואחת ארוסה וחוזר ממלחמה מחמת ארוסה

וקרא דחוצה בא לרבות אפי' אין רק ארוסה לחוד אפ"ה בת יבום היא רק דקשה א"כ מוכח דב' יבמות הבאות מבית אחד דרשאה ליבם וקשה למה לי יבמתו שם במס' יומא דף י"ג אמנם הוה מוקמינן ואיש אחר יקחנה שהי' ב' נשים אחת ארוסה ואחת נשואה ומתה הנשואה בחי הבעל וכשמת נשארת הארוסה דאז מטעם ובן אין לו ראוי' ליבם דהא ראוי' להיות לו בן כשהיתה נשואה וגם אתה אין רק בית אחד ובפרט אי נשואין ראשונים מפילין. גם י"ל דקושית הש"ס א"כ תפשוט דביאה נשואין עושה דאי אירוסין עושה יש לאוקמיה קרא שקידשה בביאה והר"ן בפ"ק דקידושין כתב דזימנן דמעברה בביאה ראשונה ושפיר קרינן ובן אין לו וחוצה איצטרך כשקידשה בכסף:

דף יד.

גמרא והא איכא שמע דמודע וכו' כתב המרדכי דבני מגענצא דנוהגין איסור בשפולי הריאה כשבאים למקומת שנוהגי' היתר צריכים להודיע להם ואם דעתם נוטה להתיר מותרים:

לנהוג כמותם אע"פ שאסור במקומם וכו' וכתב יש"ש סי' י"א שהוא מפרש והא איכא שמעא שהעבד יתמה שהרי אסור במקומו ומשני שהודיע לעבדו טעם הדבר דלמה טלטל דהלכה כריב"ל והנה מדברי רש"י לא משמע כן דהא רש"י מפרש והא איכא שמעא פי' עבדו דר"א יטלטל אף באתרי' דר"י ומשני שהי' מודיעו שלא יטלטל באתרי' דר"י אמנם מדברי רשב"א שהקשה על רש"י שלא מצינו שיהי' אסור להקל במקומו כדי שלא יזלזל העבד במקום שנהגו בו איסור לכך מפרש והא איכא שמעא דחשד לי' כיון דחזי לי' דלא טלטל במקומו של ר"י סובר דר"א כר"י סובר וכי מטלטל במקומו של ריב"ל אקולי דקא מיקל ומשני דמודע לי' שסובר כריב"ל רק משום כבודו של ר"י: שם בשלומא דב"ש מדב"ה לא נמנעו דבני ח"ל נינהו הקשה בתוספי הרא"ש בשם הר"י מקורביל דהא משכחת נמי היתרא דב"ה והוא חייבי כרת לב"ש כגון ג' אחים ראובן ושמעון נשאו ב' אחיות ושמעון יש לו עוד אשה אחת והיא חמות לוי ומתו ראובן ושמעון א"כ לב"ה אשת ראובן מותרת ללוי ואינה אסורה משום אחות זקוקתו דהא ב' נשי שמעון אינו זקוקות ללוי דחדא אסורה משום חמותו ואידך צרת ערוה אבל היא בכרת דהרי ב"ש דרש לצרור כר"ש דבשעה שנעשו צרות לא יהי' לקוחין באחת מהן וא"כ כשמיבם לוי אשת ראובן הוא בכרת משום דרש' דלצרור. ותירץ דמילתא דלא שכיח היא ואפשר דמזה יש סיוע לרש"י בחומש. ורמב"ם בפי' משניות במס' קידושין ד"נ דמפרש על הא דתנן המקדש אשה ובתה כאחת אינה מקודשת דכתיב אשה אל אחותה לא תקחו לצרור בשעה שנעשו צרות לא יהי' לקוחין אפי' באחת והוא כמו דמשני רמי ב"ח שם בקידושין

ורבא שם דח' זה ולהנ"ל יצא להם מסוגי' דהכא מדקאמר הש"ס לא נמנעו דב"ש מדב"ה דבני ח"ל נינהו והלא משכחת איסר כרת כקו' הר"י מקורב"ל א"ו דגם ב"ש דרשי קרא דלצרור כדרמב"ח שהמקדש אשה ובתה כאחת דלא חיילו קידושין אבל כשנפל ליבום ליכא כרת:

דף יד:

תוס' ד"ה אלא וכו' ואמר ר"י דעיקר הך ברייתא משום צרה והנה מ"ו בנ"בי חאה"ע סי' צ"ד הקשה בשם הגאון מהר"ם הלא גם בצרה משכחת ממזרות לב"ש כגון שנתקדשה צרת ערוה ע"י שליח ושוב מת היבם ונתקדשה לאחר דלב"ש אסורה לשוק דקידושין ראשונים לא חלו דאין שליח לדבר עבירה וחיילי קדושי שני ולב"ה דמתיר צר ערוה קדושי ראשונים תפסי וקדושי שני' לא תפסי ותירץ מ"ו בסי' אות כ"ד דיבמה לשוק בקידושין לחוד ליכא אסורה וקשה לי להאומרים דאפי' באיסור דרבנן אין שליח לדבר ערוה והלא תוס' כתבו לעיל ד"י ד"ה לר"י דאסור לקדש מדרבנן חייבי לאוין שמא יבעול (וחכם אחד הליץ בעדו ונשכח ממני ועיי' שם אות כ"ד בס' ד"ה שכתב לחלק בין גרושה לכהן ליבמה לשוק כ"כ י"ל דלא כתבו תוס' רק לעונשין אנוסית אביו) ור"ת לקמן ד' מ"ט תוס' ד"ה אי. נסתפק אם לוקין בקידשה יבמה לשוק ולי נראה דקושית תוס' הוא לרבא דאמר במס' קידושין ד' מ"ג ע"א את"ל קסבר שמאי הזקן ב' כתובין מלמדין הרי דנסתפק רבא אי שמאי סובר אין שליח לדבר עבירה ומסתמא לא פליגי ב"ש על שמאי רבן וכה"ג כתבו תוס' לקמן ד' קי"ד וכי פליגי ב"ה על הילל רבם ובאמת בס' כריתות לשון לימודים שער ב' ע"ג כתב דמצינו תלמידים חולקים על רבם כי האי פ"ק דעדיות שמאי אומר רובע הקב ובזה ניחא דברי תוס' יומא ד"ס ע"א ד"ה אלא וכו' שכתבו דשמא בעי לשנוי' אפי' את"ל דסבר כר' דוסא והקשה הרב מ' יוחנן שהי' אב"ד דק"ק אייבשיץ הלא ר"י הוא דאמר ב' כתובין מלמדין והלא ר"י לעיל פליג על ר' דוסא ולהנ"ל ניחא דהא רבא במס' קידושין שם מספקא לי' אי שמאי סובר ב"כ מלמדין וניחא לש"ס לאוקמי' שמאי אפי' כרב דוסא:

דף טו.

תוס' ד"ה נעשה. בסוף הדיבר וק"ק לקמן דבעי מר"י בני צרות דב"ה לב"ש וכו' דלמא וולד של מחזיר גרושתו יש למיפסל משום טומאה ובתוספי הרא"ש תירץ בשם רבא דשפיר איכא למיפשט דאי יבמה לשוק הוולד פגום מק"ו דאלמנה לכה"ג גם וולד מחזיר גרושתו הוולד פגום דאי נימא דכשר קשה למה בני צרות פגומים דניהו דלא פרכינן מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת נימא וולד מחזיר גרושתו יוכיח שאסורה שוה

בכל ובנה כשר דכתיב תעבה היא דאין בני' תעבה ואי בני צרות כשרים ע"כ גם וולד מחזיר גרושתו כשר דאי הוולד מחזיר גרושה פסול משום דכתיב טומאה א"כ ממילא גם בני צרות פסולים מק"ו דאלמנה לכה"ג ואי דמה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת נימא וולד מ"ג יוכיח דאינה מתחללת ובנה פגום ואי דמה לוולד מ"ג דכתיב טומאה אלמנה לכה"ג יוכיח וחזר הדין וכו' ולי נראה דכוונת תוס' דאכתי איך נוכל למיפשט מחזיר גרושה מבני צרות הא בני צרות איכא למילף מק"ו אחר דוולד פגום דמה אלמנה לכה"ג דקידושין תפסי ואפ"ה בנה פגום יבמה לשוק דלא תפסי קידושין לרב לקמן דצ"ב כ"ש שבנה פגום ואפי' למ"ד קידושין תפסי ביבמה לשוק מ"מ חמיר יבמה לשוק לשיטת ר"ת לקמן דף מ"ט דלוקין על קדושי יבמה לשוק אבל אלמנה לכה"ג לא לקי עד שיבעול לרבא בקידושין דע"ח א"כ ליכא למיפשט וולד מחזיר גרושתו מיבמה לשוק דשאני יבמה לשוק דאיכא ק"ו אחר וא"ל מחזירי גרושה יוכיח דהא במחזיר גרושה תפסי קידושין וגם לא מלקינן על קידושין לחוד רק דאכתי איכא למיפשט וולד מחזיר גרושה דנהי דיבמה לשוק איכא ק"ו אחר מ"מ ש"מ דלא פרכינן האי פירכא שהיא עצמה מתחללת וא"כ ממילא איכא למילף וולד מ"ג מק"ו דאלמנה לכה"ג שאינה שוה בכל לזה הקשו תוס' דשאני מחזיר גרושה דכתיב היא תעבה ואין בני' תעבה ולעולם דלא פרכינן שהיא עצמה מתחללת ובני צרות דפגומים משום דאיכא למילף מק"ו אחר כהנ"ל משום דלא תפסי קידושין ומחזיר גרושה דבנה כשר משום דכתיב היא תעבה ולא בני' ולא שייך מחזיר גרושה יוכיח דמה למ"ג שקידושין תפסי בה והיינו לשיטת האומרים דאפי' למ"ד אין קידושין תופסין ביבמה מ"מ אין הוולד ממזר ועיי' לקמן דף מ"ט בתוס' שם וגם להיפך מקשים תוס' שפיר דילמא שאני מ"ג דטומאה כתיב ואי דאם כן גם מיבמה יהי' פגום דנילף במה הצד מאלמנה לכה"ג וממחזיר גרושה נראה דתוס' סברי כמ"ש תוספי הרא"ש בשם רבינו מאיר לקמן דמ"ד על הא דהיא כשרה כתב ר"ח דעל קרובת לחוד קאי אבל מחזיר גרושה מתחללת מתרומה אף דבעינן זר אצלה מעיקרא משום דטומאה כתיב בה ואין מקרא יוצא מדי פשוטו אפי' למ"ד כיון דעיקור וכו' ה"מ צרה אבל היא גופה פשיטא דמתחללת מתרומה דמהני לשון טומאה לאוסרה בתרומה כי היכא דמפלגינן לענין יבום דהיא חולצת וצרתה מתיבמת דלדידה אהני ק"ו אם במותר לה נאסרה וכו' אבל לא מהני למיפטר צרתה והא דפריך לקמן ואימא במחזיר גרושה היינו באזהרת לאו דתרומה מקרא כי תהי' לאיש זר בתרומת הקדשים לא תאכל ומשני לאו זר אצלה מעיקרא בעינן ובמ"ג ליכא לאו אבל מ"מ אסורה בתרומה מדאפקי' רחמנא בלשון טומאה ותדע דהא סוטה נמי נפקא דאסורה בתרומה מדכתיב ונטמאה ע"כ

א"כ שפיר הקשו תוס' דשאני מחזיר גרושה דכתב טומאה ואי דא"כ למה בנה מיבמה לשוק כשר נילף במה הצד מאלמנה לכה"ג וממ"ג איכא למיפרך מה לאלמנה לכה"ג ומ"ג שכן הם עצמם מתחללת מתרומה דהא דבעינן זר אצלה מעיקרא הוא לענין לאו מ"מ שניהם אסורים בתרומה. אמנם יש לדקדק דהיא גופי' נילף דיבמה לשוק אסורה בתרומה באיסור בעלמא דהא דבעינן זר אצלה מעיקרא הוא דוקא לאזהרה לכן נראה לתרץ בדרך אחר דירושלמי שילהי גיטין הקשה לב"ש דסברי לא יגרש את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר א"כ למה לי קרא לאסור מחזיר גרושתו תיפק משום סוטה ומשני לעבור בב' לאוין א"כ שפיר הקשו תוס' איך נוכל למיכשר וולד מ"ג מיבמה לשוק שאני וולד מ"ג דכתיב טומאה ואי דא"כ גם וולד של יבמה לשוק ראוי' להיות ג"כ פגום דנילפנהו מאלמנה לכה"ג וממחזיר גרושה דאיכא למיפרך מה לצד השוה שהם ב' לאוין דמחזיר גרושה עובר משום לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה ומשום סוטה ואלמנה לכה"ג הוא ג"כ ב' לאוין כדאי' בקידושין דע"ח משום ולא יחלל אבל יבמה לשוק דאינו רק לאו אחד וכ"ש לשיטת רש"י שכתב דלרב יבמה לשוק הוא רק בעשה וא"כ אם ישיב דבני צרות כשר הוא אבל וולד מחזיר גרושה איכא למיפסל משום טומאה דבני צרות לב"ש ליכא למלפינהו במה הצד מאלמנה לכה"ג וממ"ג דמחזיר גרושה הוא ב' לאוין לב"ש וגם אלמנה לכה"ג איכא ב' לאוין לא יקח ולא יחלל והא דלא אמר הש"ס לקמן דמה לאלמנה לכה"ג דהוא ב' לאוין דש"ס בעי לומר פירכא אליבא דכ"ע והרי לב"ש גם מחזיר גרושה הוא בב' לאוין גם י"ל דתוספת לשיטתם דכתבו לקמן ע"ב ד"ה מה וא"ת נילף במה הצד וכו' דוקא ר"י יליף במה הנד מאיסור כהונה אבל רבנן פליגי אמנם יש לחלק בין הפרקים: שם הכיר ולא הכיר עיי' מ"ש לעיל בריש מכילתן לקיים בזה שיטת הר"א מבורגל:

דף טו:

תוס' ד"ה למאי. ק"ק אמאי נקט וולד מחזיר גרושה דהוה ליה למיפשט וולד יבמה גמורה לשוק ונראה דסוגי' זה קאי לרב דס"ל אין קידושין תופסין ביבמה לשוק ולדידי' הוולד ממזר מיבמה לשוק לשיטת רש"י לקמן דמ"ט ע"ב ד"ה אי כרב וא"כ לא נ"מ מידי דהא הוולד הוה אפי' ממזר אבל גבי מ"ג שפיר איכא נ"מ דהא ר"י אמר אין ממזר רק מחייבי מב"ד וא"כ כללא כייל דלא הוה ממזר רק מחייבי מיתת ב"ד ולא מיבמה לשוק ובוודאי לא ישיב רב יושע דב"צ הוולד ממזר דהא איהו ס"ל אין ממזר רק מחייבי מב"ד רק אם בנה פגום ואף דלגבי יבמה לשוק לא נ"מ מ"מ נ"מ במ"ג ויש לפקפק תוס' ד"ה מה לאלמנה וא"ת היא גופי' נילף בק"ו וכו' ולכאורה יפלא איך שייך למילף בק"ו כיון דקרא

מפקע הק"ו דכתיב לאיש זר דאין מתחללת רק במי שזר מעיקרא וראיתי שהרגיש בזה תוספי הרא"ש וכתב דאיש זר לאו מיעוטא הוא דלגופי' איצטרך לומר דכל שזר אצלה מעיקרא פוסלה בביאה ולי נראה דעיקר קושית תוס' על הא דשאלו לר"י בני צרות דב"ה לב"ש ולמיפשט אי וולד מחזיר גרושה כשרה לכהונה ונסתפקו אי פירכא דהיא עצמה מתחללת חשיבא פירכא ועל זה הקשו תוס' דאיך נוכל למיפשט מ"ג מב"צ לב"ש הלא ביבמה לשוק לא שייך הך פירכא דהיא עצמה מתחללת דיבמה לשוק היא גופי' נילף בק"ו דהיא עצמה מתחללת ואף דכתיב לאיש זר דבעי זר מעיקרא ז"א דהלא האי קרא בתרומה כתיב דלאכילת תרומה הוא דלא מיפסל רק בזר מעיקרא אבל להנשא לכהן איכא למילף דאסורה להנשא לכהן מקרו וא"ל כיון דמותרת בתרומה שוב אף להנשא לכהן ליכא למילף מק"ו מאלמנה לכה"ג דאיכא למיפרך מה לאלמנה לכה"ג שאסורה אף בתרומה אבל יבמה לשוק אף אחר שנלמד מק"ו כשרה לתרומה דכה"ג חשיבא פירכא כמ"ש תוס' לקמן דנ"ז ע"ב י"ל גרושה יוכיח שמותרת בתרומה ואסורה:

להנשא לכהן אף וולד יבמה אף דכשרה לתרומה פסולה לכהן (ויש לפקפק קצת) וא"כ איך שאלו על צרת הבת דב"ה לב"ש למיפשט וולד מ"ג תינח אם ישיב ר"י דבת צרת הבת כשרה לכהונה ה"ה וולד מ"ג אבל אם ישיב פסולה אכתי תבעי וולד מ"ג דשאני בני צרות דהוא גופי' ילפינן בק"ו דהא דבעי זר מעיקרא אולי הוא לענין תרומה לחוד אבל מחזיר גרושתו לא שייך לומר דהיא עצמה מתחללת דלהנשא לכהן בלא"ה אסירא משום גרושה כמ"ש רש"י לקמן דט"ז ע"ב ד"ה למיפשט עיי"ש ולתרומה הא בעינן זר מעיקרא: באו"ד אין חללה אלא מאיסור כהונה ובתוספי הרא"ש הוסיף דלהכי אייתר חללה לומר דלא ילפינן מק"ו שתחלל אע"ג דילפינן מק"ו דבנה פגום היינו פסול זרע אבל פסול אשה היינו לשון חללה שהיתה כשרה ונתחללה לא ילפינן:

באו"ד וי"ל דר"י סובר כר"ע ועיי' תוספי הרא"ש דלא שייך למילף מביניהו כיון שאין פסולם שוה והנה מפשטות לשונם משמע דר"י סובר כר"ע דבכל חייבי לאוין אין קידושין תופסין ויש לדקדק דבסנהדרין דף צ"ג בעי ש"ס ג"כ לומר דר"י סובר כר"ע ומקשה הש"ס מהא דמחליף ר"י איסור מנוה ולמה לא מקשה בלא"ה אי ר"י סובר כר"ע ל"ל קרא בגר עמוני נילף מחלל וכו' ותירץ תוס' לא שייך דאי קידושין לא תפסי בח"ל ליכא ממזר מעובדי כוכבים ועבד כמ"ש תוס' בכמה דוכתי ונראה לתרץ קושית תוס' דלכאורה קשה מה הקשו תוס' למה לי קרא בגר עמוני נילף בק"ו הלא איצטרך קרא למלקות דאין מזהירין מן הדין אמנה יתכן קושייתם לקמן דף ס"ח דאי' שם עובדי כוכבים ועבד פוסלין בביאתן מקרא דאלמנה וגרושה ושם קשה למה לי קרא נילף מק"ו ושם

לא שייך מלקות דקרא דאלמנה וגרושה ליכא רק לאו הבא מכלל עשה וכך כתבו תוס' לקמן דף נ"ד ע"ב ד"ה הכא ולשיטת הרמב"ם בפ"ב מ"ה מ"א שכתב דבר שהוא בעשה יוכל להביאו לאו מק"ו ניחא אמנם לר"י בלא"ה ניחא דאיהו סובר סוף פ"ב דפסחים כל היכא דכתיב בתחלת הפרשה לאמר לאו נאמר וכתבו תוס' שם היינו היכא דכתיב לאו הבא מכלל עשה וא"כ לר"י דילף עובדי כוכבים ועבד מאלמנה וגרושה שפיר לקי דהוה לאו מעלי' דשם כתיב לאמר בתחילת הפרשה אבל מק"ו לא לקי דאין מזהירין מן הדין ועיי' משנה למלך פ"ב מה' נזירות: ראיתי בתוס' מס' נדה ד"ע ד"ה היא' שהקשו למה לי קרא היא תעבה ואין בני' תעבה דמה ס"ד דאי מק"ו איכא למיפרך מה לאלמנה לכ"הג שהיא עצמה מתחללת שהרי ע"י פירכא זו הדר הש"ס בפרק החולץ מהא דאמר הש"ס ה"מ במחזיר גרושה ונראה דלקמן דס"א סובר ר"א פנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה ור' מתי' בן חרש סובר אפי' בא עלי' בעלה בדרך להשקותה נעשה זונה הרי דסברי הני תנאי דלהנשא לכהונה לא בעינן זר אצלה מעיקרא וא"כ י"ל מאן דדריש היא תעבה ואין בגי' תעבה סברי נ"כ דלהנשא לכהן לא בעינן זר מעיקרא וא"כ ליכא למיפרך מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת דאף מ"ג נעשה זונה ותוס' כתבו לקמן דף מ"ד דזונה פסולה אף לתרומה משום דכללי' קרא בהדי' חללה ופסולה כחללה וסוגי' דהחולץ דהדר הש"ס משום האי פירכא משום דהש"ס בעי לומר מעיקרא דשמעון התמני מודה במחזיר גרושתו מק"ו דאלמנה שפיר מקשה הש"ס מנ"ל דלמא שמעון התמני אינו סובר כר"מ בן חרש וא"כ איכא למיפרך מה לאלמנה שהיא עצמה וכו' אבל מ"ג ליכא למיפסל מקרא דלאיש זר לכן מסיק הש"ס דמאן ה"מ ר' יושע דבח"כ דחמיר לא בעינן זר מעיקרא כמ"ש תוס' דף ס"ח אבל מאן דדריש היא תעבה ואין בני' תעבה סובר כר"מ בן חרש דנעשה זונה אף דאינו זר מעיקרא א"כ לא שייך למיפרך מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת דכיון שבא עלי' עשאה זונה כדאי' לקמן דמ"ד ע"ב (אבל למאן דפליגי על ר"מב"ח ור"א לא שייך לומר כיון דבא עלי' עשאה זונה) לכך ה"א דבנה פגום לכך איצטרך היא תעבה ולא בני':

דף טז.

תוס' ד"ה בני' ואומר ר"י דלא תהי' משמע דאפי' ע"י הוי' וכו' וקצת קשה דלקמן דף צ"ב איתא ושמואל מספקא לי' האי לא תהי' אי ללאו הוא דאתא ולמה לא אמר דלא תהי' איצטרך דלא מפקע זיקה אפי' נתקדשה ע"י אחר:

תוס' ד"ה עמון ומואב בפרשת דרכים דרוש ח' הקשה דלמה כבש משה סיחן ועוג הלא המה בכלל ז' עממין והרי הוא יתברך אמר לא תביאו את הקהל הזה לארץ אשר נתתי

להם ובספר דברי אמת דרוש ט"ז הקשה דהוא עצמו בהשגותי' לספר החינוך פ' משפטים כתב דסורי' ועבר הירדן לא נתחייבו רק מדרבנן וגם הביא במס' ב"ב דף נ"ו ותירץ ע"פ זה ספרי הביאו הרמב"ן פ' חוקת שדרש לך פרט לעבר הירדן שנטלו מעצמן וכתב הרמב"ן אע"פ שהיתה ירושתן של ישראל אם לא בקשו בני גד ובני ראובן לא הי' מניח שום אדם ושוב הקשה מירושלמי מס' בכורות דתני' חדא אשר נתתי לי פרט לעבר הירדן ועיי' בר"ש מס' בכורים משנה י' ע"כ:

שם בגמרא מקבלין גרים מן תרמוד קשה לי איך מוכח זה מהא דכתמים טהורים הלא מד"ת אין טומאה עד שתרגיש בבשרה וא"כ לכך כתמים טהורים דספק דרבנן לקולא דאפי' באו וודאי מישראל הלא טומאת כתמים דרבנן ושמא באו מעובדי כוכבים ושם לא גזרו כמ"ש תוס' שם אבל כאן אף דספק ממזר מותר לבוא בקהל מ"מ הלא חכמים אסרו ספק ממזר אבל לא מצינו שגזרו על ספק כתמים ואפי' אם נימא דדם עצמו הוא טמא דילמא מתני' אתי' כמ"ד מקור מקומו טהור ומזה יש סיוע להש"ך בכללי ס"ס שכתב דאיסור דרבנן שנתערב חד בחד ונאבד אחד לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא דאיתחזק איסורא וא"כ בתרמוד אם נימא יש שם ישראל הוה כאיתחזק איסורא אבל אינו מחליט דבר זה:

סליק חמש עשרה נשים פרק ראשון:

כיצד פרק שני:

דף יז.

בתוס' ד"ה א"א שלא הי' בעולמו וכו' וי"ל שחמותו מעוברת וכתב מהדורא בתרא דהוה מצי לתרוצי דאיצטרך אפי' כשאין חמותו מעוברת רק שמת חמי' של יבמה והא דצריכ' להמתין ג' חדשי' מד"ת דשמא היא מעוברת ותלד זכר ולי נראה דלא ניחא לתוס' דא"כ קשה ל"ל יחדיו למעוטי אחים מן האם תיפק דאי גם אחים מן האם זוקק למה לי קרא על א"א שלא הי' בעולמו תיפק משום דרכי נועם אף שמת חמי' הלא יש לחוש שתנשא ותלד זכר דהא השתא קיימינן דגם אח מן האם זוקק ולכן תירצו שחמותה מעוברת וא"צ להמתין עד שתלד:

ראיתי בספר חסידים סי' תצ"ב שכתב כי ישבו אחים וכו' פרט לא"א שלהב"ע שהרי אמר הכתוב להקים שם זרע והיא צריכא להמתין עד שיהי' היבם י"ג שנים ושוב אינה ראוי' לילד שאשה שהתה אחר מות בעלה עשר שנים ולא ילדה שוב לא ילדה ואינו בכלל להקים זרע אף שאמרה חכמים שאם דעתה עליו כגון בת ר"ח לרבא זה לפי שהי' גדול אבל על קטן לא מהני שאין לה תאוה ע"ש ובספר פלפולא חריפתא הוכיח דאם

דעתה עליו ילדה דאל"כ לא איצטרך קרא על אשת אחיו שלהב"ע והנה לספר חסידים קשה למה לי קרא על אשת אחיו שלהב"ע תיפק משום להקים שם ולא מהני גבי קטן אם דעתה עליו ובן אחותי הרב מ' אברהם פ"ש נרו תירץ דאיצטרך קרא כגון שיבם אחד אשת אחיו ואח"כ נולד עוד אח והגדיל ושוב מת היבם קמ"ל קרא דאסור לאח הנולד אחר מיתת הראשון דכה"ג ליכא למעוטי משום הקמת זרע שהרי לא שהתה אחר מיתת בעלה עשר שנים אמנם קשה לר"ש דשרי ביבום ואח"כ נולד ולא אסור (לחד תירץ) רק בחד אח ומת ונולד אח וקשה תיפק דבעינן להקים שם זרע ואיילונית לאו בת הקחית זרע ונראה דר"ש סובר כר"ע לקמן דע"ט דמתיר סריס אדם ליבום ולא ממעט מלהקים שם זרע רק היכא דלא הי' שעת הכושר א"כ גם יבמה ששהתה עשר שנים בת יבום היא כיון דהיתה לה שעת הכושר וליכא למעוטי כמו סריס אדם:

רש"י ד"ה מלוט. ותיבם אשת אחי אביו והא דלא מפרש"י ותיבם אשת בן אחיו ונראה דאכ"ק למה לי עלי' למיסר ערוה תיפק דאין עשה דוחה ל"ת שיש בה כרת וא"ל כמו שתירץ הש"ס לעיל דה"א הואיל ואישתרי אישתרי והרי באשת בן אחיו ליכא איסור לכן פרש"י ותתיבם אשת אחי אביו דהיא ערוה:

שם איצטרך סד"א הואיל וחידוש אימא עד דמיחדי באבא ובאמא הקשה הרמב"ן והרשב"א אדרבה כיון דחידוש הוא אין לך בו אלא חידושו ואחים מאב ולא מאם אבל אחים מאב ואם לא שרי רחמנא כיון דתרי איסורי ותירצו דיבום בקורבה תלי' רחמנא וכל שקרובי' טפי מיבמי וה"א עד דקרובים לגמרי מאב ומאם ולדידי קשה על קושייתם שהקשו דנימא כיון דחידוש הוא חד איסורא שרי רחמנא ולא תרי הלא במס' בכורת דף וי"ו ע"ב איתא הואיל דחלב בהמה טהורה חידוש הוא דדם נעכר וכיון דחידוש הוא בטמאה נמי לשתרי ואמאי לא נימא כיון דחידוש הוא אין לך בו אלא חידושו וחד איסור שרי רחמנא ולא תרי:

שם רש"י ד"ה ולימא הלכה כמ"ד אין זיקה ופרש"י דהוא ר"ע דאמר אין יבמה מפר וקשה לי לפמ"ש הב"ש סי' קע"ג ס"ק ט"ו דאפי' מ"ד יש זיקה הוא רק מדרבנן והרמב"ן הביא ראי' מסוגי' דלקמן דף כ"ח ע"ב ס"ד משום מצוה עביד רבנן ועיי' שם ברש"י דלא העמידו איסור זיקה שהוא דרבנן הרי דזיקה הוא דרבנן א"כ אי הוה אמר הלכה:

כר"ע ה"א דוקא גבי נדרים הוא דאין היבם יוכל להפר כיון דמד"ת אין זיקה והרי היבם כאיש אחר ואף דמדרבנן יש זקה מ"מ לא יוכלו להקל על ד"ת ולחומרא אמרינן אין זיקה ולכך א"י להפר אבל יבמה שמתה ה"א דמדרבנן יש זיקה לחומרא ואסור באמה קמ"ל ר"י אמר רב דמותר באמה: והגאון מהור' משולם אב"ד דק"ק פ"ב זלה"ה השיב

דאם מדרבנן יש זיקה מ"מ יוכל להפר כמו יתומה שנדרה בחיי בעלה דמיפר בעלה אן דנשואין דרבנן ע"כ אמנם יש לדקדק דהלא באמת במס' נדה דמ"ו הקשה ר' ירמי' למ"ד מופלא סמוך לאיש דאורייתא מהאי דיתומה שנדרה בעלה מיפר איך נשואין דרבנן מבטל נדרא דאורייתא ומשני הש"ס כל הנודרת על דעת בעלה נודרת וא"כ אכתי קשה מאי הקשה הש"ס ולימא הלכה כמ"ד אין זיקה ה"א דוקא לקולא לא אתי' זיקה דרבנן ומבטל נדר דאורייתא ובריית שנינו יתומה שנדרה בעלה מיפר דילמא סובר ר"ה מופלא סמוך לאיש דרבנן ואתא נשואין דרבנן ומבטל נדר דרבנן ולא משום כל הנודרת ע"ד בעלה נודרת שהרי גם ר' ירמיה לא אסיק דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת לכך אתא ר"ה א"ר לאשמועינן דאין זיקה אפילו מדרבנן ולכך מותר באמה ונראה דש"ס שפיר הקשה דהא ר"ה א"ר אמר האי דשומרת יבם שמתה מותר באמה ובכתובת דמ"ז אמר ר"ה אמר רב דמעשה ידיה דבת לאב דכתיב וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מ"י לרבה אף בת מעשה ידי' לאבי' ומבנעורי' לא יליף דהאי בהפרת נדרים כתיב והקשה הלא כבר כתיב אשר הניא אבי' ותירץ רש"י דהאי הוה מוקמי בקטנה והקשה בספר ב"י בשם הרב מהר"ר איצק פ"ב הא אין נדר קטנה כלום ותירץ דמיירי בקטנה מופלא סמוך לאיש וא"כ מוכח אמר רב סובר מופלא סמוך לאיש דאוריית' ושוב קשה מהך ברייתא יתומה שנדרה בעלה מיפר לה ואיך נשואין דרבנן מבטל נדר דאורייתא וע"כ צ"ל דגם נשואין דרבנן מבטלין נדר דאוריית' דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת וא"כ שפיר מקשה הש"ס ולימא הלכה כמ"ד אין זיקה וכפרש"י דאין יבם מיפר נדרה וע"כ אין זיקה אפי' מדרבנן דאי יש זיקה מדרבנן אף שזיקה דרבנן מ"מ אתא זיקה דרבנן ומבטל נדר דאורייתא דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת וכמו ששנינו בברייתא במס' נדה יתומה שנדרה בעלה מפר לה והיינו ע"כ משום כל הנודרת ע"ד בעלה נודרת דהא ר"ה ע"כ סובר מופלא סל"א דאורייתא וע"כ צ"ל הא דקתני בברייתא יתומה שנדרה וכו' הוא משום כל הנודרת וכו' וממילא אי יש זיקה אפי' מדרבנן יוכל היבם להפר: ובזה מיושב מה שהקשה מהרש"א בסוגי' דקידושין די"ט דמקשה הש"ס ורבנן לאמה מאי עבדי והקשה בשם ל"א דהא איצטרך לאמה שמעשה ידיה לאב ולי נראה דסוגי' דקידושין אזלי להך תירוצי ואב"א במס' נזיר דכ"ט דכ"ע מופלא סמוך לאיש דרבנן וא"כ מעשה ידי' לאבי' ילפינן מבנעורי' דלהפרת נדרים לא איצטרך דכבר שמעינן מאם הניא אבי' ועל קטנה וודאי לא קאי דאפי' מופלא סמוך לאיש דרבנן ואין נדר קטנה כלום וע"כ אם הניא קאי על נערה וממילא מוקמינן בנעורי' על מעשה ידי' לאביה ולא איצטרך לאמה אבל ר"ה אמר רב סובר מופלא סמוך לאיש דאורייתא (וצ"ע על התוספי הרא"ש לקמן דף כ"ט

ע"ב שכתב דהא דבעי למימר מעיקרא במס' נדרים דפליגי בזיקה לא מצי למימר דמ"ד אין זיקה הוא ר"ע דע"כ ר"א ור"י דאמרי יש זיקה ומיפר הוא מד"ת דזיקה ככנוס דאי זיקה דרבנן לא הי' אומרים שיוכל להפר אבל אפשר דיש זיקה מדרבנן ואולי כוונתו להא דנדה דף מ"ו יתומה שנדרה וכו':

עוד עלה בלבי לתרץ דלקמן ד' צ"ח איתא ברייתא גר שמתה אשתו מותר בהמותו ומסיק הש"ס דאתי' כר"ע הואיל דסובר חמותו אחר מיתת אשתו אינה בשריפה קלש איסור ולא גזרו דכיון דבחיי' אשתו הוא רק מדרבנן שוב לאחר מיתת אשתו לא גזרו וא"כ שפיר הקשה הש"ס ולימא הלכה כמ"ד אין זיקה ופרשי' דהוא ר"ע דאמר אינו יוכל להפר ומדאינו יוכל להפר ש"מ לכל הכחות מד"ת אין זיקה דאל"כ למה אינו יוכל להפר וא"כ ממילא נשמע דלאחר מיתת היבמה מותר באמה כיון דאפי' בחי' יבמה לא אסירא מד"ת וכשמתה ראוי' שלא לגזור כמו גבי גיורת דתנן מתה אשתו מותר בחמותו הואיל דקלש איסור ליכא למיגזר רק יש לדקדק דילמא סובר כאביי לקמן דאמר משמעות דורשין א"ב ולדידי' אפי' לר"ע חמותו לאחר מיתת אשתו בשריפה וכמ"ש תוס' ד' צ"ח ע"ב ד"ה קלש' ובאמת קשה שכל הפוסקים פסקו דשומרת יבם שמתה אסור באמה ואמאי לא נימא כיין דבחיי יבמה לא אסור רק מדרבנן דזיקה הוא מדרבנן ולאחר שמתה למה אסור באמה נימא כיון דקלש איסורא ששוב אינו בשרפה ראוי' להיות מותרת כמו חמותו של גר אחר מיתת אשתו ומזה יש ראי' לשיטת ר"ח דפסק כר' ישמעאל דחמותו לאחר מיתת אשתו בשרפה:

תוס' ד"ה אבל מחיים אפי' ר"ג מודה שכבר נשאה הקשה הרשב"א הלא משמע דר"ג אמר אפי' בשאינה נשיאה מדאמרינן בפ' ב"ש קסבר ר"ג המקדש אחות יבמתו נפטרה היבמה וקשה לי דשם כבר קידש אחות יבמה והרי היא אחות אשתו הרי הוא מעוות שלא יוכל לתקן ולכך נפטרה יבמה אבל לכתחילה אסור לישא אמה משום ביטל מצות יבמין והאי דר"ג אף דאפשר דהוא כלכתחילה שנוכל ללמוד שתמאן מ"מ שרי ר"ג הואיל וכבר נשאה ונראה דכוונת הרשב"א כיון דאיתא בר"פ ד"א דאם כנסו יוציאו הרי הואיל דעבר על ביטל מצות יבמין קנסו להוציאו א"כ אף במקדש אחות יבמתו ראוי' לקנוס שיוציאו וזה לא שמענו בשום מקום אמנם דילמא סובר ר"ג כא"ש וכר"ש דאמרי יקיימו ובתוספי הרא"ש כתב בשם ר' נתנאל דהא דר"ג אם מיאנה היינו טוב הוא המאון ואם לאו תמתין מלבעול ואולי מתוך כך תמאן:

דף יח.

תוס' ד"ה והאי דקתני מאמר ותימא וכו' ונראה דבירושלמי איתא ולקחה זו מאמר ושוב יליף מולקחה לאשה הרי היא כקדושי אשה מקדשת בכסף ובשטר אף יבמה כן ונראה דנ"מ אם היבמה היא קטנה ואין לה אב או אם קדשה בע"כ ואם ילפינן מולקחה מהני אפי' בע"כ או מקטנה אבל אי ילפינן מקדושי אשה לא מהני מאמר בע"כ וא"כ י"ל דמתני' יתירא בא להורות דאפי' מאמר מדעתה לא מהני:

עוד נראה לתרץ קושית תוס' לפי מה דאיתא לקמן דף נ"ב ע"ב מאמר עלוי זיקה רמי' ופרשי' דאתא מאמר ואיתוסף עלה ע"ש ואף דשם מיירי רק מדרבנן מ"מ יש סברה לומר דע"כ לא גלי' רחמנא מולקחה זו מאמר רק אי קיימא כבר בזיקה אז מאמר ניתוסף עלה והנה הרשב"א כתב לקמן ד' י"ח בד"ה א"נ בסוף הדבור אע"ג דבמתני' קתני שני אחין לאו דוקא דהא לפרושי א"א שלהב"ע דקתני בפרקן קמא דפוטרת צרתה וצרת צרה קאתי והאי לא משכח רק בזיקת ב' יבמין שמת אחד ונפלה לפני ב' אחין ע"ש וא"כ אי ממתני' דריש כיצד ה"א לכך לא מהני מאמר לפוטרת צרתה הואיל שיש שני יבמין ומאמר עלוי' זיקה רמי' ואין זיקה בתרי לכך לא אלים מאמר ליפטר צרתה אבל ממשנה דלקמן שמעינן אפי' בזיקת חד אח דאלים המאמר אפ"ה לא מהני אמנם יש לב"ד לחלוק אף דמצינו סברה זו דמאמר עלוי' זיקה רמי' ולא מהני היכא דליכא זיקה מ"מ זה אי מאמר דרבנן אבל לב"ש דמאמר מד"ת אולי מועיל אף היכא דליכא זיקה אבל מ"מ יש לתרץ בזה קושית תוס' לקמן דף למ"ד דלמה לא הוכיח ר"נ ממתני' דריש כיצד דאין זיקה ולהנ"ל ניחא דממתני' דריש כיצד ליכא להוכיח דאין זיקה אפי' בחד אחא די"ל דסיפא דעשה מאמר קאי אריש דמיירי ב"ג אחין כמ"ש הרשב"א דב' אחין לאו דוקא דמתני' לפרושי א"א שלהב"ע דריש פירקן קאתי דפוטרת צ"צ דמיירי ע"כ ב"ג אחין ור"נ רצה להוכיח דאפי' בחד אין זיקה:

דף יח:

תוס' ד"ה אי דרב בפ"ק דכתובת וכו' הא דלא הקשו תוס' מסוגי' דעירובין דף ז' קל שם ג"כ כה"ג רק דשם מיד אמר ביי כן:

שם בגמ' א"נ בתרי ולא יבם ולא מת הקש' הרשב"א ל"ל כי ישבו למעט לא מת כיון דסובר דקה כנוסה הרי היא א"א החי ובחדושי גלאנטי תירץ כגון שיש שני יבמות מבית אחד דממ"נ לא ככנוסה דא"א ליבם שתיהם וזה נגד דברי מהרש"א לקמן ד' י"ט שני' שבזוג ב' דהקשה מאי ס"ד דאמאי נפטרו כולם (וגם תוספי הרא"ש הרגיש בזה) ותירץ כיון דברצונו תלי' מילתא ליבם לאיזה שירצה שפיר חשבינן כ"א ככנוסה משום זיקתו

משא"כ בב' יבמין עוד תירץ דאיצטרך היכא דנפלה לפני יבם קטן דאפי' היא ככנוסה לא היתה אסורה שהרי אפי' קידש ובעלה אשת קטן היא וקשה לי א"כ למה אמר הש"ס ולא מת אפי' מת כיון שמת קודם שהגדיל לא חשבינן כזקוקה לקטן וממילא בא היבם מחמת זיקת אחיו הראשון ושפיר היא א"א שלהב"ע וגם קשה לשיטת תוס' מס' קידושין ד' י"ט דביאות בן ט' מדרבנן וא"כ אפי' אם יבום ומת אינו בא מחמת קטן כיון שביאה הוא מדרבנן: תוס' ד"ה משכחת וא"ת וכו' ונראה לתרץ דהרשב"א הקשה על הא דאמר הש"ס יבומי חדא ואיפטרי אידך לא דילמא אין זיקה והרי שתי יבמות מב' בתים דלמא לעולם אימא יש זיקה חיקה ככנוסה דמי אפי' בזיקת ב' יבמין ואי דא"כ ליבומי חדא ואיפטורי אידך לא היא דבשתי יבמות הבאות מב' בתים אפי' לר"ש תרווייהו מיבמין דאל"כ בטלת מצית יבמין מג' אחין אלא היינו טעמי' משום דעשה מאמר ומספק לי' אי מאמר קונה וכו' אבל ב' יבמות מב' בתים אפי' לר"ש שתיהם מתיבמות דכניסה דהאי מפקע מזיקת שאר אחין דאי לא בטלת מצות יבמין מג' אחין דכנוסה לזה ולזה הוא והילכך הכא אי לאו ספק מאמר מתיבמות ומשום ספק אי מאמר קנה מיבם לחדא וחליץ לאידך ומתרץ דדוקא כי קיימי תרווייהו ומיבם חד מפיק לה מזיקה דאידך דהא קאי אחא ולא מיבם לה אבל כי מיית לי' א"א דזיקת ב' יבמין ככנוסה הוה לן למימר אילו הוה קאים איהו הוה כנוס לה ומעיקרא ככנוסה הוות לי' ושוב הקשה אמאי לא מתרץ דכי אמר ר"ש זיקה ככנוסה רק כשכנס לבסוף אבל לא כנס לא ומתרץ דא"כ הוה לי' כיבמה שנאסרה בשעת נפילה ואף שעמד א' מן האחין הילודין וכנסה כיון שאין אני קורא בשעת נפילה וכו' הרי היא כא"א שיש לה בנים ולי נראה דש"ס שפיר הקשה דע"כ ר"ש סובר זיקה ככנוסה אף כשלא כנס לבסוף מדמשני הש"ס לעיל בתרי לא יבום ולא מת ומדנקט ולא מת מכלל דאי מת מותרת לאח הנולד אף שלא כנס בסוף ש"מ זיקה ככנוסה אף שלא כנס בסוף וע"ז משני הש"ס ומחלק בין זיקת יבם אחד לזיקת ב' יבמין והיינו בזיקת ב' יבמין ולא כנס לבסוף אז לא אמרינן זיקה ככנוסה אבל כשכנס לבסוף איגלי מילתא למפרע שהיתה זקוקה לי' מעיקרא לזה שכנס כמ"ש הרשב"א דאל"כ:

בטלה מצות יבמין בג' אחין ומת א' דנימא ג"כ הואיל שנזקקת גם להשני הרי נושא א"א בחיו וע"כ צ"ל כיון שכנס לבסוף איגלי למפרע שהי' זקוקה לי' מעיקרא וא"כ שפיר אמר לעיל דלר"ש לא משכחת צ"צ בא"א שלהב"ע אף בזיקת ב' יבמין דלמשל אם מת ראובן והניח ב' אחין ואח"כ נולד יהודה וכנסה שמעון וכשמת שמעון מותרת גם אשת ראובן לאח הנולד דכיון דכנסה שמעון איגלי למפרע דזקוקה לשמעון וזיקה ככנוסה והרי היא כיבום ואח"כ נולד ומעיקרא לא עמדה עליו שעה אחת באיסור וע"כ לא אמר

הש"ס בזיקת ב' יבמין ל"א זיקה ככנוסה רק כשלא כנס לבסוף דאז לא אלים זיקה לשווי' ככנוסה כן הי' נראה לפענ"ד לולי שרש"י מפרש לקמן די"ט ד"ה לא בשני יבמין דבב' יבמין אפי' לאחר שיבמוהו שניים ראשונים אסירא להאי אח שנולד:

והנה יש לי לדקדק על לשון הרשב"א שהקשה אמאי לא מתרץ רק כשכנס לבסוף וכו' וקשה לי דלמא המתרץ ידע מהברייתא דלקמן דאמר ר"ש כל שהלידה קודמת לנשואין או חולצת וכו' ומדקאמר כל שהלידה קודמת לנשואין א"כ מיירי שכנס לבסוף ואפי"ה לא אמרינן זיקה ככנוסה לכן תירץ ומחלק בין זיקת א' לזיקת ב' ומוקי ברייתא דלקמן בזיקת ב' יבמין:

דף יט.

גמרא גזירא שמא יאמרו ב' יבמות ופרש"י שנפלו בבת אחת והנה לולי דברי רש"י יש לאשכוחי כגון ראובן שקידש אשה והתנה שאם ימות ולוי לא ירצה ליבמה רק שמעון יהי' למפרע קידושין בטלים כמו שכתבו הפוסקים תנאי זה באח מומר וא"כ כשמתו ראובן ושמעון ונפלה לפני לוי לא מקרי בית אחד דאשת ראובן לא נזקקת לשמעון מחמת התנאי גם משכחת להאומרים דביאת בן ט' רק מדרבנן א"כ משכחת ראובן קידש אשה ויש לו אח גדול ואח קטן ולאח קטן יש לו אשה דהיינו בקדושי יעוד ופליג על ריב"י בקדושין די"ט רק דסובר יש יעוד לבנו קטן ועיי' תוס' סנהדרין דנ"ב או לשיטת הר"י בר זילי הביאו משנה למלך פ"י וה' גירושין שכתב דאם קידש אביו אשה לבנו קטן יש לחוש לקידושי תורה דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו וא"כ כשמת ראובן וגם האח הקטן ונפלה לפני האח הב' שפיר היא מב' בתים דמעיקרא לא נזקקת לקטן עד שיגדל ולא שייך לומר זיקה ככנוסה דאף אם כנסה לא מהני ביאתו מדין תורה:

תוס' ד"ה והא ח"ל והו"מ לשנוי' דלדבריהם דרבנן קאמר להו עכ"ל ונראה דלקמן דכ"ח הקשו תוס' דאיך אמר ר"ש אם קונה אשת שני הוא בועל דילמא קונה ומשייר ולא הבנתי דהלא איתא בירושלמי פ"ב דר"א בן ערך סובר דמאמר קונה קנין גמר ולא משייר ואם כן דילמא גם ר"ש סובר כר"א ב"ע וליכא להקשות קרא ויבמה דדרשינן ביאה גומרת ולא כסף ושטר ל"ל ונראה דלעיל דף ד' כתבו תוספת דדרשינן ג' דרשות מויבמה שמיבמה בע"כ ושתהי' יבומין ראשונים עליו וביאה גומרת ולא כסף ושטר דיש ג' יתורין בפסק ולהמסקנא דאוסר ר"ש בנולד ואח"כ יבום מוקמינן חד יתורא שתהי' יבומין ראשונים עליו דהיינו בנולד ואח"כ יבום כן הוא דעת ר"א בן ערך בירושלמי ולא קשה הך יתורא מאי עביד:

גם נראה דר"ש לטעמי' דמפיק לצרור בשעה שנעשו צרות לא יהי' לקוחין אפי' באחת וצרת ערוה דאסירה א"כ סובר כרבי לעיל דף ח' מולקחה ושלא במקום מצוה דשרי יליף מויבמה במקום מצוה הוא דאסירה ושלח במקום מצוה שרי וא"כ מוקי חד יתורא למשרי צרת ערוה שלא במקום מצוה אפי' למ"ד דשרי ר"ש אפי' נולד ואח"כ יבום הלא הש"ס מסיק דבזיקת ב' יבמין מודה ר"ש א"כ מוקי חד יתורא בנולד ואח"כ יבום ובזיקת ב' יבמין ובזה מיושב קושית תוס' דליכא למימר דר"ש לדבריהם קאמר האיך יוכל להקשות זה לחכמים דילמא חכמים סברי מאמר קונה ומשייר דהא אינהו דרשי עלי' למשרי ערוה שלא במקום מנוה ואייתר קרא אם כן ע"כ מוקי שאין מאמר גומר:

דף יט:

תוס' ד"ה ר"ש ומסקו תוס' דר"ש סובר אין זיקה:

וקשה לי דלעיל דף י"א ע"א כתבו תוס' ד"ה ר"ש. בסוף הדיבר. דבסוטה דרבנן אין חליצה מועלת לפטור צרתה ואי ר"ש סובר אין זיקה למה לא יפטור צרתה כדאי' לקמן דף נ"ח דלמ"ד אין זיקה פקע בחליצה כל דהוא: תוס' ד"ה ר"ש וא"ת אכתי צרתה היא בזיקה וקשה לי הלא הא דיש זיקה הוא מדרבנן והלא ר"ש לא אמר רק ביאתו וכו' והוא בדיעבד דלשון זה מורה בדיעבד כמ"ש תוס' לעיל דף י"א אבל לכתחלה באמת אסורה ליבם משום שנעשה צרה בזיקה ונראה דתוס' הוכיחו דאף לכתחלה מותרת להתיבם דאי נימא דלכתחלה אסור להתיבם א"כ חליצה פסולה היא ולמה מהני לפטור צרתה:

תוס' ד"ה חלץ וכו' מדרבנן שלא יאמרו וכו' וקשה לי כי חלץ נמי לאידך למה יפטור בעלת מאמר ניחש שיאמרו ב' בתים מיפטרא חדא בחליצה דאידך כמו האי דלעיל ג' אחין ומת א' ועשה הב' מאמר דאמר ר"ש מיבם וכו' וחולץ לב' שלא יאמרו ב' בתים מיפטרא חדא בחליצה דאידך ויש לחלק ואולי יש לתרץ קושית תוס' דלא ניחא להקשות מהא דחולץ דשמא סובר כמ"ד לקמן דף כ"ט דכל שעשה מאמר ביבמתו פרחה זיקה ועיי"ש במהרש"א וא"כ גרע מאלו הי' זקוקה לחוד והרשב"א הביא לתרץ דע"כ לא אמר ר"ש זיקה ככנוסה רק כשכנסה לבסוף והקשה דהלא יבמה שנאסרה שעה אחת וכו' ויש לדקדק אי האי יבמה שנאסרה כ"ע היא ועיי' לקמן ד' קי"א מדלא משני אביי כרבא לא סבר זה:

שם בגמרא בבא דסיפא למאן קתני כתב בתוספי' הרא"ש הקשה ר"מ למה לא דייק מרישא דרישא הראשונה יוצאת משום א"א שלהב"ע ולא פליג ר"ש ותירץ דאיכא למימר דפליג ר"ש אף על רישא דרישא והא דקתני חולץ לבעלת ה"ק לא מבעי אם חלץ לא"א

שלא עשת בה תאמר דלא נפטרה צרה אלא אפי' היכא דעבד מאמר לא נפטרה צרה ח"נ לר"ש מאמר בע"כ הוה מאמר ואקרי שפיר האי דרישא בעלת מאמר:

דף כ.

בגמרא אחותה דמאן וכו' כיון דמד"ת וכו' קפגע באחות זקוקתו הקשה יש"ש דלמה לא מוקי באיסור קדושה אלמנה לכה"ג מן הנשואין ולא הבנתי א"כ איך קתני אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת איך רשאי ליבם דנהי דליכא איסור אחות זקוקה גבי אלמנה מן הנשואין הואיל ומדאורייתא אינה ראוי' ליבום מ"מ אחותה אף שהיא אלמנה מן האירוסין אין רשאי ליבמה משום גזירה ביאה א' אטו ביאה ב' והוא מדרבנן א"כ ממילא איכא איסור אחות זקוקה הואיל ומדאורייתא רמי' קמי':

אמנם קשה דנוקי באיסור מצית עשה כגון גר שנשא מצרית ראשונה דקהל גרים לא אקרי קהל וילדה לו בת דהבת היא מצרית ב' ויש להגר עוד בת אחת שנולדה מישראלית ונשאו אותן שתי אחיות לשני אחין ואף שמצרית ב' אסורה בישראל מ"מ משכחת שאותה שנשאה מב' הוא פצוע דכא ולשיטת הראב"ד פ"ד מותר אפי' בממזרת ושוב כשמת הב' אחים ונפלו לפני אח הג' מותר ליבם איתה אחותה מישראל דליכא איסור אחות זקוקתו הואיל ואחותה שהיא מצרית מד"ת אינה עולה ליבם דמאי אולמי' עשה דיבום מעשה דמצרית והרי הלכה כר"ע לקמן ד' ע"ט דסריס אדם דהיינו פ"ד חולצין לאשתו ונראה דהראב"ד סובר בזה כהרמב"ם דמד"ת חייבי עשה עולין ליבם ועיי' מ"ש מ"ו בנ"ב מה"ק בסוף הספר רק דאכתי יש לפקפק דהרמב"ם לא אמר רק אם כבר יבום ח"ע נפטרה צרתה אבל לכתחילה אולי מודה הרמב"ם דאינו רשאי ליבם ושוב לא הוי אחות זקוקתו והרמב"ם לא סבר מ"ש בס' כריתות דהא דאמרינן בכל דוכתי' אין עשה דוחה ל"ת ועשה הוא לרווחא דמילתא דעיקר מאי אילמי' דהאי עשה מהאי עשה דהרי באלמנה מן הנשואיו פסק הרמב"ם דלא נפטרה צרתה ובס' שאגת ארי' כתב לסייע להרמב"ם מסוגי' דחולין ד' ק"מ שלח תשלח אפי' לדבר מנוה ומקשה הש"ס פשיטה וכו' ומשני דסד"א גדול השלום והרמב"ם פסק דמצורע מותר בתשמיש וא"כ קשה ל"ל תשלח א"ו דב להורות דדוקא הכא לא דחי' אבל בעלמא עשה דוחה עשה וקשה לי א"כ מאי הקשה הש"ס בפסחים ד' נ"ט לריב"ב מאי אולמי' דהאי עשה מהאי עשה ומאי קושי' דלמא ר"י בנו של ריב"ב סובר כמ"ד מצורע מותר בתשמיש א"כ מוכח דעשה דוחה עשה. ובשיטה מקובצת כתב בשם הרב ר' עזריאל דאפי' למ"ד מצורע מותר בתשמיש מ"מ בימי חלוטו איכא קצת שלום בית דקודם משולח חוץ למחנה ואולי היא לא תרנה

ללכת אחריו ויתגנה בעיניו והנה בתוס' לעיל דף ה' ד"ה אכתי כתבו דתלי' בפלוגתא אי מצורע בימי חליטו מותר בתשמיש ובזה יש לתרץ מה שהקשתי לעיל על הראב"ד:

שם בגמרא קפריך ותני וכו' הקשה הרשב"א למה לא מקשה בפשיטת מגרושה בלא פסיק ותני דניתי עשה דיבם וידחה ל"ת ונראה דלקמן ד' קי"א כתב המהרש"א דהא דמרבינן קטן ליבום הוא שלא קנה אותה לקיים מצות יבום אלא דלא נימא בכל ביאה וביאה עביד סורא ע"כ מגרושה לא רצה להקשות דה"א לכך אסורה דגזרינן שמא יהי' היבם קטן והיא הגרושה תהי' גדולה (ועיי' לקמן ד' קי"ג דוגמא לזה שמא יאכל חרשת וכו' ועיי' שם בתוס') וא"כ לא שייך דעשה ידחה ל"ת דבעודו קטן לא מקיים מצות יבום כמ"ש מהרש"א ואיכא איסורה אף דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו לחד מ"ד מ"מ אם יבמה גדולה א"כ לגבי דידה איכא אסורה כדאי' לקמן ד' קי"ג אבל מאלמנה לכה"ג שפיר הקשה דליכא למיגזר שמא יהי' הכה"ג קטן וכי ממנין קטן לכה"ג כדאי' בת"כ הביא ספר יראים סי' שכ"ה ועיי' חולין דף כ"ד משיבוא ב' שערות ועיי' לקמן ד' ס"א איכא חד מ"ד דכה"ג אסור לישא קטנה א"כ אין לחוש ג"כ שתהי' יבמה קטנה:

ע"א גמרא א"ה חייבי לאוין נמי עיי' תוס' ובתוספי הרא"ש כתב שלדעת רש"י דח"ל לא מקרי לקחת כלומר לקחת לו כדמפרש בקרא דלעיל דדרשינן ולקחת מלמד שמגרשה ומחזיר' וזה א"א בח"ל דביאה ב' אסורה וה"א כיון דלא קרינן ולקחתה לא קרינן ג"כ ועלתה להכי הדר כתיב ויבמתו דיש כך יבמה שעולה לשערה אע"ג דלא קרינן ולקחתה ושוב הקשה דלא הוה ר"ג רק לומר דח"ל אין עולין ליבם דלא קרינן ולקחתה ותירץ דא"כ הוה קשה דחליצה נמי לא תבעי ולהכי מייתי קרא יבמתו ובזה ניחה נמי מה ראית ע"כ בקיצור:

שם מיתיבי ואם בעלו קנו יש לדקדק דילמא הך ברייתא אתי' כחכמים דאמרי מצות יבום קודם לכך לא מקרי אפשר לקיים שניהם ורבא דאמר כאבא שאול דאמר מצות חליצה קודם אמנם הב"ש סי' קע"ד ס"ק ד' כתב דמד"ת כ"ע מודים דמצות יבום קודם אמנם קשה לפמ"ש מהרש"א לקמן גבי ביאת כה"ג באלמנה מן הנשואין דפליגי אי ביאתה פוטרת צרתה כתב מהרש"א דלא פליגי רק אי פוטרת צרתה אבל היא גופי' סגי' בגט דהא קידושין תפסי בח"ל ע"ש וקשה לי א"כ מאי הקשה הש"ס מהאי דאם בעלו קנו דהיא גופי' סגי' בגט ויש לחלק דכיון דאפשר בחליצה הרי כאשת אח כמקדם ובעיקר סברת מהרש"א נסתפק המשנה למלך בפרשת דרכים דרך מצותיך ד' ס"ט ע"ג ומה שכתבתי כיון דאפשר בחליצה אין זה מספיק דהא גבי פלוגתא דביאת כה"ג באלמנה אמר הש"ס נמי כיון דאפשר בחליצה ואפ"ה לא נקט רק צרתה:

תוס' ד"ה מיתיבא ואם תימא דרבא גופא וכו' ונראה לתרץ דהנה יש לדקדק מאי הקשה הש"ס מהא דאם בעלו קנו הא הש"ס מסיק לקמן דע ט שנפלה ולבסוף נפצע וא"כ י"ל דהך ברייתא אתי' כא"ש דס"ל חליצה קודמת (והיינו אם לא נימא כסברת הב"ש סי' קע"ד ס"ק ד') וא"כ הא דהתירה התורה ליבם הוא מטעם דחוי דהא לא שייך לומר דהתירא הוא שהרי מצות חליצה קודמת וכיון דדיחוי הוא אמרינן מה לי חד דיחוי או תרי דיחוי ואמרינן הואיל דדוחה איסור אשת אח דוחה נמי איסור פצוע וסברה זה סובר רבא בזבחים דף ל"ב גבי ט"מ ונעשו זבים ע"ש והא דאמר רבא לעיל ד"ח ערוה גופי' לא צריך קרא ומשמע שם אפי' בנשא מת ומת ואח"כ נשא חיי י"ל דשם קאי לחכמים דס"ל יבום קודמת והא דשרי' רחמנא להתיבם היתר גמור דהתורה גזור עליו וכיון דהתירא הוא אמרינן להא אישתראי ולהא לא אישתראי כמו שמבואר בזבחים שם:

וי"ל דהרמב"ן גרס ר' יוסף במקום ר' אשי ולדידי' לא יתכן זה דלקמן דע"ט מקשה הש"ס על הא דבעי לאוקמי' כגון שנפלה ולבסוף נפצע דליתי איסור פצוע דכא ולידחי יבום ומשני ר' יוסף דהך תנא כהך תנא דר"ע ואמאי לא משני כיון דנפצע לבסוף אמרינן מה לי חד דיחוי וכו' וע"כ דלא ס"ל הך סברא לכן מקשה הש"ס שפיר אבל לרבא ניחא ועוד נראה לתרץ קצת דרבא מוקי הך ברייתא ואם בעלו קנו בחרשית דלא אפשר בחליצה דאינה באמר ואמרה וש"ס דמותיב לא ניחא לאוקמי' בחרשית הואיל ורישא ונתנו גט או שחלצו מיירי בפקחת ומסתמא סיפא דומי' ורישא אבל רבא מוקי רישא בפקחת וסיפא בחרשית ועיי' לקמן דף ק"י ע"ב משני הש"ס ג"כ אליבא דרבא הא כדאיתא והא כדאיתא ועיי' לעיל דף י"א בד"ה היא חולצת מש"כ לתרץ הרמב"ם:

דף כא.

תוס' ד"ה א"ה עיי' במהרש"א מה שהקשה על המהרש"ל דא"כ תיפשט דשניות דר"ח אין להם הפסק ונראה דהרמב"ן כתב על הא דקתני אשת חרגו קמ"ל דשרי אפי' אם יש לה בת דה"א דלא משתרי אשת חרגו רק באין לה בת אבל ביש לה בת ה"א דנגזור אטו בתו קמ"ל דלא גזרינן דאף שבתו אסורה היא מותר. ומדברי הרמב"ן נשמע דיש סברא לומר דאשת חרגו אינה מותרת רק באין לה בת דאם יש לה בת איכא למיגזר אטו בתו ובזה הסברא יש לתרץ מה שהקשו תוס' דליתני אם אם חמיו דאולי באמת אסורה בחי' בת בתה דגזרינן איהי אטו בת בתה דאיהי אסורה משום אם חמיו והיא ערוה דאורייתא והא דלא גזרינן אשת חרגו אטו בתה יש לחלק דאשת חרגו לא מיקרב עד דאיכא תרי קידושין אבל חמישי שבחמיו ושבחמותו בחד קידושין הוא דמיקרב דמיד שקידש אשתו נתקרבו חמשה שבחמיו ושבחמותו ולכך גזרינן טפי וכמו שמחלק

הש"ס לקמן ונראה דתוספת הוצרכו לתרוצם משום דלקמן מסיק הש"ס דר"י בר שילא לאתר אם אחי האם מן האם דכל שבנקבה ערוה וכו' והקשה הש"ס מ"ש הני ותירץ הש"ס ומחלק בין חד קידושין לתרי קידושין וא"כ המקשה דלא אסיק האי סברא בין חד קידושין וכו' טפי הוה להקשות אגופא דברייתא דחמישי שבחמיו נמי תימא אני מותרת ובתי אסורה דהא להמקשה ע"כ חמישי שבחמיו אפי' בחיי בתה מותרת כמו אשת חרגו דמותרת אפי' בחיי בתה דהא המקשה לא אסיק בין מיקרב בחד קידושין לתרי קידושין ותירצו התוס' דהמקשה לא רנה להקשות דלמא באמת שניות דר"ח אין להם הפסק וא"כ מתורץ קושית מהרש"א דליכא למיפשט בעי' דלקמן דכיון דכבר מסיק הש"ס ומחלק בין מיקרב בחד קידושין למיקרב בתרי קידושין שפיר מספקא להש"ס ה' שבחמיו אם מותרת וכגון שכבר מתה אם חמיו אם יש הפסק אבל בחיי אם חמיו אין הפסק הואיל והוא בחד קידושין גזרו ולא שייך למיתני ה' שבחמיו אני מותרת וכו' ודו"ק ועל דברי מהרש"א קשה לי דלקמן מקשה הש"ס למאן דאוסר אחות אבי אביו מברייתא דמאי הן שניות וכו' נמי שניות דר"ח א"כ המקשה דלא אסיק תני ושייר ממילא דלא סובר שניות דר"ח מדלא חשבה א"כ הוה להמקשה להקשות על גופא דברייתא דה' שבחמיו תאמר אני מותרת ובתי אסורה:

דף כב.

גמרא מ"ש למעלה דחשיב לאשתו וכו' והקשה מ"ו ברב חלק אה"ע סי' כ"ה הלא יש סברא לומר דשניות מחמת חמותו אין אסורים אחר מיתת אשתו דכבר קלש איסור חמותו דשוב אינו בשריפה לא גזרו כמו גבי גרים לקמן דצ"ח וא"כ לכך חשיב אשתו דאם מתה אשתו גם דור הרביעי הותר אבל איסור מחמת בן ובת אשתו לא קלש איסורא והיינו לשיטת הרמב"ן הביאו המ"מ פ"ב מה' איסורי ביאה דדורת שלמטה אפי' אחר מיתת אשתו הוא בשריפה ולכך לא חשיב אשתו ולי נראה דקושית הש"ס הוא לאביי דאמר לקמן משמעות דורשין א"ב וכתבו תוס' דצ"ח ד"ה קלש דלאביי אפי' לר"ע חמותו לאחר מיתת אשתו בשריפה ולדינא כבר העלה מ"ו בנ"ב דאשת חמיו אפי' אחר מיתת אשתו אסורה:

דף כב:

גמרא אבל אינו מטמא לאשתו פסולה קשה לי לעקיבא ב"י דסובר אפי' בחייבי עשה לא תפסי קידושין ח"כ אמאי איצטרך קרא דאינו מטמא לאשתו פסולה הא לאו אשתו וכה"ג הקשו תוס' לקמן דמ"ד גבי ואין צרתא תעבה ולבעולה לכה"ג ליכא לאוקמי' דהא כה"ג אינו מטמא אפי' לאשתו כשרה ולכל ז' קרובים. והנה לשיטות תוס' לקמן דף ע"ז

דחללה הבאה מחייבי עשה ליכא רק עשה משכחת אשתו פסולה שכה"ג נשא בעולה והוליד בת ונשאה לכהן דהוא עשה שאינו שוה בכל אבל לפי מ"ש המ"ל דדעת הרמב"ם אינו כן קשה:

אמנם משכחת שנאנסה אחר שנשאה לכהן או שבעלה נעשה פצוע דכא דאינו מטמא דלאפוקי קיימא ולא פקעי קידושין וכמדומה ששמעתי זה ובזה מיושב מה שהקשה הרמב"ן לקמן דנ"ד למ"ד אין חופה לפסולת א"כ אשתו פסולה דממעט קרא למה לי הלא אשתו ארוסה אינו מטמא ולהנ"ל ניחא דמשכחת שזינתה בשר נישואין:

דף כג.

ח"ל תפסי קידושין דכתיב כי תהיין ובקידושין דס"ח מקשה הש"ס דנוקי אחייבי עשה ומשני דמעם אחד בעינן וראיתי לפ"מ בפ"מ במס' מכות בירושלמי דלמה לא מוקי כגון שנשא ב' יפת תואר דאיכא עשה בה ולא בחברתה וא"כ השני' היא שנואה וע"כ דהסוגי' קאי למ"ד ביאה ראשונה מותר מיד ועלה אמר קרא בה ולא בחברתה וא"כ לא יוכל לאוקמי בכה"ג דקודם כל המעשים נכרית היא ואינו בנו ע"כ והנה אכתי קשה דהא רש"י בחומש כתב ושביתו שבין אף שהן מז' אומת וא"כ לוקי כגון שנשא ב' יפת תואר מז' אומת ולאחר כל המעשים ודוחק לומר דלאחר כל המעשים לא קאי בהך עשה בה ולא בחברתה דלאחר המעשים היא גיורת ואף שהוא בע"כ וכבר פלפלו בזה אי הוה גיורת ומזה יש סיוע להרמב"ם דפסק כלישנא קמא דרבא לקמן דע"ז דלא תתחתן לא קאי רק בגיותן ולא בגרותנועי' תוס' בפ"ק דבינה די"ב דבכה"ג לא שייך אהדרינא לאיסור קמא: שם בגמרא בנך הבא מישראלית קרוי בנך וכו' הקשה השער המלך דלקמן דף ס"ב ע"ב מקשה הש"ס מנ"ל דבני בנים כבנים ופרשי' דאבני בתו קאי ולמה לא יליף מדכתיב בתך לא תתן לבנו כי יסד דהיינו בעל בתך את בנך הרי דבני בנים מבתו ג"כ קרוי בנך והגאון מה"ו משולם טיסמניץ אמר דנהי דרישא דקרא מזהר את האב ואמר בתך לא תתן לבנו מ"מ סיפא דקרא כי יסיר מזהיר הכתוב ג"כ על הנקיבה דהיינו בתו כלומר שבנו יסיר בן הנולד מבת ישראל ותדע וכי היא אינה מוזהרת ומזהיר הכתב עליו ועיי' ברבינו בחיי פ' וינא מ"ש בשם ר"ח על הא דכתב והבנים בני וצ"ע מסוגי' דלקמן דף ס"ב ובספר עפר יעקב כתב דר"ח רצה לפרש לשיטת המדרש פ' ויגש על פסק ובני בניו אתו אמר ר"י בר אלעאי בני בנים הרי הם כבנים ובני בנות אינם כבנים וכתב היפ"ת דמיתורא קדרש דהא כבר כתיב וכל זרעו אתו א"ו דלדיוקא קאתי':

דף כג:

מתני' אחיו של זה מיבם חלוצתו של זה הקשה ח"צ סי' ק"ח על הרשד"ם שפסק דאם מת הילד בתוך למ"ד יום צריכה לחזור על כל האחים הואיל וא"א ליבם חליצה פסולה היא והקשה הנ"נ הא במשנתנו דאחיו של זה מיבם חלוצתו של זה והא הכא ע"כ אין צריכה חליצה אלא מאחד אעפ"י שאותו החולץ אסור ליבמה שמא יפגיע באחות זקוקה וע"כ נמי שאין אח השני חולץ לזאת דאי ס"ד שצריכה חליצה אח השני איך מיבם אחותה הלא היא אחות חלוצתו א"ו שאין חולצת אלא מא' מאחים ואי נימא דכה"ג מקרי חליצה פסולה איך משתרי להנשא לאחיו האחר למ"ד חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין אלא ודאי דכה"ג נא מקרי חליצה פסולה:

אמנם תוס' כתבו לקמן דף כ"ו ד"ה דנפל וזה לשונם אע"ג דגם השני צריך לחלוץ שני' משום דחליצה פסולה היא מ"מ אינה אסורה משום אחות חלוצתו דחליצה זו אינו רק משום חיזור א"כ גם במשנתינו אף דחולצת משניהם מ"מ לא אסירא משום אחות חלוצתו הואיל דחליצה הוא רק משום חיזור ועוד נראה דמ"ד חליצה פסולה צריכה לחזור מוקי משנתינו כמ"ד אין זיקה ועיי' לקמן דכ"ז ודף נ"א תוס' ד"ה מדקאמרת שכתבו דמ"ד ח"פ צריכה לחזור הוא למ"ד יש זיקה אבל למ"ד אין זיקה א"נ לחזור:

דף כד.

גמרא ואימא בכור ליבם פשוט לא ליבם מקשים דאי נימא דפשוט לא ליבם א"כ לצרור דכתב רחמנא לחסור צרת צרה היכא משכחת והנה י"ל דקושי' הוא לב"ש דמתיר צרת ערוה. גם י"ל דקושית הש"ס הוא למ"ד לעיל די"ג נשואין ראשונים מפילים ואפי' אם מתה הערוה קודם שמת הוא צרתה אסורה א"כ משכחת כגון שמעון נשא לאה בת ראובן הבכור ויש לשמעון עוד אשה ושמה רחל ומתה לאה הערוה בת ראובן ושוב נשא שמעון עוד אשה אחת ושמה בלהה ואח"כ מת שמעון קמ"ל קרא דאפי' אותה אשה שנשא שמעון לאחר מיתת הערוה דהיינו לאה אפ"ה אסורה בלהה לאחיו ראובן הבכור משום שהיא דהיינו בלהה היתה נרה לרחל ורחל היתה צרה להערוה דהיינו לאה ובזה מיושב מה שהקשה בספר בית יהודה לר' יהודה דאמר לקמן דף מ' דיבום לאו בנחלה תלי' אם כן קשה לדידי' פשוט לא ליבום דהא הש"ס מקשה אימא למעוטי בוכרא מאם ומשני דיבום בנחלה תלי' והלא ר"י לא סבר זה ולהנ"ל ניחא דר"י סובר דמיתה מפלת א"כ מוכח דגם פשוט מיבם דאל"כ לצרור דכתב רחמנא על צרת צרה היכא משכחת ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הגאון: מהו' לעמל זלה"ה אב"ד דק"ק א"כ בסוגי' דב"ב דף קי"ט ע"ב בנות צלפחד חכמניות היו דאמרו אם כזרע נחשיב תנו לנו נחלה ואם לאו תתיבם

אמנו הלא אכתי לא נאמרה פרשת נחלת וא"כ אימא בכור ליבם ולא פשט וא"א שלא הי' בעולמו משכחת בבוכרא מאמא והלא ליתא שם דצלפחד הי' בכור וע"כ אחיו הי' פשוט ואי דכתיב יחדיו מיוחדן בנחלה הלא עדין לא נאמרה פ' נחליות ולהנ"ל ניחא די"ל דהך ברייתא שם סובר מיתה מפלת א"כ בלא"ה ליכא למימר פשוט לא ליבם דא"כ צרת צרה היכא משכחת. ואחד מתלמידים השיב דבלא"ה לא קשה כיון דע"כ מוכח דאם הוא בכור מאמו אע"ג שאינו בכור מאביו שייך בי' מנות יבום דאל"כ א"א שהב"ע היכא משכחת וכיון שכן י"ל דחפר אביו של צלפחד הי' לו שתי נשים רחל ולאה והוליד מרחל תחלה צלפחד וא"כ הוא הי' בכור מאב ולכך נטלו בנות צלפחד חלק בכורה ולאה הולד אחיו של צלפחד וא"כ הוא הי' בכור מאם ולכך שפיר אמרו תתיבם אמנו כיון דהוא הי' אחיו מאביו ובכור מאם:

עוד מקשים נימא פשוט לא ליבם הא איש כתב בפרשה למעוטי קטן ואי נימא דפשוט לא ליבם למה לי קרא למעט יבם קטן דאי דוקא בכור ליבם ממילא אחיו המת הי' קטן ממנו והלא אין קידושי קטן כלום ויש לתרץ דקיי"ל בן עשרים שלא הביא ב' שערות מחזקינן לקטן עד רוב שנותיו א"כ איצטרך קרא כגון אחיו הבכו' לא הביא ב' שערו' דהוא קטן לכל דבר ואחיו הפשוט הוא בן. שנים והביא ב"ש וקידש אשה ומת צריך קרא דאין אחיו הבכור רשאי לחלוק הואיל ולא הביא ב' שערות הוא קטן רק יש לפקפק דאם הוא בן י"ג שנים ולמעלה אף דלא הביא ב' שערות אולי לא נוכל למעט מאיש דבשלומא אם הוא אינו בן י"ג שנים לא ומקרי איש כמ"ש רש י במס' נזיר דכ"ט ע"ב ד"ה נדרי דלא מצינו בכל התורה שיהי' קרוי איש פחות מבן י"ג שנים אבל בן י"ג שנים מנינו שקראו הכתוב איש כדכתיב ויקחו שני בני יעקב איש חרבו וגמירי דבהאי אי שעתא בני י"ג שנים הוי אמנם אעפ"כ כך היא הלכה למשה מסיני דכל שלא הביא ב' שערות מקרי קטן כמ"ש מהרי"ל בתשובה סי' נ"א ועיי' במס' חולין דף כ"ד ע"א משיביא ב' שערות וגם רש"י רפ"ב דקידושין כתב דאין שליחות לקטן דכתיב איש. ועוד נראה דהא דמקשה הש"ס פשיט לא ליבה והא דכתיב איש למעוטי קטן י"ל דקושית הש"ס הוא לרשב"ל במס' קידושין די"ט מהו שמייעד לבנו קטן וא"כ משכחת שאחיו הפשוט יש לו אשה שמייעד לי אביו ואמאי מספקא לרשב"ל גם לפמ"ש המ"ל פ"מ מה' גרושין בשם הרי בר זילי דקטן שקידש לו אביו אשה זכות הוא לי הכין לאדם שלא בפניו וצריכה גט וא"כ שפיר מקשה הש"ס פשוט לא ליבם ואפ"ה איצטרך איש למעוטי קטן כגון שקידש אביו אשה לבנו הפשוט הקטן ומת הפשוט קמ"ל קרא דלא יוכל אחיו הבכור לחלוץ כל זמן בהיותו קטן דאיש ולא קטן וקדושי אחיו הקטן שפיר תפסי הואיל וקידש לו

אביו ומשום זכות אמנם לפמ"ש מ"ו בנ"ב סי' ס"ב דהריב"ז לא חמר רק שקידש לו אביו דאז אינו מתחייב בשום דבר דכל שעבוד הבעל לאשה הוא דוקא בנשואה ולא משכחת נשואה לקטן דמשנשאה חייב במזונות וא"כ אכתי קשה דא"כ למה לי איש למעט קטן ואי כשקידש נו אביו א"כ שמעינן דארוסה בת יבום וא"כ ל"ל חונה לרבות ארוסה והרי כסות בוודאי מד"ת: שם א"כ א"א שלא הי' בעונתו היכא משכחת מקשים על הגהת אלפסי שנסתפק אם בנו הבא אחר המחזר היא בכור לנחלה קשה דאי הוי בכור לנחלה א"כ מאי מקשה הש"ס א"א שלא היה בעולמו היכא משכחת ה"מ שהוליד ממזר ונשא אשה ומת ואחר מיתת הממזר הוליד אביו בן כשר דהוא בכור לנחלה קמ"ל קרא דאפ"ה פטורה מחליצה הואיל ולא הי' בעולמו א"ו דלא הוה בכור לנחל:

ונראה דכוונת הש"ס על הא דאיתא לעיל די"ט ויבמה עדין יבומין הראשונים עלי' לאסור אפי' יבום ואח"כ נולד וא"כ כוונת הש"ס א"א שלהב"ע דאסרה התורה אפי' יבום ואח"כ נולד וא"כ אי נימא דפשוט לא ליבום האיך משכחת דהרי אח השלישי הנולד אחר יבם הראשון הוא פשוט וטפי מבכור אחד ליכא לאשכוחי ואף ר"ש דשרי ביבום ואח"כ כולד מ"מ נראה דגם ר"ש דריש האי קרא ויבמה ומוקי על נולד ואח"כ יבום דלא נימא זיקה ככנוסה ואם כן מוכח גם לר"ש דפשוט מיבם:

ובדרך אחר נראה דהנה הלח"מ כתב דבן הבא אחר הממזר אינו בכור רק הממזר הוא בכור משום דכתיב ב' פעמים בן השנואה מוקמינן בן השנואה השני' על בכור שנולד מחייבי כריתות דהוא ממזר דלחייבי לאוין שמעינן מרישא ע"ש והנה לרב דסובר אין קידושין תופסין ביבמה לשוק ושיטת ר"ת הוא אף אם לא תפסי קידושין ביבמה לשוק מ"מ הוולד ממזר וא"כ נוכל לומר דהאי בן השנואה השנית בא להורות על בן הבכור שנולד מיבמה לשוק דזה הוא בכור לנחלה הואיל דאינו ממזר דמבן השנואה הראשון לא נשמע רק בכור הנולד מח"ל דתפסי קידושין אבל אכתי לא נשמע בכור הנולד מחייבי כריתות דהוא ממזר שיהי' בכור לנחלה וא"כ י"ל דלכך נסתפק הגהת אלפסי דזה תלי' במה דמספקא לש"ס לקמן דצ"ב אי תפסי קידושין ביבמה לשוק ואי תפסי קידושין ביבמה לשוק מודה הגהת אלפסי דממזר הוה בכור לנחלה משום דכתיב ב' פעמים בן השנואה דעל הבכור מיבמה לשוק לא צריך קרא דמי גרע מחייבי לאוין רק דלמא לא תפסי קידושין ביבמה לשוק מוקמינן בן השנואה על הבכור הנולד מיבמה לשוק:

והנה מקשים דמאי מקשה הש"ס פשוט לא ייבם א"כ איך משכחת צרת צרה ונראה דקו הש"ס הוא לר"א במס' גיטין דף פ"ב דבעי לרבנן דפליגי על ר"א במגרש על מנת שלא תנשא לפלוני דאינה מגורשת בקידושין האיך והשתא קושית הש"ס תיפשט דלא הוה

קידושין דאי הוה קידושין קשה אימא פשוט לא ליבם ומשכחת צרת צרה כגון שמעון קידש בת אחיו ראובן הבכור ושוב קידש אשה אחרת ואמר חוץ מלוי אחי ומת שמעון וקידש לוי אותה אשה שהתנה שמעון חוץ מלוי אף דלוי הוא פשוט מ"מ תפסי קידושי לוי שהרי ללוי גם בחיי שמעון תפסי קידושין דהא שמעון בשעה שקידשה התנה חוץ מלוי אחי וללוי יש לו עוד אשה ומת נוי קמ"ל קרא דלצרור דאפי' אותה אשה שהי' ללוי לבדו אסורה לראובן הבכור משום צרת צרה ובאמת תוס' כתבו לעיל דף י' ד"ה לעולם דלא חשיב זה ערוה במקום מצוה אבל הרמב"ן הביאו הרש"בא בריש מס' יבמות נסתפק בזה אם צריכה חליצה ועל זה משני הש"ס דלעולם נוכל כומר דבקידושין מודה רבנן לר"א ולא נוכל למיפשט ואפי"ה לאקשה פשוט לא ליבם דא"כ א"א שלא הי' בעולמו היכא משכחת דאוני קידושין תפסי ביבמה לשוק וא"כ ע"כ נ"נ דבכור ממזר היה בכור לנחלה מיתור דבן השנואה וא"כ ליכא למימר פשוט לא ליבם דאם כן א"א שלהב"ע היכא משכחת וגם ליכא למיפשט דקידושין תפסי ביבמה לשוק דנוכל לומר דלא תפסי ואפ"ה ליכא למימר פשוט לא ליבם דשמא גבי קידושין אם חמר חוץ גם רבנן מודה וא"כ שוב ג"כ אין לומר פשוט לא ליבם דא"כ לא משכחת צרת צרה ותלי' ספק זה באידך ספק והש"ס לא משני רק דלא מצי למיפשט האי דמספקא לר"א בריש המגרש אי רבנן מודים לר"א בקידושין ובאמת להמסקנא דמסיק שם הש"ס דחכמים פליגי גם בקידושין בלא"ה לא קשה פשוט לא ליבם דא"כ לא משכחת צרת צרה אמנם כל זה לפלפולא אבל אכתי קשה לב"ש דלא דרים לצרור וא"כ לב"ש ע"כ ממזר הוה בכור לנחלה ומנ"ל דפליג בזה ב"ה וכבר כתבתי לעיל ישוב על הגהת אלפסי:

דף כד:

תוס' ד"ה אמר רבי ובתשובת מיימוני ה' אישות סי' כ"ה הקשה על הפוסקים דסברי דבעידי כיעור אין אוסרין על בעלה הלא מדאמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין משמע דבעידי כיעור אוסרין וא"ל דנקט יחוד לרבותא דרישא דאפי' על היחוד מלקין זה אינו דודאי אי הוה אמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין הוה מני למידחי הכי אבל כיון דהדר ונקט רב על היחוד אלמא יחוד דוק א קאמר ע"ש ועיי' במהרי"ק שורש ק"ס שכתב כה"ג בשם התשב"ץ ונראה דהא דאין אוסרין בעידי כיעור על בעלה כתבו התוס' משום דהוא קלח דבתר נישואין לגבי בעל ותוס' בכתובת די"ג כתבו דהאי דאין אוסרין על היחיד מיירי בפנוי דאין אוסרין על בנו אם נתייחדה עם אביו לר"י דאוסר באנוסת אביו וא"כ שפיר נקט רב אין אוסרין על היחוד הא בעידי כיעור אוסרין על בנו אם ראהו עידי כיעור באביו דאז הוא קודם נישואין ולכתחילה שפיר אוסרין כמו האי דרוכל דהוא קלא

מקמי נישואין אבל אשת איש היושבת תחת בעלה שפיר פסקו דאין אוסרין אפי' בעידי כיעור על בעלה דהוא כמו קלא דבתר נישואין ועוד נראה דהנה התוספי הרא"ש כתב במס' כתובת בשם רבינו מאיר דהאי דאין אוסרין על היחוד מיירי שנתגרשה ולנה עמו בפונדקי ונתיחדה עמו דתנא בפרק הזורק ב"ש אומרים אין צריך גט וב"ה אומרים הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה ומסתמא לשם קידושין בעל וקאמר התם אמר רבה בב"ח אמר ר"י מחלוקת בראוהו שנבעלה אבל לא ראוהו שנבעלה אינה צריך גט היינו גט שני והיינו דקאמר רב אין אוסרין על היחוד היינו דאין אוסרין אעלמא היכא דנתגרשה ולנה עמו בפונדקי ולא ראוהו שנבעלה ע"ש וא"כ שפיר נקט דוקא יחוד דבעידי כיעור חוששין לאסור לעלמא דשמא נתקדשה ובכה"ג הוא מקמי' נשואין אמנם קשה על הר"ת דמוקי האי דאין אוסרין על היחוד באשת איש ור"ת הוא מהאומרים קודם שחזר דבעידי כיעור לא תצא מבעלה. ונראה דר"ת סובר כמ"ש הת"ד בכתביו סי' רכ"ד שהוכיח דהאי דאין אוסרין על היחוד מיירי אפי' באומרת טמאה אני לך וכיון דמיירי באומרת טמאה אני נקט שפיר דוקא יחוד דבעידי כיעור כיעור ואומרת טמאה אני מודה ר"ת דתנא מבעלה כמו שהוכיחו תוס' משילהי נדרים וביותר מיושב לפי מה שהעלה תה"ד סי' רכ"ב דהאי דאין אוסרין על היחוד קאי ג"כ על הבועל וא"כ שפיר נקט דוקא יחוד ולא כיעור דלגבי בועל הוא מקמי' נישואין וכן הוא בתוס' ד"ה רבי דאע"ג דלא מפקינן מבעל דהוא קלא בתר נישואין ושוב נשא לבועל תצא דגבי בועל הוא קלא מקמי' נישואין הרי לגבי בועל חשיב קלא מקמי' נשואין וכן הוא בתשובת מהרי"ק סי' ק"ס דאע"ג דאין חוששין להוציאה מתחת בעלה משום דהוא קלא בתר נישואין אפי"ה חיישינן לענין נשואי כהן אחר משום דלדידי' הוה קלא מקמי' נשואין ע"ש ולא אמרינן כיון דכבר נתבטל הקול זה הוא סברא זר:

דף כה.

הקשה הרשב"א על רש"י ושאלתות דסברי דכל מה שמוציאין מנטעון מוציאין ג"כ מהבעל א"כ הא דר"נ מתני' והוציאו תנן היכא משכחת ע"ש ונראה דר"נ סובר כהירושלמי דסובר אפי' אם זינתה באונס אסורה ג"כ לבועל כתירץ ב' דשמעתין דפתח פתוח דוד שנשא בת שבע גט כריתות כותב לאשתו והשתא משכחת הנטעון על האשת איש שזינתה באונס או בקטנה דפיתוי קטנה אונס והוציאה:

מיירי אפי' בקלא דלא פסק ובעידי כיעור ואפ"ה קתני הוציאה דב"ד אינו יכולין לכופו לגרשה דפיתוי קטנה אונס דשרי' לבעלה ומנטען מפקינן כשיטת הירושלמי ועיי' משנה למלך פ"ב מה' סוטה ואין להקשות מסוגי' דסנהדרין דמקשה הש"ס דלמא לאוסרה על

בועל באנו ומאי קושי' דאי לאוסרה על בועל באו למה הגדילו לשקר לומר ברצון זנתה הלא אף אי אמרו באונס זינתה אסורה ג"כ על הבועל אלא ודאי דלחייבו מיתה באו. ונראה דסוגי' דסנהדרין קאי לתירץ אחד בשמעתין דפתח פתוח דמשני התם באונס הוה ומשמע התם דבאונס שרי' אף לבועל ובזה יש להצדיק דברי מהרש"א דהקשה שם בסנהדרין דף מ"א דלמה לא משני על הא דמקשה הש"ס לאוסרה על בעלה דלמה מיירי שמת הבעל ורבים מקשים דלמא קושית הש"ס לר"פ דמוקי ריש סנהדרין פלוגתא דר"מ וחכמים במוציא שם רע אי בעי כ"ג בפלוגתא אי אשה חברה בעי התראה ושם מיירי שהבעל חיי ולהנ"ל ניחא דאי כוונת הש"ס על ר"פ אכתי מאי מקשה הש"ס דלמא ר"פ מוקי פלוגתא דר"מ וחכמים באשת כהן דלא יוכל לומר לאוסרה על בעלה באנו או על בועל דא"כ למה הגדילו לשקר לומר דברצון זינתה הלא אף אם העידו שזינתה באונס ג"כ אסורה דאשת כהן אפי' באונס אסורה וה"ה לבועל כמ"ש הב"ש סי' י"א א"ו דלחייבי מיתה באו:

שם בגמרא ע"א תנינא הנטען על האשת איש אעפ"י שכנס יוציא. והנה יש פוסקים כהירושלמי דבהני דאם כנס לא יוציא מ"מ אם התרו בו שלא יכנס תצא וקשה לי א"כ מאי מספקא לש"ס בהאי דמוציא את אשתו משום שם רע הלא איתא שם להדי' בברייתא בפרק השולח דאומרין לו מתחילה הוי יודע שהמוציאה אשתו משום שם רע לא יחזור וא"כ הרי דבהתרו בו מיירי וצ"ע:

דף כה:

והתני' אמרו לו לר"י מעשה בליסטים וכו'. הקשה הרשב"א להפוסקים דסברי דפסולי עדות נאמנין במסיח לפי תומו ודלמא שם הוה מסל"ת ולכאורה מאי קושי' דלמא סברי דלא הוה מסל"ת רק אם יש קישור דברים וכאן אין קישור דברים אם לא שנימא דהאי בכניסתו ללוד מקרי קישור דברים:

דף כו.

גמרא לימא מתני' דלא כרבי הקשה הריב"ש סי' רמ"א הא קתני מותרת להנשא ונהי דפקע החשד אסירא משום קטלנית. ותירץ מתה אגרושין כלומר הא דקתני כלומר הא מיתה אמיתה אע"פ דנסתלק האיסור החשד אכתי אסירא משום קטלנית ואין איסור זה גדול מאיסור הראשון כמו דאיסור ראשון לא אסור רק לכתחילה כדמוכח התם במתני' גם איסור קטלנית הוא רק לכתחילה ע"כ והרשב"א מסיק דגבי מיתת אפי' אם כנס יוציא:

סליק פרק שני:

ארבעה אחין פרק שלישי:

דף כו:

תוס' ד"ה וחליצה פסולה הקשו על רש"י מסוגי' דלעיל דף י"א גבי או היא או צרתה ולי נראה דהך ברייתא דמחזיר גרושתו דקתני או היא אתי' כמ"ד אין זיקה ובהדי' אמרינן לקמן ד' נ"א דלמ"ד אין זיקה חלץ לבעלת גט נפטרה צרתה אף שאינה רשאי ליבמה רק דקשה א"כ למה מחק רש"י גירסת ספרים מדקאמר זה חולץ לאחת אין זיקה החליצה גרועה פוטרם כמ"ש תוס' ד"ה מדקאמרת והרי ע"כ צ"ל דרש"י סובר דמ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרה ונראה דמטעם אחר מחק רש"י זה דבירושלמי איתא בשם רב דחליצה הוא קנין ואחות חלוצה אסורה מד"ת דכיון שחלץ לה הרי כמי שקונה אותה ועיי' רשב"א שכתב דש"ס שלנו חולק על זה מדאמר רב ואמצעית צריכה חליצה משניהם ואי נימא דחליצה הוא קנין איך רשאים לחלוץ להאמצעית הלא כקונה אותה והרי ככונס אחות אשתו דכיון דחלוץ לאחותה הרי הוא ככונס אחות אשתו דכיון שחלץ לאחותה הרי היא כמו שכנסה ועיי' היטב בירושלמי ומעתה נראה דלכך מחק רש"י אותה הגירסא מדקאמר זה חולץ לאחת וכו' דמזה ליכא להוכיח דיש זיקה דלעולם אין זיקה והא דאין אחד חולץ לשתיהם דאולי סובר כהירושלמי דחליצה קנין או כר"ע לקמן ד' מ"ד דהכתוב קראה ביתו וא"כ אין רשאי אח אחד לחלוץ ב' אחיות רק דמוכח מהא דאמר רב אמצעית צריכה חליצה משתיהם דלא ס"ל חליצה קנין וכיון דמרישא לחוד ליכא להוכיח רק מהאי דאמצעית צריכה חליצה משתיהם א"כ שפיר גרס רש"י דמהאי דאמצעית צריכה חליצה משתיהם דהרי דמהאי לחוד מוכח דיש זיקה דאי אין זיקה סגי בחליצה דחד ובזה מיושב מה שהקשה הר"א מבורגיל דלמה נקט ג' אחיות ולהנ"ל ניחא דקמ"ל דאמצעית צריכה חליצה משתיהם דחליצה אינה קנין משא"כ בב' אחיות לא הוי נשמע זה דה"א לעולם חליצה קנין אף שכל אחד חולץ לשתיהן ה"א דעושין כה"ג כגון ראובן שחלץ לכתחלה ללאה ואח"כ נחלצה משמעון ושוב כשחולצין לאחותה חולץ שמעון תחילה ואז לא שייך לומר כיון בחלץ ללאה האיך יקנה אחותה ז"א דהא חליצתו לא הוי חליצה גמורה אצל לאה שכבר נחלצה מראובן ופקע זיקתו מד"ת וחוזר אינו רק מדרבנן וכן ראובן חולץ לאחות לאה אחר חליצות שמעון ואין זה כקונה קנין כיון שכבר איקלש זיקה אבל מהאי דאמצעית צריכה חליצה משתיהן שפיר נשמע דחליצה אינו קנין:

תוס' ד"ה דנפל וז"ל ואין ראי דר"י לא בעי לשנוי הכא דסובר כשמואל ונראה לתרץ דהוכחת הר"א מבורגיל הוא כך דנהי דר"י סובר כשמואל מ"מ קשה מה שהקשה הרמב"ן דהיה להש"ס להקשות ולימא לי' חליצה פסולה לחזור על כל האחין כדאקשינן

כל הנך קושי' ולימא לי' הכי ולימא לי' הכי ע"ש אלא דלשני שרי כיון דלא חלץ רק משום חיזור שוב מצאתי בתוספי הרא"ש דהוכחת הר"א מבורגיל הוא כך גם מה שהקשו תוס' דלסברתו הי' יוכל לומר בשתי אחיות דהשני' שרי אפי' לשני נראה דהא הש"ס מסיק לקמן ד' כ"ח ע"ב הכא זיקה דרבנן ופר"ח דרב סובר אין זיקה וכתב הרשב"א דמ"ד אין זיקה לא אלימא מילתא כ"כ שתהי' הראשונה אוסרת השני' אפי' אחר מיתת הראשונה אלא שכיון שמתה הראשונה מותרת השני' ואין לחוש לביטול מצות יבמין אבל ר' יוחנן סובר יש זיקה ואלימא זיקה לשוי' כערוה לעולם דכעין דאורייתא תקנו ע"ש וא"כ שפיר נקט הר"א מבורגיל דדוקא כשחלץ לשני' הותרה דהוה כיבמה שהותרה וכו' אבל כשחלץ לראשונה אסורה השני' דהא רב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור הוא למ"ד יש זיקה ולדידי' מודה רב דשני' אסורה לעולם דכעין דאורייתא ועיי' במה שאכתוב לקמן ד' כ"ז גם י"ל דר"י ע"כ סובר חליצה פסולה צריכה לחזור מדנקט ר"י לקמן דף ל"ו החולץ למעוברת אין צריכה חליצה מן האחין ולא נקט ממנו ש"מ דאי לא הוה חליצה הי' צריכה לחזור על כל האחין וגם לקמן ר"פ החולץ דאיתבי ר"י לריש ב"ל בשלמא לדידי מש"ה פסולה לכהונה וכתב בתוספי הרא"ש והא דלא הקשה מרישא אסור בקרובתי' משום דא"ל דסובר יש זיקה וביותר לפמ"ש הנ"י וז"ל בהא אמר שמואל וכו' שמעינן לי' דחליצה מעול' בעינן וחלץ לאחיות לא נפטרו וכו' וה"ה ליבמה שבא אחד לחלוץ ועביד שליחותו דאחים שאם חלץ חליצה פסולה לא עבד שליחותי' דחברי' דאפשר לה בחליצה דעדיפה מיני' ע"ש ושמעינן לר"י לעיל דף י' דא"ל האי סברא דשליחות דאחים קעביד:

דף כז.

תוס' ד"ה שמואל והא דלא אמר אלא משום דלא הוזכר אמורא קודם וכ"כ הרשב"ם במס' ב"ב ד' מ"ד ע"ב ד"ה לא צריך ועיי' תוס' במס' ד' מ"ד ע"ב ד"ה לא צריך ועיי' תוס' במס' ע"א דף כ"ג ובמס' שבועת דף י"א ע"ב ד"ה אי ומדברי הרשב"א בחידושיו משמע דלא סובר זה:

שם בשלומא צרה דרחל תיפטר וכו' והקשה הרשב"א דמשמע אפי' אין זיקה צריכה לחזור וקשה מברייתא לקמן דף נ"א דקתני חליצ' לאחת מהן. ונראה דהך סוגי' סובר דע"כ איכא תנא דסובר דאף אי אין זיקה מ"מ צריכה לחזור דלעיל דף י"ט איתא כנסה ואח"כ נולד וכו' ועיי' שם בתוס' דלא שנו רק לאשמועינן דנולד ולבסוף יבום לא פליג ר"ש ושוב הקשו דהלא כבר נשמע מדקתני חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה ואי זיקה ככנוסה אמאי לא נפטרה ומה שתירצו הקשה הרשב"א עליהם ותירץ הרשב"א דאיכא

למימר דוקא בחליצה דלא אלימא חליצת זקוקה לפטור את הכנוסה משום דחליצה פטור הוא ולא קנין וכו' ומני' ה"ה ביבמין. ותוס' שם בד"ה ר"ש כתבו לחד תירץ דר"ש סובר אין זיקה הרי דאפי' אי אין זיקה מ"מ צריכה לחזור ועיי' במה שאכתוב לקמן אי"ה בד"ה איתבי:

שם בגמרא שמואל התחיל עיי' ברשב"א שהקשה א"כ צרת בעלת גט אמאי פוטרת בעלת גט דשניהם ח"פ ותירץ דשאני גט ומאמר דגזרות דרבנן נינהו הילכך האי דעביד בה מעשה מקרי ח"פ ואידך אע"ג דאסירא מ"מ אלימה זיקתה וכו' אבל אחיות וצרות כהדדי ושוות הן בפסול לכך לא זו פוטרת זו וכו' ושוב הקשה מפרק דר"ג דחליצה לאחת מהן וסובר דיש גט אחר גט ואפ"ה חליצה אחת פוטרת צרתה וכו' ומ"ש רחל וצרתה ותירץ דקס"ד השתא דלא אמר שמואל רק בעריות וצרותי' אבל בבנות גט ומאמר דכל היכא דכי הדדי נינהו פוטרת זו את זו וכו' ע"ש ובזה מיושב מה שהקשה ריב"ם הביא הרא"ש סי' ב' על רש"י שמפרש לקמן כי הדדי ואחת פוטרת חברתה והקשה הא אבעי קאי למ"ד יש זיקה ולדידי' אפי' כשניהם שוות צריכה חליצה כדאמרינן התחיל באחיות לא יגמור בצרות ולהרשב"א ניחא דיש לחלוק דלא אמר שמואל רק בעריות ובצרותיהן ועיי' לקמן תוס' ד"ה אלא שוב מצאתי כן בתוספי הרא"ש והוסיף דהאי התחיל באחיות אף דחליצה דרחל גריע דלא מתסרא וכו' מ"מ פסולייהו שווים דמד"ת צרת אחיות בכרת כמו אחות אשה גופי' ולכך בזיקה דרבנן נמי יש להשוות צרת אחות חלוצה וכו' ופסול ושם אחד ולא דמי לבעלת גט:

דף כז:

תוס' ד"ה אתיבי וכו' אבל ר"י סובר כשמואל וכו' ולכאורה יפלא היכן אשכחן דר"י סובר כשמואל ונראה דרי ע"כ סובר ח"פ אינה צריכה לחזיר דהרש"בא הקשה על הש"ס דלעיל בשלימא צרה דרחל לא תיפטר וכו' דמשמע אפי' למ"ד אין זיקה צריכה לחזור והלא לקמן דף נ"א איתא חליצה לאחת מהן ונראה דסוגי' דלעיל הוכיח דיש ברייתא אחרת דפליג על ברייתא דלקמן שהרי יש ברייתא לקמן דף לז תני' כוותי' דרשב"ל החולץ למעוברת צריכה חליצה מן האחים ומדנקט מאחים דוקא כתב הרשב"א שם דדוקא מאחים אבל חליצה דידי' לא פטרה כרב דחליצה פסולה צריכה לחזיר על כל האחין ומעתה י"ל דגם ריב"ח ס"ל כסוגי' דלעיל דאפי' אי אין זיקה מ"מ צריכה לחזור וא"כ לרב לא קסה דלמא ס"ל ח"פ צריכה לחזור אבל ר"י אי ס"ל ח"פ צריכה לחזור קשה מברייתא לקמן דף נ"א ולאוקמי כמ"ד אין כבר כתבתי דריב"ח ס"ל דאין ענין חיזור לענין אי יש זיקה או לא וא"ל דר"י ס"ל כהך ברייתא דהחולץ למעוברת צריכה לחזור

דהא ר"י ע"כ לא ידע מהך ברייתא דהא איהו ס"ל חליצת מעוברת שמי' חליצה ועוד נראה דר"יבן סובר כמ"ש הרשב"א לשיטת הר"ח דרב דמתיר אפי' שני' משום דס"ל אין זיקה ולא אסור רק משים ביטול מלות יבמין וכאן שמתה אין לחוש ור"י ס"ל יש זיקה וכעין תורה תקנו ע"ש. ונראה דזה הוא ג"כ שיטות ריב"ן דר"י ע"כ ס"ל יש זיקה דאי אנן זיקה רק משום ביטול מצות יבמין לא הי' איסר השני' ורי"בח דאותבי' הי' נראה לו זה לסברא פשוטה. והנה הח"צ סי' ק"ח הקשה למ"ד ח"פ צריכה לחזור ממתני' דפרק כיצד ב' שקידשו ב' אחיות זה אינו יודע איזו קידש וזה א"י וכו' אחיו של זה מיבם חלוצתו של זה והכא ע"כ כל אחת אינה חולצת רק מאחד מהן אף שאותו החולץ אסור ליבמה שמא פגע באחות זקוקה וע"כ נמי שאין אח השני חולץ כזאת דאס"ד שצריכה מאח השני גכ"ח היכא מיבם לאחותה הלא היא אחות חולוצת וכבר כתבתי לעיל לתרץ דמ"ד חליצה פסולה צריכה לחזור ס"ל כמ"ד יש זיקה ומתני' אתי' כמ"ד אז דפלוגתא דתנאי וכמ"ש תוס' דמ"ד אין זיקה אז חליצה גרוע פוטרת החשובה והשתא ע"כ ר"י סובר ח"פ אין לציכה לחזור דאי צריכה לחזיר קשה קושית ח"נ דא"ל דמוקי מתני' כהך תנא דאין זיקה הא שמעינן לר"י דס"ל הלכה כסתם משנה אמנם י"ל דר"י סתמא אחרינא אשכח והיא מתני' לקמן דף למ"ד גירש ואח"כ וכו' דדייק ר"א שם דיש זיקה ונראה דריב"ן סובר כמ"ש הר"ן ר"פ ראשית הגז וז"ל כיון דבפלוגתא דר"ש ורבנן לא רצה להכניס עצמו במחלוקת ע"ש א"כ י"ל דמתני' לקמן דף למ"ד ג"כ לא חשיב סתם דתנא נקט גירש ואח"כ מת מותר לכ"ע אבל מת ואח"כ גירש תליה בפלוגתא וכ"כ הר"ן במס' מגילה גבי הלועזים בלעז אמנם הרשב"א במס' ר"ה בסוגי' דאין מעכבין התנוקת כתב דזה הוא סתם וכ"כ הרשב"ם ר"פ ע"פ גם י"ל דמקשה דמאי אולמי' הך סתמא מהך סתמא ואף דסתמא דבתרא עדיף מ"מ י"ל כמ"ש הר"י מאוליניש הביאו תוס' שבועת דף ד' גם י"ל דריב"ח סובר כר"י לקמן דאתי' למעוטי כנס ולבסוף גירש ועיי' במה שאכתוב לקמן דכ"ח אי"ה בישוב קושית מהרש"א עוד יש סמך דר"י ס"ל א"צ לחזור מהירושלמי הביאו הרשב"א היו ה' א וג' נשואין אחיות רב אמר חליצה קנין ומפרש פ"ת דנקנית היא לו ולכך אחות חלותו כאחות אשת ואסורה הב' על שניהם וצריכה לחזור וכו' ושמואל אמר חליצה פטור שמעון בר בא קימי' ר' יוחנן מה בין חולץ למגרש א"ל את סובר חליצה קנין אין לא פטור הרי דר"י סובר חליצה אינה קנין ומשמע שם בירושלמי דאי הלינה פטור אינו צריך לחזור:

דף כח.

תוס' ד"ה הך דאינה חמותו וכו' עיי' מהרש"א מה שהקשה ולי נראה דריב"ן סובר דא"א דריב"ח אסיק האי טעמא דשמא ימות ויבטל מצות יבמין א"כ גם לר"י לא הוה מקשה דדילמא גם ר"י ס"ל האי חששה ולא הי' ניחא לריב"ן מש"כ תוס' לעיל דריב"ח הי' יודע דר"י לא חייש למיתה דהיכן מצינו דר"י לא חייש למיתה בשלומא מש"כ ריב"ן דר"י סובר אין צריך לחזור כבר כתבתי לעיל דמוכח דר"י סובר ח"פ אין צריך לחזור ולכך תירץ ריב"ן לעיל משום ח"פ ואף דע"כ צ"ל לרב משום ביטול מצות יבמין היינו שם גבי חמותו דאז חיישינן שמא יבום דאינה חמותו ברישא ותצא חמותו בלא חליצה ותתבטל מצות יבמין להדי' אבל ברישא גבי ב' אחין דניחוש שמא ימות לריב"ן זה ודאי לא אסיק ריב"ח דא"כ מאי מקשה לר"י:

דף כט.

גמרא והא ר"ש. הקשה הרא"ש איתא דעבדינן איסור מצוה דאיסור ערוה לחומרא להצריכה חליצה לאחותה משום דלא הוה אחות זקוקה ותירץ הרר משה דלא הקשה מאחותה אלא מאיסור מצוה דלמה תחלוץ ממ"נ אי לא משוית ערוה שתיהן פטורת ואי משוית כערוה היא פטורה ומשני משום דעלמא והדר תו פריך כיון דמצרכת חליצה ולא משוית כערוה אחותה מאי איכא למימר ע"כ: תוס' ד"ה ב"ש ומיהו י"ל דתצא משום אחות אשה לאחר שיבעול וקשה לי הלא ב"ש מתיר צרת ערוה וא"כ ע"כ מוקי לצרור כר"ש כדאי' לעיל בשני אחיות שנפלה לפני יבום אחד אסורים מד"ת וא"כ אי מאמר לא קנה מר"ת איך רשאי לבעול הא פגע באחות זקוקה ולב"ש היא ערוה גמורה גמורה דבשלומא אי מאמר קונה מד"ת שפיר רשאי לקיימא ראשונה דמיד כשעשה מאמר בראשונה קנוי' לו מד"ת והיא אשתו וכשנפלה שוב אחותה יוצאת משום אחות אשה אבל אי מאמר מדרבנן קשה והרי בהך מתני' קתני ג' אחין ומשמע דלא נפלו רק לפני יבם אחד וא"כ היא אחות זקוקה:

ונראה דהא דאמר אביי השתא ארוסה מאמר מבעי דמשמע דסובר אליבא דב"ש דמאמר דרבנן איהו מוקי קרא דלצרור כרמב"ח במס' קידושין דף נ' דהמקדש אשה ובתה וכו' או ב' אחיות כאחד דלא חלו קדושין ואף דרבא הקשה על דרשה זו מ"מ רש"י בחומש ורמב"ם בפי' משניות כתבו דרשא דרמב"ח ובודאי יש איזה תירץ על זה ובזה מתורץ מה שהקשו תוס' מסוגי' דלעיל די"ח דמסיק הש"ס תנא מאמר לאפוקי מדב"ש משמע דלב"ש מאמר הוא מד"ת ולהנ"ל ניחא דסוגי' דלעיל קאי לרבא דאמר במס' קידושין דף נ' דהמקדש ב' אחיות כאחת דלא חלו הקידושין דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת

אינה וא"כ ע"כ ב"ש דמתיר צרת ערוה מוקי לצרור על אחות זקוקתו ואם כן הא דאיתא ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אחות ע"כ משום דמאמר קונה מד"ת דליכא למימר מאמר קונה מדרבנן ותצא לאחר שתבעול ז"א כיון דסובר כר"ש אסור לבעול אותה דפגע באחות זקוקתו והוא איסור ערוה ואיך שייך אשתו עמו וע"כ משום דמאמר הוא מד"ת והא דמקשה הש"ס לקמן אלא הא דקתני ב"ש אומרים אשתו עמו וכו' ומה קושי' דלמה תצא לאחר שיבעול ונראה דהש"ס הקשה שם על רב אשי ואיהו סובר יש זיקה ומ"ד יש זיקה מסיק הש"ס לעיל ד"ח מאמר לאפוקי מדב"ש א"כ ע"כ לב"ש מאמר קונה מד"ת וא"כ ע"כ לא מפרש ר"א דתצא משום אחות אשה לאחר שיבעול:

תוס' ד"ה לא. קשא לי דאיך נימא דב"ש סובר דמאמר קונה מד"ת הלא לעיל דף ח' דרשינן תלתא דרשות מיבם ויבם ויבמה חדא בע"כ ואידך עדיין יבומין ראשונים עלי' ועוד ביאה גומרת ולא כסף ושטר ודוקא במקום יבום אסירא צרה ולעיל דף י"ג כתבו תוס' ד"ה מ"ט דב"ש דמתיר צרת ערוה דכתיב לגלות ערותה דלב"ש כבר נשמע דשרי צרת ערוה שלא במקום מצוה וא"כ ע"כ מוקים ב"ש הנך ג' דרשות על בע"כ ושיהי' יבומין ראשונים עלי' וביאה גומרת ולא מאמר הרי מוכח דלב"ש מאמר אינו קונה מד"ת בשלומא רבי דמוקי ויבמה למשרי צרת ערוה שלא במקום מצוה לא קשה דאיהו לא דרש האי לגלות ערותה אבל ב"ש שמעינן דדריש. שוב ראיתי בתוספי הרא"ש שכתב דאע"ג דאינו קונה קנין גמור מד"ת מ"מ ברישׁ כיצד גבי האי דאם עשה בה מאמר דשני' יוצאת משום א"א שלהב"ע דמאמר קנה קנין גמור מד"ת רק דאי בעי לאפוקי בגט לא סגי ובעי נמי חליצה דדרשינן ויבמה ביאה גומרת ולא כסף ושטר:

תוס' ד"ה אלא בסוף הדיבור ולא מסתבר שיהי' שום תנא דמקיל לבטל מצות יבמין להדי' וקשה לי דלמה ב"ש סובר כר"ע לקמן דמ"ד דסובר דאחות חלוצה הוא מד"ת כאחות גרושה וא"כ אף אם יחל לבעלת מאמר מ"מ שוב אחותה לאו בת חליצה וכן כתבו תוס' לעי דף ח"י ד"ה משום. וגדול אחד השיב כיון דסובר אין זיקה א"ל דסובר כר"ע לקמן דמ"ד דהכתוב קראה ביתו אבל ז"א דהרי גם ר"ע סובר אין זיקה עיי' לעיל רי"ז ע"ב:

דף כט:

דאיסור' לא דחי' כ' בתוספי הרא"ש אע"ג דמאמר דוחה מד"ת וא"כ איך שייך לומר דאיסורא לא דחי' כיון דליכא איסור תורה וצ"ל דאיסורא לא דחי לא רצה חכמים לתקן שיעשה זה מאמר וידחה במקום שיש איסור דרבנן: שם אא"ב נשואין עושה מש"ה מיפר הקשה הרשב"א דלעיל פשיטה להש"ס דלא עדיף מאמר מארוסה והכא בעי לומר דע"י מאמר מיפר א"כ תאמר עדיף מארוסה ובתוספי הרא"ש תירץ דהכא מיירי דעבד מאמר

ובא עלי' בע"כ אחר המאמר ושוב הקשה א"כ כ"ש דלר"י דמיפר כיון דמאמר אינה קונה א"כ מהני ביאת בע"כ ולא פרחה זיקת יבמין אמנם המהרש"א כתב דמאמר דרבנן מבטל קצת זיקה ולא יועיל שוב ביאה דגרע מביאה אחר זיקת דעלמא וראיתי להרמב"ן שכתב דבמס' נדרים מקשה אלא ר"א מ"ט אי יש זיקה אין ברירה כלומר שא"א לומר דסובר יש ברירה שהרי מעכשיו הוא מופר ושמא לא ישאנו כך פי' רבינו ברוך ולא משמע לי משום דמשעה ראשונה צריך לידע על איזה משניהם הוא מופר ולא שיפרו ויתגלה בשעת נשואין איזו מהן הבעל דרחמנא אמר אשה שיהי' בודאי הפרה שתידור על דעתו והוא יודע שלאשתו הוא מיפר ולא לנכרית כענין שאמרו נדרה אשתו וסבר בתו נדרה שאינו מופר וק"ו הדברים ע"כ ובזה מיושב מה שהקשה חכם אחד דמאי הקשה הש"ס במס' נדרים ור"א אי יש זיקה אין ברירה הלא ר"ח סובר במס' ביצה דף ל"ד יש ברירה ולהרמב"ן ניחא דהכא גרע וגם הריטב"א כתב ח"ל דאפי' תימא יש ברירה בעלמא לא סגי לן הכא דאיהו סובר דאנן בעינן ברירה גמורה בשעת הפרה שיהיה מבורר מאיזה כח נדרה מופר כדכתיב אשה יקימנה ואשה יפרנה: וראיתי בתוספי הרא"ש שכתב דלמאי דבעי לומר במס' נדרים מעיקרא דפליגי בזיקה לא מצי למימר דמ"ד אין זיקה הוא ר"ע דע"כ ר"א ור"י דאמרו יש זיקה ומיפר ע"כ הוא מד ת דזיקה ככנוסה הוא מד"ת דאי משום יש זיקה מדרבנן לא הי' אומרים שיפר נדרים והא דקאמר ר"ע הוא מד"ת אבל אפשר יש זיקה מדרבנן ע"כ וקשה לי מסוגי' דמס' נדה דמ"ו יתומה שנדרה בעלה מיפר ומסיק הש"ס אפילו למ"ד מופלא כמוך לאיש דאורייתא אפ"ה יוכל להפר אף דנשואין דרבנן כל הנודרת ע"ד בעלה נודרת:

דף ל.

ממתני' עשה בה מאמר הקשה מהרש"א הלא בלא"ה אסורה משום אשת ב' מתים ונראה דהא ר' אשי מסיק לקמן דתני מאמר לאפוקי מדב"ש דאמר מאמר קונה קנין גמור וא"כ י"ל דבאמת נכרית אסורה משום אשת ב' מתים ג"כ והא דנקט מאמר גבי איסור אחות דל"ת כיון דעשה מאמר בנכרית תצא בלא חליצה כב"ש דקני קנין גמור דהרי הך מתני' דמת נשוי נכרית תני ברישא קידם מת אחד מבעלי אחיות ומתני' דמת אחד מבעלי אחיות איידי דחביבה אקדמי' אבל מתני' דמת נשוי נכרית תני לאפוקי מב"ש (ובודאי זה לא קשה דמאי איצטרך גבי מת אחד מבעלי אחיות עשה ונאמר בודאי יש איזה תירץ ועיי' לעיל דף י"ח תוס' ד"ה והאי ואולי דה"א הואיל ואחות אשה היא רק צרה לנכרית אף דעשה מאמר יהי' מותר להתיבם) ולמ"ד אין זיקה ניחא בפשיטות דנקט מאמר להורות דוקא כשעשה מאמר אז אסורה הנכרית להתיבם אבל אם לא עשה מאמר

מתיבמת הנכרית ולא אסורה משום זיקה ובזיקה לחוד ליכא איסור משום אשת ב' מתים כמ"ש רש"י לקמן ע"ב במתני' דב' מתים הוא מדרבנן ולא גזרו רק היכא דעבד מאמר ובודאי לא שייך למתני חולצת לחוד דכך סדר התנא בכולהו מס' חולצת ולא מתיבמות: והנה הב"ש סי' קע"ג ס"ק ט"ו הקשה על מתני' דריש כיצד גבי נולד אח ועשה מאמר הלא בלא מאמר אסירא משום אשת שתי מתים ותירץ כיון דמצד בעלה הראשון אין לה זיקה שהרי היא א"א שלהב"ע לא שייך זיקת ב' ובמין ובזה ניחא מה שהקשו תוס' דלמה לא דייק ר"נ ממתני' דריש כיצד דאין זיקה ולהב"ש ניחא דאי ממתני' דריש כיצד ה"א דיש זיקה ונקט מאמר להורות דדוקא משום א"א שלא הי' בעולמו היא דאסירא ולא משום צרת אשת ב' מתים וכסברת הב"ש ונ"מ לענין זה כגון ראובן שקידש אשה והתנה שאם תפול ליבום ללוי אחיו אז יהי' למפרע קדושין בטלים כמו שהזכירו הפוסקים תנאי גבי מומר ומת ראובן ועשה שמעון מאמר ויש לשמעון עוד אשה ומת שמעון מותר אשת שמעין להתיבים ללוי ולא מיתסרא משום צרת אשת ב' מתים הואיל ומצד ראובן אין ללוי זיקה ואי לא נקט מאמר ה"א דבכה"ג איסורא משום צרת אשת ב' מתים רק אי לא עשה מאמר לא שייך אשת ב' מתים כמ"ש רש"י לקמן ע"ב דבזיקה לחוד לא גזרו משום אשת ב' מתים כיון דאשת ב' מתים גופי' הוא מדרבנן אבל ממתני' דהכא דייק שכיר דאי להורות זה תרתי ל"ל והא דמקשה הש"ס לעיל דף י"ח למ"ד יש זיקה ממתני' דריש כיצד ולא משני דנקט מאמר להורת דמשום צרת אשת ב' מתים לא מיתסרא נראה דהש"ס מסיק מ"ד יש זיקה הוא שמואל ואיהו סובר לקמן דף צ"ו דתנאי היא ואיכא מ"ד דאשת ב' מתים מותרת א"כ לא נשמע כלל כיון די"ל דמתני' דריש כיצד לא סובר כלל דאשת ב' מתים צרה אסורה וגם לא נשמע דצרת אשת ב' מתים מותרת כיון דנוכל לומר דהכא ליכא איסור ב' מתים הואיל ומצד בעלה הראשון ליכא זיקה וכמ"ש הב"ש וכיון דליכא להוכיח לא הוי לי' למיתני כלל וכה"ג כתב המהרש"א ריש כתובת והנה גם המהרש"א שלא הקשה על המתני' גבי מת אחד מבעלי האחיות סובר ג"כ כמ"ש הב"ש דלא שייך זיקת ב' יבמין כיון דמצד בעלה הראשון ליכא זיקה דהוא אחות אשה:
ואחד מתלמידים אמר לפי תירץ ב' של הב"ש דלכך לא רצה לותר משום אשת ב"מ הואיל והוא רק מדרבנן מתורץ קושית מהרש"א:

דף ל:

מתני' כתב בכ"י ואין עליו עדים ובירושלמי איתא ג' שטרות הללו גובה מב"ח וכו' הדא דתימר בשלא הוחזק השטר ביד מלוה ר"י בעי אי בשלא הוחזק אפי' מב"ח לא גבי אר"ב מפני קנוני' ר"א אמר מפני שהוא פסול (אצל משועבדים) הנה יש לפרש דשאל למה

אינו גובה קאי על הא דכתב בכתב ידו ואדסמיך קאי דמפלפל לענין הוחזק שטר ביד המלוה וכן הוא בבבלי סוף ב"ב אבל אין בו זמן בלא"ה אין יוכל לגבות ממשעבדי כי יאמרו הלקוחת מקחינו קודם להלואה ועיי' מהרש"א בריש ר"ה לולי שהרשב"א מפרש דקאי אאין בו זמן ובזה מיושב מה שהקשה האו"ת סי' מ"ג ולי נראה דהם מפרשי כהנ"ל:
שם בירושלמי למ"ד משום קנוני' הלא גם גטי נשים פסולים ונראה דקאי למ"ד במס' גיטין ד' י"ז דיש לבעל פירת עד שעת נתינה וכי אתי' למיטרף בעי לאתוי' סהדי אימת מטי גיטה לידה דאל"כ גם בג"נ שייך קנוני' שימכור פירות של נכסי מלוג:
שם זרק לה קידושין ספק קרוב לו וכו' כתב הרשב"א דמיירי דנסתפק הדבר לעדים ומזה קשה על הב"ש סי' ל' ס"ק ט' וכבר עמד בזה מ"ו בנ"ב סי' ל':
עוד כתב שם הב"ש דבגט אם זרק לה גט בר"ה בתוך ד' אמות שלה מפני תק"ע מהני ובקידושין לא מהני ולכאורה קשה מסוגי' דגיטין דף י' בג' דברים שוו ג"נ לשחרורי עבדים ומסיק דחשיב מילתא דליתא בקידושין ולמה לא חשיב ג"כ אם זרק בר"ה גט או שטר שחרור בתוך ד' אמות דגם בגט שיחרור איכא תקנות עיגון כמ"ש תוס' גיטין דף ט' ד"ה שוו וכ"כ קשה על רש"ך הביאו ב"ש סי' ל' ס"ק א' דנסתפק בטלי קידושין מע"ג קרקע אי הוה קידושין ובתשובת מהרי"ל סי' ע"ח פסק דלא הוה קדושין וא"כ קשה ליתנא עוד שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ואי נימא דגבי עבד מהני א"כ הוה להש"ס לומר שם בגיטין דזה למעוט טלי מע"ג קרקע אמנם הרשב"א בתשובה סי' תר"ג כתב דלא מקשה הש"ס ותו ליכא רק מה דאיתא במתני':
תוס' ד"ה אשה וא"ת תינח וכו' והרמב"ן בחדושיו כתב דמתני' איירי דוקא בכנס ואח"כ גירש ובזה מיושב מה שהקשה המלחמות על בעל המאור דפסק נשואין מפילין והרמב"ן הקשה מסוגי' דספק גירושין הוא כמ"ד מיתה מפלת ולהרמב"ן בחדושיו ניחא:
באו"ד וא"ת בחולין משמע דאם נולד הספק מחיים והרשב"א הוסיף דאע"ג דאיסור קמא נסתלק מ"מ אשכחינן דמחזקינן מאיסור לאיסור כדאמרינן בהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת עד שיודע במה נשחטה אע"ג דמשנשחטה נסתלק איסור אמ"ה אפ"ה חוששין משום נבלה הרי דמחזקינן מאיסור לאיסור ומתרץ דבבהמה כל שלא מתה או שלא נשחטה כהלכתא אסירא עד שיתודע ענין המכשירה הילכך כיון שאתה בא להתירה ולומר דנעשה מעשה להכשירה עליך הראי' ודכותי הכא כיון שזו מתחילה צרה לערוה ואלו מת הבעל הותרה לשוק וכשאתה בא לאוסרה ולומר דנעשה בה מעשה האוסרה עליך להביא ראי' ובזה מתורץ קושית תוס' מס' ביצה ד"ה בהמה ע"ש ולהרשב"א ניחא דס"ל לרש"י דמחזקינן מאיסור לאיסור וא"כ כל זמן שלח ידעינן שנשחטה כהלכתה

אסורה עד שיתחדש ענין המכשיר בבירר דמחזקינן מאיסור לאיסור: שם בגמרא דבתרייתא לאו קידושין פרש"י וישאנו אחיו מאמו הקשה הרשב"א למה לא מפרש אחיו מאב והרא"ש בשם רבינו מאיר כתב דאחיו מאב לא ישאנו דהיא אחות זקוקתו דאי דקמייתא קידושין בתרייתא היא אחות זקוקתו וה"ה דהוה מ"ל שמא תנשא לשוק בלא חליצה רק דבעי לאשכוחי אפי' איסור כרת ע"כ ול"נ דהא ע"כ הא דמשני הש"ס אשה זו בחזקת היתר לשוק איירי שאין כאן עוד אח אחר דהיינו ראובן נשא חמות שמעון ושוב גירש ראובן חמות שמעין גירושי ספק ואין כאן דק שמעון דאי יש עוד אח איך אמר הש"ס בחזקת היתר לשוק הא אכתי אסירא משום זיקת אח אחר ואם כן רצה רש"י לפרש חומרה דאתא לידי קולא יהי' קאי על כל ט"ו עריות אפי' על בתו ובת בתו וכו' ובהנך לא שייך שישאנו אחיו מאב דלמשל אם ראובן יש לי אשה ושוב קידש בת שמעון קדושי ספק לא שייך לומר אם נאסרה כרה ליבמה דליחש אם שוב יקדש אחותו יאמרו שקדושי ראשונים קידושין גמורי' ושני' לאו קידושין וישאנו אחיו מאב ז"א דהלא לאחיו אסירא משום בתו ובת בתו ובודאי דימי' דספק גירושין מיירי שאין כאן רק ב' אחים דאל"כ לא שייך חזקת היתר וכיון דליכא רק ב' אחים אין לחוש שישאנו אחיו מאב גבי בתו וגבי א"א שלהב"ע לכן פרש"י שישאנו אחיו מאם ואז יתפרש קושית הש"ס חומרא דאתי' לידי קולא על כל ט"ו עריות אפי' על בתו:

ואחד מתלמידים הקשה דהא נוכל לומר דיש עוד אח ואפ"ה אמר הש"ס בחזקת היתר לשוק כגון שאח הב' הוא חתן לערוה ובאחותה מותר אמנם הוא בדרך רחוק לכך פרש"י בפשיטות אחיו מאם:

דף לא.

גמרא כיון דמצרכת חליצה פרש"י ידעו דקדושי אחיו וכו' וכתב בתוספי הרא"ש דמיירי דאיתה בת אחיו מאנוסתו והב' אחותו מאם דאלו היתה בת אחיו מאשתו גם השני' ערוה לו וממ"נ צרתה מותרת לשוק:

שם א"ה גירושין נמי הקשה בתוספי הרא"ש מה הוכחה יש מאיסור יבום בשלמא גבי גירושין החליצה היא הוכחה טובא דאי אמרת דקדושי ערוה הוה קידושין לא היתה צרתה צריכה חליצה ומדחולצת ש"מ דיש ספק בדבר אבל מה הוכחה יש שאינו מתיבמת יאמרו שאין חפץ בה ותירץ דאביי הקשה לפי סברתו דאיהו פריך לעיל חומרא דאתי' לידי קולא ובעי למימר שתיבם ולא נחמיר לאוסרה על יבם משום דאתא לידי קולא ולא אמרינן דהרואה שאינו מתיבמת יתלה בזה שלא חפץ לקחתה אלא קיל ק בדבר שאסורה להתיבם וחומרא בעלמא:

שם למאי הלכתא אי ערוה היא צרתה בעי חליצה מכאן קשה לי על הרמב"ן בחדושיו והביאו ג"כ הרשב"א דמוקי הא דאיתא לעיל אשה זו בחזקת היתר לשוק בכנס ואח"כ גירש וחולק על תוס' דמוקמינן לערוה בחזקת שלא נתגרשה וקשה לי א"כ מאי הקשה הש"ס למאי הלכתא דלמא הא דאמרינן אי ערוה צרתה בעי חליצה מיירי דלאחר שגירש הערוה בספק גירושין כנס הצרה דהיינו גירוש ואח"כ כנס ולכך בעי חליצה דלא שייך לומר דליסמך בחזקת היתר לשוק דבגירש ואח"כ כנס סובר הרמב"ן דליכא חזקת היתר לשוק וא"כ לא שייך לומר דא"א אומר חולצת מתיבמת אא דמד"ס בעי חליצה כמו ששנינו בכלהו מס' חולצת ולא מתיבמת רק היכא דמדינא פטורה מחליצה אז אסורה לחלוץ דא"א אומר חולצת מתיבמת ונראה לתרץ ונקדים לבאר הא דלא ניחא להרמב"ן סברת תוס' דמוקמינן לערוה בחזקת שלא נתגרשה ונראה משום דרבה הוא דאמר אשה זו בחזקת היתר לשוק ושמעינן לרבה דאמר בכתובת דף י"ג ע"ב לדברי המכשיר בה פוסל בבתה דבתה לית לה חזקת כשרות ולא מהני חזקת כשרות דאם דבשעה שאנו דנין על הבת כבר איתרע חזקת האם בשעה שזינתה ה"ה הכא לא מהני חזקת הערוה דכיון שגרש הערוה בספק גירושין קודם שכנס הצרה:

א"כ מעולם לא הי' לצרה חזקה ברורה כיון שכנס הצרה אחר ספק גירושין לכך לא מהני חזקת הערוה לצרה וכיוצא בזה כתב הרמב"ן הביאו הב"ש סי' ל"ה ס"ק למ"ד אבל לר"י דסובר שם בכתובת לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה מודה הרמב"ן לסברת תוס' דגם בגירש ואח"כ כנס מהני חזקת הערוה שמעמידין איתה בחזקת שלא נתגרשה לצרה וא"כ הא דמקשה הש"ס למאי הילכתא תקשה הש"ס לר"י. והנה תוס' בקידושין דף ס"ו ד"ה מאי הקשו דתהני חזקת האם לבת ולכאורה מאי קושי' דלמא אביי סובר כרבה במס' כתובת דלדברי המכשיר בה פוסל בבתה ולא מהני חזקת האם לבת ונראה דכוונת תוס' דבמס' כתובת דף י"ד אמר רבא דר"ג אדר"ג לא קשה התם ברי וכו' ומדלא משני רבא דשאני אלמנות עיסה דלית לה חזקה דלא מהני חזקת האם לבת מכלל דסובר רבא כר"י דמהני חזקת האם לבת א"כ קשה נהי דלאביי שם בקידושין ניחא מ"מ קשה למה מוקי רבא שם בקידושין עובדא דינאי מלכא בעידי הזמה ולמה לא מוקי סתמא בתרי ותרי דהא רבא סובר דמהני חזקת האם לבת ושייך שפיר ויבוקש הדבר ולא נמצא וע"כ הוצרכו לתירוצם דביוחסין לא מהני תרי ותרי והגאון מ"הו משולם טיסמניץ זלה"ה השיב לי על מה שהקשתי לעיל על הרמב"ן דבלא"ה קשה למה לא מוקי הש"ס האי דמגורשת הוא לענין דאם נחלצה לאותה ספק מגורשת גם צרתה בעי חליצה ולא צריך לאוקמי בערוה כיון דבלא"ה מיירי שיש לו ב' נשים ושפיר איכא נ"מ בהאי דמגורשת

וצ"ל דש"ס דמוקי אי ערוה וכו' לרבותא דה"א דבכה"ג לא תהי' צרתה צריכא חליצה דנוקמי' אחזקת היתר לשוק וממילא ע"כ לא איירי בגירש ואח"כ כנס:
תוס' ד"ה ואינו יודע וכו' ולכאורה קשה דמאי ענין זה לסוגי' דהכא ושמעתי מחכם אחד ממדינות ליטא ושמו נשכח ממני דיש לומר דמתני' סובר נשואין ראשונים מפילים ומשכחת כגון לוי נשא בת שמעון ונפל בית עליהם ואחר שנפל הבית עליו ועל הבת מת ראובן ויש לו אשה א"כ אם לוי מת תחלה הרי אשת ראובן אסורה לשמעון שהרי אשת ראובן היה צרת בתו בזיקה כדאיתא לעיל דף כ"ט אבל אם הבת מתה תחילה מותרת אשת ראובן לשמעון ודקתני צרתה קאי על אשת ראובן רק תוס' הוכיחו מסוגי' זו דנא מיירי בכה"ג דא"כ מאי הקשה שים אם אתה אומר חולצת מתיבמת מה בכך הא ליכא איסור תורה דזיקה הוא רק מדרבנן לכך כתבו תוס' בסוגי' דהכא ע"כ: ובזה מיושב קצת מה שהקשה במלחמות על בעל המאור דפסק נשואין ראשונים מפילין והקשה הרמב"ן הא סתם מתני' דנפל הבית הוא כמ"ד מיתה מפלת ולהנ"ל ניחא דסתם מתני' נוכל לאוקמי' צרתה בזיקה רק. דקשה מסתמא דתלמודא ועל זה יש לדחוק דמ"מ מקשה הש"ס אם א"א חולצת מתיבמת דהלא אעפ"כ איכא איסור דרבנן עוד הקשה המלחמות מסוגי' אשה זו בחזקת היתר לשוק וע"כ דמיתה מפלת והנה הרמב"ן לטעמי' אזיל דמוקי בחדושיו האי דאשה זו בחזקת היתר לשוק בכנס ואח"כ גירש אבל בעל המאור סובר כשיטות תוס' דמיירי אפי' בגירש ואח"כ כנס דמוקמינן לערוה בחזקת שלא נתגרשה ועיי' תה"ד סי' רכ"ג שתמה על הפוסקים שפסקו נשואין ראשונים מפילים הלא רבא סובר מיתה מפלת אמנם הבה"מ כתב דר' אשי סובר כר' ירמי' דפליג על ר"נ בזיקה ורב אשי מחמיר בשלשתן ואנן נקטינן לחומרא: שם למאי הלכתא הנה כתבתי לתרץ שיטת הרמב"ן מדפרש רבה טעמי' דר"י ש"מ ס"ל כוותי' ובכללי קרבן נתנאל כתב בשם דרישה ח"מ סי' רל"ה ס"ק י"ט דאע"ג דבכמה מקומות הוכיח הרא"ש דהלכה כפלוני מדמפרשי אמוראי היינו בברייתא אבל לא במשנה ולדידי קשה מדברי הרא"ש פ"ק דשבת המוציא מחנות לפלטי' וכתב דדרך האמוראים לפרש דברי תנאים ושם הוא ברייתא וגם הק"נ הקשה מדברי הרא"ש פ"ק דסוכה סי' כ"ח:

דף לא:

תוס' ד"ה דחזי כתב ר"ת דמותר לשלוח עדות בכתב ומקשים א"כ קשה קושית תוס' במס' שבועות דף למ"ד ד"ה כל כבודה ולר"ת קשה הלא תוכל לשלוח עדותה בכתב ונראה דבספר אורים ותומים הקשה על ר"ת דהתיר לשלוח עדותו בכתב הא אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דיו (ועיי' מ"ש מ"ו בנ"ב חלק ח"מ) ותירץ דר"ת מיירי בגוונא דא"צ

לקבל עדות בפני ב"ד כגון שהוא אלם והנה מהרא"י בפסקיו סי' קע"ו כתב דהא דבאלם מקבלין עדות שלא בפני בע"ד הוא דוקא בדיני ממונות דהפקר ב"ד הפקר אבל לא בדיני נפשות וא"כ מתורץ שיטת ר"ת דשפיר ממעט מועמדו שני אנשים למעוטי נשים דהא בקרא קיימינן ומד"ת לא מהני עדות בכתב דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ור"ת דהתיר לשלוח עדות בבמב הוא השתא דתקנו חכמים דבאלם מקבלין עדות שלא בפני בע"ד דהפקר ב"ד הפקר וגם בלא"ה ליכא לאוקמי קרא בד"מ דהא כתיב בסיפא דקרא ועשיתם לו כאשר זמם ודרשינן ולא כאשר עשה ובד"מ כתבו תוס' דאפי כאשר עשה ושיטת הרמב"ם דאף במלקות מחייב אף כאשר עשה:

תוס' ד"ה להצלה ול"נ בדעת רש"י דשאני גבי גזי' לזמן דאיירי שהבעל גייז זמן שפיר א"א למיקטלה הואיל שהיא לא חתכה רק הבעל ושמא עשה לטובתו כדי שיוכל למכור פירת נכסי מלוג ויאמר קודם גירושין מכרתי אף דר"י ס"ל יש לבעל פירת עד שעת נתינה מ"מ לאו כ"ע דינא גמירי והבעל חשש שמא משעת כתיבה אין לו פירת וכיון שיש לומר שהבעל עשה לטובתו א"א למיקטלה דגזיזת הזמן אין ראי' שנעשה לטובתה אבל סוגי' דהכא קאי למאי דמסיק הש"ס שם לרמאי לא חיושינן וא"כ לגבי הבעל ליכא חששא רק שיש לחוש שהיא תמחוק הזמן דלגבה לא שייך לרמאי לא חיישינן שהיא בוודאי תעשה להצל את נפשה וכמ"ש הפ"י שם וכיון שהיא עשאה ידים מוכיחת שמחקה בשביל חיפה שפיר משני דלא מהני וקטלינן לה:

דף לב.

שמא יאמרו מקצת בנוי' וכי הקשה בתוספי הרא"ש הא אתא לידי חורבה שיאמרו לאחר שנתיבמה הראשונה שני' צריכה חליצה ואי קידש אינש אחרינא יאמרו דלא תפסי קידושין ויתירו אשת איש לשוק ותירץ דליכא למיחש דאף מי שיטעה שצריכה חליצה ידע שפיר דתפסי קידושין דמנא ידעינן דלא תפסי קידושין ביבמה דכתיב לא תהי' אשת המת החוצה דמשמע פשטה דקרא לאיש זר לא תהי' הא ליבם תהי' וזאת דאסירא ליבם משום בית אחד בונה ליכא למידרש קרא דלא תהי' עלה ע"ש:

ולי נראה דקושית הש"ס קאי לשמואל דמספקא לקמן דף מ"ט ע"ב אי קידושין תופסין ביבמה לשוק א"כ תיפשט דלא תפסי דאי תפסי למה תהי' אשת ב' מחים אסורה:

שם איסור א"א מתלא תלי' וקאי אי פקע איסור א"א אתא איסור א"א וחייל מסוגי' זה קשה לי על תוס' ישנים בשילהי נדרים גבי נטולה אני מיהודים יפר חלקו ולכשיגרש אסור' לכל העולם והקשה איך חל איסור נדר על איסור א"א וקשה לי למה לא נימא דאיסור נדר מתלא תני וקאי ואי פקע איסור אשת איש אתא איסור נדר וחייל:

ובתוס' י"ט הקשה הלא הוא איסור מוסיף דמעיקרא שרי לבעלה וכי נדרה מגו דאיתוסיף לבעלה איתוסף לכ"ע ונראה דבחולין דף ק"ג כתבו תוס' ד"ה מר סבר דר"י מפרש מתני' וליה לא ס"ל וקשה דמי הכריח אביי לומר דר"י מפרש מתני' ולי' לא ס"ל יותר הי' לו לומר דטעמי' דר"י משום מוסיף ובפרט הלא ר"י אמר הלכה כסתם משנה (ואין זה מוכרח כיון דמחלוקת בצידו שם בשבועות ור"ש פוטר ועיי' מלחמות בפרק המניח) ונראה דאיכא סתמא אחרינא דלא סבר מוסיף דבמס' פסחים דף ל"ה איתא וכהנים בחלה ובתרומה וכתב רש"י אבל ישראל לא כדיליף הש"ס מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ ושם מקשה הש"ס ואיסורא דחמץ להיכן אזיל ומוקי כר"ש דסובר אין איסור חל ע"א וא"כ לית לי' הך מתני' איסור מוסיף דאל"כ יוכל לחול איסור חמץ על תרומה דמעיקרא כשהיא תרומת מותר לכהן וכשנתחמצא איתוסף אן לכהן וא"כ לכך לא ניחא לאביי לומר טעמי' דר"י משום מוסיף כיון דאשכחן סתמא דמתני' דלית לי' מוסיף והלא ר"י אמר הלכה כסתם משנה (ומשום מצוה הבא בעבירה ליכא למימר דתוס' שם י"ל דסברי כשיטת האומרים הביאו הריטב"א במס' סוכה דף ט' דמשום מהב"ע ליכא למיפסל רק מצוה הבא לרצות כגון לולב וקרבן) אף דמתני' דשבועות סובר אפי' כולל מ"מ מאי אולמי' דהאי סתמא מהאי סתמא ומתניתן דלקמן ב' שקידשו ב' אחיות יש לאוקמי' באיסור בת אחת ובשופעת ומתני' דפ"ג דכריתות יש אוכל אכילה אחת יש לאוקמי' באיסור ב"א כמו שפירש הרמב"ם בפירש משניות שהביאו ב' שערות בי"כ ומעתה שפיר הקשו תוס' גבי נטולה אני מיהודים דאיך חל איסור נדר על איסור א"א ואי דהוה מוסיף א"כ סובר גם הך מתני' דנדרים איסור מוסיף א"כ שוב קשה על אביי במס' חולין דף ק"ג דטעמי' דר"י משום מוסיף אף דמתני' דפסחים לית לי' מוסיף הלא איכא תרי סתמות מתני' דשילהי נדרים גבי נטולה מיהודים דאית להוא מוסיף וגם מתני' דפרק ג' דשבועת דסברי אפי' כולל ולא שבקינן תרי סתמות מקמי' חד סתמא:

דף לב:

תוס' ד"ה באיסור כולל וא"ת דלמא ר"י סובר ג"כ כולל ותירצו דאשת איש ונעשה חמותה הוא גם כן כולל וכו' וקשה לי הלא הרמב"ם כתב פ"ד מה' שגגות שכל אלו שתאסור הערוה עליהן באיסור מוסיף צריך שיהי' הנשים אחרים מצוין בעולם כדי שתאסר עליהם ומתוך שתאסר עליהם שתוסיף איסור אחר אבל אם אין מצוין בעולם אין אומרים ואם הי' וכו' וכתב הכ"מ שהוא מדאמר הש"ס במס' כריתות כגון דאיכא ברא לסבא הרי דאפי' באיסור מוסיף דהוא חמיר מכולל צריך שיהי' הנשים הקרובים בעולם מכ"ש באיסור כולל וא"כ דלמא מיירי הך ברייתא אשת איש ונעשית חמותו שאין לה קרובים

כגון שמתה אמה ואם אמה ואם בעלה ואין לה בת או בת בתה או בת בנה או אחותה א"כ לא שייך מגו דאיסתר בשאר קרובים כיון שאין לה קרובים שתאסרו עליו וטעמי' דת"ק אף שאינו כולל מ"מ כיון דחמותו חמיר דהוא בשריפה חע"א א"א ועיי' תוס' במס' חולין ר"פ ג"ה דאיסור מקודשין חל על גיד דחמיר דהוא בכרת אף שדעת תוס' דהנאה לא הוה מוסיף:

לכן נראה לתרץ קושית תוס' דבמסכת סוכה דף מ"ב איתא אמר ר"ה אומר היה רב יוסי עולת העוף שמצא וכו' וכסבר חטאת העוף פטור דטעה בדבר מצוה וקשה לי הלא בלא"ה ליכא למחייב משום מעילה דאיך יחול מעילה על איסור שאינו זבוח (אם לא שנימא דס"ל אין שחיטה לעוף מד"ת) ואף דמעילה חמיר דאסור בהנאה הלא הרמב"ם בפ"מ כתב דאין אחע"א אלא אי בכולל או במוסיף או בב"א אבל זולת זה אין אחע"א אפי' בחמור על קל ותוס' העלה דהנאה לא הוה מוסיף רק חמיר אמנם זה לא קשה דהרי גבי מעילה גליה: רחמנא דכתיב לה' לרבות אימרי קדשים למעילה הרי דגבי מעילה גלי רחמנא דחל על חלב ה"ה דחל נמי על איסור דאינה זבוח וא"כ ע"כ ל"ל לר"י כולל דאי ס"ל כולל אין ראי' מהא דמרבינן אימרי קדשים למעילה דשאני בבהמה דהוא כולל דמתוך שחל איסור מעילה על בשר חל נמי על חלב אבל איך יחול גבי עולת עוף מעילה על איסור שאינה זבוח דאינו לא כולל ולא מוסיף ולמה פוטר דוקא משום דטעה בדבר מנוה א"ו לית ליה כולל:

באו"ד ומיה' אומר ר"י דלהאי לישנא לקמן סובר דר"י מחייב תרתי בכולל ועיי' מהרש"א ובזה יש לתרץ קושי' תוס' במס' חולין דף ק"א שהקשו דלמה לא מוקי כר"י דשמעתין ולהנ"ל ניחא דרבא שם בעי לאוקמי' כרי"ה דרצה לתרץ לר"ח וב"ק דסברי דר"י מחייב אף בכולל:

דף לג.

תוס' ד"ה במאי ובתוספי הרא"ש כתב בהם רבינו מאיר דאיצטרך ר"ח לאישתבועי לאפוקי לר"י מחזקי' דשמעינן לר"י א"א ונעשה חמותו נדון בא"א אע"ג דחמותו הוא כולל אלמא דלית לי' כולל להכי איצטרך ר"ח לאשמיעינן דר"י באמת א"ל כולל בשם אחד וחמותו ונעשה א"א שאני דב' שמות הן מגו דאינו באחותה דהוא משום אחות אשה איתסר נמי באמה משום חמותו:

תוס' ד"ה אלא מליקה וכו' וקשה לי אכתי שיך היא איסור ב"א הלא תוס' כתבו בהאי דפוטר ר"ש באוכל נבילה בי"כ דיה"כ לא חל על איסור שאינו זבוח ואף שנתנבלה מ"מ איסור אינו זבוח לא פקע דמלבד שאסורה משום נבלה אסורה משום א"ז אם כן זר שאכל

מליקה למה אסורה משום זרות איך חל זרות על איסור אינו זבוח ואף אי אין שחיטה לעוף מר"ת מ"מ איסור שריפה יש דהא חותך שדרה בלא מפרקת ואין לומר כשם שחל איסור נבלה על אינו זבוח ה"נ חל איסור זרות על אינו זבוח א"כ למה פיטר ר"ש באוכל נבלה ביום הכפירים משום דאיסור יה"כ לח חל על איסור א"ז נימא כשם שחל איסור נבילה על אינו זבוח ה"נ יחיל חיסור יה"כ על איסור איז ונראה דאיסור זרות שפיר חייל דקדשים שאני כדאי' כריתות דף כ"ג והא דהקשו תוס' איך חל זרות על נבלה נראה כוונתם על לשין הש"ס שקורא איסור ב"א ע"ז הקשו איך הוא בת אחת הא איסור נבנה מיד שנמלקה ואיסור זרות לא בא עד זריקה וע"ז תירצו דגם איסור נבלה לא חל רק עד זריקה דאין איסור נבילה חל על איסור מעילה וכשנזרק בא איסור נבלה וזרות כאחת:

והנה מ"ו בנ"ב חא"ח נסתפק אי חל נבילה על איסור יה"כ דיש סברא לומר כשם שחל נבילה על איסור שאינו זבוח ה"נ חל עליה ומדברי תוס' שכתבו דאיסור נבלה לא חל על איסור מעילה לא משמע כן:

והנה על תירץ שני שכתבו דר"ש לטעמי' דסובר דאיסור זרות ואף לפני זריקה קשה איר קורא איסור בת אחת הלא זרות חייל מיד שנמלקה וזרות חייל שפיר על מעילה דבקדשים גלי קרא דאיסור חע"א כדאי' כריתות דכ"ג ואיסור נבלה לא בא עד זריקה דקודם לכן א"א לאיסור נבלה לחול על איסור מעילה ונרא' דסוב' תוס' בהאי תירוצא דכשם שחל איסו' נבלה על איסו' שאינו זבוח ה"ה דחל נמי על איסור מעילה ובתוספי הרא"ש מבואר דהאי ועוד י"ל קאי על מה שהקשו הא ב"ק סובר היתר זריקה שנינו: ועוד י"ל דר"ש לטעמי' וכו' וכתב בתוספי הרא"ש אע"ג דשמעתין אליבא דר"י הכי פריך אלא מליק' איסו' ב"א ואמאי קאמר דקמפלגי אליבא דר"י משמע דלר"ש לכ"ע לא מחייב וא חדא דומי' דזר ובעל מום ואמאי הא איסור ב"א לר"ש וא"כ לדידי' מחייב תרתי וה"ה לר"י דלא משתמ' בשום דוכתי' דאיכא מילתא דלר"ש מחייב ב' ולר"י פטור ע"כ ודבריו סתומין קצת ומ"מ מתורץ בזה דברי המקשה דאיהו הי' סובר דב"א גם לר"ש מחייב ב' והמתרץ השיב דאפי' בב"א לר"ש לא מחייב אלא אחת ואולי גם ר"י סובר בזה כר"ש דגם לפני זריקה חייב בזה משום זרות:

באו"ד ב"ק אמר היתר זריקה ובתוספי הרא"ש כתב הא דאמר היתר זריקה היא דוקא בזבחים דאית בהוא קבלת דם וכן מוכח בפ"ק דפסחים דלא אמרינן כל העומד לזרוק כזרוק וכו' אלא לאחר שנתקבל הדם בכוס אבל בעוף מליקה והמצאה כ"א הם ולא שייך בהוא היתר זריקה:

שם אלא מליקה בב"א הקשה הרשב"א על הראב"ד שכתב דכשהביא ב' שערות חייב בזרות ובנבלות דשתיהן חלו עליו אע"פ שלא נמלק העוף עדין מ"מ הא איכא נבלות טובא דמיתסר בהוא אבל ב"מ ששימש בטומאה ליכא למימר לכי אייתי ב' שערות לחייב משום ב"מ ומשים טומאה דאכתי מחוסר מעשה דטומאה ולא חל איסור טומאה עד דאיטמי והקשה הרשב"א מסוגי' דריש ג"ה דמשני הש"ס בוולדות קדשים וקסבר במעי אמן הן קדושים ונוהג בשליל ולראב"ד למה צ"ל במעי אמן קדושים וגם דנוהג בשליל בלא"ה נמי נימא דמשהביא ב' שערות אלו עליו איסור גיד ואיסור מקודשין דהקדש וגיד טובא איכ' ועוד מאי מאי מקשה הש"ס ומי מצית אמרית והא תנן וכו' והלא משעה שהביא ב' שערות חל איסור גיד ע"ש ולדידי קשה ג"כ מסוגי' דחולין ד"ק יכול תהי' נבלת עוף טמא וכו' ולראב"ד קשה הלא איסור טמא ונבלה בא כאחת דמיד שהביא ב' שערות חלו עליו דנבלות ועופת טמאים איכא טובא ונראה דסברת הראב"ד במחלוקת שנר' דאי ילפינן דאין איסור חל ע"א מהא דאמר שמואל משום ר"א בהן טמא שאכל תרומה טמאה פטור דכתיב כי יחללוהו פרע לזו שמחללת ועומדת ומהאי דרשה ילפינן אין איסור חל ע"א שפיר איתא לסברה הראב"ד דדוקא בכה"ג אין איסור חע"א דליכא איסור בת אחת דמחוסר מעשה דטומאה דכשהביא ב' שערות אכתי לא נטמא אבל אי ילפינן דאין איסור חע"א מלא תאכל כל נבלה מי שאסורה משום וכו' והרי שם הוא בת אחת וליכא חסרון מעשה ואפ"ה אין איסור נבלה חל על איסור טומאה וה"ה כל כיוצא בזה וע"כ אפי' היכא דלא מחוסר מעשה לא הוה בת אחת וא"כ יש לומר דסוגי' ריש פרק ג"ה בעי לאוקמי' שלא תחלוק סתמא דמתני' אמתני' דנבלת עוף טמא אינו מטמא בבית הבליעה ש"מ דזה לא מקרי בת אחת לכן משני וולדות קדשים בהווייתן הן קדושים ועי' שם בתוס' שכתבו ג"כ כה"ג שלא מחלוק אסתמא דמתני' דיש אוכל אכילה אחת וסוגי' דהכא ביבמות דחשיב מליקה בת אחת קאי למאן דיליף דאין איסור חל ע"א מקרא דלא יחללוהו א"כ אין למעט רק דבר המחוסר מעשה כמו טומאה והנה סוגי' דהכא נוכל לומר דאפ"ה עוף טמא איני מטמאה בבית הבליעה וכמ"ש הר"ש ריש מס' טהרות:

תוס' ד"ה באיסור וכו' ומ"מ א"א דיש היתר לאיסורו וקשה לי א"כ מאי הקשו תוס' על ר"ש דפוטר באוכל נבלה ביה"כ הלא הוא איסור ב"א דהא יה"כ יש היתר לאיסורו לאחר יה"כ ומ"ו בעל נ"ב כתב דיה"כ לא מקרי היתר לאיסורו כיון דיחזיר לאיסורו לשנה הבאה ע"כ וכן מוכח מדברי הירושלמי פ"ג מס' כתובת הלכה א' דלדברי רנב"ה מה שבת אין לו היתר לאיסור אף יה"כ וכו' הרי יה"כ לא מקרי היתר לאיסורו ועוד ממקומו הוא מוכרע

שהרי חשיב זרות ושבת איסור ב"א וס"ל לר"ח דר"ש מחייב ב' והלא שבת יש היתר לאחר שבת א"ו כיון דיחזור לאיסורו בשבת הבאה לא מקרי היתר לאיסורו ועוד נראה דע"כ לא כתבו תוס' סברא זו אלא אי נימא דר"ח לא מחייב לר"י ב' רק בבת אחת וא"כ קשה למה פיטר ר"ש באיסור אחית אשה כיון דהוא בת אחת לכן כתבו להאי תירוצא דסובר ר"ש דאשת אח דחמיר היא לחוד חייל אבל לקמן דף ל"ה דמשני הש"ס על הא דב' שקדשו ב' אחיות דחייבים משום אשת אח ומשום אחות אשה ומוקי הש"ס כר"ש הרי אף דיש היתר לאיסורו מ"מ חייב ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הכרתי ופלתי סוף סי' ס"ב וגם לבתר דמסיק דפליגי באיסור בת אחת אליבא דר"ש וגם בזה איתותיב בר קפרא מברייתא מדלא חשיב מליקה ש"מ דר"ש מחייב בב"א ואין להרבות בפלוגתא וגם לר"ש מחייב ב' בב"א אפי' היכא דיש היתר לאיסורו וא"כ לא ניחא לומר דמ"ד לאיברים עומדת סובר כס"ד דש"ס: תוס' ד"ה בר קפרא וקשה לר"י וכו' ומה שתירצו קשה לרש"י מסכת חולין דף ק"א שכתב דמאן דלית לי' כולל לית לי' ג"כ איסור בת אחת לכן נראה לתרץ דבירושלמי רפ"ג דכתיבת איתא ע"ד דרנב"ה דעושה יה"כ כשבת לא עשה רק יה"כ דאין היתר לאיסורו דיחזור לאיסורו לשנה הבאה) אבל אחות אשה דיש היתר לאחר מיתת אשתו לא עשה כמיתת ב"ד שוב איתא שם ר"י בן פזי מכות וכרת מהו פירש אי נימא לדידי' ג"כ דחייבי כריתות אין לוקין כמו דח"כ פטור מתשלומין ואיתא שם דר"ש ב"י בשם ר"ט נאמר כרת בשבת נאמר כרת ביה"כ מה כרת בשבת אין מכות אף כרת בי"הכ אין בו מכות ורש"י כ' ריש שבועת דסתם ר"ש הוא רשב"י והרי רשב"י אמר בשה ר"ט דאין מלקו' ביה"כ והנה מדנקט שבת ויה"כ ש"מ דוקא שבת ויה"כ דאין היתר לאיסורו הוא דאין בו מלקו' אבל שאר חייבי כריתות כמו אחות אשה דיש היתר לאיסורו יש בו מלקות ובזה מתורץ קושית תוס' דבאמת ר"ח דסובר דמחייב ר"ש בבת אחת ב' סובר נמי מוסיף והא דקתני בברייתא דר"ש לא מחייב רק משום אחות אשה מוקי ר"ח רק לענין מלקות ור"י מחייב ב' מלקות משום אשת אחיו ומשום אחות אשה ור"ש סובר כדאמר בשם ר"ט בירושלמי דחייבי כריתות שאין כהם היתר אינן במלקות ולכך לא מחייב מלקות משום אשת אח הואיל דאין לי היתר לאיסורו דילפי משבת דאין לוקה אף דיש היתר במקום מצוה הלא גם שבת יש היתר במקום מצוה כגון בעבודת ציבור אבל משים אחות אשה חייב מלקות הואיל דיש היתר לאיסורו ליכא למילף השבת דשאני שבת דאין היתר לאיסורו וכן בס' בית יהודה כתב ג"כ דהא דאמר ר"ש דאינו חייב רק משום אשת אח מיירי למלקות אמנם רש"י במס' ב"ק דף ע"א ע"ב דר"ש פליג ביה"כ דאין לוקה ומשלם:

שם בגמרא אלא לב"ק ר"ח שקורי משקר הקשה בתוספי הרא"ש בשם רבינו מאיר לימא דב"ק אמר כי אתנייהו רבי לר"ח דחייב ב' לקוברו בין הרשעים והוא טעה וסבר דלגמרי חייב ב' ותירץ דא"א דב"ק מודה לקוברו בין רשעים גמורים הי' לי לפרש דברים ומדאמר סתם אינו אלא אפי' לקוברו אצל רשעים חמורים קאמר:

עוד הקשה דלמא כי אתני' ר"ח אליבא דר"מ אתני' דס"ל כולל וב"א ותירץ דא"כ אתאי אתני' מליקה דלא היה רק בת אחת הא ר"מ אפי' כולל אית לי' להכי מוקי בב"א ואליבא דר"ש:

דף לג:

תוס' ד"ה ואיסור כולל ובתוספי הרא"ש כתב דלא ניחא לש"ס דלר"י נמי אתניין לפטורא משים דהני ב' ברייתות דקתני רש אומר אינו חייב אלא משום אחות אשה ובאחריתא קתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח מכלל דר"י מחייב בכולל:

תוס' ד"ה אר"י וכו' וא"ת הא אמר בחולין יביא איסור נבלה ואר"י דחלב קל דהותר מכללו ואף במס' פסחים ס"ל לריה"ג דבבהמה מיהא לא אישתרי ובזה יש לתרץ מה שהקשו על רש"י דס"ל דהנאה הוא מוסיף א"כ מאי הקשה הש"ס במס' חולין דקי"ג מהאי דכהן טמא וכו' דלמא שאני בב"ח דהוא מוסיף ונראה לתרץ דבזבחים דף ע' הקשו תוס' דלמאן דאית לי' מוסיף למה לי קרא דנבלה יחול על חלב הלא הוא מוסיף וכ"ת דמשם יליף שאני חלב דהוא הותר מכללו והנה יש לתרץ. דמאן דאית לי' מוסיף סובר כריה"ג בפסחים דף כ"ג דלא חייש להאי פירכא דהותר מכללו דבבהמה מיהא לא אישתרי ור"ש דחייש להאי פירכא איהו לא ס"ל מוסיף ושוב מצאתי זה בתשובת מנחם עזרי' והנה שמואל שם בחולין ג"כ לא חייש להאי פירכא דהותר מכללו דאל"כ מנ"ל לרבות מגדי חלב ומתה דלמא לא בא לרבות רק חלב דהותר מכללו וכיון דלא ס"ל זה לפירכא ליכא למימר דטעמי' משום מוסיף דא"כ ל"ל גדי נילף מהא דחל נבלה על חלב והא דמייתא המקשה הא דכהן טמא וכו' ולא הקשה בפשטות דלמה לי גדי נילף מהא דגלי קרא דנבלה חל על חלב נראה דהי' יוכל לומר דמגדי לא הוה שמעינן רק מוסיף וקרא דנבלה חל על חלב מיירי בבהמה בעלת מום דליכא רק כולל דמתוך שחל על בשרה חל על חלב ואי הוה כתיב חלב נבלה ולא גדי הוה מוקמינן קרא דנבלה חל על חלב בבהמה תמימה שנתנבלה דאז חל איסור נבלה על חלם דהוא מוסיף דקודם שנתנבלה הי' החלב חותר לגבוה ועכשיו שנתנבלה נתוסף איסור על החלב להקרבה אבל השתא דכתיב גדי דנשמע מוסיף ממילא מוקמינן קרא דחלב נבלה על בהמה בעלית מום שנתנבלה דאין כאן מוסיף דלגבוה כבר נאסרה משעה שנעשית בעלות מום ואינו רק כולל לכך

הביא המקשה הא דאמר שמואל כהן טמא וכו' הרי דלית לי' כולל וא"כ ממילא ע"כ צ"ל דס"ל לשמואל דבב"ח לא מקרי מוסיף דאולי סובר כר"ש בחולין דף קט"ו דבב"ח מותר בהנאה דאל"כ הק"לד ל"ל גדי נילף מהא דנבלה חל על חלב אע"כ ס"ל דבב"ח לא מקרי תוסיף וא"כ צריך למילף מגדי דקרא דחלב נבלה הוה מוקמינן בבהמה תמימה שנתנבלה דהוא מוסיף דמעיקרא הוא מותר לגבוה:

דף לד.

בגמרא דשווי אינהו שליח מזה הסוגי' הקשה המגי' לבעל משנה למלך פ"ד מה' אשות להפוסקים דסברי דגם בקידושין אין אשה עושה שליח לקבל קידושין מיד שליח בעלה אף דלהמסקנא א"צ לתירץ זה מ"מ לא מצינו חולק ע"ז ונראה דיצאו להפוסקים דין זה מסוגי' דגיטין דף יו"ד דחשיב בג' דרכים שוו ג"נ לשחרורי עבדים ואמאי לא חשיב ד' דהא וודאי גם עבד אינו יוכל לעשות שליח לקבל שטר שחרור מיד שליח רבו דבין למ"ד משום בזיון דבעל ובין למ"ד משום חצרו הבאה לאחר מכאן הני טעמי' שייכים ג"כ בשחרור עבד וע"כ דגם בקידושין א"י לעשות שליח לקבל מיד שליח בעלה ומילתא דאיתא בקידושין לא קתני וסוגי' דהכא סובר כס"ד דשם מילתא דאיתא בשטרות לא קתני ואולי גם בזיון שייך גם בשטרות והא דמקשה שם והא איכא לשמה ומחובר י"ל דסובר כריב"ל בירושלמי דטעם דצ"ל בפני נכתב לפי שאין בקיאין בדקדוקי גיטין וא"כ לשמה ומחובר הוא בכלל מוליך ומביא וכמו שכתבו תוס' שם. ובתשובת הרשב"א סי' תר"ג כתב דלא אקשינן רק מה דאיתא במשנה או בברייתא ואולי הלך פוסקים סברי הא דלא חשיב כתבו על אסורי הנאה די"ל דסוגי' אזלי כמ"ד בירושלמי כתבו על אסורי הנאה אינו מגורשת ושלחו מתם סברי מילתא דאיתא בשטרות לא קתני וסברי כריב"ל בירושלמי דטעם דצ"ל בפ"נ לפי שאין בקיאין בדקדוקי גיטין וא"כ גם מחובר בכלל מוליך ומביא:

ואחד מתלמידים תירץ די"ל דסוגי' דהכא מיירי בשוו אינהי שליח מעיקרא קודם שעשהו אחים שליח וא"כ ליכא משום חצרו הבאה לאחר מכאן וגם מיירי דלא קפדו האחין וא"כ ליכא ג"כ משום בזיון דבעל ועיי' בהר"ן מס' גיטין דף ס"ג ע"ב שכתב כה"ג:

שם בתרומה ע"פ. ומ"ו בצל"ח הקשה על הרמב"ם בפ"ב מה' שגגות שכ' מי שהי' לפניו בליל פסח צלי ש"פ ונותר ונתחלף לו צלי של מצוה בנותר חייב ואמאי חייב הרי זמנו בהול ונראה שדעת הרמב"ם כמ"ש תוס' במס' סוכה דף מ"ב ד"ה מה. דחילקו בין מצוה דרמי' עליו ולא סגי' דלא שקיל איהו אבל חטאת אפשר שיאכל אחר והנה הרמב"ם פסק דלכתחלה אין שוחטין הפסח על היחיד א"כ מסתם מיירי שנעשה בחבורה וא"כ אף

דזמנו בהול מ"מ אין מצוה מוטל עליו לחוד שהרי יוכל לאכול אחד מבני חבורה אבל תרומה א"א לאכול אחר אם לא שנתן במתנה כיון שכבר הגיעה לידו ומדנקט רשב"ל בפסחים שפוד של נותר משמע דאיירי בפסח:

תוס' ד"ה מתוך. הקשו הא אין קטן עושה שליח וז"ל תוספי הרא"ש ונראה דבדיבור של קטנות אין למנועה מלחול הקידושין לאחר שיגדל מידי דהוה לאחר שאתגייר דאין מעשה עובדי כוכבים כלום אפ"ה מועיל דיבורו שיחול הקידושין אחר שיתגייר אלא מטעם דבר שלא בא לעולם והאי שנוי אליבא דר"ש דלית לי' אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ע"כ (ולדעתי יש ט"ס וכצ"ל ור"ש סובר אדם מקנה דשלב"לע) ולא ידעתי איה מקומו אם ר"ש סובר אמדשנב"לע ועיי' במס' כתובת דמ"ב תוס' ד"ה ר"ש שכתבו דר"ש סובר אין אדם מדשלב"לע ובזה מיושב מה שהקשה השער המלך על המ"ל פ"ד מה' אישות הלכה ו' ד"ה מה שוב שכתב דמדברי רש"י דהכא מוכח דקטן שקידש אשה ואמר הרי את, מקודשת לי לאחר שאגדיל דלא הוה דבר שלב"לע והקשה הנ"ל הלא רב עמרם משמי' דרב אמר והרי לקמן דצ"ג סובר רב אדם מקנה דשלב"לע ולהנ"ל ניחא דהרי הך סוגי' קאי להאי שנוי' דמוקי כר"ש והלא תוס' כתבו דר"ש סובר אין אמדשל"בלע ושעה"מ מביא ראי' מתשובת מהרי"ק סי' כ"ט דמחוסר זמן מחשיב דבר שבל"ע ועיי' מרדכי בפ"ק דב"מ סי' שט"ו שכתב שהרי תלה בדבר שלא בא לעולם וקטן אין לו קידושין ולשיטת הריב"ז הביאו המ"ל פ"ו מה' גירושין דקטן יוכל אביו לקדש לו אשה דזכות הוא לו ניחא ועיי' במש"א לקמן אי"ה דף ק"ט אמנם מ"ו בנ"ב סי' ס"ב כתב דריב"ז לא מיירי רק שאין לאשה ז' קרובת שנאסרו להמקדש דאל"כ אין כאן זכות שהרי אסור על קרובתי' ומתני' דהכא מיירי שיש לה אחות: עוד כתב דמיירי דוקא שקידש לחוד דארוסה אין לה כתיבה דאם חייב בכתובתה אין כאן זכות ובזה מיושב מה שהקשה המגי' למ"ל מסוגי' דב"ב כיון דבדיקנהו לקידושין לגירושין למה לי בדיקה ומאי קושי' דילמא שקידש לו אביו ולהנ"ל ניחא דא"כ תיפשט דארוסה אין לה כתובה והרי הש"ס מספקא בב"מ די"ז אי ארוסה יש לה כתובה ואף דתוס' שם כתבו דלא רצה הש"ס למיפשט מן אמורא דהא רב ע"כ ס"ל דארוסה יש לה כתובה מ"מ אולי הר"י ב"ז סובר כהר"ן בקידושין דמוקי דברי רב באתרי דכתבו והדר מקדשו ודו"ק:

שם בגמרא הא אין אשה מתעברות בביאה ראשונה קשה לי הא הר"ן במס' קידושין דף י"א כתב דהא דאין אשה מתעברות בביאה א' היינו רוב נשים אבל יש נשים שמתעברות בביאה א' והלא הש"ס מוקי מתני' כר"מ דאיהו חייש למעוטי ונראה דקושית הש"ס הוא להך שנוי' דמוקי כר"ש ואיהו לא חייש למעוטי כדאי' לקמן דף ס"ז רשב"י אומר

זכרים יאכלו וכו' דלא חייש למעוטי וסתם ר"ש הוא רשב"י כמ"ש רש"י ריש שבועת ועיי' מה שאכתוב אי"ה לקמן דף ס"ט: עוד מקשים מאן לימא לן דמיירי בביאה א' והרא"ש בשם רבינו מאיר כתב דמשמע להש"ס דמיירי בבתולה מדקתני ובשעת כניסתן לחופה הוחלפה ואז משכחת ט"ז חטאת אבל קודם כניסתן לחופה לא דליכא חטאת משום אשת איש דאז לא הוה רק נערה המאורסה ובנערה המאורסה ליכא כרת דלא חשיב בל"ו כריתות וא"כ ע"כ מיירי בבתולה דאי בבעולה מעיקרא נמי קודם כניסת לחופה הוה בחנק בהתראה ובלא התראה מחייב על שגגתו חטאת ע"כ וקשה לי מסוגי' דיומא דף פ"א נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי ופרש"י על אשר ענו את אשת רעהו וזה כתיב גבי נערה המאורסה מה להלן לא ענש אלא א"כ הזהיר וקשה הלא לא כתיב בהדי' אזהרה גבי נערה מאורסה וע"כ דהוא בכלל כי יקח אשה ובכלל א"א א"כ גם לכרת בכלל ובס' יראים סי' רט"ו כתב דנערה מאורסה בכלל לא תנאף ולכך לא חשיב בל"ו כריתות דאפשר הוא בכלל א"א:

דף לד:

בגמרא והא תמר בביאה א' מקשים הלא ער ואונן שמשו שלא כדרכה שלא תתעבר ויכחיש יופי' וא"כ דלמא בעלו ביאה א' כדרכה דהא לא מעברה בביאה א' וא"כ גבי יהוד' הי' ביאה ב' והרב מ' ישראל פ"ש תירץ דהפרשת דרכים דרך האתרים הקשה למה הכשיל תמר לחמי' לעבור על איסור כלתו ותירץ דאי' בירושלמי ב"נ שבא על אשתו שנא כדרכה חייב מיתה ועל ואונן שימשו שלא כדרכה ולא קנה תמר לאשה הואיל ובאותה ביאה נתחייבו מיתה דומי' לדידן דאין קידושין תופסין בחייבי מב"ד וא"כ מוכח שלא נבעלה כלל כדרכה דאל"כ איך הכשיל תמר א"ח לעבור על איסור כלתו:

שם דעתי' עלי' עיי' מ"ש בריש כיצד:

תוס' ד"ה אבל וא"ת שמואל כמאן ובמס' כתובת דף ל"ז תירצו דלמאי דמוקי דלמאי דמוקי בראהו שנבעלה ניחא והקשה הפ"י א"כ למה מוקי הש"ס ללישנא אחרינא דשמואל סובר כר"י ה"ל אפי' כר"י ולא אוסר רק בראוהו שנבעלה ונראה דאף אי מיירי בראהו שנבעלה מ"מ הא להך גירסא קיימינן דגרסי יתירות על ג' שנים ומיירי בקטנה וע"כ דגזר ר"י אטו גדולה א"כ ממילא בגיורת דסתם כותי' זונת אף דמתהפכת יש לגזור אטו לא מתהפכת וסברא זו נזכרת בתוספי הרא"ש בשם רבינו מאיר או דנגזור גיורת גדולה אטו ישראלית. חולת דברי רש"י ותוס' יש לתרץ קושית פ"י הנ"ל דבתוספי הרא"ש הקשה דמאי מקשה הש"ס במאי אי במיאן וכו' דלמא הכי קאמר וכולין צריכן להמתין אפי' קטנה חוץ מגיורת אפי' גדולה לא ותירץ בשם הרר משה דהאי דקאמר

אבל קטנה לא לאו תלמודא דייק לה רק כולהו מדברי שמואל ע"כ וא"כ לכך לא מוקי כר' יוד' ובראוהו שנבעלה כיון דקטנה בת ישראל שמואל עצמו אמר ומוקמינן בזנות והיינו שראהו שנבעלה וא"כ רישא דגיורת אין צריך להמתין מיירי דומי' דסיפא בראוהו שנבעלה ואפ"ה א"נ להמתין ולכך מוקי כר' יוסי ואשה מזנה מתהפכת:

דף לה.

בגמרא. הוא דאמר כר"י והקשה הרא"ש להך גירסא יתירת על ג' שנים א"כ איך אמר הש"ס הוא דאמר כר' יוסי דלמא לא אמר רק בקטנה ונראה דניחא לשמואל לומר דר' יוד' מתיר אפילו בגדולה דלא תקשה הלכתא אהלכתא דהלכה כר"מ בגזרותיו דגזר קטנה אטו גדולה ור"י נימוקו עמו ולא גזר קטנה אטו גדולה וע"כ דגם גיורת גדולה שרי הואיל ודעתי' לגיורה מתהפכת אבל באמת:

מתיר אפי' בגדולה והא דנקט קטנה להודיעך כוחו דר"י אפי' בקטנה אוסר ועיי' מ"ש מ"ו בצל"ח ריש ביצה דבמילתא דרבנן לא אמרינן כחו דהתירה עדיף ומיישב שם הסוגי' ריש ביצה רק דקשה על סברא זו ממס' ערובין דף ע"ב ולפליגי במוספים דכחו דהתירא עדיף ושם הוא דרבנן ועיי' תוס' ריש מ"ק ובמס' בכורת דף כ"ו ע"א עוד נראה דטעמי' דשמואל כיון דבברייתא קתני אנוסה ומפותה מסתמה איירי בגדולה דבקטנה לא שייך מפותה דפתוי קטנה אונס (ויש סתירה לזה מדברי תוס' מס' שבועת דל"ג ד"ה שאנס) הרי דגם בגדולה מתיר ולא חייש שמא לא נהפכה יפה ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הרא"ש להך גירסא יתירה על ג"ש א"כ איך מוקי שמואל כר"י דלמא לא שרי ר"י רק בקטנה ולהנ"ל ניחא דר"י מתיר ע"כ אפי' בגדולה כיון דלא חייש שמא לא נהפכה יפה ולא נקט קטנה רק להודיעך כחו דרבי יוד':

שם ומי גזרינן קטנה אטו גדולה והא תנן. קשה לי דלמא באמת מתני' לא גזור קטנה אטו גדולה ושמואל, דאמר כר"מ לקמן דף מ"ב ע"ב בברייתא דרדופה דגזר קטנה אטו גדולה ונראה דקושית הש"ס להאי תירוצא דמוקי מתני' כר"מ וא"כ קשה דר"מ אדר"מ וע"כ דבזנות לא גזרינן קטנה אטו גדולה:

תוס' ד"ה אע"פ וכו' דקאמר רבא אשת כהן שנאנסה לוקה משום זונה ואמאי לא לקי נמי וכו' דהוא גלוי מלתא ונראה לתרץ דב"ש סי' ו' ס"ק ט"ו הקש' הא רבא סובר בפ' הנשרפין דאפי' בגלוי מלת' אין עונשין ומנ"ל דאם נבעלה לפסול שלוקה עי"ש ובאמת כבר כתב הרשב"א דלדידן דס"ל דיש זונה מח"ל נבעלה לפסול בלא"ה לוקה הכהן משום זונה וא"כ מתורץ קושית תוס' דרבא לטעמי' דסובר אפי' בגלוי מלתא אין עונשין לא

מלקינן מכי תהי' לאיש זר דקרא לא מיירי רק לתרומה ולהנשא לכהן ילפינן מק"ו ולרבא אפי' בגלוי מלתא אין עונשין וסוגי' דשם קאי לאביי כמ"ש הב"ש ודו"ק:
ולקמן דף נ"ז כתב התוספי הרא"ש בשם הר"מ דהא דאמרינן דח"כ בכלל איש זר כיון דחמירא דוקא כשנעשה עבירה חמורה שנבעלה ברצון אבל באונס לא הוה בכלל איש זר וקשה לי ללישנא דבאונס לא הוי זונה מעובדא ספ"ק דכתובת ונראה דחיישינן שמא נאנס' מעכ"ום ועבד ועכ"ום ועבד לא ילפינן מאיש זר רק מאלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגרושין ומהאי ילפות' גם נאנסה אסורה וק"ל:
סליק ארבעה אחין פרק שלישי:

דף לה:

אלא לדידך אמאי פסולה לכהונה והקשה מהרש"א אמאי לא הקשה מרישא דלמה אסור בקרובתי' ונראה לתרץ דהנ"י כתב דלכך חליצת מעוברת לא שמי' חליצה ולא אמרינן תגלי מילתא למפרע היינו משום דאם בשעה שחלץ הי' וודאי שלא תהי' ראיו' לכלל לידה אין הכי נמי דחליצה מעיקרא חליצה מעליותא אלא רשב"ל חייש דלמא באותה שעה שחלץ ראוי' היתה לילד וולד גמור אלא שאח"כ גרם לה איזה דבר להפיל וולד נמצא דחליצה מעיקרא לאו כלום לא שייך לומר איגלאי מילתא למפרע ע"ש ואם כן מהא דאסור בקרובתי' לא רצה להקשות הייתי אומר דמתני' אתיא כר"ע דמשוי אחות חולצתו כאחות גרושתו דהכתוב קראו ביתו ולכך אסור בקרובתי' משום דחיישינן דלמא בשעה שחלץ כבר היתה ראוי' שלא תבוא לידי לידה ואיגלאי מילתא למפרע דחליצה מעליותא הוי וספק תורה לחומרא דלר"ע בשעה שחלץ כאלו נשאה וגם שפיר סובר רשב"ל דחליצת מעוברת לא שמיה חליצה דחיישינן ג"כ להיפך שמא גרם לה אח"כ איזה סיבה שתפיל וזיל הכא לחומרא וזיל הכא לחומרא כמו בכל ספק תורה או אולי סובר רשב"ל כרב בירושלמי דחליצה קנין הוא ולדידי' קרובת חלוצתו מד"ת אסירא לכך מקשה הש"ס מהא דפסולה לכהונה וחלוצה לכהן לכ"ע הוא רק מדרבנן ואמאי פסולה לכהונה הלא ספק דרבנן לקולא ואפי' לשיטת תוס' דלא תירצו כנ"י נראה דלתוס' הי' קשה להם על סברת הנ"י מסיפא דמתני' דקתני הכונס יבמתו ונמצאת מעוברת בזמן שהולד אינו של קיימה יקיים ולסברת הנ"י אמאי יקיים ניחוש דלמא בשעה שמת הבעל היתה ראוי' לילד וולד גמר רק אח"כ גרם איזה סיבה שהפילה נמצא שלא היתה ראוי' ליבום וכל יבמה שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה יבוא עלי' הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לכן תירצו תוס' תירץ אחר וא"כ מתורץ קושית מהרש"א דלא רצה להקשות מהא דאסור בקרובתי' הייתי אומר כסברת הנ"י כהנ"ל והי' צריך להביא סיפא

דמתני' האי דאין וולד של קיימה יקיים דלא נימא סברת נ"י יותר ניחא לי' להחשות ממציעתא מהא דפסולה לכהונה:

ועל סברת הנ"י קשה לי טובא מהאי דכונס יבמתו וכו' בזמן שאין הולד קיימא יקיים ואמאי דלמא בשעה שמת הבעל לא היתה ראוי' להפיל רק אח"כ גרם איזה סיבה להפיל וכל יבמה שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה יבוא עלי' הרי היא כא"א שיש לה בנים ואסורה עולמית אם לא שניחא דנ"י מפרש טעמי' דרשב"ל דסובר כאביי לקמן דקי"א דמשמע דל"ל האי דכל יבמה וכו' מדלא תירץ כרבא רק מדרבנן אסור. רק אין זה מספיק דהא גם רבא סובר כרשב"ל דחליצת מעוברת ל"ש חליצה לכן נראה דנ"י סובר כדעת הרמב"ם דספק תורה לחומרא הוא דרבנן והכא דסבר לעשות מצוה לא גזרו כמ"ש הנ"י על הא דכונס יבמתו ונמצא מעוברת דלא תני יוצא כמו גבי מעוברת חבירו ובתוספי הרא"ש תירץ די"ל דסובר יש זיקה ומשום הכי אסור בקרובתי':

דף לו.

תוס' משום ח"ל ירושה ולא יוכל לבכר איצטרך והרמב"ן כתב דלא יוכל לבכר איצטרך לעבור בלאו:

רש"י ד"ה לא וכו' דקי"ל יולדת לז' יולדת למקוטעין וכן הוא לקמן דף מ"ב ויליף הש"ס מדכתיב ויהי לתקופת הימים ותהר חנה והקשה מהרש"א דלמא כוונת הקרא דלתקופת הימים נתעברה אבל לא הולידה עד תשלום ימי עבורה ומתרצים דמצינו גבי צדיקם שמתים ביום שנולדו ורש"י כתב ויהי כעשרת הימים שלא יתערב אבל של נבל באבלו ונבל מת ביו"ד ימי תשובה א"כ נולד ג"כ בתשרי וא"כ מוכח דיולדת למקוטעין ובאמת איתא בא"ח סי' תק"פ דבכ"ח באייר מת שמואל הנביא וכוונת רש"י בשמואל סי' כ"ה דלפירש ראשון מת נבל ג"כ באייר ובעשרת הימים היינו ז' ימי אבלו וג' ימים חלה ושוב כתב רש"י בשם רבותינו דקאי על י' ימי תשובה ולדידהו מת נבל בתשרי:

דף לו:

וחכ"א יוציא ולכשיגיע זמנו יכנוס וז"ל הראב"ד פי"א מה"ג ומתני' בבא על יבמתו אם אין הוולד של קיימא יקיים ולא קתני יוציא התם מפני שהיא יבמתו ואם יתן לה גט נאסרה עליו עולמית והקש' המ"ל הלא אפי' בכהן מסקינן לקמן דיוציא והלא גבי כהן ג"כ נאסרה עליו עולמית ורש לדחות דמשום לא פלוג הוא ועיי' ריב"ש סי' רמ"א אמנם לדידי קשה דאכתי לר' יוחנן דסובר ביאה מעוברת שמי' ביאה א"כ אף אם מגרשה יוכל להחזיר כמו שאר יבמה שמגרשה ומחזירה דבשלמא לרשב"ל דסובר ביאת מעוברת ל"ש ביאה א"כ אכתי לא קנאה ואם מגרשה אינו יוכל להחזירה אבל לר"י קשה שוב

ראיתי בתשובת מהרי"ט צוהלין שכתב שזה כוונת הכ"מ וכ"כ קשה לי על הרשב"א שכתב דלכך א"צ לגרשה כדי שיקיים מצות יבום והלא לר"י דסובר ביאת מעוברת שמי' ביאה כבר קיים מצות יבום והנ"י תירץ דלא קנסוהו דסובר לעשות מצוה ומ"ו בנ"ב סי' י"ח הקשה א"כ איך אמר רבא ר"מ ור"א אמרו דבר אחד דלמא ע"כ לא קניס ר"מ אלא דלא סבר לעשות מצוה ויש לתרץ קצת דבאמת רבא לא סבר סברת הנ"י רק תירץ כתירץ הראב"ד או כתירץ הרשב"א והנ"י לא בא לתרץ רק למ"ד ביאת מעוברת שמי' ביאה וא"כ לא שייך תירץ הראב"ד כיון דיוכל להחזירה וגם תירץ הרשב"א הואיל וכבר קיים מצות יבום לכן כתב הנ"י דלר"י דסובר ביאת מעוברת ש"ב דהכא שאני הואיל ונתכווין לעשות מצוה וכ"כ יש יש לתרץ הראב"ד והרשב"א דגם המה סוברים סברת נ"י ומ"ד שמיה ביאה יתרץ כסברת הנ"י רק המה רצו לתרץ לרבא דאמר ר"מ ור"א אמרו דבר אחד וע"כ לא סברו סברת הנ"י כמו שהקשה מ"ו בנ"ב לכן תירצו כל אחד תירוצו ורבא הא סבר כרשב"ל וא"כ עולה יפה תירץ הראב"ד דאם יוצא תחסר עליו עולמית וגם תירץ הרשב"א כדי שיקיים מצות יבום:

תוס' ד"ה ולא קתני יפריש אפי' לר"מ ועיי' מהרש"א מה שהקשה ונראה דבשלמא חכמים דמצרכי גט משום דחיישי שמא יבעול אותה ולכך בקידש סגי' בהפרשה דליכא למיחש שיבעלנה דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה אבל לר' מאיר דסובר שיוציא ולא יחזור עולמית וקנסהו דעבר על תק"ח א"כ שפיר אמר דמעוברת חבירו אינו שותה שאינה ראוי' לקיימה אף דהשתא ליכא למיחש שיבעלנה שאסורה משום סוטה מ"מ כיון דתחילת נישואין הי' באיסור ועבר על תק"ח וקנסהו אינה שותה דאין רשאי לקיימו וכן פרש"י דר"מ קניס הואיל דעבר על תק"ח שוב מצאתי זה בס' קרבן נתנאל:

הנה הא"ז פסק הא דכונס מעוברת חבירו יוציא הוא דוקא במזיד וקשה לי מהא דאמר רבא ר"מ ור"א אמרו דבר אחד דלמא ע"כ לא אמר ר"מ רק במזיד כשיטת הא"ז אבל ר"א דקאי על משנתינו כמו שפרש"י והלא מתני' איירי בשוגג כמ"ש תוס' ד"ה מדקתני וחייבים בקרבן ובדאורייתא לא קניס ר"מ שוגג אטו מזיד ונראה דיצא להא"ז לחלק בין שוגג למזיד הקשה לי' קושית הראב"ד דבמתני' למה לא קתני יוצא ומה שתירץ הראב"ד שאם יגרשנה נאסרת עליו עולמית מ"מ קשה לר"י דאמר ביאת מעוברת שמי' ביאה וא"כ אף אם יגרשנה מותר להחזירה לכך הי' נראה להאו"ז לחלק בין שוגג למזיד וא"כ י"ל דבאמת רבא לא חרב נחלק בין שוגג:

למזיד ואי משום קושית הראב"ד י"ל כתירץ הראב"ד שלא תאסר עולמית אבל לר"י דס"ל ביאת מעוברת שמי' ביאה ליכא לתרץ כתירץ הראב"ד וע"כ צריך לחלק בין שוגג למזיד וק"ל:

דף לז.

תוס' ד"ה וזו וז"ל תימא אמאי לא מוקמינן בחזקת היתר ליבום עכ"ל וכ"כ הקשה הכו"פ דלמה לא נימא או קמיה אחזקתי' והשתא הוא דילדה ולי נראה דלא שייך לאוקמי' אחזקת היתר ליבם דהרי רוב עדיף מחזקה ורוב נשים מתעברת ויולדת כדאי' ריש פ"ג דבכורת רק דקושית תוס' דנימא לאחר ששהתה עם בעלה זמן רב ולא נתעברה א"כ איתרע רובה וראוי' לאוקמי' אחזקה מ"מ נראה דזה הוא חזקה שאינו מבוררת כמ"ש תוס' חולין דף י"א והא דאמר הש"ס לעיל דף למ"ד אשה זו בחזקת היתר ליבום אין ענין זה לכאן דשם מיירי בס' קדושי ערוה:

דף לז:

בגמרא ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא כתב הרא"ש דמיירי שהסבא קיים דאל"כ מוקמינן הנחלה בחזקת היבם ומהרש"א כתב דלא שייך כאן הוחזקה הנחלה לאותה שבט הואיל לדברי האומר שהוא בנו תעמוד הנחלה בחזקת הבן ועיי' ב"ש סי' קס"ג ס"ק ד' ולדידי קשה על המהרש"א מדברי ירושלמי בפרקן ה"ב מת אמו של ספק הרי יש כאן בן וודאי והבעל ספק עיי"ש כוונתו שיורש הבן שהוא בודאי יורש אותה ולא הבעל ולדברי המהרש"א קשה קשה איך מוקמינן במת אמו של ספק הנכסים בחזקת הבן מפני שהוא יורש בודאי הלא צריכן אנו נעיין שמא הבן הוא משני ואז אין הבן יורש במקום אב אם לא שנימא דשאני ירושת הבעל דהוא דרבנן ומה שהקשה המהרש"א דא"כ בסבא וספק בנכסי היבם אמאי חולקין לימא הסבא אני יורש בודאי כבר תירץ הלבוש וז"ל דאם הסבא קיים עכ"פ חזקת היבם יותר ברור מחזקת הספק שכבר היו הנכסים בחזקתו משעת מיתת אחיו (וקרבן נתנאל הוסיף דהא אין עובר נוחל ומנחיל וכ"כ המהרי"ו) אבל בסבא וספק בנכסי היבם אין לאחד מהן חזקה יותר מחבירו שהרי היו שניהם בעולם בשעה שנפלה לפניהם הירושה ע"ש:

וחתני הרב החריף מ' מאיר ני' הקשה הלא מדברי הרא"ש פ' אלמנה לכה"ג סי' ד' משמע דיש ירושה לעובר ובזה מיושב שיטת הטור מה שהקשה מהר"י ווייל בתשובה סי' מ"א על הטור שפסק שהאשראות מה שהי' חייבים למת ג"כ מקרי ראוי' ואין היבם יורש והקשה מהרי"ו א"כ א אמר הש"ס סבא ויבם בנכסי ספ' או סבא וספ' וכו' אמאי לא אמר ספקו וסבא בנכסי מיתנא באשר אות דסבא אמר את ברי דיבם ונכסי דידי ולא נ"ל היכא

דמית היבם הלא אפי' מחיים היה יוכל למצוא החילוק זה ולסברת הלבוש ניחא דלא שייך בזה חילוק דסבא ודאי יורש בנכסי מיתני וגם תיכף הנכסים בחזקת הסבא ובידו דאין העובר נוחל ושוב כשנולד הספק כבר יש להסבא חזקת השבט באיתן אשראות ועיי' תשובת ח"ל סימן ס"א:

עוד הקשה חתני הרב החריף מ' מאיר ני' על המהרי"ו סי' מ"א דחובת שחייבים למת לא הוה ראוי והיבם יורש מסוגי' דב"ב דף קמ"ד ע"ב הכא ביבם עסקינן הרי דמקרי ראוי ונראה דיש לדחות דטעם דמהרי"ו הואיל והי' המת אותן החובת בידו והוחזק בהן אבל האי דב"ב שלח האב שושבינות לא הי' ביד הבן:

דף לח.

תוס' ד"ה וב"ה ופרש"י בכתיבת כי היכא דפליגי התם ה"נ פליגי במתני' דהכא והקשה הרשב"א דלמה לא בעי הש"ס הכא בחזקת מי כדבעי במס' ב"ב ונראה לתרץ דתוס' הקשו דאיך נימא בחזקת יורשי האשה הא אין אדם מוריש שבועה לבניו ותירצו שם במס' ב"ב דשם נפל הבית דמת פתאום אין צריך לישבע וליכא למיחש להתפסת צררי וא"כ מתורץ קושית הרשב"א דסוגי' דהכא לא מיירי במת פתאום הוא בודאי בחזקת יורשי הבעל ולא בחזקת יורשי אשה דאין אדם מוריש שבועה לבניו ובמס' ב"ב דמיירי במת פתאום דליכא למיחש להתפסת נדרי יש סברא לומר בחזקת יורשי אשה אבל הכא דלא מת פתאום אין סברה לומר בחזקת יורשי אשה ואפ"ה שפיר כתב רש"י דמ"ד במס' ב"ב בחזקת יורשי אשה ה"ה הכא דהרי ר"א היא דאמר שם בחזקת יורשי אשה ואיהו סובר במס' שבועת דאדם מוריש שבועה לבניו:

באו"ד וא"ת לר"י דאמר בחזקת יורשי הבעל תיפק דאין אדם מוריש שבועה לבניו וקשה לי הלא בירושלמי פ"ז מס' שבועת הלכה ז' איתא מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב המלוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו שמע ר' יוחנן ואמר יאכל הלה וחדי ודברי הירושלמי הביאו הגה"מ פי"ז מה' מלוה ולוה ונראה דתוס' הוכיחו דע"כ ש"ס שלנו סובר דר"י סובר א"א מוריש שבועה דש"ך בח"מ סי' נ"ב פוסק דפוגם שטרו הוא חשוד נוטל בלא שבועה והקשה הפ"י א"כ ר"א דס"ל מת לוה בחיי מלוה דלא מפסדי היורשי מלוה א"כ תקשה מתני' דגיטין דל"ה נמנעו מלהשביעה משמע דבחשוד שאינו יוכל לישבע מפסיד ואף דהוא מיתומים הלא לר"א בפוגם שטרו נוטלין יתומים מיתומים א"כ מכ"ש חשוד דהש"ך יליף מהאי דפוגם ותירץ דשאני כתובה דהיא דרבנן וידוע דר"י אמר הלכה כרשב"ג ובסוף דכתובת בהאי דנשא בא"י וכו' ס"ל לרשב"ג דנותן מעות קפוטקיא ומסיק הש"ס דסובר רשב"ג כתובה דאורייתא א"כ ע"כ לא סבר ר"י כר"א דאל"כ קשה

קושית פ"י הנ"ל ושפיר מקשים תוס' אבל הירושלמי לטעמי' דבירושלמי דכתובת שם איתא הדא אמרי שמטבעות א"י יפות מסייע למ"ד כתובה דאיתא מד"ס א"כ שפיר סובר ר"י כר"א ושאני כתובה דרבנן:

דף לח:

מתני' נמי דיקא מדלא קתני יורשי אב וכו' וקשה לי דילמא משום דכגבוי דמי וא"כ ג"כ לכתובה יורשי האב עיקר רק דרש"י כרב דכתובה לא נתנה לבבות מחיים והב"ש סי' ק"ס כתב דלמ"ד חליצה קודמת הרי הוא כאלו חלץ ובזה יש לקיים שיטת רש"י שהביאו תוס' בכתובת דף פ' ומהרש"א הקשה כיון דב ש שבקו לב"ה נמי לא יחלוקו דבזה לא פליגי ולהנ"ל ניחא דמ"ד יחלוקו הוא בר קפרא ולקמן דף ל"ט כתבו תוס' דב"ק סובר מצות חליצה קודמת ולהב"ש הוא כאלו כבר חלץ וכגבוי דמי וא"כ לכך לא קתני יורשי האב וכו' דגם לענין כתובה יורשי האב עיקר הואיל דב"ש סובר דכגבוי דמיא אבל ב"ה סברי דכתובה היינו ק' ור' הוא בחזקת יורשי הבעל אף דמצות חליצה קודם אפי' הכא הוא בחזקת יורשי הבעל דקסברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי ומתורץ נמי מה שהקשו תוס' למ"ד בחזקת יורשי אשה ע"ש:

ונראה דבאמת סברי דלב"ש גם נכסי צ"ב יחלוקו והא דלא קתני עם יורשי הבעל משום דלב"ש גם אצל כתובה יורשי האב עיקר דכיבוי דמי:

עוד נראה דר"א דסובר בחזקת יורשי אשה הן נכסי נ"ב וב"ש סברי דהוא של בעל ואפ"ה אין כאן מחלוקת חדשה דהרמב"ן במלחמות כתב דלב"ה פשיטא להו שאין זיקה עושנ נישואין כלל רק דמפסיק להו אי כתובה נתנה לגבות מחיים לכן מעמידין הכל על חזרתו הראשונה ע"ש ונראה דמ"ש דב"ה לשיטתו דלא דרש מדרש כתובה לגרע כחה כמ"ש תוס' כתו' דף נ"ג אבל ב"ש דרש מדרש כתובה אפי' לגרע כחה א"כ הנכסים בחזקת יורשי הבעל והרשב"א כתב דכתובה כל מה דאיכתבי בכתובה והוא צ"ב שנכתב ג"כ בכתובה ועל נ"ב קאי ג"כ מדרש וכ"כ הרמב"ן וא"כ אין סברא לומר שיטלו יורשי כלום כיון דלא קראינן כשתנשאי לאחר וכו' דהא ב"ש דרש מדרש כתובה חכי' נגרע כחה אף דיבם כאחר כבר כתב רש"י דהוא רק לקבורה וא"כ מתורץ קושית מהרש"א שם בכתובת אף דלב"ה יחלוקו הוא משום דמספקא להו אי יתנה לגבות מחיים וכיון שהוא בחזקת שניהם יחלוקו אבל ב"ש דדרש מדרש שכתובה לגרע כחה נדחה יורשי' ואין זה פלוגתא חדשה דכבר מנינו פלוגתא זה תלי' אי דרשינן מדרש כתובה וב"ה לטעמי' דלא דריש מדרש כתובה ומספקא להו אי נגנבת מחיים:

שם אמר ר"א מתני' נמי דיקא וכו' וקשה לי דלמה לא הוכיח ר"א מדלא קתני סתם יחלוקו כמו גבי נפל הבית ומזה יש סיוע למהרי"ק הביאו רמ"א סי' ק"ס דשמרת יבם שמתה האב יורש ולא היבם וכתב הרמ"א דכן משמע מלשון יורשי הבעל וא"כ י"ל לכך לא קתני סתם יחלוקו דה"א דיחלוק היבם עם יורשי הבעל קמ"ל יורשי הבעל דהוא אב:

דף לט.

רש"י ד"ה ידו עדיפא מידה ואפי' ב"ה מודה דשקלי יורשי הבעל בנכסים ובפ' הכותב כתב דשקלי יורשי הבעל כל הנכסים וכבר הרגיש הרמב"ן בסתירות דברי רש"י ונראה דיש לדקדק על רש"י בכתובת שכתב דלרבא ידו עדיפא וכו' ולכן גם היבם ידו עדיפא מידה למה לנו להרבות בפלוגתא שהרי אביי סובר דב"ש ס"ל ידו עדיפא מידה ואפ"ה גבי יבם ידו לא עדיפא מידה ונראה דיש לדקדק על אביי דס"ל דיבם גרע מבעל והלא אמרינן דיבה במקום אחר קאי ונראה דאביי סובר דחליצה קודמת ליבום וכבר כתבתי לעיל דברי ב"ש דלדידי' הוא כאלו כבר חלץ ולכך גרע היבם אבל רש"י בכתובת כתב אליבא דהלכתא דיבום קודם ויבם במקום אחיו קאי וכמו דגבי הבעל ידו עדיף ה"ה ג"כ אצל היבם וסוגי' דהכא שפיר מפרש רש"י שאמר רבא לאביי אי דנפלו כשהיא תחתיו דבעל דכ"ע ל"פ דידו עדיף והכוונה דאמר רבא לאביי אפי' לדידך אפי' אם ס"ל דחליצה קודם ונחתינן חד דרגא מ"מ מודים ב"ה דנוטלין יורשי הבעל פלגי:

דף לט:

והלכתא אפי' קרוב אפי' אשה וקשה ני למה צריך למיפסק הלא בכ"מ ר"א לחומרא ורבינא קולא והלכתא כרבינא וכה"ג הקשה הרשב"א פ"ק דחולין ותוס' במס' חולין דף מ"ו ע"ב ונראה משום דהש"ס בעי, ליתן טעם משום מילתא דעבידא לגלוי והנה מ"ו בנ"ב סי' כ"ח העלה דבאיתחזק איסורא לא מהני גלוי מלתא וקצת קשה לי מהירושלמי הביאו תוס' י"ט ריש פ"ג מס' יומא על הא דהרואה אומר ברקאי דע"א נאמן במלתא דעבידא לגלוי והרי שם איתחזק איסור יה"כ ויש לחלק ועיי' ב"ש סי' ק"ך ס"ק ה':

שם רש"י דה ביאת קטן הקשה הרשב"א דלמא לתני בקטן פחות מבוט' ולכך צרי' שהוי אבל קטן בן ט' מנ"ל דצריך שהוי ע"ש ובפרט דהלא ש"י בקידושין ט' ט' בן ט' קונה מד"ת ולולי דמסתפינא אמינ' דגם דעת רש"י לדינא דקטן בן ט' ט' ביאתו מדרבנן ואפרש שיחתי דלקמן דף קי"א מקשה הש"ס דהאיך ך מיבם אקרי להקים שם והאי לאו בר הכי הוא ומשני ובמה הכל דהוא וכתב מהרש"א דלשיטת תוס' קא דהאי דמרב' מקרא הוא דלא נימא דבכל ביאה וביאה עביד איסורא אבל אינו קונה אותה מד"ת והנה תוס' כתבו שם דהאי דהקשה הש"ס אקר רי להקים שם והאי לאו בר הכי הוא לרידסוב' ידסוב'

סריס אדם לא חולץ הואיל ולא היתי' לו שעת הכושר וגם קטן לא הי' לו שעת הכושר אבל לר"א דס"ל סריס אדם מיבם הואיל ובמינו מתרפאין גם קטן לא שייך לומר דעביד איסורא וא"כ לר"א קשה ל"ל ויבמה כ"ד דפשיטא דקטן מיבם דלאו גרע מסריה אדם וע"כ לדידי' בא להורת שיקנה י"ק את יבמתו לגמרי מד"ת ואכ"נ דעת רש"י בקידושין די"ט דכוונת רש"י שם לפרש הברייתי' ולה"נ לרש"י לפרש כפי' תוס' לכך מפרש דקונה מד"ת והברייתי' י"ל כר"א דס קק"א ש דעתל:

אדם מיבם ולדידי' ע"כ קרא בא להורת שיקנה יבם קטן מד"ת אבל סוגי' דהאשה רבה דמסיק דעשו ביאת בן ט' כמאמר קאי אליבא דהלכתא דפסקינן דסריס חמה אינו מיבם הואיל ולא היתה לו שעת הכושר וא"כ קטן ג"כ דלא הי' לו שעת הכושר ה"א דאסור א"כ לא מרבינן מקרא רק דלא נימא דעביד איסורא ולא שיקנה אותה לגמרי וא"כ לדידן מודה רש"י דקטן אינו קונה אותה מד"ת וא"כ יפה כתב רש"י דליכא לאוקמי' בקטן ממש כיון דלא קנה אותה מד"ת צריך להשהות.:

דף מ.

תוס' ד"ה שנה כתב וכו' בתוספי הרא"ש דהאי לעכב דהכא לא כשנה לעכב דעלמא דהתם רצה לומר לעכב ולפסול הקרבן אבל הכא לאחר שקרב הקומץ א"א לקרבן לפסול אלא הכי קאמר אם עשה כבר חלוט בדיעבד לא יאכלנו אלא יחזיר ויאפה בתנור וקשה לי מסוגי' דזבחים דף כ"ט ע"א אחר שהוכשר יחזור ויפסול אמר לו ר"ע מצינו בזב חבה וכו' אף אתה אל תתמה אע"פ שהוכשר יחזור ויפסול:

דף מ:

בגמרא דתני ר"ח ד' מד"ת. אחיו ובת אחיו מד"ת מכאן קשה לי על הרמב"ם דפסק דחלוצה לחולץ אין אסורה רק מדרבנן וקרא דלא יבנה הוא אסמכתא והלא כאן אמר ר"ח דהוא מד"ת ופרש"י דקם בלא יבנה ונראה דהרמב"ם מפרש כמו שמפורש בתוספי הרא"ש בשם הר"מ ח"ל דבנו על אב קאי דהיינו אחיו והא דקתני אחיו מאמו תני אחיו מאב ותני אחיו מאם והרמב"ם מפרש בחד צד כרש"י דהיינו רישא בנו קאי על החולץ דאסירא לי' משום אחי אב וסיפא דאחיו קאי על אחיו מאם דהרמב"ם מודה דאסירא ועיי' מ"מ שמפרש טעם של הרמב"ם ובאחיו מאם לא שייך שליחותה דאחים קעביד דיבום מאב דוקא:

אמנם קשה לי על הר"ם שמפרש דקאי על אחיו מאם א"כ איך תני' ובן אחיו הלא אשת אחי אב מאם הוא רק שניות וצ"ל דבן אחיו דסיפא קאי על בן אחיו מאב עוד נראה דהרמב"ם מוקי הא דתני ר"ח כר"ע דמשוי אחות חליצה כאחות אשתו ועיי' רמב"ם בפי'

משניות שמפרש טעמי' דר"ע דאין אחר חליצה כלום משום דכשחלצה חזרה הערוה כמו שהי' קודם מיתת אחיו:

דף מא.

תוס' ד"ה מאי טעמא וכו' הקשה מהרש"א אם יש לחלק דזיקה דרבנן א"כ איך מוקי הש"ס בריית' דג' אחין כר"א ונרא' דהך בריית' דג' אחין דמוקי כר"א דהנה ר"א הוא מתלמידי וב"ש מתיר צרת ערוה ליבום וא"כ מוקי לצרור כר"ש דבשעה שהן נעשות צרת לא יהי' לקוחין וא"כ כשמת אחיו השני אז אסור' ראשונה מד"ת משו' שנעשות צרת זה לזה בזיקה אלא דקשה אי סבר כר"ש למה חולצת הראשונה תיתי איסור צרת ערוה בזיקה וידחה היבום דהא לר"ש היא בכרת וכה"ג מקשה הש"ס לקמן דע"ט ונראה דהך ברייתא סובר בהא ג"כ כר"ש דמספקא לי' אי מאמר קונה או לא ואי מאמר קינה מיד כשעשה מאמר בראשונה הרי הוא כאלו כנסה וכשמת אחיי השני אין אשתו נזקקת לו כלל ולא נעשית צרה בזיקה רק תצא משום אחרת אשה או מאמר לא קנה רק דקשה למה ראשונה צריכה חליצה תהיה יוצאת בגט ממ"נ אי מאמר קונה מד"ת הרי היא כמו שיבמה ויוצאת בגט ואי מאמר לא קנה יוצאת בלא כלום דכשמת אחיו השני נעשה צרת ערוה בזיקה ונראה דבזה פליג הברייתא על ר"ש דר"ש סובר אי מאמר קונה מגרשה בגט והברייתא סובר אף אי מאמר קונה מד"ת לא מהני רק לדחות בצרה וכן הוא חד מ"ד בירושלמי דאפי' אי מאמר קונה מד"ת אפ"ה לא סגי בגט וכן הוא דעת ב"ש לעיל דכ"ט גבי ב' אחין שנשאו ב' אחיות וא' מופנה וכו' סובר ב"ש דאשתו עור ומסיק הש"ס דלא קנה רק לדחות והרי ב"ש מתיר צרת ערוה וע"כ מוקי לצרור כר"ש דבשעה שנעשו צרות לא יהי' לקוחין והלא לב"ש ב' אחיות שנפל' לפני יבם המה אסורים מד"ת ואפ"ה אם עשה מאמר בראשונה קודם שנפלה השני' מותרת הראשונה אף דמאמר אינו קינה לגמרי כ"כ יש לומר דהברייתא מספקא אי מאמר קונה ואף אי קינה סובר הברייתא בהא כב"ש דאינו קונה רק לדחות הצרה ואי בעי לאפוקי בגט לא סגי:

תוס' ד"ה ואמאי והר"מ תירץ משום דרב מצי לשנוי' דמירי הכא ששהא הרבה משעה שמת אחיו הראשון וקנסה לי' לפי שהיה לו לכנסה בשעה שעשה מאמר ולא כנס ורב דשרי לעיל אפילו מתה הראשונה מיירי שלא הספיק לכנסה עד שנפלה השני' אבל הכא פריך שפיר דהא לעיל נמי פשע שקידש אחותה ע"כ וקש' לי' דאם יש סבר לחלק בזה א"כ מאי הקשה הש"ס לעיל על ר"י דאמר מתה ב' מותר בראשונה מהאי דחולצת ואמאי ליקו חד וכו' דלמא ר"י לא מתיר רק שלא הספיק לכנסה עד שמת אחיו הב' ומתני' מיירי ששהא זמן רב משעה שמת אחיו הראשון שהי' לו לכנסה מיד:

דף מא:

תוס' ד"ה הספקות ומיהו מהא דספק קידושין דפד"א וכו' כוונתם להא דלעיל דלמ"ד וכולין שהיה בהן ספק קידושין ובתוס' הרא"ש כתב בשם הר"ם לתרץ דהתם נולד הספק ואיכא לאוקמי' שמתה הערוה אחר מיתת בעלה ואין הדבר יוכל להתברר כי לא ידענו מי הי' שם שנשאל את פיו אבל הכא שנולד בו הספק לפנינו יוכל להתברר יותר לשאול את מי ומי העומדים שם. והנה בודאי אין כוונתו מהאי דכולן שהיו ס' גירושין דשם לא איירי במיתה רק כוונתו לתרץ דאמאי לא מקשה הש"ס מהא דמגורשת ואינה מגורשת ואמרינן למאי הלכתא דצרתה חולצת:

תוס' ד"ה אלימא הקשו דלוקי בספק גירושין כוונתם דוודאי גם אי מוקמינן בכה"ג מ"מ קשה נימא כיון דאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה רק למה מוקי בקידש אחת מב' אחיות דוקא ולמה לא מוקי בספק גירושין והרא"ש כתב בשם רבינו מאיר לתרץ דאי בספק גירושין ליתני הספיקה חולצת כדקתני בסיפא דתוספת' החרשת והשוטה מתיבמות ולא חולצת עקרה תקנה כולה קתני בלשון יחיד ומדלא קתני גם הכא בלשון יחיד דומי' דהני ש"מ דאיירי בכה"ג דאיכא תרי ספיקת והיינו שקידש אחת מב' אחיות ומעיקרא נמי כי אמר אלימא ספק קידושין ה"פ ונוקמי' כגון שקידש אחת מב' אחיות ע"כ ולי נראה הא דלא הקשה הש"ס מספק קדושי ערוה דיש סברא לומר דשאני התם דחולצת משום דמד"ת עולה ליבום כדאי' לעיל אשה זו בחזקת וכו' אבל בתוך ג' מד"ת אינה עולה ליבם דשמא מעוברת היא: שם בגמ' והילכתה לית לה מזונות קשה לי למה הוצרך הש"ס למיפסק הלא בכ"מ רבינא לחומרא ור"א לקולא והלכ' כרבינא לקולא ותוס' במס' ב"ק דף ע"ט ד"ה או ובמס' ב"מ דף צ"ה ד"ה איתמר כתבו בשם ר"ח דהיכ' דפליגי בממון הוא לקולא למיפט' המוחזק ומזה יש סיוע לספ' התרומ' הביאו של"ה בתור' שבע"פ דף תט"ו דכשנחלקו ר"א ורבינא בממון הוא לקולא למלוה גם יש סיוע להפוסקים הביאו שה"ע ח"מ סי' שע"ד ס"ג אמנם י"ל דבעי למיהב טעם מן השמים קנסהו ועיי' הרשב"א במס' חולין גבי השוחט בסכין של עובדי כוכבים ועיי' תוס' חולין ד' מ"ו ע"ב ד"ה והלכתא ובשיטה מקובצת מס' ב"ק דף ע"ט כתב בשם הרא"ש כל היכא דפליגי גם אמוראי אחרינא בזה לא אמרינן האי כללא הלכה כרבינא ועיי' בה"ג הלכות יבום וחליצה דף מ"ה גבי הבא על יבמתו וחזר ובא על צרתו ועיי' ב"י סי' קס"ג ועיי' ס' כריתות בתי מידות בית ב' סי' י"ט ובשיורי כה"ג בכללי התלמוד סי' נ"ב כתב בשם המאירי דכל היכא דשייכא פלוגתייהו בפלוגתא אחרינא ובאותה פלוגת' הלכה רווחת פטור או אסור לא נאמר כלל זה:

דף מב.

תוס' ד"ה אחר עיי' תה"ד סי' רכ"ד מ"ש בדברי תוס':
רש"י ד"ה יפטור וכו' ואיכא למיחש שמא ייבם א"א מאמו הקשה מהרש"א הלא אף אי בנו הוא רחמנא אפקרי' לזרעי' ונראה דלעיל דף ט"ז אמר ר"א עכ"ום שקידש בזה"ז חוששין לקידושין שמא מיו"ד שבטים וכל קבוע כמחנה וכתבו תוס' שם דס"ל לר"א ישראל הבא על הכותית הזרע מתיחס אחריו והנך משניות דקתני ולדה כמותה אתי' כרבנן ואיהו ס"ל כר"ע וא"כ אי משום דרחמנא אפקרי' לזרעי' לא הי' צריכה להמתין ג' חדשים דהיה ס"ס שמא בן ז' והוא מישראל ואת"ל שהוא בן ט' שמא מיו"ד שבטים היא אותו גר וישראל ממזר הוא ולא שייך אפקרי' לזרעי' ורש"י רוצה לפרש אף בדוכתי דקביע וס"ס זה יוכל להתהפך שמא מיו"ד שבטים ואת"ל דלא בא מיו"ד שבטים שמא בן ז' היא לכך כתב רש"י דסתם וכו' וא"כ ס"ס זה אינו יוכל להתהפך דנימא שמא לא זינתה ואת"ל זינתה מאחר (והיינו שאותה זרע הוא מאיש אחר הלא על אותי זרע צריכן אנו לדון) וא"כ שוב לא שייך לומר שנזרע בקדושה ואף שדעת רש"י במס' ע"ז דלא בעינן להתהפך מ"מ כאן דאיתחזק איסור א"א משים דהוא בכרת איכא דעת רבוותא דצריך להיות שיתהפך והא דאיתא בברייתא לקמן בפרק נושאין אחין תאומים הורתן שלא בקדושה דלא חולצין משי' דאפקרי' לזרעי' ולא חיישי' שמא מיו"ד שבטים הוא יש לאוקמי' הך ברייתא כמ"ד ישראל הבא על הכותית יולדה כמותה ואף דבת ישראל לממזר אינה מתיבמת מ"מ הוא מדרבנן דמד"ת ח"ל בני יבום כדאי' לעיל דף כ' והוי ספק דרבנן דדילמא היא נזרע בקדושה:
הנה הרמב"ן הקשה למה לא אמר הש"ס הטעם משי' הבחנה שלא ישא מעוברת חבירו ומ"ו בנ"ב תונה דא"כ גר וגיורת למה צריכן להמתין ג' חדשים ולי נראה דאף דהש"ס מסיק דבנו חייס ומסמס בביצם וחלב הייני היכא שידוע לו בוודאי שהוא בנו והלא רש"י כתב דסתם כותית וכו' וא"כ יחיש הגר שמא הולד אינו ממנו ולא ימסמם בביצם וחלב ויש גם בגר וגיורת חשש מעוברת חבירו:

דף מב:

גמרא סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה כסתם כתב נ"י בשם הרמב"ן וגם הרשב"א בתשובה סי' קי"ד דאין הכוונה דהלכה כמחלוקת רק דאין הלכה כסתם ונ"מ היכא דמסתבר טעמי' דמחלוקת בצידו יכלינן למימר דאין הלכה כסתם ועיי' נדה דף ל"ב ושם דף נ' ועיי' עירובין ד' ל"ד ד"ה נוטל והיש"ש סי' ל"א הקשה מסוגי' דיש נוחלין וכ"ת סתם כריב"ב סתם ואח"כ מחלוקת ומאי קושי' דסתם כוותי' שיהי' רבים ויוכל

להיות הלכה כמותי אף לגבי רבים החולקין וכו' ועפ"ז כתב ג"כ בפ' י"ד סי' ח"י אבל כבר הרגיש בזה הרמב"ן בחדושיו וכתב הא דמקשה הש"ס סתם ואח"כ מחלוקת לאו לאקשויה שא"א להיות הלכה כמותו אלא לומר כיון שאין הלכה וודאי כסתם למה טרח התנא למיסתם כוותי' ובאידך מתני' פלוגתא דריב"ב ורבנן תני לרבנן בסתמא ולריב"ב ביחיד ע"ש. ועוד הלא תוס' כתבי לקמן דף מ"ד ד"ה ודילמא בר"פ רנ סמיך אקושי' אחריתא דקאמר מאי אלא:

תוס' ד"ה סתם ואין נראה לר"ת וכו' ופנ"י במס' כתובת הקשה הלא בכמה דוכתי מצינו דמשתנה הדין לפי האקימתות עיי"ש מה שתירץ וכ"כ קשה לי על התה"ד סי' קכ"א שכתב הואיל ולשנויה קמא אדם טועה ב' שעות אין לאסור רק ב' שעות קודם חצות וכו':

אע"ג דמסיק התם שנוי' אחרינא מ"מ הא דגזרו ליכא רק ב' שעות לא הדר וכעין זה דקדק ר"ת בפרקין ולפמ"ש הפ"י שם יש לחלק:

דף מג.

תוס' ד"ה במקום עיי' במהרש"ל ומהרש"א ובב"י אי האי וכן איתא בבעל ה"ג קאי על תירץ א' ובמרדכי במס' מ"ק סימן אלף תקט"ז הביא בשם הר"י דאורלייתא מפרש באשה מותרת בנטילת שער ומביא ראי' מבה"ג וכתב עוד דלר' יוסי דשרי תספורת באבל ועיי' מ"ש עוד שם בשם ר"ת:

שם בגמר' אמר ר"ח ק"ו וכו' וקשה לי על ספר כריתות בבתי מידות סי' יו"ד שכתב דבדרבנן לא עבדינן ק"ו והביא ראי' מפ"ג דמסכת ידים וא"כ איך עביד ר"ח ק"ו משבועה שחל ת"ב הלא בדרבנן לא עבדינן ק"ו:

דף מג:

אשתו ארוסה לא מטמא לו מכאן הקשה הראב"ד על הרמב"ם דפסק דנשים אינן מצוות לטמאות לקרובים ונראה דהרמב"ן כתב דטעמי' דרמב"ם דס"ל דכל דאית' בבל יטמא איתא בלה יטמא והנה האי דלא יטמא כי אם לשארו כתיב בתרי קראי וזה מקרי סמוכין ולא הקישא כמ"ש תוס' לעיל דף ה' ד"ה לא וא"כ יש לאוקמי' הך ברייתא אשתו ארוסה כר' יוד' דלא דריש סמוכין כדאי' לעיל דף ד' ולדידי' גם נשים מציות לטמאות לקרוביהן אבל לדידן דדרשינן סמוכין ממילא דרשינן ג"כ כל שישנו בבל יטמא ישנו בטומאת קרובים ובזה מתורץ מה שהקשה הטורי אבן במס' ר"ה דף ט"ו על הרמב"ם מסוגי' דסוכה דף כ"ה טמאי מת מניה היו והיינו טומאת קרובים ולפי מה שנתן הרמב"ם טעם משום דכל שישנו בבל יטמא איתא בלה יטמא והני נשי דליתנהו בבל יטמא דכתי' בני

אהרן ולא בנות אהרן אינם בלה יטמא א"כ גם ישראלים לא שייכו במצוה זו ולהנ"ל י"ל דאולי גם ר"י לא דריש מסוכין:
שם בגמ' מלארוס ומלינשא הא דנקט תרתי דאי הוה נקט מלארוס לחוד ה"א להנשא שרי משום ביטול פו"ר ואי הוה נקט לינשא ה"א לארוס שרי דאין בו שמחה כ"כ ובזה מיושב מה שהקשה מהרש"ל על תוס' בכתובת דף מ"ז ד"ה דמסר:

דף מד.

תוס' ד"ה כי תימא א"כ ל"ל קרא דאין חולץ לב' בתים עכ"ל ולי נראה דגם המקשה ידע מרבוי דיבמתו רק דקשה לי' דהא הך יבמתו איצטרך כמ"ש הרשב"א לעיל דמני' ילפינן על חייבי עשה דצריכה חלילה דלא נימא כיון דמד"ת אינו עולה ליבום דמאי אולמי' האי עשה מהאי עשה קמ"ל דאפ"ה צריכה חליצה והמתרצין השיב דתרתי שמעינן מהך קרא וא"כ איצטרך דאין חולץ לב' בתים אפי' אם אחת היא מחייבי עשה ליבם ואז בודאי מותר ליבם צרתה ולא קרינן ב' בתים דהלא אותה שהיא מח"ע אסורה מד"ת ליבום וקמ"ל קרא דאם חלצה לאחת צרתה פטורה מחליצה ועיי' מ"ש תוס' לקמן ד"ה אלמה:
תוס' ד"ה א"כ אכתי המ"ל תנינא בפ' האומר ולפמ"ש התי"ט במס' שבועת פ"ד משנה י"א דדרך התנא לאשמעינן דבר אחד בב' מס' ולא בחדא מס' ניחא:

דף מד:

בגמרא היא כשרה עיי' מ"ש לעיל ד' ט"ו על תוס' ד"ה נעשה:
תוס' ד"ה היא. וז"ל ר"ע היכא דרש ובתוספי הרא"ש כתב בשם מורי דמוקי היא תועבה בסוטה דה"מ בבא על הסוטה שאין הולד ממזר ע"ש ואכתי קשה לזעירי בירושלמי פ' יו"ד הלכה א' דסובר דלר"ע אפי' בבא על הסוטה הולד ממזר:
תוס' ד"ה עשאה אבל ק"ק דבפ"ק דתמורה וכו' ונראה דבמס' קידושין דף ס"ח יליף דקידושין תופסין בח"ל מכי תהיין וא"כ קשה מאי מקשה הש"ס במס' תמורה על רבא מכה"ג באלמנא דלמה משום דגלי קרא דקידושין תופסין בח"ל מכי תהיין רק י"ל דמהאי קרא לא שמעינן ק היכא דליכא איסור בקידושין אבל אמנה לכה"ג דאיכא איסור בקידושין דכתיב לא יקח דקאי על הקידושין ראוי לומר אי עביד לא מהני והנה הא דאיצטרך כי תהיין דאין קידושין תופסין בח"ל משום דה"א דנילף מיבמה לשוק והנה מהרש"א הקשה שם דיותר יש למילף מנדה דק"ת ותירץ הפ"י דמה לנדה שיש היתר לאיסורו אמנם י"ל סוטה יוכיח דאין היתר לאיסורו וקידושין תפסי בה ונראה דסוגי' קאי לר"י ב"כ לעיל ד' י"א דליכא לאו בסוטה וא"ל דנילף במה הצד אולי יש פירכא כל דהוא ועל מה"צ פרכינן פירכא כ"ד וכיוצא בזה כתב מהרש"א דף ס"ז במס' פסחים

וא"כ מתורץ קושית תוס' די"ל דר"י סובר כחכמים לעיל דף י"א דמוקמי' אשר הוטמאה על סוטה וא"כ היא בלאו וא"כ לא איצטרך כי תהיין על אותן ח"ל שאין איסור בקידושין לחוד פשיטה דאדנילף מיבמה יותר יש למילף מנדה וסוטה וע"כ נ"ל דכי תהיין קאי על אלמנה לכה"ג דה"א כיון דאמר קרא לא תעביד אי עביד לא מהני קמ"ל קרא דאפ"ה תפסי קידושין:

שם כיון שבא עלי' פסלה לכהונה הקשה הרשב"א נימא גר עמוני שנשא בת ישראל יוכיח שביאתו בעבירה ובתו כשרה לכהונה נראה דאיכא למיפרך מה לגר שמותר מיהת בממזרת שהיא מזרע ישראל ואפי' מאן דאוסר גר בממזרת היינו גר שמותר לבוא בקהל אבל גר עמוני לכ"ע מותר בממזרת כדאי' להדי' בקידושין לכך בתו כשרה לכהונה אבל כותי ועבד אסורים בממזרת ולכך דין שבתו פסולה לכהונה אמנם הש"ס מסיק שילהי פרק האומר דממזר מותר בשפחה וממילא גם עבד מותר בממזרת ז"א דלרמב"ם בעבד ליכא איסור תורה וע"כ נקט עבד אגב כותי וכה"ג כתבו תוס' לעיל דף ט"ו ע"ב ד"ה קסבר דנקט כותי אגב עבד כ"כ להרמב"ם נקט עבד אגב כותי דהרמב"ם פסק ישראל הבא על הכותית דרך אישות לוקה ועוד י"ל דאיכא למיפרך מה לגר עמוני שנשא בת ישראל דקידושין מיהת תופסין תאמר בעובדי כוכבים ועבד דאין ק"ת:

וחכם א' הראה לי דהב"ש סי' ד' ס"ק ד' סותר זה:

דף מה.

תוס' ד"ה יצאו וא"ת וכו' ונראה לתרץ דמק"ו לא הוי לקי דאין מזהרין מן הדין והנה זה הוא ק"ו דאם הולד ממזר כ"ש דפוסל בביאתו אבל השתא דכתב רחמנא אלמנה וגרושה אף דהוא לאו הבא מכלל עשה שפיר לקי כמ"ש הרמב"ם בפ"ב מה' מאכלות אסורת ובמ"מ שם דהיכא דאיכא לאו הבא מכלל עשה שוב מזהירין מה"ד ובפ' יו"ד יוחסין לא מקשה הש"ס רק על לשון דאמר ר' יוד' מנין לעובדי כוכבים ועבד שבא על בת ישראל וכו' דקשה איך שייך מניין דמשמע דלולי קרא לא הוה ידעינן שום איסור על זה מקשה הש"ס הלא איכא ק"ו ולא הוה למימר רק מניין דלוקה וגם להרמב"ן דחולק על הרמב"ם הנ"ל מ"מ לר"ט דסובר סוף פ"ג דקידושין דממזר נושא שפחה והקשו הלא ממזר חייב בכל המצות לכן כתב הב"ש סי' ט"ז דמזה יש ראי' להרמב"ם דליכא איסור תורה בשפחה וה"ה עבד מותר בבת ישראל מד"ת וחולק על התרגום וא"כ איצטרך אלמנה וגרושה על עבד הבא על בת ישראל דלא הוה ממזר מד"ת דביאת היתר הוא ונקט עבד אגב עובדי כוכבים כמ"ש תוס' לעיל דף ט"ז ע"ב ד"ה קסבר. דנקט כותי אגב עבד ובסוף קידושין שפיר מקשה הש"ס על ר"י דאיהו ע"כ סובר כהתרגום דעבד ושפחה אסורים

מד"ת דאל"כ לא הוה גזר דכותי לא ישא כותית ואי הוה מדרבנן לא הוה גזר כולה האי גם י"ל דר"י סובר כר' יוד' סוף פ"ב דפסחים דכל היכא דכתיב בתחילת הפרשה לאמור ללאו אמר א"כ מק"ו לא הוה לקי דאין מזהירין מה"ד אבל מקרא דאלמנה וגרושה אף דהוא לאו הבא מכלל עשה מ"מ כיון דכתיב לאמר בתחילת הפרשה לאו מעלי' הוא והש"ס שילהי דקידושין לא הקשה רק על לשון מניין:

שם ע"ב ושניהם לא למדוהו אלא מא"א כתב הרשב"א בשם הרב האי דגרס דמאן דמכשיר דומי' דאשת אב מה א"א שזרעו מיוחס אחריו והקשה הרשב"א תינח עבד אבל עובדי כוכבים יש לו חייס ולי נראה דרב האי סובר כמ"ש תוס' לעיל דף ט"ז ד"ה קסבר בתירץ ב' דמעובדי כוכבים ליכא ממזר רק מדרבנן ונקט כותי אגב עבד אף דא"א הנבעלת לעכ"ום איכ' איסור תורה מ"מ כיון דליכא כרת ומיתת ב"ד כמ"ש הבעה"מ ובמלחמות בפ' בן סורר דרעהו כתיב א"כ פשיטא דאין הולד ממזר דלא דמי' לאשת אב ועיי' תוס' ד"ה מה אבל לעבד וודאי איכא כרת דאחיו הוא כדאי' בב"ק דף פ"ח לכך מסיק דגם עבד לא דמי' לאשת אב הואיל ואין זרעו מתיחס אחריו אמנם קשה לי מהירושלמי בפרק האומר תני' עכ"ום ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר התיב ר"ש וכו' הרי יבמה שזינתה דאין לו עליו ועל אחרים קידושין והולד כשר ע"ש וקשה להמקשה תקשה לנפשי' דלמה יבמה שזינתה הולד כשר נילף מאשת אב דהלא יבמה לשוק זרעו מיוחס אחריו:

תוס' ד"ה כיון ובתוס' הרא"ש כתב דנראה לדון דוקא בכפי' כי ה דהכא דהוה מידי דשררה שייך למידרש כל שימת שאתה משים לא יהי' רק מקרב אחיך אבל לדין בעלמא לא בעינן מקרב אחיך:

דף מו.

שחרור מפקיע מידי שעבוד וקשה לי על תוס' ו שכתבו במס' גיטין דאביי ל"ל האי דרבא וקשה כיון דל סובר האי דרבא איך יחלוק על רב הלא דרך הש"ס להקשות מרב על שאר אמוראים שרב הוא רבן של בני הגולה כמ"ש רש"י במס' ביצה דף ט' אמנם בס' כריתות ימות עולם שער ג' סי' ט"ז כתב דאם אמורה אמר בשם תנא יוכל אמורא אחר לחלוק וא"כ גם כאן כיון דר"ח בר גורי' אמר זה בשם רב יוכל אביי לחלוק אמנם אם ברייתא נאמר מפי אמורא אין רשאי אמורא אחר לחלוק ועיי' לעיל דף י"ג תוס' ד"ה לא וא"ת תקשה ברייתא דרמי ב"י ודברי רב במס' גיטין דף מ' ע"ב יפרש אביי כגירסת הירושלמי שם פ"ד ה"ד:

דף מו:

תוס' ד"ה כי פליגי עיי' במהרש"א מה שהקשה ונראה דלא ניחא להש"ס לומר דטעמי' דר"י כר"ע דא"כ קשה על ר' יוחנן דאמר ג"כ אינו גר עד שימול ויטבול ולדידי' ליכא למימר דס"ל ג"כ כר"ע דמוקי תושב ושכר על מל ולא טבל דא"כ קשה מנ"ל דערל אסור בתרומה וח"ל דמפיק מדרשא דר"ע דמשוי' ערל כטמא הלא ר"י ס"ל הלכה כסתם משנה ובריש חגיגה איתא הכל חייבין בריאה חוץ מחש"ו ואיתא בש"ס תנא אף הערל ומוקי הש"ס כר"ע וא"כ סתם מתני' דלא תני ערל ש"מ דלא משוי' ערל כטמא דבשלמא הא דלא תני במתני' טמא י"ל כמ"ש תוס' שם משום דפשיטה היא אבל ערל הוה למתני' לאשמועינן לאפוקי מרבנן דר"ע אע"כ דמתני' לא משוי ערל כטמא (אבל בתוס' שם ד"נ. חוץ לא משמע כן) וא"ל דס"ל לר"י דערל אסור בתרומה מגז"ש דתושב שכר אף דחד קרא איצטרך על מל ולא טבל מ"מ דלמא ס"ל מופנה מצד א אין מושיבין ז"א דהא ר"י אמר לקמן דף ק"ז דמוחלפת השיטה וחכמים מכשירין חליצה בשמאל ואף דאיכא גז"ש ממצורע ע"כ לדידי' חכמים סברי הואיל דאינו מופנה רק מצד אחד מושיבין דמה למצורע שטעון ארז וכו' והא דאמר הש"ס בכמה דוכתי' ושמעינן לר"א מופנה מצד אחד מושיבין כבר כתב מ"ו בצל"ח דזה הוא דוקא לשיטת רבא לקמן:

דף מז.

וא"כ מסתמא לא שבק ר"י חכמים ויפסיק כר"א דשמותי הוא לכן אמר הש"ס דבאבות נמי טבילה הוה ועיי' מה שאכתוב אי"ה לקמן דבדברי תוס' הללו מתורץ קושית הל"מ פ"ט מה' ק"פ:

ראיתי להרשב"א במס' שבת דף ק"ל שכתב בשם ר"א דגר שנתגייר שהוא צריך להטיף ממנו דם ברית ומביא שם מחלוקת פוסקים וכתב שם בשם רז"ה דהאי דר"י דאין מטבילין לאו משום ערבי מהול רק משום נולד כשהוא מהול וכתב הרשב"א דאין זה מחוור דנולד כשהוא מהול מעוטא הוא ור' יוסי לא חייש למיעוטא וקשה לי דהא לקמן דף ס"ז ע"ב איתא עבדי צ"ב אמר ר"י לא יאכלו מוכח שם להדי' דר' יוסי חייש למיעוטא ועיי' תוס' שם ד"ה אין: בגמרא יכיר יכירנו לאחרים מכאן שנאמן אדם לומר זה בני בכור ובמס' ב"ב הקשה הש"ס הא אי בעי יהיב לו במתנה ותירץ בנכסים שנפלו לאחר מכאן ומקשים הלא יוכל לומר לשון חיוב לומר אני מחייב ליתן לך פי שנים כפי שיגיע הנכסים שיהי' שעה אחת קודם מיתה דבלשון חיוב יוכל לחייב אפי' בדבר שלא בא לעולם כדאי' בח"מ סי' ס' סי' ו' ונראה דהנה עוד קשה מאי הקשה הש"ס שם אי בעי יהיב במתנה דילמא מיירי שהי' לו מלוה ביד אחרים דאז אין יוכל להקנות כמ"ש תוס' ר"פ אע"פ

דף נ"ה ד"ה שאם ובקנין סודר א"א להקנות דאין מטבע נקנה בחליפה ובמעמיד ג' הוא מדרבנן וגם בקנין אודיתא ג"כ א"א לשיטת מרדכי מס' ב"ב סי' תת"מ נסתפק אי מהני אודיתא בהלואה וגם י"ל מאי בעי הש"ס אי בעי יהיב במתנה דילמא אין רצונו ליתן כל אשר לו והוא ישאר ערטלאי ובודאי קושית הש"ס דיהיב לי' מהיום ולאחר מיתה וזה לא שייך באודיתא ונראה דהש"ס מקשה לר' פפא דפסק שם במס' ב"ב דבכור אינו נוטל פי שניים במלוה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות וכיון דקושית הש"ס לר"פ שפיר משני הש"ס בנכסים שנפלו לאחר מכאן ואי דיוכל לחייב את עצתו ז"א דר"פ סובר שעבודא לאו דאורייתא ומד"ת אינו גובה מיורשים ועיי' תוס' מנחות ד' נ"ח שהן סוגית הפוכית אי סובר שעבודא דאורייתא או לא וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' רצ"ח ועיי' תוס' מס' ב"ב דף כ"ו ד"ה לא ובספר אורים ותומים תירץ דמיירי שיש לו מטלטלין ולא מהני לשון חיוב דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי רק דקשה לשיטת הרשב"א מס' ברק דף י"ד ע"ב ד"ה דאין. שכתב דהא דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח הוא מדרבנן ומד"ת גם מטלטלי דיתמי משתעבדי וכ"כ כתב הרמ"א בתשובה סי' ג' שכתב דמכירה עדיף משעביד דמטלטלי דיתמילא משתעבדי מד"ת ולדידי קשה על הרשב"א מסוגי' דב"מ דף קט"ו מ"מ אמרה תורה וכו' שלא יהי' מטלטלין אצל בניו משמע שהוא מד"ת:

דף מז:

בגמרא קשים גרים לישראל כספחת כתב מהר"ם שיף משום דב"נ מדקדקים על פחות משוה פרוטה והם צרי עין וכשמתגיירים וילמדו ממעשיהם וצרעת בא על צר עין ובזה פרשתי מסורה ואחר כן יבא הכהן ופינו את הבית ואחר כן תבוא אלי' ובעלת כלומר ע"י שתנשא י"ת שהיא באה מבן נח ותלמוד מעשי' להיות צר עין זה יגרום אח"כ שיבוא הכהן ופינו את הבית דנגעי בתים באים מי שאינו רוצה להשאיל כליו גם לפמ"ש תוס' דאין השכינה שורה רק על המיוחסים שבישראל לכך נקט כספחת כמו שמצורע מרוחק מקדושה שהרי נשתלח חוץ לג' מחנות כ"כ ע"י גרים מרוחקים מקדושה שאין השכינה שירה רק במיוחסים ועיי' בכור שור גם דנגעים באו על גסי רוח וכתיב כי אתם המעט ודרשו בפ' כיסוי דם נתתי גדולה לנמרד וכו' אבל נתתי גדולה למשה אמר ואנחנו מה לכן ע"י גרים אולי ילמדו ישראל מידת הגאוה וע"י כן באים נגעים:

רש"י ד"ה אבל עבד וכו' דמשעה שטובל לשם עבדות שייך במצות דכתיב למען ינוח עבדך ואמתך כמוך והא דלא הביא רש"י מרישא דקרא וגם בדיברות ראשונת כתיב לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ועבדך וכו' י"ל משום דכתיב שם גם בהמתך ובהמה לאו בר מצות הוא וע"כ דקאי על הבעלים שמצווין על שביתת הבהמה וכ"כ יש לפרש האי

דעבדך ואמתך דקאי על הבעלים לכן הביא רש"י למען ינוח עבדך ואמתך דייקא כמותך כמו שאתה מצווה על השבת כמו כן העבד ובזה מיושב מה דמקשים תוס' שבועת דף כ' דליפטרו נשים משבת הואיל דליתנהו בזכירה ומקשים הלא כתיב בהדיה בתך ועבדך ושמעתי שכוונת תוס' דמהאי קרא ליכא ראיה דדילמא כוונת הקרא שאתה מצווה על שביתת הבת כמו על הבהמה אבל מדברי רש"י דהכא שכתב להדי' דעבד שייך במצות דכתיב עבדך ואמתך כמוך מוכח דנשים חייבים בשמירת שבת:

דף מח.

תוס' ד"ה אלא ועוד דמוכח מיפת תואר דאין מטבילין בע"כ מדאיצטרך רחמנא להמתין למ"ד יום ולי נראה דהא ר' שמעון ב"א ס"ל באמת לקמן ע"ב דצריכה להמתין תשעים יום וה"א אפי' בדקבלה צריכה להמתין משום הבחנת זרע וה"א דהוא מד"ת:

דף מח:

ר"ע אומר אבי' זו ע"ז וכו' ובזה פרשתי ג"כ המסורה ואחר יבוא הכהן ופינה את הבית ואחר תבוא אלי' ובעלת דכתבו בשם זוהר דענין נגעי הבתים שהאומרים בנו בתיהם לשם ע"ז לכן הביא הוא יתברך נגעים על הבתים לנתוץ אותם הרי דכוונה לבער ע"ז וכ"כ ענין יפ"ת שתבכה ירח ימים להשתקע שם ע"ז:

שם אחרים אומרים מפני ששהו עצמם וכו' ובזה פרשתי פסוק בסוכת תשבו שבעת ימים דמדבר בלשון נוכח ומסיים בנסתר כל האזרח בישראל ישבו בסוכת ולהנ"ל ניחא דהנה האלשוך כתב כשמדבר הוא יתברך עם כשרים מדבר בנוכח וכשמדבר עם בלתי כשרים מדבר בלשון נסתר ועיי' אלשוך פ' נשא בפ' ברכת כהנים וא"כ רישא דקרא בסוכת תשבו מדבר בנוכח אבל סיפא דקרא כל האזרח בישראל דדרש הש"ס במס' סוכה לרבות גר שנתגייר וא"כ מדבר שלא בנוכח מפני ששהו עצמם וגם איירי בזמן הגלות שהרי אין מקבלין גרים לא בימי דוד וכו' לכך מדבר שלא בנוכח:

דף מט.

תוס' ד"ה לכתוב עיי' במהרש"א ולי נראה דאפי' אם לא יגלה קאי על אנוסת אביו מ"מ יש לתרץ דאולי גם ר"י דריש כי תהיין בס"פ האומר דמני' מפיק דקידושין תופסין בח"ל וכיון דק"ת בח"ל ממילא אין בני' ממזרים רק ח"כ ה"א הואיל דלא תפסי קידושין יהיה ג"כ בניה ממזרים קמ"ל לא יקח דדוקא לא יקח הוא דבניה ממזרים משום דהוא במיתת ב"ד ולא מח"כ ואף דלר"י לא תליה הא בהא היינו דלר"י אף דאין ממזר מח"כ מ"מ לא ת"ק אבל במקום שקידושין תופסין פשיטה שאין בניה ממזרים: תוס' ד"ה ה"מ וקשה דהא ע"כ הוה ממזר לר"ע וכו' ונראה לתרץ שיטת רש"י דתוס' כתבו דאפי' למ"ד דהוה

ממזר מעובדי כוכבים ועבד מ"מ אין ממזר מיבמה אפי' לרב דאמר אין קידושין תופסין ביבמה הואיל ועומדת לחלוץ וכו' וזה לא ניחא לרש"י דהרי בירושלמי בפ' האומר הביאו הרמב"ן דלמ"ד יש ממזר מעבד ה"ה דיש ממזר מיבמה לשוק הואיל ואין בה קידושין לשום אדם וליבם נמי לאו בת קידושין רק ביאה הוא דאית ליה בה וגם לא היה ניחא לרש"י מ"ש תוס' דהברייתא באה לאשמועינן דלא נימא דהולד ממזר כמו מעובדי כוכבים ועבד דאכתי קשה לאבי דאמר לעיל דף מ"ד דאמר סמוך אדרבין דאמר משום רבי נכרי ועבד הבא על ב"י הולד כשר ולא מצינו שום תנא דסובר עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רק ר"ע (ולקמן דף צ"ט דסובר ר"מ דהולד ממזר מעבד הבא על בת ישראל דשם הוא ר"מ ואיהו מתלמידי דר"ע) לטעמי' כמ"ש תוס' מסכת קידושין דע"ה ע"ב ד"ה ר"י דלר"ע לא בעי דומי' דאנוסת אביו ולר"ע יש ממזר אפי' מח"ל רק בשאר וא"כ לשיטת תוס' שכתבו דהך ה"מ וכו' קאי על שומרת יבם דאין הולד ממזר וקאי להך ר"ע דבעי ח"ל דשאר ואיהו בעי דומי' דאנוסת דלדידי' הוא דלא תפסי קידושין ולאחרינ' תפסי א"כ פשיטא דלא הוה ממזר מיבמה דאפי' מעכ"ום ועבד לא הוה ממזר כיון דבעי דומיה דאנוסת אביו דלאחרינא מיהת תפסי קידושין וא"ל דהיא גופה קמ"ל דלא נימא כאידך מ"ד דומי' דא"א דכל דלא ת"ק הולד וממזר ז"א דא"כ הוה למינקט רבותא יותר דאפילו מעבד לא הוה ממזר (ויש לדחות קצת דיבמה הוא רבותא יותר דלא תימא דמאמר קנה מד"ת ואז הוא דומי' דא"א דתפיס קדושין ליבם רק מהירושלמי לא משמע כן) לכן כתב רש"י דה"מ קאי על הך ר"ע לא בעי לאו דשאר ולא בעי דומי' דאנוסת אביו ומעכ"ום ועבד הולד ממזר ואפ"ה מיבמה לשוק אף דהוא כעכ"ום ועבד כמו דאי' בירושלמי אפ"ה לא הוה ממזר מיבמה מדאפקיה לאו דידיה בלשון הוי' כשמואל אלא דקשה הא בפ"ק ובפ' האשה רבה איתא להדיה דלר"ע הוה ממזר מיבמה לשוק ונראה דברייתא דהכא אתיא כר"ע בן יוסף דמרבה דאפי' חייבי עשה לא תפסי קידושין וא"כ ע"כ הא דאפוקיה בלשון הויה ע"כ דבא להורת דיתפסי קידושין כשמואל דאי בא לארויי שלא יתפס קידושין לא צריך קרא דהלא יבמה לשוק הוא מחייבי עשה יבמה יבוא עליה ולא אחר וע"כ בא להורת שיתפסו קידושין אבל סוגיה דפ"ק וסוגיה דאשה רבה וסוגי' דיו"ד יוחסין אתיה כר' סימאי דלא משוי ר"ע ממזרים מחייבי עשה ומוקמינן הא דאפקיה בלשון הויה לחומרא שלא יתפסו קידושין דה"א דהואיל והווין מחייבה עשה יתפסו קידושין קמ"ל דלא תפסי קידושין וכיון דלא תפסי קידושין ממילא הולד ממזר וחכמים דפליגי באשה רבה וסברי דאין ממזר מיבמה לשוק ומפרט הש"ס משום דבעי דוקא ח"ל דשאר ולשיטת רב קשה למה לא יהיה הולד ממזר כיון דבעי דוקא לאו דשאר

אם כן יש לאוקמיה לא תהיה דאפקיה בלשון הויה לחומרא דבא להורת שלא יתפסו קידושין ונראה דגם זה לא קשה דרב לטעמיה אזיל דסובר עכ"ום ועבד הבא על ב"י הולד כשר דבעי דומיה דא"א דלאחרינא תפסי קידושין ויבמה לשוק לכ"ע לא תפסי קידושין וליבם נמי לאו בת קידושין כשיטת הירושלמי שהבאתי לעיל דלא סבר כיון שעומדת לחלק חשיב בת תפיסת קידושין וא"כ יבמה לשוק הוא כעכ"ום ועבד הבא על בת ישראל דהולד כשר והיינו טעמיה דהולד כשר דבעינן דומיה דא"א דאנוסת אביו לאחרינא תפסי קידושין ויבמה לשוק לכ"ע לא תפסי קידושין ור"ע דסובר יש ממזר מיבמה לשוק היינו הך דר"ע דלא בעי לאו דשאר ולא בעי דומיה דאנוסת אביו ואפי' אי לאחרינא ג"כ לא תפסי קידושין אפ"ה הולד ממז' ולכך גם ביבמה לשוק הולד ממזר וסוגיה דפ"ק ויו"ד יוחסין אזלי לר' סימאי דלא מרבה חייבי עשה א"כ יש לאוקמי' הא דאפקיה רחמנ' בלשון הויה לחומר' שלא יתפסו קידושין דה"א דהואיל והוא מחייבי עשה יתפסו קידושין קמ"ל דלאו קידושין וממילא הוה הולד ממזר דהא לר' סימאי לא בעי ח"ל דשאר ולא בעי דומי' דאנוסת ואף אי גם לאחרינא לא תפסו קידושין אפי"ה הולד ממזר ובריייתא דהכא דקתני הבא על שומרת:

יבם הולד כשר אתיה כר"ע בן יוסף דמרבה אפי' חייבי עשה וע"כ הא דאפקיה רחמנא בלשון הויה להורות דקידושין תופסין ביבמה כשמואל דאי בא להורת שלא יתפסו קידושין לא איצטרך קרא דהא יבמה הוא מחייבי עשה וזה כוונת הש"ס מספקא אי כרב אי כשמואל או כאידך בריייתא דהיינו הנך בריייתות דפליגי בזה וש"ס דמספקא ברפ"ג דכתובת אי ר' ישבב מרבה חייבי עשה קשה לכאורה תיפשט דמרבה אפי' ח"ע דאל"כ קשיין בריייתות אהדדי ונראה דשם קאי למ"ד נכרי ועבד הבא על ב"י הולד ממזר ולדידיה יש לפרש כשיטת תוס' דהך בריייתא הכל מודים בשומרת יבם דהולד כשר אתיה כהך ר"ע דבעי דוקא לאו דשאר ולכך הולד כשר ואפי"ה איצטרך לאשמועינן דלא תימא דהוה כעכ"ום ועבד:

דף מט:

תוס' ד"ה סוטה וקשה לר"י דנדה נמי לא פקעי קידושין ולי נראה דאי לאו דגלי קרא דתפסי קידושין בנדה הוה מרבינן נדה דלא תפסי קידושין מהקישא דרב יונה דגם נדה נכלל בהאי הקישא:

באו"ד היינו קרא להיות לו הקשה מהרש"א דלמה לא נוקי קרא להיות לו על גוף הקרא דהיינו מ"ג ונראה דהר"י סובר דקרא להיות לו א"א לאוקמיה על מ"ג דהר"י סובר כרש"י דמ"ג לא הוה לאו דשאר וא"כ לא מבעי' להך מ"ד אליבא דר"ע דבעי לאו דשאר א"כ

ל"ל קרא פשיט' דתפסי קידושין דלא הוה דשאר ואפי' להך דר"ע דלא בעי דשאר מ"מ א"א לאוקמי' על מ"ג דהא ר"ע דריש וי"ו דלא יגלה להורת דלא בעינן לאו דשאר וקשה תיפק מדאיצטרך להיו' לו לאשה על מ"ג דתפסי קידושין ש"מ דלא בעי לאו דשאר אבל אי מוקמינן על סוט' שפיר איצטרך אף לשיטת רש"י דסוטה הוא לאו דאינ' דשאר מ"מ ה"א דלא תפסי קידושין הואיל דטומאה כתיב כעריו' ל"ת קידושין קמ"ל דתפסי והאי להיו' לו הוא יתורא דלהורת שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה כבר נשמע מדכתיב להיו' לאשה וכתבו תוס' מדכתיב לאשה משמע דרך אישת ואם לא קידש דאינו לוקה נשמע מדכתי' לקחת' משמע דרך לקוחי' אסרה תורה:

באו"ד וא"ת בסוף האומר וכו' ולי נראה דר' סימאי סובר כראב"י דאמר לקמן דף ס"א יש חלל מחייבי עשה מדכתיב אלמנה לא יקח כי אם בתולה מעמיו וכו' ולא יחלל ודריש דלא יחלל קאי ג"כ על כי אם בתולה וא"כ אי לאו כי תהיין ה"א דלא יחלל דדרשינן חלולין הוא עושה ולא ממזרים לא קאי רק אחייבי עשה הוא דאינה עושה ממזרים אבל אלמנה לכה"ג עושה אפי' ממזרים קמ"ל קרא כי תהיין להורת על אלמנה לכה"ג דעל ח"ע לא איצטרך קרא דכבר שמע מלא יחלל והשתא דכתיב כי תהיין אמרינן דלא יחלל קאי אפילו על אלמנה לכה"ג וקרא דכי תהיין גלי דהאי דלא יחלל קאי גם על רישא דקרא וכה"ג כתבו תוס' פסחים דף פ"ג דקרא דכל מושבתיכם גלי על במועדו דאירי אפי' באברים ופדרים ור"ס דנקט לא יחלל ולא נקט כי תהיין חדא מנהון נקט:

באו"ד ולוקי במחזיר סוטתו וקשה לי דלמא קושית הש"ס קאי לר' זעירא בירושלמי פ"י הלכה א' על הא דולד מראשון ומשני ממזר ניחא משני אלא מראשון וכו' ר"ז אמר ר"ע היא דאמר מחזיר סוטה הולד ממזר וא"כ י"ל דקושית הש"ס קאי לר"ז ונראה דשמעתי להקשות לשיטת הרמב"ן דסובר דחמותו לאחר מיתת אשתו הוא רק בארור בעלמא א"כ למה לא מוקי הש"ס כי תהיין על חמותו לאחר מיתת אשתו וצ"ל דסוגיה הש"ס קאי לאביי דסובר לקמן דצ"ד משמעות דורשין א"ב ולדידי' חמותו לאחר מיתת אשתו הוא בכרת אפי' לר"ע וכיון דק שי' הש"ס קאי לאביי שפי' הקשה ולוקי בסוטה שאביי הוא דאמ' ה"מ בסוטה שאין הולד ממזר ועיי' מ"ש בחבורי אהל דוד מס' כתובת דל"א:

דף נ.

גמרא שני דורת ולא נקט שנות אדם כתב הרא"ש דלעיל קתני בתוספתא דעדיות אע"פ שהימים והשעות כחוט השערה לפני הקב"ה אינה מונה אלא הדורת שנאמר קורא הדורת מראש ואע"פ שנאמר ועבדום וענו אותם ת' שנים כתיב ודור הרביעי ישובו הנה: סליק החולץ ליבמתו פרק רביעי:

רבן גמליאל פרק חמישי:

דף נ:

בגמרא כל כי הני תחלוץ ותיזל מזה הקשה הב"ש כי' קס"א על הב"ח דכתב דאיכא איסור תורה לחלק לשני' דכתיב בית חלוץ בית אחד ולא ב' בתים ודייק כן מתוס' וכתב הב"ש דנעלם ממנו סוגי' דהכא והנה כיון שהב"ח דייק כן מתוספת י"ל דתוס' מפרשו כמ"ש הרשב"א וז"ל דבתמי' קאמר כלום' וכי כ"כ תחלוץ וכי מה תועלת יש בדבר דבשלומא ביאה אחר חליצה איכא למיגזר דבתר דחלץ לזו שלא מצא חן בעיניו ייבם לזו ואפי' ביבמה אחת איכא למיחש שמא ימלך ליבם אחר שחלץ וא"נ לביאה אחר ביאה שמא תמצא חן בעיניו השני' לאחר שיבם את הראשונה וכו' אבל חליצה אחר חליצה מה הנאה אית ליה ולמה לי' דחליץ והדר חליץ ע"ש וא"כ אין סתירה מסוגי' דהכא דודאי יש איסור אם חולץ לשני' רק דליכא למיגזר:

תוס' ד"ה צריכות וכו' ולא ניחא לתוס' דמתני' אתי' כמ"ד אין זיקה וסיפא דקתני גט לזו וכו' וצריכות חליצה מאי צריכות דעלמא דא"כ קשה לקמן דף נ"ג דאמר הש"ס לימא מסייע לרבה בר"ה דחליצה פסולה צריכה לחזור וכו' ולא אסיק דצריכות דעלמא א"כ אדמסייע לרבה בר ר"ה תקשה לי' מרישא דמתני' למה לא קתני גבי עשה מאמר בזו ובזו דצריכות חליצה לכן כתבו תוס' דצריכות קאי נמי אחליצה:

דף נא.

רש"י ד"ה ה"ג וכו' וכ"ש דאי חלין לשני' אלא עצה טובה שלא יאסור הקשה מהרש"א תיפק משום לא ישפוך אדם וכו' ולי נראה דלא רצה רש"י לפרש כן דא"כ לעיל דף י"א דבעי הש"ס למיפשט מהאי דחולץ לפסולה מ"ג ולא אסיק האי דלא ישפוך וכו' א"כ אדמיפשט לי' יותר הוה לי' להקשות מברייתא דר"ג דאמר חולץ לראשונה למה לראשונה דוקא ואי משום לא ישפוך הא איהו לא אסיק לכן כתב רש"י משום עצה טובה:

גם י"ל דלא רצה רש"י לפרש כן דא"כ קשה לקמן דנ"ג דאמר הש"ס לימא מסייע לשמואל ותיובתא לר' יוסף ומאי קושי' על ר"י לימא אנא דאמרי כר"ג לכן כתב רש"י דמר"ג י"ל משום עצה טובה שלא יאסור עצמו בקרובת ב' ובאמת רבינו מאיר הקשה לקמן דף נ"ג על פרש"י דמאי הקשה על ר"י תקשה למתני' דחולץ דתנן חולץ לפסולה ור"י לא חידש כלום רק אמר כאן שנה רבי ולי נראה דמתני' דחולץ לפסולה יש לפרש דקאי על מחזיר גרושתו כמו דרצה הש"ס לעיל די"א לפרש כך:

דף נא:
גמרא אמר ר"ש לחכמים אם ביאת ראשון ביאה וכו' והקשו תוס' הא ש"י שזינתה אסורה ליבמה והראב"ד מתרץ דהא איתא בקידושין די"ט א"א פרט לקטן ומוקי ר"א ביבם בן ט' ומהא נמי יכילנן למימר לדעת ר"ש דכמאמר שוי' רבנן דאין דינה כא"א גמורא והקשה הרמב"ן לרב דאמר לקמן דף כ"ו קנה לכל וכו' ועלה בלבי כיון דהאי דר"ה דאמר ש"י שזינתה לאו כ"ע הוא כדאי' סוטה די"ח וא"כ דילמא רב ל"ל דר"ה ור"ה א"ל כשמואל דלא קנה רק לדברים האמורים בפרשה אמנם לקמן דצ"ו רצה הש"ס לומר דרב סובר כר"ה לכן נראה דגם הראב"ד מסיק דיש לאוקמי' בקטנה דפיתוי' קטנה אונס רק דרצה הראב"ד לתרץ אף לשיטת הירושלמי דלא ס"ל פיתוי' קטנה אונס וירושלמי אולי ס"ל כשמואל דלא קנה רק לדברים האמורים וכו': רש"י ד"ה והא ביאה פסולה וכו' דקא בעי נמי חליצה ומהרש"ל הקשה דבמתני' פרש"י דלא בעי חליצה ועיי"ש במהרש"א וכבר עמד בסתירות דברי רש"י הללו הרמב"ן והרשב"א בחדושיהם:

דף נב.
תוס' ד"ה על הנייר ועיי' ח"מ סי' מ"ב ש"ך ס"ק ב' מש"כ שם גם מה שהקשה הראב"ד וכו' דילמא אנן קיי"ל כאביי וצ"ע דהא אביי סובר כר"א ועיי' סנהדרין דף כ"ח תוס' ד"ה והא ובמס' ב"מ דף ד' תוס' ד"ה שובר ועיי' ב"ב דף ל"ה תוס' ד"ה ושמואל:
שם בגמרא ואשה גרושה מאשה אפי' לא נתגרשה אלא מאשה וכו' והרמב"ם כתב דהוא רק אסמכתא ונראה לסייע להרמב"ם דהנה המהרש"א במס' קידושין דף י"ג ע"ב הקשה על תוס' ד"ה מדאמר איך משכחת שאחיו של כה"ג יקח גרושה ואם נאמר דהוא דרשא גמורה משכחת שאחיו של כה"ג גירש אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני וא"א מותרת לכל אדם ואח"כ מת ונפלה לפני אחיו כה"ג ליבום שהרי הגט אינה מתיר אותה וזקוקה היא ליבום קמ"ל קרא דאסורה היא ליבם וא"כ י"ל דלהרמב"ם הי' קשה קושית תוס' הנ"ל וניחא לתרץ דע"כ לא מיירי ביבמה כקושית מהרש"א דאיך משכחת גרושה רק הא איכא לאשכוחי כהנ"ל וע"כ דהוא אסמכתא עוד יש לתרץ קושית מהרש"א לפי מ"ש הח"מ אה"ע סי' ה' דכהן פצוע דכא מותר לישא גרושה וא"כ משכחת כהן פצוע דכא נשא גרושה והיא גיורת (דהיינו שנתגרשה מבעלה הראשון שהי' ישראל) דמשום פ"ד לא אסירא דקהל גרים לא אקרי קהל ואח"כ מת הפ"ד ונפלה לפני אחיו כה"ג ליבום דאשת סריס אדם שהיתה לו שעת הכושר מתיבמות:

דף נב:

תוס' ד"ה ולאשה וכו' אבל למ"ד אדה מקנה דבר שלא בא לעולם הוי גט וכו' ואף דבשעת כתיבה לא הי' ראוי' לנתינה משמע אפי"ה הוה גט ומכאן קשה לי על הפ"י מס' גיטין דף ע' על הא דאי' מי שאמר כתבו גט ואחזה קורדייקס אין כותבין עד שישתפה וטעמא דכתיב וכתב ונתן דבעינן שיהי' ראוי' לנתינה בשעת כתיבה ע"ש ומדברי תוס' לא משמע כן ולי נראה דהא דאין כותבין עד שישתפה הוא מדרבנן אמנם בשה"ע אה"ע סי' קכ"א סי' ב' כתב דאינו גט ותמה הח"מ דלמה לא פסק כהרמב"ם שכתב דאינו רק פסול ולי נראה דלדעת פוסקים שסוברים דסופר צריך לכתוב בשליחות הבעל וא"כ צריך שיהיו הבעל: שפוי' בדעתו בשעת כתיבת הגט דבשליחות כתיב אתם גם אתם ואין שליחות לשוטה ויפה פסק בשה"ע דאינו גט דאיהו לטעמי' אזיל דפסק בסי' ק"ך דסופר צריך לכתוב בשליחות הבעל וכשנשתטה בשעת כתיבת פסק השליחות דאין שליחות לשוטה כדאיתא גיטין דף כ"ג אבל הרמב"ם דפסק דלא בעינן שליחות בכתיבת הגט כמ"ש סי' קכ"ג ס"ק ה' לכן כתב רק פסול:

שם זו דברי ר"ע עיי' תוס' כתובת דף ל' ד"ה אי מה שהקשו ונראה ונקדים לתרץ מה שהקשו על רש"י שכתב דלרב יבמה לשוק הוא מחייבי עשה ובפרק האשה רבה איתא ברייתא דיבמה לשוק הוא מח"ל ונראה דרב הוכיח דע"כ איכא תנא דסובר דיבמה לשוק הוא מח"ע דהא מתני' דהכא דקתני דאין אחר ביאה כלום שמעינן דלא תפסי קידושין בח"ע וקשה מנ"ל זה דהא מולא יגלה מרבנין ח"ל דשאר ומוי"ו דולא יגלה די אם נרבה ח"ל דאינו דשאר ואכתי מנ"ל ח"ע לכן הי' נראה לרב דיבמה לשוק הוא מח"ע וקרא דלא תהי' אשת המת החוצה בא לארוי' שלא יתפסו קידושין ביבמה לשוק ווילפינן שאר ח"ע מיבמה לשוק וכמו דיליף ראב"י במס' קידושין דף ס"ח לענין ח"ל וגם בח"ע איכא ק"ו מה יבמה לשוק דיש לה היתר לאחר שנחלצה לא תפסי קידושין כ"ש שאר ח"ע ואפי"ה הוצרך רב לומר זו דברי ר"ע דלחכמים קרא דכי תהיין מפקע מק"ו אבל לר"ע דס"ל אין קידושין תופסין בח"ל מוקי תהיין בבעולה לכה"ג וש"ס דמספקת בכתובת אי ר' ישבב לאפוקי מדר"ס שפיר מספקא דאי לאפוקי מדר"ס אתא א"כ ממילא אזיל ג"כ אליבא דר"ע ור"ע סובר בהדי' באשה רבה דאיתא ברייתא שם זו דברי ר"ע ע"ש שם מבואר דר"ע סובר דיבמה לשוק הוא מח"ל וא"כ ליכא למילף ח"ע מיבמה או אי טעמי' דנפשי' קאמר וא"כ יוכל לסבור כתנא דמתני' דיבמה לשוק הוא מש"ע ולכך אין קידושין תופסין בח"ע גם י"ל דלר"ע ע"כ יבמה לשוק הוא מח"ל דאיהו סובר לקמן דף ס"ח דדריש ווי"ן וגם

כאן דולא יגלה דמרבנין ח"ל דאינו דשאר ואי ס"ל דהאי דלא תהי' לארוי' שלא יתפסו קידושין לא צריך קרא על ח"ל דאינו דשאר ותיפק לי' מיבמה לשוק:

ועוד נראה דהנה המהרש"א הקשה שם בקידושין מה מקשה הש"ס א"ה ח"ל נמי הלא יותר איכא למילף מנדה דהוא בכרת ותפסי קידושין ותירץ הפ"י דשאני נדה דיש היתר לאיסורו וא"כ י"ל דר"ג דאמר אין אחר ביאה כלום ס"ל כר' יוסי בן כיפר לעיל דף י"א דאמר סוטה לבעלה הוא בעשה וא"כ אף דסוטה תפסי קידושין מ"מ לקולא ולחומרא לחומרא גמרינן וגמרינן מיבמה לשוק דהוא עשה ולא תפסי קידושין ובפ"ג דכתובת שפיר מספקא אי קידושין תופסין בח"ע די"ל דר"ע ס"ל כחכמים דסוטה לבעלה בלאו וא"כ אדנילף ח"ע דלא תפסי קידושין מיבמה לשוק דלא תפס' קידושין יותר יש למילף מסוטה דהיא בלאו ואפ"ה תפסי קידושין וכקושית מהרש"א ושאר ח"ל דלא תפסי קידושין גלי קרא מולא יגלה אבל ח"ע יותר יש למילף מסוטה דהוא אין היתר לאיסורו והוא בלאו ואפ"ה תפסי קידושין:

ועוד נראה דיש סברא לומר דח"ע לא תפסי קידושין דבביאה הסברא נותן דא"י לקדשה כמ"ש הר"ן בפ"ק דקידושין דאיך יקנה בביאה של איסור וכיון שא"י לקדש בביאה ממילא ה"ה בכסף ובשטר כמ"ש השאלתות הביאו רש"י דף ס"ח דלכך עובדי כוכבים שקידש לא תפסי קידושין הואיל ואין בה קדושי כסף דכתיב בעולת בעל ה"ה דלא תפסי קדושי ביאה ושטר דאיתקש הויות להדדי וא"כ ה"ה הכא כיון דאינה מקודשת בביאה ה"ה כסף ושטר דאיתקש הויות להדדי:

אמנם הא דאיתקש הויות להדדי לאו כ"ע היא דהרשב"א כתב לעיל דף ט"ו גבי הא דיש תנאי בביאה בשם הראב"ד דפליגי תנאי בזה אי איתקש הויות להדדי א"כ מתני' דהכא יש לאוקמי' כמאן דמקיש הויות להדדי ולכך אין אחר ביאה כלום אף דהוא מח"ע מ"מ כיון דבביאה א"י לקדשה כמ"ש הר"ן דאיך יקנה בביאה של איסור ה"ה שאר קידושין דאיתקש הויות להדדי וש"ס דמספקא אי ר' ישבב לאפוקי מדר"ס קאתי היינו דלמא ר"ע סובר כמאן דלא מקיש הויות להדדי. ובתוספי הרא"ש כתב דהא דקאמר אין אחר ביאה כלום היינו דוקא מאמר כדקתני בעל ועשה מאמר וסובר כרבי דאם קדשה לשם יבמות א"ל גט אבל אם קידשה סתם תפסי קידושין והא דאמר זו דברי ר"ע לא קאי אמתני' דחלץ ועשה מאמר לא קנה אלא קאי אנתו גט וחלץ אין אחר חליצה כלום דמשמע דאפי' קידושין גמורים לא תפסי אבתרה וגם ברוב ספרים כתובה זאת בכאן נתן גט וחלץ ע"כ ועיי' מהרש"א:

שם ומי מצי מוקמית כר"ע וכו' הקשה ר"מ דמשמע משום דר"ה מוקי כר"ע קשיא ליה סיפא הא אף לדידן תקשה דע"כ מתני' כר"ע דסובר אין קידושין תופסין בח"ל דבענין אחר א"א להעמידה ועוד מאי קמ"ל ר"ה פשיטא דמתני' ר"ע הוא ותירץ א"א בשלומא מתניתן רבנן ולהכי חלץ ועשה מאמר לא כלום דפקעה קעה זיקת יבמין ולא קשה מסיפא וניחא נמי דקמ"ל ר"ה מתני' ר"ע ושמא דמתני' משמע ליה דמיירי במאמר סתם ע"כ:

ול"נ דה"א דאין אחר חליצה כלום וכמו שכתב הרמב"ם בפירוש משניות שאם נחלצה שבה הערוה כבתחילה לפני מות אחיו וזה הכוונה שהי' עושה חלוצה כערוה והרשב"א תמה עליו ויש לסייע ממתני' דריש אלו נערות דחשיב ח"ל ולא חשיב ג"כ הבא על חלוצתו (והיינו בפירש המשנה אולי סובר דלא יבנה אינו אסמכתא) ולהרמב"ם ניחא דהא מתני' דריש א"נ אתי' כר"ע ואיהו סובר כיון שנחלצה שבה הערוה כבתחלה לפני מות אחיו והרי הוא בכלל אשת אחיו רק זה טעות דהרמב"ם לא מפרש דלאחר חליצה שבה כערוה רק לר"ע: עוד נראה דרבינו מאיר הקשה עוד דלמא מתני' אתי' כר' יודא דאיהו סובר ג"כ אין קידושין תופסין בח"ל והך דרשא אשר שלחה לא שמעינן דסובר ר"י ותירץ כיון דר"י בשיטת רבו אמר דלא תפסי קידושין מסתמא גם הך דרשא א"ל ולי נראה דקושי' חדא יתרץ חברתה מדאמר ר"ה זו דברי ר"ע ולא אמר זו דברי ר"י ור"ע ש"מ דסובר כאידך לישנא בסנהדרין דנ"ג כי אתא ר"י תנא כדתנן ר"י אומר א"ח רק משום אם ולהאי לישנא לא שמעינן אי ר"י סובר אין קידושין תופסין בח"ל וא"כ ר"ה טובא קמ"ל:

דף נג.

תוס' ד"ה ולימא וא"ת ולי נראה לולי דברי תוס' דה"א למ"ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט נפטרה צרתה דלא אלים זיקה ופקעה בחליצה כל דהו וה"ה חלץ לבעלת מאמר נפטרה ג"כ צרתה וכן איתא להדי' לעיל דכ"ו דבעלת גט ובעלת מאמר כהדדי נינהו ולעיל די"ז כתבו תוס' ד"ה לימא דר' יוסף דקרי' לי' יחידאה סובר דכולהו תנאי סבר אין זיקה וממילא כיון דר"י סובר דלכ"ע אין קה לא סבור האי דשמואל וחלץ לבעלת גט פטרת צרתה ושפיר הקשה הש"ס:

ונאמן עלי אבי שבשמים שזה שנים רבות אמרתי דבר זה ושוב בא לידי ספר תוספי הרא"ש ומצאתי כתוב זה בשם רבינו מאיר והוא הוסיף להקשות על פרש"י אי ר"י היינו דלא ישפוך וכו' למה לא הזכיר בפירש כמו שהזכיר מלתא דשמואל ועוד מאי פריך על ר"י ולא פריך על מתני' דחולץ דקתני חולץ לפסולה (וכבר כתבתי לעיל דעל מתני' דחולץ לא רנה להקשות דנוכל לפרש דחולץ לפסולה קאי על מחזיר גרושתו כדאי' לעיל

די"א ע"ב: ועוד דלא שייך הכא מילתא דר"י דאף לעצמו מפסיד שאוסר עצמו בקרובת שני' לכן מפרש דתיובתא קאי על ר' יוסף דסובר אין זיקה:
עוד כתב דאפי' אי מסייע לשמואל אפ"ה קשה על ר"י מדלא קתני חליצה לבעלת מאמר רק לאידך אלמא בעלת מאמר לא חלצה ונמצא כי חלץ לאידך פוסל לכהונ' ואי כר"י ראוי' שיחלוץ תחילה לבעלת מאמר ותיפטור אידך מד"ת וכיון דמיפטרה אפי' הדר וחלץ מדרבנן משום דחליצה פסולה לא פוטרת צרתה מ"מ בהאי חליצ' לא מיפסלה מכהונה כי היכא דאמרינן לעיל דאחות חלוצה שהוא מדרבנן כשהי' ע"י חיזור לא גזרו אמנם הקשה דאין אדם מצווה להטריח להצהיל מי אבודו לאחר דמצי לומר דאין חפץ לחלוץ ב' פעמים:
סליק פרק רבן גמליאל:
הבא על יבמתו פרק ששי יבמות:

דף נג:
תוס' ד"ה שאנסוהו נכרי' וכו' ואיכ' למימ' דהך סוגי' כמ"ד משמש מת פטור וקשה לי דלא הוי למימר דהך סוגי' כמ"ד הלא הש"ס מקשה מרבא דאמר אין קישוי אלא לדעת ורבא ס"ל בשבועת די"ז משמש מת בעריות פטור:

דף נד.
תוס' ד"ה שכן וא"ת וכו' ומה שתירצו דדוקא בא"א וכו' לא יתבן לרש"י שכתב להדי' דאחות אשה בידו לרבות ונראה דודאי על המתרץ דאמר דיליף מא"א איהו לא אסיק הך פירכא דבידו לרבות שהרי גם המתרץ דהכא מעיקרא דתירץ דיליף מא"א ג"כ לא אסיק הך פירכא רק דקושייתם על המדחה דדחה מה להנך שאין להם היתר בחי' אוסרן ולא הקשה רק מנ"ל א"א ואשת איש יותר הוה לי' להקשות שכן בידו לרבות ואז הי' קשה מכמה עריות כמו בתו אחותו ואמו לכן נראה דבספר עצמות יוסף הקשה דמאי הקשה הש"ס מנ"ל דלא תפסי קידושין בחייבי כריתות תיפק מדאיצטרך ותהי' נדתה עליו דתפסי קידושין מכלל דשאר עריות לא ת"ק ותירץ דאיצטרך ותהי נדתה דלא נילף מיבמה לשוק ול"נ דמאיצטרך ותהי נדתה בא הוה ידעינן רק עריות דומי' דנדה שאין להם היתר בחי' אוסרן ואכתי מנא ידעינן אשת איש ואשת אח וא"כ לא רצה להקשות מה לא"א שכן בידו לרבות שיהי' קשה גם על בתו וכדומה דזה ידעינן בלא"ה מדאיצטרך: ותהי נדתה דגם נדה אין בידו לרבות (גם בעיקר קושית ע"י הנ"ל יש לומר דותהי נדתה אינו מיותר דאיצטרך להא דאיתא במס' שבועת די"ח ע"ב: גם י"ל דה"א דנדה חמיר דמטמא את בועלה) ומדברי ע"י הנ"ל מיושב מה דקשה לי בהאי דמקדש אחותו דאמר

שמואל אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותה וכתבו תוס' במס' חולין דף מ"ה דבזה אין אדם טועה דליכא למ"ד דסובר קידושין תופסין בח"כ ואפי' ר"י דסובר אין ממזר בח"כ מודה דקידושין לא תפסי וקשה הלא ראב"י יליף דקידושין לא תפסי בח"כ מק"ו מיבמה לשוק והלא שמואל מספק' אי ק"ת ביבמה לשוק וממילא ג"כ לא ידעינן בח"כ אי תפסי קידושין וגם הא דיליף ספ"ג דקידושין דקידושין ל"ת בח"כ מהקיש' דאחו' הקשה הש"ס אדרבה נקיש לנדה ומשני לחומרא מקשינן והקשו תוס' אדרבה דאי תפסי קידושין הוא חומרא יותר ותירצו דאי לא תפסי קידושין הוא חומרא יותר דהולד פגום וקשה לשיטות רש"י דסובר יש זונה מח"ל וא"כ אף אי תפסי קידושין הולד פגום מק"ו דאלמנה לכה"ג ואי דמה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת הלא אפילו בח"ל מתחללת דנעשית זונה כדאי' לעיל דמ"ד ע"ב כיון שבעלה עשאה זונה (ובאמת הרמב"ן בחדושיו תירץ חדל שכיון שאותן שהחמיר הכתוב באסורין שיוצאין בלא גט ולא פירש הכתוב בזה קולא מפני שהחמיר בהן בחומרין הוא וחומר איסורא קאמרינן ולא חומר קידושין הללו) ולהנ"ל ניחא דאי אמרינן דביבמה תפסי קידושין ממילא מוכח דבח"כ לא תפסי קידושין מדאיצטרך ותהי נדתה ואי דה"א דנילף נדה מיבמה דהא השתא קיימינן דתפסי קידושין ביבמה לשוק:

דף נד:

תוס' דים בזכור מהו וכו' וכ"כ תוס' בסנהדרין דף ע"ג דבהמה לא איתקש בהקישא דר"י וקשה לי מסוגי' דריש כריתות דחשיב ל"ו כריתות ובתוכם חשיב זכר הבא על הבהמה ומסיק הש"ס שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ויליף הש"ס לחלק מואל אשה בנדת והקשה באר שבע מנ"ל לחלק על הכלל כולהו דילמא לחלק לעצתו שאם בא על ה' נדות שחייב על כל אחת ואחת ואי דילפי מנדה מה לנדה שמטמא את בועלה ותירץ הברכת הזבח דילפינן מהקישא דר"י ואין משיבן על היקש ולשיטות תוס' הנ"ל דזכר ובהמה לא נכלול בהקישא דר"י אכתי מנ"ל לחלק בזכר ובהמה שאם עבר על ל"ו כריתות ובתוכם בא על הזכר ובהמה שחייב עליהם דבמ"מ מנדה ליכא למילף דמה לנדה שמטמא את בועלה ובהקישא לא נכלול מדאיצטרך הראה בבהמה עוד קשה דבריש כריתות מקשה הש"ס ולרבנן נמי תיפק מולאשה בנדת וקשה דבמ"מ ליכא למילף מנדה שמטמא בועלה ואי בהקישא אכתי לא ידעינן זכר ובהמה דלא נכללו בהקישא ונ"ל דקושית הש"ס הוא דהוה לי' למיכתב גבי בהמה קרא לחלק. אמנם בירושלמי פ"א דקידושין ה"א איתא הראה בבהמה מה היא כל עריות למידן מנדה זכר מיני' ע"ש שוב ראיתי בס' תוספי הרא"ש הא ר"י סובר ריש כריתות חלוקין לאו שמי' חלוקה ובעריות

כתיב בכל חד לאו לחודי' ול"ל כרת באחותו לחלוק ותירץ דאיצטרך לבא על ה' נדות כיון דגופן מחולקין חייב על כל אחת ואחת וא"כ ניחא דחשיב ל"ו כריתות שאם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ואף שבתוכם יש זכר ובהמה כיון שמחולקין בלאו וצ"ע דבסוגי' דר"כ משמע דאפי' עשאן כולו בהעלם אחת צריך קרא לחלק:

דף נה.

גמרא א"נ וכו' יש לה בנים לאו הבא מכלל עשה הקשה בספר דברי אמת קו' ו' דאמאי לא נימא דאהדרינא קרא לדוכתי' ותירץ לפמ"ש תוס' חולין דף צ"ט שכתב דהתם גבי פסולי מקודשין ודאי משמע דאהדרינא וה"ק תזבח וכו' הכונה דגבי פסולי מקודשין כבר כתיב לאו וקרא דתזבח בא להתיר בפסולי מקודשין ואמרינן מה דהתיר התיר ומה דלא התיר לא התיר ונשאר באיסור הקודם אבל קרא דתעבירו באש לא בא להתיר מה דאסור רק קרא בא להצריך ליבון והגעלה ולכך כל דלא אתא בליבון והגעלה לא קאי רק בלאו הבא מכלל עשה ובזה ניחא גם כן דאלו הי' נותן התורה רשות וליבם אשת אח ולא הי' מחייב במצות יבום רק רשות כמו תזבח הייתי אומר באין לה בנים מותרת וביש לה בנים באיסור קמא אבל קרא לחייב בא ולהצריך מצות יבום לכך אין לה בנים חייב ביבום ויש לה בנים הוא לאו הבא מכלל עשה: תוס' ד"ה לישתק וכו' והרשב"א תירץ דאיצטרך למיכתב בח"כ דמח"ל לא אתי' דאין עונשין ק הדין ע"ש ולהסמ"ג שכתב דלכך אין עונשין מן הדין משום דחמיר לא נתכפר בעונש זה קשה וכי העראה חמיר מגמר ביאה ובודאי הרשב"א סובר כמ"ש רש"י בסנהדרין ד"ג ד"ה הוא משום דלא מפרש בהדי' אף למ"ד עמה"ד מ"מ איצטרך לאזהרה ע"ש והרמב"ן בספר הזכות דאפי' למ"ד עונשין מהדין הוא רק בגלוי מילתא דאל"כ וכי ל"ל הרגו אין נהרגין רק הריטב"א כתב במס' מכות דף ה' דהא דלא מחייבינן כאשר עשה מק"ו משום דאין עונשין מן הדין הוא רק לרווחה דמילתא אבל קושטא דמילתא כיון דעדים זוממין חידוש אין לך בו רק חידושו וכאשר זמם ולא כאשר עשה אמנם הטור ח"מ סי' ל"ח כתב לאביי אין עדים זוממין חידוש הואיל והעידו על העדים עצמם ומה שהקשה הלח"מ דמנ"ל להטור זה ונראה דהוכיח הטור מסוגי' דחולין דף י"א דיליף הש"ס דאזלינן בתר רובה מעדים זוממין ואי נימא דגם לאביי עדים זוממין הוא קידוש איך נוכל למילף העדים זוממין הלא מחידוש לא ילפינן ואיך נילף בשאר דוכתי' למיזל בתר רובה לקולא א"ו דרבא הוא דסובר עז חידוש ואביי פליג וסובר דלאו חידוש כסברת הטור וכן דעת המרדכי הביאו הסמ"ע סי' א' ס"ק ט"ז והרי בהוזמו ג"כ מאי חזית דסמכי וכו' משמע דלאביי לא הוה חידוש:

דף נה:
תוספת ד"ה אשה עיי' משנה למלך פ"א מהלכת מכירה מה שהקשה על מהריב"ל ונראה דמהריב"ל סמך עצמו על סוגי' דתמורה דף כ"ז ואת"ל לא שבק התירא וכו' וכל את"ל הלכה וש"ס דלא אמר דנ"מ לכה"ג קאי לאביי דנסתפק בהא דלא שבק התירא ונקט הש"ס מה דהוא לכ"ע:

דף נו.
תוס' ד"ה מן הנשואין וכו' ואולי י"ל אי הוה נקט הפרת נדרים ואינך ה"א שחכמים תקנו שגם ביאה גרוע קונה כמו מאמר ומדרבנן חייב במזונות וממילא מיפר נדרה דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת וגם יורשה דהפקר ב"ד ומטמא לה דהוה כמת מצוה כדאי' לקמן דף פ"ט או כמ"ש תוס' דיש כח ביד חכמים לעקור דבר הדומה אבל אכילת תרומה ה"א דאסור דלא שייך זה דלקמן דף צ' מוקי הש"ס בתרומה דרבנן ולכך אמר דהוא מד"ת ואוכלת בתרומה: תוס' ד"ה מת ונפלה וכו' ולולי דברי תוס' נראה דאף דחיישינן לכשישתפקח מ"מ מותרת בתרומה דהוא ס"ס שמא אין בה מום ואת"ל יש בה מום שמא לא יתפקח ואין לומר דניחש שיתפקח וימצא מום ונעשה איסור וכה"ג כתב מהרש"א לקמן דף ס"ט לענין חזקה הלא הש"ך כתב בי"ד סי' שע"א בשם הרוקח דמעוברת מכהן מותרת לכנוס באוהל המת דספק נקבה ואם הוא זכר שמא הוא נפל אף דעומד להתברר הרי דאף בכה"ג איכא ס"ס:

דף נו:
תוספת ד"ה ואיזו וכו' ולולי דברי תוס' נראה שהוא דרשא גמורה דבירושלמי פ"ד דסוטה הלכה ד' יליף דאשת כהן שנאנסה דאסורה לכהן דמה שרצים הקלים עשה אונס כרצון סוטה חמורה לא כ"ש והקשה הפ"מ א"כ אפי' ישראל נמי תפסול אונס ולדידי לא קשה דאשת ישראל גלי קרא להדי' והיא לא נתפשה הא נתפשה אסורה אבל כהן שפיר ילפי בק"ו וא"ל אשת ישראל יוכיח ז"א דמה לישראל שלא ריבה הכתוב מצות יתירות וא"כ האי דאיזו שקידושיה קדושי טעות הוא דרשה גמורא ואשת כהן שנאנסה דאסורה יליף בק"ו וכירושלמי ועיי' מש"כ לעיל ס"פ ד"א:
רש"י ד"ה אשלא כדרכה עיי' במהרש"א דרש"י ס"ל דלמאי דאסיק עיקר קרא שלא כדרכה ותוס' סוברים דתרווייהו הראה ושלא כדרכה לא שמעינן וכו' וצריכן להבין לרש"י איך נשמע שלא כדרכה בח"ל בשפחה הלא איצטרך להראה ונראה דכוונת רש"י כמ"ש הרשב"א דף כ"ז דהוא לר"י דאמר לעיל דהראה ושלא כדרכה מש"ז נפקא אבל לחכמים דלא מפקי התם שלא כדרכה מש"ז אלא מאותה א"כ לרבנן לא איצטרך שאר

ח"ל למילף מיבמה רק מדאיצטרך אותה גבי שפחה למעוטי שלא כדרכה ש"מ דשאר ח"ל אפי' שלא כדרכה ותוס' שכתבו אפי' בשאר ח"ל נדחה דהמה מוקי מתני' כר"י דיליף הראה ושלא כדכה מחד קרא וא"כ לא שמעינן ח"ל מש"ח לענין ש"כ כיון דאיצטרך קרא עכ"פ לענין הראה וא"ל א"כ להמסקנא למאי איצטרך משכבי אשה גבי עריות נילוף ה"נ ביאה ביאה מיבמה לשלא כדרכה ואז מכ"ש נדע ח"כ י"ל כמ"ש הרשב"א דאיצטרך למלקות ולכרת דאין עונשין מהדין ומעיקרא דבעי למילף עריות מק"ו דח"ל לא ילפי' רק לאיסור בעלמא ובזה יש לתרץ קושית תוסו ד"ה וכן וקשה לר"י דהא לשל"כ נמי לא איצטרך דאיכא למילף קיחה מעריות ולהנ"ל ניחא דהיש"ש הקשה למאי איצטרך ולקחה שלא כדרכה גבי יבמה נילף מח"ל מג"ש דביאה וח"ל שמעינן מדגלי גבי שפחה חרופה ואפשר דאיצטרך גבי יבמה על ש"כ אפי' בשוגג או באונס אפי"ה קנה אותה וכ"כ ב"ש סי' קס"ו ס"ק ו' וא"כ מתורץ קושית תוס' ושפיר איצטרך בח"ל דכהונה למילף מיבמה לאוריי דנתחללה בביאה ש"כ אפי' בשוגג וזה א"א למילף מעריות דבעריות גופי' לא ידעינן זה או דאיצטרך גבי יבמה על שלא כדרכה היינו שהערה בה שלא כדרכה אפ"ה קנה אותה וא"כ איצטרך למילף איסורי כהונה מיבמה היינו אפי' הערה של"כ תה ליכא למילף מעריות ואף דגבי עריות כתיב משכבי אשה ואיתקש משכבות להדדי ובכדרכה חייב בהראה וממילא גם בשלא כדרכה חייב בהעראה ז"א דממשכבי אשה ליכא למילף דאיצטרך להא דדרשינן סוף פרק הערל על אנדרוגניג אלא דעיקר דרשה הוא מואשה וכ"כ התוס' י"ט ואז לא מוקמינן רק במסתבר והא דלא מפרש"י לענין שאר ח"ל ואי דשאר ח"ל איכא למילף מש"ח דהא אכתי איצטרך להראה שלא כדרכה ז"א דלא שייך לומר דילפינן שאר ח"ל מיבמה לענין הראה שלא כדרכה כיון דביבמה גופי' לא ידעינן רק מכח ח"ל לכן נראה לרש"י דקאי על ח"ל דכהונה:

עוד נראה דבספר כריתות במידה גז"ש סי' י"א כתב דאיכא מ"ד דסובר יש גז"ש למחצה ואולי דמתני' אתי' כראבר"ש דמכשיר בעולה שלא כדרכה לכה"ג וא"כ אי לאו דנתקבלה גז"ש קיחה קיחה מיבמה ה"א דנילף מכהונ' דכתיב ג"כ קיחה ושרי שלא כדרכה דיותר יש למילף מכהונה ואף שהוא לקולא לכך איצטרך גז"ש דקיחה מיבמה לאסור שלא כדרכה:

דף נז.

בגמרא. כהן פצוע דכה שנשא בת גרים מאכילה בתרומה מסוגי' זו יש לתרץ מה שהקשו תוס' במס' גיטין דפ"ה ד"ה חוץ מתרומתך. שהקשו דהלא כהן אסור בגרושה ולפי סוגי' דהכא ניחא דהס"מ באה"ע סי' ה' ס"ק א' כתב דכהן פ"ד מותר לישא גרושה וא"כ

משכחת בת גר שנתגרשה מבעלה והתנה חוץ מתרומתך דמשכחת שנישאת לכהן פ"ד שמאכילה בתרומה ומותר בגרושה גם לשיטת הב"ש דאוסר פ"ד כהן לישא גרושה י"ל הא דבעי הש"ס חוץ מתרומתך קאי באת"ל פ"ד לאו בקדושתי' קאי והב"ש קאי לשיטת הרמב"ם ונכדי הב"ח מנדל אמר דלולי פרש"י ותוס' יש לפרש חוץ מתרומתך כגון בת כהן שנשאה לישראל ואמר חוץ מתרומתך שלא תהי' חוזרת לתרומת אבי':

דף נח.

גמרא אלא וכו' מי בדקי לי' מיא וקשה לי על הר"ן פ"ק דקידושין שהקשה על הרי"ף דמפרש הא דלבעלה נקנית בהעראה הוא בביאה דלאחר קידושין האיך יקנה אותה בביאה של איסור דכל זמן שלא נכנסה לחופה אסורה ותירץ דאם בועל לשם נישואין א"צ חופה וקשה למה צריך הש"ס להביא האי דונקא איש מעון תיפק דאי אין חופה לפסולת לא משכחת שתהי' נשואה דהא נסתרה בעודה ארוסה ואף אם שוב בעל אותה לשם נשואין איך יקנה אותה בביאה של איסור דכיון דנסתרה בעודה ארוסה אסורה ונראה דהביא האי דונקא לחזק הקושי' ביותר ובזה מיושב קושית תוס' ד"ה ונקה דלמה לא מוקי הש"ס כגון שבא עלי' בשוגג ולי נראה דאם בא עלי' בשוגג אינה נחשבת בביאה זו להיות נשואה והוא לפמ"ש הגהת אשרי ריש פאע"פ דבעי ר"א נכנסה לחופה ופרסה נדה דמפרש הר"י דמיירי שהוא סבור שהיא טהורה משו"ה מספקא לי' דאלו ידע שהיא טמאה לא הי' כונסה ע"ש וא"כ לא מהני שבא עלי' בשוגג דלא מיחשב נשואה בהאי ביאה דאי הוי יודע שנסתרה לא בא עלי' ומקחו טעות ובפרט להר"ן שכתב דבביא' של איסור אינו קונ' ונשאר' ארוס' וארוס' לאו בת שתי' היא:

והנה דעת הרמב"ם דהאי דאינו מנוקה מעון דאם אינו מנוקה מעון בשום ביעלת איסור אפי' אם איסור דרבנן לא בדקי מיא ונראה לסייע דיש להקשות מאי מקשה הש"ס לרב דאמר קנה לכל דלמא רב סובר כרשב"ל דאמר ריש פרק החולץ ביאת מעוברת לא שמיה ביאה וא"כ משכחת שבא על יבמתו בעודה מעוברת ושוב נסתרה ואח"כ הפילה ושפיר קדמה שכיבת הבעל והיינו לפירש א' של רש"י ואכתי לא קנה אותה כיון דבא עלי' בעודה מעוברת וביאת מעוברת לא שמי' ביאה וצריך לחזור ולבעלה לאחר שהפילה ולהרמב"ם ניחא דזה מקרי ג"כ אינו מנוקה מעון דהרי בעל בעילת איסור שבא על יבמתו בעודה מעוברת ופגע באיסור אשת אח והנה הרמב"ם פסק דספק תורה לחומרה הוא מדרבנן ומד"ת לא עשה איסור רק הרמב"ם פסק דאם אינו מנוקה אפי' מביאת איסור של סופרים ג"כ לאו בת השקאה היא. והנה בפרק החולץ מפרש הש"ס לחד דביאת מעוברת חסור מד"ת דכתיב ובן אין לו וכו' נסתר הנ"ל מ"מ מוכח אפי' אינו מנוקה משאר בעילת

איסור לא בדקי לה מיא רק דילמא רב סובר כהאי תירץ דביאת מעוברת לא מהני משום דאיגלאי מילתא למפרע. והנ"י כ' דטעם משום דילמא בשעה שבעלה היתה ראוי' לילד ולד גמור רק אח"כ גרם לה איזה סיבה שתפול וזה לא אסיר מד"ת להרמב"ם דסובר הא דספק תורה לחומרא הוא רק מדרבן א"ו שגם אם אינו מנוקה מבעילת איסור מד"ס לא בדקי מיא ויש לדון אי זה מקרי איתחזק איסורא וגם לכ"מ דסובר דבספק כרת מודה הרמב"ם. ומה שהקשו על הכ"מ מסוגי' דסוטה דכ"ח דמקשה כתיב כל טהור יאכל בשר הא ספק לא וכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא הא ספק יאכל ולהכ"מ מאי קושי' דכל טהור דמיירי בטומאת הגוף דהוא בכרת ספקי אסור אבל בטומאת בשר דהוא לאו ספיקו מותר ונראה דרמב"ם פסק בהלכות פסולי המקודשין פ' ח"י דט"י שאכל קודש לוקה ואינו חייב כרת והרי ט"י אקרי טמא כדאית' יבמות דע"ד ע"ב וטהרה מכלל שהיא טמאה איקרי והבשר אשר יגע בכל טמא וכו' הרי דט"י ג"כ לא מיקרי טהור ואפ"ה כל טהור הוא דיאכל הא ספק לא יאכל והרי אכילת קדשים לטבול יום ג"כ אינו בכרת. אמנם מצינו דט"י ג"כ איקרי טהור כדאי' יומא דף מ"ג והזה הטור על הטמא לימד על ט"י שכשר בפרה:

המשנה למלך פ"ב מה' יבום מביא דעת הש"ג דאם בא על יבמתו שלא בפני עדים אינו קונה אותה וקשה לי דבש"ס דסוטה ובשמעתין דהכא לפי' אחד של רש"י מאי הקשה הש"ס איך משכחת שומרת יבם והלא קדם שכיבת בועל ואי דבא עלי' א"כ אשתו מעלי' היא דילמא מיירי שבא על יבמתו שלא בפני עדים וקינה ונסתרה ושפיר קדם שכיבת בעל ובפרט דרב גופי' ס"ל בקידושין דס"ד המקדש בע"א אין חוששין לקידושין ועוד קשה לי לשיטות תוס' שם די"ט דביאת בן ט' לא קנה אותה מד"ת א"כ משכחת שבא על יבמתו בעודו קטן דקדם שכיבת בעל ואפ"ה לאו אשתו:

דף נח:

תוס' ד"ה ר"פ וקשה לר"י בריש שבועת וכו' ונראה דצריכם לתרץ להך ברייתא דלא סבר דאם אין איש מנוקה מעון אין המים בודקים קרא וניקה איש מאי דרש (ועיי' רש"י בחומש) ונראה דהך ברייתא מוקי כדאי' בירושלמי מס' סוטה פ"ג הלכה ה' וניקה מעון שא"צ לחוש שמא תלה לה זכות ולכך לא בדקי מיא וסיים הירושלמי דאתי' כמ"ד זכות תולה ואינה נכרת והכוונה דלמ"ד זכות תולה ונכר' פשיעא דא"צ לחו' דזכו' תול' דהרי לא נכרת ואם כן ניחא האי דריש שבועות דשם קאי לרבי ואיהו סובר במס' סוטה זכות תולה ונכרת ולא שייך דרשא דירושלמי:

דף נט.

בגמרא אחת ולא ב' וכתב המ"מ פי"ד מהלכת א"ב הלכה י"ב דהרמב"ם מפרש אחת ולא ב' כלומר שאין כה"ב נושא ב' נשים וקשה לי הא הרמב"ם פסק שם הלכה י"ב אירס אלמנה ונתמנה להיות כה"ג יכנוס ויליף הש"ס מדכתיב אשה ושם בהלכה י"ג פסק ג"כ דאינו נושא קטנה דכתיב אשה ולא קטנה וא"כ איצטרכא הא דכתיב ב' פעמים אשה וא"כ מנ"ל הא דאינו נושא ב' נשים ושוב מצאתי שיש"ש הרגיש בזה:

ונראה דהרמב"ם יליף הא דאירס אלמנה ונתמנה להיות כה"ג דיכנוס ממקום אחר דבריש תמורה הקשה הש"ס למ"ד כל מילי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני מהא דאלמנה לכה"ג דכתיב לא יקח ואפ"ה תפסי קידושין ומשני דכתיב לא יחלל חלולין הוא עושה ולא ממזרים ועיי"ש בתוס' והשתא ע"כ מוכח דהאי לא יקח גבי אלמנה קאי על אירוסין דאי קאי על נישואין א"כ ממילא באירוסן אין עושה שום איסור ופשיטא דתפסי קידושין כמו שאר ח"ל ול"ל לא יחלל בשלומא אי האי לא יקח קאי על אירוסין איצטרך לא יחלל דה"א דלא תפסי קידושין דהואיל ואמר קרא לא תעביד אי עביד לא מהני אבל אי קאי על הנישואין פשיטא דת"ק אם לא שנימא דהאי לא יקח קאי על אירוסן ונשואין וא"כ תיפשט דקיחה אירוסין הוא ונראה דסוגי' דהכא קאי לעקיבא ב"י דאמר אפי' אלמנה לכהן הולד ממזר ולא דרש האי דחלולין הוא עושה ולא ממזרים.

ובזה ניחא מה שמקשים על הרמב"ם מסוגי' דס"פ האומר דמקשה הש"ס ולעקיבא ב"י כי תהיין במאי מוקי לה ומשני בבעולה לכה"ג ומאי דוחקא לאוקמיה בבעולה הלא אפילו אם השני' היא בתולה מ"מ היא שנואה דהרי כה"ג אין נושא ב' נשים ולהנ"ל ניחא דהרמב"ם דפסק דאינו נושא ב' נשים דדריש ולא יחלל דאין עושה ממזרים וא"כ אייתר אשה כמ"ש לעיל ולכך מפיק דאתא לאוריי דאינו נושא ב' נשים אבל שם דקאי לעקיבא ב"י דעושה ממזרים מאלמנה לכה"ג ולא דריש האי דלא יחלל א"כ אין לנו לימוד שאינו נישא ב' נשים דחד אשה איצטרך שאם אירס אלמנה ונתמנה להיות כה"ג דיכניס וחד אשה למעוטי קטנה וניחא לש"ס לתרץ אף אי עקיבא ב"י סובר דכה"ג אסור לישא קטנה:

תוס' ד"ה אפי'. ח"ל וקשה לר"י למ"ד בתולה שלימה אמאי איצטרך גבי נ"מ למעוטי בוגרת ונראה לתרץ דבקידושין דף ט' פליגי רבי וחכמים בבא אלי' יו"ד אנשים כולין בסקילה וילפי מדכתיב בעולת בעל דאין אחר עושה בעולה שלא כדרכה וא"כ מתורץ קושית תוספת דמ"ד בתולה שלימה סובר כחכמים דמוקמינן האי בעולת בעל גם על נערה מאורסה ואם כן אי לאו דממעט קרא בוגרת ה"א דגבי נ"מ גם בוגרת חשיב

בתולה דכיון דכתיב בעולת בעל דאין אחר עושה בעולה שלא כדרכה וכיון דבעולה ש"כ חשיב בתולה כ"ש בוגרת דחשיב בתולה וכמ"ש רש"י ד"ה בבתולה וכו' כיון דבתולה ממעט בוגרת כ"ש בעולה ש"כ הרי דיותר חשיב בוגרת בתולה מבעולה ש"כ וכיון דקרא דבעולת בעל בא להורת ש"כ חשיב בתולה כ"ש דיש להכשיר בוגרת לכך איצטרך קרא למעט בוגרת:

בסוגי' זה הקשה הרש"ש על הרמב"ם דפוסל בוגרת לכה"ג וגם בעולה שלא כדרכה והוא תרתי דסתרי אהדדי ונראה דלקמן דף ס' הקשה המהרש"א ל"ל בבתוליה למעט בוגרת לכתוב בתולה ונילף בגז"ש מאונס ומפתה ותירץ דלא ידעינן אי ילפי מאונס ומפתה או מטומאה ע"ש וקשה לי דלפ"ז דילמא בי"ת בבתולי' אתא למעט שלא כדרכה וכקושית רש"י ואי דלמעט לא צריך קרא דכ"ש מבוגרת ז"א דאי לאו דמיעט קרא הוה ילפי מאונס ומפתה להכשיר בעולה ש"כ דבמס' קידושין דף ט' דריש הש"ס מבעולת בעל דאין אחר עושה בעול' ש"כ דלענין קנס כולהו משלמי הרי גבי אונ' ומפת' חשיב ש"כ בתולה ובוגרת לא חשיב בתולה ונראה דר"מ לטעמי' דס"ל במסכת סנהדרין גבי נערה מאורסה בעולה שלא כדרכה חשיב בעולה וא"כ אין סברה לומר דהוי ילפי מקנס להכשיר בעולה שלא כדרכה הלא לקולה ולחומרא לחומרא מקשינן ויותר יש למילף מנערה מאורסה דבעולה ש"כ חשיב בעולה ומהרש"א שפיר כתב דהוי ילפי מטומאה דיותר יש למילף כהונה מכהונה אף לקולא וא"כ הרמב"ם דפסק כחכמים דכולם בסקילה אלל נערה מאורסה ובעולה ש"כ חשיב בתולה וא"כ אף אי בוגרת פסולה לכה"ג מ"מ איצטרך למעט בעולה שלא כדרכה דלא נילף מגז"ש דאונס ומפתה או מנערה מאורסה להכשיר בעולה שלא כדרכה:

דף נט:

גמרא הא מני ר"מ ורב דאמר כר"א וכו' מקשים דלמה לא מוקי כר"ש ומה שתירץ הרשב"א לא הבנתי הלא גם לר"א ממעט מבתוליה ונראה דלפי מש"כ הרשב"א דטעמיה דרב מדלא נקט בא עליה ש"מ טעמיה דרב משום בעולה ולא משום בבתוליה קשה קרא דבבתוליה מאי דריש בה וצ"ל או דלא דריש בי"ת דבבתוליה או כיון דיו"ד של בבתוליה איצטרך להכשיר בוגרת ממילא איצטרך למיכתב בבתולי' דהא לא סגי למיכתב והוא אשה בתולי' יקנו דאין שייכת לקרא כך והנה לקמן דף ס' ע"ב הקשו תוס' ד"ה והא ל"ל יו"ד של בבתוליה למעט בוגרת נילף מטומאה ותירצו דצריך למיכתב בתולי' ביו"ד דבענין אחר לא אפשר למכתוב יתור של בי"ת בבתוליה למעט שלא כדרכה והנה יש לתרץ קושית תוס' דאי הוה ילפי מטומאה הוי ילפינן לכל מילי והוי ילפינן דאפי' מוכת

עץ מותרת לכה"ג כמו דמותר לטמא למוכת: עץ והיינו לר"מ דמרבה מוכת עץ מלו היתה לאיש ונראה דתוס' הקשו לר"ש דאיהו סובר דאסר לטמא למוכת עץ לכן תירצו דאיצטרך לשלא כדרכה ובזה מיושב קושית הרשב"א דלא רצה הש"ס לאוקמיה כר"ש דהא רב מטעם בעולה פוסל וא"כ קשה בי"ת של בבתוליה מאי עביד ואף אי לא דרש ברת מ"מ ירד של בבתוליה ג"כ מיותר כמו שהקשו תוס' לקמן דלהכשיר בוגרת לא איצטרך דזה נוכל למילף מטומאה ואי משום מוכת עץ הא לר"ש אסור לטמא למוכת עץ וע"כ כתירץ תוס' משום בי"ת של בבתוליה למעט שלא כדרכה והרי לרב בלא"ה אסור משום בעולה ולכן מוקי הש"ס כר"א ואיהו אולי סובר כר"מ ולשיטת ר"מ יש לתרץ קושית תוס' דאיצטרך משום מוכת עץ.:

דף ס.

אי ר"א מ"א משום בעילה תיפק משום זונה הקשה הרשב"א דהוה לתרוצי לרב שבעלה באונס והקשה המ"ל בפרק ח"י מה' א"ב ה"א דיה שוב הלא איכא מ"ד דטעמיה דראב"י דאנוסת חבירו הולד חלל וובר כר"א דפנוי' וכו' הרי דר"א סובר דאפי' באונס נעשה זונה ע"ש ולכאורה איו זה קושיה דהך לישנא דמפרש דטעמי' דראב"י דאנוסת חבירו הולד חלל סובר כהך לישנא דרבה דאפי' באונס נעשה זונה והא דרב נוקי כסך לישנא דרבה דסובר דבאונס לא נעשה זונה שוב מצאתי זה בשעה"כ רק דאכתי קשה הא הש"ס קאי לרב והרי ר"ה משמי' דרב מפרש הא דנאנוסת חבירו הוולד חלל דסובר כר"א ונראה דכוונת הרשב"א דהוה לאוקמי' האי דאמר רב נבעלה ש"כ וכו' כלישנא קמא כר' גידל אמר רב דלא אמר רב רק הלכה כראב"י וכה"ג כתבו תוס' גיטין דף ה' ד"ה כשניסת ואומר ר"י הא מילתא דאמר ר"י לא תצא קאי ללישנא קמא ע"ש ובמס' ב"ב דל"א ד"ה רבא אמר וכו' ונראה וכו' ע"ש ודו"ק:

ס"ל כר"א ופי' רש"י דאמר דפנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה וקשה לי לרב דמפרש טעמי' דר"א ב"י משום דהיא זונה וקיימה בלאו ומח"ל דכהונה הולד חלל וא"כ לרב אפי' לראב"י אין חלל מחייבי עשה אם כן קשה ממתני' לקמן דע"ז מפרש הש"ס הא האמרו חכמים אם לדין יש תשובה משום דיש חלל מחייבי עשה וקשה הא לרב לא אשכחין שום תנא דסובר יש חלל מחייבי עשה ומראב"י אין ראי' דשם איכא לאו דזונה וניהו דדברי רב נשארו בקושיה הלא הרא"ש בפ"ד דברכות והרשב"ם במס' ב"ב דנ"ב כתבו דבכ"מ דמסיק הש"ס בקושי' יש תירץ על זה ועוד למה הקשה הש"ס דברי רב אהדדי יותר הוי להקשות עניו ממתני' הך דפרק הערל דע"ו ע"ב והט"ז י"ד סימן קע"ג ס"ק י"ב כתב דבקושיה דברי אמורא אהדדי אפשר שחזר מדבריו אבל א' מקשה ממתני'

קשה שפיר (ובאמת תוס' במסכת ב"מ דל"ז ובמס' מנחות די"ט ע"א ד"ה ואמר רב שכתבו דניחא למרמי דברי רב אהדדי) ומזה יש סיוע לשיטת רש"י שכתב דלרב דאמר אין קידושין תופסין היבמה לשוק א"כ יבמה לשוק אינה רקבעשה ותוס' הקשו מסוגי' דקידושיו ולהנ"ל ניחא דרש"י הוכיח דלרב יבמה לשוק ע"כ הוא רק בעשה יקשה לרב דמפרש טעמא דראב"י משום דהוה זונה א"כ קשה מתני' דפרק הערל דע"ו מאי משובה השיבו חכמים ולהנ"ל ניחא דלרב סובר דיבמה לשוק לא תפסי גירושין כתב רש"י לעיל דמ"ט דהולד ממזר א"נ י"ל דממזר מיבמה לשוק יוכיח דאין בו צד כרת וגם ליכא לאו רק עשה ואף דהוא ממזר דממזר הבא מח"ע ליכא רק עשה וכמ"ש תוס' לקמן דע"ז דחללה הבא מח"ע ליכא לאו רק עשה א"כ ה"ה ממזר הבא מח"ע אבל רמב"ם דפסק דיבמה לשוק הוא מח"ל אף לרב כשיטת תוספת הי' קשה לו איך יפרש רב מתני' דפרק הערל הנ"ל לכן חייב הרמב"ם בפי' משניות דתשובה הוא דלא נתפרש טעם בקרא:

תוס' ד"ה ואי וכו'. וקרבן אהרן מתרץ דמק"ו הוה ילפי שגם נדה מתחללות דמה אלמנה שאינה בכרת היא וזרעה מתחללת נדה שהיא בכרת לא כ"ש דכאשר ממעט מאלא זרעה נתמעט גם כן אותה בעיבר לא יחלל בה משתעי ע"ש וקשה לי הלא תוס' לעיל דט"ו ד"ה מה כתבו דמסרו לא מצינו למילף שהיא נעשית חללה דאין חללה לא מאיסורי כהונה כדאיתא בפרק יו"ד יוחסין וילפי מקרא וע"כ על היא גלי' קחם דאין חלל רק מאיסור כהונה ולא על הולד שהרי בת מ"ג וכו' ע"ש:

דף ס:

תוס' ד"ה והא וא"ת מאחר דמרבנין הכא בוגרת למה לי יו"ד דבבתולי' לעיל להכשיר בוגרת נילף מהכא ע"ש וא"ל דהוה ילפינן לחומרא מאונס ומפתה בתולה למעט בוגרת לשיטת רש"י מ"מ יותר יש למילף כהונה מכהונה ועיי' מ"ש לעיל ד' נ"ט:

שם בגמ' העבירן לפני ציץ ובשפת דעת כתב דציץ מכפר על עזות מנח ולא הי' סובל זנות דכתיב כי עלת אשם זונה ומכ"ש לפמ"ש הזוהר פ' ויקהל דבציץ הוה ידע כהנא אי זכאה הוא או איהו תקיף מצהא וגם כתב דציץ מכפר על אינון תקיפא אנפין תקיפא מצחא אתוון דרזא דשמא קדישא דהוי גליפן על ציצי הוי נהרין ובלטין ונצצין כל מאן דאסתכל בהאי ניצוצי דחתוון אנפי נפלין מאימתא ואתביר וכדין ציץ מכפר וכו' דאיהו גרם לתברא לבי' ע"ש וכתיב ומצח אשה זונה לכן נבדקו ע"י ציץ:

שם סימן לעבירה הדרוקן ונראה דיתכן ע"פ זוהר פ' משפטים וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וכו' כד רמו יתי' לגוב אריות אשתנים בצולמא דמארי' ולא שני' צולמא וכו' מה כתוב ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב דצולמא דמארי' לא

אעדי ואלשוך כתב דע"י חט זנות נסתלק ג"כ צלם אלקים ולכך סימן לעבירה שנסתלק הצלם איפכא מה דכתיב בדניאל:

דף סא.

תוס' ד"ה ואין ור"ת מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם ובתוס' הרא"ש כתב דטעמי' דאדם הוה מיעוט והי"א דהאדם נמי הוה מיעוט כלומר המיוחד שבאדם כמו הירך המיומנת שבירך ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ובראב"ן כתב היכא דתיבת אינם שווים בקריאתן אמרינן אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבו' והיכא דשווים כי האי דסוף פ"ק דשבועת אשר לו שנה הכתוב לעכב ובשם צרור המור ראיתי דתיבת האדם בגמי' טמא ועיי' מדרש שמואל פ"ג משנה י"ז:

ראיתי בשם בחיי שמתרץ על הא דהקשו תוס' בפ' המקבל למ"ד אלי' הוא כהן האיך החי' בנה של צרפית ומתרץ שצרפית היא עכ"ם ואין עכ"ם מטמא באהל וקשה לרבינא דמשני נהי דממעט באהל במגע ומשא וכו' והלא אלי' נגע בילד שוב ראיתי במ"ל פ"ג ה' אבל שכתב דהא דמסיק הש"ס דמטמא במגע הוא דוקא לענין טומאת מקדש והא דכתיב במלחמות מדין ואתם חנו לכם כל הורג נפש הוא משום דאוכלין קודש אבל לענין אזהרת כהן בטומאה לא הוזהרו רק בטומאה שמטמא באהל ועיי' תוס' הרא"ש בשם ס"ע בענין אלי' ועיי' תוס' פ' המקבל ק ובפרשת דרכים דרוש י"ט:

דף סא.

תוס' ד"ה אין וקשה וכו' והרא"ש כתב דנערה גבי קנס איצטרך לכדרשנין ר"פ א"נ ועיקר קושייתם על נ"מ ועלה על לבי דה הואיל דכתיב במוצי' שם רע נערה מלא ודריש ש"ס בכתובת דף מ' דכ"מ שנאמר נערה אפי' קטנה במשמע והא אפי' נערה מאורסה:

אלא דקשה א"כ איך יליף מרבקה הא רבקה ג"כ י"ל דקטנה היה ושוב מצאתי במגינה שלמה שכתב כ"ז והוסיף דגבי רבקה קים ליה לתנא דנערה היתה: שם בגמרא וכר"מ מי ס"ל וקשה לי הלא תוס' ריש מס' זו הקשו דתתיבם ממ"נ דאם היא איילונית לא היתה אשת אחיו מעולם ותירץ ר"ת דאיירי בדקבל עליו וא"כ דילמא הא דאר"א קטנה מתיבמות מיירי שלא קיבל עליו וא"כ מתיבמות ממ"נ ונראה דאי איירי בדלא קיבל עליו הוה לי' למימר רק קטנה אינה חולצת ופשיטא דמתיבמות א"ו דאיירי אפי' בדקבל:

דף סב.

אין דנין אפשר וכו' משמע דב"ש ס"ל אין דנין אפשר משאי אפשר וקשה לי הא ר"א מתלמידי דב"ש ור"א ס"ל לעיל ד' מ"ו דדנין אפשר משאי אפשר ועיי' מנחות ד' פ"ב ובתוס' שם:

תוס' ד"ה בני ובמס' חגיגה כתבו דפרו ורבו אכולהו ב"נ כתב ותמה מהרש"א הלא פ"ו לא נישנת בסיני וקרא דשובו לאהלכם לדבר שבמנין ונראה לתרץ קצת דבמס' ביצה דף ה' כתבו תוס' דחרמות שעושין א"צ מנין אחר להתיר וקרא דהיו נכונים לשלושת אי הוה כתב היו נכונים וכו' וקשה דא"כ איך אמר הש"ס בסנהדרין ד' נ"ט האי לדבר שבמנין הלא ע"כ למצות עונה דאי לא בא רק להתיר היא גופי' קשה הי' לקב"ה לומר היו נכונים שלושת ימים ויקבע הזמן ולא הי' צריך מנין אחר להתיר ואי דהיא גופי' בא להורת דדבר שבמנין צריך מנין אחר להתיר הלא זה כבר נשמע מקרא דבמשוך היובל ונראה דתוס' הקשו במס' ביצה ד"ה מכדי הלא כיון דמההוא משתמע היתר בהדי' א"נ מנין אחר כמו חרמות לזמן והנה להי"מ דגם חרמות לזמן צריך מנין אחר ל"ק קושי' תוס' והנה לר"ע במס' יומא דף ד' דאמר וישכון כבוד ה' וכל זה הי' קודם מ"ת ויקרא אל משה ביום הז' ועלה משה תיד ולא נסתלק השכינה עד שנה שני' ע"כ קרא במשוך היובל לא קאי על לוחת הראשונת דהא לא נסתלק השכינה ושריותא דבמשוך היובל לא קאי עד שנה שני' וקשה הלא בנתיים כבר נאמר אל מול ההר ההוא דמשמע היתר להדי דא"צ מנין אחר כמו חרמות לזמן וצ"ל דר"ע סובר דאפי' לזמן צריך מנין אחר וא"כ שפיר משני ש"ס בסנהדרין האי לכל דבר שבמנין וכוונת הש"ס דהך דחשיב ז' מצות ולא קחשיב פ"ו אתי' כר"ע ולדידי' גם איסור שנאסור לזמן צריך מנין אחר להתיר אבל לדידן דקיימ"ל ו' בסיון ניתנה תורה והיינה לרמב"ם דפסק ג' עונת ועיי' מג"א סי' תצ"ד והאי קרא וישכון כבוד ה' וכו' ויקרא אל משה ביום הז' הי' אחר מתן תורה ומשמע דנסתלק השכינה בו ביום וחזרה למחר וכן משמע לשון הש"ס במס' יומא הא קבילו תורה וכו' והא אסתלק ענן וכו' ושריותא דבמשוך היובל קאי על לוחת הראשונת ואין הכרח לומר דאיסור הנאסר לזמן דצריך מנין אחר ואף דאפושי פלוגתא לא מפשינן מ"מ אם אין לימוד להיפך בודאי א"צ מנין אחר ועיי' מ"ש הר"ן בחדושיו דמהאי תיתי לומר שיהי' צריך מנין אחר וא"כ שפיר כתבו בחגיגה דפרו ורבו גם אב"נ קאי דנישנית בסיני מקרא דשובו לכם ואי דקאי על דבר שבמנין היא גופי' קשה דלא הי' לקבוע הזמן ואי לאוריי שדבר שבמנין צריך מנין אחר כבר נשמע מבמשוך היובל או דאתא שיהי' נאמרה ונישנית ואי הוה קבע הזמן ה"א דקרא בא לאורי' דאפי' דבר הקבוע זמן צריך מנין אחר דמבשוך היובל לא נשמע דבר הקבוע זמן ואף שכתבו תוס' ביומא דהלכה כר"ע מחבירו ועיי' מג"ש מ"מ ה כתב מהרי"ק הביאו תוס' י"ט מס' כלים דלא שייך הך כללא רק בדברים הנהוגים בזה"ז ומג"א סי' רי"ח ס"ק ג' וגם בתוס' מס' חולין ד' קי"ט:

דף סב:
ד"ה ור"י לא משמע כמהרי"ק אמנם דברי תוס' שם בחולין הנ"ל כ"ע שכתבו והא דמוקי לה ביד לרב כי היכי דליקום כר' יודה דהילכתא כוותי' לגבי רמ וקשה הלא במס' עירובין דף מ"ו איתא דרב לא ס"ל האי כללא דר"מ ור"י הלכה כר"י וכה"ג הקשה באר יעקב על רש"א בסוכה ד' ט"ו אמנם מה שהקשה עוד שם דה"ל הלכה כר"י ולי נראה דאף אי אמר הלכה מ"מ ה"א דאסור לסכך בחיצם זכרים וכמו שהקשה המ"מ הביאו מג"א סי' תרכ"ט ס"ק ג' קמ"ל כתירץ מג"א:
גמרא שרוי בלא שמחה בלא ברכה וכו' נראה דס"ל כשמואל בקדושין ד' כ"ט ע"ב דנושא אשה ואח"כ ילמוד תורה וא"כ כשהוא בלא אשה ממילא בטל מתורה ושרוי בלא שמחה דכתיב פקודי ה' וכו' משמחי לב ובלא ברכה דעיקר הברכה בתורה ורמז אין ברכה מצוי' רק בדבר הסמוי מעין והוא התורה דכתיב וניעלמה מעין כל חי' שזוכה לחדש דברים המכוסים ובלא חומה דאי' בפסחים ד' פ"ז אני חומה זו תורה וכתב מהרש"א כמו שהחומה מגין ה"ה התורה:

דף סג.
בגמרא כל אדם שאין לו קרקע וכו' נראה דלשון נופל על לשון אדם ע"ש אדמה ועיי' ב"ב דף קי"ב גנאי לצדיק שנקבר בקרקע שאינה שלו: שם כל שאין לו אשה אינו אדם נראה דעוללת אפרים כתב דשם אדם מורה על אחדות דגבי גבר מצינו גברים או אנשים אבל אדם לא יתכן לומר בלשון רבים וא"כ אדם מורה על יחידות והרי שמואל אמר דהלכה נושא אשה ואח"כ לומד תורה וכשאינה עוסק בתורה כמה יוסף איכא בשוקא:
שם ואת לא תעביד דכתיב וכו' שמעתי בשם ב"ה מאיר השחר לתרץ מדוע לא הביא פסוק מדבר שקר תרחק ולמה יהי' מותר לו ולבנו אסור ותירץ דמצינו דמותר לשנות מפני דרכי שלום אמנם יש סברה לומר דמ"מ עושה קצת עבירה ועבירה גוררת עבירה ואמר כל שעברו רוב שנותיו ולא חטא שוב אינו חוטא לכן אמר ואת לא תעביד דאכתי לא עברו רוב שנותיך ואינך רשאי לשנות אפי' מפני שלום דכתיב למדו לשונם אף שאין עבירה גמורה מ"מ הרחק לך אבל הוא שכבר עבר רוב שנותיו מותר:

דף סג:
גמרא כל מי שאינה עוסק בפ"ו כאלו שופך דם דכתיב שופך דם וסמיך וכו' ונראה דבן עזאי לטעמי' דדריש לעיל דף ד' ע"א סמוכין אבל ר"י דלא דריש סמוכין לא ס"ל זה ובזה מיושב מה ששמעתי להקשות בשם הגאון מ' לעמיל זצ"ל אב"ד דק"ק א"ש דמאי הקשה ש"ס בסנהדרין ד' נ"ט והרי פ"ו ומאי קושי' דילמא גם הב"נ מצווים והא דלא חשיב גבי ז'

מצות משום דהוא בכלל שפיכת דמים וכמו דמשני הש"ס שם גבי עכו"ם העוסק בתורה ולהנ"ל ניחא דקושי' הש"ס הוא על הא דאיתא שם תני' דבי מנשה ז' מצות רי"א אף על עכ"ום ומשמע דברישא מודה ר"י וקשה דלמה לא הוסיף ר"י פ"ו דאיהו לא דריש סמוכים וא"כ אינו בכלל שפיכת דמים:

דף סד.

ונילף מיצחק הקשה ח"צ סי' מ"א בשם מהרי"א דלמה לא הקשה קרא אהדדי דאברהם לא שהא רק יו"ד שנים ויצחק כ' שנים ונראה דרש"י בחומש כתב שאין ישיבת ח"ל עולה מן המנין לפי שלא נאמר ואעשך לגוי גדול עד שיבוא לא"י וקשה דא"כ איך יליף ש"ס דאין ישיבת ח"ל עולה דילמא שאני אברהם שלא נאמר ואעשך וכו' עד א"י ומצאתי שהרגיש בזה רמב"ן ומהרש"א בח"א כתב דר"ל דבח"ל לא הי' ראוי לבנים רק זכותא דא"י וכמ"ד בפ"ק דר"ה דאין שינוי מקום גורם רק זכותא דא"י ובזה ניחא דמאי פריך מיצחק שאני יצחק שלא שינה מקומו אמנם דקושי' הוא למ"ד זכות א"י הוא דאהני דע"כ לא מהני זכות א"י דהא יצחק נמי הי' לו זכות א"י ואפ"ה עקר הי' ובזה ניחא דהמקשה הי' סובר שינוי מקום גורם וא"כ לכך לא נשא יצחק דעקר הי' ואברהם שאני שהי' לו שינוי מקום ולכך נשא אחרת אבל הברייתא דיליף שאין ישיבת ח"ל עולה מאברהם ע"כ ס"ל דזכות א"י לבד גרם דאל"כ איך יליף מאברהם:

דף סד:

גמרא לבר מאנא דקיימתי בנפשאי החכמה תחי' בעלי' נראה ע"ד שאמרו ד' חשובים כמתים מי שאין לו בנים וא"כ שפיר קיים והחכמה תחי' בעלי' דזולת זה כמת יחשב אף בחייו:

שם כמה סבי איעקר מפרקי דר"ה ובתה"ד סי' ט"ז כתב דמזה נשמע דמשום זילותא וביזוי לא חיישנין לאיסור דרבנן ולכך לא חשו לאיסור בל תשקצו ותבואת שור סי' י"ג הקשה מסוגי' דבכורת דמ"ד דמשתנין מים בפני רבים ולכן כתב דמחמת גודל עיונם לא הרגישו בעצירת נקביהם ושוב הביא דברי פר"ח שכתב בשם רמב"ם בספר המצות דאינו חייב מלקות ע"ז דפשטא דקרא בשרץ כתיב ולא הוה רק דרבנן והוא כתב דלא מעטו רק ממלקות משום דהוא לאו שבכללות אבל מ"מ דאורייתא הוא וכמ"ש כ"מ פ' י"ב ה' עכ"ום ע"ש ויש לסייע קצת מרש"י ס"פ ר"ע דילמא אכיל ופרש"י אפי' למ"ד אין ב"ד מצווין להפרישו בקטן אוכל נבלות מודה דלא יהבנין בידים והרי הרשב"א פ' חרש כתב דבאיסור דרבנן ספינין בידים וע"כ דהני דרשות דלא תשקצו הם איסורי תורה ויש לדחות ושוב ראיתי בריטב"א מס' מכות ד' ט"ז גבי האי מאן דשתי בקרנא דאומנא פירש

ר"מ דזה איסור תורה אבל כל המפרשים כתבו דהוא רק דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כאידך דהמשהה נקביו ותב"ש כתב שסמ"ג לאוין פ' מנה שלא להשהות נקביו:

דף סה.

קובעת לה וסת ופרש"י להיות די' שעתה והא דלא מפרשי לענין שא"צ לפרוש סמוך לוסתה עד שתקבע ג"פ ואף למיחש חוששת אף בראי' א' מ"מ שוב נעקרת ג"כ בפעם א' אבל להיות שצריכה לעקור ג"פ צריכה תחילה לקבוע ג"פ נראה דס"ל לרש"י כמ"ש מ"ו בנ"ב סי' נ"ה דלענין שצריך לפרוש סמוך לוסתה הוא מד"ת דחיישינן שמא תראה ולא אמרו וסתות דרבנן רק אם כבר עבר הוסת דניחש שמא ראתה זה דרבנן כמו שמא מת ל"ח והרשב"א כתב דלכך בעינן בוסתות ג"פ משום דהוא דרבנן לכן כתב רש"י לענין די שעתה אמנם משמעות הפוסקים לא כן הוא:

תוס' ד"ה שבינו תימא וכו' עיי' ח"צ סי' מ"א שהוכיח מזה דגם בח"ל צריך לגרשה אם שהה יו"ד שנים ולא ילדה דא"כ מאי הקשו נוקמיה בח"ל: בא"ד ועוד דאם אין באה מחמת טענה ובמשנה א' למה אמרו יוציא ויתן כתובה ועלה בלבי דמשנה א' ס"ל כריב"ב דאשה מיפקדה על פ"ו שוב ראיתי בס' המכריע סי' מ"ה שכתב דרב אמי מיירי קודם י' שנים והיא באה מחמת טענה ואמר ר"א דנאמנת ויתן כתובה כדתנן בשילהי נדרים יעשו דרך בקשה משמע שאם אינה רוצה להתרצות אין כופין אותה לעמוד תחתיו רק יתן כתובה וזה יש בין משנה א' למשנה ב' דבמשנה א' הי' מפרידן אותה מיד וי"ל שהיו סוברים דאשה מיפקדא אפ"ו ולכך לא היו רוצין לפייסה שאפי' אם תתפייס היא הם לא יתפייסו חזרו לומר דאין אשה מצווה על פ"ו הילכך מבקשין ממנה שלא תחוש לבנים אם תתפייס מוטב ואם לאו אין מכריחן אותה רק יוציא ויתן כתובה. עוד כתב דסיפא דמילתא קמ"ל דאם אמר בעל איזול ואינסב איתתא ואבדק ואז יתראה אם טענתך אמת קמ"ל דלאו משגחינן שכל הנושא על אשתו וכו' ורבא פליג וכ"מ בשאלתות פ' תולדת ולהך תירץ של המכריע דמוקי משנה אחרונה כחכמים דאשה לא מיפקדא אפ"ו וגם דר' אמי קאי למשנה אחרונה קשה לי לקמון ע"ב למה לא אמר הש"ס תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר דאין הלכה כריב"ב דמכדי ר' אמי תלמידי' דר"י ואיהו לא ס"ל כריב"ב ודכוותי' דייק הש"ס חולין דף קי"א ע"ב ועיי' רשב"א ועל תירץ הרי"ף הקשה מכריע דהא בשהוחזקה לנפלים אמרינן דיוציא ויתן כתובה ואע"ג דיורה כחץ אלמא טעמי' משום שמא לא זכה שיהי' לו בנים ממנה ולכך אינה מתעברת ויוציא ויתן כתובה וכ"מ לשון הברייתי' דקתני שמא לא זכה להבנו' ממנה:

דף סה:

ריב"ב אומר וכו' וביש"ש כתב שאשה מותרת לשתות כוס של עקרין וכ"כ סמ"ג וראיתו מדביתהו דר"ח וכ"כ יש"ש דאיך מזה ראיה אלא למי שיש לה צער לידה וכ"ש אם בני' אינם הולכין בדרך הישר ע"ש והנה בסמ"ג עשין סי' מ"ט לא מצאתי זה ומסוגי' דשבת דף קי"א דהקשה ולריב"ב וכו' משמע לכאורה דלחכמים מותרת לשתות כוס עיקרן ויש לדחות דלחכמים לא ניחא להקשות דהוה מוקמנין שיש לה צער לידה אבל יש סמך ראי' דבתוספתא פ"ח איתא האיש אין רשאי לשתות כוס של עקרין שלא יוליד ואשה רשאי לשתות כוס וכו' שלא תלד ודוחק לאוקמי' ג"כ ביש לה צער לידה דדומי' דאיש קתני:

סליק הבא על יבמתו פרק ששי:

אלמנה לכהן גדול פרק שביעי:

דף סו.

תוס' ד"ה עבדים ובתוספי הרא"ש כתב דלר"מ אתא קרא לאשה שקנתה עבדים ואפי' אי נימא אין קנין לאשה בלא בעלה היינו מדרבנן דמד"ת אין לבעל בנכסי אשתו כלום וקשה לי על המהרש"א במס' שבועות דלכך לא מוקי אשר לו למעט משל אשתו משום דמה שקנאה קנה אהרן וקשה הלא זה הוא רק מדרבנן:

גמרא ע"ב אבל כהן ששם פרה עי' רש"י והקשו תוס' הא אסור משום ריבות ועלה בלבי דרש"י לטעמי' דס"ל מותר להלוות בריבת ע"י שליח ועיי' י"ד סי' ק"ס וא"כ משכחת ע"י שליח אבל קשה לי על שיטת רש"י מר"פ המדיר שהקשה ש"ס ופרנס לאו שליחותיה קעביד ומאי קושי' הא אין שליח לדבר עבירה ושוב ראיתי במ"ל פ"ה מה' מלוה ולוה הלכה י"ד ד"ה העולה שמסיק להריטב"א הך דינא של רש"י תלי' בפלוגתא דר"ס ורבינא ולרבינא אסור להלות בריבת ע"י שליח ורש"י פסק כר"ס וא"כ י"ל דקושי' הש"ס ר"פ המדיר קאי לרבינא וגם כאן יש לומר דקושי' תוס' הוא דרבינא איך יתרץ הברייתא:

דף סז.

עי' כ"מ פ"ח ה' תרומה שהקשה על רמב"ם דלמה נקט הטעם דאינו ילוד מהכיל ונראה דאף דש"ס מסיק בקושי' מצינו ברייתא אחרת במס' קידושין די"א תביא ש"ס ברייתא דבן בג בג דיליף מק"ו דארוסה אוכלת בתרומה מק"ו דשפחה כנענית ע"ש ומעתה אי הטעם היא דעובר במעי זרה זר ובת כהן שניסת לכהן והניחה מעוברת אוכלת עבדי' בתרומה ח"כ איכא למיפרך מה לשפחה כנענית שכסף מאכל אף שאינה יליד אבל אשה אינו אוכלת רק ילוד מאכיל וא"כ אף אחר שתלמוד דכספה מאכילתה מ"מ אינה ילוד

לא מאכיל וכה"ג חשיב פירכא כמ"ש תוס' לעיל דנ"ז ד"ה רב א"ו דברייתא דבן בג בג סובר כאידך טעמא ודו"ק:

דף סז:

תוס' ד"ה אין חוששין וא"ת דהכא וכו' וב"פ מ"ח קאמר דקטנה חולצת עכ"ל ולדידי נראה דתוס' הקשו ריש מכילתן הלא אם היא איילונית א"כ קדושי אחיו בטעות ואין כאן אשת אח ולמה אר"מ קטנה אינו מתיבמות ותירצו דאיירי בדקיבל עליו וא"כ יש לאוקמי' האי דר' יוסי ב"פ מ"ח דקטנה חולצת בדקידשה אחיו סתם ושפיר עולה ליבום דמייבם ממ"נ דאם היא איילונית לא היתה אשת אחיו מעולם ור"מ דאוסר לחלוץ דסובר מקשינן אשה לאיש ואיש כתב בפרשה ואפי' לאו איילונית שם כגון דאיכא בן בהדה בת: הקשה רשב"א דאה"נ דעדיף מהאי דקאי אבראי דהא דקאי אבראי מאכיל מד"ת אבל האי דמעיברא אי זכר יש לו מד"ת ואע"ג דנכסים מועטים מ"מ מד"ת לאו דבנות רק מצד התקנה ואיך אתי תקנתא דרבנן ומפקע איסור תורה וכבר הקשו זה בירושלמי וזה לשונו קשי' מזון הבנות מדבריהן ודבריהן עוקרין ד"ת ומשני כמ"ד מאליהן קבלו מעשרות והיינו דתרומה בזה"ז דרבנן ונראה דלא ניחא לרשב"א כן דא"כ קשה ר' יוחנן לקמין דפ"ב דאמר דר' יוסי ס"ל תרומה בזה"ז ד"ת אבל נ"ע דמאי הקשה ירושלמי הלא תוס' בפ"ק דחולין כתבו דהא דר"מ חייש למיעוטי הוא רק דרבנן וא"כ מד"ת אין כאן איסור דמוקמינן פלגא דנקבת למיעוט דמיפלת וזכרים מיעוטא ושפיר אכל מד"ת ואין לחוש לעיבור דאיכא ס"ס שמא העובר נקבה ואין לבת במקום נקבה כלום ואת"ל דהוא זכר שמא הוא נפל רק דחיישינן למיעוטי וזה רק דרבנן ולעומת זה תקנו בנכסין מיעוטין שאין להבן כלום וע"כ צ"ל דגרע הך רובה מרובה דעלמא וכמו שסיימו תוס' ויש לחלק: ובזה ניחא הא דהקשו תוס' דכאן חייש ר"י למיעוטי וגבי תינוקת שנאנסה אזיל בתר רובה ולא תירצו כמ"ש רמב"ן דשם הוא כמו דיעבד אמנם כיון שהוכחתי מירושלמי הנ"ל דהוא מד"ת לא שייך לחלק בין לכתחילה ודיעבד ובזה מיושב ג"כ דברי רשב"א שבת דקל"ה מה שהקשתי עליו לעיל דמ"ו ומיושב מה ששמעתי להקשות מחכם א' על סוגי' דברכות דף נ"ג דמשני ש"ס מיעוטא לכשפים ומיעוטא נמי לגמר כלים וכו' ומה צריך ש"ס בזה הלא שם לר' יוסי קיימנין ור"י חייש למיעוטא הכא ולהנ"ל ניחא ומסוגי' דברכות יש קצת עיון על הר"ן בסוגי' דלוקחין בנים מנכרים:

שם בגמרא והא אר"א אר"י וכו' קשה לי לפמ"ש תוס' מס' סוטה דכ"א ע"ב ד"ה יתומים דדוקא לענין מזון בנות אבל לענין מזונות אשתו א"י למכור וא"כ מאי הקשה ש"ס דילמא ריב"י ס"ל כהך ברייתא דלעיל דת"כ דר"י דהדין עמה והוא רשב"ג דס"ל מכרו לפרנסה

הבעל מוצי' מלקוחת ומהרש"א כתב דלר"י הנכסים בחזקת אשה ובחזקת היתומים ואם כן יש לאוקמי' בנכסים מיעוטים דאז משועבדי' למזונת האשה ומאכלת עבדי' הואיל דהדין עמה אף שהנכסים המה ג"כ ברשות יתומים מ"מ לא עדיף האי עובר מהאי דקאי דשקלינהו רבנן ואוקמי' בחזקת האשה וכיון שהיא אוכלת בשביל בנה הנולד מאכלת ג"כ ושוב לא קשה כיון דלענין מכירה ברשות יתומים היכי אכלי הלא תוס' כתבו בסוטה דגבי מזונת אשתו כ"ע מודים דמכרו בטל (ור"י סובר כהך ברייתא דהדין עמו) שוב ראיתי בירושלמי הי' בת מאכלת ר"א בשם ר"י שכן ראוי לתופשן מן המזונת ואשה אינה ראוי לתופשן מן המזונת ראוי היא לתבוע כתובה ולאבד כתובה ומפרש פ"מ דלא עדיפא תקנתא שלה להאכיל דכשתובעת כתובה מפסדת מזונת:

דף סח.

תוס' ד"ה אי וכו' והכא דרשא פשוטה נקט עכ"ל וכן דרך בכמה מקומת ובתוס' הרא"ש כתב דלא דמי' כמו האי דמגילה דאין מלין בלילה שמעינין נמי מאידך קרא דבן שמונת ימים לכך אין קפידא אי נקט תלמודא קרא אחרינא כיון דממ"נ ידעינן אי מביום השמיני או מבן שמונת ימים אבל הכא (מושבה לא ידענין דנפסלה משעת הוי') א"כ הא דדריש תלמודא מובת כהן כי תהי' משעת הוי' הוא טעות כיון דהאי קרא אפיק לדרשא אחריתא ע"כ ודבר זה צריך שקידה בכ"מ עיי' כריתות דט"ו תוס' ד"ה ערות אחותו גילה ועיי' ב"ק דף פ"ז תוס' ד"ה כיון ותוס' ד"ה רישא פסולי כהונה הקשה מהרש"א אמאי לא קשי' להו מספק שהביא ב' שערות ובס' מחנה ראובן כתב דתוס' מפרשים לענין חליצה כמ"ש רמב"ם בפי' משניות ולא ידעתי מה הועיל דאכתי קשה למה לא יהי' מותר ליבם אותה נוקמי' אחזקתי' שלא הביא באותו פעם שחלץ ב' שערות ותהי' מותרת להתיבם ואני מוסיף להקשות דבספק אם הביא ב' שערות לא שייך תירץ תוספת שכתבו דהשתא דאתא קמן הביא ב' שערות דהא ע"כ צ"ל דבשעה שקידש לשיטת רש"י או בשעה שחלץ לרמב"ם הי' בן י"ג שנים דאל"כ אף אם הביא ב' שערות הרי שומא בעלמא וכיון בשעה שקידש כבר הגיע לכלל שנים רק שנסתפקנו בענין ב' שערות ועכשיו כבר הביא ב' שערות והלא איתא ח"מ סי' ל"ה שאם שהו מלבדקו זמן רב אחר שהוא בן י"ג שנים ובדקו ומצאו ב' שערות הרי הוא בחזקת גדול משעה שהי' לו י"ג שנים ודוחק לומר דמיירי ג"כ שיש ספק על שנותיו בשעה שחלץ או בשעה כשקידש דא"כ הוה למיתני במתני' ספק בן י"ג שנים כמו האי דס' בן ט' ומדוע תלי בשערות לכן נראה דהאי דספק הביא ב' שערות מיירי שבדקוהו ולא נמצא בו ב' שערות רק דחיישינן שמא כבר הביא ב' שערות ונשרו כדאי' נדה דמ"ו ושוב לא שייך להקשות נוקי אחזקתי' כיון שיש חזקה

אחרת נגדו כדאי' נדה דף מ"ו דקטנה שהגיע לכלל שנות חזקה שהביאה סימנים ומיירי שכבר הוא בן י"ג שנים ולזה הערני ב"א הרב החרוץ מ' אברהם פ"ש נר"ו ועיי' תשובת רשב"א באשה שנסתפקו במספר שנותי' כשנתקדשה ורצה להתיר משום ס"ס שמא לא הגיע לכלל שנות ואת"ל שהגיע לכלל שנות שמא לא הביאה ב' שערות ומ"מ לא רצה להחליט זה לס"ס וכתבו משום שהוא בגדר שם אונס חד הוא והנה לרמב"ם פי"א ה' נדרים שפסק דמי שהוא בן י"ג שנים ויום א' אעפ"י שלא הביא ב' שערות הרי הוא גדול לענין נדרים אף שא"י למי נדר נדרו נדר א"כ ספק א' מתיר יותר מחבירו דאם לא הגיע לכלל שנותי' הרי היא קטנה אף לענין נדר ונראה כיון שעתה כבר הגיע לכלל שנותי' אין לנו לדון על מה שכבר עבר אמנם אם יש לספק גם עתה על מספר שנותי' שפיר ספק אחד מתיר יותר מחבירו לשיטת רמב"ם כן נראה אבל לא לדינא:

דף סח:

ק"ו מה גרושה שמותרת בתרומה וכו'. הקשה תוספי הרא"ש נימא זרה תוכיח שאסורה בתרומה ומותרת לכהונה ותירץ דלא שייך למיעבד ק"ו או יוכיח רק ממידי דאיתעבד בה מעשה וא"ת בת כהן שיש לה זרע מישראל יוכיח שאסורה בתרומה ומותרת לכהונה ומתרץ כיון שאם מת זרעה חוזרת לתרומה לא קרינא בה אסורה לתרומה והנה מ"ש דלא שייך יוכיח רק ממידי דאיתעבד בה מעשה עיי' ת"כ פ' אמור פ' א' אות ט' ועיי' ב"ש סי' ו' ס"ק ט"ו ועיי' לעיל דל"ה מ"ש בזה אמנ' י"ל שאני זרה דלי' צד עבי' ב"מ ולדידי קש' דאיך אמר הש"ס ק"ו מגרושה הלא כל שאתה דן תחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין והרי גם כאן סופו להקל לרמב"ם שפסק פי"ד מהא"ב דכה"ג או כ"הי שבאו על גרושה אינו לוקה משום לא יחלל שכבר היא מחוללת ועומדת מקהל כהונה וא"כ אלמנה שנבעלת לפסול אם שוב בא עלי' כה"ג אינו לוקה משום לא יחלל כיון שכבר נתחללה ואם כן סופו להקל ועיי' זבחים די"ב תוס' ד"ה בן עזאי וכ"כ קשה לי מאי בעי ש"ס לקמן דפ"ה אי כשרות הוזהרו להינשא לפסולים ומאי בעי דאיך נימא דהוזהרו לפסולים סופו להקל שעי"כ מותרת להנשא לפסולים ונראה דמ"ד כשרות הוזהרו להנשא לפסולים ס"ל כל"ק דרבה דף נ"ו ע"ב דגם באונס הוה זונה וא"כ בלא"ה נשמע דנבעלה לפסול אסורה לכהונה משום זונה וש"ס דיליף בק"ו מגרושה כתב רשב"א דסוגי' זה קאי למ"ד באונס לא הוה זונה ונראה להוכיח מסוגי' זה כרמב"ם דתוס' בפ' החולץ דמ"ד הקשו למה לי קרא זונה לא יקח תיפק כיון דאסורה בתרומה מכי תהיין לאיש זר אסורה לכהונה מק"ו ולרמב"ם ניחא דאי לאו דכתיב זונה לא הוה ילפינן בק"ו מגרושה כיון דסופו להקל דאי ילפי בק"ו שפסולה לכהונה א"כ אלמנה שנבעלה לפסול אם שוב בא עלי' כה"ג לא הוה לקי משום

לא יחלל לכך כתיב זונה לא יקח וכיון דגלי קרא בהדי' דפסולה לכהונה באמת לא לקי משום לא יחלל דהואיל שמחוללת ועומדת:
רש"י וקשי' בגווי' וכו' חדא דתנן ב"פ ד"א וקשה לי דילמא הך מתני' אתי' כר"ע דס"ל כי תהיין כי תבעל ולדידי' בודאי גם ח"כ פסלי וכן הא דממזר פוסל וכו' י"ל דמתני' רוצה למינקט לכ"ע אפי' לר"ע וי"ל:

דף סט.

תוס' ד"ה ואימא תימא וכו' ולי נראה דקושי' הש"ס קאי למ"ד דהוזהרו כשרות להנשא לפסולים וא"כ הוא חומרא דאתי' לידי קולא דכשרה בת כהן שנבעלה באונס לכותי למ"ד באונס לא הוה זונה (ואי לא ילפי בק"ו מגרושה אסורה להנשא לחלל) משא"כ אי ילפי מק"ו מגרושה דפסולה רשאי להנשא לחלל ועוד י"ל לרמב"ם דפסק פ' י"ז מהא"ב דכה"ג שבא על גרושה אינו לוקה משום לא יחלל שכבר מחוללת והנה למ"ד באונס לא מקרי זונה אם אלמנה נבעלת לכותי אינו אסורה משום זונה וכ"כ רשב"א רק דאסורה מקרא דכי תהיין נשמע דאסורה בתרומה ואז ממילא אסורא להינשא לכהן מק"ו דגרושה וא"כ שפיר הקשה ש"ס ולא שייך לומר דלחומרא מקשינן דהוא חומרא דאתי לידי קולא דאי דרשינין מי שיש לו אלמנות וגירושין יצא נכרי שפוסלה ואסורה בתרומה וממילא אסירה לכהן מק"ו דגרושה וא"כ אם שוב בא עלי' כהן לא לקי משום לא יחלל הואיל שמחוללת ועומדת לכן נימא איפכא דמי שאין אלמנות וגירושין אע"ג דאית לה זרע תכל וא"כ אסורה להנשא לפסולים וגם אם בא עלי' כה"ג לוקה משום לא יחלל כיון שלא נתחללה עדין מקהל כהונה ובתוספי הרא"ש כתב דהכא מסתבר למדרש לקולה כמ"ש רש"י דזרעו כזרע בהמה:
גמרא עמד ב' כיון דעיברה ליחש מי לא תנן מפרישן ג"ח כתב מהרש"א דקושי' הש"ס קאי מאונס ופתוי דהוה חד ביאה דניחש כי האי דמפרישן ג"ח אף דלא הוה רק חדא ביאה וקשה לי לפמ"ש הר"ן במס' קידושין דף י"א דהא דאמרינן אין אשה מתעברת: בביאה הראשונה היינו דרוב לא מתעברת בביאה א' אבל באמת יש מיעוט נשים שמתעברת בביאה ראשונה וא"כ מאי הקשה מהא דמפרישן ג' חדשים הלא לעיל דל"ד מוקי ש"ס הך מתני' כר"מ ואיהו חייש למיעוטי ולכך צריך להפרישן דשמא נתעברו מביאה א' אבל מתני' דהכא יש לאוקמי' כרבנן דלא חיישי למיעוטי ולכך לא חששו שמא נתעברו הואיל דביאה א' הוא (ודילמא מיירי בבתולה) ונראה דקושי' הש"ס הוא להך תירוצא לעיל דל"ד דמוקי ש"ס כר"ש ור"ש לא חייש למיעוטי כדאי' לעיל דס"ז

רשב"י אומר זכרים יאכלו ומפרש הש"ס דקסבר אין חוששין למיעוט וסתם ר"ש הוא רשב"י כדאי' ברש"י ריש שבועת:
אמנם קשה לי דאכתי מאי הקשה ש"ס הלא לעיל דל"ד מוקי הש"ס האי דמפרישן כשבעלו ושנו וא"כ איך כתב מהרש"א דקושית הש"ס באונס ופתוי דליחש אף לחדא ביאה כמו האי דמפרישן ג"ח דהוא נמי חדא ביאה הלא לעיל מיירי שבעל ושנה וצ"ע:
עוד כתב מהרש"א דלא שייך לאוקמי' אחזקה כיון דאיכא למקים עלה דמילתא דמה"ט בחולצת תוך ג"ח וכו' ולי נראה בלא"ה לא שייך לאוקמי' אחזקה דבשעה שניסת ובעל לא שייך לאוקמיה אחזקה שלא עיברה דרוב עדיף מחזקה ורוב נשים מתעברת ויולדת כדאי' לקמון דקי"ט רק דקושיה הוא דנימא כיון ששהתה עם בעלה זמן רב ולא נתעברה אם כן יוצאת ואיתרע רובה וראוי לאוקמי' אחזקה שלא עיברה ולחלוץ תוך ג"ח דנימא דודאי לא עיברה ונראה דזה מקרי חזקה שאינה מבוררת כמ"ש תוס' חולין די"א דכל חזקה שלא נתבררה ולא נודע אפי' שעה א' לא מקרי חזקה והכא נמי דמיד כשנושאה לא נודע שעה א' שנדע שלא נתעברה דבכל שעה יש לומר שעיברה דרוב נשים מתעברת ויולדת רק אחר זמן מה נודע שלא היתה מעוברת זה הוה חזקה שאינה מבוררת ועיי' נדה דל"ו תוס' ד"ה נדה וצ"ל דרוב עדיף מחזקה ובעיקר הדבר נראה דמיד שנבעלה לא שייך לאוקמי' אחזקה וכמ"ש תוס' כתובת דף כ"ג דכיון שזרק לה קידושין איתרע ע"ש ויש לחלק: שם מקולקולת למפרע ופרש"י לשלם קרן וחומש עיי' פרשת דרכים דרך מצותך שתמה דהא תנן בפ"ז מסכת תרומת דליכא חיובא דחומש רק בזר מעיקרא ואפי' לר"מ הא ר"מ מודה בבת כהן שנשאת לישראל דאינה משלמת חומש משום דאפשר לחזור לבית אביה וה"ב חוזרת במיתת העובר:
סליק אלמנה לכהן גדול פרק שביעי:
הערל פרק שמיני:

דף ע.

תוס' ד"ה מה תושב אבל קשה נילף מבכורים שילקה בטומאת עצמה ונראה דבמס' מכות די"ד ע"ב יליף הש"ס מן איש איש מזרע אהרן דאסור לאכול תרומה בטומאת הגוף וא"כ ע"כ ליכא למימר דילפי תרומה מבכורים שילקה בטומאה עצמה דאל"כ למה לי מזרע אהרן לאוכל תרומה בטומאת הגוף הלא איכא ק"ו דמה טומאת עצמה דקיל דליכא מיתה הוא באזהרה מג"ש דבכורים טומאת הגוף דחמיר במיתה מכ"ש שיהי' באזהרה ואי דמה לטומאת עצמה דחמיר דאין לו טהרה במקוה כדאי' חולין דק"א יש לומר אוכל קדשים (או מעשר שני בטומאת הגוף) בטומאת הגוף יוכיח ואי דמה לקדשים דבכרת

או דמה למעשר ב' שטעון כ"צ י"ל תרומה בטומאת עצמו יוכיח ומדאיצטרך מזרע אהרן ש"מ דלא ילפינן מבכורים לענין זה וא"ל דמק"ו לא הוה לקי דאין מזהירין מהדין י"ל לפי מ"ש המ"מ בפ"ב מהמ"א דהיכא שכבר נאסר בלאו הבא מכלל עשה אפשר ללאו לבוא בק"ו וה"נ איכא עשה בשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר ודוקא בפסולי המקודשין שרי הכתוב בטומאת עצמן ובטומאת הגוף אלא שיש לפקפק בזה הרבה והמ"ל ה' נזירות הביא דעת כמה דיעות דבמה הצד מזהירין:

ועוד נראה בקושי' תוס' דע"כ הך ג"ש לא ניתנה אלא לענין פסול אדם האוכל וע"כ למועטי שיהיה דוקא לענין פסול האדם וממילא א"א למילף מבכורים דאל"כ קשה למי לי גבי קדשים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל כיון דתרומה אסור מג"ש דבכורים ממילא גם פסח אסור מג"ש וכיון דפסח אסור ה"ה דכל קדשים אסורים מהקישא דזאת תורת העול' וזה המינו ודבר אחר הוא:

תוס' ד"ה מה לפסח ועיי' מהרש"א ובזה יש לסייע להרמב"ם שכתב בפ"ז ה' תרומה הלכה ג' דאם אכל תרומה טמאה הוא בעשה דכתיב ואחר יאכל בקדשים מדבר שהוא בקדושתו הוא שיאכל כשיטהר אבל טמא לא וכו' והמ"ל תמה דלמה לא הביא מבשעריך ונראה דנם הרמב"ם לא הי' גרס טמא והי' קשה לו דלמה לא פריך ש"ס גם כן מה לפסח שחייב בלאו אם אכל בטומאת עצמה אבל תרומה ליכא רק עשה לכן הי' נראה לו דסוגי' דהכא סובר כירושלמי דמפיק מואחר יאכל וא"כ לא ניחא להמקשה להקשות זה דדילמא ר"א ס"ל כר"י דאמר ס"פ כל שעה דכל היכא דכתיב לאמר בתחילת הפרשה ואיכא גם לאו הבא מכלל עשה הוא לאו וא"כ גם בטומאת עצמה איכא לאו:

גמרא אי דתרומה עיי' מהרש"א שכתב דתושב ושכיר גבי פסח א"א לאוקמי' לגופי' דשכיר ודאי משמע קנין שנים וי"ל דבתוספי הרא"ש הקשה בשם ריב"א הבחור דאיך אמר ש"ס נאני אומר קנין עולם וכו' הלא איכא למיפרך דמה לנרצע שאינה עובד הבן ובת ומתרץ בשם ר"מ דודאי אי הוה כתיב בהדי' נרצע לא יאכל לא הוה מצי למיגמר שכיר מני' כדפרכנין אבל השתא דכתיב תושב לא ידעינן במאי איירי יש לנו להעמיד מסברה במה דמסתבר טפי לומר שהוא תושב אצל כהן ומסתמא נרצע הוה תושב טפי משכיר וכיון דאפקי' בלשון תושב ולא כתיב נרצע בהדי' ע"כ שבא להשמעינו וליתן טעם לדבר אעפ"י שהוא מיושב אצלו לזמן ארוך ואין לו זמן קבוע ליצאתו אפ"ה אינו קנויה לו ואינה אוכל כ"ש שכיר והשתא ליכא למיפרך מידי ע"כ ואם כן מ"ש מהרש"א דשכיר וודאי משמע קנין שנים וכוונתו א"כ ליכתב שכיר ולא בעי תושב וקשה הא איכא למיפרך דשכיר הוא דאסור בפסח משום דעובד וקנוי לרבו גופו אבל תושב ה"א דלא

קנה לי' רבו ואמנם י"ל במיעוט עיון ובשם הגאון ר' אברהם ברודא מתרצים על קושית מהרש"א דלהיפך ליכא למימר דא"כ קשה קושי' תוספת ד"ה אלא וכי בשביל לאפנוי כתיב שקר ולא שייך תירץ תוס' דהרי ערל גופיה אכתי לא ידעינן דאסור בתרומה:

דף ע:

מי איכא מידי דערלות דגברא גופי' לא מעיכבא וכו' כתב הרא"ש דאפ"ה איצטרך למיכתב כל ערל לא יאכל דאי לא כתיב ה"א אע"ג דמילת זכריו מעכבין וכו' היינו משום דמוטלין עליו למוהלם אבל מתו אחיו מחמת מילה שפטור מלימול ה"א שיאכל ומ"מ כיון דאיכא למילף תרומה מפסח לענין ערל שלא יאכל בתרומה או שמילת זכריו מעכבת מסתבר טפי לאוקמי' בערלת דגופי' ע"כ ולי נראה דאיצטרך וכל ערל לא יאכל דמק"ו לא הוה לקי דהוא ק"ו ואין מזהירין מהדין:

תוס' ד"ה דפסח וא"ת שאר קדשים מנ"ל ואי מק"ו דמעשר איכא למיפרך דמה למעשר שטעון וכו' וקשה לי נימא פסח יוכיח ונילף במה הצד וצ"ל כמ"ש מהרש"א במס' שבועת ד"ט ד"ה ע"ב דגם יוכיח לא עושין מדבר שאינה מפורש וה"נ כיון דפסח גופי' ממעשר ילפינן ליכא למימר בי' שיהי' יוכיח אפירכת מעשר כיון דפסח גופי' ממעשר ודבר הלמד בג"ש אי חוזר ומלמד בב"א מספקא לש"ס וזה דלא כמ"ש מ"ו בצל"ח על פסחים דף ע' ע"ש:

דף עא.

בגמרא ר"א לטעמי' הרמב"ם פ"ז ה' תרומה הביא דרשא דגר ותושב והקשה הלח"מ הלא איהו פסק בהל' מילה דקטן נולד מהול צריך להטיף דם ברית ע"ש ולדידי לא קשה דהרמב"ם ק"ל כר"י לעיל דף מ"ו דבאבות נמי טבילה הוה וא"כ פשיטא דמל ולא טבל לא הוה גר וכמ"ש תוס' שם ד"ה כ"פ ור"ע סובר דבאבות לא הוה טבילה וה"א דמל ולא טבל הוה גר לכך איצטרך גר ותושב למועטי כמ"ש תוס' כל זה לעיל אבל הרמב"ם ס"ל בזה כר"י דבאבות טבילה הוה ואף דאכתי איצטרך חד קרא על קטן שנולד מהול דצריך להטיף מ"מ ס"ל לרמב"ם דמופנה מצד א' אין משיבין רק לר"א דשמענין לי' לקמון דף ק"ד מופנה מצד א' משיבין הוצרך ש"ס לומר דלדידי' אייתר תרי קרא אבל רמב"ם ס"ל מופנה מצד א' אין משיבין שפיר יליף בג"ש דתושב עוד נראה דרמב"ם מפיק דנולד מהול דצריך להטיף ממקום אחר דבירושלמי ריש פרק הערל איתא רב אמר המול ימול מכאן לנולד מהול דצריך להטיף וכו' המול ימול מכאן לישראל ערל שלא ימול וש"ס שלנו מפיק לקמן ד' ע"ב האי דהמול ימול על ציצין שמעכבין וא"כ י"ל דסוגי' דהכא קאי למאי דס"ד דמפיק בריתי תשמור על משוך והמול ימול על ציצין אבל להמסקנא דמשוך

דרבנן א"כ מוקמינן בריתי תשמור על ציצין שמעכבין והמול ימול כמו שדריש ירושלמי על נולד כשהוא מהול דצריך להטיף ד"ב ולא איצטרך גר ותושב על נולד כשהוא מהול וגם רמב"ם פסק פ"ב ה' מילה דערל מותר לימול אחרים או דנפק ציצין שמעכבין כמו שדרש ר"י בן פזי בירושלמי חתן דמים למולת אחת למילה ואחת לציצין וא"כ מיותר האי דהמול ימול כמו שדרש רב ירושלמי על נולד כשהוא מהול:

שם והני מולין והתנן קונם וכו' הקשה מהרש"א אמאי לא הקשה ש"ס דערבי מהול שמעינן מכל בני נכר ונראה דרמב"ם פסק ה' ק"פ דהאי בן נכר לא יאכל הוא אזהרה על ישראל שלא יתן לבן נכר מפסח וא"כ לא רצה להקשות מכל בני נכר דאולי ס"ל לר"ע כמ"ד אין שוחטין פסח על היחיד ואיצטרך קרא על יחיד שיש לו פסח לשחוט וכבר שחטו כל ישראל הן וה"א דרשאי להמנות בן נכר לאכול עמו כדי שיקיים עשה דפסח עשה דפסח וידחה ל"ת כל בן נכר והוא בעידנא כמ"ש תוס' פסחים ד' נ"ט ד"ה וגם כתבו זבחים ד' ל"ג דעשה דפסח דהוא כרת דוחה אפי' עשה ול"ת ולכך כתב עוד קרא ואין עשה דוחה תרי לאוין כמ"ש הר"ש מקינון ועיי' מס' נזיר ד' מ"ח ע"ב עוד הקשה דלמה לא מוקי ש"ם במס' ע"א האי דהמול ימול על ציצין המעכבין ולפמ"ש לעיל ניחא קצת דסוגי' דע"א קאי למ"ד משוך דרבנן ומוקמינן את בריתי תשמור על ציצין ושפיר מיותר האי דהמול יחול:

שם אלא זכרים דאיתנהו בשעת אכילה וכו' הקשה ש"א להט"ז י"ד סי' רס"ד ס"ק ט' דנסתפק דאם נולד מהול והטיפו דם ברית ואח"כ מרוב שומני נמשך ערלה למעלה מי נימא כיון שכבר נימל מד"ת אין דיחוי ומ"מ החיוב בא עליו אח"כ אפי' מד"ת ע"ש וא"כ משכחת שלאחר עשיית הפסח נמשך ערלה ע"ש ובעיקר הדין דמשמע מט"ז שאפשר שאפי' מד"ת צריך לימול ראיתי בשם ב"ח א"ח סי' תרמ"ח דדוקא בקדשים הוא דאמרינן מד"ת דיחוי ולא בשאר מכות:

ושמעתי להקשות בשם הגאון מהודר פייבש זצ"ל אב"ד דק"ק ליסע דהא איכא לאשכוחי ביוצא דופן דאי' מס' שבת ד' קל"ה דיוצא דופן נימול לא' ומשכחת דלאחר שעשו פסח וקודם אכילה ילדה אשתו ע"י דופן ושפיר בר ממיהל הוא ע"כ ונראה להוסיף דאפי' מ"ד דיוצא דופן ג"כ נימול לס' מ"מ הא ג"ש איצטרך לענין עבדים וזביניהו בין עשי' לאכילה רק דקשה על הברייתא והרי הברייתא יש לאוקמי' כמ"ד יוצא דופן נימל לא':

שם אמר רבא ותסברא וכו' קשה לי על הרמ"א דפסק דאם מהלו בתוך ח' יצא ולא עבר רק על עשה דביום השמיני ימול א"כ נימא דתולין מיד דיבוא עשה דפסח דאית בה כרת וידחה עשה דביום השמיני כמו מקנת כסף דמלין ביום שנולד וכמ"ש תוס' זבחים

ד' ל"ג דעשה דפסח דוחה אפי' עשה ול"ת (ועיי' בטור ירד סי' ר"ס ובבית יוסף גדולה מצות מילה וכו') ולכאורה קשה על תוס' דזבחים א"כ מאי הקשה ש"ס במסכת חולין דף קמ"א טעמא דכתב רחמנא שלח וכו'. הא איצטרך בגוונא שיטהר לעשות פסח רק י"ל דא"כ ק' נילף דאין עושה דכרת דוחה עשה ול"ת:

דף עא:

תוס' ד"ה ערל ואפי' לר"ע ובתוס' הרא"ש כתב דאף דשאר טמאים מקבלין הזאה מ"מ מצורע דאיתקש למת ומטמא באהל ה"א דלא מקבל הזאה קמ"ל דמקבל הזאה ויש לדקדק דא"כ מאי הקשה ש"ם ודילמא פסח הבא בטומאה הלא אי לא מקבל הזאה ממילא הוה כמצורע והלא רובן מצורעים אינה עושים בטומאה דלנפש כתיב וי"ל דמקשה אי נימא ערלה שלא בזמנו לא מעיכבא אולי טמאי מת הי' קודם שהגיע זמנם לימול וכמ"ד זבחים דל"ב ט"מ ונעשו זבין הואיל ואישתרי אישתרי ובז' מיושב קושי' תוס' ד"ה ודילמא ע"ש ולהנ"ל ניחא דטובא קמ"ל אמנם יש לפלפל אי אמרינן גם במצורע הואיל דאישתרי כיון דמצורע משולח חוץ לירושלים ובזה מיושב בזבחים דף קי"ז דמוקי רש קרא ויעשו פסח דוקא חובת הקבוע זמן ומנ"ל דילמא בא על ערל דמקבל הזאה ולהרא"ש ניחא דר"ש לא ס"ל כר"ע ולא איצטרך קרא על זה: תוס' ד"ה ודילמא ונראה דבילקוט פ' בא סוף רמז קצ"ז כתב דמניין שאם אין לו מצה ומרור שיוצאין י"ח בפסח תרל יאכלוהו וכו' דבר אחר יאכלוהו מכאן אמרו הפסח נאכל על השובע הרי דיש סברה לומר שאם אין לו מצה שאינו יוצא ידי פסח ואף דכתיב יאכלוהו מ"מ הלא יש לאוקמי' לדרשא דנאכלת אכילת שבע והרי בכניסתן לארץ כתיב ויאכלו ממחרת הפסח ומעיקרא לא אכלי ובירושלמי איתא דלא אכלו מצה משום חדש וא"כ שפיר פריך ודילמא פסח הבא בטומאה וקמ"ל דאף שלא הי' להם מצה אפ"ה עשו פסח ויש לפקפק דא"כ קשה בסוגי' דזבחים אמנם י"ל ע"פ סוגי' דפסחים יכול יצא בטבל ומוקי כר"ש דאין איסור חע"א והמשכיל יבין:

דף עב.

תוס' ד"ה נזופין שהרי מחל להם קב"ה ואמר סלחתי כדבריך ושמעתי להקשות הלא זה כתיב גבי מרגלים ונראה דכוונתם כמ"ש בספר צרור המור סדר שלך לך בשם רבינו משולם וזהו לשונו ואמר השם סלחתי כדבריך זה נאמר במרגלים וכך אמר לו הקב"ה אתה אומר סלח נא לעון העם הזה ואני כבר סלחתי כדבריך בעון העגל אבל עוץ זה א"א כי כל האנשים וכו' בענין אע"פי שפסוק זה נאמר במרגלים מ"מ במעשה העגל נאמר

ע"ש ועיי' ס' פתיחת שערים שער תשובה סי' ה' עיי' שיטה מקובצת ב"ק ד' פ"ב: רש"י ד"ה נתקדש ונ"מ וכו' גם יש נ"מ טומטם בת כהן שנתקדש לזר אסורה לאכול בתרומה:

דף עב:

תוס' ד"ה שמותר עיי' מהרש"א שהקשה דנילף דנגיעת קדשים שיהי' אסור בערל ולי נראה דהא בזבחים דף ח"י מסיק הש"ס דערל אסור בקדשים הוא הילכתא וא"כ למה לי הילכתא נילף מק"ו ואיל דמק"ו לא הוי לקי דאין עונשין מהדין ז"א דהלא הר"ן כתב במס' שבת פ' כ"ג דאין עונשין מהלכה למשה מסיני אמנם מ"ש מהרש"א דא"כ למה לי תושב ושכיר דנילף אכילת תרומה מק"ו קשה לי' הא אין מזהירין מהדין אבל מב"ש לקי:

דף עג.

תוס' ד"ה קל וכו' דמספקא הא דילפא פסח ממעשר אי בג"ש דממנו יליף ילפי נמי פסח ממעשר מדברי תוס' הללו מבואר דהא דאין ג"ש למחצה הוא ללמוד זה מזה וזה מזה וכ"כ תוס' קידושין ד' ל"ו תוס' ד"ה תפילין ועיי' כריתות דף ה' ותהדר קטורת ונילף משמן המשחה וזה לא כדברי פני משה בירושלמי ר"פ איזו נשך אמנם קשה לי דבזבחים ד' צ"ה דבעי הש"ס תלאו באויר התנור מהו והלא איתא בת"כ הביאו רש"י נדה דף ו' דגבי כ"ח כתיב אשר יגע בו הזב ישבר נאמר כאן בו ונאמר גבי וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר מה להלן מאוירו וכו' וא"כ מאי בעי ש"ס נימא ג"כ אין ג"ש למחצה מה גבי מגע הזב מטמא אע"פי שלא נגע כדאי' חולין דף כ"ד התורה העידה על כלי חרס אפי' מלא חרדל כמו כן נימא גבי כלי מקדש אע"פי שלא נגע וצ"ע:

תוס' ד"ה ואסורים וכו' עוד פירש ואסורים לזרים ע"י פדיון ואין נראה דאין להם פדיון אמרינן תנא ושייר עכ"ל ולי נראה דלכך בתירץ השני לא בעי לתרץ כתירץ הא' דקמ"ל אפי' חצי שיעור דבמס' יומא דף ע"ג מקשה ש"ס הניחא לר"י אלא לר"ל וכו' ומתרץ ש"ס דמודה דמדרבנן אסור וא"כ המקשה דלא ידע דלריש לקיש מדרבנן אסור למה הקשה ממתני' דיומא יותר הוה להקשות מהך מתני' דבכורים ששנוי' בסדר זרעים לכן מפרש הערוך בתירץ הב' דיש לומר דהמקשה סובר דהאי אסורים לזרים פירש אפי' ע"י פדיון אבל ר"א דמסיק דתנא ושייר ע"כ אסור קאי על חצי שיעור: תוס' ד"ה מה שהקשו דנילף בכורים ממעשר דלא להוי נכסי כהן ונראה לי דמאן דמקיש בכורים למעשר ס"ל כר"ע בפ' כ"ש דאין יוצאין במצה של בכורים דכתיב מושבתיכם מצה הנאכלת בכל מושבת יצא בכורים וכו' וא"כ אי נימא דמקשינן בכורים למעשר דלא להוי נכסי כהן קשה למה לי קרא דמושבת למועטי בכורים תיפק דאין יוצאין בבכורים כיון דהוא ממון גבוה לא הוה לכם כדאי פסחים ד' ל"ח לדברי ר"מ אין אדם יוצא י"ח במצה של מ"ש דגמר לחם

לחם מחלה ומדאיצטרך מושבת למעט בכורים ש"מ דלא מקשינן בכורים למעשר לענין זה שיהי' גבוה:

דף עג:

תוס' ד"ה והיכן מוזהר ועיי' במהרש"א שכתב דבריהם מגומגמים וראיתי בס' בית יודה שמתרץ קושי' מהרש"א דבפשטות לא רצו להקשות דהייתי אומר דלא בערתי בא על איסור הנאה וקרא דבשעריך בא על איסור אכילה דאין מזהירין מהדין לכן הקשו מהא דקאמר וכ"ת אין מזהירין מהדין וקשה הלא אף אי מזהירן מהדין ג"כ לא ניחא דהא איצטרך והבשר אשר יגע על אכילה וע"כ דמלא בערתי משמע ג"כ אכילה וקשה לי דהא אי מזהירן מהדין שפיר מיותר והבשר אשר יגע דכיון דאיסור הנאה נשמע מולא בערתי ממילא אסור באכילה מק"ו דהנאה דהא השתא ס"ד דמזהירן מהדין ובאמת ק"ק על רמב"ם דפסק פ"ג ה' מ"ש דהאוכל ח"ש שנטמא לוקין משום ולא בערתי ממנו בטומא וקשה הלא האי קרא כולל טומאת הגוף וטומאת עצמו ולמה לא יחשב לאו שבכללות: תוס' ד"ה טומאת עצמן ומיה' קשה וכו' והרא"ש כתב דאי לאו דכתיב טומאת הגוף בהדי' לא הוה מוקמינן האי דבשעריך רק לטומאת הגוף דאשכחן בה נמי אזהרה לטומאה ושוב הקשה דמהך דרשא גופי' תיפק אזהרה בקודש לטואת הגוף ולטומאת עצמו דהא כתיב בכורת בקרך ובפ"ג דמכות מצריך קרא לאוכל קדשים בטומאת הגוף ומתרץ הריצב"א דה"א דלא אסור בקודש אלא טמא דאסור במעשר אבל טבול יום דמותר במעשר לא הוה ידענין אזהרה לקודש ועוד י"ל דהאי עשה דבשעריך לא קאי אלא אמעשר דגנך דסמיך לי' ע"כ. וקשה לי על רינב"א ממוני' דפסחים ד ד"ד דאמר ר"פ וכ"ת אין מזהירן מהדין הקישא הוא וקשה למה לי הקישא תיפק מג"ש דבשעריך דהא גם מהקישא לא ידענין רק דבר הנוהג במעשר אבל ט"י מותר במעשר שוב ראיתי שתו' בזבחים דל"ג ע"ב הרגישו בזה:

תוס' ד"ה אסור דהיא גופי' נילף בק"ו ובתוס' הרא"ש כתב דלא שייך לומר דהיא גופי' נילף דאפי' אי ילפנין לא ילפנין רק איסורא דאין מזהירן מהדין ואיכא למיפרך מה למעשר שלוקה ולא הבנתי דא"כ בטלת כל דיני ק"ו כיון דבמלמד איכא מלקות ובלמד ליכא מלקות דאין מזהירן וא"כ יש פירכא ובכמה דוכתי' איתא בש"ס אפי' למ"ד עונשין אין מזהירן ואיך עונשין כיון דאיכא למיפרך דבמלמד איכא מלקות וזה יש לדחות דהא ר"י ס"ל זה ואיהו ס"ל אין מלקות בח"כ אמנם קשה בפסחים דמ"ד יליף הש"ס מנזיר טעם כעיקר מק"ו ומה מועיל הק"ו כיון דאפי' איסור בעלמא ליכא למילף דאיכא למיפרך דמה לנזיר שלוקין וע"כ דזה לא מיחשב לפירכא וגם לעיל דף ס"ח דמסיק גילוי מילתא

בעלמא ורבא דס"ל בסנהדרין דאפי' בגילוי מלתא אין עונשין א"כ ליכא למילף אפי' איסור בעלמא כיון דאיכא למיפרך דבמלמד יש מלקות ולעיל כוף פד"א משמע דרבא ס"ל גם כן דאשת ישראל שנאנסה אסורה לכהונה:

דף עד.

תוס' ד"ה מניין דס"ד דאסור משום דמבער בטומאה עכ"ל הקשה מ"ב דלמה לא מפרשים כפרש"י משום דסיכה כשתייה ונראה דתוס' לשיטתם אזלי שכתבו במס' נדה דל"ב ד"ה כשמן דמד"ת לא הוה סך כשותה וקרא אסמכתא בעלמא ורש"י לשיטתו שכ' בפ' הזהב דהוא מד"ת:

דף עד:

גמרא ואיפך אנא כתב הרא"ש דלא מני למימר תרומה חמורה שכן מחפ"ז דדוקא לענין אכילה הוא דתרומה חמורא דתרומה איכא מיתה לאוכלה בטומאת הגוף ומעשר ליכא רק לאו אבל לענין נגיעה לטמאת מעשר חמיר טפי מתרומה שאוכל מעשר בטומאת עצמה לוקה ואוכל תרומה בטומאת עצמה אינו רק בעשה: שם ואס"ד בתרומה גיורת ושפחה בני מיכל תרומה קשה לי לפי מה דמסיק ש"ס לקמון דע"ו כהן פ"ד מותר בגיורת. משכחת פ"ד כהן שנשא גיורת ומאכילה בתרומה אמנם זה טעות דהלא פצוע דכא לאו בר אלודי הוא ולא משכחת טומאת לידה אמנם מ"מ משכחת פ"ד כהן שנשא גיורת ומת ונפלה לפני אחיו ליבם דקיימ"ל כר"ע לקמון דע"ט דאשת פ"ד מתיבמת וקרא לא ממעט רק סריס חמה ויבם אותו אחיו הכהן דמד"ת חייבי לאוין בני יבום נינהו ונתעברה וילדו אצלו וקמ"ל קרא דטמאה לידה ושפיר בני מיכל תרומה היא וא"ל דקושית הש"ס הוא לר"ע דס"ל ח"ל לאו בני יבום ז"א הא רשב"א כתב דקושי' הש"ס הוא מגיורת דשפחה משכחת בשפחה של כהן דאוכלת בתרומה וא"כ י"ל דר"ע מוקי קרא על שפחה לחוד וגם דילמא ר"ע ס"ל כרשב"י ומוקי לקרא בגירת שנתגיירה פחותת מג' שנים דמכשיר לכהונה (גם יש לאוקמי' כהן פ"ד שנשא מעוברת דמעוברת חבירו הוא מדרבנן וילדה):

דף עה.

בגמרא אבל יולדת וכו' כתב רשב"א דזה דוקא למ"ד מעיין א' הוא אבל ללוי דס"ל ב' מעיינות לא מקרי יולדת הותר מכללו דהוה כדם נחירים ואף דרב ולוי דנחלקו אי מעיין א' הוא המה אמוראי מ"מ גם פלוגתא דתנאי היא במס' נדה דף ל"ו אמנם שם דל"ז לתירץ בתרא לא משכחת תנאי למ"ד מעיי' א' וצ"ע:

תוס' ד"ה כרות תימה וכו'. ובדרך רמז י"ל דלכך נקט בגיד כריתה דתוס' י"ט בפ"ז מ"ז מס' נגעים נתקשה דלמה נקרא ראש הגוי' ובאמת הבחיי פ' לך לך כתב שכל גידי אברים

נקשרים בו ומטעם זה נקרא ראש הגוי' ראש כל הגוף ע"ש ולכך נקט כריתה שנכרתו כל הגידים:

תוס' ד"ה שאין הביאו ירושלמי ובלבד שלימן ועיי' בהרא"ש שמסיק דאם נפצע אחד ואח"כ נטלה א"ז פסול שחוזר לכשרותו וי"ל לקמון דע"ו זה פסול שחוזר לכשרותו זה למועטי וכו' וקשה דלמה ל"א זה למועטי פצוע ביצה שאין חוזר לכשרותו וקדמני בזה מ"ו בנ"ב סי' ו' ונראה דהרי בלאו הכא מצינו פסול שחוזר לכשרותו לר"ה דאמר כמרזב פסולה והרי פסול זה חוזר לכשרותו וכמו שעשה מר בר ר"א דשפיה כקולמס ונראה דכוונת הברייתא פסול שחוזר לכשרותו כגון נקב ונסתם שעלה הסתימה אבל ע"י תיקן אדם מזה לא אייתי הברייתא:

הרמב"ם פסק פ' ט"ו הא"ב דאם נפצע ע"י חולי כשר דזה הוא כבידי שמים והקשה פ"מ דלמה פסק נגד הירושלמי ונראה דהוצעת ירושלמי הוא כך אית תני בין בידי שמים פסול וא"ת דכשר ומשני מ"ד בי"ש פסול כר"י בנו של ריב"ב ושוב מסיק דכולהו רבנן ומיירי שעלתה חטטין על ביציו והמסה אותן ואף שנולד החולי בי"ש מ"מ פסול ולקמון דף ע"ט מקשים תוס' ד"ה ואיידי דאי בסריס חמה אפי' ליבם נמי שרי והנה להרמב"ם דפסק כס"ד דרבא דלא תתחתן מיירי בגיותן וא"כ יש לאוקמי' בסריס חמה וכגון שנשא נתינה דנתינה מדרבנן הוא דאסור ובהנך דלאו בר אלודי לא גזרו וחולצין לאשתו ואסורה להתיבם הואיל והיא נתינה אמנם קשה לרבא דמסיק דלא תתחתן קאי בגרותן א"כ סריס חמה אסור לישא נתינה כיון דהוא מד"ת והי' ניחא לרמב"ם דרבא ס"ל כהתחלת דברי ירושלמי דר"י בנו של ריב"ב פוסל אף סריס חמה בידי שמים ושפיר יש לאוקמי' האי דחולצין בסריס חמה שנשא נתינה אף דנתינה אסור מד"ת מ"מ כיון דסריס חמה אף בידי שמים פסול לבוא בקהל מד"ת מותר לישא נתינה דכל פסולי קהל מותרין לבוא זה בזה אמנם מנ"ל לרבא לעשות פלוגתא דהא יש לאוקמי' הך ברייתא בירושלמי דתני בידי שמים פסול שעלתה חטטין והמסה אותן דזה חשיב בידי אדם וצ"ל דרבא ס"ל דזה מיחשב ג"כ בי"ש ואף שרמב"ם פסק כס"ד דרבא הוא כמ"ש דרמב"ם סמך עצמו אסוגי' אחרת אבל לא שמעינן שאותו סוגי' פליג בזה על רבא מה דמכשיר בכה"ג:

דף עו.

הרמב"ם פסק דפ"ד אסור בממזרות ודייק מדקתני בברייתא מותר בנתינה ולא קתני בממזרות וראב"ד כתב דקמ"ל רביתא אפי' למ"ד קהל גרים אקרי קהל א"כ קמ"ל דאפי' נתינה דאקרי קהל מותר וכ"ש ממזרות דלא איקרו קהל והקשה פני משה דאיך אפשר לאוקמי' כמ"ד קהל גרים אקרי קהל א"כ למה יהי' פ"ד מותר בנתינה הלא הרמב"ם פסק

דלאו דלא תתחתן נאמר בגיותן וכשנתגיירו הרי המה כשאר גרים ואקרי קהל ובאמת הוא קושי' גדולה על הראב"ד דכיון דשתק לרמב"ם דפסק דנתינה מותר מד"ת משמע דס"ל כוותיו ונראה דראב"ד ס"ל כמ"ש הלח"מ פ"ג מ"ה מלוה ולוה דאיכא ג' מחלוקת לדבר דר"י סובר דהיכא דמפורש הטעם דרשנין טעמי' דקרא ור"ש סובר דבכ"מ דרשינן טעמי' דקרא וחכמים סברי דאף היכא דמפורש הטעם לא דרשינן טעמא דקרא והב"י א"ה סי' ט"ז כתב דאי דרשנין טעמי' דקרא ע"כ לא תתחתן קאי רק אגיותן דהא הטעם משום כי יסיר וזה לא שייך בגרותן וא"כ כוונת הראב"ד דהברייתא אתי' כמ"ד קהל גרים איקרי קהל אבל בזה סובר הברייתא דלא כר"י רק דלא דרשנין טעמי' דקרא אפי' היכא דמפורש הטעם ולדידי' נתינם אסורים אף בגרותן וראב"ד דשתק בהא להרמב"ם דנתינם מותר מד"ת בגיורתן משום דבזה פסק ג"כ כר"י דדרשנין טעמי' דקרא היכא דמפורש הטעם:

שם בגמרא הדר אמר רבא וכו' ורמב"ם פסק כס"ד דרבא ונראה ונקדים סוגי' דקידושין ד' י"ג מדאסר אלמנה לכה"ג מכלל להדיוט שרי והקשו תוס' דילמא אסר קרא אלמנה לכה"ג אפי' כשהוא יבם והי' ניחא לרלמב"ם דע"כ לא מיירי קרא ביבם דהא באותו קרא כתיב גרושה ואיך משכחת שגרושה יפול ליבם לפני כה"ג דאחיו כהן אסור לישא גרושה ועיי' שם מהרש"א אמנם הא משכחת שאחיו הי' פצוע דכא וכתב הח"מ סי' ה' דכהן פ"ד מותר לישא גרושה וא"כ משכחת בגיורת שנשאה לישראל ונתגרשה ושוב נשאה לאחיו של כה"ג שהוא פ"ד דמותר לישא גרושה ומשום פ"ד לא אסירא דקהל גרים לא איקרי קהל ואח"כ כשמת הפ"ד שפיר נופלת לפני כה"ג ליבום דאשת סריס אדם שהי' לו שעת הכושר מתיבמות כדאי' לקמון ד' ע"ט (ובזה מיושב קושי' מהרש"א שם) וע"כ דס"ל לסתמא דתלמודא שם דפ"ד בקדושתי' קאי אמנם השה מברייתא דקתני דפ"ד מותר בנתינה ואי בקודשת קאי אמאי מותר וע"כ דלאו דלא תתחתן הוא רק בגיותן ובגרותן הוא מדרבנן ובהנך דלאו בר אלודי לא גזרו וגם לא ניחא לרמב"ם דמיירי שאחיו הכהן עבר ונשא גרושה דא"כ יהי' מוכח דקדושין תפסי בגרושה לכהן דאל"כ לא משכחת יבום ולמה לי האי דרשא דדרשנין במס' תרומה לא יחלל חלולין עושה ואין עושה ממזרין דכיון דקידושין תפסי ממילא דלא הוו ממזרים דהא בהא תלי': והב"ש הקשה להפוסקים דפסקא כהמסקנא דרבא ומ"מ פ"ד מותר בנתינה אע"ג דמפורש לאו דידי' ומותר ג"כ בממזרות א"כ מאי הקשה ש"ס בקידושין דף ע"ד מאי כל איסורים וכו' ולמה לא מוקמי' מתני' דכל איסורים מותרים זה בזה איירי בפ"ד ול"נ דבירושלמי פרק הערל מביא פלוגתא אמוראי בזה דר' ייסא ס"ל דמשנה דכל איסורים לבוא בקהל לא

מיירי רק בפסול משפחה אבל פסול גוף דהיינו פ"ד לא הותר בממזרות ור' ירמי' ס"ל דאף פסול גוף פ"ד מותר בממזרות וא"כ סוגי' הש"ס קאי לר' ייסא דס"ל דפסול גוף אסור בממזרות והנך פוסקים ס"ל כר' ירמי' הואיל ומסקנא דרבא קיימא כוותי':

עוד נראה לסייע לרמב"ם דפסק פ"ד כהן מותר בגיורת וכתב הח"מ דאף בגרושה מותר ולא אסור רק בלאו השוה בכל (והב"ש חולק על הח"מ ועיי' לקמון אי"ה דפ"א מה שהקשתי עליו) דתוס' הקשו סוף גיטין לב"ש דאמר לא יגרש רק אם מצא ערות דבר א"כ למה לי קרא לאסור מחזיר גרושתו תיפק משום סוטה וגם לב"ה קשה למה לי דבר להורת דרשאי לגרש אפי' בלא מצא ערות דבר תיפק דא"כ ל"ל קרא במ"ג ולרמב"ם ניחא דאיצטרך קרא על אשת כהן שנאנסה דאסורה לבעלה כהן וצריך לגרשה ונישאת לאחר ושוב מת השני או גירשה וכגון שאכל השני זינתה ברצון ואח"כ נעשה בעלה הראשון פצוע דכא ואיירי שהיא בת גר דלא אסירא לפ"ד דקהל גרים לא איקרי קהל וא"כ משום סוטה לא נאסרת דהלא זינתה באונס ואונס בישראל שרי רק לכהנים אסירא והרי פ"ד לאו בקדושתי' קאי ומותר באיסור שאינה שוה בכל כמו דמותר בגרושה לח"מ קמ"ל קרא דאפ"ה אסורה לו משום מחזיר גרושתו דהוא לאו השוה בכל אמנם י"ל דתוס' הקשו למ"ד קהל גרים איקרי קהל וכבר כתבתי שלשיטת ח"מ מיושב קושי' תוס' גיטין דפ"ה ד"ה חוץ מתרומתך ולחלקת מחוקק משכחת בגיורת שנתגרשה והתנה חוץ מתרומה ומשכחת שתנשא לכהן פצוע דכא דמאכילה בתרומה ועיי' רשב"א בתשובה סי' תקנ"ז:

דף עו:

תוס' ד"ה ותיפק וכו' וקשה דפשיטא דשייך חתנות דהא תפסי קידושין ולא הבנתי דילמ' קושי' הש"ס הוא לעקיב' ב"י דס"ל כל שאין לו ביאה בישראל הוולד ממזר ואפי' בחייבי עשה לא תפסי קידושין ולדידי' קשה קרא איך שייך חתנות וע"כ אף דלא תפסי קידושין מ"מ קרינן ויתחתן ומדעקיבא ב"י שמענין לרבנן וקשה לרבא דאמר בגיותן לא שייך חתנות ושוב מצאתי בעיר בנימן:

דף עז.

בגמרא דריש רבא מ"ד רבות עשית וכו' וכתב מהרש"א דאי' בב"ק שאמר קב"ה לא כשעלה על דעתיך עלה על דעתי ב' פרידת טובת יש לי להוציא מהן והיינו מחשבותיך שלא כמחשבת משה ונראה להוסיף וגם יש טעם שמדוע לא נאסרו הנקבות דאי' ברבת פ' וירא פ' י"ב דלוט נתאוה לבנותיו אבל המה לא נתאוו ומצאתי זה בנזר הקודש וכתב עוד הנזה"ק שעיבורם הי' בדרך נפלא שנזדמן להם יין במערה וגם שזרע שיכור אינו מוליד לכן שייך ג"כ נפלאותיך שעיבורם הי' בדרך פלא ולא עביד קב"ה ניסא לשיקרא

ולהמדרש שכתב דהמה לא נתאוו לו גם הא דדריש רבא לעיל פתחת למוסרי ועיי' ח"א דמשמע למידרש מרישא דקרא אני עבדך בן אמתיך וקאי על בנות לוט שהמה לא נתכוונו לזנות ועבדך מורה על מלכות ועיי' מלאכים סי' י"ב ויועץ המלך רחבעם את הזקנים וכו' וידברו אליו אם היום תהי' עבד לעם הזה וכו' והי' לך עבדים כל הימים וי"ל מאי אם היום ונראה דעוללת אפרים כתב דלשון נשיא שיהי' נושא בעול ציבר ואל יהי' עליו לטורח ואי' בפסיקתא אר"א כל פרנס המנהיג את ציבר בנחת זוכה ומנהיגם לעה"ב שנאמר כי מרחמם ינהגם וכו' וא"כ אף שבע"הז יש למנהיג טורח מ"מ ישים אל לבו שבעבור זה יזכה להנהיגם לעה"ב ושם לא יהי' טורח וז"ש אם היום דוקא בעה"ז תהי' עבד כי כלום שררה נתתי עבדות נתתי לכם והי' לך עבדים כל הימים לרבות לעה"ב ששם תזכה ג"כ לנהיגם ושם ישמעו בקולך לכן אמר דוד אני עבדיך שאני מוכן לסבול עול הציבר:

תוס' ד"ה ר"י עיי' מ"ש לעיל דף מ"ד:

דף עז:

בגמרא ורבנן מחלל דחייבי עשה ורמב"ם בפירש משניות מפרש טעם אחר ורבים מקשים מדוע שבק דברי הש"ס ונראה דתוס' כתבו דחללה הבאה מח"ע ליכא רק עשה לכהן הבא עלי' משום דתחילת האיסור אינו רק עשה וא"כ לעקיבא בן יוסף דאמר כל שאין לו ביאה בישראל הוולד ממזר אפי' מח"ע א"כ ממזרות הבאה מחייבי עשה ליכא נ"כ לאו להבא עלי' כמו כהן הבא על חללה מח"ע וא"כ קשה בסוגי' דכתובת דל"ה ע"ב הקשה הש"ס אי כר' יצחק קשה ממזרות פי' ואין לוקה ומשלם ומאי קושי' ולמה לא אוקי ש"ס דמתני' אתיה כעקיבא ב"י ומיירי בממזרות הבא מח"ע דליכא לאו וע"כ דס"ל סוגי' דתלמודא שם דממזרות הבא מח"ע איכא לאו להבא עלי' א"כ ממילא חללה מח"ע איכא לאו לכהן הבא עלי' ועיי' מ"ל פי"ט ה' א"ב וא"כ ליכא תשובה מחללה הבא מח"ע כקושי' תוס' דאכתי איכא למיפרך מה להנך שהוא בלאו לכן מפרש רמב"ם פירש אחר: והנה לשיטת תוס' דחללה הבאה מח"ע ליכא לאו מתורץ קושי' תוס' כתובת דף ל"ב שהקשו דלמה לא הקשה ש"ס מרישא הבא על ממזרות ולהנ"ל ניחא דיש לאוקמי' בממזרות הבא מח"ע וכעקיבא ב"י דליכא לאו ולא לקי ועיי' לעיל דף ס' מ"ש בישוב רמב"ם וגם רב דאמר לעיל דף ס' דטעם דראב"י דס"ל דטעמי' דראב"י משום דס"ל לראב"י כר"א ולדידי' בחלל מח"ע ליכא א"כ איך יפרש מתני':

תוס' ד"ה מחלל ושמא חללה הבא מח"ע ליכא לאו עכ"ל וקשה לי נהי דחללה מח"ע ליכא לאו מ"מ איכא למיפרך מה לחללה משכחת לפעמים לאו אבל מצרי ואדומי ליכא

בשום מקום לאו וכה"ג כתב רשב"א מס' שבת ד' קל"ב דהפירכת סובבים על הכלל וכהאי דפ"ק דיבמות דבעי למילף מפסח ומילה ופריך מה להנך שיש כרת והלא מילת קטן אין בה כרת ודחי שבת מ"מ כיון שעיקר מילה חמורה אין הולכין אחר הפרט וכ"כ מ"ו בצל"ח בסוגי' דהילולים וכ"כ בתוס' הרא"ש שמתרץ קושי' תוס' ד"ה שכן דנקט כרת משום רוב ממזרים וממזר דעכום א"ל שכן יש לאו ומיה' קשה מעכ"ום להך פירש דהוה ממזר מד"ת ומיה' איכא למימר נהי דבביאת עכ"ום ליכא לאו מ"מ באיסור ממזר יש בו לאו וא"כ ה"נ איכא למיפרך דמ"מ באיסור חלל יש בו לאו ועיי' זבחים דף י"ז שם יושב לא פריך ועיי' זבחים דף י' ע"א השתא בשלמים וכו' וכן שם ע"ב בחטאת חיצונית:

דף עח.

תוס' דה מצרי ב' וכו' דבתר דידה שדינן הקשה בס' כתובה וטורי אבן לשיטת רמב"ן דנתינם לא אסור מד"ת רק דור ראשון אכ"ק קושי' תוס' ואי דבתר דידה שדינן מה בכך הלא מד"ת לא אסור רק דור א' ונראה דבירושלמי פ' הערל סובר ר' ייסא דפ"ד אסור בממזרות דבקדושתי' קאי וא"כ קשה מברייתא דלעיל דף ע"ו דקתני פ"ד מותר בנתינם ונ"ל דר' ייסא סבר כס"ד דרבא דלאו דלא תתחתן קאי בגיותן ובגרותן לא אסור רק מדרבנן ובהנך דלאו בר אלודי לא גזרו וא"כ אולי גם ר' יוחנן ס"ל דאיסור ז' עממין לא אסור מד"ת בגרותן והרי הם כשאר גרים וא"כ אי אפשר לישא נתינה כיון דקהל גרים איקרי קהל ומיד כשנתגיירו הרי הוא קהל מעליא ואסורה למצרי שני והרמב"ן לא הוצרך לתרץ רק לבתר דהדר רבא וס"ל דאסור מד"ת אף בגרותן א"כ קשה למה הוצרך דוד לגזור ומשני דגזר על הדורת ושוב מצאתי במהר"ם ברבי שמתרץ ג"כ קושי' תוס' דר' יוחנן ס"ל כס"ד דרבא: שם בגמרא דאי התירא לא כתב הקשה באר יעקב א"כ איך כתיב כל אשר בבהמה תאכלו ודרשנין דוולד שניתר בשחיטת אמו הא למ"ד עובר לאו ירך אמו אסור לשחוט בהמה מעוברת משום אותו ואת בנו כמ"ש הר"ש ולי נראה דמשכחת ששחטו לחולה דנדחה מפני פקוח נפש ודכוותי' משני ש"ס במס' יומא דף ס"ד:

שם והרי מ"ג דאי להיתרא ופרש"י דכתיב היא תעבה ואין בני' וכו' הקשה מהר"ם ברבי דהלא הסוגי' קאי לר' יודה ותוס' כתבו בכמה דוכתי' דר"י ס"ל אין קידושין תופסין בח"ל וא"כ לא דריש האי היא תעבה ואין בני' וכ"כ תוס' לעיל דף מ"ד לר"ע ולדידי לא קשה דנהי דר"י לא דריש האי דרשא מ"מ שפיר מקשה ש"ס על ר' יוחנן דאמר אי לאו דאמר ר"י הכתוב תלאן בלידה לא הוה מצא ידיו דמצרי ב' במאי יטהר ומאי קושי דילמא עבר ונסיב אף דהוא דאי להתירא הלא חזינן דגם חכמים מוקמי הך קרא דהיא תעבה ואין בני' תעבה אף דהוא דאי להתירא ומחכמים נשמע לר"י ודילמא גם ר"י ס"ל דכתיב קרא דאי

להתירא הרא"ש הקשה מאי הקשה ש"ס במאי יטהר דהלא יוכל לישא ממזרות עשירת אחר יו"ד דורת וגר דאינה ראוי לבוא בקהל מות בה ומתרץ דמ"מ הבן של עשירית ממזור הוא דהוולד הולך אחר הפגום וצריך שקידה אי ר' יודה ס"ל דון מיני ומינ':
תוס' ד"ה אלא וז"ל וארי' שרוצה ליישב דברי רבא דהכא אפי' כר"י וקשה לי דהלא ע"כ מודים להא דרבא והוא ע"פ מ"ש תוס' סנהדרין ריש בן סורר דרריש הש"ס לאיש אתה מחזיר ולא לקטן והקשו דאיך משכחת גר קטן דהא וארי"ה גר קטן מטבילן ע"ד ב"ד הוא דרבנן ותירצו דמשכחת בנכרי מעוברת דבנה א"צ טבילה וא"כ ע"כ צריכ הש"ס לתרץ דגם ר"י ס"ל האי דרבא דשאני עובר דהיינו רביתי דאל"כ קשה האי קרא דאיש למועטי קטן איך משכחת גר קטן ואפשר דתוס' דהכא קאי לאותן ספרים דגרסי בב"מ ד' ע"א דזכי' מיה' אית לי' ומשמע דהוא מד"ת ועיי' בהר"ן ר"פ האיש מקדש:
תוס' ד"ה רובו וכן דעת רוב פוסקים דאפי' על הגוף מד"ת אינו חוצץ רק רוב ומקפיד וראיתי בשבות יעקב סי' ס"ט שהשיג על מג"א סי' ק"ס ס"ק ז' שכתב דבטבילת נדה אזלינן לחומרא והקשה הלא מד"ת לא הוה חציצה דבעינן דוקא רובו ומקפיד ולדידי אין זה השגה דמג"א סובר דבאיחזק איסורא לא אמרינן ס' דרבנן לקולא וא"כ בטבילת נדה אף דמד"ת לא הוה חציצה מ"מ כיון דאיחזק איסורא ויש לו עיקר מד"ת לא אמרינן ספק דרבנן לקולא אבל נט"י דאין לו עיקר מד"ת אמרינן ספק דרבנן לקולא אף דאיחזק איסורא וכמ"ש הפר"ח בכללי ס"ס א' ט"ו ועיי' בר"ש מס' תרומ' פ"ז מ"ח כתב דפסול ידים עיקרן מדבריהם מקרי ועיי' ב"ש סכ"ח ס"ק כ"ב אח דרבנן הוה כאיסור שאין לו עיקר מד"ת:

דף עח:

תוס' ד"ה מי ח"ל דס"ל לר"א דון מיני ומיני בפ' העור ורוטב ומכאן קשה לי על רשב"א בחדושיו מס' סוכה ד' כ"ז שכתב דר"א סובר דון מיני דחייב באכילה ואוקי באתרי' ע"ש וקשה הא ר"א ס"ל דון מיני ומיני': שם בגמרא והא אנן תנן ממזרין איסור עולם מקשים דלמה לא הקשה ש"ס על קרא ובס' זרע יצחק מתרץ דעל הקרא יש לומר דמיירי מאותן ממזרים שקודם מתן תורה ובשעת מ"ת היו בני דור עשירי ואסרן הכתוב אבל מתני' דמורה הדין שפיר מקשה ועיי' בס' עיר בנימן:

דף עט.

גמרא אין לנו כסף וזהב י"ל דהוה למינקט זהב ברישא כי רוב פסוקים נאמרו בדרך לא זו אף זו וכה"ג הקשה בס' הפלאה על פסוק טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף הוה למ' נקט שם כסף קודם ונראה דאי' במדרש רבה פ' תרומה פ' ל"ה ז' זהבים הי' בבית

המקדש וכו' זהב מזוקק שהי' טחין הכתלים והרי כתיב כסף מזוקק לטוח למה קורין כסף שהי' מכסף כל זהב שבעולם הרי דמובחר שבזהב נקרא כסף והשתא שפיר נקט בדרך לא זו שטוב תורת פיך מזהב ולא זו מזהב אלא אפי' מכסף הכוונה אפי' אותו זהב שנקרא בשם כסף שמכסף כל זהב שבעולם וגם כאן הוא וכן הוא בירושלמי פ"ד יומא הלכה ד' ע"ש וגם כאן בדרך לא זו אף זו:

ותקחה רצפה את השק והקשה אלשוך מה השק בה"א ואולי רמז למ"ש הרבתי פ' אמור על ה' חטאים נהרג שאול ורמזה זה ולכך כתיב שם גם דענין שק מורה על תשובה ושמעתי מא"א זלה"ה שרגיל לומר באמרם מתעורר בתשובה וראוי שיהי' נאמר מתעורר לתשובה ומתרץ דשל"ה כתב דתשובה הוא נטריקן תענית שק בכי הספד ולכך אמרו מתעורר בתשובה שיתעורר בתענית שק בכי הספד וז"ש ותקח את השק כי אות הי"א מורה על תשובה כדאי' בש"ס מנחות ד' כ"ט ע"ב מ"ט תלי' כרעי' דאי הדר בתשובה:

גם יש לרמז שלקחה שק כי שק בגמי' ד' מאות והוא לבטל כחו של עשו ועמו ד' מאות איש וגבי עשו כתיב ועברתו שמרה לנצח והגבעונים אחזו מידתו של עשו אביהם שלא נתרצו לפיוס ונתקיימו בם מדה של עשו:

שם והוקענם לה' איתא בילקוט שהי' תלוי' ז' חדשים ממוצאי י"ט של פסח עד מוצאי י"ט של חג ונראה דחג הוא זמן מתנות עניים ועיי' רש"י סוף סוכה בו' היו אומרים ימוטו כל מוסדי ארץ ופרש"י שבמזמור זה כתב עני ורש הצדיקו שהן המעשרות ומי שאינו נותן אל לבו וכו' בחשיכה יתהלכו דבד' פרקים הדבר מתרבה במוצאי החג מפני גזל מתנות עניים וגורם קללה ורעבון לעולם שימוטו כל מוסדי ארץ וא"כ לכך תלוי זמן ההיא להודיע כמה כחו של צדקה שאלו תלוי' הואיל והרגו כהנים של נוב שהספיקו מזון לגבעונים ולכך כתיב והוקענום לה' כדאי' ב"ב כל המעלים עין מצדקה כאלו עובד ע"א ועיי' ת"ח שם:

דף עט:

רש"י ד"ה בחייבי וכו' עיי' מהרש"ל שמגי' חולץ ובמ"ב מקיים הגי' דאף שדדברי ר"ע לא נזכר יבם מ"מ כיון דאין עולה ליבום אין עולה לחליצה ובתוס' הרא"ש ראיתי מה שפרש"י דמחולץ דוקא פריך דכיון דאין עולה ליבום וכו' משום דמשמע לי' דחולצין מצינו לפרושי שנעשה סריס אחר שנשאה ובמתני' לא משמע הכי דמשמע סריס אדם דומי' דסריס חמה כשנשאה ומשני כגון שנשאה אחיו גיורת כלומר אחיו שמת בין הי' סריס או לא הי' סריס ופריך א"ה יבומו נמי וכו' כלומר מעיקרא הוה קשה לי אמאי חולץ וחולצין השתא קשה יבומי גמי ומשני איידי דאר"י חולץ דהוא איירי שנשא ישראלית

הלכך הסריס אסור ליבם אבל הוה מצי מיבום אשתו רק איידי דנקט חולץ ע"כ ודבריו סתומים קצת אבל מ"מ גם לפני הרא"ש הי' גירסא חולץ ד"פ ע"א תוס' ד"ה נעשה ולא הוה התראת ספק וכו' ומזה קשה על מהרש"א במס' קידושין דיו"ד ד"ה בא"ד שכתב דמ"מ בקטנותה הוה ספק והתראת ספק הוא ולדברי תוס' דהכא לא הוה ספק דלאחר שגדלה אגלי למפרע דלא היתה איילונית ועיי' משנה למלך פט"ז ה' סנהדרין:

והרמב"ם פסק כשמואל ותמה יש"ש דהלא הלכה כרב באיסורי וכתב דאין לומר דטעמי' מדאמר ר"י לרב איילונית לר"מ יהי' לה קנס ולא אמר סתם איילונית לר"מ ש"מ דלא קיי"ל כרב וכמו דדקינן דאין הלכה כרב בבשר שנתעלם מעין משום דמקשה ש"ס לרב היכא אכיל בישרא לא דמי דהתם לא מכח רב קדייק אלא מלישנא היכא אכיל בישרא ולא אמר היכא אכלינן אבל הכא לא הוה מצי למימר בענין אחר ע"ש ובאמת מצאתי בהר"ן ריש קידושין שכתב דאין הלכה כר"ה מדאמר הש"ס ולר"ה דאמר חופה קונה מכלל דאנן לא ס"ל הכי וכו' ע"ש וכ"כ סמ"ג עשין מ"ח מדאמר הש"ס ולר"ה דאמר חופה קונה וכו' משמע דאנן לא ס"ל הכי ובאמת קשה על הר"ן דאיהו גופיה כתב בסוגי' דבשר שנתעלם מן העין ע"ש ודבריו סותרים ועיי' שיטת מקובצת שכתב במסכת ב"ק בפ' הגוזל דאין הלכה כרבה דאמר חידש שחידשה בקנס אע"ג דמיקטל משלם דהא ר"א אמר בפא"נ סד"א הואיל וחידש וכו' קמ"ל ולסמ"ג והר"ן יש להביא ראי' מדאמר ש"ס בכתובת ולרבה דאמר חידש בקנס אע"ג דמיקטל משלם וכו' ומדאמר הש"ס:

ולרבה משמע דאנן לא ס"ל הכי ועיי' תוס' מס' ע"א ד"מ ע"ב ד"ה כל משמע כמהרש"ל:

ול"נ דלכך פסק הרמב"ם כשמואל דכטעמי' אזיל דפסק בפ"ד מה"א איילונית שנתקדשה קדושין גמורים הן ומשמע קדושי' תורה ואכ"ק מה שהקשה ב"ש סי' קנ"ה ס"ק י"ט על הא דאמר ר' דימי במס' נדה דף מ"ו אבל מעיקרא לא וקשה איך ממאנת ניחוש שמא תמצא סימני איילונית והרי היא גדולה למפרע ולהרמב"ם קדושי איילונית קידושין גמורים הן אף בלא היכר וצל"ע על הב"ש דהרי הרמב"ם פסק כשמואל דלא אמרינן נעשה איילונית למפרע ומעתה יש הוכחה להרמב"ם דלטעמי' אזיל דפסק איילונית צריכה גט ואכ"ק קושית הב"ש על ר"ד מנהרדעי וע"כ צ"ל דר"ד סובר כשמואל ועיי' בהרא"ש פ' לא יחפור סי' ט' שכתב דהלכה כר"ד מנהרדעי שהוא בתרא ועיי' ספר כריתות שער ב' סי' א' דר"ד מנהרדע' הי' אחר ר"פ ועיי' עולת התמיד סי' ל"ב ס"ק נ"ב דגם המרדכי פסק כר"ד דצריכן החריצן עד התפר וצל"ע על הב"י א"ח סי' תקל"ח מי"א והב"ש הביא בשם הדרישה כיון דלא בא עלי' אחר י"ב שנים לא הוי קדושי תורה ולא חיישינן שמא תמצא סימני איילונית כמו דלא חיישינן שמא נשרו ויש לדקדק לפי מה שהעלה משנה למלך

פ"ד מה' בכורת דהיכא דאיכא ס"ס להחמיר אף בדרבנן אזלינן לחומרא והלא אף כאן יש ס"ס להחמיר שמא נשרו ואת"ל שלא נשרו שמא ימצא סימני איילונית:

דף פ:

תוס' ד"ה ע"ד וא"ת וכו' ובמס' נדה דל"ב כתבו דאין מועלת הבדיקה עד שיהי' גדול בשנים:

שם בגמרא היכא דהביא ב' שערות וכו' והמ"מ בפ"ב מה"א הקשה על ראב"ד דפסק דאם הוא בן כ' ולא הביא ב' שערות בזקן אף שלא נראה סימני סריסי אחרים הוה סריס והלא הש"ס אמר דפלוגתא בלא הביא וקאמר ר"י בא' מהן ואם לא הי' צריך לסימנים אחרים הי' להש"ס לומר הרי הוא סריס ול"נ דראב"ד סובר כמ"ש תוספת דהא דאר"י בא' מהן לא שיצטרך סי' אחר בהדי' אלא בהאי לחודי' ודכותי אמרינן בא"ט עוף הבא בסי' אחד והלח"מ הקשה על סמ"ג עשין שכתב הגיע לשנה כ' ולא הביא ב' שערות למטה והבי' ב' שערות בזקן אעפ"י וכו' עד שיוולדו משמע דהבאת ב' שערות בזקן לא הוה כהבאת ב' שערות במקום הידוע ובעשין נ' כתב גבי חליצה שיבדקו אם יש ב' שערות באשה וכו' ובאיש בזקן ולי נראה דבמצות מיאון מיירי שבדקו ולא הביא ב' שערות למטה ולכך לא מהני ב' שערות בזקן אבל במצוות חליצה מיירי שלא בדקוהו אם יש לו ב' למטה לכן מיד כשנראה ב' שערות בזקן חשבינן לי' כגדול:

רש"י ד"ה טעמא הקשה מ"ר דלמה לא פרש"י שהיא זונה משום לאו דהא רש"י הוא מהסוברים דיש זונה מחייבי לאוין ותיפק משום לאו דלא יבוא פצוע דכא ולא קשה כלל שהרי הש"ס אמר סריס דומי' דאיילונית וכו' אף סריס בידי שמים והרי סריס חמה מותר לבוא בקהל כמ"ש רש"י לקמון דפ"א במתני' גם דברי תוס' י"ט פ"ח משנה ד' שכתב דרב דלא מפרש רק בסיפא דלטעמי' אזיל דחייבי לאוין עושין זונה ותיפק משום לא יבוא פצוע דכא וקשה לי דהא ש"ס אמר סריס דומיה דאיילונית בידי שמים וכיון דהוא בידי שמים אין כאן לאו דקרא פ"ד מיירי דוקא בידי אדם:

דף פא.

בגמרא טעמא דבעלה כמאן דלא כר"י קשה לי לשיטת ב"ש סי' ה' שכתב דפצוע דכא כהן אסור בגרושה הואיל והוא לאו מפורש ולא מותר רק בגיורת אף דגיורת אסור משום זונה וזונה מפורש בתורה מ"מ האיסור אינו מפורש בתורה אלא דילפינן מקרא דיחזקאל דגיורת בכלל זונה ע"ש וא"כ ר' יודה דאוסר איילונית משום זונה בודאי כהן פצוע דכא מותר באיילונית אף דזונה מפורש בתורה מ"מ איסור איילונית אינו מפורש רק דילפנין לעיל דס"א מקרא דהושע דכתיב הזנו ולא יפרוצו וא"כ דילמא נקט בעלה שתהי' אסורה

אף לכהן פצוע דכא דכיון שנבעלה לח"כ הרי הוא איסור מפורש בתורה אבל משום איילנית אף שהיא זונה מ"מ כיון שאין האיסור מפורש בתורה מותרת לכהן פ"ד ודילמא מתני' רנה למינקט שתהיה פסולה לכל הכהנים אפי' לפ"ד ונהי דאכתי לא מתוקמי' מתני' כרב יודה דאיהו ס"ל קהל גרים איקרי קהל וא"כ בלא"ה אסירא משום פ"ד מ"מ מנ"ל דבהך דינא אי איילונית הוה זונה דלא ס"ל מתני' כוותי' דילמא גם מתני' ס"ל דאיילונית הוה זונה רק דמיירי בגיורת וקמ"ל דאם בעלה אסירא אף לכהן פ"ד ולשיטת ח"מ שכתב דכהן פ"ד מותר אפי' בגרושה הואיל דהוא לאו שאינה שוה בכל ניחא דע"כ מתני' לא איירי בפ"ד דא"כ אף אם בעלה יהי' מותרת דזונה הוא אינה שוה בכל אבל לב"ש קשה:

ונסתפקתי לשיטת ב"ש אם כהן פ"ד מותר בחלוצה אם נימא כיון דחלוצה אסור משום גרושה וגרושה אסירא לכהן פ"ד ה"ה חלוצה או דנימא הואיל דמדרבנן לא אסירא ואם נימא דעשאה חלוצה לגמרי כגרושה ואסירא לפ"ד כהן מיושב מה שהקשה בתוס' הרא"ש דלמה לא דייק הש"ס מרישא דאיילונית שחלצה לא פסלה מוכח דלא כר"י דאי כר"י אכתי פסולה לכהונה משום זונה ולהנ"ל ניחא קצת דקמ"ל דמשום חלוצה הוה אסירא אף לכהן פ"ד אבל משום זונה דאיילונית אינו מפורש בתורה רק מקרא דהושע אבל א"כ גם מסיפא ליכא למידק וכמ"ש ודע ובמדורא בתרא כתב דמרישא לא מצי למידק דה"א דפסולה לא קאי על כהנים רק על אחיו ושמעתי מגדול א' דהא לאחין בלא"ה אסירא כיון דהיא איילונית הרי היא אשת אח שלא במקום מצוה ואסורה על כל האחין:

ואחד מתלמידים השיב דה"א דמיירי באיילונית שלא הכיר בה ולכך מותרת לאחין דקדושי אחיו הוה קידושי טעות כמ"ש תוס' בריש מכילתן ואולי י"ל דלא פסלה קאי על צרותיה דאי הוה חליצה מעליותא אסורים כל צרותי' להתיבם דכיון שלא בנה שוב לא יבנה אבל כיון דלא הוה חלוצה ממילא צרותי' מותרת להתיבם דהא קימ"ל כרבא דצרת איילונית מותרת אבל מסיפא דייק שפיר דע"כ דלא קאי על צרות דא"כ אף אם בעלה מדוע יהי' אסורים הצרות כיון שהיא איילונית והיבום הי' בטעות וע"כ דקאי על כהונה: תוס' ד"ה לימא וכו' יש להוסיף קצת דלכאורה קשה מה הקשה הש"ס על ר"ה דילמא ר"ה סובר יש זיקה ולכן היא אסורה דהוה כא"א ומתני' אתי' כמ"ד אין זיקה ונראה דסוגי' קאי לאביי לקמן דף צ"ז דמוקי רב כר"ה דש"י שזינתה אסורה ליבם והרי רב ס"ל לעיל ר"פ כיצד ש"י שמתה מותר באמה דאין זיקה ולכך תירצו תוס' שפיר כיון דיש לאוקמי' כתנאי וכבר כתב הרמב"ן והב"ש דמ"ד יש זיקה הוא מדרבנן:

תוס' ד"ה ואין וכו' הביאו סוגי' דכתובת גדולה חזקה. ומסוגי' זה קשה לי על מהרי"ו סי' פ"ח שהשיג על מהר"ח א"ז שרצה לומר דהאי דאשת כהן שהלך בעלה למ"י שאוכלת בתרומה משום חזקת אכילת תרומה שאכלה קודם שהלך בעלה והקשה מהרי"ו מסוגי' דגיטין ד' כ"ח ע"ב וצריכא דא"א גבי תרומה וכו' אבל חטאת עוף מספקא לא ליתי חולין לעזרה ואמאי לא אמר הש"ס א"א גבי תרומת משום דאיכא חזקת אכילת תרומה וזה עדיף דלא הי' קשה מה שהקשו מס' חטאת עוף ע"ש וקשה הא מבואר בכתוב' דכ"ד הרי אתם בחזקתיכם הרי דחזקת אכילת תרומת הוא חזקה ונרא' דמהרי"ו מודה דחזקת אכילת תרומ' הוה חזקה מעליא רק האי דבת ישראל דאוכלת בתרומה ע"כ אין הטעם משום חזקת אכילה מדנקט במתני' בחזקת קיים ולא נקט משים חזקת אכילת תרומה ש"מ דמתני' מיירי אפי' כשלא היתה לה מעולם חזקת אכילת תרומה כגון בשעה שניכסה לסופה היתה טמאה וקודם שנטהרה הלך בעלה למ"י אפ"ה אוכלת משום חזקת קיים דאי לאו הכי קשה אמאי לא נקט מתני' משום חזקת אכילת תרומה:

תוס' ד"ה נתערבו וכו' ובזבחים ד' ע"ב תוס' ד"ה נתערבו כתבו דגבי בגד שצבעו בקליפי ערלה וכו' וגבי צובע מלא הסיט וכו' לא קתני נתערבו באחרים משום דאם נתערב יוכל להסיר מכל אחד מלא הסיט ומשתרי משום ס"ס מחה קשה על פר"ח בכללי ס"ס סי' ח"י שכתב דלא עבדינן תרי ספיקא בידים והלא תוס' כתבו שיוכל להסיר מלא הסיט ומשתרי משום ס"ס ועיי' תוס' הרא"ש:

תוס' ד"ה כולן וכו' כיון דשרי בהנאה חיישינן שמא יקנה ישראל ליתן לפועליו וקשה לי א"כ בעובדא דרבה בר לויאה במס' ע"א דף ס"ה בכלי' דחיטא דנפל יי"נ והתיר רבא למיטחנה ולזבוני לנכרים ולמה לא חיישנין שמא יקנה ישראל ליתן לפועליו עכ"ם ושם הוא יי"נ דאסור בהנאה וכן מבואר במרדכי פ' כ"ש סי' תמ"א שכתב בשם הר"י מפריז להתיר תבשיל שמצאו בו חיטה בפסח למוכרו לעכו"ם והביא ראי' דהתיר רבא למיטחנה ולזבוני לעכ"ם והלא יי"נ אסור בהנאה אע"כ כיון שהעכ"ם משלם יותר עבור היין מותר הרי דאיירי ביי"נ האסור בהנאה והנה המרדכי דחה ראי' זו דשם עובדא דר"נ ביי"נ דרבנן והכונה דסתם יינם הוא דרבנן והכוונה דחיטה שנמצא תבשיל אסור למוכרו דמהנה לעכ"ם כמ"ש מג"א סי' ת"ן ס"ק י"ב ומה שרמז לסי' שמ"ח הוא ט"ס וצ"ל סי' ש"ז ס"ק כ"ט וא"כ כיון דמיירי בסתם יינם שהוא דרבנן ל"ח שיקנה לפועליו ועיי' בי"ד סי' קל"ד ד"ה כתיב. ומ"מ לא יתישב שפיר דא"כ הוה להתיר למוכרו בעין ויש לחלק. ונסתפקתי בחמץ נוקשה שנפל לתבשיל ואין בו ס' אי שרי למוכרו לנכרי דכיון דנוקשה דרבנן דמי' לעובדא דע"א דס"ה דהתיר רבא למזבין לנכרי וחלילה להתיר למעשה:

דף פא:
תוס' ד"ה ר"י ובמס' מנחות הביאו תוס' שיטת ר"ת דאפי' בדבר יבש ס"ל לר"י מב"מ לא בטל ונראה שזה ג"כ שיטת הר"ן במס' נדרים שכתב דדבר שיש לו מתירין דלא בטל משום מב"מ ואי סובר דביבש לא שייך מב"מ א"כ ביבש לא דין דשיל"מ וקשה מסוגי' דב"מ דף נ"ג מעשר בטל ברובה וא"א לדחזקי' הוי' לי' דשיל"מ ומאי קושי' הא הר"ן כתב גופא בפג"ה דהאי דמעשר בטל ברובה מיירי ביבש דברובה משמע חד בתרי ואלו בלח בעי ס' א"ו דס"ל דאף ביבש שייך מב"מ:

דף פב.
תוס' ד"ה בטומאת משקין וכו' משמע דר"י ס"ל מב"מ לא בטל אפי' באיסור דרבנן וקשה א"כ קשה קושי' הש"ס חולין דף צ"ח והאר"י צירו בסאתיים ומה דמשני ש"ס שאני ציר דזיע בעלמ' וכתבו תוס' דהוא דרבנן הרי דבאיס' דרבנן מודה ר"י דבטל ונראה דר"ש ברי' דר"א ס"ל כאביי בזבחים דמשני הא דידי' והא דרבי':
תוס' ד"ה משום ומיה' קשה ולפמ"ש רמב"ן במלחמות פ"ב דפסחים דר"ש לחוד הוא דס"ל בנדרים דשיל"מ לא בטל וחכמים פליגי א"כ יש לאוקמי' האי דתרומ' עולה בק"א כחכמים ומה שמקשים מסוגי' דריש ביצה דמשני ר"א משום דשיל"מ והלא גם ר"י ס"ל משום משקין שזבו אינו קושי' דנהי דר' יוחן לא ס"ל דשיל"מ מ"מ יש לאוקמי' הברייתא דספקו אסורה כר"ש ואיהו ס"ל דחכמים פליגי כמ"ש רמב"ן בפסחים סי' ו' ע"ש:

דף פב:
תוס' ד"ה דלא נשקול רובה תימה וכו' ונראה דנ"י כת' דקס"ד דהאי דמקוה איכא למיתלי לקולא ולומר שאני אומר סאה שנתן הוא סאה שנטל וכשנטלה תולין לומר היא היא שנטל ובתירץ השני מסיק ש"ס דמיא מבלבלי וא"כ י"ל דש"ס בתירץ הראשון ס"ל כסברת המקשה לכן שפיר משני דלא נשקל רובה והיינה משום דיש סברה לומר דסאה שנתן הוא סאה שנטל אבל האי דמקוואות דמים שאובים וגשמים שנתערבו שם בעינן רובה דשם לא שייך סאה שנתן וכו' דהרי בודאי ירדו גשמים והשואבים למקוה לכן בעינן רוב וזה דלא כשמואל בר"ה די"ד דיין ושמן יש בילה וכתבו תוס' דה"ה למים ועיי' ר"ש במס' דמאי פ"ד משנה ה' מביאו ירושלמי:

דף פג.
תוס' ד"ה ר"י תימה וכו' ובנ"י כתב דאי לא הדר ותנא דמתני' ותנא ברא פליגי ממ"נ אי פליגי נמי בדר"ש אמאי שבקי' לר"ש בר זוגי' ואי ל"פ רק בדר"י לחוד א"כ לתנא ברא ר"י ור"ש פליגי הוה לתנא ברא לאתוי' סברה דר"ש וסברי' דר"י דפליג עלי'.:

שם בגמרא הלכה כר' יוסי הקשה חות יאיר סי' ל"ד למה לפסוק בכל הני כר' יוסי הא ר"י לחוד נגד ר"מ ר"י הלכה כמותו ובקרבן נתנאל מתרץ דהוצרך למיפסק לאפוקי ר"י דברייתא ובהרכבה לאפוקי משמואל דפסק כת"ק וקשה לי א"כ לקמון עמוד ב' דבעי הש"ס הרכבה מה לי אמר שמואל תיפק דאי לאו דפליג שמואל לא הי' צריך רב לפסוק כר' יוסי:

שם בגמרא לדברי האומר ל' צריך ל' ולמ"ד ועיי' תוס' מה שהקשו על רש"י ובתוס' הרא"ש כתב דלענין אתסורי ודאי לא מיתסרי כשנקלטין בתוס' שביעית אבל לכתחילה אסור ליטע אם אין שעות לקלוט קודם תוס' שביעית וכ"כ פ"י במס' ר"ה:

ביש"ש הקשה על מ"ש הטור סי' קע"ב שכתב לדעת הר"י הרי היא כזכר פירש וחולץ והקשה יש"ש דאעפ"י שהוא כזכר מ"מ אינו מוליד כמו סריס חמה וקשה לי א"כ לעיל דפ"א דאמר הש"ס מ"ד שאינו מוליד אינו מאכיל והלא זה כבר נשמע מסיפא אדרוגניס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה הרי דאף שאינו מוליד מאכיל ונהי דאיכא דלא פסקו כהאי דר' יוסי מ"מ בהא דגם אינו מוליד מאכיל לא מצינו חולק ועיי' תוס' קידש ועיי' ק"נ שכתב בשם מעשי טובי' דמוליד:

דף פג:

תוס' ד"ה אמרי וכו' ובמס' חולין די"ג כתבו תוספת ד"ה ב"מ דתרי ר"ה הוו ועי' בעל המאור מסכת שבת פכ"ד בשמעתין דמביא כרים וכסתות ע"ש ובזה ניחא מה שהקשה רשב"א חולין ד' למ"ר בי רב אמרו תחת עור א"י והקשה רשב"א הלא בי רב הוא ר"ה ור"ה אמר שם גבי מלק בסכין מפני שמחליד ולהנ"ל ניחא כיין דתרי ר"ה הוו ועיי' מנחות דל"ו תוס' ד"ה רבה:

סליק הערל פרק שמיני:

יש מותרות פרק תשיעי יבמות:

דף פד.

גמרא ע"ב אבל לאו שאינה שוה בכל לא הקשה שאגות ארי' דבריש תמורה מרבי ש"ס נשים בתמורה דה"א דהואיל ואינה שוה בכל ותרי קראי למה לי ול"נ דמהכא ה"א דשאני כהני' דריבה הכתוב מצות יתירות וכדאי' סנהד' דנ"א ע"ב וגם הכא חמיר וכמו שהקש' רמב"ן דהיא עוברת משו' לפני עור ומתמורה י"ל דחולין מקדשים לא גמרינן

דף פה.

בגמרא והרי טומאה הקשה זקני הגאון מ' מרדכי דייטש זלה"ה לרמב"ם שפסק דאשה אינו מצווה לטמא לקרובתי' וכתב רמב"ן הטעם הביאו ב"י י"ד סי' שע"ג דבני אהרן ולא

בנות אהרן אכולהו ענינא כתיב וקאי ג"כ על לה יטמא ואם כן מאי הקשה ש"ס הרי טומאה וטעמא דכתיב בני אהרן יכו' הא אכתי איצטרך בני אהרן למועטי נשים שאינו מנוות לטמאות לקרוביהם דטומאת קרובים הוא שוה בכל ונוהג ג"כ בישראל ודוחק לומר דהוה למיכתב האי מיעוטא אצל לה יטמא ונראה דקושי' הש"ס הוא לר' ישמעאל דס"ל במס' סוטה דף ג' דלה יטמא רשות וא"כ לא איצטרך למועטי נשים שהרי אפילו אנשים הוא רק רשות:

עוד קשה לי בסוגי' דקידושין דל"ה דמסיק הש"ס דנשים פטורים מהקפא דבני אהרן אכולהו ענינא קאי וישראלים ילפי מג"ש דכהנים וא"כ מאי הקשה ש"ס והרי טומאה וכו' הא אי לא כתיב בני אהרן לא הוה ידעינן דכהנת פטורים מהקפה והשחתה דהקפה הוא שוה בכל וא"ל דא"כ הוה לי' למיכתב לא תקיפו בני אהרן ז"א דבלא"ה י"ל לתירץ אביי שם דלמה לי ג"ש דנשים פטורים מהקפה ליכתב בני אהרן לא תקיפו ואח"כ ליכתב לא יטמא ולא יפסיק הענין וממילא נדע דקאי אכולהו ענינא וע"כ צ"ל דלא שייך למיכתב אמור אל הכהנים בני אהרן לא תקיפו דהא גם ישראלים מוזהרים על הקפה וגם י"ל דאביי לטעמי' דס"ל דטעמי' דאיסי דבני אהרן קאי אף בבל יקרחו וא"כ אי לאו דג"ש ה"א דבני אהרן לא קאי רק על קרחה וצ"ל דש"ס מקשה לתירץ קמא במס' קידושין דיליף דנשים פטורת מהקפה הואיל דליתנהו בהשחתה ומזה סיוע לרמב"ם דתפס תירץ זה ומחייב עבדים בהקפה:

דף פה:

תוס' ד"ה ולר' מתי' עיי' מהרש"א שכתב דמיירי בבת כהן דמשום גרושה אינה פסולה מתרומת בית אבי' וקשה אם כן מאי הקשה ש"ס לר"מ דילמא ר' מתי' לא פוסל רק לכהונה דביאת איסור נחשבת כזונה אבל לתרומה לא ליפסלא דבעינן שיהי' זר אצלה מעיקרא (ועיי' מ"ש לעיל דמ"ד בשם הר"מ) ובאמת רשב"א כתב ר"פ הערל דלר"מ לא בעי זר אצלה מעיקרא ולא ידעתי מנ"ל זה ופנוי הבא על הפנוי' לר"א דעשאה זונה יוכיח דפסולה לכהונה ואפ"ה לא מיפסלה מתרומה וכמ"ש תוס' ס"פ אלמנה לכה"ג:

תוס' ד"ה וכל מקום ומיה' קשה דקאמר בעולה לכה"ג והא הוא ליפסל ע"י עכ"ל ול"נ דכוונת הש"ס בעולה לכה"ג שעבר מחמת מומין דאסור לישא נשים הפסולת לכה"ג כדאי' הורית די"ב ע"ש ושפיר מרגלי' לי' כיון דבלא"ה פסול לעבודה מחמת המומין אבל א"ל דמיירי בכה"ג שעבר וכר"י דס"ל יומא די"ב שני אין ראוי לכה"ג וכו' דא"כ הוה לש"ס להקשות ג"כ הניחא אי ס"ל כר"י אבל אי ס"ל כר"מ דאמר שני כל מצות כהונה גדולה עליו מ"ב ואולי יותר ניחא להקשות לראב"י דלא מרגילה אפי' מד"ת והנה שם

בהורית אמר ר"ע דאפי' עבר מחמת מום אינו חוזר לעבודתו ואפ"ה מצווה על הבתולה ורמב"ם לא הביא זה ונראה דר"ע יליף מדכתיב והוא ור"י מוקי על כהן משוח מלחמה וגם יש שם ברייתא דמשוח מלחמ' מצווה על הבתולה והוה ר"ע מחביריו.:

דף פו.

מקשים על רמב"ם דפסק מעשר ראשון מותר לזרים והלא ש"ס מוקי סתם מתני' כר"מ ונראה דרמב"ם אשכח סתם אחר במס' דמאי פ"ב משנה ד' הנחתומים לא חייבי חכמים להפריש אלא כדי תרומת ומפרש ש"ס יומא דף ט' דמעשר ראשון המע"ה ופרש"י במס' סוטה דמ"ח דמעשר ראשון מותר לזרים ואין בו רק גזל השבט ולכך המע"ה הרי דמות' לזרים דאי אסור הי' צריך להפריש גם מעשר ראשון וליתנם ללוי דילמא משהי גבי ואכיל ודוחק לחלק דשאני תרומה דהוא במיתה והלא לעיל דפ"ב מסיק רבא ועיי' מהרי"ק דמסיק דגרסינן רבא מה לי איסור לאו אי כרת ועיי' תה"ד סי' ר"ן אמנם תוס' י"ט מס' מכשירין פ"ב משנה יו"ד כתב דאף לר"מ לא החמירו דרוב ע"ה מעשרין ועיי' מ"ל פ"ב הי"ט ובמהרי"ק:

ע"כ בגמר' בתר דקנסינהו עזרא הרא"ה כתב בשם י"מ דלר"ע בודאי לא קנסו עזרא דכיון דס"ל מד"ת דוקא ללוי לא הי' אפשר לצאת ידי תורה בנתינת לכהן והוא חולק וקשה ני לי"מ אכ"ק תוספת ד"ה מ"ט ע"ש דכיון דר"מ ס"ל מעשר ראשון דוקא לכהן א"כ לא ס"ל דקנבו עזרא אמנם במס' ב"ב דפ"א תירצו דלר"מ צ"ל דמפריש ממקום אחר ואדרבה דלי"מ ניחא מה שהקשו תוס' ב"ב דפ"א דלמה לא משני אפי' כר"ע ובתר דקנסינהו עזרא ולי"מ ניחא דהא ר"ע לית ליה דעזרא קנסוהו ועיי' ריטב"א חולין דף קל"א ובזה יש לסייע לרמב"ם דפסק ספ"א ה' תרומה דאפי' בימי עזרא הוא מדבריהם תרומה ומעשר ולהנ"ל י"ל דגם הרמב"ם הי' סובר דאיך יקנסו עזרא להפקיע נתינת ללוי שהוא דוקא לכהן והרי בסוגי' דהכא מסיק דר"ע אמר לראב"ע אי בתורת קנסא וכו' וקשה הלא לר"ע ללוי דוקא ואיך יקנס עזרא להפקיע נתינתו ד"ת ועיי' רא"ה בכתובת א"ו דאפילו בימי עזר תרומה ומעשר דרבנן והם אמרו והם אמרו וא"ל לי"מ אי ר"ע לא ס"ל דקנסוהו עזרא איך יפרש הקרא והי' הכהן עם הלוי וכן הקש' ב"י בפ' הספינ' י"ל כמ"ש רש"י חולין דקל"א שלא האמינם על תרומ' מעש':

דף פז.

תוס' ד"ה התם ומיה' קשה למאן דדריש מלחם וכו' לגבי' בנה כתיב יאכלו בלחמו וכו' עכ"ל ולי נראה דמתיבת לחם ליכא למועטי בשר דהלא לחם כל מאכל משמע כדכתיב בלשצר עבד לחם רב וכמו שפרש"י וגם בירושלמי בשמעתין דריש ר"ש מקרא דלחם

לרבות חלות תודה ורקיקי נזיר דהוה כחזה ושוק לכן פרש"י דעיקר ילפותא מדכתיב מלחם משמע ולא כל לחם ועיי' מנחות דל"ז מימים ולא כל ימים אבל קרא דכתיב ילידי ביתו המה יאכלו בלחמו ליכא למועטי חזה ושוק דגם בשר נקרא לחם או דקאי על חלת תודה דדינו כחזה ושוק:

סליק יש מותרת פרק תשיעי:

האשה רבה פרק עשירי יבמות:

דף פז:

מתניתן והולד ממזר מזה ומזה בירושלמי ניחא משני הוולד ממזר מראשון למה יהי' ממזר ר' בא בשם ר' זעירא ר"ע היא דאמר הבא על הסוטה הולד ממזר ר"י בשם ר"ה כגיטה כן ממזרה פי' משום קנס מה נפק מן ביניהן נתן לה השני גט ואח"כ בא עלי' הראשון ע"ד דר"ב הולד ממזר הקשה הפ"מ הלא טובא א"ב דלמאן דמוקי כר"ע הוולד ממזר מד"ת ומותר בממזרות ולמאן דאסר משום קנס אסור בממזרו' ולא ידעתי מה דקשה לי' דנהי דר"ז ס"ל דלר"ע הבא על הסוטה הולד ממזר (וחולק על אביי לעיל דמ"ט) היינה סוטה שזינתה ברצון אבל הכא שנישאת ע"פ עד אחד הרי היא אנוסה ומד"ת מותרת לבעלה הראשון וכ"כ רש"י לעיל די"א ואת אמרת סוטה דרבנן ופרש"י דמד"ת שרי דניסת ע"פ ב"ד בעד א' ואנוסה היא ורחמנא שרי ורבנן הוא דגזרי דתידק שפיר ע"ש וא"כ גם לר' זעירא אסור בממזרות ודאי ולא מוקי כר"ע משום דלחכמים כיון דמסוטה גמורה לא הוה ממזר מד"ת אינו בדין שיעשו הם הולד ממזר ועיי' מ"ש לעיל דמ"ט:

דף פח.

רש"י ד"ה מ"ד אטבל וכו' דאע"ג דאיחזק איסורא וכו' ומכאן קשה על כרתי ופלתי בי"ד סי' ק"י שהקשה על רשב"א דס"ל ספק תורה לחומרא מד"ת א"כ למה אמרינן דמאי הוא ספק דבריהם הלא הוא ספק תורה וגם לרמב"ם קשה דהא טבל איחזק איסורא ומתרץ דלא הוה איחזק איסורא דאולי לא ראה פני הבית ע"ש ומסוגי' דהכא משמע דטבל איחזק איסורא וי"ל:

ובעיקר קושייתו נראה דמאי לכך הוא ספק דבריהם כיון דהוא תבואה שלקח מע"ה והלא כתיב תבואת זרעך ודריש הש"ס ב"מ דפ"ח ולא לוקח ודעת קצת פוסקים דבין תבואה שלקח קודם מירוח או אחר מירוח פטור מד"ת: תוס' ד"ה דשתיקה ואם ב"ב מכחישו אין העד נאמן וכתיב ב"י י"ד סי' קכ"ז בשם מ"כ דדוקא לב"ב מותר ולא לאחרים והקשה תפארת שמואל מסוגי' דקידושין דאמר אביי שורך נרבע דאם שתק הב"ב אסור להקריבו ואם כדעת מ"כ הא אפי' מכחיש אסור לכהן להקריב דלאו כל כמינה דכהן

לסמוך על ב"ב שיקריב פן נרבע השור ובאמת שיש לדחות דילמא אביי מיירי שהבעל בית הוא כהן רק דקשה מאי מביא ש"ס בפ' האומר ותנא תונא שהמית ע"פ עד א' ומאי ראי' דילמא מיירי שהבעל שור הוא ישראל וא"כ אף אי עד א' לא מהימן ולא אמרינן שתיקה כהודאה רק דהוא מכחישו מ"מ אסור לכהן להקריב דלאו כל כמינה דכהן לסמוך על ב"ב ונראה דמ"כ סובר דס' אחד בגופו וס' א' בתערובת הוה ס"ס ובזבחים פ"ח איתא נתערבו בשור או שהמית ע"פ עד א' וכו' ירעו עד שיסתאבו וא"כ אי לאו דעד א' מהימן לישתרי משום ס"ס שמא שקר העד ואת"ל דאמת אתו מ"מ בכל א' נימא שמא לא זה הוא ועיי' ש"ך כללי ס"ס אות ל"ה וע"כ דשתיקה כהודאה ואין כאן ספק:

שם משום ע"גונא וכת' נ"י דא"א לומר משום דאפקעינהו רבנן לקדושי' מיני' דא"כ איך אמרינן לקמון אחיו של ראשון חולץ מד"ת ואחיו של שני מדרבנן איפכא הוה לי' למימר ע"ש וצ"ע מה יענה לדברי רש"י מס' שבת דף קמ"ה ע"ב ד"ה לעדות שכתב דאפקעינה לקדושין ועיי' פנים מאירות ועיי' שבות יעקב ח"ב סי' קט"ז והנה מ"ו בנ"ב סי' ל"ג הוכיח דע"א נאמן מד"ת לעדות אשה מספרי דדריש ר' יודה לעון אינו קם אבל קם לעדות אשה ר"י אומר קם לשבועה וע"כ דל"פ דאי פליגי א"כ כי היכי דפליג ר' יוסי אדר"י ה"נ ר"י פליג על ר"י ולר"י לא מחייב עד א' שבועה א"כ קשה בסוגי' דריש ב"מ דמקשה ש"ס על ר"ח קמייתא מאבוה דר"א ומשני ר"ח תנא ופליג והלא אם הוא אמורא ניחא דהלא ר"ח קמייתא עיקר טעמי' דיליף במה הצד מפיו ומעד א' וא"כ דילמא אבוה דר"א ס"ל כר"י דלא מחייב שבועה ע"פ עד א' ור"ח קמייתא ס"ל כר' יוסי דמחייב שבועה ע"פ עד א' וממילא ילפנין הודאת עדים במה הצד ולדידי קשה דהא אבוה דר' אפוטרקי ע"כ ס"ל כמאן דמחייב מד"ת שבועה ע"פ עד א' דהרי אמר כי הוא זה למעט הודעת עדים ואי ס"ל דמד"ת א"י ע"א לחייב שבועה ל"ל קרא למעט הודאת עדים מהאי תיתא נימא דהודאת עדים מחייב שבועה ויש להביא ראי' דגם ר' יודה ס"ל דעד א' מחייב שבועה מד"ת מדברי תוס' ומרדכי מס' שבועת דמ"ז ד"ה בטוענו ע"ש ובדעת רמב"ם נחלקו אי דעתו דעד א' נאמן מד"ת בעדות אשה ועיי' ב"ש סי' קע"ח ס"ק י"א משמע דהוא מהסוברים דמדרבנן הוא נאמן: תוס' ד"ה אתא עיי' ש"ך ח"מ סי' מ"ו ס"ק ס"ו:

דף פח:

תוס' ד"ה א"ה משום דא"ל דבגט איירי עכ"ל עיי' מהרש"א מה שהקשה ובס' ת"ש כתב די"מ דר"ל דמתני' איירי בב' אומרים נתגרשה ולכך לא רצה להקשות מנשאת שלא ברשות דאיכא למימר דלא אמרינן גזרה שמא יאמרו וכו' רק היכא דאומרים מת בעלך ולא בנתגרשה וכמו שמשמע הלשון רש"י ובזה מיושב מה שהקשה מהרש"א לקמון

דף צ"א ע"ב על רש"י ד"ה חוץ מא"א עכ"ל ולי נראה דלכך לא רנה ש"ס להקשות מהא דנשאת שלא ברשות דהמקשה ידע דיש סברה לומר דבעי גט משני משום קנס וכתב נ"י דקנסוהו משום דלא דייקא ונסבה קנסיה לעגנה שלא תהי' מותרת לשוק כ"ז שלא הגיע הגט לידה משני וא"כ שפיר הקשה סיפא נמי ליקנסוהו אף דאכתי לא עבדה אסורא מ"מ סבור המקשה שיש לקנסוה הואיל שנתקדשה ולא דייקא והמתרץ השיב הואיל דלא עבדה איסורא לא קנסוה אבל מנשאת שלא ברשות לא רצה להקשות דשם לא שייך קנס דמאי הוה לה למיעבד כיון שיש ב' עדים:

דף פט.

מה שהקשה הרא"ש על הרי"ף עיי' לקמון אי"ה ד' ל"ד:

תוס' ד"ה מ"ט וכו' באמצע הדיבר מ"ט אמר רבנן הבעל מיפר היכא דאין מיפר מד"ת ועיי' נדה ד' מ"ו וכ"כ תוס' הרא"ש וצ"ע דלעיל ד' כ"ט כתב בתוספי הרא"ש דמשום זיקה דרבנן לא הי' אמרו שיפר וי"ל ועיי' מ"ש לעיל ד' י"ז ע"א גמרא מ"ש מהא דתנן התורם קישות וכו' קשה לי דילמא שאני קישות דהוא דרבנן דמד"ת אינו חייב רק דגן ותירש וא"כ אף אי פשע ולא יחזור ויתרום ליכא איסור תורה אמנם ז"א דהלא מטמא על הטהור מד"ת ג"כ הוה תרומה ובזה מיושב מה שמקשים דסוגי' דקידושין ד' מ"ו כמאן אזלא ועיי' רשב"א ולהנ"ל י"ל דסוגי' דשם קאי כר"נ ב"א וע"כ לא אמר ר"נ ב"א דאף בחד מנא ציית דשם בתורם מטמא על טהור אף אי יפשע ולא יחזור ויתרום ליכא איסור תורה אבל במפריש חלתו קמח חיישינן הואיל והוא חד מנא לא ציית ויבוא לידי איסור תורה. ובסוגי' דקידושין דמקשה הש"ס מהאי דקישות הוא משום דהמקשה אכתי לא אסיק דמד"ת תורם רע על יפה תרומה א"כ הקשה שפיר כיון דיוכל לבוא לידי איסור תורה כיון דבחד מנא לא ציית וגם אולי המקשה סובר כירושלמי דקישות מר אינו אוכל כלל ולכך הקשה מקישות ולא מטמא על טהור ומצאתי כן ברשב"א:

והנה המהרש"א כתב דסוגיה דקידושין קאי לר"נ וא"א לומר דהדרא לטבל ע"ש וקשה לי דהא טעמי' דר"נ דאמר דגריווא מתוקן כיון דמד"ת הוה תרומה אין ב"ד מתנין לעקור ד"ת והלא קישות דנתחייב בתרומה הוא רק דרבנן דמד"ת אינו חייב רק דגן ותירש ויצהר ועיי' רש"י כתובת ד' כ"ה: תוס' ד"ה אין וכו' ותתן לו ולא לאורו כגון דאחמיץ במחובר וק"ק על רמב"ם שלא הביא דין זה דאם נטמא בתלוש ואפי' בשוגג לא הוה תרומה ונראה דאיהו פסק כמ"ד בפסחים פכ"ש משום ראשית וכ"מ מסוגי' דהכא דמקשה על ר"ח מהאי דקישות ומאי קושי' דשאני קישות דתרומת ירקות רק דרבנן אבל טמא על טהור

חיישנין שמא יפריש מטמא שלא הי' לו שעת הכושר ואז אפי' מד"ת לא הוה תרומה דלו ולא לאורו וע"כ דסוגי' דהכא אזלא כמאן דמפרש משום ראשית:
ע"כ גמרא ש"ה דמד"ת תרומה מעלי' המ"ל פ"ב ה' תרומה הלכה י"ד נסתפק בדעת הר"ש דסובר דהנאת כילוי בתרומה מדרבנן הוא דאסור אם גם בטבל הדין כך ולי נראה בטבל מודה דמד"ת אסור דאל"כ מאי איצטרך ש"ס לתרץ דמד"ת תרומה מעלי' נד"ר אלעי ולמה לא מתרץ דשאני טמא על הטהור לכך א"צ לתקן דהרי הך גריווא בכל ענין אסור באכילה וכמו שהקשו תוס' ומה שתירצו דחיישנין לענין הסקה מה בכך הלא הסקה בטבל הוא רק דרבנן וא"כ אף אי מד"ת רע על היפה לא הוה תרומה מ"מ אין כאן איסור תורה כיון דבלא"ה אסור באכילה או דלהסיק בטבל אסור מד"ת:
שם וה"ק ב"ש לב"ה הקשה מהדורא בתרא דלמה לא מתרץ כפשוטו דכוונת ב"ש גם אחופה כמו שמתרץ אח"כ בדברי ר"א אימא משתגדיל אף שלא נזכר זה קודם אמנם כבר כתב מהרש"ל דאי כוונת ב"ש כפשוטי לא הי' צריך לומר משתעמוד בקומתו דהא ב"ש ס"ל אין ממאנין נשואת וע"כ לב"ה קאמר ועיי' תוספת הרא"ש:

דף צ.

תוס' ד"ה אכל ואפשר דאם אכל תרומה במזיד שפטור לרניב"ה עכ"ל עיי' מהרש"ל ובתפארת שמואל כתב דלהך שנוי' דגלי סובר רנב"ה דבמזיד נמי משלם קרן כיון דגלי' בתרומה דלא מיפטר משום קים לי' בדרבה (והיינו לתנא דב"ח דמשוי שוגג כמזיד) ולכאורה דמאי לשון ואפשר דאיך נימא דלרנב"ה לא מיפטר מזיד בתרומה א"כ קשה סוגי' דפסחים ד' ל"ב דמוקי שם מתני' כרנב"ה וקתני בסיפא במזיד פטור מתשלומין ועיי' שם ברש"י ונראה דס"ל לתוס' דשם מיפטר משום כרת וגבי תרומה דהוא במיתה גלי' ולא גבי כרת רק דקשה ברישא בשוגג נמי ליפטר לתנא דב"ח ואין כאן מקומו:

דף צא.

דם שנטמא בשוגג הורצה ועיי' מסכ' גיטין ד' נ"ד שתמה פ"י על תוס' שהקשו דמאי קשי' לי' לר"מ הא לאו סתם מתני' היא והקשה פנ"י דאיך אפשר לאוקמי' הך ברייתא כר"י הא קתני בסיפא אבל בציבר הורצה והלא ר"י ס"ל טומאה הותרה בציבר ולא בעי ציץ לרצות ע"ש ונראה דכוונת תוס' דיש לאוקמי' הך ברייתא כר' יוסי דס"ל שם גיטין דף נ"ד ע"ב נפלו ונתפצעו ס"ל ר' יוסי ור"ש דלא קנסי בדרבנן שוגג אטו מזיד ושמענין לר' יוסי ביומא דף ח' דטומאה דחוי' בציבר וכן יש לאוקמי' כר"ש דס"ל יומא דף ז' טומאה דחוי' בציבר ואיהו ס"ל ג"כ דלא קניס ולולי דמסתפינא אמינא דט"ס ברש"י בגיטין וצ"ל דהמ"ל כר"י וכוונתו ר' יוסי וסופר כתב ר' יודה:

תוספת ד"ה כולהן עיין מ"ש בסוגי' דעלי':
גמרא אליו תשמעון וכו' כגון אלי' וכו' הקשה בית יעקב סי' קכ"ט דלמה לא הביא מיהושע דכתב ואת סוסיהם תעקר וכתבו תו' ע"א די"ג דע"פ דיבר היה ומתרץ דאיכא מ"ד צער בעלי חיים דרבנן גם י"ל דהאי דהר כרמל הוא רבותא יותר דבכרת משום שחוטי חוץ:
תוס' ד"ה טעמא אבל קשי' ובתו' הר"אש כתב דאע"ג דתרווייהו משום איבה ומשום מזוני נקט גבי מעשה ידי' משום דקמתזני משום דתחת מזוני היתה עיקר התקנה על מ"י כדי שיפרנסה הבעל ואח"כ הוסיפו לתקן גם מציאה דלא תיהוי לה איבה ונראה דלא ניחא לתוס' דא"כ בכל דוכתי' למה נקט מציאה ברישא כיון שתיקינו מעיקרא מ"י ושוב מצאתי בפ"י אלא שהקשה דלמה נקט גבי בתו מציאה ברישא ולזה יש לומר דמ"י של בת מד"ת לאבי' מהקישא לאמה ומציאה דרבנן ואיידי דחביבי אקדמי' ודכוותי' מסיק ש"ס במס' ר"ה ד' י"ב גבי מעשר ירקות אמנם של"ה כתב בתורה שבעל פה דף שצ"ז בשם תהר"י קארו דכשאומר דאתי' מדרשא חביבא הלא כשבתחילה כולל הכל בין כתובים ללא כתובי' ואח"כ חתר לפרש אותו כמו דריש יבמות ד' ט"ו לשים ואח"כ פרט אלו הן בתו:

דף צא:
תוס' ד"ה הני וא"ת וכו' מה"ט גופי' לא תתיבם והנה יש מקום לומר דבאמת ר"ש לא מתיר לכתחילה להתיבם רק אם בא עלי' פוטרת צרתה ועיי' לעיל דף י"א תוס' ד"ה ר"ש שפלפלו בזה אם לר"ש אסורה לכתחילה להתיבם ובתוס' הרא"ש הקשה על רש"י במתני' דאין הוולד ממזר דקתני אראשון קאי שהחזירה והכא אמר הש"ס דמחיים קניס לכן כתב דאיבם קאי ומשום דקתני ביאתה וכו' בדיעבד פטרת צרתה קתני נמי דאם נתיבמה דיעבד אין הוולד ממנה ממזר ורובי ספרים גרסי אין הוולד ממנו ממזר ע"כ וקשה לי על תוס' י"ט שכתב על הא דאר"ש ביאתה וכו' דאפי' בתחילה מיבם ע"ש ולא ידעתי למה לא הביא דברי תוס' לעיל ד' י"א שפלפלו בזה אם מותרת לר"ש להתיבם לכתחילה:

דף צב.
תוס' ד"ה הי' ובמס' גיטין ד"פ הביאו ראי' דגט מאוחר כשר מהא דמכשיר רשב"ג מקושר ע"ש והקשה פנ"י דילמא איירי שנתנו ע"י שליח דבצה"ג אפי' מוקדם כשר דתוס' כברי כמ"ש ב"ש סי' קכ"ו ס"ק ו' דהא דגט מוקדם כשר ע"י שליח דוקא שנכתב ונחתם בכשרות רק שנתאחר הנתינה אבל לא במוקדם ע"ש ועיי' סי' קל"ב ב"ש ס"ק א':

ת"ר זו דברי ר"ע אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה וקשה לי לרש"י לעיל דף מ"ט שכתב דלרב דס"ל דלא תפסי קדושין ביבמה לשוק לדידי' הוולד ממזר א"כ קשה הך ברייתי' דאמרי חכמי' אין ממזר מיבמה נהי דבשאר ס"ל קידושין תפסי מ"מ הא ביבמה בודאי לא תפסי לרב דלא תהי' כתיב ונראה דרש"י ס"ל דלרב דס"ל דלא תפסי קידושין ביבמה הוולד מחזר כמו מנכרי ועבד דלא כשיטת תוס' רק כירושלמי הביאו רמב"ן דולד מיבמה למ"ד דלא תפסי קידושין ביבמה הוא כמו מעכ"ום ועבד והרי רב ס"ל לעיל דמ"ד דוולד מנכרי ועבד הבא על ב"י הוולד כשר ולכן שפיר אמר הברייתא דולד מיבמה לשוק כשר אף דלא תפסי קידושין כמו מעבד דג"כ לא תפסי קידושין ואפ"ה הוולד כשר ואביי דאמר לעיל דמ"ט דמספקא אי כרב היינו דסובר כוותי' בחד צד דלא תפסי קידושין ביבמה אבל בנכרי ועבד ס"ל דהולד ממזר וא"כ לכך לא אמר שומרת יבם דלדידי' הוולד ממזר דאביי ס"ל כל היכא דלא תפסי קידושין אפי' לכ"ע הוולד ממזר כמו מעכו"ם ועבד ואף דאביי אמר לעיל דף מ"ד סמוך אדרבן מ"מ לא ר"ל ה"מ בש"י כיון דלמ"ד עכ"ום הבא על בת ישראל הולד ממזר ה"ה בש"י:

ובזה מיושב קושי' תוס' ד"ה אבל וא"ת הא משמע בגיטין זינו לא וע"כ אתי הך מתני' כחכמים וכו' וגם הפ"י הקשה על הרי"ף שהעתיק דברי ירושלמי דמתני' אתי' כר"ע והלא אפי' לרבנן ע"כ ממזר מיהת מדרבנן ולהנ"ל ניחא דכבר כתובת בשם ירושלמי שמסיק דלמ"ד נכרי הבא על ב"י הולד ממזר ה"ה למ"ד דלא תפסי קידושין ביבמה ג"כ הולד ממזר כיון דלכ"ע לא תפסי קידושין ואפי' יבם ביאה הוא דאית ליה בה ולא כשיטת תוס' וא"כ י"ל דסוגי' דגיטין דבעי לומר אינו לא ומתצי' בחכמים ואפ"ה הולד ממזר הסוגי' קאי לרב דס"ל דלא תפסי קידושין ביבמה ומוקי מתני' כר"מ דס"ל לקמון ד' צ"ט דנכרי ועבד הבא על ב"י הולד ממזר או כשאר מ"ד דס"ל הכי ולכך שפיר הוולד ממזר ותצא מזה ומזה משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למ"י וגם דעת הרי"ף ניחא דאיהו ס"ל כמ"ד נכרי ועבד הבא על ב"י הוולד כשר וממילא גם מיבמה לשוק הוולד כשר עוד י"ל דהר"ן כתב דכל היכא דאיכא בחד צד הוולד ממזר מד"ת שוב הוה הולד ממזר אף משני וא"כ י"ל דסוגי' דגיטין ס"ל דקדושין תפסי ביבמה לשוק וא"כ אם נבעלת ליבם אחר שנתקדשה לאחר הוולד ממזר מספק מד"ת וכיון דאיכא בחד צד הולד ממזר שוב משניהם הולד ממזר גם י"ל דתלי' בפלוגתא דתנאי אי יש זיקה וסמכתי על המעיין:

דף צב:

תוס' נותן וא"ת דמותרת להמקדש דבקידושין לא קנסינן אפי' בא"א ומ"ו בנ"ב סי' פ"ב אות ט"ז הוכיח מזה דיבמה שנתקדשה ליכא איסור דא"כ מה ראי' מאשת איש דליכא

איסור בקידושין גרידא אבל ביבמה עבר על לאו דלא תהי' והנה לעיל ד' מ"ט תוס' ד"ה אי כתב נסתפק ר"ת אי לקי אקידושין גרידא ביבמה אבל לי נראה דאפי' אי יש מלקות ביבמה לשוק על הקדושין לחוד מ"מ שפיר מביא ר"ת ראי' מא"א דכיון דבמזיד בזנות לא מיתסרא א"כ שוב בשוגג לא גזרו וכמ"ש תוס' לעיל אלא שאם נישאת אסורה משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למ"י אבל בנתקדשה לא שייך זה כיון דבא"א גופי' שרי': והנה ש"ע א"ה סי' קנ"ט פסק דאסורה להמקדש והב"ש הקשה הלא בסי' י"ז פסק דאפי' בא"א אם נתקדשה מותרת לבעלה אבל כבר מתרץ מהרש"א דשאני יבמה דצריכה גט קנסוהו דתצא ממקדש אבל א"א דא"צ גט ולא אהני מעשיו אין סברה לקונסה ע"ש:

דף צג.

בגמרא המוכר פירת דקל ורא"ש פ' מ"ש כתב דר"נ דאמר כשתלד קנה סבר איפכא מדר"ה דאדם מקנה לדבר שלא בא לעולם והקשה פנ"י דא"כ למה כתב הרא"ש בפ"ק דגיטין דמעמד שלשתן הוא הילכתא בלא טעמא הלא לר"נ הוא מילתא בטעמא דנעשה כא"ל משתעבדא לכל דאתא מחמתו ואפי' לנולדים מהני דומי' לכשתלד ול"נ דרא"ש סובר כמ"ש הר"ן בשם רמב"ן בפ"ג דגיטין דלמ"ד אין גרירה לא שייך לומר משתעבדנא לכל דאתא מחמתיך ע"ש וא"כ הרא"ש דפסק אין ברירה א"כ לדידי' בלא"ה לא שייך לכל דאתא מחמתיך דאין בריר' והנה המרדכי פי"נ הביא בשם ספר החכמה דאם אמר הנני מקנה לך לכשיבוא בעולם כ"ע מודים דמהני והמרדכי הקשה מסוגי' דסוף קידושין דמקשה ש"ס יכיר למה לי הא אי בעי יהיב לי' במתנה ומשני בנכסים שנפלו לאחר מכאן והלא אכתי איכא מגו דאי בעי יהיב מתנה ואמר לכשיבוא בעולם ונראה דודאי ספר החכמה דפסק דאם אמר הנני מקנה לכשיבוא בעולם דקנה מ"מ צריך שיהי' כמו שכתב הרא"ש מס' ב"ב פ' מ"ש סי' ה' דמזכה לעובר לכשתלד דקנה היינו שתקנה במשיכה וישנו ברשות הזוכה כשנולד או קרקע בשטר ושטר ביד הזוכה אבל בקנין סודר לא מהני דהא הדרא סודר למרי' וכן חזקה לא מהני ע"ש וא"כ יש לאוקמי' קרא דיבור במטלטלי שנפלו לאחר מכאן ואי אפשר לקנותם במשיכה שהרי אכתי אינם בעולם וק"ס לא מהני דהא הדרא סודר למרי' וכ"כ חזקה לא מהני ואיירי דלית לי' קרקע כדי שיוכל לקנותם במטלטלי אגב קרק' ודכותי' אי' ריש הזהב והסוגי' אתי' כר"ל דאמר משיכ' מפורשת מד"ת ור"י דלא ס"ל משיכה מפורשת הנה לפי המסקנא דמוקי בגוסס ניחא וגם י"ל דר"י ס"ל כמ"ד ב"ח מכאן להכא גובה לדידי' מכירות שטרות דרבנן וא"כ לא מקשה ש"ס אי בעי יהיב במתנה דאיהו ס"ל כרבי דאמר פי"נ דבשט"ח נוטל הבכור פי ב' ולא הוה ראוי אי גבו קרקע או גבו מעות כדאי' שם ד' קכ"ו וא"כ לא שייך דליתבה במתנה דשטרות

לאו בני מתנה ומכירה נינהו והאי דיצא דספר החכמ' לא משבחת רק כשמקנ' לו קרקע בכסף דאז אם אמר אני מקנה לך כשיבוא בעולם מהני כמו בקידש' בכסף לאחר למ"ד יום דמהני אפי' נתאכלו המעות ומיושב ג"כ מה שהקשה עוד המרדכי מהא דאומר שדה זו לכשאקחנו דתוקדש דלא מתני ולהנ"ל ניחא דנהי דאמירתו לגבו' כמסירתו להדיוט מ"מ לא עדיף ממסירה גופי' והרי מסירה גופי' בכה"ג בהדיוט לא מהני דכבר פסקה משיכה בשעה שיחול הקדש אמנם מדברי תוס' דשמעתין יש סתירה ועיי' תוס' הרא"ם: תוס' ד"ה כנוי ואר"י דר"י לטעמי' דס"ל דבמעכשיו ולאחר ל' אינו לא תנאי ולא חזרה וכו' עכ"ל ומכאן קשה לי על הכ"מ פ"ז היל' אישות שכתב דלהמסקנא טעמי' דר"י דאמר אפי' מאה תופסין דמספקא אי תנאי או חזרה וא"כ איך אמר ר"י כתובת ד' פ"ב משוך פרה וכו' אחר ל' דקנה אפי' בעומדת באגם ושוב מצאתי שהרגיש הלח"מ פ"ב ה' מכירה:

דף צג:

גמרא משמע מהכא דרבי ס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וקשה לי מסוגי' דב"ב ד' קכ"ד דמקשה ש"ס ורבי נמי הכתיב לתת לו ומאי קושי' הא רבי ס"ל אדם מקנה דבר שלב"ל:

תוס' ד"ה עד א' וא"ת היכא מצי למימר דדייקא הא ליכא חומר בסופה דבין לרב ושמואל וכו' מותרת לחזור ונראה לתרץ דבירושלמי איתא דלכך תצא מזה ומזה דקנסוה שתהא בודקת יפה והקשה ויקנסו אצל השני ולא אצל הראשון אר"י משום ריח ערוה וכתב מ"ו בנ"ב סי' מ"ב מדהקשה ויקנסו אצל השני משמע דאף אי ליכא חומר בסופו רק אצל השני ג"כ דייקא וקשה מסוגי' דלקמון לא דייקא דמסנא סני ומה בכך הלא אעפ"כ דייקא משום חומר בעלה שני ומתרץ דירושלמי מיירי היכא דלאו סני להשני ואף שלא נאסרה על הראשון דייקא מפני השני אבל היכא דסני' להשני היא רוצה להשמט ממנו ורוצה לאוסרה עליו אינה חוששת על קנס שקנסו אצל השני ע"ש וא"כ שפיר מספקא לש"ס אי דייקא אף דליכא חומר בסופו אצל הבעל הראשון מ"מ דייקא משום חומר הבעל השני וכאן לא שייך לומר שרוצה לאסור עצמה דהא השתא ס"ד דמרחמא לי' ומכנסת עצמה ליבום ולא ס"ד השתא דסני' לי' וא"כ דייקא מפני חומר השני:

דף צד.

תוס' ד"ה ולטעמך סיפא וכו' וא"ת וכו' ולפמ"ש לעיל בשם ירושלמי דמפני חומר השני ג"כ דייקא ניחא. הב"ש סי' קנ"ח הקשה מהא דאי' ד' קי"ט זו אומרת מת בעלה וכו' ה"ל אפי' עד א' אומר מת בעלה של זו וכתב הק"ן דדוק מסיפא דקתני לזו יש עדים ה"ל לזו

עד א' ואין זה כ"כ השגה דבמס' שבועת ד' מ"ה מוקי ש"ס דאפקיד בעדים וכתב הרא"ש ריש ב"מ דעד א' נמי סגיה ועיי' מהרי"ו סי' פ"ח ד"ל ע"ד:
גם נסתפקתי בנשים המותרת לבעליהן ואסורת ליבמהן אם עד א' נאמן דהלא בלא"ה אסורה ליבם ולכמ"ש צ"צ דאפי' במקומת שלא נוהגים ליבם אפ"ה אין עד א' נאמן דהוה כדבר שבמנין ה"ה גם הכא אינו נאמן:

דף צד:
רש"י ד"ה ר"ע מוסיף וטעמי' לא ידעינן ול"נ דס"ד דהמקשה דאף בנשואין יש תנאי והמתרץ השיב דר"ע מיירי בקידש אבל בנשואין אין תנאי ובזה י"ל הפוסקים שפסקו דאשת גיסו צריכה גט ממנו ואפ"ה אשתו ראשונה מותרת לחזור לו שכל הרואה שהיא קיימת אין לחוש לכלום אע"פי שאחותה מגורשת בגט מבעלה הוא משום קיום לאוסרה ע"ב הראשונ' והרשב"א הקש' דא"כ מאי הקש' ש"ס מתני' דלא כר"ע ע"ש ולהנ"ל ניחא דהמקשה דהוה ס"ד דטעמי' דר"ע דיש תנאי אפי' בנשואין ויאמרו דתנאי הי' וחלו קדושי שני מד"ת וצריכה גט א"כ ממילא אסורה ראשונה משום אחות גרושתו אבל לבתר דמסיק הש"ס דר"ע לא מיירי רק בארוסה ומתני' בנשואה ואין תנאי בנשואין ולא יטעו לותר שקדושי שני' חלו ואשת גיסו לא בעי גט רק לברר איסורו על הראשון א"כ י"ל כמ"ש הרמב"ן דאף שצריכה גט מ"מ מותרת אשתו הראשונה כיון שהכל רואים שאשתו קיימת ובזה מיושב מה שהקשה הרא"ש לעיל ד' פ"ט על הרי"ף ע"ש וכוונתו דכיון דאשת ניסו אסורה על גיסה א"כ צריכה גט כדי שיתברר איסורה על גיסו א"כ ממילא ראוי שתהי' אסורה:
אשתו משום אחות גרושתו וע"כ דאשת גיסו א"נ גט ואמאי הא עבדה איסור ולהרי"ף הכל תלוי אם עבדה איסור ולרמב"ן ניחא דאף דצריכה גט מ"מ אשתו מותרת אלא דאכתי קשה דרב דאמר האי א"א ה"ד כגון שקידש ולמה לא אמר אפי' נשא ואפ"ה צריכה גט משום דעבדה איסורא אמנם גם זה ל"ק דהרי בא"א מיירי שיש ב' עדים וניחא לרב שיש ג"כ ב' עדים על גיסו כמ"ש מפרשים וירושלמי כתב דהא דהא דצריכה גט משני לעשות קיום ולאוסרה על בעלה הראשון והנה רב ס"ל לעיל דבב' עדים לא קנסוהו ומותרת לבעלה הראשון וא"כ א"צ גט כיון דמותרת לבעלה הראשון אלא דאכתי קשה דהרי"ף כתב דבהלכה אשתו וגיסו וכו' דא"צ גט דאין תנאי בנשואין והלא עבדה איסורא ונראה דלכך א"צ גט דלא שייך למיקנסה לאצריכה גט דא"כ תהי' תשתו הראשונה אסורה ואשתו ראשונה מה פשעה ואף שא"ג עבדה איסור מ"מ לא קנסוה דאם יקנסוה תאסור אשתו ראשונה משום אחות גרושתו אבל בהלכה ארוסה וגיסו דצריכה גט לאו משום

קנס רק שלא יאמרו א"א יוצאת בלא גט וצריכה גט מדינא א"כ ממילא אסורה אשתו ראשונה משום אחות גרושתו ועיי' רשב"א:

דף צה.

גמרא ע"א אא"ע לשריפא ת"ע לאיסורא הקשה מ"ו ב"ה נ"ב א"כ בסנהדרין דמקשה ש"ס מ"ב לר"ע ור"י הוה לש"ס לומר דר"ע דאמר אותו ואת שתיהן ואא"ע לשריפה ת"ע לאיסורא וצ"ל דלא ניחא לש"ס לאוקמי' דר"ע דלא כהילכתא דהלכה כר"ע מחבירו אמנם קשה על ר"ח שפסק כר' ישמעאל ולי נראה אף דר"ס פסק דחמותו אפי' אחר מיתת אשתו בשריפה מ"מ בודאי גם איהו ס"ל החי כללא דהלכה כר"ע מחבירו רק דבהא פיסקא חמותו אחר מיתת אשתו בודאי הי' לו איזה הוכחה דנח פסק כר"ע ואף שנעלם ממנו טעמו וראתה עינו של ר"ח מה שלא ראו עינינו אבל לא משום זה דכל מה דנוכל לפרושי בהך פלוגתא אור וכ"ע לא יהי' הלכה כר"ע אמנם יש סיוע לר"ח מהא דפסקנין כט לחוף י"ז ע"ב ש"י שמתה אסור באמה:

דף צה:

גמרא אבא חנן משום ר"א כן הוא גירסא נכונה ובילקוט גרס משום ר' אליעזר הוא והלא ר"א מתלמידי דב"ש ודרך ירושלמי להקשות ריא אדב"ש וב"ש ס"ל לר"י דפוסל:

דף צו.

וביאה אפי' בסוף פוסל והא קתני' וכו' ומסוגי' זה קשה על רש"י בקידושין ד' י"ט שכתב דביאות בן ט' מד"ת קנה אותה רק שחכמים עשאהו כמאמר א"כ איך ס"ד שלבסוף לא יפסול כיון שהמאמר שעשו אחין לכתחילה הוא רק דרבנן ואם שוב בא עלי' בן ט' איך יהי' רשאים האחים ליבמה כיון דמד"ת ביאת בן ט' הוה ביאה וקונה אותה לגמרי ולפמ"ש לעיל ד' ל"ט ששיט' רש"י תלי' בפלוגתא דתנאי ניחא:

דף צו:

במתני' הראשונה חולצת והשני' או חולצת או מתיבמות וקשה לי על רש"י קידושין ד' י"ט שכתב דמד"ת ביאת בן ט' קונה קנין גמור והא דאמר הש"ס ביאת בן ט' כמאמר בגדול כתב המ"מ פ"ה ה"י דמדבריהם עשו כמאמר א"כ למה יהי' רשאי להתיבם להשני' אחד שנחלצה הראשונה וכיון דמד"ת הם ב' יבמות הבאות מבית א' וכיון דחלץ לא' קאי כולה ביתא בלא יבנה אף שחכמים עשו כמאמר מ"מ האיך יוכלו להחל וא"ל הא דקתני והשני' או מתיבמי מיירי שמתה הראשונה קודם שנחלצה א"כ מאי הקשה ש"ס לקמון ויעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ותדחי צרה מיבום ומאי קושי' הלא כבר מתה הראשונה וא"ל כיון דבשעת נפילה אינה ראוי ליבם משום צרת אשת ב' מתים וכל יבמה

שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה יבוא עלי' הרי היא כא"א שיש לה בנים ואסורה מ"מ קשה על רב שמתרץ דלא עשו ביאת בן ט' ומאי דוחקי' לומר כן הלא רב ס"ל לעיל ד' כ"ז ע"ב דהיכא דלא קאי רק איסור דרבנן לא אמרינן כל יבמה וכו' והרי צרר ב' מחים הוא רק דרבנן ונראה דכוונת המשנה והשני' או חולצת או מתיבמות היינו דראשונה אסור בהחלט להתיבם והשני' או מתיבמות דמשכחת לפעמים דמותר להתיבם דהיינו שמיבמה קודם שחלץ לראשונה אף שצריך אח"כ לחלוץ לראשונה מ"מ אין אחר ביאה כלום אבל הראשונה אסורה בהחלט להתיבם משום אשת ב' מתים אמנם אכתי קשה על רש"י ד"ה ר"ש שכתב ויבומי הרוייהו לא הואיל והוה צרתה במקצת כמאמר דרבנן אתי למימר וכו' קשה לי דלשיטת רש"י שכתב דביאת בן ט' מד"ת קונה אותה א"כ אפי' מד"ת א"א ליבומי תרוייהו כיון דמד"ת קנה אותה ק"ג והרי היא כאשתו וא"כ הרי המה ב' יבמות הבאות מבית אחד ובית אחד הוא בינה ולא ב' בתים ואף שחכמים תקנו שלא יהי' רק כמאמר מ"מ הסכמים לא יוכלו להקל מה שהוא אסור מד"ת:
סליק האשה רבה:

דף צז.

רבא אמר עיי' מהרש"א שכתב דלא נאמר שאר רק באשה ובתה ולא בא"א באשה ואמה וי"ל הלא אין גז"ש למחנה וכיון דילפינן הנה הנה זימה זימה באשה ובתה לענין שריפה ממילא ילפי נמי חמותה מאשה ובתה לענין שאר ועיי' תוס' קידושין דל"ו דזה מקרי ג"כ חין גז"ש למחצה אמנם י"ל דלקולא לא ילפינן כמ"ש תוס' לעיל לענין הקישא דר' יונה והרמב"ן הקשה על הברייתא דאיתא דרך לקוחין אסר' דתינח אמה ואחותה בתה וב"ב מניין ותירץ דהא גמרינן ז"ז ולרב' כולהו כתבן ואכ"ק לרב' א"א מנ"ל וע"כ כוונתו כמ"ש מהרש"א:

דף צז:

ב' אחין תואמים הרתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה וכו' חייבים משום א"א מאם מכאן הקשה ש"ך ח"מ סי' ל"ג על הב"י שנסתפק דאם אין הורתן ולידתן שוה אם כשרה לעדות כיון דלב"ד מסורה והלא הכא מבואר דאיכא קורבא וחייבים משום אשת אח ועיי' מעשה חייא סי' א' ול"נ דב"י נסתפק להפוסקים דסברי רקורבי אם הוא מדרבנן דגזרו אטו קורבי אב וא"כ נסתפק כיון דבגרים לא שייך קורבי אב דרחמנא אפקרי' לזרעי' א"כ לא שייך למיגזר אטו קורבי אב והעמידו על ד"ת או דנימא כולהו חדא גזרה ולא פליג:
בירושלמי איתא ר"ע אומר אביו ואמו קלל את שהוא חייב על אביו חייב על אמו ואת שאינו חייב על אביו אינו חייב על אמו וא"כ גר דאינו חייב על אביו דאין אבות לגר

אינו חייב ג"כ על אמו וכתב הפ"מ דלר"ע נפקא דא"צ לקלל שניהם מדר' יונתן דאמר עד שיפרוט הכתוב יחדיו וכ"כ קרבן אהרן פ' קדושים וקשה לי מסוגי' דשבועת דף כ"ז אפי' תימא ר"י וסובר כר"ע דדריש ריבוי ומיעוטי וא"כ ל"ע דדריש ריבוי ומיעוטי ולדידי' מוכח דקרא בדבר הרשות כתיב א"כ למה לי קרא או לרבות הטבת אחרים ואי לחלק הלא ר"ע סובר כר' יונתן ואף די"ל דאיצטרך או לרבות הטבע אחרים דלא נימא דהוה כנשבע לקיים מצו' מ"מ קשה רבוי ומיעוט מאי ממעט ועיי' זבחים דק"ז ור"ע לחלק מנ"ל:

דף צח.

רש"י ד"ה נשא אחותו מאם גזירה דדלמא אתי למינסבה אחותה שנולדה אחריו ועיי' בתוס' שהקשו על רש"י ול"נ דגם רש"י מודה להמסקנא דאפי' אם גם לידתו שלא בקדושה אסור באחותו מאם והא דנקט ולידתו בקדושה לרבותי' נקט דה"א דכשתי אמהות דמיין כמ"ש תוס' אלא שרש"י רנה לפרש הברייתא אף להמקשה לעיל דף צ"ז ע"ב דאי' שם א"ד הנ"מ דקתני אפי' וכו' ומסיק הש"ס דהא כשתי אמהות וכו' והמקשה דלא אסיק הך סברה א"כ תקשה לי' ברייתא דהכא למה נקט לידתו בקדושה לכן כתיב רשי' דאם לידתו בקדושה אסור דילמא אתי' למינסב אחותה שנולדה אחריו:

ראיתי בנ"י שכתב דעכ"ם שנתגיירו איש ואשתו וכו' אפי' מחיים הגר מותרת לאחרים בלא גט אע"ג דבעולת בעל יש להם אפ"ה ליכא משום שיאמרו באנו מקדושה וכו' דאותו אישות כשנתגייר פקע דאל"כ אפי' בגט לא משתרי לעלמא דאינהו לאו בני גט בנכריותן ויאמרו בחנו מקדושה חמורה ותהי' אסורה לישראל עולמית ומהרש"ל ביש"ש סי' ו' חולק עיין שם וקשה לי הלא הרמב"ם פ"ט ה' מלכים הלכה ח' כתב מאימתי תהי' אשת חבירו כגרושת שלנו משיצאנו מביתו וישלחנה לעצמה או שתצא היא מרשותה שאין להם גירושין בכתב וכ"ז כשירצה הוא או היא וא"כ איך כתב דאפי' בגט לא משתרי שיאמרו באנו וכו' הלא גם גבי ב"נ יש להם גירושין רק שא"צ כתב ובזה מיושב במס' קידושין דף ט' דמקשה ש"ס ור"י האי ובעלה מאי עביד והקשה פנ"י דאי לא כתיב ובעלה ה"א דכי בעלה לא סגי' בגט כיון דגבי ב"נ לא מהני גט ה"א דגם גבי ישראל לא מהני דליכא מידי דלישראל שרי וכו' ולהרמב"ם ניחא דהלא גם גבי ב"נ יש להם גירושין רק דא"ל כתב ואי קשה הא קש' להמ"מ ריש ה' אישו' וריב"ש סי' רנ"ה שכתבו שאם בועל אשה שלא לשם קידושין יש איסור עשה דכתיב כי יקח איש אשה ובעל תור' כשירצה לבעול יבעול בקידושין וא"כ מאי הקשה ור"י האי ובעלה מאי עביד והלא איצטרך לאוריי שיעבור בעשה כשאינה בועל לשם קידושין:

דף צח:
גמרא ומאן דשרי כר"ע וכו' וכתב רמב"ן דבתה ובת בתה אפי' אחר מיתת אשתו הוא בשריפה דלא לכל הוקשו רק לענין דמה להלן ענש והזהיר וקשה לי דרמב"ן גופי' כתיב בריש פרקין על הברייתא דאמר דרך לקוחין אסרה תורה דתינח אמה ואחותה בתה ובת בתה מנ"ל ומתרץ דהא גמרינן זימה זימה הרי דילפנין לכל מילי:

דף צט.
תוס' ד"ה כתב וכן נראה לר"י דאי לר"מ מיתמי נמי אית לי' דמשתעבדי לכתובה א"כ סברת הפוכה ורשב"א במס' קידושין דס"ה הביא דעת ראב"ד דלר"מ אפי' מיתמי משתעבדי מטלטלי לכתובה ומ"ש תוס' דא"כ סברת ר"מ הפוכה נראה דדעת ראב"ד דלר"מ יש סברה דכתובה עדיפא דר"מ ס"ל במס' כתובה דנ"ו דכתובה דאורייתא וגם משום חינא לכן גם מטלטלי משתעבדי לכתובה אבל חכמים דסברי דכתובה דרבנן לכן גרע כתובה דאפי' מדידי' לא גבי ממטלטלי אמנם קשה לי על ראב"ד במס' שבועת דמ"ח דמקשה ש"ס מהא דיורשיו משביעין אותה והקשה תה"ד סי' ש"ל דלמה לא מוקי הש"ס בדתפסה ומתרץ דבקרקע לא שייך תפיסה ומטלטלי לא משתעבד לכתובה ולראב"ד דס"ל דלר"מ אף מטלטלי דיתמי משתעבדי לכתובה קשה למה לא מוקי הש"ס כר"מ:

דף צט:
במתני' וחולקין חלק א' בגורן בירושלמי בעי מהו שיעידו עדות אחת ופירש הפ"מ דבעי שהרי עבד פסול לעדות וא"כ בעי אם תעלה להן לעדות אחת כלומר לאיש אחד והיינו עם עוד עד אחד ואם נחשבו התערובת כאיש אחד ומסיק מאחר שאם ימצאו העדים זוממין אין נהרגין אף הכא כן והכוונה שהוא עדות שאי אתה יוכל להזימה וקשה לי דאכתי מצי למבעי בעדות בן גרושה וחלוצה וכתבו תוס' ריש מכות לחד תירץ דבעדות ב"ג וחלוצה לא בענין עדות שאי אתה יוכל להזימה וכ"כ קשה על הפוסקים בח"מ סי' ל"ג דגם גבי דיני ממנות ארי' מד"ת לא בענין עדות שאי אתה יוכל להזימה א"כ הוה מצי למבעי אם הך התערובת עם עוד אחר יוכלו להעיד על ממון:
תוס' ד"ה ואם עבד וכו' אך קשה דמסקינן בפ"ק דגיטין שיוכל הרב לומר עשה עיני וכו' עכ"ל ולח הבנתי דנהי דמסיק התם דיוכל הרב לומר עשה עמי היינו לר' יוחנן וחולי איהו ס"ל כמ"ד משום יחור אבל שם בגיטין די"ב הוכיח הש"ס דלרב דאמר המקדיש ידי עבדו עושה ואוכל דאי לא עבדא מאן פלח ס"ל דא"י הרב לומר עשה עתי וכו' וא"כ דילמא מ"ד משום גרושה ס"כ כרב דא"י לומר עשה עמי ואינה זנך ורבים השיבו דאכתי יוכל לומר כאי מעשי ידיך למזונתיך:

דף ק.

בי דרא דמיקרב למתא א"נ דמרחק הנה לשיטת תוס' מס' ביצה די"ד ד"ה א"ב שכתבו אע"ג דבשל סופרים הלך אחר המיקל מ"מ הכא אזלינן לחומרא הואיל בכל תחד ואחד יש קול וחומרא מצד א' וגם הכא לא שייך למיזל אחר המיקל דלכל אחד וא' יש קולא דלמ"ד משום גרושה יש קולא בבי דרי דמיקרב למתא אבל יש חומרא להך מ"ד אי מרחק אף דשכיח אינשי וכ"כ למ"ד משום יחוד יש קולא בבי דרא דמרחק ושכיחא אינשי ויש חומרא בבי דרי דמקריב ולא שכיחא אינשי ועיי' בס' קדושת ישראל ספ"ב דכתובת רק שדעת רמב"ם ה' י"ט נתחבטו בו נושאי כליו:

שם שיחררו אין ואמאי אי בעי שפחה הקשה טורי אבן הא תוס' הקשו על האי דחציו עבד וחציו ב"ח דכופין רבו והלא יוכל למכור עצמו לעבד עברי דמותר בשפחה כנעניות ותירצו דאינו נמכר בעבד עברי דבעינן ושב אל משפחתו וא"כ מאי הקשה ש"ס הכא ואמאי כופין הלא יוכל למכור לע"ע בתנאי אם היא בן הכהנת ומותר ממ"נ בשפחה אם הוא בן הכהנת אינו גר ונמכר בע"ע ואם הבן השפחה מותר בלא"ה בשפחה ול"נ דקושי' השם הוא א"כ תפשט דעבד עברי כהן רבו מוסר לו שפחה ובמס' קידושין דכ"א מספקא לש"ס וגם קשה על שמואל דאוסר שם רק דקשה על רבא דמסיק כופין ומסתמא לא פליג על רב דמתיר למסור לע"ע כהן ש"כ ונראה דרבא רוצה לאוקמי סתם מתני' כהלכתא ורמב"ם פסק בפ"ג ה' עבדים הלכה ד' דאין לו בנים אין רבו מוסר לו שפחה ואולי מסוגי' דהכא פסק כן והכ"מ כתב שם משום דמשנת ראב"י קב ונקי וי"ל דאיהו גופי' מ"ב ה' בית הבחירה כתב דהוא דוקא במשנה ורשב"ם מס' ב"ב דקל"ח כתב דאף בברייתא וכ"כ סמ"ג לאווין של"א גם מ"ש הכ"מ הואיל ורנב"י מפרשי ראב"י כבר כתב הרא"ש ריש שבת דדרך אמוראים לפרש דברי תנאים אף דלא ס"ל הכי ולא ידעתי למה לא כתב הכ"מ הואיל דחכמים במס' תמורה ד"למד סברי כראב"י גם י"ל דרבא בעי לאוקמי' מתני' כהילכתא דפסקינן דמוכר עצמו אין רבו מוסר לו ש"כ דהא דהקשו תוס' במס' גיטין דימכור עצמו בע"ע היינו משום דר"א ס"ל במס' קידושין דט"ז דמוכר עצמו רבו מוסר נו ש"כ ועיי' קידושין דט"ו ד"ה ואידך ובהאי דמי שחציו עבד אמר ב"ש תקנתם רבו וכו' לישא שפחה א"י וע"ז שפיר הקשו מדר"א אדב"ש ועיי' תוס' ביצה דל"ד דירושלמי רמי ב"ש אדר"א ובזה ניחא תוס' גיטין דמ"א ד"ה לישא שהקשו שימכור עצמו בע"ע אפי' אין לי אשה דהא איכא מ"ד דאפ"ה רבי מיסר לו ש"כ ויפלא דילמא הך מ"ד ס"ל כחמים דמוכר עצמו אין רבו מוסר לו ש"כ ונראה דכוונת תוס' על ר' שמלאי בקידושין דס"ט עא תוס' ד"ה אלא שכתבו וכר"א דאמר אף מוכר עצמו רבו מוסר לו ש"כ וקשה דהרי אכתי

לא שייך לכתחילה שימכור לעבד עברי לטהר בניו דהא אם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה א"ו דה"א דר' שמלאי ס"ל דמוכר עצמו ואפי' אין לו אשה ובנים רבו מוסר לו ש"כ וח"כ שפיר הקשו מדב"ש ומדב"ה:

ובדרך אגב באתי ליכתב כי תוס' הקשו בפ' השותפין דאיך תיקנו דכופין את רבו לשחררו הלא עובר בעשה לעולם בהם תעבדו ותירצו דמשום מצוה רבה שרי אע"ג דעובר בעשה ושמעתי להקשות א"כ מאי הקשה ש"ס מס' ב"ב די"ג על מ"ד גוד אגוד מהאי דחציו עבד דטעמא דמפני תיקון העולם הא לאו משום פ"ו לא כייפנן ולא מני העבד לומר גוד ומאי קושי' דאמרינין בעלמא גוד דליכא איסור אבל גבי חציו עבד אי לאו משום פ"ו לא היה כייפנין לרבו לשחררו דעובר בעשה ול"נ דקושי' הש"ס במס' ב"ב הוא לר' ישמעאל דס"ל סוטה ד"ג דלעולם בהם תעבודו רשות וא"כ תקשה מדב"ש וב"ה על ר' ישמעאל דמסתמא לא יחלוק על ב"ש וב"ה וכמה לי טעמא דתיקן עולם ומשום פ"ו תיפק משום גוד ואיגד ואי דאיכא איסורא הא לר' ישמעאל הוא רשות האי לעולם בהם תעבודו וע"כ דלית לי' לר' ישמעאל גוד ואיגד וא"כ תקשה מר' ישמעאל שהוא תנא על הך אמורא דאית לי' גוד אף דר"ע ס"ל לעולם בהם תעבודו הוא חובה מ"מ בהך סברה דלית לי' לר' ישמעאל גוד לא חזינן שר"ע פליג ואפושי פלוגתא לא מפשינן ומדר"י נשמע לר"ע:

דף ק:

תוס' ד"ה ואיזו עיי' מ"ש לעיל דנ"ו ומדברי תוס' שכתבו דפשיטא אף שי"ל דהא דאין עושה בעילת זנות ומחל לתנאי וצ"ל דסברי כראב"ד בפ"א ה' אישות דבעילות זנות אסור רק מדרבנן ור"י קרא קדריש ולראב"ד ופסק דבעילות זנות מד"ת מותר קשה מסוגי' דפ' המדיר דמסיק הש"ס לאפוקי מהאי תנא דאר"י והיא לא נתפשה וכו' ומאי קושי' דילמא רב דמצריך גט בקידשה ע"ת וכנס סתם היינו משום שכבר אסרו חכמים נעשות בעילות זנות א"כ בכנס סתם אמרינן דמחל לתנאי שלא יעבור על איסור דרבנן אבל ר"י דדריש קרא והיא לא נתפשה וכו' שפיל לא בעי גט דלא שייך לומר דמחל לתנאי כדי שלא יעשה בעילת זנות הא לראב"ד מד"ת אין איסור בבעילת זנות ונראה דראב"ד ס"ל כמ"ש תוס' דקרא אסמכתא בעלמא:

ועלה על לבי שיש לסייע לרמב"ם מסוגי' דכתובת דף ע"ד ל"ת טעמי' דרב וכו' וכתבו תוס' ד"ה אלא דטעמי' דרב דמחמת כן מכווין לקדש בביאה ואי נימא דב"ז הוא דרבנן איך שייך לומר דאינו רוצה לעשות איסור דרבנן דהיינו ב"ז לכך נתכווין לקדש בביאה הלא אכתי עובר על איסור דרבנן דרב מנגיד על מאן דמקדש בביאה וכתב מהרי"ק דעובר על ד"ס ולא משום פריצותא ומאי אולמי' האי איסור דרבנן מהך איסור ועיי' לקמן דק"יח

ע"ב דגם בימי משנה אסרו לקדש בביאה אמנם י"ל דאפ"ה ניחא לקדש בביאה דאינו עובר רק פ"א אבל אם לא יקדש בביאה כל ימיו עומד באיסור: סליק נושאין על אנוסה פרק אתר עשר:

דף קא.

מתני' בסנדל שיש לו עקב ופרש"י שול"א בלע"ז וכתב נ"י לרבותא נקט אע"ג שיש לו למנעל עקב וכו' וכתב תוס' י"ט קשיא דכשר משמע דיעבד ואלא איז' שחולצין לכתחיל' ע"ש ולא ידעתי מה דקשה לי' הלא לקמון דף ק"ב ד"ה וה"ה כתבו תוס' משום דקתני סיפא אם אין בו עקב פסול נקט רישא כשר:

ולכאורה קשה למ"ד כתובה דאורייתא למה צריך קרא דבעינן ג' תיפק דחליצה מקרי דין הואיל וגובה כתובה וכמ"ש רש"י לקמן דק"ד ד"ה לנגעים וא"כ לא גרע משאר דיני ממנות למ"ד דבעי ג' ונ"ל דאיצטרך קרא באלמנה דכתובת אלמנה לכ"ע דרבנן:

דף קא:

תוס' ד"ה וקראו ותימא אדילפנין וכו' נילף מהכא ול"נ דאם כן בר"פ דקידושין דיליף הש"ס גבי שחוטי חוץ הוא ולא שלוחו דאין שליח לדב"ע ואי אין שלוחו של אדם כמותו למה לי קרא דאין שליח לדבר עבירה תיפק דבכל דוכתי' אין שליחות אלא דאכתי קשה למ"ד ב' כתובין אין מלמדין ולדיד' מסיק הש"ס דלא דריש ההוא א"כ לדידיה קשה דנילף מהכא דאין שליחות וגם י"ל דדבר עבירה גרע דקנסי' לשליח וכמ"ש רש"א האי סברי גבי משלח:

שם בגמרא צריכי למיקבעי מקום כתיב מהרי"ב דמדינא באמירא בעלמא נלך לשם ונחלוץ סגי' רק נכון לעשות מעשה וי"ש סי' ב' הקשה מדברי תה"ד שאוסר לקבוע מקום בשבת דמחזי כמתקן ואי סגי בדיבור הרי לא בדיבור שיהי' חשיב כמתקן ובונה והנה במסכת עירובין דל"ח ע"ב רש"י ד"ה והא קא קמכווין וכו' ר"ד דבעי למימר שביתות במקומי משמע דאפי' דיבר לחוד אסור ז"ש לחלק:

דף קב.

תוס' ד"ה לענין וכו' אבל באביו מישראל לחוד סגי' דהא אפי' לענין יחוס כהונה סגי באביו ישראל הקשה שבות יעקב כי' קכ"ח דהלא הש"ס מסיק במס' קידושין דע"ז דהלכה כראב"י ח"כ גם אמו מישראל סגי' ולכן רצה לומר דאליבה דהילכתא גם לחליצה הגי' באביו או באמו והאי דואביו ואמו הוא וי"ו המתחלקת ובעיני קשה לומר כז בכוונת תוס' דהלא תוס' כתבו ורב שמואל היתה אמו מישראל וא"כ איך אמר ואנא גר אנא ומה

בכך דילמא ר' יודה ס"ל כראב"י וא"כ גם לחליצה סגי' אמו מישראל ועיקר כתירץ שני שם תוס' ד"ה וה"ה עיי' מ"ש ר"פ שבזה מיושב מה שהקשה תוס' י"ט על נ"י בר"פ:

דף קב:

תוס' ד"ה ואנעלך פסק ר"ת דמנעול צריך להיות מבהמה טהורה מקשים מסוגי' דשבת דכ"ח שהקשה ש"ס אלא הא דתני ר"י לא הוכשרו למלאכת שמים אלא בהמה טהורה למאי הילכתא הא נ"מ לחליצה ונראה דש"ס מקשה שם לר' יוסף ואי איהו מוקי לענין חליצה קשה דלמה אמר ר' יוסף במס' שבת דס"ו מאן לא הודו לו ריב"נ ונ"ל כמ"ש תוס' הואיל דמטהר בשל קש ה"ה נמי בשל עץ טפי הי' לו לומר דהך לא הודו לו הוא ברייתא דלא הוכשרו למלאכת שמים אלא בהמה טהורה אמנם י"ל דר"י בעי לומר מי הוא המ"ד לכן נראה דקושי' הש"ס במס' שבת הוא לר"ה דאמר מס' שבת דס"ו מאן לא הודו לו ר' יוסי וקשה דטפי הי' לו לומר ריב"נ דביומא דע"ו מסיק הש"ס דאף לר' יוסי מנעול הוא מדאסור לצאת ביה"כ ולחליצה פסול כתבו תוס' שם דכי היכי דחייש דילמא נפל לפי שהוא רחב מה"ט נמי אין חוללת משום דדרכו ליפסק וליפול אבל לא שייך ליטהר כיון דמדינא הוה כלי ובשלומא לחליצה נוכל להחמיר אבל איך נבוא להקל לטהר מטומאה (ובזה נכון רמב"ם שפסק פכ"ה ה' כלים דסנדל של סיידן טמא ואפ"ה אין חולצין בקב הקיטע משום דלהקל לא אמרינן) וא"כ יותר הי' לר"ה לומר ריב"נ הוא דמטהר בשל קש משום דלאו אורחי' ומני' כל היכא דלאו אורחי' לעשות מנעל לאו מנעל איקרי וכמ"ש רמב"ן ורשב"א לכן הי' נראה לר"ת דר"ה הי' סובר דטעמי' דריב"נ דמטהר לאו משום דלאו אורחי' רק כמ"ש מהרש"א דבפרשת טומאה לא כתיב קש אבל גם ריב"נ לא אזיל בתר אורחי' וא"כ הא דמקשה הש"ס במס' שבת אלא הא דתני ר"י לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה הוא לר"ה דאיהו ג"כ צריך לתרץ הברייתא שהרי ר' יוסף אמר תנינא וא"ל דנ"מ לענין חליצה ז"א דלדידי' גם לר"י של ש חשיב מנעול מדלא אמר ולא הודו לו ר"י הרי דלא בעי תחש וא"ל דהא דתני' לא הוכשרה למלאכת שמים רק בהמה טהורה אתי' כריב"נ ז"א דלר' הונא ריב"נ לא מטהר רק משום דקש לא כתיב בפרשה אבל לעני' חליצה מנ"ל לעשות פלוגתא חדשה ושמא גם ריב"נ ס"ל כר"מ ור"י דחשבי מנעול אף של עץ אף שאין דרך לעשות מנעל משל עץ אבל ר"ת פסק כרבא במס' יומא דנפיק בדהוצאה וקשה הלא למסקנא אפי' לר"י מנעול הוא ול"ל מנ"ש רמב"ן ורשב"א דרבא ס"ל אף דר"מ ור"י חשבי מנעול מ"מ רבא ס"ל כריב"נ וטעמי' דריב"נ כתב הרשב"א משום דבעינן דוקא מידי דאורחי' מה"ה עור של בהמה טמאה דלדידי'

בעי דומי' דתחש דהוא עור וה"ה דצריך להיו' עור טהור'. אמנם לדברי ר"מ לובלין שם במס' שבת נסתר זה:

דף קג.

אביי אמר מדסיפא רבנן וכו' ורישא במחופה בעור ובמס' יומא דע"ח הקשו וא"ת כיון דמעיקרא ס"ד דטעמי' דר"י דילמא מיפסק וכו' מחופה בעור אמאי שרי וכתב מהרש"א שכתב דכוונתם על אביי דמשני מדסיפא וכו' ואיהו ודאי ס"ל ג כדלא פסול רק משום דילמא מיפסק וקשה לי דאי נימא דאביי סובר דגם לר"י חשיב מנעול אף שאינה של עור ולא פסול רק דילמא מיפסק א"כ למה יהי' פסול אנפילא של בגד והלא באנפילא לא שייך דילמא מיפסק כמ"ש תוס' שם ביומא והלא אביי מוקי מתני' כרבנן ולמה יפסול אנפילא וא"ל משום דלא מגין הא אביי לא מפליג בין דבר המגין או לא וכ"כ מהרש"א גופי' הכא דאביי לא מחלק לדבר המגין ולולי דבריו אמינא דכוונת תוס' ביומא להקשות על אבוה' דשמואל לקמון ע"ב דמשני במחופה בעור וד"ה וכתב מהרש"א דאיהו נמי מפליג בין מגין ללאו מגין ומסתמא לא יחלוק על מסקנת הש"ס ביומא דמסיק לכ"ע מנעיל הוא וכוונתם להקשות למה מכשיר מתני' מנעול של עץ אף במחופה בעור ניחש דילמא מפסיק אלא שקשה להגיה בדברי תוס' ושוב מלאתי בש"ה שהשיג על מהרש"א ומגיה דברי תוס':

ומה שהקשה מהרש"א דלמה לא מוקים האי דלא יטייל באנפלי' כר"מ ומתני' כר"י נראה דאביי דאמר מדסיפא רבנן וכו' ש"מ דס"ל לר"י של עץ לא הוה מנעול ולכאורה קשה מה יענה לברייתא דמביא ש"ס במס' יומא ושוין שאסור לצאת ביה"כ הרי דהוה מנעול וצ"ל דאביי מוקי בדאית בה כתיתין ומשום תענוג ואפי' אם נימא דאביי קיבל מרבא דאי לאו מצא כתיתין לא משוי מנא מ"מ אולי סובר אביי כרמב"ם שם ביומא דאף אי לאו מנעול מ"מ אסור לצאת בי"כ וכדעת המקשה שם וא"כ מתורץ קושי' מהרש"א דהוצרך אביי לחדש הך סברה משום תענוג דאל"כ אף אי מוקי מתניתן כרי דלא חשיב מנעול מ"מ קשה הך ברייתא ביומא ושווין שאסור נצחת ביה"כ אמנם אכתי לא הי' צריך אביי לאוקמי' הך ברייתא דלא דעייל בדאית בה כתיתין רק דהוה לאוקמי' כר"מ וברייתא דשווין ביומא ה"ל בדאית בה כתיתין לכן נראה דלא רצה לאוקמי כר"מ דא"כ אמאי נקט אנפליא יותר הוה לי' למינקט לא יטייל בסנדל של עץ דאנפילא יותר מחשוב מנעול דמיקרי ג"כ תחש כמ"ש הב"ש סי' קס"ט ס"ק י"ג דהואיל ובא מצמר הבא מעור וא"ל דנקט אנפלי' לרבותא אף דאינו מנין ז"א הא אביי לא נחית לחלק הך סברא א"ו דאתי' כר"י ולכך בשל עץ מותר רק דקשה מאנפלי לכן מוקי דאית בה כתיתין ומשום

תענוג: הרמב"ם פסק דבאונפלי' של בגד לא הוה חליצה אפי' לפסול על אחין וכתב המ"מ משום דהוא תרתי לגריעותא והקשה ב"ש סי' קס"ט ס"ק כ' דלמה לא כתב דטעמי' דרמב"ם דפסק כר"א בפ' ככל הגט ולי נראה דמר"א ר"פ כל הגט אינו ראי' דשמא ר"א סובר דטעמי' דר"י דחשיב מנעול אף שאינו של עור וכסוגי' דמס' יומא דף ע"ח ואנפליא היינו טעמי' דלא הוה חליצה כלל משום דאינו מגין וכמו דאמר רבא הכא אבל הרמב"ם דפסק דבשל שעם ושל גמי דפסול ש"מ דס"ל דלא הוה מנעול רק משל עור ואפ"ה אינו רק פסול וא"צ קהה למה פסק דבאנפליא לא הוה חליצה כלל לכן כתב המגיד דהואיל והוא תרתי לגריעותא דלא הוה של עור וגם אינו מגין:

עוד ראיתי להב"ש סי' קס"ט ס"ק י"ג שהקשה דלמה כתבו תוס' בפלוגתא בקב הקיטע דפסול משום דאין דרך מנעול כזה תיפק דבעור תחש ולי נראה דדא ודא אחת היא די"ל על ר"ת דמצריך עור דטהורה דתחש כתיב והלא במס' יומא מסיק הש"ס דבין לר"מ ולר"י של עץ חשיב מנעול ולחליצה הוא דפסול כתבו תוס' שם משום דאינו ראוי להלוך ונהי דביה"כ מותר בשל עץ כתב המלחמות דפסקינן כריב"נ במס' שבת דאמר כוורת של קש טהור משום דאין דרך לעשות הקש וה"ה מנעול בעינן נמי דוקא מידי דאורחי אבל עור בהמה טמאה דאורחי' לעשות מנעול מזה למה יהי' פסול ואטו כתיב גבי טומאה החשוב יותר קשה על רשב"א מס' שבת דס"ו מאן לא הודו ריב"נ דלדידי' לא הוה מנעל רק של עור כדכתיב ואנעלך תחש וקשה אטו גבי טמא' כתיב תחש לכן נראה דטעמי' דריב"נ דאזיל בתר אורחי' וכיון דאין דרך לעשות כוורת משל קש לכך מטהר וכ"כ גבי חליצה בעינן מידי דאורחי רק מי יודע בימי התורה אם הי' דרך המנעל משל עור לכן כתב רשב"א דכתיב ואנעלך תחש ש"מ דאורחי' דוקא משל עור ה"ה שיהי' טהור:

דף קג:

מסוגי' זה משמע דוקא מוחלט איתקש למת ולא מוסגר והרמב"ם לא מחלק וכבר הרגיש בזה המ"ל ונראה דר"ש ס"פ י"א מס' נגעים הביא ת"כ דיליף מן צרעת ממארת תן בו מארה שאסור בהנאה ורמב"ם בפ' משניות יליף מדכתיב באש ישרף ונראה דרמב"ם דחה הת"כ וסמך עלתו על סוגי' דע"א ד' כ"ט דיליף שם ש"ס דמת אסור בהנאה מג"ש דשם שם מע"ע וע"ע כתיב לכפר וקשה למה לא יליף בפשטות דמת אסור בהנאה דהלא בגד מנוגע אסור בהנאה מדרשא דת"כ דכתב נחדת והרי מצורע איתקש למת וא"כ שוב נילף מת ממצורע ולא נצטרך לכפר על ע"ע דנילף עגלה ערופה ממת ומת נילף ממצורע היינו לתוס' רי"ד שכתב דהך דרשא לכפר פליג על דרשא וערפו שם ולכך יליף הרמב"ם מדכתיב באש ישרף ולא רצה הש"ס למילף מת ממצורע דמת הוא מנקברין והוא חמיר

מנשרפין ועיי' סוף תמורה אמנם רמב"ם בחבורו רוח אחרת עמו דקשה לי' קושי' הנ"ל דלמה לא יליף הש"ס במס' ע"א דאיסור הנאה במת מדאיתקש למצורע ובמצורע כתב ממארת א"ו דסתמא דתלמודא לא ס"ל דרשא דממארת ובגד המנוגע דאסור בהנאה לא ידענין רק השתא דכתב שם שם דמת אסור הנא' א"כ ה"ה בגד המנוגע כיון דמצורע איתקש למת אמנ' קשה הא דתנן בנגעי' פ' י"א מוסגר שקצצו עשאו מוכין מותר בהנאה משמע דאם לא קצצו אסור בהנאה וקשה מנ"ל דמוסגר אסור בהנאה דהא לא ס"ל לש"ס דרשא דממארת וע"כ דס"ל לסתמא דתלמודא במס' ע"א דגם מוסגר איתקש למת וכשיטת הרמב"ם:

דף קד.

עיי' לח"מ שהקשה בפ"ג מה' סנהדרין על רמב"ם שכתב דאין דנין בלילה מהקישא דריבם לנגעים וגם פסק ג"ד דדנין בלילה וכתב הכ"מ דקרא ושפטו בכל עת מפקע מהקישא וא"כ קשה סוגי' דהכא וגם במס' סנהדרין מסיק דמתני' דלא כר"מ ולמה לא אמר הש"ס דר"מ מודה דג"ד מותר מקרא ושפטו בכל עת ונראה דסמ"ע כתב דמותר לדון בלילה לאור הנר ובמס' מ"ק ד"ח פליגי אביי ורבא הא דאין רואין נגעים בלילה דרבא יליף מדכתיב כנגע נראה לי ולא לאורי ואביי יליף מדכתיב ביום הראות א"כ י"ל דסוגי' דסנהדרין ודהכא קאי לרבא וא"כ לר"מ דמקיש ריבם לנגעים גם ג"ד פסול בלילה דא"ל דקרא ושפטו בכל עת מפקא מהקישא ז"א די"ל דקרא ושפטו בכל עת לא בא רק להכשיר לאור הנר דמהקישא ריבם לנגעים הוה מיפסל אפי' לאור הנר דנגעים פסול אפי' לאור הנר דכתיב לי ולא לאורי קמ"ל קרא בכל עת דמותר לאור הנר ואכתי מנ"ל ג"ד אבל רמב"ם ה' ט"ל פ"ט מביא דרשא דאביי דאין רואין הנגעים בלילא מדכתיב ביום הראות ולשיטת הסמ"ע ליכא למעוטי לילה מביום רק שלא לאור הנר דהרי תחילת דין ילפינן מדכתיב ביום הנחילו את בניו ואפ"ה כתב הסמ"ע דלאור הנר מותר ש"מ דליכא למועטי מביום לאור הגר בלילה וא"כ לא איצטרך ישפטו בכל עת לאור הנר דהלא בנגעים גופי' ליכא למיפסל לאור הנר כיון דלרמב"ם ילפנין מקרא דביום הראות (ובאמת קשה על רמב"ם דלמה שבק ילפותא דרבא) וע"כ קרא ושפטו בכל עת קאי על ג"ד:

תוס' ד"ה אמר וכו' דתרי ר' ישמעאל בן אלישא הוו והנה סתם רי הוא ר' ישמעאל בן אלישא כמבואר לעיל דף ו' תוס' ד"ה אי שהקשו מהאי דשבת שקרא והטה ושם במס' שבת הוא ר"י בן אלישא ולעיל ד"ו אף שהוא תנא דבי ר"י כי תנא דבי' ר"י ר"י ור"י הוא חד כדאי' מגילה ד"כ ודלא כת"ח במס' שבועת אמנם קשה לי דבמס' זבחים ד' ל"ז ע"א דמקשה ש"ס ור"י האי קרא מפיק לי' להכי ומפיק להכי ומשני תרי תנאי אליבה דר'

ישמעאל וא"כ למה משני תרי תנאי ולמה לא משני דתרי היו וכיוצא בזה הקשה תוס' מס' מנחות ד' ל"א ע"ב ד"ה רשב"א ועיי' יראים סי' שכ"ה וכה"ג קשה לי על שיורי כה"ג א"ח בכ"ה שכתב דתרי רשב"א הי' א' מתלמידי ר"מ ואחד בזמן ר"ע כדאי' מס' ב"מ דף ד' ע"ב ועוד שמקדימו להני ר"ע וקשה ותוס' מנחות ד' ל"א ד"ה רשב"א:

דף קד:

תוס' ד"ה והא ומיה' לענין חליצ' שוט' לא חליץ וכו' שיש ריבוי דברי' ומדלא כתבו דחליצה שוטה פסול דכתיב איש משמע מאיש ליכא למועטי שוטה דאיהו ג"כ מקרי איש ועיי' ירושלמי ריש מס' תרומה את כל איש פרט לקטן אבר ידבנו לבו פרט לשוטה ש"מ דגם שוטה מקרי איש ועיי' ריש מס' חולין דף י"ב בתוס' ובמס' גיטין דף כ"ג כתב רש"י דחרש שוטה וקטן לאו בני שליחות דאיש כתיב בענין ולשיטת תוס' הא דשוטה לאו בני שליחות הוא דכתיב אתם גם חתם לדעתיכם ושוטה לאו בר דיעה אבל מאיש ליכא למועטי שוטה וקשה לי מסוגי' דריש האיש מקדש דמקשה הש"ס אתם גם אתם למה לי והכוונה דנילף מגירושין וקידושין ומאי קושי' הלא איצטרך למעט שוטה ומה שהקשה פנ"י דלמה קטנה אינה עושה שליח בגט הא בגט לא ילפינן שליחות מתרומה דבגופי' כתב ושלחה ע"ש עיי' הסמ"ע סי' קפ"ח ס"ק א' ע"ש וגם הא רש"י כתב ר"פ האיש מקדש ד' מ"ב ד"ה והאי דאין שליחות לקמן דגבי ושלח ושלחה איש כתב ומני' ילפינן דאין קטן עושה שליח: תוס' ד"ה דאמר דדרשנין מזובו ולא מנגעו הקשה זית רענן הא קרבן זיבה הוא שתי תורים והלא עוף לא בעי סמיכה ונראה דכוונת תוס' דא"א דבעי דוקא ראוי לסמיכה א"כ למה לי הא דדרשנין בת"כ פ' ויקרא פרק ד' סימן ז' יבול אף עולת העוף טעון סמיכה ת"ל העולה פרט לעולת עוף דהי"א היא מיעוט וא"כ למה לי קרא דתיפק דעוף לא בעי סמיכה דאי בעי סמיכה א"כ איך יתכן האי דרשא מזובו ולא מנגעו הא לא ראוי לסמיכה אלא ש"מ דלא בענין ראוי לסמיכה:

דף קה.

בגמרא כסדרן לא מעיכבא עיי' בתשובת מהריב"ל סי' י"א ובסוף התשובה הקשה על המרדכי ול"נ דאינהו ס"ל כמ"ד חליצה פסולה א"צ לחזור על כל אחין:

שם במוצצת:

עיין בהרא"ש. ויש"ש כתב כיון דגלי' קרא גבי זב דדם לא חשיב רוק ילפינן בג"ש רקיקה מזב ובזה מיושב בסוגי' דנדה דף נ"ה ע"ב ס"ד נילף רוק רוק מיבמה וכו' וקשה דאם לא נתקבל הג"ש בסיני האיך הוה דרשנין ג"ש הא אין דן ג"ש מעצמו וכ"כ הקשה הר"ן

בחדושי סנהדרין דף כ"א ולישׁ"ש ניחא דנתקבל הג"ש לענין זה שיהי' דוקא רוק ושוב ה"א דאין ב"ש למחלה:

דף קה:

בגמרא הגיע לעונת נדרים. ורמב"ם פ' י"א ה' נדרים כתב דאחר יב"ש בבת אף שלא ידעה לשם מי נדרה נדרה נדר אע"פי שלא:

הביאה ב' שערות זו היא עונת נדרים האמור בכל מקום הרי שמפרש דעונת נדרים פירש לאחר שהגיע לשני גדלות ועיי' רשב"א גיטין ד' ס"ו מה שכתב בשם בהרג וקשה לי מסוגי' דנזיר ד' כ"ט ע"ב נגד מתי מדיר בנו בנזיר עד שיביא ב' שערות ריב"י אמר עד שיגיע לעונת נדרים ומסיק הש"ס דפליגי במופלא סמוך לאיש ואי עונ' נדרי' פירש אחר י"ג שנים איך אמר ריב"י עד עונת נדרי' היינה אחר י"ג שנים והלא אפי' בתוך י"ג שנים א"י להדיר משום מופלא סמוך לאיש ואף שמשמע מרמב"ם דהא דאמרינן בעלמא מופלא סמוך לאיש הוא אחר י"ג שנים רק שעדין לא הביא ב' שערות מ"מ שנה שלפני גדלות ג"כ הוא בכלל מופלא סמוך לאיש ונראה דרמב"ם סובר כמ"ש תוס' חולין ד' כ"ח דהאי סוגי' דחוי בעלמא וס"ל לרמב"ם דגם תירץ קמא הוא דיחוי בעלמא שהלכה כרבי מחבירו והרי אנן פסקנין דמופלא סמוך לאיש מד"ת אבל לקושטא דמילתא טעמי' דרבי דהיא הלכה ועיי' מהרש"א מס' שבת ד"ח מ"ש בשם ה"ע וא"כ יש סיוע לרמב"ם דפסק דאחר יג"ש אף שלא הבי' ב' שערות ולא ידע לשם מי נדר נדרו נדר דאל"כ ר"י ב"י ב"י דאמר עד עונת נדרים והיינו אחר י"ג שנים שהרי זה הוא עונת נדרים לשיטת רמב"ם ואי שהביא ב' שערות א"ה היינו ת"ק דאמר עד שיבוא ב' שערות:

דף קו.

בגמרא אין חולצין אא"כ מכירן הקשה רמב"ן בשם הר"י הלא אית' מס' קידושין ד' ס"ג קדשתי את בתי וא"י למי קדשתי ובא א' ואמר קני קדשתי נאמן ליתן גט דאין אדם חוטא ולא לו א"כ הכא נמי וכו' ול"נ דשאני התם דסמכינן ג"כ דלא חציף לומר לפני אב שקיבל קדושין דמירתת לפני אב דמה"ט ס"ל לר"א שם דנאמן אף לכנוס ואגב קשה לרב דס"ל שם במס' קידושין דאב שאמר קדשתי בתי אין סוקלין א"כ מאי הקשה ש"ם כתובת ד' ל"ח ע"ב ארוסה בת סקילה דילמא קרא איירי שאין עדים על הקידושין ולקטלא לא מהימן ודוחק לומר דגם לקנס אינו נאמן וגם קשה על רש"י קידושין דף יו"ד עד שיהי' שניהם שווין ואם גדול בא על קטנה פטור גם הוא וא"כ מאי הקשה ש"ס ארוסה בת סקילה דילמא ס"ל דגם קטנה יש לה קנס ומשכחה בקטנה ארוסה דפטור גם הוא ממיתה:

דף קו:
גמרא מר זוטרא משרטט ראיתי בשם הראב"ן בפ' הנזקין דהא דאיו כותבין מגילה להתלמד דוקא פרשה אבל פסוק א' או ב' וג' פסוקים כותבין דהא בתלמוד ובפיוטים ובאגדה של פסח כותבין וכי כתבינן לא כתבינן אלא בשירטט ובזה מיושב דברי תוס' מס' גיטין דף ו' ע"ב שהוכיחו מירושלמי דאף כשאינה כותב הפסוק רק לשם אגרת שלומים ג"כ צריך לשרטט ע"ש ותקשה הפ"י דמנ"ל דהירושלמי מיירי לענין שירטוט דילמא סובר כמ"ד אין כותבין מגילה להתלמוד ולכך הפך הכתב ולהרמב"ן ניחא דמשום אין כותבין מגילה להתלמד לא היה צריך להפך דאינו פרש' שלימ' אבל לענין שירטוט אפי' פסוק א' צריך לשרטוט:
סליק מצות חליצה פרק שנים עשר:

דף קז.
תוס' ד"ה טעמי' דב"ש וקשה לר"י דבפ' הזורק זכו' עכ"ל ונראה לתרץ דמ"ל פ"י ה' גירושין הלכה ח"י כתב בשם רדב"ז דאם היא נדה ונתיחד עמה בפני עדים אפי' ראו שנבעלה אין חוששין שמא לשם קידושין בעל דלא שייך לומר אין עושה ב"ז דמאן דעבר על איסור כרת לא חש ג"כ לבעילות זנות וכ"כ תה"ד סי' ר"ט שכתב דמי שיש לו אשה לא שייך לומר אין עושה ב"ז דאי בעל לשם קידושין פגע שחרגמ"ה וא"כ מיושב קושי' תוס' ולא קשה מהאי דמגרש ולנה עמו בפונדקי ולא חייש לומר אין אדם עושה ב"ז דב"ש לטעמי' דס"ל לא יגרש אשתו אא"כ מנא ערות דבר והרי היא עליו באיסור פורה משום סוטה וא"כ אם לא חש על איסור תורה משום סוטה לא חש ג"כ לבעילות זנות ועיי' ירושלמי גיטין פ"ח הלכה ט' דמוקי ג"כ בשלא ראו שנבעלה וב"ש לטעמי' דס"ל לא יגרש אא"כ מצא ערוה ומאוסה היא בעיניו ובודאי לא בעלה וב"ה לטעמי' דאמרי אפי' הקדיחה תבשילו ע"ש כ"כ י"ל דרבה ור"י מוקמי' פלוגתא דב"ש וב"ה אפי' ראו שנבעלה רק טעמי' דב"ש דודאי לא בעל לשם קידושין דאם לא חש על איסור תורה משום סוטה לא חש ג"כ לבעילות זנית שוב מצאתי זה ב"ש סי' קמ"ח ס"ק ד' ועיי' ריב"ש סי' ו':

דף קז:
בגמרא אמר רבה ב"ש היא וקשה דלמה לא מקשה ש"ס וסתם לן תנא כב"ש ודכוות' הקשה ש"ס מס' נדה די"א ושם במס' נדה מתרץ ש"ס דסתם ואח"כ מחלוקת הוא וקשה לי מסוגי' ש"ס מס' חגיגה ד"ז ע"ב וכ"ת קמ"ל דעולת במועד באות בי"ט אינו באות כמאן רב"ש ומאי קושי' הלא סתם ואח"כ מחלוקת הוא דשם בחגיגה די"ז פליגי ב"ש וב"ה אי רשאי להקריב עולת ראי' בי"ט וגדול אחד השבני והא דמקשה ש"ס בחגיגה כמאן כב"ש

כוונת המקשה כיון דקתני בסיפא בי"ט ראשון של פסח בש"א מן החולין ומדסיפא ביש רישא לאו ב"ש:

דף קח:

תוס' ד"ה אלמא עיי' מהרש"א ולבסוף כתב דמ"מ הוא דחוק דמ"מ לאו אגופי' דסיפא מקשה אלא מכח רישא ולי נראה דכוונת תוס' דמסיפא לבד קשה דלמה בגט אסורה לחזור הלא מיאון חשיב כזנות ואי משום דאזיל ומשבש א"כ למה קתני זה הכלל כל ביוצאת בגט אסורה לחזור ובמיאן מותר לחזור ע"ש מיאון דידי' ממיאן דחברי' כיון דהמקשה לא אסיק הא שיבשה וכו':

דף קט.

עיי' בהרא"ש שהביא שיטת ראב"ד דיתומה בסי' אב צריכה חליצה משום דאיכא מאן דלא ידע בגירושין והקשה מהרש"א א"כ למה דחי הש"ס האי דעיפה מהא דאר"א דחולצת דילמא לכך חולצת משום דאיכא דלא ידע בגירושין ונראה דבלא"ה קשה על ראב"ד מסוגי' דלעיל דל"א אם אתה אומר חולצת מתיבמות וכוונת הש"ס דכל היכא דמד"ת א"צ חליצה ואם יתיבמה יפגע באיסור אשת אח אינה רשאי לחלוץ דילמא אתי לידי יבום והלא הכא ביתומה בחי' אב מד"ת א"צ חליצה דקדושין דרבנן וא"כ תהי' אסורה לחלוץ שמא יבוא לידי יבום ויבוא לידי איסור אשת אח דהיינו גרושת אחיו ושוב מצאתי שהרגיש בזה המלחמות ונ"ל כמו דאמר הש"ס לעיל מפולת לא שכיח ונח גזרו ה"ה יתומה בחי' מב ג"כ לא שכיח דקימ"ל אסור לקדש בתו כשהיא קטנמה אלא דחליצה צריכה הואיל דמדרבנן הוה קידושין אבל דנגזר דילמא אתי ליבום לא גזרו דהוה כמו מילתא דלא שכיח וא"כ מיושב קושי' מהרש"א דמגרש אשתו והחזירה דהוא שכיח א"כ לא הוה רשאי לחלוץ דאם אתה אומר חולצת מתיבמות כיון דיש איסור תורה לעיפה גם נראה דבסוגי' דכתובת דאי' שם יתומה בחי' אב בעי חליצה ול"ח דאא"א חולצת מתיבמות משום דוקא ס' קרוב לו וקרוב להיש לחוש לחששה דיאמרו קמו רבנן במילתא דויטא מעלי' ואתי ליבומי לנדתה אבל זולת זה ל"ח דתתיבם ולתירץ ב' בסוגי' דלעיל דף ל"א וכך הוא לפעמים שיטת פוסקים דתפסי תירץ השני אבל הני ררבנן דהקשו לעיפה ס"ל כתירץ ראשון לעיל דל"א וא"כ אינה רשאי לחלוץ וכהנ"ל:

דף קט:

בגמרא וכו' גדלו בהדה כתב נ"י דהוה כאלו התנה עמה הרי את מקודשת לאחר גדלות וכאותה ששנינו הרי את מקודשת לאחר למ"ד יום ותוס' הרא"ש כתב דגדולה היינו טעמי' משום דצריכה לחזור הכסף אבל מה שנתן לקטנה איהי לא מחייב לאהדורי

כשגדלה דנתינת קטן אינו כלום דכי יתן איש אל רעהו כתיב ועיי' ט"ז א"ח סי' שמ"ג ס"ק ב' וכן הוא דעת רא"ש במס' ב"ק אבל בהג"א כתב בשם א"ז דמסוגי' פ' ד' וה' דאי' שם ריב"ח מעליות דאפוטרפסים נפרעין מיתמי לכי גדלי הרי דחייב כשהגדיל וקשה מה יענה רא"ש לסוגי' זו ושוב מצאתי בתשובת ב"ח סי' ס"ב דטפי יש לחייב בשור של קטן שהזיק מאלו הזיק בגופו דשור שהזיק ממונו הוא דהזיק והרי בממון אין בו דעת ואפ"ה חייבתו התורה לשלם א"כ חל החיוב על ממון של בעל השור ואין חילוק אם בעל השור הוא קטן או גדול אבל אדם המזיק פשיטא דיש חילק בין גדול לקטן שאין בו דעת. ובפ"מ על ירושלמי פ"ח מ"ס ב"ק הלכה ה' הביא ראי' מתוס' קידושין ד"ו ד"ה ומקבל גיטה שהקשו דה"ל בקטנה והלא קטן אינו חייב לשלם ובס' ברכת אברהם פ' קרח כתב דיש לאוקמי' שאבי' ובעלה הלכו למ"י ובאו עדים ואמרו לה לאחר שהגדילה שקיבל אבי' גיטה בקטנותה ובשעה שאכלה כבר הגדילה ועיי' מהרם פדוי סי' צ':

דף קי.

בגמרא לא דבעל הקשה נ"י א"כ תיובתא לשמואל דתני' המקדש קטנה קדושי' תלוין ועומדין והש"ס מפרש בתרי גוונא או לומר דקידושין תלוין עד שגדלה ואז גמרי הקידושין או שתלוין אי בעל אחר שגדלה והלא שמואל אומר כל הבועל ע"ד קידושין ראשוני' בועל ולי נראה דשמואל מפרש הברייתא דקדושין תלוין עד שגדלה וכמ"ש נ"י דהוה כאלו התנה הרי את מקודשת לאחר שתגדיל ואף דהוה דבר שלא בא לעולם וכ"כ להדי' בתוס' הרא"ש לעיל דל"ד דזה הוה דבר שלא בא לעולם וגם המרדכי מס' ב"מ סי' שט"ו כתב וזה לשונו שהרי תלה בדבר שלא בא לעולם דקטן אין לו קידושין ש"מ דמחוסר זמן מיחשב דבר שלא בא לעולם ועיי' משנה למלך פ"ד ה' אישות ה"ז ע"ש מ"מ יש לאוקמי' הך ברייתא כר"מ דס"ל אדם מקנה דבר שלח בא לעולם אבל שמואל ס"ל כחכמים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ור' ששת שפיר מקשה לעיל על רב דמאי דוחקי' להמציא סברה חדשה דטעמי' דר"ג משום דמקדש אחות יבמה וכו' וצריך לאוקמי' דוקא כשבעל לימא דטעמי' דר"ג דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ובפרט דרב ס"ל לעיל דצ"ג כמ"ד אדם מקנה דבר שלא לעולם רק דמאן לימא לן דהוה כאלו התנה עמה שיחולו הקדושין לאחר שיגדיל לכך מביא ברייתא דמקדש קטנה קדושין תלוין: שם וכן ב' חרשות וכו' כתיב בס' קול רמז הא דלא ערבינהו עם ב' קטנות משום דלעולם אין קדושיהן רק מדרבנן משא"כ קטנות כשתגדלנו והנה לפי מסקנות הש"ס דאפי' חרשת מעיקרא לאו בת חליצה א"כ לא יוכל לערבינה דלא שייך חליצה א' מהן פוטרת צרתה ואולי רצה לתרץ אף לס"ד דרב' והנה לפמ"ש תוספי הרא"ש דבקטנ' כיון

דנשואין דרבנן מהני בדיעבד חליצה אף שנחלצה כשהיא קטנה יש לומר דחליצת חרש' מעיקרא אפי' לכתחילה כיון דא"א בענין אחר ולכך לא ערבינהו וגם משנ' דלעיל יש לומר איידי מתני' דהכ' דלא ערבינ' גם לעיל לא ערבינהו:

דף קי:

תוס' ד"ה וקמקוו אקוותא ועיי' רשי' חומש פ' ויחי אצל ולו יקהת עמים שהביא רש"י דברי ש"ס דהכא שהוא מלשון אסיפא ועיי' שם ברמב"ן:

דף קיא:

אמר אביי יבמה יבוא עלי' כל דהוא ועיי' מהרש"א וקשה לי דבמס' חולין די"א בעי הש"ס מנ"ל דאזלינן בתר רובה ולמה לא יליף מהא דשרי' רחמנא ליבם קטן שיוכל לייבם ונהי דלא קפיד קרא לענין הקמת שם זרע מ"מ ניחש שמא יהי' סריס ויפגע באשת אחיו שלא במקום מצוה אלא דאזלינן בתר רובה ונראה דהוה מוקמינן הא דשרי' יבם קטן להתיבם כגון שהתנה אחיו המת בשעת הקידושין שאם יהי' אחיו סריס לא י"הק למפרע כמו שהזכירו פוסקים תנאי זה גבי מומר וא"כ שפיר מיבם ממ"נ דאם אינו סריס שפיר מיבם ואם הוא סריס אינו היא אשת אחיו רק נכרית ואפ"ה איצטרך קרא דלא ניחש שמא לא יהי' סריס וה"א דאסורה משום דלאו בר הקמת שם הוא וחכם א' השיב לי דקושי' הש"ס מנ"ל דאזלינן בתר רובא לרבא דילף מהא דאסר א"א שלהב"ע ומטעם שמא ימצא סריס לא שייך לומר כל יבמה שאין אני קורא בשעת נפילה וכו' כיון שאנו רואים בשעה שהגדיל שאינו סריס אמרינן איגלי מילתא למפרע ועיי' רשב"א אמנם מ"מ קשה על תוס' חולין די"א שכתבו דש"ס דהקשה מנ"ל דאזלינן בתר רובה הוא רק לראב"י ע"ש וא"כ אכתי קשה מה הקשה ש"ס דילמא ראב"י ס"ל כאביי והנה מ"ו בנ"ב סי' י' כתב לפרש הפסק שאמר יהודה לתמר שבי אלמנה בית אביך עד יגדל שלה בני ופרש"י דוחה הי' כי לא רצה שישאנה שהיא מוחזקת שימותו אנשים וקשה וכי בוש הי' יהודה להורת הדין שאסורה וכתב שם דגבי יבמה ליכא איסור קטלנית דשומר מצוה לא ידע דבר רע וע"ש שמיישב פסוק ולי נראה ג"כ ע"פ הסברה לישב הפסוק דכאן אמר אביי יבמה וכו' כל דהוא וכתב מהרש"א אף דאמרינן דביאת בן ט' כמאמר היינו דקרא לא בא רק דלא אסרה תורה ביאת קטן ביבמה אבל לא שיקנה אותה ע"ש וא"כ כל זמן ששלח קטן כיון דאין קונה אותה ולא תקיים מצות יבום ממילא איכא איסור קטלנית אבל כשיגדיל ויקיים מצות יבום ליכא סכנה דשומר מצוה לא ידע דבר רע והנה מדברי מהרש"א שכתב דלא מרבינן ביאת קטן רק שאינו עושה איסור אבל לא שיקנה יש סתירה למ"ש מ"ו בנודע ביהודה חא"ה סי' נ"ד ע"ש והשיב לי באריכות וגם הוכיח שם שדעת רמב"ם שביא' בן

ט' מד"ת קונ' אותה ע"ש ולפ"ז הרמב"ם חולק על ש"ג הביאו ת"ל פ"ב ה' יבום דאם בא על יבמתו שלא בפני עדים אין קונ' אותה דהרמב"ם כתב פ"ו ה' גירושין הלכה ט' דאין קטנה עושה שליח לקבלה וכו' מפני שש"ק צריך עדים ואין מעידין על קטן וכו' וא"כ למה מהני ביאת קטן מד"ת כיון שצריך עדים א"ו דלא בענין עדים:

דף קיב.

הקשה מהרש"א לר' אמי ע"כ הא דקתני בסיפא ובזמן שהודה אפי' אחר יב"ח וכו' ומיירי שאמר מתחילה לא בעלתי וא"כ לא שייך שנתן גט א"כ קשה נכפיי' ליבם ע"ש ולי נראה דמתני' מיירי כמ"ש נ"י במתני' וזה לשונו והא דאמרינן בזמן שהוא מודה אפי' אחר יב"ח כופין מסתברא דהא קמ"ל דכל היכא שהודה לדברי' לאחר שלושים יום שלא בעל ומרע לחזקה אם חזרה וטענה גם לאחר יב"ח שלא נבעלה וגטה יוצא מתחת ידה והוא אומר בעלתי עתה כופין אותו לחלוץ דכיון שהוא הודה שעברה שלושים יום ולא בעל רגלים לדבר להאמינה שלא בעל גם לאחר כן ע"ש וא"כ יש לאוקמי' מתני' כה"ג שהודה שעבר למ"ד ולא בעל רק שבעל עתה ונתן לה גט אפ"ה כופין כיון שכבר הודה:

סליק בית שמאי פרק שלשה עשר:

דף קיב:

חרש דלא אתא לכלל נישואין הקשה מ"ו בנ"ב סימן ס"ד בשם חתנו לר"י בר זילי דפסק דאב יוכל לקדש אשה לבנו קטן דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו א"כ למה תיקנו נשואין לחרש הלא אפשר לתקן קדושי תורה שיקדש אחר בשבילו ומתרץ דקטן איתא בתורת קידושין דאתי' לכלל הוי' כדאי' גיטין דפ"ה וא"כ יוכל אחר לזכות בשבילו אבל חרש לא מקרי איתא בתורת קידושין שהרי לא יבוא לכלל הוי' ולכך לא יוכל אחר לזכות בשבילו וקשה לי הלא תוס' מס' גיטין דכ"ב ע"ב ד"ה והא לאו בני דיעה כתבו דגם חרש מקרי בר כריתות הואיל לכשיתפקח ואף שתוס' תירצו תרוצים אחרים מ"מ סברה זו מוכרח דשמעתי להקשות בסוגי' דגיטין דפ"ה קטנה מתגרשת בקדושי' אבי' והא בעינן ויצאה והיתה אלא משום דאתי' לכלל הוי' והלא אכתי קשה מהא דאי' ר"י בן גודגודא על חרשת שהשיאה אבי' שיוצאת בגט והלא חרשת לא אתי' לכלל הוי' וע"כ צ"ל דגם חרשת מקרי אתיה לכלל הויה לכשתתפקח ומ"ו הנ"ל השיב לי דר"י ב"ז לא גריס האי דתניתוה במס' גיטין דפ"ה דגם הר"ח הביאו רשב"א לא גרס ואף שכתב הרשב"א דמאן דלא גרס הך גם חוץ מקדושי קטן הוה ספק מגורשת לא כן לרמב"ם שס"ל דבכ"מ דאיכא באיזה אבעי שוב בעי' שני' באת"ל אפשיטא הראשונה א"כ ה"נ הרי בעי' דחוץ מן הנולדים לא אלא באת"ל חוץ מקדושי קטן אינו מגורשת דאל"כ אטו הנולדים לא קטנים יהיו

ולכך סובר הריב"ז דקטן מקרי בתורת קידושין דאף אי לא גרסינין מ"מ איפשטא משום את"ל ע"כ דבריו בקיצר והנה אף ששיטת רמב"ם דכל את"ל הלכה מ"מ כתב ב"ש א"ה סי' קכ"ב ס"ק ז' דכל היכא שאינה מפורש את"ל בש"ס לא פסקינן ע"ש והלחם משנה פ"ב ה' גירושין הלכה ט' כתב כשאין אבעיין אחד האי כללא ליתא וכל את"ל הלכה אף שאינה מפורש ובספר קול בן לוי דק"ב הקשה מסוגי' דפ"ק דנדרים דבעי ר"פ יש יד לקידושין יש יד להפקר ועיי' רמב"ם ה' נדרים פ"ב דט"ז וגם הקשה מרמב"ם ה' כלים פי"ב הלכה ט"ו ועיי' בהרא"ש פ"ב מס' ב"ק סי' ב' ובפילפלא חריפתא ועיי' ה' ביאת המקדש במ"ל:

דף קיג.

תוס' ד"ה ואלו ובפנ"י גיטין דנ"ה כתב דאיכא נמי רבותא בחרשת טפי מקטנה משום דלשמואל לחד לישנא אשת חרש חייבים אשם תלוי דהוה ספק קידושין תורה ואפילו לרבנן דפליגי משום דלענין קידושין מוקי אחזקת פנוי' אבל לענין אוכל נבלת ס"ד דהוה ספק תורה דמצווין להפרישו והנה יתכן דבריו להך טעמא משום דעיתם שוטה ועיתם חלים וא"כ הוה ספק דאורייתא דדילמא בשעה שנתקדשה היתה שוטה ולא הוה אשת כהן ובשעה שתאכל בתרומה תהי' חלומה אבל להך לישנא אי דעתי' שגישתא א"כ ממ"נ רשאי לאכול תרומה דאי דעתי' שגישתא א"כ קטן אוכל נבלת ואי דעתי' צילותא אשת כהן היא:

דף קיד.

קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו הקשה רשב"א א"כ למה אין מערבין בטבל הלא ראוי לקטן וכמו ששנינו מערבין לגדול ביה"כ הואיל וראוי לקטן אף שלכתחילה אסור ליתן לקטן היינו איסור תורה אבל דרבנן מותר לכתחלה ובמס' עירובין ד"ל מוקי הש"ס בטבל דרבנן ונראה דמ"ד קטן אוכל נבילת אין ב"ד מצווין להפריש מוקי למתני' אבל לא בטבל דאורייתא ואי משום קושי' הש"ס פשיטא איהו יש לו תירץ אחר דתוס' הקשו שם מאי הקשה אבל לא בטבל פשיטא הלא ה"א כרבי דאמר שבות לא גזרו ב"ה וא"כ חזי לתקן בין השמשות ותירצו דלא מהני במה שראוי לתקנו אלא במידי דחזי השתא שלא תיקן והוכיחו זה מדאר"א אין מערבין בהקדשות ולא הבנתי דהלא ר"א ס"ל בעירוכין דכ"ג אין שאלה להקדש ועיי' ש"ך סימן רנ"ה ס"ק ונראה להוכיח סברת תוס' הנ"ל ממקום אחר דהברטנורה כתב גבי הלוקח יין מעכ"ום דלא אסרו חכמים רק להגבי' תרומה בשבת אבל קריאת שם לחוד לא אסרו בשבת עיי' פ"ז דמאי והנה קריאת שם לחוד לא מהני למ"ד אין ברירה דאם אינו מפריש תרומה ומסלקו למקום אחר יש

לחוש שמא בשעה שאוכל אוכל התרומה ואם כן קשה מתניתן דקתני והכהנים בחלה ובתרומה משמע דבטבל אסור לערוב אפילו לכהנים וקשה דכהנים יהי' רשאים לערב בטבל דהרי יוכל לתקן בין השמשות דיקראו שם תרומה ויהי' חזי' לי' ולא שייך לאסור משום ברירה דהלא כהנים מותרים לאכול תרומה וא"ל רק להפריש התרומה ואח"כ אוכל הכל וגם המעשר השייך ללוי מותר לכהן א"ו דלא מהני רק אם חזי' לשום אדם בלא תיקן אמנם למ"ד מסכת עירובין דל"ו דבעי ראשית ששריים ניכרין לא מוכח מידי וה"ט דכהן אסור לערב בטבל דל מהני קריאת שם לחוד דבעינין שריים ניכרין וא"כ מיושב קושי' רשב"א דהא דמקשה ש"ס בעירובין ולא בטבל פשיטא הוא למ"ד דלא ס"ל האי דראשית רק האי דלוקח יין מעכ"ום דאסרי טעמא משום דאין ברירה וא"כ מתני' דקתני וכהנים בחלה ובתרומה ולא בטבל אף שיכולים ב"ה להפרישו דהיינו לקרוא שם ומשום ברירה אין לאסור לכהן וע"כ דבעינין שיהי' חזי השתא לשום אדם בלא תיקן אבל מ"ד קטן אוכל נבלת אין ב"ד וכו' איהו מוקי בטבל דאורייתא וקמ"ל הואיל וחזי להפריש בין השמשות וכרבי דלא גזר שבות בב"ה ואף דלא חזי' השתא לשום אדם מ"מ ה"א דמהני והא דכהנים לא מערבי בטבל אז דראוי לקרו' שם לא תהני משו' דבעינן שרייי' ניכרי' ואף דאכתי מוכ' מדיוק' הכהני' בתרומ' תשמע בטבל לא כברכ' הריב"ש סי' רל"ג וגם תוס' בכמה דוכתי' דדרך התנ' למתני' בהדי' ברישׁ' אף דנשמ' מדיוקא דסיפ' ודו"ק:

והנה הרשב"א תתרץ דשאני האי דמערבין לגדול ביה"כ דהתם הוא גופי' חזי' לגדול אלא דאיסורא דיומא גריס וכיון דחזי' לקטן מערבין משא"כ בטבל דאסור מצד עצמו לא מהני מה שראוי לקטן ובזה י"ל מה שהקשו תוס' מס' סוכה דף יו"ד ד"ה עד דהקשו על הא דדייק רבא מהא דלגין של ט"י דאם אמר עירבו לי בזה אינו עירוב דסוף היום קונה וכו' ול"א מגו דאיתקצי ב"ה איתקצאי לכולה יומא ולרשב"א ניחא ושפיר דייק רבא דסוף היום קונה דאי תחילת היום קונה א"כ כיון דנסתלק איסור טבל ולא אסור רק משום מוקצה ויומא הוא דקגריס אתאי לא יהי' עירובו עירוב הלא חזי' לקטן דמוקצה דרבנן ורשאי לספות לקטנים בידים אם כן תהי' עירובו עירוב כמו מערבין לגדול בי"כ הואיל דחזי' לקטן:

דף קיד:

עיי' בט"ז א"ח סי' שמ"ג שכתב לתרץ קושי' רא"ם דאיכא למיפרך דמה לטומאה ודם דאיכא כרת דבטומאת מת נמי אשכחן כרת שאם נכנס למקדש או אכל הקדש חייב כרת ובס' דת אש סי' ח' הקשה הלא כתב בסיפא לנפש לא יטמא אין לי מת מנין לרבות דם

וכו' והרי רביעית דם מבואר פ"ז דנזיר שאין נזיר מגלח והרי הרמב"ם פסק פ"ג ה' ביאת המקדש שאם נטמא בטומאה שאין נזיר מגלח איו חייב על ביאת המקדש כרת וגם פח"י ה' פסול המקודשין שאינו חייב כרת באוכל קדשים בטומאת הגוף צריך שיהי' טמא טומאה שחייבים עלי' כרת על ביאת המקדש ע"ש ולדידי אין זה השגה דרשב"א מס' שבת ד' קל"ב כתב דהפירכת סובבים על הכלל דבסוגי' דעלי' מקשה ש"ם מה למילה שהוא בכרת והרי במילת קטן ליכא כרת מ"מ אשכחן דחמורה שיש נד כרת א"כ גם כאן איכא פירכא אף שברביעית דם שנטמא ליכא כרת מ"מ אשכחן בשאר טומאת דשייכא כרת אבל שרצים לא אשכחן כלל ועיי': מ"ש לעיל דף ע"ז ע"ב ע"ש ועי' פסחים דף ס"ב שם טומאה קפריך ועי' זבחים דף ירד תוס' ד"ה חטאת:

שם תוס' ד"ה משום ול"נ דכוונת רש"י על ח' שרצים שהן במשהו כדמסיק הש"ס שהרי רש"י כתב כטומאתן ושאר שרצים אינם מטמאין ואף דהך אזהרה על שאר שרצים נמי קאי מ"מ שוב איכא פירכא דמה לשרצים שמצינו בם איסור במשהו כמ"ש לעיל בשם הרשב"א במס' שבת דזה מחשיב ג"כ פירכא וכ"כ בתוס' הרא"ש דכוונת הש"ס על ח"ש ועיי' יו"ד בט"ז סי ק"ד סק"א אלא דזה מחשב פירכא כ"ד:

סליק חרש פרק ארבעה עשר:

דף קטו.

תוס' ד"ה א"ד א"ה איפכא ודברי תוס' סתומים קצת ומצאתי בתשובת מהר"א ששון סי' כ"ו שכתב דכוונתם אי הוה איפכא רוצה לומר שהוא אומר הפוך החזקה שאומר שאין לו אחים ומוחזק באחים אפ"ה נאמן להתיר וכתבו זה להוכיח מברייתא דאתא מה לי לשקר ומרע לחזקה ובסוגי' זה הקשו תוס' דלמה ל"א מיגו שי"ל מת על מטתו מוכח דאמרינן מגו אף באיסור ומהרש"א בסוגי' דכתובת דף ט' ד"ה דקא טעון חוכך א"א מגו לענין איסור ובגוף הקושי' שנתקשה מהרש"א דלענין איסורא לא שייך להתירה משום מגו לא הי' צריך לזה רק כמ"ש ב"ש סי' ס"ח ס"ק י"ז דאף אם יש מנו מ"מ כל שמכחיש אותה שוי על נפשו חתיכא דאיסורא ושוב מצאתי זה בפ"י:

דף קטו:

תוס' ד"ה ומי ח"ל תימה וכו' ולא נפיק מתון מחזקי' ול"נ דא"כ למה יהי' תרומה או הקדש נוקמי ג"כ אחזקה ראשונה שקודם שנתרמה או קודם הקדש הי' חולין:

דף קטז.

תוס' למאי דהתם נפילה דרבים אבל לנפילה דיחיד לא חיישנין עכ"ל ובזה י"ל מה שכתב הש"ך ח"מ סי' ס"ט ס"ק י"ז:

כתיב בשם מ"ו מדאמר אביי כתובת דף כ"א דילמא כתב עלי' מאי דבעי דוקא אם כתב אבל אם מוציא חתימ' ידו לא מהני ולי נראה דאין זה הוכח' דאביי לטעמי' אזיל מס' ב"ב דף קע"ב דחיישינן לנפיל' דרבי וא"כ אם לא יכתב יוכל לטעון שממני נפל ומצאתיו אבל לדידן דפסקנין כרבא דלא חייש לנפילה ועיי' שם ש"ך ס"ק ט"ו שפיר יוכל לתבוע בחתימה חלק:

תוס' ד"ה ולהימנה וכו' וי"ל אר"י דהילכתא כר"ה מדפריך סתמא דגמרא מר"ה ולכאורה קשה הלא אף אי אין הלכה כר"ה מ"מ מקשה ש"ס לר' המנונא תקשה מתני' ואיך יתרץ האי דקטטה בינו לבינה וכיוצא בזה כ' הש"ך ח"מ ס"מב ס"ס ק"א ונרא' דפוסקי' כתבו באם המי' הוא מיחשב דארגיל הוא קטטה ולדעת תוס' למ"ד דמשקרא נאמנת ולמ"ד בדדמי אינה נאמנת כמ"ש תוס' לקמון וא"כ לא קשה איך יתרץ ר"ה מתני' דילמא ר"ה מוקי מתני' בארגיל איהו קטטה וכמ"ד בדדמי וע"כ דבעי הש"ס לתרץ אף אי מ"ד משום דמשקרת ס"ל כר"ה וא"כ מדמהדר הש"ס הכי ש"מ דהלכה כוותי' ואמנם יש בזה שיטת עמוקת בפוסקים הן אמר שמהרש"ל כתב לקמון אף אי איירי בארגיל איהו היינו שממנו התחיל קטט עד שאמרה גרשתני אמנם בש"ג הביא דעת מזה שאם הלך בעל' למ"י והימר מיחשב כקטטה אף שלא אמרה גרשתני והוה לאוקמי מתני' בכה"ג:

בא"ד וי"ל דכשתובעת כתובה אינה נאמנת ודעת הר"ן בפ"ב דכתובת ד' כ"ב דכיון דהמנינין לה להנשא אפי' לכתחילה ה"ה דמהימנן לה ליטול כתובה שמספר כתובה נלמוד שכך כתב לה לכשתנשאי לאחר תטלי וכו' וקשה מה יענה לקושי' תוס' ושוב ראיתי בתוס' הרא"ש כיון דהוה קטטה בינייהו לא מהימנא והנה שם בסוף הכותב מקשים תוס' מאי מגו הוא דאם יאמר לא גרשתיך יתחייב בשאר וכסות ותירצו דהוה כטענו חיטם והודה בשעורים והקשה פנ"י א"כ מאי הקשה ש"ס שם לרשב"ג בדליכא עידי גירושין במאי גבי' דילמא ס"ל כאבוה דר"ג מחייב בטענו חיטין והודה בשעורים אע"ג דלענין שבועה מיירי ממילא שמענין דמחייב בשעורים דאל"כ אין כאן מודה במקצת ע"ש ובאמת תוס' מס' ב"ק ד' ל"ה ע"ב ד"ה לימא כתבו לחד תירוצא דר"ג לא מחייב רק שבועה אבל מדמי שעורים מודה דפטור וא"כ שפיר הוה מגו ולאידך תירוצא שכתבו דר"ג מחייב בדמי שעורים סברי כמ"ש תוס' מס' מכות דף ג' דמיד כשאמרה גרשתני מוחלת לו שאר וכסות ובזה מיושב מה שהקשה הגאון ר' אברהם ברודא זצ"ל על הטור דפסק כהך אוקימתא דהכותב ובסי' ק' פוסק כירושלמי דגרושה כל זמן שלא גבתה כתובה חייב במזונת וא"כ הוה כטענו חיטם ושעורים והודה בא' מהן דחייב

ואכ"ק קושי' תוס' דאם יאמר לא גרשתיך יתחייב במזונת ולהנ"ל ניחא אמנם אכתי אין זה מספיק ויש לפקפק אף אם הטור סובר כשיטת תוס' דף ג':

דף קטז:

תוס' באותו שעה וכו' ח"ל אמאי לא מהימנין במגו דאמר גרשתני והקש' מהרש"א הא הוה מגו דהעזה כמו גבי מודה במקצת ולא ידעתי הלא תוס' הוכיחו בפ' הגוזל דק"ז דאמרינן מגו דהעזה מסוגי' דב"ב ד' ל"ו גבי עיזי דאכלי חושלא ומהא דר"י באומר שדה זו של אביך ולקחתי רק לאיפטורי משבוע לא אמרינן מגו דהעזה וכבר ביאר זה ש"ך ח"מ סי' פ"ב בכללי מגו אות ו' ושאני מודה במקצת דהוא מידי דכפירה ועיי' ב"ב דף נ"ב תוס' ד"ה דברים ואין כאן מקומו ושם במס' ד' נ"ב ד"ה דברים כתבו דמעיזי דאכלי חושלא אינו ראי' דיש לאוקמי' שבעל העיזי מכחישו ואמר שלא אכלו כ"כ ובזה מיושב מה ששמעתי להקשות לפוסקים דסברי דמי שחייב בידי שמים מהני תפיסה א"כ קשה מסוגי' ל"ו גבי עיזי דאכלי חושלא דנאמן לטעון כדי דמיהן במגו דלקוח משמע דאי ליכא מגו כגון שיש עדים שתפסם וראהו עתה בידו אינו נאמן ואמאי הלא בעל חושלא טוען ברי ובעל עיזי שמא וברי ושמא חייב בידי שמים (ועיי' משנה למלך פ' י"א ה' מלוה ולוה הלכה ז' ולהנ"ל דאיהו סובר כמ"ש תוס' נ"ב דמיירי שבעל עיזים מכחישו בברי ואמר שלא אכלו כ"כ דפטור אף מלצאת ידי שמים:

דף קיז.

תוס' ד"ה ב"ה תימא וכי נחלקו על הילל רבן עיי' ספר כריתות לשון לימודים שער ב' סי' ע"ג שכתב דמצינו תלמידים חולקים על רבם כי האי דפ"ק דעדיות בש"א רובע וכו' שמאי אומר אפי' מעצם א':

שם בגמרא ואת לכל מילי דאית לי' לאינש וכו' כך הוא גרס מהרש"ל ביש"ש ולכך פסק הרמב"ם בהתירוני להנשא ותנו לי כתובה דמותרת דכל את"ל הלכה ועיי' מ"מ ומז' מוכח שגם מהרש"ל סובר כמ"ש הב"י הביאו ב"ש א"ה סי' קכ"ב ס"ק ז' דכל היכא שאינו מפורש בש"ס ואת"ל אף שאבעי ב' ע"כ לא קאי רק באת"ל לא פסקנין כוותי' והלח"מ פ"ב ה' גירושין הלכה ט' כל שאינו אבעיין אחד האי כללא ליתא ועיי' ס' קול בן לוי דף כ"ב: שם בת חמותה וכו' כתב הרא"ש דהוא בעי' דלא איפשטא ובפ"מ על ירושלמי כתב מדהשמיטה פוסקים נקטי לקולא דבעי' דלא איפשטא במידי דרבנן ע"ש ואני לא כן עמדי הלא רוב פוסקים סברי דהא דנאמן עד א' להעיד על מיתת בעל הוא רק דרבנן וא"כ איך שייך לומר דמידי דרבנן הוא הלא מד"ת אינו נאמן כלל ורבנן הוא דאקילו והנה יש מחלוקת בפוסקים במידי דרבנן אם יש בעי' דלא איפשטא אי נימא

ס' דרבנן לקולא ויש לי לדקדק במס' עירובין דמ"ה ע"ב דהקשה וליקני שביתה בעבים תיפשט דאין תחומין ומאי קושי' דילמא הברייתא גופי' מספקא דהרי גם ש"ס שם דמ"ג מסיק דהאי תנא ספוקי מספקא וא"כ גם הך ברייתא מספקא ותחומין דרבנן וספקא דרבנן לקולא ועיי' תוס' ד"ה א"א:

דף קיז:

תוס' ד"ה הא וא"ת ר"י מאי קמ"ל וי"ל דקמ"ל לכתחילה, לא תנשא עכ"ל ובזה ישבתי רמב"ם שפסק בעד אומר מת ועד אומר לא מת אם ניסת לעד שאומר מת לא תצא והקשו עליו מסוגי' דכתובת דכ"ב דהוה לאוקמי' מילתא דר"י אף בבת א' כגון שניסת לא' מעדים ולנ"ל דפוסקים כתבו דרמב"ם הוכיח דינו ממתני' דלקמון ששנינו עד אומר מת ועד א' לא מת לא תנשא ומדלא אמר תצא ש"מ דאם נישאת לא תצא וא"כ לא רצה לאוקמי' שבאו בבת א' וניסת לאחד מעדי' אכ"ק מאי קמ"ל ר"י הלא שמעינן ממתני דלקמון עד אומר מת וע"א א' לא מת לא תנשא ומדלא קתני תצא ש"מ אם נישאת לא תצא לכן מוקי שבאו בזה אחר זה וקמ"ל דאפי' בזה אחר זה לכתחילה לא תנשא: עוד נראה בדעת רמב"ם דבסוגי' דכתובת אביי דמוקי בזה אחר זה הוא לר' יוחנן ובירושלמי פט"ז הלכה ז' מוקי ר' יוחנן הן מתני' עד א' אומר מת ונישאת ובא אחר ואמר לא מת לא תל טעמא מפני שאומר משנישאת הא עד שלא נשאת תצא אמר ר' יוחנן זו דברי ר' מנחם בר יוסי אבל דברי חכמים בין שאומר משנישאת ובין עד שלא נישאת ונישאת לא תצא הרי דר' יוחנן מוקי למתני' כראב"י ושמענין לר"י דאמר הלכה כסתם משנה וא"כ א"א לאוקמי' הך דר"י בפ"ב דכתובת כשבאו בבת אחת דא"כ אמאי לא תצא הא ר"י ס"ל כסתם משנה ואיהו מוקי כרמב"י לכן משני כשבאו בזה אחר זה והתרוהו להנשא ואינה אסורה לכתחילה להנשא רק משום לזות שפתים והגאון מ' א"ב כתב בתשובת ח"צ דהיכא דאינו אסורה רק משום לזות שפתים מודה ר' מנחם ב"י דלא תצא ומתני' דיבמות דמשמע אם בא עד קודם שניסת דתצא משום דר"י בירושלמי י"ל דמוקי בניסת שלא ברשות ב"ד וכשיטת ריב"ש ועיי' מהר"ם ברבי בכתוב' פ"ב:

דף קיח.

במתני לא תנשא וכתבו הפוסקים מדלא קתני תצא מזה הוכיח רמב"ם דאם עד אומר מת וא' אמר לא יי וניסת לא' מעדי' לא תצא וא"כ ליכא מילתא דפסיקתא שאם ניסת לא' מעדי' לא תצא וקשה לי א"כ מאי בעי ש"ס לעיל דכ"ה ע"ב כנס מהו שיוציא תיפק דלא יוציא דאי נימא דיוצא קשה למה לא קתני רנא דממ"נ דאם ניסת לא' מעדים תצא מחמת שנוגע בעדות ואם ניסת לא' משוק תיפק דתצא משום דהבא עלי באשם תלוי

ונראה דיש לאוקמי' הך מתני' כגון בשעה שהעיד יש לו אשה דבכה"ג לא מקרי נוגע כדאי' לעיל וכולין שהיו להם נשים:

שם בגמרא בפלוגתא דר"ט ור"ע פסק רמב"ם כר"ע ועיי' בספרי הסוגי' שיש שכתבו אף דהלכה כר"ע מחבירו מ"מ כלל זה אינו בפלוגתא דר"ט ור"ע דר"ט הוא רבו ורמב"ם בפ"ד ה' גזילה פסק כר"ע ועיי' כ"מ פ"ט ה' שגגות הלכה יו"ד ועיי' מס' מכשירין פ"ה משנה ז' ובתוס' י"ט ד"ה ר"ע ועיי' תשובת רשב"א סי' שכ"ד דהלכה כר"ע נגד ר"ט וראיתי לתוס' י"ט פ"ג מס' כלים כתב בשם מהרי"ק דהני כללים רק בדברי הנוהגי' בזה"ז ומג"א השיג בסי' רי"ח ס"ק ג' ואני מוסיף מדברי תוס' חולין דקי"ט ד"ה ור"י סי' ק"ד שכתב דהלכה כרבי מחבירו והרי שם מיירי גבי מנורה רק דשם י"ל דנ"מ לענין חנוכה בזה"ז ע"ש:

דף קיח:

תוס' ד"ה א"ל א"נ משמע דחולצת אפי' נתנה אמתלא ומסתמא רישא מת בני ואח"כ בעלי ג"כ מיירי בבה"ג וקשה, לי אכ"ק מה שהקש' מ"ל פ"ג ה' יבום הלכ' י"ג דלמה תחלוץ דלמה יבואו עדי' ויאמרו:

מת בעלה ואח"כ בנה ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה ומה שמתרץ כיון דהיא אמרה מת בני ואח"כ בעלי שוי לנפשה חתיכה דאיסורה וכו' ואם יעידו עדים להיפך אפ"ה פסולה לכהונה קשה הלא מיירי שחוזרת ונותנת אמתלא לדברי' ומה שתירץ עוד כיון דהיתה בחזקת היתר לשוק לא משקרת וכו' לא הבנתי הלא סוגי' דשמעתין זימנן דמרחמא לי' ומשקרת וא"כ א"ל יחלוץ דנמצא צריכה כרוז לכהונה אמנם יש לקיי' תירץ הראשון ובאמ' ל"מ דמשמע לר"נ דחוזרת ונותנת אמתלא באמ' מוקי בגוונא דליכא למיחש דאתה מצריכה כרוז והיינה בגרושה או בהוא והיא נחבא במערה כדאי' לקמן דקי"ט וש"ס לקמן יותר ניחא לי' להקשות מסיפא דמתני' דמרישא לא בעי לאקשוי כיון דאינו מפורש דמיירי בחוזרת:

דף קיט.

תוס' ד"ה אמאי למה אינה נאמנות וכו' והנה י"ל דהר"ן כתב בחולין בסוגי' דלוקחין ביצים מנכרים דהיכא דאיכא תרי מיעוטי הוה כעין תרי רובה ע"ש ובמס' בכורת דף נ"ו משמע דפליגי תנאי בזה ואם כן מאי הקשה הש"ס רוב נשים מתעברת ויולדת נהי דיולדת דילמא נאנסה ובעלה מת בלא זרע כדאי' חולין די"א דמיעוטא שהולד אינו מבעל וגם איכא מיעוטא דמפלת ונראה דהמקשה בעי לאוקמי' אפי' כמ"ד דאף בתרי מיעוטא לא חיישינן אבל הך מתני' מת בעלי ואח"כ בני יש לאוקמי' כמאן דחיי' לתרי מיעוט' אמנ' הוא דרך רחו':

תוס' ד"ה כגון וז"ל תימה היכא פליג ר"מ והכתיב אחרי רבי' להטו ואף תוס' כתבו דר"מ לא חייש למעוטא רק מדרבנן נראה מזה דתוס' סברי כמ"ש ט"ז בי"ד סי' קי"ד ס"ק א' דדבר שפירשה התורה בפירש להתיר אין כח ביד חכמים להחמיר:

תוס' ד"ה מיחוורתא פלפלו אי ר"מ חייש למיעוטי מד"ת ובמס' בכורת ד"ך כתבו מדלא גזר ק גבי גבינת בית אונייקו שאר מקומת אטו אותו מקום משמע דאינו מד"ת והנה לשיטת רשב"א בפ"ב דקידושין שכ דתקרובת ע"א אינו אסור בהנאה מד"ת ותוס' מס' ב"ק דע"ב נסתפקו זה וא"כ י"ל דר"מ חייש למיעוטי מד"ת ואפ"ה לא גזר שאר מקומת אטו אותו מקום כיון דאיסור הנאה רק דרבנן:

אמנם קשה לי דאי נימא דתקרובת ע"א אינו אסור בהנאה רק מדרבנן מסוגי' דחולין דל"ט אלא זביחה דע"א דמיתקרא היכא משכחת ומאי קושי' הלא הנאה אינו אסור מד"ת רק איסור א כילה וזה שפיר איכא ק"ו דמה במקום שמחשבה פוסלת בקדשים אפי' בהנאה אינו הולך רק אחר עובד מקום שאין מחשבה פוסל בחולין בהנאה כ"ש שאינו הולך רק אחר העובד:

תוס' סיפא וצ"ע גבי גבינ' בית אונייקי ובמס' ע"א דל"ד תירצו דלאחר שחיטה איתרע לי' החזקה דהנך קיבת העומדת בספק ע"א קיימי ובמס' חולין דפ"ו תירצו דא"כ אכתי למיפרך מ"א רוב אפי' פלגא ולשיטת רשב"א בפ"ב דקידושין דתקרובת ע"א מדרבנן אסור בהנאה וא"כ אי הוה פלגא פלגא הוה ספק דרבנן ולקולא:

במתני' לזו עדים כתב תוס' י"ט פי' בעדות המועיל והיינה אף עד א' וכה"ג כתב הרא"ש בפ"ק דב"מ וכוונתו דלא תקשה דלעיל דנ"ג בעי ש"ס אי עד א' מהימן ביבמה לחוק ומאי בעי דאי נימא דעד א' מהימן למה נקט עדים וב"ש א"ה סי' קנ"ח נתקשה בזה:

דף קכ.

במתני' אעפ"י שיש סימנין בגופו ובכליו וכו' הקשה מהר"ל מפראג דלהך תירץ ש"ס לקמון דחיישינן לשאלה למה לא נקט מתני' אעפ"י שיש ט"ע או סימן מובהק בכלים אין מעידין משום שאלה ומה שתירץ הב"ש דמתני מיירי בכלים דלא מושלי אכתי קשה לריטב"א וב"י דסברי דאי סימנין דרבנן א"כ אף בכלים דלא מושלי אינשי אפ"ה חיישינן לשאלה אכ"ק למ"ד סימנין דרבנן ונראה דח"צ כתב סי' קל"ד דלאביי דמחלק במס' ב"ב דקע"ב בין נפילה דרבים לדיחיד א"כ אם יש סי' אמצעי בגוף וס"מ או ט"ע בכלים יש להתיר ולא חיישינן שהשאיל כליו לאותו שהי' לו ג"כ סימן זה דזה הוה שאלה דיחיד וא"כ י"ל דכוונ' מתני' אעפ"י שיש סימנין בגופו ובכליו כלומר אפי' נמצאו סימנין בשניה' יחדיו בבת אחת בגופו ובכליו אפ"ה אין מעידן משא"כ אם יש ט"ע או סימן

מובהק בכליו וסימן בגוף מעידן ובכה"ג לא חיישנין לשאלה דזה הוא שאלה דיחיד וב"י וריט"בא מיירי דליכא סי' בגוף כלל רק ט"ע או ס"מ בכליו אף דהמה כלים דלא מושלי אינשי אפ"ה חיישנין לשאלה ובזה יש לעמוד על כוונת תוס' ד"ה אמר רבא דמעיקרא ס"ד דמצא אדם אחר וכו' אבל השתא מיירי שמצאו בעצמו ויפלא מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר וגם הא דכתבו מדנקט קשור בכיס מיירי שמצאו אחר וקשה דילמא שמצאו הוא בעצמו ואינו מכיר הגט רק הכיס וכמ"ש תוס' גיטין דכ"ח ונקט קשור בכיס לרבותא דל"מ אם מכיר הגט בט"ע דנאמן אלא אפי' דאינו מכיר רק הכיס וה"א דניחש לשאלה קמ"ל דבהנך כלים ל"ח לשאלה וכך הקש' בס' דת אש סי' ט' ולריטב"א ולהב"י ניחא דאפ"ה הוכיח המקשה דסימנין תורה דאי דרבנן נהי דמצאו בעצמו כיון דלא מכיר רק הכיס ניחש לשאלה דהא אי סימנין דרבנן אף בכלים דלא מושלי אינשי חיישנין לשאלה ודוחק לאוקמי' שאמר שלא השאיל לשום אדם מעולם דא"כ פשיטא כיון דיש לו מגו וכ"ז לאביי דמחלק בין נפילה ליחיד א"כ יש לחלוק ג"כ לשאלה לדיחיד ויש לקיים שיטת ריטב"א דל"ק קושי' דלמ' לא נקט מתני' אפי' ט"ע בכליו כיון דלריטב"א נסתר תירץ הב"ש מ"מ כתבתי דכוונת מתני' להורת אף שיש סימנין בשניהם בגופו ובכלים וכהנ"ל אבל לרבא דלא מחלק לנפילה דרבים לדיחיד א"כ א"א לומר כסברת ריטב"א הנ"ל דא"כ ק' קושי' מהר"ל הנ"ל וא"כ שפיר יש לאוקמי' שמצא בעצמו ונקט קישור בכיס לרבותא דה"א דחיישנין לש הכן נראה דרך חידוד:

דף קכ:

חמור בסימני אוכף וכו' הקשה מ"ו בנ"ב מהד"ק לשיטת הב"י אי סימנין דרבנן אפי' בכלים דלא מושלי אינשי חיישינן לשאלה אם כן במס' ב"מ דמספקא לש"ס אי סימנין דאורייתא תיפשט דדאורייתא דאי רבנן תקשה חמור בסימני אוכף היכא מהדרינן ניחוש לשאלה ואי דאוכף לא מושלי אינשי הא אי סימנין דרבנן אפי' בכלי' דלא מושלי חיישינן לשאל' ול"נ דהב"י סובר כהח"צ דכתב אי יש סימן אמצעי בגוף וט"ע בכלים לא חיישינן לשאלה דזה הוא שאלה דיחיד ולכאורה קשה א"כ מאי הקשה ש"ס חמור בסימני אוכף וכו' דילימא מיירי שנתן סימן אמצעי בחמור ואז שפיר מהדרינן בעידי אוכף ולא חיישינן לשאלה דחה הוא שאלה דיחיד אמנם זה טעות דהא סתא קיימינן אי סימנין דאורייתא וכיון שנותן סימן על החמור ל"ל קרא שמחזירן בעידי אוכף תיפק שמחזירן לו בשביל סימני החמור ובזה מתורץ קושי הנ"ל דליכא למיפש' דסימנין דאוריית' דלעולם י"ל דסימנין דרבנן והא דחמור בעידי אוכף י"ל דנתן סימן אמצעי בחמור ואי לאו קרא דמהדרינן בעידי אוכף לא הי' חייב להחזיר כיון דסימנין דרבנן קמ"ל קרא דמהדרינן

בעידי אוכף ולא חיישינן לשאל' דזה הוא שאל' דיחיד שישאל לזה שיש לו ג"כ סימן כזה והיינו מנה שמסיק הח"צ דגם רבא ס"ל סברה זה ואפי' אי נימא דרבא חולק על סברה זה ואכ"ק להך לישנא דסובר רבא סימנין דרבנן מ"מ ס"ל דלהך לשנא באמת מחלק רבא בין נפילה דרבים לנפילה דיחיד וכה"ג כתבו תוס' מס' ב"ב דל"א ד"ה אמר רבא:

תוס' ד"ה למימרא וכו' וא"ת בלא מילתא דרשב"א תקשה רישא אסיפא עכ"ל ונראה לתרץ דהמהרש"ל כתב הביאו הש"ך י"ד סימן נ"ז ס"ק מ"ח דאף דטריפה אינו חיים היינו הרוב אבל איכא מעוטא דחיים וא"כ לכך מגוייד לא תנשא דבא"א חיישינן למיעוטי כינו במים שאין להם סוף אף שרוב א"נ ובסיפא בשלשלוהו לים ועלתה בידם תנשא דשם איכא תרי רובה חדא שרוב טריפת אינם חיים גם מחמת הטביעה דרוב אינו נמלטים אבל לבתר דמוקי כרשב"א דיוכל לכיות לחיות ליכא רק חד רובה:

והפר"ח שהקשה על המהרש"ל הנ"ל מהא דהקשו תוס' חולין דף י"א דילמא שאני פרה שהיא בת ב' שנים ומוקמינן אחזקה ומאי קושי' הא אי לא אזלינן בתר רובה ליכא חזקה דמיעט טריפות חיים וגם קשה למה לא יליף הש"ס דאזלינן בתר רובה מהא דדרש הש"ס זאת החיה דטריפה אינו חי' וכתב הרשב"א א' דנ"מ לספק טריפה אי חי' י"ב חודש אינו טריפה ואי לא אזלינן בתר רוב' ניחוש דילמא הוא ממעוטי דטריפת דחי' י"ב חודש ונראה דתוס' הקשו שפיר דנימא גבי פרה דמוקמינן אחזקה ואל אי לאו דאזלינן בתר רובה ליכא חזקה דשמא היא ממיעוט הטריפת דחיה מ"מ אין זה רק מעוטא דמעוטא לא דרוב בהמת כשרים ורוב טריפת אינם חיים י"ב חודש ואכתי מנ"ל דנחל בתר חד רובה שוב מצאתי זה בספר מ"י וגם הא דלא הוכי' הש"ס דזלינן בתר רובה מהא דגלי קרא דטריפה אינ' חי' נראה דהוה מוקמינן קרח בדרוס' וכגון שנדרסה נגד הסימנים ושהתו י"ב חודש ולא ראינו שום ריעותא בעור החיצון של וושט ואף דוושט אין לו בדיקה מבחוץ כבר כתב הרח"ש בפ"ג מס' חולין דרוב פעמים אפשר שיהי' ניכר הארס אף על הוושט מבחוץ וא"כ הוה מיעוטא דמיעוטא כיון שלא ראינו שום ריעות' מבחוץ בוודאי שלא ישלט הארס ועוד דרוב טריפו' אינו חיים ואכתי מנ"ל דאזלנין בתר חד רובה:

גם י"ל דקושית הש"ס מנ"ל דאזלינן בתר רובה קאי למ"ד במס' חולין דנ"ג דסימנין קשין אצל דרוסה ופרש"י דרוב פעמים אין ארס שולט:

דף קכא:

מתניתן אפי' שמע מן הנשים שאמרו איש פלוני מת דיו וכתב מהרי ו בתשובה סי' ט' מדקתני שאמרו משמע דלא הי' רק אמירה בעלמא מדלא קתני שהעידו ואפי' לא אמר

הראשון בפני ב"ד ע"ש וכן הוא דעת רש"י במס' שבוע' דל"ב ע"ב דאמר לדידה ולא אמר לב"ד הרי אף דלא העיד הראשון בב"ד נאמן השני:

דף קכב.

מעש' בקולר הקש' הכמ' נדק סי' מ"ב על מ"ב ורא"ם שלא התירו רק משום מנין והלא גבי מעשה בקולר לא הזכיר מנין וכבר הביא מ"ו בנ"ב מהו"ק שיש נוס' שונו' ור' אלפ' איית' נוסח' חבל על קול' של שני בני אדם: שם במתני' ומשיאין ע"פ בת קול ובתשוב' עבודת הגרשוני סי' ק"י הקש' מסוגי' דסנהדרין דס"ז נשאר כל חייבי מיתות אין מכמינן וכבר הקש' זה בירושלמי ומשני שלא יבריח:

שם בגמרא וסבר ר"ע וכו' הקשה בס' עני ארזים למה לא מקשה הש"ס ממתני' דקי"ח ר"ע אומ' וכו' הרי דאי לאו נרה מהימנא ונראה דהמ"ל נסתפק אם נפל למים שאין להם סוף דכבר יצא הם מחשש איסור תורה אם ה' נשים נאמנות וא"כ מתני' הוה מוקמנין בכה"ג לכך אי לאו צרה מכחישה מהימנא רק הואיל דצרה מכחיש' לא תאכל בתרומה אף דמתני' מיירי בסתמ' מ"מ איכ' נ"מ אם נפל למים שאל"ס דיצא מאיסור תורה מהימנא רק דצרה מכחיש' לא תאכל בתרומה אבל מהברייתא שפיר מקשה דא"א לאוקמי' בכה"ג דא"כ איך יליף דנאמנות להביא גיטה מדמהימנ' מת בעלך דשם כבר יצאה מחשש מאיסור תורה:

סליק האשה בתרא וסלקא לה מסכת יבמות: